

Husaren-Regiment
Kaiser Franz Joseph von Österreich
König von Ungarn
(Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16

Udgivet på opdrag af Forbundet af tidligere 16'er Husaren efter officielle dokumenter og bi-
 drag fra kammerater

af

August Reimers

med talrige billeder, skitser og oversigtskort
 samt ærestable og faldne

Dansk udgave:
Jørgen Flinholm – 2018
Må ikke gøres til genstand for salg

Husaren-Regiment 16

Tyske bedrifter i verdenskrigen 1914/1918

Beretning om de tyske troppers kampe

Bearbejdet på baggrund af officielle dokumenter og personlige optegnelser fra medkæmpere.

Bind 66

Husaren-Regiment Kaiser Franz Joseph von Österreich,
König von Ungarn
(Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16
Reserve-Husaren-Regiment Nr. 7
Reserve-Kavallerie-Abteilung Nr. 80

Verlag Bernard & Graefe, Berlin S W 68

Fortegnelse over hoved bearbejdere:

Major (E) Plessing

Major a.D. Stern

Major im Generalstab Faeckenstedt

Major Burmeister, Kav. Regt. 14

Rittm. d. Res. Branbau

Rittm. d. Res. Williank (Henry S.)

Oblt. d. Res. Kellinghusen (Hans

Ehem. Wachtm. u. Offz.Stellv. Reimers.

Indholdsfortegnelse

Kildehenvisning	7
Forkortelser	8
Forord	9
Indledning	11
1. Del	
Kort oversigt over Regimentets historie 1866 – 1870	14
Regimentets opstilling	14
Arbejde i fredstid 1866 – 1870	14
Krigen mod Frankrig 1870/71	18
Ærestavle over faldne 1870/71	46
Veteraner fra krigen 1870/71	47
2. Del	
Regimentet i fredstid 1871 – 1914	48
Navngivelse, gaver, brigaderegiment	49
Uddannelse	51
Beklædning, udrustning, bevæbning	55
Underbringelse	57
Personel og heste	57
Afgivelser til nyformering af andre regimenter	59
Sport	60
Det daglige liv og særlige episoder	60
Regiments stadard	71
Eskorter, parader og større øvelser	72
Baltiske Spil i Malmø, 5. – 7. juli 1914	75
3. Del	
Regimentet i Verdenskrigen 1914 – 1918	79
Situation ved krigsudbrud. De tyske operationsplaner og opmarch	80
Fremmarch gennem Belgien og Nordfrankrig	82
Marne-slaget	95
Kampe på højre fløj af 1. Armee	99
Slaget ved Noyon, 16. – 23. september	100
Slaget ved Arras, 2. – 14. oktober	103
Indsats som samlet Regiment i Polen og Rusland	105
Vinterslag i Masurien	111
Starten på operationer i Litauen	122
Året 1916	149
Opløsning af Regimentet i Divisions-kavaleri	157
Kampe ved Regimentsstab og de enkelte eskadroner	159
Regimentsstab	159
1. Eskadron	162
Med 1./Husaren-Regiment 16 fra Riga over Dorpat mod Narwa.	163
2. Eskadron	183
3. Eskadron	187
4. Eskadron	190
Maskingevær-eskadron	194
Kampkalender for Husaren-Regiment 16	196

Ersatz-Eskadron	199
Medlemmer af Regimentet ved andre enheder	202
Tab ved Regimentet	203
Beretninger fra tilfangetagne Husarer	208
Opløsning af Regimentet	212
Sønderjyder ved ved Husaren-Regiment 16	213

Kort og skitser

Husaren-Regiment Nr. 15 ved Mars-le-Tours den 16. august 1870	22
6. Kav.Div. fremstød mod Laon, 3. til 9. september 1870	31
Øvelsespladser for Husaren-Regiment 16	61
Opmarch på Vestfronten 1914	83
Situation den 31. august 1914 efter franske optegnelser	90
Kampen ved Néry, 1. september 1914	91
Vestlige krigsskueplads, marche mellem 4. august og 13. november 1914	105
Vinterslag i Masuren fra 7. til 20. februar 1915	105
Stillingskamp langs Düna fra 13. november 1915 til 16. november 1916	144
1./Hus. 16 fremstød fra Riga mod Narwa	162

Kilder

Der Weltkrieg 1914-1918 udgivet af Rigsarkivet (i det omfang den er udkommet)

R. Schwarte: Der Große Krieg 1914-1918. Bind 1, 2 og 3.

v. Kuhl: Der Weltkrieg im Urteil unserer Feinde, Berlin 1922

v. Poseck, M.: Die deutsche Kavallerie 1914 in Belgien und Frankreich.

Die deutsche Kavallerie 1915 in Litauen und Kurland

Wickel: Geschichte und Gefechte des Husaren-Regiment Kaiser Franz Joseph von Österreich, König von Ungarn (Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16, 1914 – 1920. Schleswig 1925

Terno, G.: Fünfundzwanzig Jahre. Erinnerungsblätter aus der Geschichte des Husaren-Regiments Kaiser Franz Joseph von Österreich, König von Ungarn (Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16. Dem Regiment zu seinem 25jährigen Jubiläum gewidmet von G. Terno. Schleswig 1891.

Christiansen, Joh.: Unsere 16er Husaren. Blätter zum Ruhmesglanze des Regiments. Bilder von den Schlachtfeldern vor Metz und Nachklänge von der Denkmalsweihe bei Régonville. Schleswig 1902

Höhnke, Klaus: »Erinnerungen aus großer Zeit«, Kiel 1912.

Festschrift zum 50jährigen Regimentsjubiläum am 30. Oktober 1916

v. Trauwitz-Hellwig, E.: Das Königl. Preuss. Husaren-Regiment Königen Wilhelmina der Niederlande (Hannoversches) Nr. 15 im Weltkrieg 1914- 1918. Wandsbek 1931 (Oversat til dansk).

»Ludwigsluster Dragoner-Nachrichten«, Schriftleiter: Oberst Dr. Frhr. v. Troschke

Schumacher, Jul, og Etienen, R.: Reserve-Infanterie-Regiment Nr. 255, Weltkrieg 1914-1918. Verlag Stallig, 287 Band, Oldenburg 1929.

v. Bornstedt: Reserve-Infanterie-Regiment 259. Verlag Stallig 175. Heft. Oldenburg 1926

Walther, Wilh.: Reserve-Infanterie-Regiment 265, Angriff und Abwehr 1914-1918. Verlag Bernh. Eporn. Zeulenroda 1933.

Sammlung zur Geschichte des Husaren-Regiments Nr. 16 bestående af beretninger, dagbøger, afskrift af krigsdagbøger, kort og foto. Tilhører A. Reimers, Kiel. Deponeret i byarkivet i Kiel.

Krigsdagbøger, beretninger og akter fra Heeresarkiv, Potsdam.

Forkortelser

A.A.	Aufklärungsabteilung	Ldw.	Landwehr
A.E.	Aufklärungseskadron	Ldst.	Landsturm
A.K.O.	Allerhöchste Kabinettsordre	Lt.	Leutnant
A.O.K.	Armeeoberkommando	L.I.R.	Landwehr-Infanterie-regiment
A.V.O.	Artillerieverbindungs-offizier	M.G.K.	Maschinengewehr-Kompanie
Arm.Abt.	Armierungs-Abteilung	M.G.A.	Maschinengewehr-Abteilung
Batl.	Bataillon	M.G.O.	Maschinengewehr-Offizier
Brig.	Brigade	M.G.S.S.	Maschinengewehr-Scharfschützen
Drag.R.	Dragoner-Regiment	M.W.K.	Minenwerfer-Kompanie
d.L.	der Landwehr	Mun.	Munition
F.A.R.	Feldartillerie-Regiment	N.O.	Nachrichten-Offizier
Fe.	Ferne (gård)	Obost	Oberbefehlshaber Ost
Feldw.	Feldwebel	Ob.St.A.	Oberstabsarzt
fdl.	feindliche	Oberstlt.	Oberstleutnant
F.U.A.	Feldunterarzt	O.H.L.	Oberste Heeresleitung
Frzs.	Franzosen	Oblt.	Oberleutnant
frz.	französische	Offz.	Offizier
Fus.R.	Füsilier-Regiment	Offz.Stellv.	Offizier-Stellvertreter
Fussartil.	Fussartillerie	Ordz-Offz.	Ordonnanz-Offizier
G.	Garde	O.U.	Ortsunterkunft.
gef.	gefallen	Patrl.	Patrouille
Gefr.	Gefreiter	Pion.	Pionier
Gen.	General	Rgt.	Regiment
Gen.Kdo.	Generalkommando	R.I.D.	Reserve-Infanterie-Division
Gen.Lt.	Generalleutnant	R.Rgt.	Reiter-Regiment
G.M.A.	Garde-Maschinengewehr-Abteilung	Rw.	Reichwehr
H.K.K.2	Höherer Kavallerie-Kommandeur 2	Rw.Brig.	Reichwehr Brigade
Hptm.	Hauptmann	R.Hus.	Reserve-Husaren-Regiment
Hus.R.	Husaren-Regiment	R.D.	Reserve-Division
I.B.	Infanterie-Brigade	Res.	Reserve
I.D.	Infanterie-Division	R.K.	Reserve-Korps
Inf.	Infanterie	R.F.A.R.	Reserve-Feldartillerie-Regiment
I.R.	Infanterie-Regiment	R.A.F.A.R.3	Reitende Abt., F.A.R 3
Jäg.Batl.	Jäger-Bataillon	Rittm.	Rittmeister
Jäg.z.Pf.	Jäger-Regiment zu Pferde	s.M.G.	schwere Maschinengewehr
K.D.	Kavallerie-Division	San.Offz.	Sanitäts-Offizier
Kdr.	Kommandeur	Sergt.	Sergeant
Komp.	Kompanie	Sch.verw.	schwer verwundet
Kdo.	Kommando	Schw. R.R.	Schweres Reiter-Regiment
K.R. 9	Kavallerie-Regiment 9	Terr.Komp.	Territorial-Kompanie
Kav.Abt.	Kavallerie-Abteilung	Terr.Div	Territorial-Division
Krgsfrw.	Kriegsfreiwilliger	Ul.R.	Ulanen-Regiment
K.T.B.	Kriegstagebuch	Utffz.	Unteroffizier
K.T. K.	Kampftruppenkommandeur	U.P.	Unteroffizier Posten
K.Batl.	Kampfbataillon	Verb.Offz.	Verbindungs-offizier
Kav.Brig.	Kavallerie-Brigade	Vzwm.	Vizewachtmeister
K.K.	Kavallerie-Korps	V.W.	Vorwerk
K.G.R. 89	Kavallerieschützen-Regiment 89	Ww.	Waldwärterhaus
Kür.R.	Kürassier-Regiment	z.F	zu Fuss
I.M.G.	Leichtes Maschinengewehr	Zahlm.	Zahlmeister
L.D.	Landwehr-Division	I, II, III	I., II., III. Bataillon oder Abteilung

Forord

Husaren-Regiment Nr. 16 kan, selvom den kun bestod i 53 år, se tilbage på en ærefuld historie i fred og krig. Fremragende uddannet i fredstid og fremragende i tjenesten, var Regimentet i den gamle hær kendt med ære.

Den havde den høje ære at bære navnet på den ærværdige Kejser Franz Joseph af Østrig, Konge af Ungarn og den fordel, at tælle vore fremragende rytterførere blandt dens kommandører.

De høje forventninger til dens dygtighed i krig blev af husarerne fra Schleswig-Holstein på udmærket måde blevet retfærdiggjort.

Allerede under krigen 1870/71 præsterede Regimentet ærefuldt ved talrige lejligheder i kampe til hest og til fods.

I begyndelsen af Verdenskrigen havde jeg den ære, at have Regimentet under kommando i forbindelse med 4. Kavallerie-Division i Belgien og Frankrig. Det var på tidspunktet for bevægelseskrigen, en tid med hele tiden vekslende opgaver og næsten daglige træfninger.

Ingen anstrengelser var for husarerne for stor, ingen vej for lang, ingen situation for farlig.

Det tapre Regiment har, indsat som samlet enhed eller i eskadroner og patruljer, på enhver måde ydet fremragende tjeneste og bevist at være en enhed, som dens fører kunne stole på.

Enkelthederne i de talrige træfninger og succeser under dygtigt udførte opklaringer på dette tidspunkt, er en del af krigshistorien.

Efter i november 1914 at være overført til de østlige krigsskuepladser, har Regimentet også her på samme måde ydet fremragende tjeneste.

I november 1916 blev Regimentet opløst i selvstændige eskadroner, der dels forblev i øst, dels blev forlagt tilbage til vest, hvor den primært som divisionskavaleri fandt mange forskelligartet anvendelse frem til krigens slutning.

Med ære er talrige kammerater faldet for Konge og fædreland, trofast til deres ed, tro til deres ære og pligt – en formaning og et forbillede af kommende generationer.

Krigen har fået et andet ansigt. Men de gamle soldater dyder: disciplin, tapperhed, hengivelse indtil døden forbliver de samme.

Med disse dyder og denne ånd har Husaren-Regiment Kaiser Franz Joseph erhvervet sig uforglemmelige laurbær og har sat sig et ærefuldt minde.

Måtte Schleswig-Holsteins sønner til stadighed gøre det samme som deres gamle blå husarer!

Fører for den tidligere 4. Kavallerie-Division

Som sidste Regimentskommandør føler jeg trang til at give udtryk for mit tilhørsforhold til vores Regiment, med forsikringen om, at jeg tæller de dage, hvor jeg havde den ære at stå i spidsten, til de lykkeligste i mit liv

Jeg har siden da haft mange troppeenheder under kommando, men aldrig ført bedre og mere trofaste soldater. Lykkelig være et land som Schleswig-Holstein, der har lov til at kalde sådanne helte for deres sønner. Aldrig svigtende stod hver eneste husar, trofast mod deres ed, fast på deres post.

Måtte erindringen om disse glørværdige dage og de faldne våbenbrødre være en ansporer både for dem, der deltog, og for deres efterkommere i senere dage i et nyt, genopstået Tyskland, og til enhver tid holde traditionerne i vores dejlige, tapre Regiment højt.

Posen, den 12. 11. 1936

Kammerater!

70 år gået siden vores dengang nyopstillede Husaren-Regiment Nr. 16 overtog vagten over den igen tyske provins Schleswig-Holstein. Tusinder og atter tusinder sønner fra vores omstridte hjemstavn har i den lyseblå uniform fået deres uddannelse som den tyske nations våbenbærere, og både i den store krig 1870/71 som under Verdenskrigen 1914-18, klart bevist, at de som ægte tyske ryttere, var parate til at stille op for Tysklands ære og frihed.

Fuld af taknemmelighed og ærefrygt tænker vi på alle de kammerater, som gik i døden på vejen til at opfylde pligten til det sidste, som ikke tænkte på sig selv, men på os alle, og satte alt ind på, at Tyskland skulle leve.

På grund af følgerne af den ulykkelige udgang på Verdenskrig, blev også vores Husaren-Regiment Kaiser Franz Joseph von Österreich, König von Ungarn (Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16. Traditionerne blev overdraget til 3. Eskadron Reiter-Regiment Nr. 14. Som vi alle ved, har traditionerne fundet et godt plejested. Og kammerater! Har vi gamle husarer ikke i første linje pligten til, selv at pleje traditionerne og i stå i trofast forening med vores tidligere regiment? Vi har engang lagt hånden på vores bane og på denne svoret en hellig ed. Og hvem, der var ægte husar, har holdt denne ed, i fredstid, men også i de tunge hær under krigen og i efterkrigstiden. Lad den nu også holdes i Foreningen af gamle 16. Husarer. Det skal være vores soldaterpligt at fastholde trofastheden til vores Regiment indtil det sidste.

En kammeratlig tak til vores kære kammerat Reimers, forfatteren til vores nye Regimentshistorie, der efter årelang forberedelse og aldrig svigtende iver har skabt dette skønne værk, som vil være en blivende erindring om vores tjenestetid og det store frontliv. En kammeratlig tak også til alle de trofaste medarbejdere og hjælpere..

Måtte bogen for gamle 16. Husarer blive en rejsekammerat, en underholdning i aftenstunden, et stykke af egne oplevelser. Derudover skal den også for vore sønner og efterkommere være et bevis for deres fædre og bedstefædres heltemod og trofasthed.

Officersforeningen for tidligere Husaren-Regiment Nr. 16 og Bund 16. Husaren.

Indledning

Udgivelsen af en historie om Hus.Regts. Nr. 16 var allerede planlagt før krigen. Allerede i 1900 havde Oblt. v. Schmeling tilbudt, at skrive historien. Det kom imidlertid ikke på dette tidspunkt til en igangsættelse. Snart efter tog Rittm. v. Diebitsche sagen i egen hånd. Det lykkedes ham ganske vist at indsamle materialer, herunder frem for alt beretninger fra krigen 1870/71, men heller ikke han kom længere end den første start på en krigsberetning for 1870/71. I året 1910 fik den daværende Oblt. Wrede (Claus) til opgave, at bearbejde vores Regiments historie. Han forsøgte med hjælp fra Schleswig foreningen af tidligere Kaiser-Franz-Joseph-husarer at indsamle materialer fra krigen 1870/71, og med det ved Regimentet værende materiale til en historie om Regimentet siden dens grundlæggelse. De beretninger, der tidligere var tilgået Rittm. v. Diebitsch var allerede på dette tidspunkt ikke længere tilgængelige. Oblt. Wrede fik kun samlet enkelte beretninger.

I mellemtiden var følgende mindre arbejder til historien dukket op:

1. »Femogtyve år. Erindringsblade fra Historien om Husaren-Regiment Kaiser Franz Josph von Österreich, Köning von Ungarn (Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16. Tilegnet Regimentet på dens 25 års jubilæum af E. Terno« (114 sider, Schleswig 1891).
2. Joh. Chrisitansen: »Vores 16'ener Husaren. Blade til Regiments hæderskrans. Billeder fra slagmarken ved Metz og efterklang fra Mindesmærket ved Rézonville«. (82 sider, Schleswig 1902)
3. Erindringer fra en stor tid af Klaus Höhncke (Kiel 1912)
4. Festskrift til 50 års Regimentsjubilæum den 30. oktober 1916.
5. Efter verdenskrigen (1925) udkom den bog, Rittm. Wickel med stor flid havde skrevet på opdrag af Regimentets officersforening: »Historie og kamp ved Husaren-Regiment Kaiser Franz Josph von Österreich, Köning von Ungarn (Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16, 1914-1920. (143 sider, Forlag Ibbeken, Schleswig 1925).

På trods af udgivelsen af disse krigsberetninger blev den længe trufne beslutning fastholdt, at fremskaffe en *Historie* om regimentet fra dens grundlæggelse til dens opløsning.

Ved sammenkomster af tidligere 16. Husarer i Schleswig, Hamburg, Kiel, Husum, Itzehoe, Neumünster og ved traditions-eskadronen blev der gennem foredrag om vores Regiments historie forsøgt, at vinde kammeraterne til ideen, og sikre den nødvendige afsætning. Antallet af snart foreliggende forudbestillinger gjorde et oplag nødvendig, som vil næppe et andet Kavaleri-Regiment kunne påvise. I løbet af årene stillede kammerater så mange beretninger, fotos og anden materiale til rådighed, at det egentlige arbejde kunne begynde i 1931. Uden medvirken fra disse kammerater ville vore Regimentshistorie ikke være blevet til noget. Med oprigtig tak skal her fremhæves: Rittm. v. Boetticher, Oblt. Liss, Lt. Schramm, Lt. Walther Gravenhorst, Vizewachtm. og Trompeter Otto Behm, Vzwachtm. Sprechler, Vzwachtm. Clausen, Gfr. Herman Götte og Nielson. Det er trods hele tiden opdukkende vanskeligheder lykkedes at gennemfører udgivelsen af Regimentshistorien. Officersforeningen stillede et større bidrag til rådighed for trykningen. Trofaste medarbejdere blev fundet. Det skal her med tak henvises til den ivrige, fordringsløse indsats fra Major Plessing. Udfærdigelsen af det omfangsrige og vigtige afsnit om Verdenskrigen, blev i de sidste år overtaget af Major Stern, som trådte ind i den åbne plads der opstod, efter at Major Plessing igen indtrådte som aktiv officer.

Major Sterns svære lidelser som følge af krigsskader og hans gentagende alvorlige sygdom tog i sidste ende pennen fra hans hånd. Det var hans fortjeneste, at de vigtigste afsnit af historien om Regimentet under Verdenskrigen blev skrevet. Også med tak skal der henvises til den ivrige medvirken af Rittm. d.R. Bradau, som overtog den utaknemmelige opgave at gennemgå allerede færdiggjorte afsnit. Oblt.d.R. Kellinghusen (Hans) skal takkes for hans vellykkede afsnit om Res.Hus.Regt. 7; en skildring, der på fremragende måde beriger vores Regimentshistorie. Det samme gør sig gældende for afsnittet om Res.Kav.Abt. 80, hvis forfatter, Rittm.d.R. Willink (Henry) ligeledes takkes herfor. Også fører for vores Traditions-eskadron har bidraget til dette værk. Vi kan takke den uforglemmelige Major Faeckenstedt og hans efterfølger Major Burmeister for materialet over vores Traditions-eskadron, 3.Kav.Regt. 14. Begge Herrer skal modtage vores tak.

Med oprigtig tak skal fremhæves den venlige imødekommenhed fra forfatteren til Historien om Dragoner-Regiment Nr. 17, Oberst Dr. Frhr. v. Troschke. Han stillede de til hans hidtidige arbejder udarbejdede skitser fra 4. Kav.Div. kampperiode på Vestfronten i månederne augsut/november 1914, til rådighed, og gav sit samtykke til gengivelse i vores regimentshistorie. Desværre er en meget vigtig kilde til Regimentets historie, nemlig den »Parolebog«, som siden 1866 blev ført, ifølge efterladte notiser fra Oblt. Wrede, for få år siden blevet destrueret. Som resultat har den første tid af vores historie kun kunnet fortælles i en kort version.

Specielt vanskeligt var det efter opdelingen af Regimentet i november 1916 i Divisions-kavaleri, at give en fortløbende og udførlig fremstilling af de enkelte eskadroners indsats. Krigsdagbøgerne for enkelte af eskadronerne er kun ført yderst kort. Hvor læseren opfatter huller, skyldes det derfor mangel på informationer.

Hensigten om at bringe billeder af alle vores Regiments faldne, har ikke kunnet gennemføres. En opfordring om at indsende sådanne billeder har ikke haft det ønskede resultat. Hvor der på gengivne gruppebilleder også findes faldne fra Regimentet, har jeg lavet en henvisning. Det er imidlertid lykkedes at lave en særlig ærestavle med billeder af de kammerater, der faldt under Revolutionskampene ved Slot Gottorp.

Under udarbejdelsen har jeg ladet mig lede af den opfattelse, at en Regimentshistorie, foruden de historiske og de taktisk strategiske, også bør indeholde sådanne afsnit, der afspejler det indre liv ved Regimentet og husarnes oplevelser i freds- og krigstid. Et sådant afsnit er eksempelvis »snak i og om 16. Husar« med dens ofte spøgefulde og muntre beskrivelser til underholdning og opmuntring. Over det store værk omkring rangliste, fortegnelse over alle Reserve-officerer osv., og frem for alt navnelisten over medlemmer af vores Regiment, Res.Hus.Regts. 7 og Res.Kav.Abt. 80 under krigen, er det ikke nødvendigt at komme nærmere ind på. De vil ikke kun blive budt velkommen af kammerater fra alle enhederne, men vil også, når vi alle ikke længere eksisterer, tjene som opslagsværk.

I løbet af de år, dette omfangsrige værk brød frem, måtte der ofte overvindes vanskeligheder, der i virkeligheden satte spørgsmål om virkeligt, værket kunne færdiggøres. Når det alligevel lykkedes endeligt at nå til afslutningen, skyldes det meget i den trofaste assistance, jeg blev mødt af fra Forlag Bernard og Graes. Med deres store erfaring har Forlaget vist mig midler og veje, der opmuntrede mig til ikke at give efter, når næste alle andre medvirkende i projektet havde opgivet. Forlaget skal på dette sted ikke alene takkes for deres trofaste hjælp, men også for, at vores værk på en fortræffelig måde og så flot indbundet er blevet udgivet.

En oprigtig tak ønsker jeg også her at sende til alle de trofaste kammerater, der i forbindelse med af dem fremsendte billedmateriale, stillede pengemidler til rådighed, der afværgede den truende risiko for, at det ville blive nødvendigt med en forkortelse af manuskriptet og udeladelse af mange billeder. Den store offervillighed fra mange Regimentskammerater har hjulpet os med at udgive et mere omfangsrigt værk med et righoldigt indhold af billeder, som eller næppe kunne være sket.

Nu lægger vi så resultatet af et mangeårigt arbejde i hænderne på vores Regimentskammerater. Alle vi, der fik lov til at deltage i arbejdet, er taknemmelige for at det blev os undt at udføre dette arbejde for vores faldne, for vores Regiment og for Jer. Vores Regimentshistorie udkommer i en tid, hvor det, der besjælede os frontkæmpere og var os hellig, men som efter den smagfulde krigsafslutning imidlertid ikke fandt forståelse og blev trukket i sølet, igen er kommet til ære og værdighed. Livet ved fronten er i det nye Tyskland blevet et forbillede. Den nye kamp om vores folks fremtid sker under føring af en frontsoldat, vores Fører og Rigskansler, Adolf Hitler, der i ånden af et frontfællesskab skal føre til et fællesskab af alle folkefæller af enhver stand og enhver herkomst.

Historien om vores Regiment er tilegnet dem, der led heldedøden for folk og fædreland. Den er imidlertid også tilegnet alle levende, der engang tilhørte vores skønne, herlige Regiment, og var fyldt med den fremad stormende rytter og husar ånd, overtaget af gamle Husar-regimenter og som endnu lever videre i os. Kommende generationer skal gennem vores historie formåes til at gøre som deres fædre. Regimentshistorien skal desuden formå alle, som kalder sig tyske, at forud for den enkeltes personlige ønsker, hengivenheden til helheden, til fædrelandet og til dets folk må være en hellig pligt.

Kiel, juni 1937

August Reimers

Kaiser Franz Joseph I. af Østrig

General der Kavallerie v. Garnier
4. Kavallerie-Division

DEL 1

Kort oversigt over Regimentets historie 1866 – 1870

Regimentets opstilling

Det gamle Slesvig-holstenske motto »*Up ewig ungedeelt*« var endnu engang blevet til sandhed. Schleswig-Holstein blev preussisk og kom efter sejrige kampe med Danmark tilbage til det store tyske fædreland. Megen preussisk og østrigsk, meget godt tysk blod gødede markerne i Nordslesvig og Jylland; meget broderblod flød endnu på de bøhmiske slagmarker.

Nu drejede det sig om efter muligheder at beskytte de gamle besiddelser mod nye overgreb. Krigsministeriet og generalstaben besluttede sig derfor til opstillingen af tre nye armekorps, IX, X og XI. Af disse skulle IX og X danne en ny 5. Armee-inspektion. Gennem en kabinet beslutning den 30. oktober 1866 blev formeringen af de nye korps beordret. »Generalkommandoet for tropperne i Elb-hertugdømmene« (senere IX. Armeekorps) blev allerede den 15. september 1866 etableret. Foruden nydannede infanteri- og artilleri-regimenter blev det opstillet 16 nye Kavaleri-regimenter (Dragoner 9 – 16, Ulaner 13 – 16 og Husaren 13 – 16). I 48 år stod Husaren-Regiment 16 som forreste kavaleri-regiment på Tysklands nordgrænse med garnison i Schleswig.

Til opstillingen af Husaren-Regiment Nr. 16 blev det bestemt at 7. Husaren i Bonn skulle forlægge sin 2. Eskadron med Rittmeister von Wassenneau og 5. Eskadron med Rittmeister von Carlshausen, at 9. Husaren i Trier skulle sende 4. Eskadron med Rittmeister von Klüber og 5. Eskadron med Rittmeister von Boetticher til Schleswig. De to sidstnævnte eskadroner ankom den 9. november 1866 til Schleswig, de to førstnævnte først den 14. november. Som Regimentskommandør udnævntes Oberst von Schmidt fra Magdeburgischen Kürassier-Regiment Nr. 7. Eskadronerne blev fordelt på følgende måde:

1. Eskadron – Rittmeister von Massonneau
2. Eskadron – Rittmeister von Carlshausen
3. Eskadron – Rittmeister von Klüber
4. Eskadron – Rittmeister von Boetticher

Major i staben (stabschef) blev Major von Massow, Regimentsadjutant Sekondeleutnant von Heimbrachts. 5. Eskadron blev formeret den 9. marts 1867 ved afgivelser fra de øvrige eskadroner, og kom under kommando af Rittmeister Ulrich fra Husaren-Regiment 10. Den 1. april tilgik den 1. april ligeledes de indkaldte rekrutter, mens den første frivillige (Jensen) allerede den 1. marts 1867 var indtrådt.

Arbejde i fredstid 1866 - 1870

Selvom uddannelsen af de enkelte eskadroner til fuldstændig havde fulgt forskrifterne, så kom husarerne alligevel fra to forskellige regimenter og forskellige egne af fædrelandet. Det drejede sig derfor ikke blot om at få dem smeltet sammen til én militær enhed, men i et vist omfang også at blive ens i væsen med de nyindtrådte husarer fra de nordlige hjemstavne. Det drejede sig først og fremmest også om, at det nye regiment med alle dens medlemmer fik opbygget ved vedvarende venskabeligt forhold til befolkningen i Schleswig og dens omegn.

Det lykkedes ret hurtigt. De to Trier-eskadroner (3. og 4.) kom med det samme på slot Gottorp. Da der i første omgang ikke var muligt at finde egnet indkvartering på en kaserne for 1. og 2. Eskadron, måtte disse ligge i borgerkvarter. De fandt kvarterer i Kattsund, i Faulstrasse og på Stadtfeld. 5. Eskadron, opstillet den 9. marts 1867, blev primært placeret i stalde ved Süderkrüp og på slottet.

For den militæriske side var det lidet tiltrækkende, men desto bedre rent politisk, da mangan et hjerte i Schleswig stadig glødede for Dannebrog. På grund af den tætte forbindelse med husarerne slog hjerterne snart kraftigt for der preussiske rytteri og de blå drenge. Yderligere blev forbindelserne mellem militær og borgerskab stadig tættere, jo flere nye rekrutter hvert år rykkede ind fra nær og fjern omkring Schleswig og det nordlige Tyskland. Desuden bragte husarerne, der altid var lystige brødre, mange penge i forretningernes kasser, og endeligt bragte forbindelserne mellem husarerne og byens kvindelige indbyggere ikke så lidt til, at båndene mellem husarer og borgere blev knyttet stadig fastere.

Også husarernes indsatsberedskab kraftigt bidraget til, at kontakten mellem indbyggerne og de blå husarer blev stadig kraftigere. Tilsyneladende har medlemmer af regimentet med deres beredvillighed og mod været til stor hjælp under brande. Den 8. januar 1868 brugte korpskommandøren lejligheden til at takke Regimentet for bevist handlekraft under en nylig brand i Schleswig.

Under en brand i tagetagen hos hans kvartervært, Leckband, i Am Kornmarkt, reddede Unteroffizier Fenger fra 2. Eskadron, to børn. Fenger, der boede i samme hus, mistede ved denne brand alt ejendom og samtlige klæder og udrustning. For sin modige indgriben modtog Fenger den 20. november 1868 en belønning af regimentskommandøren. – Også officerskorpset blev efterhånden mere og mere suppleret af officerer, som stammede fra Schleswig-Holstein og Nordtyskland.

Uddannelse

Krigen er altid den bedste prøvesten for en enheds uddannelse. Felttogene i 1864 og 1866 havde vist, at der ved kavaleriet stadig manglede meget, specielt under anvendelsen i større formationer. Tiden med Friedrich den Store og Ryttergeneral Seydlitz syntes at være gået i glemmebogen. Der blev taget for mange unødvendige omveje, før man nåede tilbage til den gamle lære. Uddannelsen af kavaleriet foregik ikke længere ensartet. Den blev delvis overladt til de enkelte korpschefer, dels af andre udmærkede rytterofficerer, som eksempelvis vores gode Regimentskommandør Oberst von Schmidt. Han forsøgte ikke kun at skabe et effektivt regiment, men det samme for hele den gamle hærskavaleri.

Uddannelsen af den enkelte husar omfattede, foruden beherskelse af en hest på bane og i terræn og den militære opdragelse i optræden, anvendelsen af sabel og skydeuddannelse.

I forskrifter for rytteri eksisterede dengang kun »Retningslinjer for opstilling og anvendelsen af større kavalerimasser« fra den 16. juni 1842 og et eksercerreglement fra 5. maj 1855. Disse angav tempo på minuttet og indførte Eskadrons-kolonnen. Den omfattede Eksercits for eskadron, regiment og brigade, og angav bestemte regler for et attacke. Kamp til fods blev kun meget overfladisk behandlet. Den kom kun på tale for 4. Deling i en eskadron og udelukkende i forbindelse med sikring af en flaskehals.

Et feltreglement eksisterede endnu ikke. Kavaleriet måtte nøjes med »Allerhøjeste bestemmelser for troppeøvelser af 29. juni 1861«.

Manglen på reglementer på dette tidspunkt havde det resultat, at kavaleri ikke opdragedes til mobilitet og evnen til at handle beslutsomt. De blev behandlet skånsomt og som reserve. Et eksempel herpå er slaget ved Sedan, hvor det franske 13. korps undslap, selvom vores 5. og 6. Kavaleri-Division udmærket kunne have forhindret dette. Også på fransk side bestod lignende mangler. Ligeledes under slaget ved Sedan blev de franske kavaleridivisioner Marguerite og Bonnemain nytteløst sendt fra det ene punkt af slagmarken til et andet, uden egentligt at blive anvendt og med store tab. Først for sent blev de sendt frem i at attacke og forblødte nytteløst.

Den 24. juni 1869 udkom yderligere »Hemmelige instruktioner for højere troppeførere« til og med regimentskommandører. I dette blev der henvist til den store betydning af en god opklaring. Dette reglement kunne bidrage til, at der under krigen med Frankrig kunne opnås helt fremragende opklarings- og patruljeresultater.

Uniform

Husar-regimenterne var i starten ikke ensartet uniformeret. Enkelte regimenter havde eksempelvis lange ridebenklæder, andre allerede høje ridestøvler.

I beklædningsforskrifterne var der for 16. Husarer bestemt:

Grundfarver: kornblomstblå, hvid, citrongul

Som hovedbeklædning blev båret *pelshue* og *felthue*, sidstnævnte også kaldt »lille hue« eller »Krätzchen«.

Mandskabets pelshue var i stiv form fremstillet af sortfarvet sælhundeskin, mens Officerernes pelshuer var af en lidt blødere form, i det hele noget større og af brun odderskin. På den forreste kant sad en oval, sort-hvid kokarde. Herunder var der et snoet bånd af nysølv med inskriptionen »*Mit Gott für König und Vaterland*«. Fra kanten af pullen var fastgjort en gul Kolpak med form af en pose, fastgjort til en kraftig stålring, og hang frit ned på venstre side. Til paradebrug hørte en fjerdusk, senere end hvid fjerdusk, for underofficerer hvid med sort underdel. Den blev klemmt ned bag regimentsmærket og faldt i en bue frit ned til højre. En senere fjerdusk stod lodret.

Felthuen var blød uden skygge, blå med gule striber. Foran sad en sort-hvid kokarde af udvalset blik, mens på den øverste kant af huen de sad en kokade i sort-hvid-rød. Officersudgaven var stiv og langt større. Den havde desuden fast skygge af presset sort laklæder. I løbet af dens eksistens blev officers felthuen flere gange ændret med hensyn til højde og bredde, og var til sidst meget høj og bred i toppen.

Uniformsjakken – Attila – bestod af en kornblomsblå jakke i snit som våbenfrakke med stiv, afrundet lav krave, hvorunder der blev båret en sort halsklud. Den havde fem rækker dobbelte brystsnore, der i begge sider sluttede i en strop og fastgjort til en metalrosette. Den blev lukket med fem glatte metalkroge og en skjult taljekrog.

Underofficerer og trompeter, som havde tjenestegrad af underofficer, havde på sølvtræse på krave og ærmeopslag. Alle trompeter bar en såkaldt »svale-rede« på blå baggrund.

Officerer bar to typer uniformsjakker alt efter tjenesten, der i farve og besnøring var forskellige. Officersuniformer var først lysere, senere mørkere i farven. Uniformerne var forsynet med en sølvfarvet, firedelt skulderdistinktion, delt med sort tråd, der var regimentsnummer i guldblik. Senere ændredes dette til navnetrækket F.J.1 (Kejser Franz Joseph 1). Løjtnanter havde ingen yderligere afmærkning på skulderdistinktionerne. Oberleutnants havde en gylden stjerne, Rittmeister to, en over og en under regimentsnummer/navnetræk. Stabsofficerer havde afrundede, tykkere skulderdistinktioner. Major bar ingen yderligere afmærkning, Oberstleutnant en, Oberst to stjerner. Skulderdistinktionerne skiftede form gennem årene og var til sidst ret små.

Tjenestejakken tilsvarende den, den øvrige del af hæren bar. Den anvendtes i daglig tjeneste.

Drejlsjakke – Mandskabet havde til staldtjeneste og til brug udenfor tjeneste en drejlsjakke fremstillet af gråhvid drejlsstof med metalknapper af hvidmetal. Underofficers drejlsjakker havde oprindeligt hvide knapper af horn, senere metalknapper.

Overfrakke – til mandskab og underofficerer fremstillet i sort, senere gråt stof med brede kraver, der i opslået form kunne dække ørene. Den gik ned til læggene. Knappet foran med seks ens knapper og øverst og nederst lukket med en krog. På kraven sad gule spejl, der for underofficerer øverst havde en vandret smal hvid bord og en lodret stribe i midten. Skulderdistinktioner var blå uden nummer.

Under march blev overfrakken omhyggeligt sammenrullet og bundet til sadlen. Den blev kun nødtigt rullet ud i tilfælde af regn, da det efterfølgende var meget tidsrøvende igen at rulle den sammen. Deraf kom den gamle soldatervittighed: »Hvad nytte får soldaten af overfrakken, når den ikke er rullet sammen«.

Officersfrakken var først sort, siden grå og af et lidt andet snit med to rækker á seks knapper i hvidmetal, ærmeopslag og hoftelommer. Kraven var af blå stof med hvid overkant og gul underkant. Den havde ingen skulderdistinktioner.

Ridebenklæder – den kropsnære ridebuks for mandskab og underofficerer var af sort stof med sort læder sæde. Den havde hvide galoner langs begge bukseben. Buksen nåede til foden og her bundet fast til benet med kraftige lærredstropper.

Officerer havde ridebenklæder af mørkeblå stof. Den var ligeledes kropsnær og med sølvfarvede galoner.

Ridestøvler – de sorte læderstøvler (kolæder) nåede næsten til knæene og havde bløde skæfter. Bagtil var en dyb udskæring, mens der på forsiden kun var en mindre tilsvarende. Kanten bestod af hvidt læder, der foran var forsynet med sløjfe. Støvlerne havde dobbeltsål.

Fra grundlæggelsen af regimente var underofficerer og mandskab i modsætning til andre Husar-regimenter ikke langskafte ridestøvler, men kun ridebenklæder med ridestøvler.

Til staldtjeneste og i forbindelse med drejsuniform blev der anvendt en snørrestøvle uden spore. Det var også tilladt udenfor tjeneste på stuerne at anvende tøfler, som man imidlertid selv skulle anskaffe. Til rekrutter blev der udleveret trættøfler.

Officerer anvendte udelukkende støvler af laklæder med sølvkant øverst på skaftet, og havde en metalrosette ved den hjerteformede udskæring forrest på støvlen. Den var ligeledes forsynet med sporer, men af forskellige former. Ved selskaber var sporer ikke forsynet med takket hjul, men blot en glat spore.

Bevæbning

Sabel: Som hovedbevæbning var Husaren udrustet med sabel, den brede, let buede Kavaleriesabel M/52 med blank metal sabeltaske med indpræget preussisk ørn.

Officerer var en »Löwenkopf« sabel med forgyldt parerbøjle, hvorpå der var præget enten forbogstaver på officererne eller dennes våbenskjold. Skeden bestod af hvidmetal. I felt eller under øvelser bar også officerer sabel M/52. Officerssabler var forsynet med officers-portepee.

Karabiner: Som skydevåben anvendtes i begyndelsen en tændnåls-karabiner. Krigstid var normalbeholdning 60 patroner, heraf 20 i patrontaske og 40 i saddeltaske. Under skydeøvelser udleveredes det nødvendige antal patroner, hvoraf overskydende straks igen blev inddraget. Ingen måtte i fredstid være i besiddelse af skarpe patroner. Til øvelsesbrug i felten eller på skydebane udleveredes løsskudspatroner, hvoraf overskydende ligeledes straks igen blev inddraget. Til øvelser i våbenbetjening udleveredes blinde patroner, der senere udleveredes i laderammer á 5 patroner.

Pistoler: Officerer, underofficerer og trompeter var i stedet for karabiner udrustet med en pistol med perkussionstænding. Om nødvendig under fremrykning og kamp til fods overtog man heste-passernes karabiner.

Daglige liv

Straks efter at de afgivne eskadronerne ankom til Schleswig startede en intensiv tjeneste efter en præcist formuleret tjenesteplan. Oberst von Schmidt, som sørgede for alle hans »husar-børn« og som kunne vurdere enhver hest, accepterede ingen slendrian i tjenesten. Han forlagte af alle medlemmer af regimentet, ham selv inklusiv, den fulde indsats. Han forstod ligeledes at skabe et officerskorps, og ligeledes et bemærkelsesværdigt dygtigt underofficerskorps. Begge var et fortræffeligt forbillede og eksempel for husarerne.

Hver dag blev der i stort omfang redet på øvelsespladsen »Stadtfreiheit«, og på de få dage, hvor hestene fik hvil, eller kun ganske kort blev rørt, blev der desto kraftigere gennemført uddannelse til fods. Husarerne fra Rhinlandet var i startet ikke helt forberedt på den nordtyske vinter. Øvelsespladsen forvandlede sig hurtigt til et hav af sejt mudder, eller frøs til en ishård skorpe. Storm fejede over Slien og sne, hagl og regn ramte dem i ansigterne. Efter ridning kunne det ofte tage timers arbejde før hestene igen var tørre. De vænnede sig imidlertid hurtigt til det rå klima, og efter milde forårsdage kom igen den varme sommer. Skydning gennemførtes hurtigt på bane i borggraven. Tjeneste til fods, sabelfægtning og fysisk uddannelse skiftede med ridning og skydning.

Allerede i marts 1867 startede en hård øvelsesperiode, først indenfor eskadroner på øvelsespladsen Klosterkrug, senere med regimentsøvelser, hvorpå Oberst von Schmidt lagde særlig stor vægt, for at regimentet hurtigst muligt opnåede effektivitet. Parallelt foregik feltøvelser, hvor regimentet lærte ukendte områder omkring Schleswig nære at kende. Endeligt fulgte så den første øvelser med det nye armekorps.

Det følgende års tjeneste blev fortsat med samme iver. Fra den kommanderende general bestræbte sig alle ved de nye regimenter, på kortest muligt tid, at sammensveje det nye IX. Armeekorps til et stålhård og skarpt våben. I begyndelsen af det nye år blev det allerede kendt, at Kongen i efteråret i forbindelse med den store manøvre, personligt ville lade sig overbevise om de nye regiments standart.

Under manøvren 1867 fremhævede 16. Husaren sig overfor kongen gennem et overordentligt dristigt angreb ved Schäferhause på Handewitter området. Oberst von Schmidt førte selv regimentet under dette angreb. Hos kongen blev dette angreb stående i hukommelsen. Da han tre år senere besøgte et lazaret i Versailles, og hver blandt andet fandt Vizewachtmeister Faust fra 16. Husaren blandt de sårede, sagde han: »Ja, 16. Husaren med deres lyseblå Attilas kender jeg særlig godt. De red for tre år siden under Oberst von Schmidt et strålende angreb«.

Husaren udmærkede sig yderligere i 1869 under Kavaleri-brigade øvelsen med 6. Kavallerie-Brigade. Storhertugen af Mecklenburg erkendte som fører for brigaden frem for alt regimentets hensynsløse fremridt og storm, der hverken nat eller dag skånede sig.

Manøvren 1870 betød krig!

Krigen mod Frankrig 1870 - 1871

Mobilisering!

Om natten fra 15. til 16. juli 1870 befalede H.M. Kong Wilhelm af Preussen mobiliseringen af den samlede nordtyske forbundshær.

Det skete kl. 0500. Husarerne befandt sig i staldene med pasning af hestene. Pludseligt dukkede Wachtmeisterne op og forkyndte: »Den planlagte Regimentsøvelse i dag er annulleret!« – Denne uventede bekendtgørelse vakte undren hos alle. Det lignede ikke Oberst von Schmidt at lade en allerede planlagt tjeneste falde ud. Forklaringen lod sig imidlertid ikke vente længe på sig, for kort efter lød det:

»Regimentet gør sig mobil!«

Nyheden blev modtaget med begejstring. Nu drejede det sig om at bevise, at det unge Husar-regiment ikke var dårligere, og var lige så godt til at ride og kæmpe, som kavaleriet fra 1813, 1864 og 1866! Som løbeild spredte nyheden sig over hele byen. Som eskadronerne kl. 9 rykkede ud til byens eksercerplads for at motionerer hestene, kunne Ritmesteren bekræfte nyheden. Endnu engang blev husarerne grebet af begejstringen. Der var ingen, der anså nyheden som sørgmodig.

Den aflyste regimentsøvelse blev i stedet gennemført søndag den 24. juli, mens i de foregående dage mobiliseringen blev gennemført. Efter en kort eksercits lod Oberst von Schmidt regimentet opstille i firkant, og greb så ordet til en glødende tale:

Husarer! Skulder ved skulder skal I nu sammen med gamle, ærværdige regimente prøve Jeres kræfter i bitter alvor. Jeg er imidlertid sikker på, at det unge regiment i mod og rytterånd ikke vil stå tilbage for dem. I Schleswig-holstenere vil nu have lejlighed til at vise jeres tak til Preussen, der for Jeres befrielse fra fremmedherredømme betalte med deres bedste sønners blod. Overalt, hvor der i den kommende krig viser sig mulighed for at tage del, hug kraftigt til og ledsag det med et rungende Hurra! – Hans Majestæt, Kong Wilhelm af Preussen, Hurra! Hurra! Hurra!

Derefter rykkede regimentet tilbage til byen. Det skulle være en tid før den genså dens gamle øvelsesplads Klosterkrug. Om eftermiddagen kl. 16 samledes husarerne med I. Bataillon af Infanterie-Regiment 84 og den civile menighed til højtidelig gudstjeneste i Slesvig domkirke.

Den 25. juli 1870 rykkede eskadronerne med trompeterkorpset i spidsen gennem byen til banegården. Herunder viste det sig, at regimentet i de få år, den havde haft garnison i Schleswig, havde opnået indbyggernes hjerter. Uhyre mængder af buketter af Forglemmigej blev rakt op til husarerne og smykkede hurtigt både husarer og deres heste. Omkring banegården var menneskemængden så tæt, at eskadronerne kun kunne komme frem skridt for skridt. I tre afdelinger blev eskadronerne indladet. Som det sidste transporttog forlod banegården overdøvede Schleswig-Holstein sangen alt andet i den lune sommermorgen.

Det glemte stille i det gamle Schleswig. Vi kom til at vente længe på nyheder fra vores husarer og fra krigsskuepladserne. Bange anelser skiftedes med glædelig fortrøstningsfuldhed. Spændingen steg dag for dag indtil endeligt nyheden om den første store sejr ved Wissembourg og Wörth og på Spicherer-højderne åbnede rækken af sejrige slag, og jublen udløstes i den uomstødelige vished om, at vi ville gense vores husarer og 84'ere i en ikke alt for fjern fremtid. Men mange blev tilbage!

Regimentets og eskadronernes indsats

Det krigsmobiliserede regiment var sammensat af 4 mobile felt-eskadroner med en samlet styrke på 20 officerer, 621 underofficerer og husarer, lige så mange heste og 12 køretøjer.

Officersbemanding.

Regimentskommandør: Oberst von Schmidt.
Ved staben: Major von Geyblitz
Regimentsadjutant: Prem.Lt. von Heimbrachts.

1. Eskadron

Major von Massonneau
 Prem.Lt. von Ochs
 Sek.Lt. von Lachmann.
 Port.Fähn. von Blumenthal
 Wachm. Wunderlich

3. Eskadron

Rittmeister von Carlshausen
 Prem.Lt. Graf Schimmelmänn
 Sek.Lt. Prinz
 Sek.Lt. Thiel
 Wachtm. Erdmann

2. Eskadron

Rittmeister von Klüber
 Prem.Lt. Dörr
 Sek.Lt. Krause
 Sek.Lt. Schmidt
 Port.Fähn. von Hünerbein
 Wachtmeister Lorenz

4. Eskadron

Rittmeister Ulrich
 Sek.Lt. Frhr. von Werthern
 Sek.Lt. Mohr
 Sek.Lt. Fuglsang
 Wachtm. Schütze

Prem.Leutnant von Maltzahn udnævntes til kommandant af stabsseskadronen ved IX. Armeekorps. Rittmeister von Carlshausen forblev i Schleswig som chef for Ersatz-Eskadron, hvortil også Prem.Leutnant von Haesten tiltrådte.

Regimentets togtransport gik i første omgang kun til Altona. Regimentet rykkede gennem Hamburg og blev med færges og dampskibe sat over Elben, for herefter igen at indlade i tog i Harburg. Transporten gik i retning af Wiesbaden over Paderborn, Lippstadt og Soest. I disse byer blev husarerne modtaget af en meget begejstret befolkning, og blev opvartet med rigelige at spise og drikke. På grund af et meget voldsomt uvejr var jernbanetrækningen ved Lorch spærret af et jordskred. Transporterne med 3. Eskadron og halvdelen af 2. Eskadron blev derfor fanget i Caub ved Rheinen. Disse transporter nåede først udlosse-banegården i Mosbach den 27. juli om aftenen, mens 4. Eskadron først ankom i løbet af natten. Enkelte eskadroner havde under passagen af Ems set den senere Regimentschef, Kejser Franz Joseph af Østrig, der her opholdte sig på kur, men som var dukket op på banegården.

Fremmarch

Regimentet samlede sig den 28. juli ved Viebrich og rykkede samlet gennem Mainz til Rhinen oven for Nierstein. Her og i omegnen blev der gået i kvarter. Oberst von Schmidt meldte sig ved middagstid den 28. juli i Mainz til fører for II. Armee, Prinz Friedrich Carl af Preussen, hvor han modtog befaling til, den 29. juli at marchere over Sörrenloch, Zornheim og Mommenheim syd for Gau-Algesheim, og her slutte sig til 6. Kavallerie-Division, hvortil regimentet fra dette tidspunkt hørte.

Krigsorganisation:

15. Kavallerie-Brigade; fører: Gen.Maj. von Rauch. Brandenburgisches Hus.Regt. Nr. 3, Schleswig-Holsteinisches Hus.Regt. Nr. 16

14. Kavallerie-Brigade; fører Gen.Maj. Frhr. v. Diepenbroick-Grüter, Brandenburgisches Kür.Regt. Nr. 6, 1. Brandenburgisches Ul. Regt. Nr. 3, Schleswig-Holsteinisches Ul. Regt. 15.

Disse 5 regimenter var underlagt 6. Kav.Div. under H.H. Hertug Wilhelm af Mecklenburg. Til divisionen hørte yderligere 2. ridende batteri af Brandenburgisches Feld-Artl.Regt. Nr. 3.

Den 29. juli besluttede armee-overkommandoen efter retningslinjer fra det store hovedkvarter fremrykning af 5. og 6. Kav.Div. under fælles kommando af Gen.Lts. Baron von Rheinbaben (5. Kav.Div.). 5. Kav.Div. rykkede frem mod Völcklingen og Homburg, mens 6. Kav.Div. i to kolonner rykkede fra Fürfeld over Meissenheim mod Niederkirchen. Begge divisioner havde til opgave efter en dagsmarch, at sætte sig fast på denne side grænsen, at overvåge denne, og indsætte enkelte eskadroner eller regimenter i operationer mod fjenden.

I Fürfeld samlede Hertug Wilhelm af Mecklenburg den 30. juli brigade- og regimentschefer til ordredugivelse. Husaren-Regiment 16 efterlod Leutnant Krause med 15 husarer en dagsmarch bag 6. Kav.Div. for at holde forbindelsen med 5. Inf.Div. under von Stülpnagel, der fulgte to dagsmarcher efter.

1. august: 6. Kav.Div. sammentrækkes for første gang ved Lauterecken. Her blev den kort hilst af Hertug Wilhelm af Mecklenburg, hvorefter der afholdtes feltgudstjeneste under divisionspræst Dietrich. 6. Kav.Div. rykker med til Altenglan mellem de to kavaleribrigader von Barby (11. Brig.) og von Brebow (12. Brig.).

2. august: Frem til St. Wendel – Schoenberg – Mühlbach.

3. august: Frem til Kl. Ottweiler mellem Homburg og Neunkirchen, hvor der gøres holdt. Her tilgår melding om træfning ved Saarbrücken, hvorefter 6. Kav.Div. sendte fire eskadroner frem til opklaring modgrænsen ad forskellige akser for at skaffe sig overblik over fjendens hensigter.

4. august: Hver af de fem regimenter sender hver en halv eskadron frem som forposter i retning af Saar og Bliess. De resterende halv-eskadroner indsættes i andre opgaver. Hus.Regt. 16 marcherer over Nieder-Verbach og Mimbach gennem Bliess-dalen mod Lausskirchen og forårsager forstyrrelser ved fjenden langs grænsen. En patrulje fra 3. Husaren mod Mimbach støder sammen med omkring 30 Spahis, der dog efter at have afgivet enkelte skud, faldt tilbage mod vinbjergene. Hen under aften sendte regimentet to patruljer frem. Patrulje Leutnant von Lachmann skal over Rheimheim opklarer mod den franske grænselandsby Bliesbrücken, mens Prem.Leutnant Dörr over Niedergailbach ligeledes skal opklarer mod Bliesbrücken, begge med opgaven at fastslå den franske besætning.

Første sammenstød med franskmændene

Patruljen Dörr, hvor Regimentskommandøren var redet med, kom mellem bakkerne ved Niedergailbach og Bliesbrücken foran sidstnævnte under heftig geværlid. Det kom til en kort træfning, hvorunder det blev fastslået, at Bliesbrücken var besat af en større fjendtlig styrke af infanteri og dragoner. Et forsøg på ved mørkefald at trænge længere frem, viste at det var umuligt at trænge igennem ved eller omkring Bliesbrücken. Franskmændene havde besat grænsen og alle landsbyer, og sendte straks skyttekæder frem, hvor patruljer nærmede sig. Patruljerne kunne alligevel melde om vedvarende jernbanetrafik bag modstanderens front.

5. august: På ordre rykkede 5. og 6. Kav.Div. frem med deres hovedstyrker. 6. Kav.Div. tog opstilling ved Rohrbach og Neuhausen øst for St. Ingbert. Major von Massonneau gennemførte med 1. Eskadron et fremstød mod Rohrbach og bragte to spioner med tilbage. Den omfattende opklaring gennem hele dagen fastslog endvidere, at der fandt store troppeforskydninger sted ad veje og jernbaner mellem Rohrbach og Saargemünd. På denne baggrund sendte regimentet i løbet af natten stærke patruljer frem for at ødelægge jernbanestrækninger og telegrafledninger syd for Bliesbrücken. Den tilgåede nyhed om aftenen den 6. august om den preussiske kronprins sejr ved Wissenbourg, fik det store hovedkvarter til beordre stærke kavalerifremstød mod jernbanelinjen Saargemünd – Bitsch. 5. og 6. Kav.Div. fastholdt tæt føling med fjenden og udsendte fortsat patruljer i hovedsagen i retning Rohrbach for at opklarer mod eventuelle fjendtlige tilbagetog akser.

6. august: Hus.Regt. 16 brød op kl. 0400 og rykkede frem mod Assweiler, hvor de første fanger blev taget (en fransk infanterist og en fransk artillerist). Fra Assweiler fortsatte 15. Kav.Brig. opklaringen over Wittersheim og Bebelheim mod Habkirchen. Her blev der på ordre indtaget stilling langs Blies. Patruljer observerede om eftermiddagen fra Ormesheim den heftige infanterikamp ved Saarbrücken.

Kraftig opklaring fra regimentet i retning af Habkirchen og Frauenberg fastslår tilstedeværelsen af flere franske infanteriregimenter. Fransk kavaleri rykker frem mod Babelsheim. Den samlede vurdering efter opklaringen er, at modstanderen vil falde tilbage til højderne ved Forbach, hvor der er konstateret stærke forskansede fjendtlige stillinger. Om natten går regimentet i landsbykvarterer.

7. og 8. august: Regimentet rykker frem gennem Saarbrücken mod Forbach, og passerer herved gennem slagmarken ved Saarbrücken. Overalt, hvor man kikker, er der spor efter hårde kampe. Døde og sårede lå stadig talrige langs vejen. Lange vognkolonner er på vej bagud. I Saarbrücken ét stort lazaret; fra næsten alle huse vejre Røde Kors flaget. Regimentet og 3. Husaren går i bivak på den højtliggende øvelsesplads i Saarbrücken ved siden af Inf.Regt. 39, der er trukket ud af fronten efter at have lidt store tab den 6. august og nu kun består af sørgelige rester.

9. august: 6. Kav.Div. overgår til 3. Armeekorps og går bag denne i kvarter i Kochern og Völklingen. Det er de første kvarterer på fjendtligt område. Indbyggerne er ikke fjendtligt indstillede og taler for en dels vedkommende også tysk.

Mod Metz

10. august: på ordre fra A.O.K. II støder 6. Kav.Div. foran III. A.K. frem mod Valimont, hvor der med retning mod Metz skal udsættes forposter. Midt blandt en større samling tropper af alle våbenarter marcherede Regimentet langs den gamle romervej og mødte ved solnedgang den kommanderende general for III. A.K., Gen.Lt. von Alversleben. 1. og 2. Eskadron, Husaren 16 under Major von Massenau skulle opstille forposter i omegnen af Terchen langs Deutsche Nied, men fandt her allerede poster fra 5. Kav.Div. og gik i stedet i landsbykvarter. Marchen den 10. august skete under vedvarende kraftige regnbyger. Undervejs måtte hestene af man-

gel på havre fodres med hvede, hvilket ikke skete med den nødvendige omhyggelighed, og alene ved 2. Eskadron kostede 5 heste.

11. august: 15. Kav.Brig. fortsatte fremrykningen mod Metz og kom i kvarter i og omkring Bazancourt.

12. august: For at fastslå fjenden primære tilbagetrækningsakse, der for en dels vedkommende syntes at gå i retning af Charlons, fik 15. Kav.Brig. befaling til over Pange at trænge frem mod Metz under udsendelsen af stærke elementer mod Laquenery, Colligny, Courelles og Pont-à-Chaussee frem til foran forterne ved Metz. Regimentet udsendte en enhed under Leutnant von Werthern til sikring af højre flanke og til opklaring af området langs Nied. 15. Kav.Brig. med 3. Husaren som fortrop fandt Pange ikke længere besat, hvorimod fjenden lå i bivuak vest for Ars, Laquenery og Coincy. Under den fortsatte fremrykning kom fortroppen under ild fra Ars og det omkringliggende skovstykke. Fremtrukne ridende batterier åbnede ild mod Ars, hvorefter modstanderen flugtagtig rømmede landsbyen. Under fortsat beskydning fra fjendtligt infanteri fortsatte regimentet over Marsilly til Coincy, og fastslog omfattende fjendtlige bivuaker ved Flanville, Montoy, Colombey, Audigny, Berny og Grigy, hvoraf det kunne slutes, at store dele af fjenden stadig stod på højre side af Moselle. Det lykkedes patruljer fra regimentet under hensynsløs fremtrængen at nå ind mellem Metz forterne. I mellemtiden gik regimentet tilbage, op langs Nied og over denne ved Ogy-Pange. Mellem Sanry og Pange blev der udsat forposter på højre bred af Nied med tilslutning til 3. Husaren. Resten af regimentet gik i kvarter i Sanry og Berlize.

13. august: Generel fremrykning af II. Armee mod Metz. 6. Kav.Div. dækker denne gennem besættelse af terrænet mellem Moselle og Nied mellem Corbey og Corny. Husar-brigaden samlede ved Sorbey kl. 0400. Husaren 16 udsatte forposter mellem Fleury og Corny i retning Metz med opretholdelsen af forbindelse til 3. Husaren til venstre. Efter overskridelse af Moselle optager den forbindelsen til 5. Kav.Div. mens 6. Kav.Div. elementer dækker højre flanke. Under fremmarch over Mécleuses blev endnu en fjendtlig bivuak i nærheden af Jury og Peltre sikret. 1. Eskadron under Prem.Leutnant Dörr stødte under machen mod Fleury i skoven på en fouragerende fransk dragon-eskadron. Dörr gik øjeblikkeligt til angreb, kastede den på flugt, og eftersatte den gennem Pouilly til Wagny, hvor fjendtligt infanteri gjorde fortsat eftersættelse umulig. To franske dragoner og flere vogne lastet med hø faldt i hænderne på husarerne. Sergeant Hoffmann fra 2. Eskadron, der red som spids, udmærkede sig under dette træfning med særlig beslutsomhed. Eskadronen havde kun to sårede heste. Under 1. Eskadrons angreb var resten af regimentet forblevet vest for Fleury for her at sætte over Seille og med alle fire eskadroner efter 1. Eskadrons tilbagekomst, at besætte forpoststillinger langs Moselle. Kl. 1700 tilgik der regimentsstaben i Pournoy-la-Cheevive fra Corny melding om, at 3. Eskadron af et fjendtligt angreb var blevet fortrængt fra dens forpoststillinger. Også 4. Eskadron havde måtte opgive dens stillinger. Oberst von Schmidt alarmerede øjeblikkeligt og gik med resten af Regimentet frem mod Moselle, forstærket af 6. Kürassier under Grafen Monts, der ligeledes havde forposter i nærheden. Som regimentet nærmede sig, faldt modstanderen, der tilsyneladende kun havde gennemført en opklaring, med det samme tilbage mod Jouy. 3. og 4. Eskadron genoptog omkring 2100 igen deres forposter. I løbet af natten kunne 1. Eskadrons feltvagt tage to fanger fra 76. franske linjeregiment. På grund af de store anstrengelser de sidste dage var alle eskadroners heste meget medtaget.

14. august: Husaren 16 afløses i forpostlinjen af 3. Ulanen fra 14. Kav.Brig., mens 6. Kav.Div. forbliver i den indtagne stilling. Regimentet går ved Coin-sur-Seille og Coin-les-Cuvry i kvarter. En patrulje under Leutnant von Werthern kunne fastslå en fjendtlig bivuak med stor aktivitet på begge sider af vejen nord for Augny. Patruljen fastslog ligeledes kraftig skansning i samme område og en livlig trafik på jernbanen til og fra fæstningen. Andre patruljer konstaterede afsiddet fjendtligt kavaleri mellem Wagny og Marly, mens fransk infanteri og Chasseurs d'Afrique observeredes på venstre side af Moselle ved Ancy.

Hele dagen kunne der høres kraftig kanontorden fra området ved Colombey-Nouilly, hvor 1. Armee havde angrebet det bageste franske korps og trængt den tilbage mod Metz.

15. august: 6.Kav.Div. fortsatte observationerne mod Metz og trænger med elementer ind i forstæderne. Efter ni timers march gør Husaren 16 i bivuak ved Loiville og Coin-sur-Seille.

Mars-la-Tour

16. august: For at udnytte sejren ved Colombey-Nouilly og for at forhindre den franske »Rhinarme« under Bazaine i at undslippe fra Metz, skulle III. A.K. med 6. Kav.Div. overskride Moselle nedenfor Pont-à-Mousson og trænge frem ad vejen Metz-Verdun. III. A.K. havde fået befaling til at rykke frem over Gorze mod Vionville og Mars-la-Tour mens det blev overladt til føreren for 6. Kav.Div. at nå frem over omvejen til Metz-Verdun hovedvejen over Pagny og Thiaucourt. Hertug Wilhelm af Mecklenburg lod straks divisionen alarmerer med ordre til at krydse Moselle kl. 0500 ved Corny og placerer sig foran III. A.K. Husaren 16 brød derfor kl. 0315 op fra deres bivuak og sluttede sig til 3. Husaren ved Fey. Husar-brigaden marcherede med det samme videre mod

Husaren Regiment Nr. 16 bei Mars-la-Tour.

I Vormittagsattacke auf die franz. Division Picart

II Abendattacke auf franz. Linienregiment 93, Jäger 12 u. Zuaven

■ Husarendenkmal nördlich Rezonville; französische Truppen; Husaren-Regiment 16.

Noviant på Moselle. På grund af betydelig vaklen i kædebroen ved Corny kunne denne kun anvendes afsiddet og én ad gangen. Det lykkedes derfor kun husar-brigaden at krydse inden det befalede tidspunkt kl. 0545, mens Brigade Grüter med dens tre regimenter først omkring kl. 0700 nåede den modsatte side. 6. Kav.Div. fortsatte dens march omkring kl. 0730 i følgende rækkefølge: Forspids (3. Husaren) fulgt af hovedstyrken med Husaren 16, Brigade Grüter og det ridende batteri.

Moselle-dalen og floden var dækket af morgentågens hvide slør, der dækkede stjernerne som Corny blev nået. Fra retning af Metz lød regelmæssigt lyden af tunge kanoner. Derudover var der stille, kun i det fjerne af og

til brudt af geværild ved forposterne. Enkelte langt gående skud sang hen over de marcherende eskadroner. Som de første af 16. Husaren begyndte turen over kædebroen, begyndte solen at gløde mod øst.

For mange af rytterne var den sidste morgen brudt igennem, og på grund af stemningen, forstummede lidt efter lidt de glade sange langs marchkolonnen.

5. Inf.Div. fortrop havde besat Gorze og herfra observeret fjendtlige rytterposter på højderne ved Rezonville. Man var stødt på fransk infanteri i skoven, der strakte sig fra Rezonville til Gorze. Tæt på den store hovedvej fra Metz over Rezonville var der fastslået en omfattende fjendtlig troppe-bivauk ved Mars-la-Tours. Forspidsen fra 3. Husaren havde hurtigt fastslået franske tropper ved Flavigny. Efter en kort march sad regimentet af nordvest for Gorze og nord for vejen mellem Gorze og Burieres til venstre ved siden af 3. Husaren, skiftede herefter flere gange plads og stod kl. 0830 i regimentskolonne i brigade-ramme på begge sider af vejen. Ud over Husar-brigaden og forspidsen af Inf.Div. von Stülpnagel, som holdt Gorze besat, var der på dette tidspunkt ingen preussiske tropper indenfor rækkevidde. Først på dette tidspunkt ankom 5. Inf.Div. og foldede ved Gorze øjeblikkeligt ud til kamp. Husar-brigaden sad op og red med højre fløj langs Bois des Prêtres direkte mod Flavigny. Allerede som der blev sat op, slog infanteriild ind i eskadronerne. Det kostede en død og enkelte sårede heste. Det gevaldige slag, den seje kamp for at forhindre den franske Rhinarme i at bryde ud mod vest, startede nu omkring kl. 9 med fuld voldsomhed.

Efterhånden som hele 5. Inf.Div. blev trukket ind i kampen, blev 16. Husaren trukket ud af brigaden med ordre til at trække ud på venstre fløj af infanteriet. Det tog et vist stykke tid at bane sig vej gennem Gorze områdets hække, buske og underskov. Her mødte regimentet eget infanteri, mens franskmændene under fortsat fremtrængen var nået frem til den østlige side af dalen under tab til infanteriets ild. Efter at være kommet gennem Gorze-slugten fortsatte regimentet i eskadrons-kolonne, samlede sig bag et stykke skov og sluttede sig snart igen til 3. Husaren i fremstød mod øst mod vejen Mars-le-Tour – Metz. Franskmændene veg langsomt tilbage for de heftige angreb fra de brandenburgske regimenter, som indtog Flavigny og Vionville og trængte helt frem til den gamle romervej, der gik omkring to kilometer nord og næsten parallel med vejen Metz-Verdun.

Divisionskommandøren, Hertug Wilhelm af Mecklenburg, samlede kl. 1130 divisionen i en slugt, der fra vejen mellem Beauville og Vionville strakte sig mod Flavigny. Divisionen lå konstant under fjendtlig granatild, der imidlertid kun kostede relativ få tab, dels fordi flere af de franske granater eksploderede for tidligt i luften, dels borede sig ned i agerjorden som blindgængere. Kl. 1145 modtog divisionen befaling til at angribe Rezonville, da fjenden angiveligt var under opløsning trak sig tilbage. Kort før denne befaling tilgik, havde Husar-brigaden fået ordre til at slutte sig til korpsartilleriet. Under marchen hertil fik brigaden ordre til at standse for ikke at forstyrre artilleriets skydninger. En ny befaling trak brigaden tilbage til division. Som sidstnævnte kom fri af slugten på højplateauet, tegnede der sig et billede i diametral modsætning til tilgæede efterretninger. Hele den fjendtlige linje befandt sig ikke under tilbagetrækning, men derimod under generel fremrykning.

For at optage det tilbagegående II. franske korps havde Bazaine kastet Grenader-division Picaart ind i kampen. Denne gik med solen blinkende i ørnestavene og med vejende faner frem mod de udmattede og svage preussiske tropper. Regimentskommandører og kaptajner red foran fronten med trukket sabel. Uophørligt gjaldede signalhornene med deres lyse toner over mod os. Man kunne høre officerernes kommandoer »*en avant!* – *En avant!*«. Kun enkeltvis faldt nogle få folk i den tætte linje til jorden på grund af den preussiske ild; kun enkelte huller opstod som vores artilleri skød, alt hvad der kunne presses gennem rørene. Brigadekommandøren General von Rauch blev såret. Oberst von Schmidt overtog brigaden, mens Major von Massonneau overtog regimentet. Husarerne stormede over på venstre fløj af den hårdt kæmpende 5. Inf.Div. og ind i den hidtidige linje af den tilbagetrækkende II. franske korps. Grenadier-division Picaart, der dels faldt ned, dels dannede karrer, modtog den stormende 6. Kav.Div på korteste afstand med en haglbyge af gevær og maskingeværild. Derudover overøste fransk artilleri de angribende med granater. På dette tidspunkt indså Oberst von Schmidt det udsigtsløse i at ride det fjendtlige infanteri ned. Langt foran fronten standsede han sin hest! Midt i den fjendtlige ild lod han gøre holdt, organiserede med stor koldblodighed de sammenblandede eskadroner i en kolonne, og gik tilbage. Under tilbagegangen kom der uorden i 1. Eskadron af Husaren 16. Major von Massonneau lod eskadronen vende om og med front mod fjenden roligt gøre holdt. Herefter blev der gået over i trav og igen vendt om. Som havde de været på øvelsespladsen!

Husar-brigadens tab havde været store. Især 3. Husaren havde lidt hårdt. Dens kommandør, Oberst von Ziethen, var faldet. Af Husaren-Regiment 16 manglede 40 husarer og 60 heste. Leutnant von Lahmann var faldet og Prem.Leutnant Dörr såret.

Selvom divisionen var skrumpet ind på grund af de store tab, så var dagen dermed langt fra færdig. Der lå fortsat vanskeligheder forude. Det opsidde angreb var ikke lykkedes. Alligevel var det lykkedes at rette fjen-

dens fulde opmærksomhed mod sig, og gjorde de derfor muligt for det preussiske artilleri uhindret at skifte stilling, mens den opståede pause i infanterikampen gjorde det muligt for egne enheder at reorganisere og trænge frem til romervejen.

Det var lykkedes franskmændene igen at sætte sig i besiddelse af Tronviller skoven, og både 5. Inf.Div og resten af III. A.K. havde hurtigt nye store vanskeligheder, frem for alt på grund af de franske batterier langs Romervejen. Oberst von Schmidt forsøgte flere gange at finde et gunstigt øjeblik, hvor brigaden igen kunne trænge frem til vejen Vionville – Mars-le-Tours mod højre flanke på det angribende fjendtlige infanteri, men måtte til sidst lade sig nøje med at rykke frem til sikring af venstre flanke af 20. Division, som denne rykkede frem mod Flavigny. Fra kl. 14 udviklede den velkendte rytterkamp mellem Brigade Bredow og den franske kavaleridivision Forton. Lidt efter lidt opløste kampen sig på begge sider i større og mindre attaker. På preussisk side deltog Kav.Brig. Varby, 2. Garde-Drager, 16. Drager, 10. Husaren og 9., 13. og 19. Drager. På fransk side Kav.Div. Legrand med 2. og 7. Husaren og 3. Drager, Kav.Brig. de France med Garde-Lancier og Garde-Drager og endeligt Chasseurs d'Afrique. Alt i alt 25 franske eskadroner mod 21 preussiske, som i den sidste ende gik derfra med sejren. Denne succes betød samtidig, at det franske infanteri ikke kom til yderligere fremrykning. Samtidig øvede det på Bazaine et så vedholdende moralsk nedbrud, at han denne dag ikke mere fik truffet beslutninger af største betydning, ikke mindst fordi det franske artilleri under kavaleriets angreb havde lidt store tab. General Clérembault, der med 12 eskadroner stadig var på vej, kom ikke mere til indsættelse. Hans fortrop blev trukket med i det slagne franske rytters flugt. Tabene på begge sider var uhyre, ikke kun fordi rytteriet indbyrdes stødte sammen, men også fordi større og mindre grupper trængte igennem til modstanderens infanteri linje og her blev skudt sønder og sammen. Frem for alt havde både det preussiske og franske rytteri betydelige tab blandt de højere kavaleriførere. Det var en heroisk kamp! Vi kunne også sænke vore sabler overfor det franske rytteris heltemod! Begge siders kavaleri gjorde, hvad de kunne og hvad de orkede. Over markerne ved Mars-le-Tour og Vionville vil til evig tid lyde heltekvad for opofrende rytterskare.

Det X. preussiske korps kunne først med sin samlede kraft gribe ind i kampene omkring kl. 1530. Det lykkedes igen at rense Tronviller skoven. Under dette nye angreb fik 15. Kav.Brig., hvortil også tre eskadroner fra 9. Drager havde sluttet sig, i første omgang til opgave at dække X. A.K. artilleribatterier, og gik til dette i stilling omkring 600 meter vest for Flavigny. Senere rykkede Oberst von Schmidt med 3. Husaren og 3. Drager frem mod Vionville, for her at beskytte de batterier, der var ved at løbe tør for ammunition. Fransk kavaleri havde igen vist sig, og batterierne var i fare. Husaren 16 blev i stillingen vest for Flavigny.

Aften-attake ved Mars-la-Tour

Som mørket begyndte at falde, døde kampene efterhånden ud. Kun ved III. A.K. fortsatte de med uformindsket kraft. Her indsatte franskmændene hele tiden friske enheder i kampen, mens på preussisk side VIII. og IX A.K. kom III. til undsætning.

På den baggrund besluttede Prins Friedrich Carl ved Flavigny at gennemtvinge en afgørelse inden mørket sænkede sig.

6. Kav.Div, der stadig opholdt sig sydvest for Flavigny, fik hertil følgende befaling:

»Brigade Grüter gennemfører et fremstød mod Rezonville med brigaden i to afdelinger i spredt orden. Brigade Rauch (nu Oberst von Schmidt) skal følge 6. Inf.Div. fremstød til højre langs den store vej«.

14. Kav.Brig. angreb nu frem i retning af området nord for vejen Chambley - Rezonville mod en stærk blandet fjendtligstyrke, der kun kunne erkendes gennem mundingsilden fra deres våben. Angrebet blev vanskeliggjort af en forladt fjendtlig lejrplads, der udgjorde en betydelig hindring. Modstanderen åbnede hurtigild på kort afstand. Der opstod en vildt forvirret træfning, hvor der ikke længere kunne skelnes mellem de to sider. Til sidst blev der blæst til samling. Angrebet var mislykkedes. Brigadefører, General von Diepenbroick-Grüter var dødeligt såret.

15. Kav.Brig. slap lykkeligere, forstærket af de tre eskadroner fra 9. Drager under Major von Studnitz. Det var så mørkt, at man på 15 skridt dårligt kunne skelne noget som helst. I det usikre lys fra brændende landsbyer og krat overskred Oberst von Schmidt vejen mod nord, hvor den blev mødt af faste infanteri-karreer, der beskød brigaden. Obersten red frem og konstaterede, at det var preussere fra 6. Inf.Div., der mente sig endnu engang angrebet af kavaleri efter at de kort forinden havde afvist fjendtlige ryttere. Under hurra fra dette infanteri passerede brigaden gennem linjen, mens regimenterne marcherede op. Oberst von Schmidt satte sig i spidsen af sine husarer og det gik i galop frem mod de kort før Rezonville erkendte mørke infanteri-masser. Totalt overrasket troede franskmændene, at det drejede sig om egne, tilbagegående kavaleri, og åbnede ikke ild. Som husarerne under høje hurra trængte ind i rækken, gjorde en bragende salve afslutningen på enhver tvivl. Det var imidlertid

for sent. Husarerne ryddede alt op, der kom indenfor rækkevidde af deres sabler. Formerede fjendtlige enheder dukkede op! Også disse blev redet ned. Uskadte fjender, der havde kastet sig til jorden foran hestene, sprang igen op og åbnede ild i ryggen på den fortsat fremad jagende brigade. Det udviklede sig til et utroligt virvar af individuelle kampe. Husarernes hovedstyrke var trængt frem til umiddelbart foran Rezonville. Efterhånden opstod der panik blandt franskmænd og zuaver. Alle løb rundt mellem hinanden. Husarernes hurra blandede sig med fjendens »*fauve-qui-peut*«. Til sidst holdt kun en lille skare fjender af alle våbengrene stand på en lille bakke. Oberst von Schmidt, som syntes at være alle steder, angreb denne med 40 – 50 mand fra 3. Husaren, herunder deres Rittmeister von Thümen, i forsøget på at sprænge denne styrke fra hinanden. Dette lykkedes ikke da hestene uden foder og uden vand, siden kl. 0230 havde været indsat og nu var totalt udmattede. Alligevel havde franskmændene fået nok. De gjorde omkring og rev alt med sig, der endnu stod i nærheden. Da en eftersættelse frem til Rezonville ikke var mulig, lod Oberst von Schmidt blæse »omkring!«. Som de var kommet, brød brigaden endnu engang gennem den flygtende fjende.

Endeligt kunne trompeterne ved kirkegården i Vionville blæse signalet til samling. Klart lød signalet gennem den mørke aften. Enkelte stjerner lyste op. Svage flammeskær lyste op på himmelen. Her og der lød råb. Enkeltvis, to og to eller tre og tre dukkede husarer og dragoner på samlepunktet. Det var en lille flok, der til sidst samledes foran Oberst von Schmidt. De var imidlertid forblevet herre på slagmarken. Da der ikke dukkede flere op, og der pludseligt faldt en beklemmt ro over stedet, rettede Oberst von Schmidt sig højt i sadlen og udbragte et rungende trefoldigt hurra for H.M. Kong Wilhelm af Preussen. Så råbte Oberst von Schmidt, Major von Seydlitz til sig, meddelte at han var såret og bad Seydlitz overtage føringen af brigaden. En kugle havde ramt obersten i låret og forårsaget en alvorlig skade. Som følge af denne skade døde von Schmidt senere. Regimentet gik i bivuak på slagmarken ved kirkegården ved Vionville. Der var hverken mad eller foder og vand til hestene. I timevis blev der redet rundt i natten for i det mindste at skaffe vand til de arme heste. Alle landsbyer var imidlertid propet med egne og fjendtlige sårede, der havde brug for hver eneste dråbe vand, der fandtes. Derfor vendte de fleste ryttere tilbage til bivuakken med uforrettet sag. Sultne, tørstige og overanstrengte faldt husarerne hurtigt i søvn, mens hestene spiste af det sparsomme græs.

Men det var ikke alle, der fik lov til at sove. Det gjaldt om med patruljer at følge den tilbagegående fjende, hvis signaler kunne høres i det fjerne, og danne sig et overblik over hans placering. Patruljer red over Rezonville mod Gravelotte og erfarede herunder, at angrebet primært havde ramt det franske 93. linjeregiment og 12. Jæger foruden forskellige Zuave-kompagnier. Tilfangetagne franske infanterister fortalte, at flygtende fransk kavaleri havde søgt beskyttelse bag dem, at husarens angreb herefter var fulgt, så de til sidst næppe vidste, hvem der ven og hvem, der var fjende.

Afslutningen på træfningerne ved Metz

17. august: I morgengryet havde regimentets udsendte patruljer den dejlige succes, at opspore en fjendtlig kolonne bestående af 15 vogne tungt læsset med havre. Nu havde de udmarvede heste endeligt rigeligt med foder.

Det kom denne dag ikke til større træfninger. Franskmændene faldt yderligere tilbage mod Gravelotte, St. Armand og St. Marie-aux-Chenes.

Husar-brigaden, der nu blev overtaget af den hidtidige kommandør for 15. Ulanen, Oberst von Alvensleben, mens major von Seydlitz førte 16. Husaren, marcherede mod Gorze og gik her i bivuak. Under marchen mødte brigaden på dele af det store hovedkvarter, og havde det held at se Kong Wilhelm af Preussen under besigtigelse af slagmarken, ledsaget af generalerne von Moltke og Prins Friedrich Carl. I eskadrons-kolonne blev der defileret forbi kongen, der udtrykte anerkendelse over regimentets indsats og holdning den 16. august.

Om eftermiddagen den 17. august begravde 3. og 16. Husaren deres faldne officerer, herunder også Leutnant von Lachmann fra vores regiment. Jordbunden i nærheden af Groze var så stenrig, at ordentlige grave ikke kunne udgraves. Man måtte derfor nøjes med at begrave de døde fladt og over dem lave varder af grus og stenblokke. Under den alvorlige højtidelighed blev de gejstliges ord ledsaget af kanontorden fra det fjerne. Tungt om hjertet måtte husarerne derefter gik afkald på at begrave samtlige deres faldne kammerater, da de døde lå så spredt, at man ikke kunne indsamle dem på en dag. Først den 20. august blev den sidste begravet. Mange år senere fandt en sammenlægning sted, og over den fælles grav blev der rejst en fin, slank obelisk.

18. august: I første omgang så det ud til, at denne dag kunne tilbringes i hvil i bivuakområdet. Formiddagen ble anvendt til pleje af hestene, udskiftning af ødelagte sabler og beskadigede karabiner og til istandsættelse af saddeltøj og uniformer. Først kl. 1230 indløb befaling til at hele 6. Kav.Div. skulle sadle op. I spidsten af divisionen red Hus.Regt. 16 til Anour-la-Grange, hvor den blev i reservestilling bag XI. Korps. 6. Kav.Div. kom

denne dag ikke i kamp. Kun kamplarmen i det fjerne gav nyheden om Bazaines sidste krampetrækninger ved St. Privat og Gravelotte og hans fortvivlede forsøg på at slå sig igennem mod vest. Ud over enkelte granat nedslag i nærheden var der intet at se til selve kampen. Som det blev mørkt indtraf nyheden om, at de preussiske korps denne dag havde været succesfulde, og Bazaine endegyldigt var spærret inde. Alligevel forventede man i løbet af natten eller i morgengryet et fornyet forsøg på udbrud. Regimentet lå derfor parate og opsadlet stik øst for Anoux-la-Grange. Natten var påfaldende kold og våd.

Omgruppering

19. august: 6. Kav.Div. overgik under kommando af III. A.K., der tilhørte den nyformerede Armee, kronprins af Sachsen. I stedet for 3. Husaren, der overgik til 11. Inf.Bde, dannedes 16. Kav. Brig. nu af 16. Husaren og 15. Uhalen.

Efter betragtelige vanskeligheder lykkedes det om morgen den 19. august at vande hestene. Ganske vist havde de nydt godt af den erobrede havre, men siden tidligt på morgenen den 18. august havde der ikke kunnet skaffes vand. Kl. 1030 rykkede den nyformerede brigade fra Anoux-la-Grange til en bivouak ved Ville-sur-Yron. Den passerende dermed endnu engang slagmarken for de store rytterkampe den 16. august ved Mars-la-Tour, hvor der stadig lå mængder af døde, hestekadavre, ødelagte sabler og lanser, hjelme, pelshuer, saddeltøj, kyrasser-skjolde, jakker og uniformer.

20. august: 6. Kav.Div. forblev i nuværende bivouak.

21. august: Samtlige fire kavaleridivisioner under Arme Kronprinsen af Sachsen trækkes til fronten. 6. til Fresnes-en-Woëuvre, 5. til Etain, imellem dem den saksiske Kav.Div. til Hennemont, Garde-Kav.Div. til St. Maurice-sous-les-Côtes. Forplejningen stødte på vanskeligheder, da rekvireringer og fouragering i de omkringliggende bebyggelser dårligt gav udbytte.

Fremstød mod Châlons

22. august: 1. Eskadron fastslår under rekvirerings rit i nærheden af Dieuc-sur-Meuse, at fjenden holder Verdun besat.

23. august: Hus.Regt. 16 forskyder med divisionen over Rupt-en-Woëuvre til Rambluzin efter at have krydset Meuse ved Génicourt. Regimentsstab og to eskadroner går i alarmkvarter i Rambluzin. 2. Eskadron overtager forpostlinjen Ochés – Mondrecourt med tilslutning til venstre til 6. Kav.Div og til højre til Garde-Kav.Div. Patrulje fra regimentet støder på en fjendtlig patrulje i nærheden af Verdun og bringer en fange fra Garde Mobile med tilbage.

24. August: Hus.Regt. 16 overskrider Aire ved Beuzee. 4. Eskadron går sammen med 4./Ulan.Regt. 3 i kvarter i Waly. 1., 2. og 3. Eskadron til Brizeaux. Forposter lægges frem til Ante.

25. august: 6. Kav.Div. rykker frem til Ante og går ved middagstid delvist i kvarter ved Vieille Dampierre. Fortrops eskadron fra 14. Kav.Brig. observerer på dette tidspunkt en fransk Mobilgarde-bataljon under march fra Vitry i retning af St. Menehould. Brigadefører, Oberst Graf Gröben ridder øjeblikkeligt med begge regimenter over Epense i nord i retning af Braux. Det ridende batteri fra divisionen åbner ild fra en stilling halvvejs mellem le Vieille Dampierre og Epernay.

15. Kav.Brig. fik ordre til hurtig samling ved Dampierre og fremstød i retning af den observerede fjende. Hus.Regt. 16 blev alarmeret. Brigade- og Regimentsstabe rykkede i trav frem med 3. og 4./Ulanen 15 i retning af Ferme la Basse.

Den franske bataljon kom i klemme mellem tre preussiske kavaleri-enheder. Truet i ryggen af 14. Brigade, blev den drevet frem mod 3. og 4./Ulan. 15, hvortil også en deling fra 6. Kürassiere var tilgået. Ulanerne gik til angreb eskadronvis og fangede hele bataljonen. Beklageligvis kostede det deres fører, enkelte folk og heste. 27 officerer og 1000 mand fra 4. bataljon Garde Mobile fra Departements Marne under Major Duval, der hidtil havde været garnison på den lille fæstning Vitry-le-Francois, blev taget til fange.

Hus.Regt. 16 rykkede kl. 16 tilbage i kvarter. Rittmeister von Carlehausen, der i mellemtiden var ankommet i felten fra Ersatz-eskadronen, fik ordre til med sin eskadron og en deling fra 3. Ulanen at eskorterer fangerne over Passavant til overdragelse ved første anrufne infanterienhed. Udsendte ordonnans ryttere underrettede i forvejen de bagved liggende landsbyer. De her indkvarterede tropper blev opstillet langs siderne af vejen for at forhindre fanger i at gemme sig i husene. Efter at Passavant var passeret, blev der åbnet ild fra beboerne mod ledsagemandskabet. Dette blev udnyttet af omkring 20 mobilgarder, der undslap i frugtplantagerne og vinmarkerne, der kransede tæt op ad vejen. Selvom der straks blev åbnet ild mod de flygtende, gav yderligere 250 fanger sig på

flugt. De i Passavant liggende Garde-dragoner og Garde-jægere ilede straks til hjælp, og der blev indledt en regelret klapjagt på udbryderne med det resultat, at en del af dem blev skudt, mens de fleste øvrige igen blev indfanget. Desværre kostede denne episode livet for Husar Johannsen, der straks i starten af beskyddningen blev ramt. Beboerne, der havde deltaget i beskyddningen, tog Garde-dragonerne sig af, mens Garde-jægerne overtog den videre transport af fangerne. Sammen med eskadronen og Ulaner-delingen returnerede Rittmeister von Carlshausen omkring kl. 22 tilbage til kvartererne i Berziaux.

26. august: 6. Kav.Div. fik til opgave at ride videre til Suippe under opklaring mod Châlons og Reims, men blev så i Gizancourt sendt nord for Tahure, med patruljer i retning af Reims og Vouziers. Dagsmarchen varede 10 timer under skybruds artig regn, og førte til stærk udmattelse af hestene i den dybe, mudrede og sumpede jord.

Begge de udsendte patruljer fra Hus.Regt. 16 havde held til at afgive overordentlig værdifulde meldinger, der fik indflydelse på de beslutninger, der blev truffet af det store hovedkvarter. Trods sine sår nåede en fjernpatrulje under Prem.Leutnant Dörr over 126 kilometer mod Reims, hvor den fastslog en besætning på mellem 4.000 og 5.000 franske soldater.

Endnu gladere var Leutnant Werthern med sin patrulje. Han beretter herom selv:

Jeg fik tildelt retning nord mod Vouziers med opgaven, at finde placeringen af det korps, der var marcheret ud fra lejren ved Châlons. Jeg kunne udvælge mig 12 husarer, og red så straks afsted. Før Sechault nåede vi den store vej St. Menehould – Vouziers. Nødvendigheden af at efterlade enkelte ryttere, hvis heste ikke kunne mere, fik mig på den lykkelige tanke, med disse at etablere en ordonnanskæde, der efterfølgende gjorde en hurtig overbringelse af meldinger mulig. Samtidig fik jeg en uventet forstærkning af en patrulje på 8 dragoner fra Schleswig-Holsteinschen Drag.Regt. 15, som jeg her mødte. Dens fører, Sergeant Brohmann, meldte mig, at patruljen stod foran en returnering, da der vidt og bredt ikke havde været fjender at observere. Han var dog med det samme klar til at vende om, som jeg forklarede ham, at jeg måtte fortsætte indtil jeg fandt et eller andet. På den måde kunne jeg, efter afgang af 6 husarer til ordonnanskæden, disponere over 6 husarer, 8 dragoner, Brohmann og jeg selv. Som vi passerede Monthois så vi de første spor af fjenden i form af halm og høstakke, der var kastet op ved kirken. Indbyggere forklarede, at fransk kavaleri fra Vouziers snart ville afhente dette foder. I en forretning købte jeg en avis, hvori jeg læste en interessant meddelelse om tilstedeværelsen af talrige tropper ved Attigny. Kort før solnedgang nåede vi Savigny, den sidste landsby før Vouziers, hvor vi fra en bakke kunne observere en masse personer og ryttere. Vi red i trav i vejgrøften tættest muligt på, og da jeg så, at det drejede sig om bønder omgivet af enkelte lancere, red vi i galop tæt på, hvorved alt skiltes. Rytterne forsvandt i retning af Vouziers, mens bønderne forsvandt i landsbyen. Som jeg befandt mig på bakken, bød der sig en uforglemmelig udsigt. I forgrunden så man dalen omkring Aisne. Lyset fra den nedgående sol skinnede over bakkerne på den anden side floden, hvor området over en strækning på et par kilometer var dækket af troppelære for enhver våbenart. På vejen, der gik fra Vouziers mod øst, bevægede sig kolonner af infanteri i forskellige retninger. Gennem kikkert kunne man tydeligt se, at der blev skanset langs begge sider af vejen. Landsbyerne Vandy, Falaise, Chestres og nærmeste omegn lignede en myretue. Overalt kunne man tydeligt se de rødbuksede soldater. I dalen, omkring 3-4 kilometer væk, lå Vouziers. På landevejen, omkring 1 kilometer fra mig, holdt en marchkolonne, en fransk eskadron, i spidsen af hvilken flere officerer med vagtsomme øjne betragtede mig, som jeg betragtede dem. Jeg skyndte mig at nedfælde alle disse mange indtryk i en kort melding, som jeg sendte afsted i to eksemplarer. Jeg dikterede desuden til Brohmann, som tak for hans medvirken, en melding til hans regiment. Før disse meldinger afgik, kunne jeg tilføje endnu en højst vigtig observation. Bønderne var i mellemtiden kunne ud igen; enkelte med brød og vin, der naturligvis var bestemt for lancerne. Jeg modtog og fordelte den velkomne forfriskning, og erfarende under den samtidige samtale fra en intelligent udseende mand, at der i Vouziers var forsamlet mindst 140.000 mand, og at Marshal MacMahon i morgen blev forventet fra Attigny. Det var tilstrækkeligt! En af mine meldinger og den nævnte avis nåede takket være ordonnanskæden på korteste tid – 20 km i timen – til Tahure, selvom den sidste rytter blev beskudt af egne forposter og derved tvunget ud i en unødvendig omvej (Husar Jensen). Kopimeldingen, der afgik få minutter senere, nåede aldrig sit bestemmelsessted, da rytteren i mørket red forkert og meldingen igen returnerede til mig. Patruljen opholdt sig omkring en halv time i Savigny, og kunne endnu observere alarmeringen af enheder i Vouziers, hvorfra i det tiltagende mørke omkring et kompagni rykkede frem. Så blev tilbageturen påbegyndt. Kl. 23 kunne jeg i Tahure afgive mundtlig beretning til divisionskommandøren.

Ordlyden i min melding lød:

Savigny, 26. august 1870 kl. 1905

Den franske hær har besat bakkerne nordøst for Vouziers og står med venstre fløj (1 infanteribrigade, 1 batteri, 1 jægerbataljon) øst for Falaise, mens højre fløj tilsyneladende støtter sig på Vouziers, som er stærkt besat. Også i retning Vandy er der på højderne tropper at se, der for størstedelen først er ankommet for nyligt. Korps Marshal MacMahon forventes under fremmarch fra Attigny. På denne side Attigny er jeg kun stødt på en eskadron Lancer, af hvilke en del af besætningen i byen blev alarmeret.

Frh. von Werthern, Lt. k. Hus.Regt. 1

På baggrund af en vurdering af Werthers melding blev der fra 6. Kav.Div. øjeblikkeligt sendt melding til det store hovedkvarter i Clermont:

Bakkerne øst for Vouziers mellem Chestres og Falaise er dækket af store lejre af alle våbenarter. På vejen fra Longwy står en til to regimenter infanteri, foran hvilke et batteri og en jægerbataljon. Ved Chestres er en kolonne netop kommet fri af skoven for at slå lejr. På denne side Vouziers en eskadron lancer. Byen selv synes stærkt beat med infanteri. Indbygger siger, at der her er forsamlet omkring 140.000 mand. MacMahon er i Attigny og forventes fremme i løbet af to dage.

Patrulje Werthern tilbagelagde denne dag omkring 84 kilometer. Under det voldsomme indtryk, pludseligt at have en hel fransk arme foran sig, gjorde Werthern sig skyldig i en lille fejl i sin melding, da han taler om et »Korps Marshal MacMahon«. Denne fejl var imidlertid uvæsentlig. Det primære var fastslåelsen af, at Armee MacMahon havde forladt lejren ved Châlons og var brudt ud mod nord. Franske rytterpatruljer var tilsyneladende stødt på tysk kavaleri, bag hvilken den fremmarcherende tyske hær blev formodet. Patrulje Wertherns tilstedeværelse umiddelbart foran Vouziers forstærkede denne opfattelse. General Abel Douay satte derfor to divisioner i stilling mellem Chestres og Falaise, da han forventede et forestående angreb mod højre side af Aisne. Ved hans fortrop klarede situationen imidlertid hurtigt op. Man erfarede, at Grand Pré, som Douay havde formodet og havde meldt, ikke var besat fra tysk side, og at det udelukkende havde været preussisk kavaleri, der her var blevet meldt. På baggrund af den urigtige melding fra General Douay, besluttede MacMahon sig den 27. august til med hele sin hær at rykke mod Vouziers og Buzancy.

27. august: 6. Kav.Div. rykker frem mod Vouziers og får von Wertherns meldinger bekræftet. Den følger de tilbagegående franske styrker fra Vouziers, mens bag dem Meuse-armeen begynder den af det store hovedkvarter indledte højredrej mod nord. Hus.Regt. 16 går med alle fire eskadroner i alarmkvarter i Monthois, hvor om natten der udbryder brand i en stald ved 4. Eskadron. 5 heste indebrænder, herunder Leutnant Fuglsangs med hele hans udrustning. Andre heste må på grund af store brandskader, slås ned.

En deling af 2. Eskadron besætter Aisne-overgangen ved Brières. I arme-befalingen høster Hus.Regt. 16 stor anerkendelse for dens fortræffelige meldinger, især fra Leutnant von Werthern.

28. august: Under den fortsatte march mod Vouziers får Hus.Regt. 16 befaling til at støde frem mod Attigny for at fastslå, om der her endnu befinder sig fjender. Syd for Roche fastslår højre sidepatrulje, at Voncq på Ardennes kanalen er besat af fjendtlige tropper fra flere våbenarter. Regimentet gør holdt syd for Voncq ved siden af vejen til Attigny for at observerer, og forbliver her indtil aftenstid. Om eftermiddagen sker der flere mindre træfninger med fjendtlige enheder, hvorunder der blev taget enkelte fanger. Patrulje Dörr melder, at der ikke længere findes fjender i Attigny.

Dækket af en bagtrop af infanteri og kavaleri, der sejt forsvarede Voncq, falder franskmændene om eftermiddagen sig tilbage mod nord. Prem.Leutnant Graf Schimmelmänn forsøgte forgæves med en patrulje at trænge frem til le Chesne. Fjenden, der på sin side forfulgte en af vore patruljer frem mod Voncq, forsøgte at erobre kanalovergangen sydvest for Voncq. Fähnrich Hünerbein, der her er alene, forsvarede overgangen og tvang modstanderen tilbage mod Voncq. Om aftenen overtog 2. Eskadron bevogtningen af kanalovergangene, mens Regimentet gik i alarmkvarter i Vrizey, mens talrige patruljer forsøgte at holde følingen med fjenden.

Hestene led denne dag meget under det dårlige vejr. Det uafbrudte regnvejr havde opblødt jorden. Kulde og væde i bivakkerne var langt hårdere ved vore firbenede kammerater end de stadig større marchpræstationer.

29. august: Om natten modtog Hus.Regt. 16 befaling fra divisionen til at sende en eskadron frem mod les Alleux for her af fastslå styrken af de fjendtlige enheder, der faldt tilbage fra Voncq. Regimentet krydsede Kanalen kl. 0715 ved Vrizey. Patruljer fra 1. Eskadron meldte kort efter, at den sidste del af den fjendtlige bagtrop netop havde forladt Voncq, men at yderligere fremtrængen mod landsbyen ikke var muligt på grund af beskydning fra enkelte linjesoldater, mobilgarde og bønder. Major von Massonneau fik ny til opgave med 1. Eskadron at indtage Voncq og endegyldigt at åbne vejen. Han indsatte sine delinger således, at 1. deling gik udenom landsbyen for at angribe langs vejen fra les Alleux; 2. Deling under Fähnrich von Blumenthal ad vejen fra Terron; 3. Deling under Fähnrich Reuter langs kanalen og herfra fra syd. Bag 2. og 3. Deling skulle 4. Deling støtte. På et på forhånd aftalt tidspunkt, angreb alle fire delinger ind i landsbyen, mødt af heftig geværlid. Deling Blumenthal mistede straks fire heste. Fähnrich Blumenthal fortsatte fast besluttet til fods og tvang under kamp fjenden til at rømme den sydøstlige del og den tilstødende skovdækkede bakke. Forsvarere kunne heller ikke holde stand mod de andre angribende delinger og flygtede ind i husene eller ind i skoven. De efterlod sig 40 døde og lige så mange fanger i hænderne på husarerne. Regimentsfører, Major von Seydlitz, var fulgt med 3. Eskadron og 3. Deling af 1. Eskadron, og havde fra 2. Eskadron befalet en deling indsat under Vzwm. von Massenbach til afsøgning af

skovbakkerne. Det var imidlertid svært her at komme ind på livet af de flygtende. Dem, der nedlagde deres våben blev taget til fange, dem der gjorde modstand blev dræbt.

1. Eskadron mistede 5 mand og 11 heste, 2. Eskadron mistede Vizewachtmeister von Massenbach. Under kampen opstod der brand i landsbyen. På kort tid brændte alt ned undtagen kirken. Samme skæbne havde landsbyen lidt i 1814, hvor Blücher lod den brænde ned, da også den gang indbyggerne havde deltaget i kampen.

De nævnte fanger blev af 1./1.Eskadron transporteret til Vouziers, mens regimentet fortsatte mod le Chesne. 4. Eskadron overtog fortroppen. Under føring af Lt. Frhr. von Werthern stødte eskadronens forspids på vej mod le Chesne på to fjendtlige infanterister og to zuaver, der alle blev taget til fange. Kort efter blev en lang fjendtlig vogndivision observeret på vejen mellem Montgon og le Chesne. Selvom han var inde på 100 skridts afstand, forblev von Werthern ubemærket, og kunne i alt ro sende melding tilbage. Først ankomsten af en fransk husar-eskadron tvang Werthern og den efterfølgende svage fortrop til at trække sig tilbage til les Alleux, hvor de blev optaget af det fremrykkende regiment. Dette fortsatte marchen til vejgaflen nord for les Alleux, og kunne efter at fjenden omkring kl. 17 trak sine forposter tilbage tæt foran le Chesnes, gennem officerspatruljer konstatere, at fjendens hovedstyrke trak sig tilbage i retning af Beaumont. Regimentet gik i alarmkvarter i Terron. Forposterne blev overtaget af 3. Eskadron.

30. august: Det store hovedkvarter havde for denne dag befalet angreb med III. Armee vest for vejen Geaumont – Mouzon, mens Armee Kronpris af Sachsen skulle angribe øst for samme vej. 6. Kav.Div. skulle rykke frem over Vioncourt mod Semuy og sende elementer mod Beuvellemont.

Fra en natpatrolje fra 3. Eskadron kom der kl. 0400 melding om, at le Chesne var fri for fjender, der tydeligt gik tilbage i retning af Chémery. Herefter kunne 3. Eskadron besætte le Chesne, hvor hele 15. Kav.Brig. kl. 8 samlede sig, hvor den forblev hele dagen uden at træde i funktion. Ved le Chesne fandt man nu forladte omfattende fjendtlige bivouaker med betragtelige forsyninger. Fra Mouzon og Beaumont kunne man høre kanontorden fra det slag ved Sedan, hvor III. Armee kastede franskmændene ved Beaumont tilbage mod Sedan. Hus.Regt. 16 forblev for natten i alarmkvarter i le Chesne.

Sedan

31. august: 6. Kav.Div. rykkede frem over Beuvellemont ad vejen til Mézières. Kort før den lille by stødte forspidsen ind i en bataljon fjendtligt infanteri, med hvile der udviklede sig en træfning. Denne blev efter kort tid med held afbrudt. Regimentet bivouakerede for natten ved Poix Terron; Hus.Regt. 16 kom i kvarter i Bouvellemont med udtagelse af 1. Eskadron, der til dækning af det ridende artilleri forblev ved Poix Terron.

1. september: 2. og 4. Eskadron modtog befaling til at støde frem mod Flize. Sammen med disse red brigade-føreren. Ankommet til Flize over Baalons, stødte eskadronen her på tropper fra Württemberg, der her forsvarede den pontonbro, de havde slået over Meuse, da franskmændene dagen før havde ødelagt kædebroen ved Flize.

Fra retning af Sedan kunne man høre torden fra 800 preussiske, saksiske og bayriske kanoner, der havde grebet ind i afgørelsen.

2. Eskadron var drejet fra mod Chalanbry, hvorfra den kl. 14 meldte om fremrykning af 2 fjendtlige infanteribataljoner og en kavaleristyrke (formentlig fra Korps Winoy) i retning af Claire. Herigennem syntes pontonbroen ved Flize stærkt truet. På foranledning af division, angreb herefter tre bataljoner under General von Hügel, støttet af 1. Eskadron og et ridende batteri, og kastede modstanderen tilbage i retning af Mézières.

Hus.Regt. 16 rykkede ligeledes fra Flize frem i retning af Claire, og kom på tidspunkter under beskydning fra en fransk bataljon og et fjendtligt batteri, der havde taget opstilling på bakken ved les Ayvelles. Den vej ud til bevoksningen sydvest for Chalandry, hvorved den kom i kontakt til den ved Flize stående Württembergiske division. Selvom fjenden, der blev kastet tilbage fra bakkerne, ikke gennemførte yderligere fremstød, forblev Hus.Regt. 16 hos divisionen indtil aften i beredskab. For natten fik regimentet som kvarter tildelt den lille landsby Feuchères syd for Flize. Under forskydningen hertil stødte regimentet overalt på begejstrede tropper, og efterhånden nåde nyheden igennem om indeslutningen af 4 franske armekorps i Sedan. Som husarerne passerede blev de mødt af uafbrudte hurra fra de her forsamlede württemburgere. Ved kirken stod en officer, omringet af soldater, der læste en skrivelse, der meddelte tilfangetagelsen af Kejser Napoleon. Enkelte tilstedeværende preussere istemte sangen »*Ich bin ein Preuße, kennst du meine Farben*«. Jublende faldt alle ind. Da sangen var forbi, begyndte Schleswig-Holstein-sangen fra regimentets rækker. Også denne blev fulgt af de øvrige. Og så kom »*Wacht am Rhein*«. Stemningen var forrygende på dette ganske givet største øjeblik under hele felttoget. Fra den anden side Ardenner kanalen, fra Boutancourt og Villers-sur-Bar, fra Donchery og Frénois, fra Nouvion og Dom-le-Mesnil lod hele tiden nye sange og nye hurra, der helt frem til daggry til stadighed brød nattens stilhed.

*Nun laßt die Glocken von Turm zu Turm,
Durch's Land frohlocken, im Jubelsturm!
Des Flammenstoßes Geleucht facht an!
Der Herr hat Großes an uns getan!
Ehre sie Bott in der Höhe!*

I otte store slag var den kejserlige franske hær blevet besejret af den energiske og målbeviste krigsføring og den standhaftige tyske udholdenhed.

Bortset fra Korps Vinoy, der under march til støtte for de kæmpede franske korps ved Sedan, rettidig standse, og dermed undgik katastrofen, afgang Frankrigs modstandskraft i begyndelsen af september hovedsageligt på landets fæstninger. Men dem, der om natten mellem 1. og 2. september troede, at krigen ville slutte ved Sedan, og snart igen ville gense den blå Slien, tog grundigt fejl. Nye og store opgaver stod foran husarerne og den samlede hær. Ganske vist havde modstanderen lidt et stort nederlag, men alligevel – hans modstandskraft var endnu langt fra lammert. Den egentlige afgørelse af krigen måtte søges under murene på landets hovedstad, hvorimod den tyske hær ufortrødent og uden hvil allerede ved dag gry den 2. september satte kursen efter at vejen var blevet fri med nedkæmpelsen af Armee MacMahon.

Mod Paris

2. september: Mens der om natten i Donchery blev forhandlet frem og tilbage mellem tyske og franske om en kapitulation, brød kl. 0130 den franske general Vinoy med sin 13. korps op fra Mézières i retning af Rethel, med den hensigt så hurtigt som muligt at komme i sikkerhed i Paris, og i det mindste redde dette intakte korps for Frankrig. Forposter fra 6. Kav.Div. meldte om korpsets forspids, da denne nåede omegnen af Jandun. Vejen mellem Mézières og Rethel var forblevet ubesat, selvom VI. Preussiske korps stod øst for Attigny med 5. Kav.Div. foran sig langs jernbanen Rethel – Mézières. Det var denne enheds opgave at observere i retning af Rethel og Reims, og forhindre en operation fra Reims i ryggen på III. Armee.

På baggrund af meldingerne blev 6. Kav.Div. samlet ved Poix Terron uden Hus.Regt. 16, som endnu stod foran Sedan ved Feuchères. Til et angreb på Korps Vinoy mente Hertug Wilhelm af Mecklenburg at være for svag med sin Kavaleri-division. I 5. Kav.Div. område blev Vinoy kl. 9 meldt i march mod Rethel. Hans egne patruljer var foran Rethel stødt på den 12. Preussiske Inf.Div., hvorfor Vinoy gik i en bue mod vest i retning af Novion Porcien. Bagtroppen kom under beskydning fra det ridende batteri under Brigade Bredow (5. Kav.Div.). Vinoy foldede ud til angreb, lagde Brigade Bredow under kraftig artilleri- og infanteriild, og tvang den til at falde tilbage. Da General Vinoy opdagede dette, brød han hurtigt kampen af og fortsatte marchen.

Kun 10. Husaren og 15. Dragoner fra 12. Inf.Div. kunne sendes mod det franske korps, og var kun i stand til svagt at forurolige hans bagtrop og tage enkelte fanger. I løbet af natten mistedes følgen med fjenden fuldstændig. Vinoy drejede skarpt mod sydvest og nåede uskadt til Paris, hvor hans korps senere dannede kernen i modstanden.

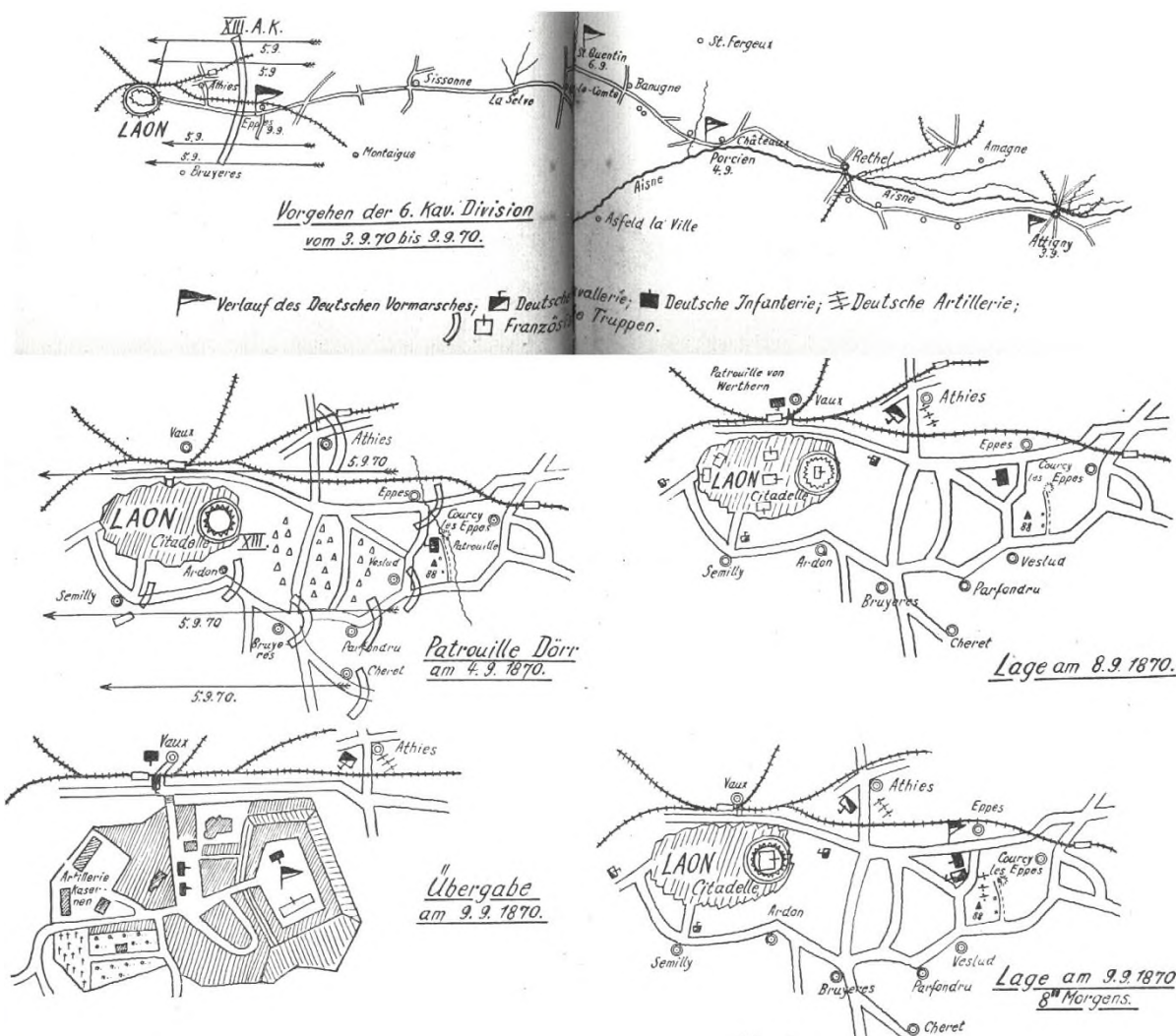
I mellemtiden fik III. Korps meldinger om ansamlingen af fjendtlige stridskræfter ved Reims. Om aftenen fik VI. Korps og 5. og 6. Kav.Div. ordre til øjeblikkeligt at rykke frem mod denne by.

3. september: 6. Kav.Div. nåede Attigny, hvor Hus.Regt. 16 igen sluttede sig til. Divisionen overgik i løbet af dagen til Maas-Armeen, og blev sat i march i retning Laon.

4. september: Kvarter i omegnen af Chateau Porcien. Samme dag modtog divisionen af det store hovedkvarter direktiv til at fjerne præfekten i Laon. Gennemførelsen blev af divisionen pålagt Hus.Regt. 16, der igen tildelte Prem.Leutnant Dörr opgaven. Dörr red med sine 25 rytter store patrulje afsted samme aften. Da han ankom foran Laon bemærkede han imidlertid, at landsbyerne øst herfor, navnlig Eppes, var stærkt besat af fjenden. Også en tidligere fjendtlig bivak (dele af det franske korps Vinoy) blev fastlagt. Det kunne dermed ikke komme på tale at fange præfekten. Dörr måtte returnere, og efter en march på godt 80 kilometer nåede han den 5. september kl. 8 tilbage til regimentet.

Mod Laon

5. og 6. september: Hus.Regt. 16 forblev i dens kvarterer i og omkring Chateau Porcien. I modsætning til Ardennes Departementet, hvor 6. Kav.Div. de sidste dage havde bevæget sig, der var bakket, skovbevokset, ujævn og regnfuldt, og veje og spor på grund af den tunge lerede jord og den vedvarende kraftige nedbør var forvandlet til en sej grød af mudder, blev jorden nu lettere, terrænet fladere og vejret bedre. Krigsførelsen var blevet

overordentlig vanskeligere, da den samlede befolkning mere og mere aktivt deltog i fjendtlighederne. Der dannedes grupper af friskytter, der optrådte i større og mindre enheder. Selv ikke enkelte bønder afholdt sig ikke fra, fra baghold at beskyde patruljer, ordonnansryttere, forspids, ja selv hele eskadroner. Det vanskeliggjorde frem for alt opklaringen, mens nattero blev stærkt begrænset og omfattende sikkerhedsforanstaltninger var nødvendige, da systematisk, indkvarteringerne i landsbyerne blev overfaldet af stærke friskyttegrupper. Da kavaleriregimenternes udrustning med skydevåben var meget mangelfuld, forsøgte man på eget initiativ at organisere erobrede Chaffepot-karabiner, for på den måde at sikre sig en smule.

7. september: 6. Kav.Div. rykker frem mod Laon. Kommandøren for fæstningen opfordredes via parlamentær til at overgive sig. Kommandanten, General Zéremine, udbad sig betænkningstid.

8. september: Divisionen trækker 15. Kav.Brig. og et ridende batteri frem til Athies og gentager opfordringen til overgivelse. Théremine anmoder endnu engang om en frist på 24 timer med den begrundelse, at han først må indhente forholdsordre fra Paris. På anmodning fra 6. Kav.Div. lader Maas-armeen Jæger-bataljon 4 transporter til Eppes i køretøjer og stiller yderligere 2. (ridende) batteri fra 4. Art.Regt. til disposition. Også denne blev trukket til Laon. En patrulje under Lt. von Werthern fastslog i løbet af natten til 9. september, at Laon forsvarede af omkring 5-6 bataljoner mobilgarder.

9. september: Kl. 8 stod den forstærkede 6. Kav.Div. klar ved Eppes. General Théremine erklærede sig så kl. 11 parat til at overgive byen, citadellet og samtlige krigsforråd. I spidsen for Jäger-Bataillon 4 rykkede Hertug Wilhelm af Mecklenburg ind i Laon. 4. Kompanie besatte forstaden Vaux, 3. afløste den franske vagt i Citadellet og rykkede ind på gårdspladsen, 1. og 2. Kompanie forblev på markedspladsen. Hertugen, divisions- og briga-

destabene begav sig ligeledes til Citadellet. 14. Kav.Brig. tog opstilling i Vaux. 15. Kav.Brig., der allerede den 8. september havde besat alle veje til Laon, forblev her og i Athies. På Citadellets gårdsplads var omkring 2000 mand fra Mobilgaden samlet, sammen med et halvt kompagni fra det franske 55. Linjeregiment. Hertil kom kommandanten og 10 officerer. 55'erne og mobilgarden blev afvæbnet af jægerne. Førstnævnte blev ført væk som fanger, mens sidstnævnte med en forpligtigelse om ikke igen at føre krig mod Tyskland, blev løsladt. De franske officerer blev ligeledes med denne ed løsladt. I det øjeblik, de sidste mobilgarder passerede porten til Citadellet, fulgte med korte mellemrum to voldsomme eksplosioner. Et af citadellets tårne vaklede og styrtede sammen. En enorm sort røgsky dækkede alt og et haglvejr af granater og sten, som ikke syntes at få ende, styrtede ned overalt. Som røgen forsvandt viste der sig på gårdspladsen og den tilstødende bydel et forfærdende syn. Franskmændene havde 300 døde. På tysk side faldt 3 officerer og 39 mand som offer for eksplosionen, mens 12 officerer og 60 mand såredes. Hertugen såredes på venstre lår; brigadekommandør Oberst Graf Gröben, divisionsstabsofficer og den til staben kommanderede Lt. Krause fra Hus.Regt. 16 havde kvæstelser på krop og hoved. Lt. Freiherr von Werthern blev kastet af sin hest og slynget 5 meter mod en lille bro, hvor han i første omgang blev liggende. Han kom sig dog senere. Den ligeledes til staben kommanderede Unteroffizier Keibel fra vores regiment, var blandt de døde. Også tre heste blev slået ihjel.

En øjeblikkelig iværksat undersøgelse over episoden gav intet entydig billede. Det blev dog antaget som mest sandsynligt, at garde d'artillerie Henriot med forvaltningsansvaret havde sprængt sig i luften sammen med krudtmagasinet. Blandt de hårdt sårede var også kommandant, General Théremin, som senere døde af sine kvæstelser. Hans medvirken til episoden kunne ikke bevises, ligesom det ansås for sandsynligt, at heller ikke de franske officerer eller soldater, eller befolkningen, havde bidraget til eksplosionen. Uskadt blev der overdraget 25 kanoner og 200 Chaffepot-geværer foruden anseelige ammunitionsbeholdninger.

10. til 14. september: Fremmarch i generel retning mod Aisne over Chivy, Anisy-le-Chateau, Pont-St.Mard og St.Christophe-à-Berry. Den 13. september blev Aisne overskredet ved Vic. Over Villers-Cotterets, Vauciennes, Levignen og Voissy-Fresnoy nåede regimentet Senlis.

15. september: Fra det store hovedkvarter i Château-Thierry tilgår direktiv om, at Maas-armeen skal omslutte Paris til højre for Seine og Marne. 5. og 6. Kav.Div. havde allerede over Soisy opnået forbindelse til III. Armee.

16. september: Patruljer fra regimentet støder ved Ecoen på fjendtlige forposter i form af et kompagni Zua-ver, der hastigt trækker sig tilbage. Talrige geværer og deres ammunition findes i deres kvarterer.

17. september: 6. Kav.Div. forbliver i første omgang ved Beaumont. Om eftermiddagen ankommer Major Freiherr von Heintze fra 3. Garde-Ulaner til regimentet. Major von Seydlitz, der siden Oberst von Schmidt blev såret, havde ført regimentet, overdrager det ved Luzarches til den nye kommandør.

18. september: Divisionen passerer Oise ved Pontoise via en pontonbro, da samtlige broer over Seine og Oise var sprængt af modstanderen. Om aftenen når spidsen af divisionen til området ved Chanteloup, hvor den forbliver den følgende dag.

Foran Paris

20. september: 6. Kav.Div. overskrider Seinen sammen med 5. Kav.Div. for nu at støde til III. Armee. Marchen fortsættes med det samme til Le Meshil-St.Denis. Man gør sig nu klar til et længere ophold foran Paris. Der lægges stor vægt på initiativer til opfyldning af de til en belejring nødvendige magasiner. Desuden bliver samtlige jernbane og telegrafforbindelser til Paris afbrudt.

Hus.Regt. 16 blev de næste otte dage i deres kvarterer i St. Lambert (1. Esk.), Voilins le Brettoneux (stab og 3. Esk.), Petit Roxal og Bouluxer (2. Esk.), La Brosse (4. Esk.). Bortset fra deltagelse i en omfattende inddrivelse den 22. september, forstyrrede foreløbig intet stilheden, der til fulde udnyttes til igen at bringe heste og udrustning. Tropperne modtager underretning om overgivelsen af Strassburg.

28. september: Ændringer af indkvartering. Stab og 2. Esk. flyttes til Pont Chartrin-Maurepas, 3. Esk. til Elancourt, 4. Esk. til les Hanses-Bruyères og 1. Esk. til Le Mesnil-St.Denis. Regimentet etablerer forposter mod syd i linjen St. Benoit, Cernay-la-Ville, Vieille Eglise Perray.

På meldinger om, at der i område ved Chartres-Maintenon skulle være en større koncentration af mobilgarder, sendes patruljer frem over Rambouillet. Selvom fourager-kommandoer hyppigt blev beskudt fra skovstykker, hække, buske og enlige huse, som blandt andet kostede 15. Ulanen både mandskab og heste, og selvom især skovene ved Rambouillet syntes risikable for små patruljer, forblev regimentets større strejfpatruljer mod Franktireurs uden resultat. Derimod fastslog en officerspatrulje i retning af Chartres påfaldende uro blandt befolkningen og større skarer af tilsyneladende ubeskæftigede arbejdere, der dog var uden våben.

29. september: Endnu engang blev der skiftet kvarterer, da nye strejfpatruljer var fastlagt. Stab og 3. Esk. kom til le Parroy, 2. Esk. til les Effarts og Aufargis, 1. og 4. Rambouillet. En feltvagt blev placeret i Vieille Eglise. Alle adgangsveje til indkvarteringerne blev sikret af stærke poster og patruljer blev sendt på omhyggelig gennemsøgning af skove på jagten efter Franktireurs.

Alle steder var der tegn på, at Frankrig var villig til at fortsætte krigen med alle midler, og udsigten til fred som efter slaget ved Sedan havde syntes nær, rykkede ud i en uoverskuelig fremtid. De stille dage var forbi. I Rambouillet selv blev en af vore husarer angrebet af en indbygger med en le og alvorlig såret. Manden blev efter en kort forhandling skudt og landsbyen pålagt betaling af en både på 3000 franc. Skulle man forhindre denne lumske småkrig, var der ikke andre muligheder end at gribe konsekvent ind. På den måde gik dagene under stigende vagtsomhed og omfattende patruljeringer. Til støtte for husarerne rykkede en bataljon fra det bayriske Inf.Regt. 11 under major von Baumen ind i Rambouillet, hvor han som ældste officer overtog kommandoen over byen og over 1. og 4. Eskadron. Denne blandede enhed skulle virke som fremskudt sikring mod en modstander, bestående af stærke irregulære tropper, der fra syd og vest samlede sig i linjen Chartres – Maintenon. Afdeling von Baumen stod overfor en talmæssig overlegen fjende i en taktisk ugunstig stilling, og syntes stærkt udsat, ikke mindst på grund af de tætte skove der på flere sider stødte op til den lille by. Ydermere placeret i en dal, syntes det endnu mere gunstig for et natligt overfald. Den tyske besætning var underbragt temmelig spredt, med kun bayrerne underbragt på kasernen. Patruljer sendt i alle retninger og opklaringshold holdt på udmærket måde vejene mod Chartres, Maintenon, Dreux og Houdan under opsyn. Med den konstante tilstedeværelse af vore patruljer gjorde modstanderen alt, for at lokke dem i et baghold, og for at afskærer dem i ryggen. Vore patruljer tilbagelagde ofte store afstande og bragte husarerne indtil den næsten 40 km derfra liggende by Chartres. Da fjenden tilsyneladende ikke disponerede over kavaleri, kunne vore husarernes dybe fremtrængning ikke forhindres.

30. september forelå der entydige meldinger om stærke samlinger af franktireurs i de omkringliggende skove.

1. oktober red Lt. von Blumenthal med sin patrulje til nær Chartres og fastslog her flere bataljoner eksercerende mobilgarder. Samme dag opklarede Unteroffizier Neumann med en patrulje fra 2. Eskadron i retning af Condé. Han havde netop passeret skoven mellem St. Leger og Condé-le-Bréviaire, da han bagfra blev beskudt. Gefreiter blev ramt af en haglpatron i maven, Husar Kraft to skud i ryggen, Husar Timm i venstre fod, Rohwer i venstre hånd. En hest blev skudt og fire andre mere eller mindre hårdt sårede. Med de sårede, der kun med besvær kunne holde sig på hestene, måtte patrulje ride tilbage i skridtgang. På grund af husarernes beslutsomme holdning vovede befolkningen på gaderne i Bréviaire ikke at gøre noget fjendtligt, men nøjedes med glædesudbrud, som de fik øje på de sårede. Efter landsbyen kunne de sårede imidlertid ikke mere. Unteroffizier Neumann standsede en forbikørende vogn, hvori de sårede blev anbragt. Med de sårede heste i hånden, lykkedes det til sidst hen på eftermiddagen at nå kvartererne i Aufargis. I den ovenfor nævnte skov havde samme dag en patrulje fra 3. Eskadron en endnu mere ubehagelig oplevelse. For at skabe forbindelse til 4. Eskadron fik Unteroffizier Todsen i Houdan til opgave med 12 ryttere at opklare de i skovene liggende landsbyerne Pigny, St. Leyer og Condé. Det var af største betydning at få at vide, om disse landsbyer var besat. Selvom Todsen ikke lagde stor betydning i forsikringerne fra borgmesteren i Pigny, at der i skovene ikke var franskmænd, red han videre. Som patruljen forlod landsbyen, begyndte kirkeklokken pludseligt at ringe, franskmændenes kendte tegn på underretning. En kone, der i skoven samlede brænde, vedgik i modsætning til borgmesteren, at skoven var fulde af franktireurs. Ved ankomst til St. Leger bemærkede Todsen ved et tilfælde, at en mand i vinduet til et bondehus sigtede med et gevær. Da denne følte sig opdaget, forsøgte han at flygte, men blev fanget af husarerne og fortalte, at landsbyens beboere var bevæbnede med geværer. Todsen lod manden binde og førte ham foran patruljen gennem byen. Den blev på denne måde uskadt. Da præcise kort ikke var disponible, var det ikke let at finde vej. Patruljeføreren lod derfor en pløjende bonde spænde af, og derfor ridende mellem to husarer, vise vejen. Alligevel blev patruljen pludseligt beskudt. Begge husarer i spidsen og deres heste var øjeblikkeligt døde. Om bonden slap derfra med livet i behold, kunne man senere ikke fastslå. Fremstormende franktireurs tog en tredje, såret husar, til fange. Det lykkedes desuden at afskærer patruljens tilbagegang. I en hurtig beslutning brød Todsen med resten af sine folk frem i strakt galop og nåede frem til næste landsby, hvor man var i gang med at barrikaderer gaderne med vogne. Via en sidegade lykkedes det alligevel patruljen at nå ud i åbent terræn og ud af skudafstand af modstanderen. Først sidst på aftenen nåede patruljen, gennem terrænet og uden om alle landsbyer, igen tilbage til le Perron. Todsen blev øjeblikkeligt sendt videre til division, hvor Hertug Wilhelm af Mecklenburg personligt modtog hans melding.

2. oktober: På baggrund af meldingen beordrede divisionskommandøren en omfattende gennemsøgning af skovene. To delinger fra 1. Eskadron og to delinger fra 4. Eskadron under Rittm. Ulrich afsøgte, sammen med et kompagni bayrere, hele skoven. Modstanderen var imidlertid væk, bortset fra en opklaringsenhed på 12 Frankti-

reurs, der straks blev skudt. I Condé blev der desuden skudt på en af vore trompeter. Landsbyen fik pålagt en bøde på 800 franc.

Om eftermiddagen kom det til en mindre træfning 4 kilometer vest for Rambouillet. Major von Massenau meldte, at der fra Chartres mod Rambouillet var fire kompagnier mobilgarde under vejs, og da han kun havde sin egen eskadron og et bayrisk kompagni til disposition, anmodede han om assistance. Divisionen sendte på denne anmodning Oberst von Alversleben med et batteri, to eskadroner fra 3. Husaren og to eskadroner fra 3. Ulaner. Nogle få skud fra batteriet var tilstrækkeligt til at få fjenden på en ilsom flugt. Så snart en større troppeafdeling viste sig, var alt som uddødt. det var det bedste tegn på, at en godt organiseret sikkerhedstjeneste indenfor befolkningen holdt friskarerne præcist underrettet om hvorvidt det drejede sig om en svag patrulje eller en stærkere afdeling. I første tilfælde greb alle bønder til deres jagtgeværer, for bag buske og hække at gennemfører deres forbryderiske angreb. Det kan ikke forundre, at der med voksende afsky blev grebet ind mod disse bander. grusomhederne voksede. Selv i døden forgreb denne modbydelige befolkning sig. En af vore husar-patruljer fandt en kammerat fra 6. Kürassier med afskærne øre og på anden måde maltrakteret, fuldstændig nøgen, midt på en landsbygade. På meldingen herom blev det befale, for eftertiden at handle fuldstændig kategorisk, og ved antræffelse af bevæbnede beboere, disse på stedet at skyde uden yderligere. Huse, hvorfra der var skudt, skulle brændes ned og fanger ikke længere indbringes. Kun gennem sådanne meget strenge forholdsregler lykkedes det nogenlunde at bringe denne regelløse opførsel under kontrol.

3. oktober fandt en særlig begivenhed sted. Hans Majestæt Kong Wilhelm af Preussen modtog en parade med alle i en vis afstand af Versailles liggende enheder. Fra regimentet deltog en eskadron.

4. oktober blev der gennemført en større operation mod Rambouillet-Chartres, samtidig med en omfangsrig indsamling af hestefoder i Epernon og omegn. Til dette samledes Hus.Regt. 16 kl. 8 i Rambouillet, forstærket af tre eskadroner fra 3. Husaren, det ridende batteri Wittstock og to bayriske kompagnier på tilsammen 220 mand. Samtidig tilgik meldinger fra 3. Husarens forposter, der med to dages afløsning var placeret ved le Buissonnet og Gazeran, og ligeledes af vore patruljer, at en større fjendtlig infanterikolonne fra Maintenon var under march mod Rambouillet. Den sammensatte afdeling brød omkring kl. 9 op i retning af Cazeran. Fører var endnu engang Oberst von Alvensleben, der nu befalede 2. og 3. Eskadron fra vores regiment under regimentskommandør, Major von Hintze til at støde frem mod Epernon gennem Droue-dalen, for i givet fald at angribe fra flanken.

Efter nye meldinger var fjenden i mellemtiden nået frem til kort før Epernon, men var imidlertid her svinget nord for vejen og besat et meget tæt skovstykke, der var impassabel for kavaleri. De blev her kraftigt angrebet af bayrerne, der dog efter indledningsvis succes, måtte standse. 2. og 3. Eskadron var som beordret rykket frem over Grand-le-Aire på højdedragene nord for drone, for herfra at angribe den fjendtlige højre flanke. Imødekomme indbyggere advarede eskadronerne om at vove sig for langt frem, da en styrke på 5000 friskytter ventede på husarerne. Advarslen blev senere bekræftet. Efter en kort ildkamp på kanten af højdedraget, fik eskadronerne omkring kl. 13 i stilling, for herfra at forhindre modstanderen i at rykke frem mod venstre flanke af bayrerne. Lige så snart fjenden blev trængt fra nord, forsøgte en styrke på omkring et kompagni fra Moulin-Neuf at falde tilbage mod Droue. Mod denne red begge eskadroner i attacke. Fjenden afgav kun enkelte skud, faldt tilbage og gik i stilling i buskadset i kanten på det stenfulde højdedrag. Kun omkring tyve mobilgarder og friskytter forsøgte at nå Ferme Monceaux øst for Droue. Lt. von Hünerbein fik derfor til opgave at angribe med en deling fra 3. Eskadron, men fik imidlertid først øjenkontakt med fjenden, som de forsvandt ind i den hæk-omkransede gård. Delingsføreren lod derfor sidde af og gå frem som skytter. Under den efterfølgende kamp brændte gården ned. Fjender, der lå ud, blev nedlagt af de sikre skytter fra husarerne. Den del af fjenden, der lå i buskadset, holdt imidlertid eskadronen under heftig ild. Samtidig dukkede en ny fjende op fra Epernon og besatte et stenbrud på den sydlige skråning. Eskadronen faldt tilbage fra skyttelinjen og gik i dækning. 2. Eskadron sad af til kamp til fods. Med to delinger i forreste linje og to delinger samlet som reserve bag ved, gik Prem.Leutnant Graf Schimmelmänn frem mod stenbruddet. efter en kamp mand mod mand – en for husarerne stadig ukendt kampform – måtte franskmændene rømme stenbruddet. Kampen blev af Heintze fulgt til hest sammen med et par ordonnanser, da fem mobilgarder, der havde gemt sig i stenbruddet, på nærmeste hold beskæded gruppen af ryttere. Unteroffizier Fenger og Gefreiter Burow sprang af hestene, løb ned af den omkring 25 meter lange skråning og styrtede sig over mobilgarderne, som flygtede ind i en hule, hvorfra de dog igen blev hentet ud af Fenger og Burow. Blandt fangerne befandt sig også borgmesteren fra landsbyen Droue, Hr. Martin.

Oberst von Alvensleben trak nu Batterie Wittstock frem til venstre kant af dalen, hvor de, beskyttet af afsidet husarer, med god virkning kunne gribe ind. Dens virkning i forening med med 2. Eskadrons beslutsomme fremrykning under Graf Schimmelmänn, afgjorde dagen. Fjenden rømmede Epernon og faldt tilbage mod Hanches, forfulgt af ild fra batteriet og skytterne. En eftersættelse med kavaleri var desværre på grund af terrænet ikke mulig.

Modstanderen efterlod sig 16 døde mobilgarder og franktireurs på slagmarken og slæbte under tilbagetrækningen flere sårede med sig. Den sammensatte afdeling havde fem døde, en officer og 38 mand lettere såret. Ti heste var døde og sårede. Af disse havde husarerne tre døde, to sårede og syv heste døde eller såret. Oberst von Alvensleben selv var blevet såret. Han forblev dog til hest og ledte afdelingen videre indtil afslutningen på kampen. Talrige fanger fortalte, at man havde stået overfor 2000 mobilgarder, fraregnet friskytterne, under ledelse af en aktiv fransk officer.

I divisionsbefalingen blev der helt specielt henvist til 2. Eskadrons energiske fremrykning til fods og modtog en rosende omtale.

Det syntes ikke formålstjenlig at vende tilbage til kvartererne, da der måtte regnes med et fjendtligt fremstød i løbet af natten. Desuden var opgaven med forråds indsamling ikke løst. 2. og 3. Eskadron gik i bivuak ved møllen sydvest for Epernon, 1. og 4. med de øvrige enheder samledes stik øst for Epernon. En husar fra 1. Eskadron blev på forpost skudt fra baghold i løbet af natten.

5. oktober: Ved dag gry kom over et dusin kvinder fra landsbyerne til afdelingens bivuak og bad om, de ikke godt måtte søge deres mænd, som dagen før af de gejstlige i landsbyerne »med udtalelse af salighed« var blevet tvunget til at gribe til våben og slutte sig til banderne af franktireurs. Denne anmodning måtte afslås på grund af fjendens nærhed og den nærliggende formodning om, at disse kvinder ikke var andet end budbringere. De blev i første omgang tilbageholdt, forplejet ved tropperne og først senere frigivet.

I løbet af dagen blev Epernon og de syd herfor liggende landsbyer grundigt gennemført for forråd. Gennemøgningen blev udført af 2. og 3. Eskadron, mens 1. og 4. Eskadron senere ankom sammen med resten af styrken. Fjenden var forsvundet fra hele området. Også tilbagemarchen til Rambouillet, som blev nået kl. 20, skete fuldstændig uden episoder. Her blev den samlede styrke for natten.

6. oktober: 3. Eskadron forlægger til le Perroy, 2. til les Essarts og Aufargis. Stab, 1. og 4. Eskadron forblev i Rambouillet.

En erstatningsstyrke på 48 mand og heste, der var ankommet dagen før, blev ens fordelt på eskadronerne.

For den sårede brigadekommandør, Oberst von Alvensleben, overtager Oberst Graf Gröben føringen af husar-brigaden.

Til vores store glæde var også General von Schmidt, dårligt helbredt efter sine sår ved Mars-la-Tours, igen dukket op, denne gang som fører for divisionen i stedet for Hertug Wilhelm af Mecklenburg, som for helt at komme sig efter kvæstelserne fra eksplosionen i Laon, var bragt til Versailles til behandling.

Bekæmpelsen af mobilgarden ved Epernon havde så godt som intet bidraget til at bedre vores usikre stilling. Rambouillet var stærkt sikret af infanteri og husarer. 4. Esk. stod på forpost i retning Ablis. En patrulje under Prem.Leutnant von Haesten mod Chartres fandt igen byen fuld af mobilgarde.

7. oktober: på direktiv fra armeens overkommando skal divisionen standse yderligere fremtrængen og desuden holde vejen Dourban – Limours under observation og holde den fri.

15. Kav.Brig. tog med den bayriske bataljon opstilling foran Rambouillet. Ulan.Regt. 15 blev trukket sammen ved Limours. Kür.Rgt. 6 forblev som reserve ved Cernay-la-Ville. Patruljer blev sendt mod Chartres, Ablis, Dourban og Houdan.

For at skabe forbindelse til den bayriske general von der Tann og blive orienteret om dennes vurdering, sendte General von Schmidt en officer til ham. General von der Tann lod meddele, at hans korps i første omgang ville forblive i linjen Arpajon – Breuillet, at 2. Kav.Div. stod ved Marolles og 4. ved Etampes. Da det var af største betydning, at vejknudepunktet ved Ablis forblev besat, anmodede han 6. Kav.Div. om at overtage denne opgave.

General von Schmidt mente at måtte efterkomme von der Tanns anmodning, selvom han havde store betænkeligheder. En fremskudt afdeling ved Ablis ville efter hans opfattelse være i stor risiko. Modsat havde der ikke været mistænkelige forhold i Ablis trods flere patruljer hertil, mens der i Chartres og i Maintenon var fastslået mobilgarder og i bänder af franktireurs i skovene.

Overfaldet ved Ablis

Ablis ligger i et åbent terræn og kan ses på lang afstand. Den nord for byen liggende lavskov var uden betydning og nåede tæt ind på landsbyen.

4. Eskadron under Rittm. Ullrich fik til opgave at besætte Ablis. Som støtte fulgte et halvt kompagni bayrisk infanteri. Enheden nåede frem til Ablis den 8. oktober mellem kl. 9 og 10. Hovedopgaven var overvågning af de veje, der gik ud fra Ablis. Sergeant Baer overtog ned 16. husarer en feltvagt syd for vejen mod Chartres, fordelt i to poster, en på vejen mod Chartres, den anden på vejen mod Etampes. Feltvagten skulle fastholdes indtil den

kunne afløses af infanteri. Yderligere blev patruljer sendt i retning af Chartres og Etampes. Samtlige veje ind i landsbyen blev blokeret med væltede vogne og besat med dobbelt poster. For at sikre ro og orden i landsbyen gjorde Rittmeisteren borgmesteren personligt ansvarlig, og denne gav også sit samtykke. For at sikre et hurtigt beredskab til hest, blev eskadronen kun fordelt på to stalde. Eskadronchefen befalede, at der i tilfælde af et angreb kun skulle blive de nødvendige vagter tilbage i staldene, mens alle andre med karabiner øjeblikkeligt stillede på alarmeringspladsen, knudepunktet på vejen gennem landsbyen. Der blev befalet højeste alarmberedskab.

Infanteriets ankomst blev stærkt forsinket. De kom først på vogne til Ablis kl. 23 om aftenen. Det var halvdel af 2. Kompanie, Bayr. Inf.Regt. 11 under Oberleutnant Schneider. Efter han først kl. 17 havde fået ordren til forskydning, havde han undervejs gennemført kratskoven nord for Ablis, en forholdsregel, der stærkt havde forsinket hans ankomst, men som fuldstændigt var berettiget. Som Oberleutnant Schneider meldte sig hos Rittm. Ullrich, videregav han en befaling, han havde modtaget til videregivelse umiddelbart før han forlod Rambouillet. Ifølge denne havde eskadronen tilladelse til at afsadle hestene for natten. Ullrich efterkom dog ikke denne befaling. De to førere gennemgik sammen endnu engang forsvaret af landsbyen. Bayrerne fik tildelt den franske gendarmeri-kaserne ved vejkyrdsset som underbringelse. Infanteriet overtog herefter sikringen af landsbyen. Det skete med følgende foranstaltninger:

En feltvagt med tre underofficerer og 17 mand under Lt. Thelemann i en sænkning omkring 50 meter vest for udgangen mod Chartres. Der var dobbeltpost ved vejen og fire mere med 200 meter indbyrdes afstand, 300 meter derfra. Ved feltvagten var der fire husarer, der til stadighed gennemførte patruljer mod fjenden og rundt om Ablis. Der blev opretholdt forbindelse med en husar-post på vejen mod Rambouillet.

En anden feltvagt med to underofficerer og 13 mand under Fahnenjunker von Kleber var placeret ved vejen mod Dourdan. Heraf opstilledes tre dobbeltposter med mindre mellemrum.

Gendarmeri-kasernen var ligeledes bevogtet af en post.

Kort efter midnat overbeviste Rittm. sig endnu engang om de trufne sikkerhedsforanstaltninger med en personlig rundgang. Mellem kl. 1 og 2 inspicerede Unteroffizier Strube eskadronen, og overværede afløsningen af de fire husarer, der befandt sig ved den bayriske feltvagt. Denne nye afløsning blev senere savnet.

Natten til den 8. oktober var meget mørk. Alt var dog helt roligt.

Mellem kl. 4 og 5 blev dobbeltposten, en husar og en infanterist ved barrikaden i den sydlige indgang til landsbyen pludseligt angrebet og overmandet. Som vokset op af jorden stod på én gang en større bande af franktireurs ved alle husarernes stalddøre og foran gendarmeribygningen, hvor de skød salve efter salve mod indgangene. Prem.Leutnant von Haesten og Lt. Fuglsang, der sammen overnattede i et hus tæt på den sydlige barrikade, kunne ikke længere komme ud ad indgangen mod gaden. Efter at være sluppet ud af en bagdør, løb Haesten rundt om byen, traf på bayrere, og befalede dem øjeblikkeligt til at trænge ind i landsbyen og komme husarerne til assistance. Selv forsøgte han at nå stalden, men kunne ikke komme derind, da alle indgange lå under beskydning. Efter at være løbet tilbage, kunne han ikke igen finde bayrerne, og kunne ikke fastslå, hvor de var blevet af. Heller ikke Lt. Fuglsang kunne nå sin deling, og mødtes derfor igen med Haesten. Begge hastede nu til den nordlige udgang, hvor de fandt 12 husarer, der her havde besat en halmstak. Af disse husarer fik de at vide, at bayrerne allerede havde trukket sig tilbage mod nord.

I landsbyen lykkedes overfaldet fuldstændig. Så snart husarerne forsøgte at slippe ud af stalden, blev de mødt af ild fra franktireurs, hvortil også alle mandlige indbyggere i landsbyen havde sluttet sig til. Lt. Reuter var straks efter de første skud løbet til den sydlige udgang, og her truffet 10 bayrere og lige så mange husarer, der tappert forsvarede sig, selvom de blev trængt tilbage. Rittmeister Ulrich, der ligeledes efter de første skud, var løbet til alarmeringspladsen, hvor han imidlertid til al ulykke lod blæse signalet »saddel op«. Dette fik alle husarer, der endnu ikke med karabiner deltog i forsvaret, til at kaste sig på hestene og forsøgte at bryde ud fra gårdene, hvorunder de fleste imidlertid blev skudt ned. Alligevel lykkedes det Rittm. Ulrich at samle nogle få folk, og med disse foretage et fremstød. Det lykkedes ham dog ikke. Andre husarer, der øjeblikkeligt var løbet til alarmeringspladsen, traf her en gruppe bayrere. Under et startende skyderi, blev de trængt tilbage mod den nordlige udgang. En anden gruppe husarer forsvarede sig indædt fra en gård. Unteroffizier Balzar, i den opfattelse, at der ikke længere var nogen redning, sprang alene vildt ud af gården midt ind i en gruppe franktireurs. Her faldt han under talrige kolbeslag. Da man fandt hans lig næste morgen var det maltrakteret til ukendelighed. Straks i starten på overfaldet var Rittm. Ulrich blevet hårdt såret. Husarer bar ham til den nordlige udkant. Her nåede han lige at overdrage kommandoen til Prem.Leutnant von Haesten inden hans kræfter slap op. Det var lykkedes Lt. Reuter at redde sin hest. Han jog til Rambouillet og meldte her om overfaldet. Von Haesten forsøgte forgæves at bevæge Oberleutnant Schneider fra infanteriet til et fælles fremstød mod Ablis. Schneider afviste imidlertid dette som udsigtsløst, og von Haesten måtte i afmægtig raseri blive, hvor han var, da han med 12 husarer intet kunne stille op.

Takket være deres store overmagt havde franktireurs i landsbyen endeligt efter fortvivlet modstand, taget alt til fange, der ikke var undsluppet, faldet eller såret. Denne rest blev ved daggry spærret inde i gæsteværelset til et værtshus. Også enkelte bayrere befandt sig blandt fangerne. På et bord var, hvad man havde frtaget døde og sårede af penge og værdisager, spredt ud. Nu begyndte franktireurs også at undersøgte lommerne på de tilfangede. En af husarerne havde en ti-taler seddel på sig. Denne skubbede »kassereren« i banden foragteligt til side. Men i samme øjeblik blev en hånd stukket frem fra den mur af folk, der stod bag og omkring bordet, og på umiskendeligt Berliner-dialekt sagde en stemme: »*Dir kann ick jade brauchen!*« – Som det lidt efter lidt blev konstateret, var det en art »elite-korps«, der havde gennemført angrebet. Ud over borgerlige, tvivlsomme storbys indbyggere fra Paris var italienere, polakker, spanier og fremmedlegionærer repræsenteret. Blandt sidstnævnte var der folk fra Hannover og vores Berliner. En af husarerne havde fået skudt sit ur ud af dens sølvkapsel. Tilbage i kæden hang ikke andet end skallen. Den herre »kasserer« vejede den i hånden, vinkede husaren frem og overdrog ham nådigt kapslen med ordene: »*Prenes, c'est un souvenir d'Ablis!*« Mens franskmændene spiste brød og drak opvarmet vin, blev der rådslået om fangernes skæbne. Den helt fanatiske borgmester i Ablis kom med det behagelige forslag, at samtlige fanger burde skydes. Denne tanke vandt udbredt tilslutning. Der blev rykket ud og fangerne stillet op ad en mur. En hoben franktireurs med borgmesteren som kommandofører stillede sig med geværer og haglbøsser omkring 15 meter foran, da – det lyder næsten som et mirakel – pludseligt en fransk officer dukkede op, sprang ind i hoben, hvor han til højre og venstre uddelte ørefigner fulgt af spark bag i. Det skal under alle omstændigheder til denne officers ære fastslås, at han med sikkerhed reddede fangernes liv.

Lt. Reuter havde på sit rit haft åndsnærværelse nok til under vejs at alarmere 3. Eskadron på en gård i nærheden af Orlemont. Da regimentskommandøren, Major von Hintze, omkring kl. 7 fik nyheden om overfaldet, galoperede han øjeblikkeligt til 3. Eskadron, som allerede stod parat til afmarch. Han befalede eskadronen til Ablis så hurtigt det kunne lade sig gøre. Med fire husarer som dækning jagede han foran i skarpeste tempo. Ved Sonchamp stødte han på der tilbagetrækkende bayriske infanteri. Som Prem.Leutnant Schneider meldte ham, var han blevet trængt tilbage, og område ved Ablis stærkt besat af fjenden. Von Hintze befalede ham øjeblikkeligt til at vende om og igen rykke frem mod Ablis.

Han selv red videre, men mødte i virkeligheden ikke en eneste fjende. Senere stødte han på enkelte husarer og efter et stykke tid, på de sørgelige rester af 4. Eskadron. Deres sårede kommandør havde de medtaget på en tohjulet kærre. Major von Heintze foranledigede øjeblikkeligt den videre transport af ritmesteren, men beholdt imidlertid alt, hvad der endnu kunne ride, hos sig. Efter folkenes opfattelse, havde modstanderen trukket sig tilbage mod Chartres. Som Hintze nåede Ablis, blev han indhentet af den fremstormende 3. Eskadron. Efter den i mellemtiden tilgaaede befaling fra brigadekommandøren, graf Gröben, dannede den fortrop for hele den i mellemtiden alarmerede brigade. Graf Gröben red frem med 1. og 2. Eskadron, mens to eskadroner fra 3. Husaren og det ridende batteri Wittstock fulgte efter. Major von Heintze satte sig i spidsen for 3. Eskadron. Efter at han af en bonde havde fået at vide, at fjenden havde trukket sig tilbage med hovedretning mod Auneau, Efterlod han en deling under Prem.Leutnant Dörr i krydset Ablis-Chartres og Auneau – Maintenon, der skulle underrette Graf Gröben om, at forspids eskadronen var drejet mod Auneau. Herefter satte han med de tre øvrige delinger i trav mod Auneau. Allerede på lang afstand opdagede forspidsen stor opstandelse og bevægelser i landsbyen. På bakkerne bag den for vogne, enkelt ryttere og rytterløse heste væk i galop. En patrulje svingede syd om den barrikaderede landsby, mens resten af eskadronen, efter hurtigt at have fjernet en barrikade, fortsatte gennem stedet. Syd for Auneau stødte spidsen på franktireurs, som man frtog en husarhest. Så gik det over banelinjen. Stationsbygningen var ubesat. En ubevæbnet mand, der befandt sig i området, fortalte, at omkring 100 franktireurs for en time siden var kommet igennem med 40 fangne »*Prussiens*«. De var marcheret i retning af Houville. Ved en større gård, Britonviliers, kom eskadronen under beskydning. Efter at være gået i dækning blev 15 husarer til fods sendt mod den fuldstændig fritliggende gård. Så dukkede omkring 12 Franktireurs op, der iklædt husarfrakker og pelshuer, forsøgte at komme væk på bagsiden. Forfulgt af husarerne, standsede franskmændene pludseligt op for i næste øjeblik at sende en salve mod deres forfølgere. Nogen større succes fik dette lumske forsøg dog ikke, efter som banden samtidig blev omringet i ryggen af eskadronens 3. deling. Af franktireurene, der nu var fanget på to sider, kom ingen derfra med livet i behold.

I gårdens stald fandt man yderligere fire heste fra den ulyksalige 4. Eskadron. Så gik forfølgelsen videre mod Houville. Omgivet af mange buskadser og småskove, ligger denne landsby vest for Annay-åen, der kun lige øst herfor kunne passeres via en overgang. Fra den anden side åen, fra kanten af landsbyen og fra alle buske slog en kraftig ild over eskadronen. Et fortsat fremstød var ikke længere mulig. Med grimt humør måtte forspids eskadronen udsætte afregningen med franktireurerne indtil senere. Major von Heintze sendte en ordonnansrytter til Graf Gröben med anmodning om forstærkning. Eskadronen kunne på den anden side Houville se omkring 20 køretøjer fortsætte i retning af Chartres, alle fulde af personer. Ved siden af løb flere rytterløse heste, tilsynela-

dende husar-hest. Graf Bröben kunne i første omgang ikke sende forstærkninger til eskadronen, da banelinjen ved Auneau i mellemtiden var blevet besat af et større antal franktireurs. Derved syntes forspids eskadronen at være havnet i en farlig situation. På vejen tilbage var den tvunget til at gøre en større omvej over Aunay-sous-Auneau. Med en dygtig udnyttelse af terrænet nåede eskadronen til sidst over Paray vejen til Ablis, hvor de omkring kl. 13 igen ankom. Desværre mistede en sidepatrolje, der kom under ild fra landsbyen Aunay, endnu en husar.

Efter at have nedkæmpet modstanden langs banelinjen ved Auneau, var 1. og 2. Eskadron ligeledes stødt frem mod Houville, men måtte her igen vende om.

Som han i løbet af formiddagen fik nyheden om overfaldet på 4. Eskadron fra hans gamle husar-regiment, red General von Schmidt personligt til Ablis, hvor han beordrede en streng afstraffelse.

Det var lykkedes to husarer på mordaftenen at gemme sig i en høstak. Fra disse fik generalen at vide, at alle indbyggerne i Ablis havde taget aktivt del i overfaldet. Mange havde ligeledes opført sig med bestialsk grusomhed overfor de værgeløse sårede. Dette fik General von Schmidt til uden falsk tilbageholdenhed, at træffe følgende foranstaltninger. Enkelte mænd, der i civilt tøj stod foran husene, blev øjeblikkeligt skudt. Landsbyen blev omringet af infanteri. Alle indbyggere blev beordret til i løbet af en halv time at samles i kirken. Herfra blev de ført bort fra Ablis. Landsbyen selv blev brændt ned. Den hovedansvarlige, borgmesteren, fandt man desværre ikke. Han var formodentligt flygtet. Tilbage fra eftersættelse rykkede brigaden ved solnedgang ud af den brændende Ablis. Vores regiment nåede først dens gamle kvarterer sidst på natten. Fra den 10. til 12. oktober forblev regimentet i Rambouillet. Tabene, især i fanger, var betydelige. Faldne: 1 underofficer og 3 husarer; hårdt sårede: eskadronchefen, 1 trompeter og 2 husarer, samt et større antal lettere sårede.

I fangenskab fik regimentsveterinæren, 1 sanitetshjælper, 6 underofficerer og 48 husarer, blandt disse en række hård og lettere sårede. Eskadronen mistede desuden 99 heste. Det bayriske kompagni havde kun tab på 5 sårede.

4. Eskadron bestod herefter kun af 47 underofficerer og husarer med 14 heste. Den fik derfor hele den erstatningstransport tildelt, som denne dag ankom.

Som erstatning for Rittmeister Ulrich overtog prem.Leutnant von Ochs kommandoen over eskadronen.

Yderligere træfninger med franktireurs

Dagligt sendte regimentet stærke patruljer i retning af Chartres. Den 9. oktober blev herunder en husar hårdt såret i et baghold. Også samlingen af forråd blev forstærket. Vejret blev regnfuldt og dagene var tågede. Nætter blev mørke og stormfulde, mens situationen ved Rambouillet blev mere og mere farlig. Forposterne kunne kun gennem uophørlig vagtsomhed og fortsatte patruljer hjælpe hinanden. Hele tiden kom det til nye sammenstød med franktireurs.

13. oktober: Stab, 2. og 4. Eskadron flytter til kvarterer i les Essarts og Aufargis. Det kommer stadig snart her, snart der, til skudveksling med modstanderen.

14. oktober: Regimentsstaben returnerer til Rambouillet. Kommandøren, Major von Heintze forbliver derimod i les Essarts. Alle udgange af landsbyerne befæstes stærkt. Sikkerhedsreglerne kræver til sidst så mange husarer og heste, at der ved enhederne dårligt er tid til den allermest nødvendige hvile.

De talrige patruljer gennemført siden den 4. oktober, har alle vist, at Chartres og Eure-linjen var stærkt besat af mobilgarden. Patruljer kunne uden problemer komme gennem Epernon, men i nærheden af Chartres stødte de alle på fjenden.

Den 18. oktober havde 22. Infanterie-Division sammen med 4. Kav.Div. erobret Chateaudun. Styrken marcherede nu mod Chartres, hvor 6. Kav.Div. skulle medvirke. Mens dagene frem til den 19. oktober fuldstændighed havde været optaget af sikkerheds- og patruljetjeneste, skulle 1. Eskadron denne dag samle forråd i Aneau og Levainville. Mens husarerne i Auneau var i gang med at hente forråd ud af husene, ydede mobilgarden i Levainville modstand, hvorunder Unteroffizier Frankenfeld faldt. Eskadronen gik tilbage, og kom herunder under ild fra et skovstykke nord for Ablis. Den vej ud over det åbne terræn vest for landsbyen. Melding om episoden tilgik General von Schmidt, der var undervejs med 6. Kav.Div. Denne befalede, at 15. Ulanen fra 15. Kav.Brig. skulle rykke frem øst om skov til Ablis, mens 2. Eskadron fra Hus.Regt. 16 afsiddet skulle afsøge skoven. Under afsøgningen var der imidlertid intet spor af skytterne. I en lysning i skoven stødte man pludseligt på fem bønder, der tilsyneladende harmløst arbejdede på en kartoffelmark. De var uden tvivl blevet overrasket, for kort efter fandt husarerne i kanten af marken, deres fem gemte geværer. Man gjorde på stedet kort proces med disse franktireurs.

Omkring kl. 19 var hele kavaleri-divisionen samlet syd for Ablis. 2./Husaren 16, som var spids, red frem til Auneau, hvor de gik i bivuak udenfor landsbyen. Ved siden af lå 1. og 3. Eskadron fra 6. Kürassiere, der havde overtaget sikringen af divisionens højre. Modstanderen havde i mellemtiden rømmet Auneau. 3./Kürassiere 6 havde fanget borgmesteren, og holdt han af sikkerhedsmæssige årsager tilbage som gidsel. Forposterne stod om natten langs linjen Lévanville – Houville – Aunay-sous-Auneau – Parry. Divisionen lå i bivuak mellem Ablis og Anneau.

20. oktober blev der brudt op kl. 13 og efter en kort march over Voise og Prunay, blev der her og i omegnen etableret alarmkvarter. Patruljer var foran Chartres igen blevet beskudt af fjenden, men havde alligevel i omegnen af Dammarie etableret forbindelse med 22. Inf.Div.

21. oktober. Med Hus.Regt. 16 som forspids brød General von Schmidt op med 6. Kav.Div. kl. 0900 og marcherede i retning af Jouy, for på venstre side af Eure at kunne virke mod en modstander, der trak sig tilbage fra Chartres mod Dreux, mens 22. Inf.Div. skulle sætte sig i besiddelse af Chartres. 3. Eskadron fra Husaren 16 red fra Umpeau mod St. Prest for at sætte over Eure dalen. Som 1. Eskadron som spids af fortroppen havde passeret Jouy, blev de fra buskadset i Eure dalen mødt med beskydning. Rittmeister von Massenneau lod afsidde til kamp til fods, stormede buskadserne og kastede de her siddende frantkireurs ned ad skråningen mod Eure. Fjendens tab beløb sig til 40 døde. 3. Eskadron var ved St. Prest knap så heldige. De blev her mødt af hårdnakket modstand, havde tre hårdt sårede, og det lykkedes den først i skumringen at nå baneovergangen. 4. Eskadron, som stod syd for Jouy ved floden, kunne taget et betydeligt antal flygtende frantkireurs til fange. Divisionen selv måtte under disse træfninger hele dagen forblive syd for Jouy. Som det begyndte at blive mørkt forskød den til Gasville, hvor den gik i alarmkvarter og bivuak. 2. og 3. Eskadron fastholdt føling med fjenden natten igennem, og havde fortsatte træfninger med modstanderen, der holdt den modsatte side af Eure besat. I Chartres var 22. Inf.Div. rykket ind uden at møde modstand.

22. oktober: Som fjenden ved dag gry indstillede den skydning, der havde været opretholdt natten igennem, lod Major von Seydlitz øjeblikkeligt tre afsiddede eskadroner afsøge dalen. Man fandt intet. Modstanderen var rykket tilbage mod Chatauneuf.

Da der i Jouy var blevet skudt mod husarerne, blev der pålagt landsbyen en bøde på 3000 franc. Derudover fandt 3. Eskadron her Prem.Leutnant von Haestens hest, som var gået tabt under overfaldet på Ablis. Den havde siden været anvendt som »kommandant-hest«, og benyttet af anføreren for Ablis banden, polakken Lipowski.

Divisionens stab, Kürassiere 6 og Hus.Regt. 16 rykkede i kvarter i Coltainville

Den 23. og 24. oktober var hviledage. På grund af det kolde og regnfulde vejr, der især var hårdt ved hestene i bivuak, var dette meget velkommen. Den 24. oktober kom den sørgelige nyhed, at Rittmeister Ulrich i lazaretet i Versailles var døde af de alvorlige sår, han havde gået i Ablis. Han var den første, der havde modtaget Jernkorset. Denne tapre officer havde ikke længere kræfter til at overvinde den ulykke, hans eskadron havde lidt i Ablis.

25. oktober. Mens 6. Kav.Div. stødte frem mod Dreux sammen med dele af 22. Inf.Div. gennemførte 2. og 3. Eskadron fra Husaren 16 med to kanoner fra det ridende batteri under kommando af Major von Seydlitz over Blaise en befalet ødelæggelse af jernbanelinjen Dreux – Nonancourt mellem St. Germain og St. Remi. Under kommando af Major von Hintze dannede 1. og 4. Eskadron og en eskadron Ulaner fortrop for kavaleri-divisionen, og kom uden episoder til Dreux, der trods enkelte skud fra indbyggerne, blev passeret for at etablere forposter på den modsatte side. På meldinger om at fjenden med en styrke på 4 bataljoner mobilgarde med tre kanoner var trukket væk fra Dreux, stødte 1. Eskadron sammen med en bataljon fra Inf.Regt. 95 yderligere omkring 7 kilometer frem på den anden side Dreux i retning af Nantes, men uden at mere at støde på fjenden. 1. og 4. Eskadron forblev den nat på forposter nordvest for Dreux. Efter at have ødelagt jernbanen, returnerede 2. og 3. Eskadron til kvarterer i Marville.

26. oktober: General von Schmidt gennemførte endnu et fremstød, denne gang mod Anet. Fra Inf.Regt. 95 var der stillet 2½ bataljon til hans disposition. Med 2. Eskadron, Husaren 16, to kompagnier og et ridende batteri som forspids, marcherede divisionen kl. 7 fra Dreux. Anet blev nået ved middagstid, uden at møde en synlig fjende. Spidsen stødte lige på den anden side byen på omkring 30 mobilgardister, der foruden geværer også medførte – paraplyer, så man ikke umiddelbart kunne fastslå, hvilke typer personer, der var tale om. Vizewachtmeister Schweiger besatte broen over Eure med en post. Folkene med paraplyerne forsøgte at afskære forspidsen fra byen, men veg hurtigt tilbage for det fremrykkende infanteri. Regnen faldt ustandseligt, vejene var blevet bundløse og infanteriet dødsens trætte. General von Schmidt besluttede sig derfor til at standse fremrykningen og vende tilbage til Dreux. En sidepatrulje kom under tilbagemarchen under beskydning fra Jory-la-Bataille. Det blev efterfølgende konstateret, at landsbyen var kraftig besat af mobilgarder. Regimentet kom igen i kvarter i Dreux. 1. Eskadron forblev på forposter.

27. oktober var hviledag. Nyheden om, at fæstningen Metz havde overgivet sig, udløste stor jubel. Situationen ville blive væsentlig forandret med frigørelsen af II. Armee under Prinz Friedrich Karl med II, III, IX. og X korps og 1 Kav.Div., der nu fra Metz kunne rykke mod vest. Yderligere kunne 1. Armee under General von Manteuffel fra belejringen af Metz med I, VII og VIII Korps rykke mod det nordøstlige Frankrig.

28. oktober: 6. Kav.Div. brød op i retning af Chateaufort, uden at bemærke noget til fjenden. Regimentet går i kvarter i Cheveuse.

Yderligere tre dages omfattende patruljer bragte meldinger om, at hele området var frit for fjender. Da regimentet var i presserende behov for hvil, foranledigede General von Schmidt et bytte med 3. Husaren, der var blevet som besætning i Rambouillet.

1. november var 16. Husaren tilbage i Rambouillet. Der fulgte dage med hvil og regelmæssig tjeneste, der skulle bringe heste og mandskab tilbage i fuld tjenstedygtig tilstand. Godt underbragt i *Chasseurs à Pied* kasernen, kunne man yde heste og udrustning den nødvendige omsorg. Sikringstjenesten blev overtaget af det bayriske infanteri under Major von Baumen, der stadig var blevet i Rambouillet, forstærket af Husar-patruljer. Denne tjeneste var ud over overvågningen af jernbanelinjen Rambouillet – Coignières, halvvejs til Versailles. desuden stillede regimentet ledsage kommandoer til feltposten mellem Rambouillet og Epervilliers og mellem Rambouillet og Coignières.

Desværre udbrød der tilfælde af dysenteri og tyfus i foruroligende antal på grund af det vådkolde vejr. Alene den 2. november måtte regimentet indlægge 20 syge på lazaret. Derimod blev der i hvileperioden tilbragt mange fornøjelige timer med bayrerne. De sydtyske forbundsfæller viste sig særdeles muntre og altid gode kammerater. Også vore officerer samlede sig om aftenen i Hotel Lion d'Or med de bayriske officerer til fælles måltider.

Rambouillet tilbød også mange andre former for behageligheder for de krigsvendte soldater. På trods af den konstante belægning og de stadige skiftende enheder, var alle kvarterer af fremragende kvalitet. Kvarterværterne gjorde bemærkelsesværdigt mere for deres ufrivillige gæster, end de behøvede. Modsat opførte husarerne sig så høflig som mulig, og forsøgte at spare franskmændene for de ærgrelser, der førte med en krigsmæssig besættelse. Der var også mange små frøkener, som ikke uvilligt tog de blå ryttere under armen. Og det var nu engang sådan, at der på kort tid også blev brugt de ord, der ikke var os ubelejligt: *Que voulez-vous, monsieur!? C'est la guerre!* [”hvad ønsker de, hr. – Det skyldes krigen.]. I sidste ende var det dog også forklarligt, at de gode borgere i Rambouillet som trofaste franskmænd ønskede ordnede forhold tilbage. Hvad de imidlertid slet ikke ønskede, var en krigsmæssig tilbagevenden af deres egne tropper. De frygtede langt mere, at et udbrud fra de i Paris indesluttede tropper, ville forvandle Rambouillet til et brændpunkt i kampene, end de frygtede den rolige tyske belejring, der dog en eller anden dag ville ophøre. De var derfor slet ikke indforstået med noget udbrudsforsøg fra tropperne i Paris, og formåede ikke at skjule en vis lettelse, når de et efter et mislykkedes.

Det franske kongeslot i Rambouillet blev bygget af Franz I, og blev anvendt af de franske konger og kejsere som jagtslot. Dens omfattende og storslåede parkanlæg gav også ved vintertid alle naturelskere alle former for fornøjelser. Husarerne, der for en stor dels vedkommende var bønder, nød også det i hele Europa så berømte fåre-opdræt af de velkendte Rambouillet får, og opdrættet af Merino fåret, der også var hjemmehørende i Rambouillet. Stamdyrene blev skåned, men manganen et lam måtte ofre livet for husarernes maver.

Mod Loire

De dejlige dage i hvil kom imidlertid ikke til at vare ret længe.

Den 7. november blev en armee-abteilung formeret under Storhertug Friedrich af Mecklenburg af enheder frigjort ved Metz, og i første omgang underlagt III. Armee. Afdelingen bestod af I. bayriske korps, 17. og 22. Inf.Div., samt af 2, 4 og 6 Kav.Div.

Mens II. Armee fra Metz svingede mod sydvest, for langs Loire at imødegå den nyopstillede franske hær, fik Armee-Abteilung Storhertug af Mecklenburg til opgave at forhindre et angrebsforsøg fra syd og sydvest mod ryggen af belejrings-hæren ved Paris, og til at samles mellem Chartres og Loire floden.

10. november: Hus.Regt. 16 forlod Rambouillet med marchretning mod Orléans.

13. november: Regimentet beordres til at skifter retning og marcherer igen mod nord i retning af Chartres, hvor den 15. og 16. november går i kvarter.

Som hele Storhertugen Armee-abteilung stødte også husarerne i disse dage under marchen overalt på franske mobilgarder og regulær linjeinfanteri. Spids og sidepatruljer kom konstant under beskydning. Alle opklaringspatruljer meldte om marcherende franske troppenheder, uden at formålet med disse forskydninger med sikkerhed kunne fastslås. Det viste sig først senere, at det ikke drejede sig om andet end »marchøvelser« med uddannede

franske enheder, udelukkende med det formål at opsøge og fremkalde træfninger med tyskerne. Terrænet var uoverskueligt. Patruljetjenesten af derfor vanskelig, udmattende og tabsgivende.

I den antagelse, at formålet med de franske troppeforskydninger var et angreb på belejringstropperne ved Paris, besluttede Storhertugen af Mecklenburg i første omgang sig til et angreb på Dreux, 50 kilometer nord for Illiers. Efter flere træfninger, hvorunder kavaleriet dårligt kom til anvendelse, vendte han sig imidlertid igen mod syd.

17. november ankom husar-regimentet til Courville området efter en anstrengende march under ugunstige vejrbetingelser som forspids for 15. Kav.Brig. Courville lå omkring 21 kilometer vest for Chartres ved Oise, hvis hele forløb var besat af mobilgarden. Forspidsen stødte i byen på modstand, der straks hurtigt faldt tilbage. Husarerne eftersatte ham indtil Ladelles, der på en bakke, beherskede Courville. Det medfølgende ridende batteri var faldet bagud. Der var ikke andre muligheder, end at sikre Ladelles i et angreb til fods. En svag deling sad af og kunne trods kraftig ild fra modstanderen, trænge frem til udkanten af landsbyen. Herfra måtte husarerne erobre hus for hus indtil fjenden igen faldt tilbage og satte sig fast i en lille skov i nærheden. Major von Heintze udnyttede dette øjeblik af tilbagetrækning og angreb med to delinger fra hver af 1. og 2. Eskadron, men nåede ikke at fange modstanderen, før denne forsvandt i skoven. I mellemtiden rykkede to kompagnier mobilgarde frem fra la Noëlle mod 2. Eskadron og en deling af 1. Eskadron. Rittmeister von Carlshausen angreb dem fast besluttet. Franskmændene vendte imidlertid om og gik tilbage til la Noëlle, og her frisk gravede skyttehuller. De angribende husarer opdagede først skyttehullerne, so de var knap 200 skridt derfra. Efter en kort træfning, mand mod mand, gik husarerne i fuld orden i trav tilbage, forfulgt af en heftig hurtig ild fra mobilgarden. Vore tab beløb sig til 3 døde og 3 sårede husarer, 3 døde og 19 sårede heste. Formålet med angrebet var for så vidt opnået, da mobilgarden ikke længere forsøgte at trænge frem fra Noëlle, og Ladelles forblev fast på vore hænder.

Franskmændene planlagde ikke, som oprindeligt antaget af Storhertugen, at angribe belejringen af Paris fra vest, men – som det efterhånden stod klart – derimod fra syd. Armee-abteilung Storhertugen af Mecklenburg blev derfor blev underlagt II. Armee og trukket mod syd.

Mellem den 20. og 28. november marcherede husarerne til omegnen af Droué og Courtalain. Her kom 2. og 4. Eskadron i kvarter, mans 1. og 2. Eskadron blev underbragt i Langey.

29. november: 6 Kav.Div. med Husaren 16 som forspids regiment marcherer mod Tournois. Her stødte husarerne på fjenden. Major von Massonneau angreb med sin eskadron og løb en eskadron Chasseurs over ende. Franskmændene flygtede i uorden mod Tournois, efterladende sig 26 heste i hænderne på husarerne. Divisionskommandør, General von Schmidt, forsøgte herefter at tage Tournois udelukkende med afsiddet personel. Det mislykkedes, da landsbyen var stærkt besat af infanteri og kampen måtte afbrydes på grund af det tiltagende mørke.

30. november: General von Schmidt ønskede for enhver pris at tvinge fjenden til at gå i forsvar. Han angreb ved dag gry. Dette forsøg lykkedes fuldstændig. Modstanderen viste sig til foruden flere eskadroner at bestå af omkring 3000 mand infanteri og et artilleri på 8 til 12 kanoner. Dette var tilstrækkeligt til at opnå den ønskede klarhed. Kort efter blev 6. Kav.Div afløst af 4. Kav.Div, og umiddelbart efter tildelt II. Armee til en særlig opgave, hvorfor den blev trukket tilbage til området ved Civry.

1. december: General d'Aurelle de Paladines var med XV franske korps begyndt fremrykning mod nord i retning af Patay med den hensigt, at undsætte Paris. 4. Kav.Div. under General von Bernhardi kunne ikke forhindre dette fremstød. Først da det franske korps den 2. december kom i berøring med Armee-abteilung Storhertugen af Mecklenburg, blev det franske fremstød standset. Det udviklede sig herefter til slaget ved Loigny-Poupry, hvor den franske general blev tvunget til at falde tilbage til den forskansede stilling ved Orleans. Efterfølgende angreb Prins Friedrich Karl af Preussen med sin II. Armee og Armee-abteilung Storhertug von Mecklenburg den franske Loire-arme.

6. Kav.Div. blev sendt frem til sikring mod vest. Husaren 16 nåede området ved Carville

3. december. Efter dagen før at have nået Dimpuis, fortsatte regimentet sydvest for Orleans.

4. december: Resultatet af to-dages slaget var den endegyldige afvisning af det franske undsættelsesforsøg og generobringen af Orléans, som vi havde indtaget i oktober, men igen havde måttet opgive. Under disse kampe blev husarerne kastet meget rundt, men kom ikke til indsættelse. Dagen bragte på slagmarken ved Artenay på et gensyn med kammeraterne fra Inf.Regt. 84 fra Schleswig, der stod foran at skulle deltage i slaget.

Hus.Rgt. 16 forbliver i rummet Chevilly – Crouy.

Med General von Schmidt over Nouan mod Vierzon

6. december: 6. Kav.Div. havde fået befaling om at få området ved Vierzon, hvor den, forstærket af to infanteri og et pioner kompagni, skulle ødelægge banelinjerne Vierzon-Bourges, Vierzon-Chateauroux og Virzon-Tours.

Denne indsats af General von Schmidt med fuldstændig utilstrækkelige kræfter, var en hans mest fremragende præstationer, hvorunder hans gamle 16. Husaren ydede god støtte!

6. Kav.Div. nåede omegnen af la Ferté-St.Aubin. Her mødte den en eskadron fra 1. hessiske Reiter-Regiment og to eskadroner fra 6. Dragoner under Oberst von Houwald, der ikke havde haft held til at løse befalingen fra 5. december om at afskære den franske tilbagetrækning fra Orleans. Om aftenen går 16. Husaren i kvarter i Boilars.

7. december: Med 16. Husaren som spids fortsætter 6. Kav.Div. videre i retning af Vierzon. Efter at have nået la Motte-Beauvron stødte den i retning Neuan på en eskadron franske dragoner, der straks blev angrebet af 1. Eskadron under Major von Massonneau. Under den skarpe eftersættelse nåede husarerne ind i landsbyen, hvor Zuaver afskar dem tilbagetog. Von Massonneu samlede eskadronen i en sidegade og red i skridt tilbage i hovedgaden, hvor han satte i galop med hen sigten at bryde igennem. Forrest ramte Major von Massonneau sammen med zuavernes bataljonskommandør, der hårdt såret faldt til jorden. I samme øjeblik styrtede Massonneau, ramt af et skud i hovedet, død af hesten, og gennemboredes af utallige bajonetter. Gennembruddet lykkedes for husarerne. Den døde bataljonschef måtte de efterlade i fjendens hænder.

General von Schmidt indsatte sit infanteri i en storm på Nouan. Efter en hård kamp kastede de fjenden ud af den forskansede stilling og af byen. Her fandt de det fuldstændigt røvede lig af Major von Massonneau på en møgbunke. Endda hans Atilla være fuldstændigt tømt for effekter.

De franske tropper i Nouan tilhørte, som det senere blev fastslået, en stærk bagtrop bestående af tre infanteri bataljoner, to batterier og tre eskadroner. Denne bagtrop nåede om aftenen Salbris under konstante sammenstød med 6. Kav.Div.

Allerede om natten mellem 7. og 8. december fastslog patruljer fra Hus. 16, at fjenden igen havde rømmet området ved Salbris, men havde indtaget en optagestilling ved Theillay-le-Pailleux. Støttet af skyttedeling fra 16. Husaren gik infanteriet frem og trængte den 8. december ved middagstid ind i landsbyen. Tilsyneladende på grund af en kraftig overvurdering af General von Schmidts styrker, begyndte franskmændene pludseligt at vige flugtarstig. 16. Husaren stødte øjeblikkeligt frem og nåede Vierzon uden kamp, da byen ligeledes var rømmet. Som bytte erobrede General von Schmidt en efterladt kanon og store mængder henkastede geværer. På banegården erobredes 70 godsvogne og to lokomotiver. Endeligt kunne fortroppen denne dag indbringe 1.350 fanger.

General von Schmidt havde i Nouan efterladt 1. Eskadron og dele af de øvrige. Efter at liget af Massonneaus var gjort i stand og iklædt, fandt begravelsen sted ved en højtidelighed.

9. december: 6. Husaren forbliver i kvarter i Vierzon. Stærke patruljer løste afdelingens egentlige mål og ødelagde de tre jernbanelinjer fra Vierzon mod Bourges, Chateauroux og Tours. Andre patruljer stødte frem mod Votan og over Lury mod Remilly, og dermed det sydligste punkt i Frankrig under dette felttog.

Dette fremstød af Abteilung von Schmidt ville have været endnu større og hurtigere, og for tyskerne også mindre tabsgivende, hvis kavaleriet havde været udrustet med bedre skydevåben.

I de korte vinterdage med 13 til 15 graders frost og de stedvise isglatte veje, kunne hverken førernes handlekraft eller drivkraft øge tempoet.

Mod Orleans tilbage mod sydøst

Mens 16. Husaren som del af 6. Kav.Div. den 7., 8. og 9. december gennemførte deres opgave, var Armee-Abteilung Storhertug af Mecklenburg involveret i det blodige og tabsrige slag ved Beaugency-Cravant på Loire vest for Orleans mod den energiske og dygtige franske general Chanzy. Prins Friedrich Karl besluttede at støtte storhertugen og opgav II. Armees fremmarch mod Bourges.

10. december: 6. Kav.Div. sendtes nordpå mod Loire. Hus.Regt. 16 når Romorantin.

11. december: 6. Kav.Div. når området ved Contres.

15. december: Efter at være nået Contres, forbliver divisionen ved Sassay og Fresne.

Talrige stærke patruljer sendes disse dage mod Montrichard over Eher floden, mod Tours indtil Amboise, over Thenay, Vallières-les-Grondes, mod Chaumont og langs Loire indtil les Muntils.

Den stærke frost går efterhånden over i regn og tøvejr. Veje bliver næsten bundløse, og det var umuligt at ride gennem terræn. Hestene bliver meget medtagne. Af modstandere møder patruljerne ikke andet end større eller mindre rytterpatruljer, der dog alle ved møde med vore, trækker sig tilbage. En patrulje fra 2. Eskadron mod Amboise blev genstand for så kraftig beskydning, at fremrykning mod Tours måtte indstilles.

Efter det voldsomme sammenstød ved Vendôme blev Chanzy tvunget til at falde tilbage mod le Mans. I stedet angreb nu General Bourbaki fra syd bayrerne langs Loire, kastede dem tilbage fra Sien og stødte frem mod Korps von der Tann i Orleans.

General von Schmidt forsøgte efter ordre med 6. Kav.Div. så hurtigt som muligt at nå Coulmiers nordvest for Orleans. For at få et overblik trak han igen på en af hans dygtigste patruljeførere i divisionen, Leutnant von Werthern fra 16. Husaren.

Med 15 husarer gik Werthern den 10. december i retning fra Romorantin over Mur i retning af Vienne. Her forhindrede stærkere franske kræfter videre fremrykning. Han traf overalt på franske rytterpatruljer, der observerede ham, hele tiden blev i hælene på ham og forsøgte at afskære ham fra tilbagetog. Det lykkedes ham dog til sidst dygtigt at vildlede franskmændene og slippe fri af dem. Ham måtte imidlertid vende om. Patruljen nåede tilbage til divisionens stab i Contres. Werthern kunne her melde om en stærk besættelse af Loire-afsnittet. Den 14. december red han igen ud med samme folk, denne gang over st. Cervaix mod Blois. Sidstnævnte fra fri for fjender, der tilsyneladende havde trukket sig ud mod nord. På disse meldinger satte General von Schmidt sig igen i bevægelse.

16. december nåede Husaren 16 til Loire, overskred floden og gik i kvarter i Taley.

17. december rykkede regimentet som fortrop mod Villeromain og herfra stik øst mod Orleans, hvor franskmændene under Bourbaki endnu engang forventedes at angribe. Regimentet nåede over Sugués, St. Léonhard, Marchénoir, Ochne, Ouzouer-le-Marché til Charfonville. Sendt på aftenen nåedes Coulmiers, hvor den gik i kvarter syd herfor i la Renadière. Her blev den næste dag.

19. december blev Husaren 16 under lagt 18. Division, der var del af IX. Korps under Prins Friedrich Karl, og som var trukket frem til beskyttelse af Orleans. Fra denne dag forblev regimentet i næsten 43 år fast del af 18. Division.

Ved La Renadière blev der afholdt en regimentsparade, hvor General von Schmidt endegyldigt tog afsked med sine husarer.

20. december: Husarerne passerede gennem Orleans langs Loire i retning af den fransk besatte Gien, og nåede om aftenen Dampierre.

21. december. Regimentet forblev i Dampierre indtil den 26. december. Underbringelserne var vel nok ikke lige det, man havde ønsket sig i forbindelse med julefesten. Mere end normalt gik tankerne til dem derhjemme. Mange husarer kom slet ikke til at feste, for selv disse dage krævede omfattende patruljering, da fjenden lod sig bemærke i nærheden og det drejede sig om, at finde ud af, hvor den mod sydøst trækkende Bourbakis var blevet af. Alligevel var der ved alle eskadroner juletræer med flere eller færre stumper lys. Også feltposten var nået frem. Humøret slog til sidst igennem igen, og der var sørget for, at ingen husar i disse dage hverken sultede eller tørstede. Særlig omsorg blev knyttet til de kammerater, der vendte tilbage fra patruljerne.

Allerede den 22. december red en stærk patrulje under Leutnant Reuter ad vejen tilbage til Orleans og herfra nordpå til Lorris. De fandt området fri for fjender.

25. december red Leutnant Reuter endnu ud og stødte med en patrulje frem til Montargis, uden at træffe fjenden.

26. december blev regimentet alarmeret, der der indgik rygter om en større fjendtlig styrke på vej. Husarerne nåede Briare på Loire, hvor der blev givet ordre til at vende om, og derfor kunne husarerne om aften vendte tilbage til de kvarterer, de havde forladt samme morgen.

En underofficerspatrulje blev samme dag frem mod Choux og Chateillon.

27. december: Regimentet forlægger til Chateauneuf, hvor den kommer i gode kvarterer til årsskiftet, og forbliver her indtil den 3. januar 1871.

28. december red endnu en patrulje under Lt. von Printz mod Gien, men kunne endnu engang ikke se spor af fjenden. Bourbaki havde søgt mod Belfort, og ville kort efter være trængt til at gå over grænsen til Schweiz, hvor han måtte overgive sig med sin arme. Udmattet efter den lange march og konstant presset af tyske tropper, manglende forsyninger og den høje sne havde tappet den for enhver kampkraft.

Mod General Chanzy mod nordvest

Nytårsdag tilgik fra det store hovedkvarter befaling til, energisk at angribe den meget aktive franske general Chanzy, der uophørligt var fast besluttet på at komme Paris til undsætning, nedkæmpe hans enheder og bringe en afslutning på krigen.

Opgaven tilfaldt Prins Friedrich Karl af Preussen, der efter slaget ved Orleans til disposition havde 173.000 mand i området Orleans, Blois, Vendôme, herunder IX. Korps med 18. Inf.Div. og den tilhørende 16. Husaren.

Med IX. Korps i midten påbegyndte IX. Korps begyndte hæren sin march over Morée, St. Calais mod le Mans.

Le Mans, der ligger ved Sarthe, har i et stort område, ligesom området mellem Loire og Sarthe, næsten samme landskabelige form som Schleswig-Holstein. Det var tæt bebygget og frugtbar. Gårdene lå spredt og var for det meste omgivet af hække. Grøfter og diger, delvist bevokset med buske og træer, som vore levende hegn, gik på kryds og tværs gennem landskabet. Som resultat var der kun få muligheder for at kavaleri kunne virke i større enheder. For vores husarer var et sådant terræn imidlertid intet nyt. De havde lært det at kende i Schleswig-Holstein. De vidste, hvordan man måtte bevæge sig i et sådant terræn, tilpasse sig, og hvor man ikke kunne ride direkte igennem, svinge rund og snige sig ind på modstanderen. De bemærkede tidligere og hurtigere en fjende i et sådant terræn, end andre. Heller ikke deres heste frygtede grøfter eller hække. De klatrede og krøb over eller igennem, hvor det ikke var muligt at springe, og hvor heste, der ikke var vandt til sådanne hindringer, ville svigte. De enkelte eskadroner var for det meste henvist til sig selv.

Den største del gik på patrulje, forstærkede forspids, etablerede sidesikring og forstærkede ligeledes bagtroppe på grund af det uoverskuelige terræn, tåge og dis, hyppige snebyger og mørke dage, hvortil kom en overvejende fjendtligt indstillet befolkning, der var indstillet på at yde modstand til det yderste. Om dagen, og specielt om natten, var største forsigtighed nødvendig, frem for alt ved alle indkvarteringer, som ikke kunne undgås ved det stærke kulde. Husarerne havde imidlertid ikke glemt den hårde lærestreg ved Ablis, og viste at anvende erfaringerne herfra.

3. januar: Regimentet marcherer fra Chateaufort til Orleans og går her i kvarter.

4. januar: March til Huisseau

5. januar: March til Mézières

6. januar: Over Ouzouer-le-Marché og Binas til Morée.

7. januar: Epuisay

8. januar: St. Calais

9. januar: les Loges

10. januar: Beredskab, som det 3-dages slag ved le Mans begyndte

11. januar: Regimentet alarmeres og trækkes frem umiddelbart ved det kæmpende infanteri og artilleri. Også i løbet af natten står den med alle disponible skytter til disposition i omegnen af Greincaillerie.

12. januar: Denne dag faldt afgørelsen. Chanzy begynder march mod nordvest efter at være blevet slået. Regimentet havde ikke deltaget i kamphandlinger.

Heller ikke under eftersættelsen som bragte regimentet tværs igennem le Mans, kom det til føling med fjenden, da de beskrevne omstændigheder lagde hovedvægten i kampene over på infanteriet. En enkelt gang blev husarer sendt frem som spids og overtog mellem den 17. og 21. januar forpost tjenesten ved Sille-le-Guillaume, Tennie og Vernie. Den 21. januar vendte 18. Division om. Husarerne inddrog deres forposter. IX. Korps blev trukket tilbage til Orleans. Hertil ankom regimentet den 28. januar, hvor det indkvarteredes i landsbyerne nord for byen.

Fra Våbenstilstand til fredsslutning

Samme dag fandt forhandlinger sted i Versailles omkring afslutningen af en våbenstilstand. Den skulle straks indtræffe for byen Paris og belejringstropperne, for provinsen fra den 31. januar og skulle løbe foreløbig indtil den 19. februar.

Dermed syntes krigen at være kommet til afslutning for husarerne. Alle forberedte sig på freden, og glædede sig allerede på om kort tid igen gøre indtog i Schleswig. Kunne det fortænkes husarerne? De havde nok af krig. De havde lært tilstrækkeligt af den, og kunne med berømmelse og ære vende hjem. Men! – uforudset og pludseligt flammede krigen igen op! Ganske vist i en anden form, end husarerne var vandt til.

Den 15. februar indgik marchbefalingen. Ikke med retning mod Schleswig, nej, med marchretning mod Tours. Tours var imidlertid besat af tyske tropper, men i området mellem La Loire og Le Loire og i resten af Frankrig var befolkningen stærkt ophidset over de indenrigspolitiske forhold og rygterne om revolution, som udgik fra Paris. Den tyske hærledelse måtte spørge sig, om opretholdelsen af orden ikke var præcis lige så vigtig for de tyske tropper som for den franske befolkning. og at det efter omstændigheder gjaldt om at overvåge og tøjre politiske ophidsere, så de ikke blev lavet dumheder og forgreb sig på tyske soldater. En stor del af kavaleriet blev derfor brugt i polititjeneste, der blev formeret i patruljer på fra fire til seks ryttere.

Den 15. februar nåede Regimentet efter en lang march igen Blois, og den 16. februar blev eskadronerne herfra indsat på følgende måde.

1. Eskadron ved St. Cocondin
2. Eskadron ved St. Chamberd,
3. og 4. Eskadron ved Orcheaise og omegn

Den 17. februar blev der skiftet områder:

1. Eskadron til Lance og omegn frem til 24. februar
2. Eskadron til Gaubeergeau og omegn indtil 24. februar
3. Eskadron til St. Etienne og omegn indtil 18. februar
4. Eskadron til Saunay og omegn indtil 18. februar

Den 19. februar blev der skiftet områder:

3. Eskadron til Langpré og omegn indtil 24. februar
4. Eskadron til Ambloy og omegn indtil 24. februar

24. februar blev 1. og 2. Eskadron også trukket sammen ved Ambloy, og regimentet marcherede samlet over Lavardin og La Loire til Montoire, hvor eskadronerne spredtes kraftigt langs La Loire og nord herfor i landsbyerne Moreau, Chahaignes, La Flotte Chateau, Couge, Nonneveau, Troo, Chateau du Loir, Fontaine en Becque og Montoire frem til den 4. marts.

Den 25. februar gik rygterne om den endeligt afsluttede fred.

Den 25. februar blev det bekendtgjort, at der var sluttet en præliminær fred. Eskadronerne fik under stor jubel tilbage til deres kvarterer. 3. marts fik regimentet nyheden om, at det var blevet bestemt, at det ind til videre skulle deltage i besættelsen af fransk område. Jublen over freden og håbet om en snarlig tilbagevenden til hjemstavnen dæmpedes gevaldigt.

4. marts rykkede regimentet til området ved Troyes og Chaumont, og forblev her i to måneder, hvorefter tilbagegangen over Meuse og Moselle til Luneville blev påbegyndt.

Den 5. juni overskred husarerne i regiments formation den nye tyske grænse ved Avricourt under et bragende hurra.

Den 9. juni befandt regimentet sig i Pfalz og

den 15. juni i omegnen af Mainz, hvorfra rideturen til fjendeland var startet 11 måneder tidligere.

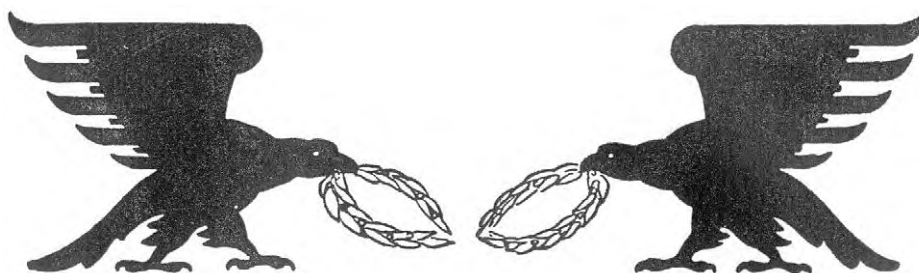
3 officerer, 4 underofficerer, 2 gefreiter og 24 husarer hvilede i fremmed jord!

Hjemkomst

Nok havde Schleswig tidligere smykket sig i sejrsfest og festligt modtaget sejrige tropper, men dog aldrig som den 22. juni 1871. 1864 var befrierne for det danske åg festligt og begejstret blevet modtaget, men det havde været fremmede, som man dengang taknemmeligt havde trykket i hånden. Denne dag hilste byen på Schleswig-Holsteins sønner som sejrherre, som sejrherre i en stor, blodig kamp, som de med deres tyske brødre så herligt havde bragt til ende. Derfor denne voldsomme foranstaltning. Denne feberartige ophidselse! Det drejede sig jo om at modtage de tilbagevendende med værdighed. Triumfbuer blev rejst, guirlander blev bundet, bjerge af grønt blev fremskaffet, dag og nat blev der arbejdet for at gøre denne »*via triumphalis*« så flot som mulig.

Allerede fra tidlig morgen bølgede det i gaderne. Skarer af fremmede gæster var strømmet til. vrirten i gaderne voksede. Omkring kl. 13 red æresgarden fra by og fra land de fra Rendsburg kommende husarer i møde. Under uendelig jubel blev Regimentet ledet gennem den festligt smykkede Busdorf frem til æresporten som var rejst ved døvstumme instituttet, og hvor også Füsilier-Bataillon fra 84. Regiment, der var ankommet med jernbane, indtraf. Her formerede sig festtoget. Æresjomfruer afventede de hjemvendte sejrende, for at smykke standarter og faner med laurbær kranser. Til lyden af den af stadstrompeter Hugo til dagen komponerede »Schleswiger Einzugs-march« satte triumftoget sig i bevægelse. Overøst med blomster, så pelshue og hjelm forsvandt under floret, nåede det lange optog endeligt frem til »Freiheit« pladsen, hvor efter afsyngning af salmen »Nu takker alle gud«, rettede borgmester von Gussmann med stor følelse og af hjertet en hilsen til de hjemvendte. Jublende lød hurra for Wilhelm, den sejrige tyske kejser og for »vore tapre Füsilerer og husarer«. Efter at kommandøren for 84. Regiment, Oberstleutnant von Kittlitz havde takket for den strålende modtagelse, hilste alle på bekendte, de så længe ikke havde set. Hvem vil forsøge at beskrive noget sådant!

Den 23. fandt til høre for det hjemvendte officerskorps en af byen arrangeret festmiddag sted på Esserbachs Hotel. For mandskabet blev der i forskellige lokale afholdt baller med fri udskænkning. Hver soldat modtog af byen 12 Silbergroschen, hver underofficer 20 Silbergroschen, hver invalid soldat 1 Taler, og hver invalid underofficer 2 Taler for med værdighed at kunne vende tilbage til deres garnison.

Ærestavle

**for Husaren-Regiments Kaiser Franz Joseph von Österreich,
König von Ungarn (Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16
1870/71**

På ærens slagmark døde heldedøden for fædrelandet:

1. Foran fjenden:

von Massonneau, major og eskadronchef
Freiherr von Lachmann, Sekonde-Lieutenant

Sergt	Bieenweg	Husar	Christensen	Husar	Lehmann
Utfz.	Knebel	Husar	Ehlers	Husar	Pahl
Utfz.	Balzar	Husar	Friedrichsen	Husar	Petersen
Utfz.	Frankenfeld	Husar	Fust	Husar	Petersen
Gefr.	Grützner	Husar	Hansen	Husar	Stüf
Tromp.	Abicht	Husar	Henniges	Husar	Traulsen
Husar	Bolte	Husar	Hintze	Husar	Warburg
Husar	Breebe	Husar	Johannsen	Husar	
Husar	Bünz	Husar	Keil	Husar	

2. Som følge af sår

Rittmeister u. Eskadronchef Ulrich
Vizewachtm. von Wassenbach

Gefr.	Moeditz	Husar	Lorenzen	Husar	Schoen
Husar	Egge			Husar	Jürstenau
Husar	Lensch - Fangenskab på øen Oleron				

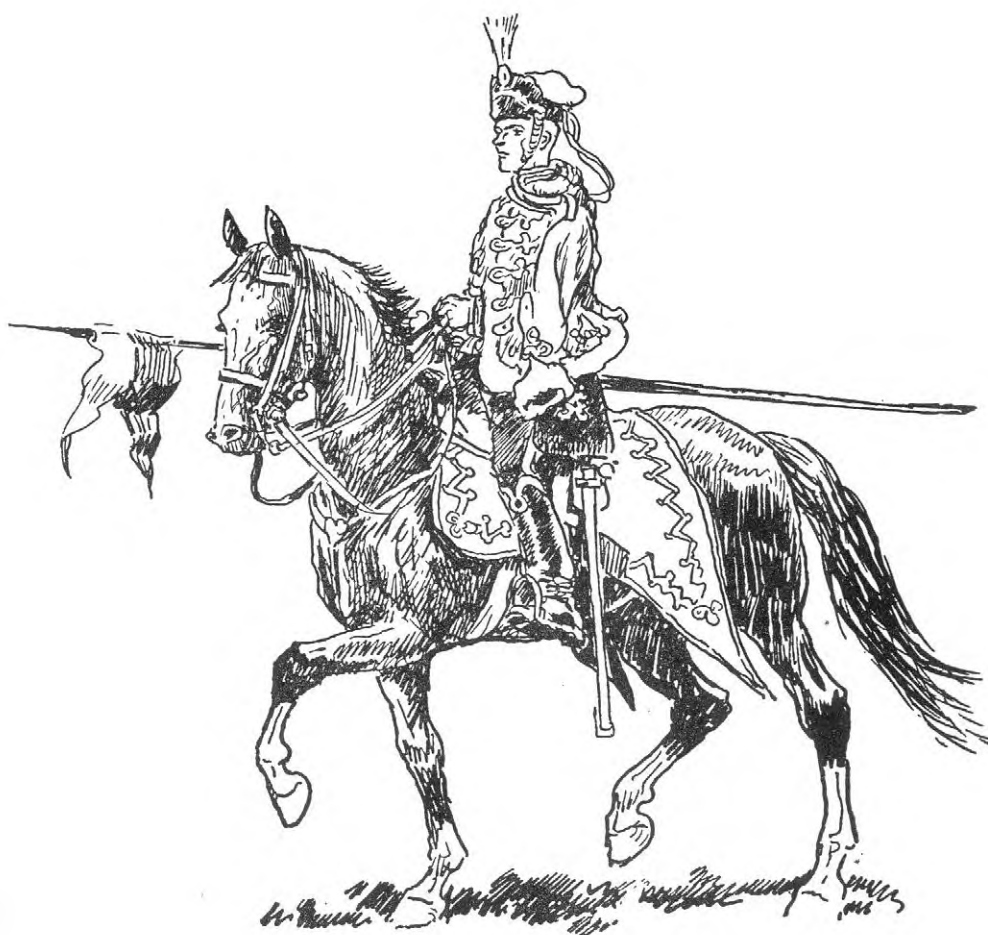
Navnefortegnelse

**over tidligere 16. Husarer som havde deltaget i krigen 1870/71
og endnu var i live i året 1910**

1. Börnsen, Heinrich, pensionist i Schleswig
2. Carstens, saddelmester, Messelburen
3. Ehlers, pensioneret postbud, Schleswig
4. Fiting, pensionist, Schleswig
5. Fink, gårdejer, Laboe (Lutterbeck)
6. Götttsch, J., gårdejer, Prasdorf
7. Götttsch, Heinrich, gårdejer, Passade.
8. Hansen, Peter, pensionist, Schleswig
9. Hansen, Julius, skomagemester, Schleswig
10. von Hein, skorstensfejmester, Wandsbek
11. Havemeister, gårdejer, Prasdorf
12. Höhnke, væftsekretær, Kiel
13. Jörgensen, Chr, arbejder, Schleswig
14. Kühn, pensioneret intendant, Kiel
15. Lausen, rideskole ejer, Neumünster
16. Lüpke, pensioneret hushovmester, Kiel
17. Lüthje, Postmester, Osdorf ved Eckernförde
18. Mentzen, Karolus, våbenmester, Schleswig
19. Mankowski, kirkesekretær, Schleswig
20. Matzen, Postmester, Steinfeld
21. Masshof, landmand, Westerwohld
22. Matthias, pensionist, Blankenese
23. mehlsen, tjenestemand, Schleswig
24. Nissen, pensioneret foged, Schleswig
25. Petersen, Karl, ølhandler, Schleswig
26. Peters, smedemester, Wesselburen
27. Pachtmann, købmand, Dresden
28. Reimers, K., regnskabsfører ved toldvæsenet, Neumühlen ved Kiel
29. Rohlf, landmand, Altengörs ved Segeberg
30. Sandhoff, pensionist, Schleswig.
31. Schütze, kontorfuldmægtig, Schleswig
32. Schöner, pensioneret politibetjent, Schleswig
33. Wulff, værtshusholder, Sønderborg

DEL 2

Regimentet i fredstid 1871 – 1914

Navnetildeling, gaver, brigaderegiment

Efter kabinetordre fra 9. oktober 1872 blev Kejser Franz Joseph af Østrig Chef for Schleswig-Holsteinschen Husaren-Regiments Nr. 16. Fra den 2. december 1873, dagen for den østrigske kejsers 25-års regeringsjubilæum, var regimentets officielle titel derfor:

*Husaren-Regiment Kaiser Franz Joseph von Österreich, König von Ungarn
(Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16.*

Officerer bar ikke længere regimentsnummer på skulderne, men et kronet navnetræk *F.J. 1* i guld, som den 25. februar 1889 blev ændret og fik reliefform. At ikke også underofficerer og mandskab bar deres regimentschefs navnetræk skulle skyldes en forglemmelighed ved udnævnelsen af regimentschefen. Den officielle udlevering af navnetræk og den første fremskaffelse af disse, havde man dengang undladt. I modsætning til officerer fortsatte underofficerer og husarer med at bære regimentsnummeret på skuldrene af deres frakker, men ikke på deres Attilas.

Kejser Franz Joseph var meget nådigt stemt for regimentet og tildelte den en række flotte og kostbare gaver. På den sidste dag af året 1888 skænkede han husarerne til paradeuniformen de ungarske husarers hvide pelsbesatte dolman. Hos officererne bar besætningen sølvgrå persianer. I øvrigt havde den pelsbesatte Dolman samme form, farve og besnøring som Attilaen, hvortil kom den såkaldte »ketten«, to lange nedhængende løse snore omkring halsen. Under parader blev pelsen båret over venstre skulder og fastgjort til skulderplader og krave. Officerer havde mellem 1. oktober og 1. april tilladelse til at anvende Dolman'en i daglig tjeneste i stedet for tjenste-attila.

Officerskorpset lod til Franz Joseph overbringe et stort portræt, hvor han bar hans husar-regiments uniform. I mange år hang det i officersmessen på den modsatte væg i forhold til vinduerne ved siden af portrættet af den tyske kejser.

Den 18. august 1899, på hans 69. års fødselsdag, skænkede den østrigske kejser os en keddelpauke i drevet sølv, der på en pauke-hest siden altid ledsagede trompeter korpset under march. I anledning af hans 60 års regeringsjubilæum den 2. december 1908 stiftede Kejser Franz Joseph den østrigske jubilæums erindringsmedalje i bronze, der blev tildelt alle regimentets underofficerer. For regimentets officerer fulgte særlige ordens tildelinger.

Også på anden måde blev der fra tid til anden anmodet om indstillinger til dekorationer til fortjente officerer og underofficerer, som derefter inden længe blev tildelt. Officerer modtog oftest Kaiser-Franz-Joseph-ordenen, mens underofficerer modtog fortjenstkorset med krone i sølv eller guld.

Kejser Franz Joseph var stolt over sin 16. Husaren og dens ærefulde indsats. Endnu i året 1915 havde han uddelt krigsordener til de fleste af regimentets officerer, underofficerer og mandskab.

Kort skal trompeter-korpset her også omtales. Hvilken husar husker ikke det imponerende syn, når trompeter-korpset under parader red foran 1. Eskadron og foran modtageren af paraden som én svingede ud til venstre og tog opstilling sammen med pauken på den store, sorte fuks – altid den største og sorteste hest i hele regimentet og specielt indfordret til denne særlige funktion.

Med afgang af det brandenburgske Ulan-regiment Nr. 11 fra brigaden, blev Husaren-Regiment »Königin Wilhelmina der Niederlande« (Hannoversches) Nr. 15 i Wandsbek vores brigaderegiment i 18. Kavallerie-Brigade, 18. Infanterie-Division (Flensburg) i IX Armeekorps (Generalkommando Altona). På samme måde som »Mansteinerne« indgik 15. Husaren i et herligt kammeratskab, forstærket af mange fælles oplevelser under brigadeøvelser og manøvre under 4. Kavallerie-Division. Mangen en parademarch har vi fulgt 15. Husaren foran brigade- og divisions kommandører, den kommanderende general og tre hohenzollern kejsere. Men endnu skønnere var det, når trompeterne blæste de ti eskadroner lyseblå og mørkeblå husarer til attacke.

Uddannelse

Krigen 1870/71 var kommet som en overraskelse for kavaleriet på et tidspunkt, hvor man havde indset nødvendigheden af ændringer i uddannelsen med henblik på anvendelsesmulighederne, men de endelige beslutninger og de gennemgribende foranstaltninger endnu ikke var gennemført. Selvom der på kavaleri området i sin helhed var opnået store succeser, var det dog blevet bevist, at der var gjort et større antal utilfredsstillende erfaringer. Efter fredsslutningen var det derfor nærliggende, at udnytte disse, og skabe nye grundtanker for uddannelse og anvendelsen af ridende tropper, desto mere, da man i forhold til franskmændene ikke kunne regne med en længere periode af fred.

Man fik i den forbindelse noget langsomt og overforsigtigt til værks. Alle nationer har sin yndlings våbenart. I Frankrig gjorde man mest for artilleriet, englænderne for flåden og tyskerne for infanteriet. Hvad angår kavaleriet besluttede man sig foreløbig kun til at ændre eksercer-reglementet fra 5. maj 1855 (!) på den måde, at et nyt udfærdiget Kapitel V blev indført i kavaleriets Eksercer-Reglement af 9. januar 1873 som »nybearbejdning til forsøgsvis indførelse« og udgivet den 4. juni 1874. I mellemtiden var der i 1873 udkommet en »Særlig instruktion i kavaleriets våbenøvelser«, og allerede 1872 en »Ny udgave af 1. del af rytterinstruksen«, der imidlertid ikke blev fulgt af en revidering af 2. del.

Omfattende kavaleri-divisions øvelser i 1874 afdækkede, at det var nødvendigt med endnu en revidering af Eksercer-reglementet. På den baggrund opstod »Eksercer-Reglement for kavaleriet af 5. juli 1876«, der de næste ti år blev toneangivende. Der blev heri lagt særlig vægt på forskydninger i større enheder, udrustning og brug af regimenter og eskadroner, øvelser i terræn, ridning mod bestemte mål, attacke på forskellige våben, håndgemæng, forfølgning, opløst orden, samling og endeligt opklaring.

Også på kamp til fods blev der lagt nogen større vægt. Grundlaget herfor blev det den 12. april 1887 daterede »Karabiner og skydeinstrukser for kavaleriet«. Dette fulgte imidlertid vidtgående på skydeinstrukser for infanteriet, som hurtigt skulle vise sig en ulempe. Derfor fulgte knapt et år senere »Skydeinstruktion for Kavaleriet af 12. januar 1888«.

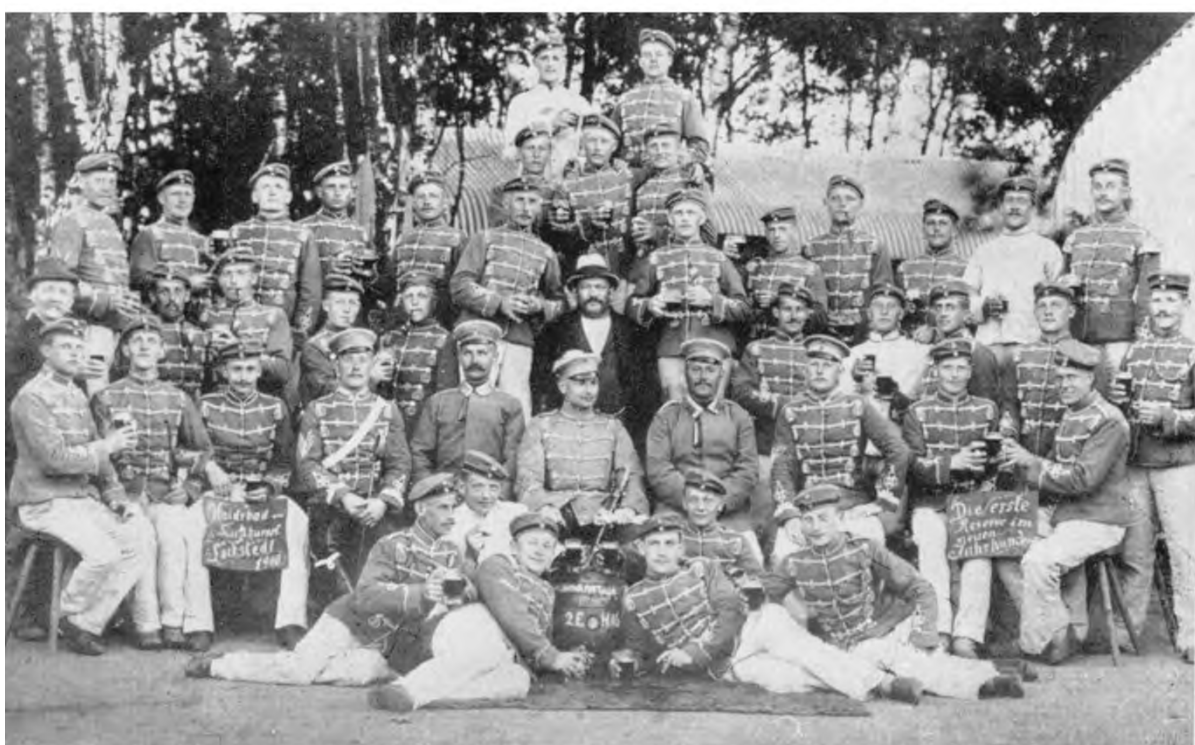
Der blev lagt mere vægt end tidligere på betydningen af kamp til fods og den sammensatte, også kavaleristiske ildvirkning, hvilket også viste sig ved tilkommanderingen af rytterofficerer til de militære skydeskoler.

Sagens egentlige kerne have man endnu ikke fuldstændigt opfattet. Tyngden begrænsede sig fortsat på omhyggelig gennemførelse af mere eller mindre vanskelige øvelser i fælles tempo. Endnu var det »friedericianische-seydlitzsche« grundlag endnu ikke trængt igennem: under alle omstændigheder frem mod fjenden med kavaleriet og ikke igen slippe fri! Og man glemte stadig det andet princip: den nærliggende udnyttelse af hestens ben og lunger til frembringelse af størst mulig hurtighed. Den foreliggende mulighed for med rytterenheder at komme frem i en stor bue, ja endda nå ind i ryggen på fjenden, forblev uudnyttet i den manglende erkendelse af, hvad hest og rytter i virkeligheden kunne yde (skåning af heste!). Herved fejlede i sidste ende til en vis grad det allervigtigste: opklaringen, om nødvendig med magt, med store enheder og ikke kun gennem svage patruljer. Endnu forblev det for succes lovende synspunkt upåagtet: en hensynsløs indsættelse af kavaleri fra starten i opklaring, også med risiko for at 75 % af heste og ryttere hermed gik tabt. Betydningen af, med kavaleri i starten at opnå resultater, der kunne aflede fjendens opmærksomhed og gøre hærens opmarch lettere, og dermed øve stærk indflydelse på slutsejren, blev hele tiden undertrykt af den fejllartige opfattelse, at ryttertropper skulle holdes tilbage, og spares som en sidste reserve, før den endelige sejr kunne sikres gennem et rytterangreb. Ganske vist brugte man allerede sloganet: kavaleriet er hærens øjne. Imidlertid blev det foreløbigt kun med ordene. Øjnene blev ikke udnyttet. Først mange år senere indså man, at de gode resultater af de latterlig få og begrænsede fjernpatruljeringer under krigen 1870/71, var opnået på grund af det heldige forsyn, at heller ikke franskmændene korrekt havde udnyttelse af deres ryttertropper. Først langt senere indså man, at det alene kom an på at kavaleriet red foran, og - koste hvad det måtte - at rytterne måtte se, høre og træffe hurtige bedømmelser; at han var bestemt til at yde ofre i begyndelsen og ikke i afslutningen. Også først senere erkendte man til fulde, at der måtte gives selvstændighed og uafhængighed, ikke kun blandt de højere kavaleriførere, men lige så meget til regimentskommandør, eskadronførere, patruljeførere ned til yngste rytter. Kun henvist til sig selv kunne kavaleriet yde deres ypperligste!

Hvad angår den rene rytteruddannelse ved kavaleriet må man huske, at rytterinstrukserne gennem 57 (!) lange år ikke blev ændret. Først da indså man, at en revidering var blevet en bitter nødvendighed. Vores første regimentskommandør, Oberst, senere General von Schmidt, tog nu, hvor han for længst havde taget afsked med sine husarer, handlekraftigt del heri. Allerede i Schleswig havde han i årene 1866 til 1870 og senere i stille timer udfærdiget skrifter med henblik på at gøre kavaleriet fuldkommen, ikke kun for uddannelsen af den enkelte rytter, men også for den ridende uddannelse af eskadroner, regimenter, helt op til de større enheder. Hans optegnel-

Reservister, årgang 1897 - 1900, 3. Eskadron

Reservister, årgang 1897 - 1900, 2. Eskadron i Lockstedter Lager

ser til »instruktion angående undervisning, uddannelse, anvendelse og føring af rytteriet« blev først offentliggjort efter hans død, men blev for en stor dels vedkommende grundlaget. Tidligere havde Kejser Wilhelm I allerede den 15. januar 1875 tilkaldt ham til en kommission, der til sidst fastlagde det allerede nævnte Reglement af 5. juli 1876. De erfaringer der nu kom den fremtidige uddannelse af det tyske kavaleri til gode, havde Oberst von Schmidt samlet hos os i 16. Husaren i Schleswig og omegn. Hans tanker blev for en dels vedkommende også bevaret i »Forskrifter for fysisk uddannelse af tropper til hest fra 17. september 1878« og »Instruktion for rytter uddannelse ved kavaleriet fra 31. august 1882«. Under de større og mindre kavaleri-øvelser i ti året 1876-1886 havde der vist sig et ønske om en mere enkelt øvelsesform. Den 10. april 1886 fremkom der derfor et nyt reglement for kavaleriet, hvori man delvist vendte tilbage til tidligere tanker. Det kom for første gang på tale officielt, under visse omstændigheder, at afskaffelsen af kommandoer, og i stedet føre rytterne på vink og tegn fra førerne. Denne form var så absolut og praktisk, at de uafhængigt allerede blev indøvet.

Det drejede sig nu om at indføre fælles tegn og vink, og herefter at indøve disse. Bestemte, og stadig uundværlige kommandoer og signaler blev ligeledes nu forenklet. Derimod fastlagde det nye reglement de stadig nødvendige rytterangreb i bestemte former, alt efter om der skulle rides mod kavaleri, infanteri eller artilleri. Enhver attacke skulle iværksættes med et »hurra«, og der blev lagt vægt på en tæt sammenslutning af enheder og udfoldelse af størst mulighed hastighed i øjeblikket for indbrud i fjenden.

Man så nu vore husarer ride efter mindre omfattende reglementer for ride undervisning, fysisk træning – også for heste – efter et selvstændigt reglement, skydning efter et mere infanteristisk orienteret skydereglement og øvelser efter et ofte revideret reglement. Men i krig kan man imidlertid ikke føre og anvende tropper, og mindst af alt kavaleri, efter et reglement for øvelser. Også hertil har man brug for fastsatte, forenkledte og grundlæggende forskrifter for alle. Der skulle imidlertid gå endnu fulde syv år fra erfaringerne fra krigen, før et »Felttjeneste Reglement af 23. maj 1887« blev udgivet. Endeligt! – Et længe savnet behov! Heller ikke dette var det mest ønskværdige, da man samlede alle våbenarter under en hat, og kun havde et kapitel for hver, således også for kavaleriet. Det mest bemærkelsesværdige ved dette reglement var den skarpe adskillelse mellem opklarings- og sikringstjeneste. Der blev skelnet mellem indsættelsen af Kavaleri-divisioner i fjernopklaring og divisionskavaleri i næropklaring. I fredsperioden indøvede husarerne begge flittigt under felttjenesten. De mange levende hegn i Schleswig-Holstein åbnede deres øjne. I det nye feltreglement opstod også for første gang begrebet »officerspatruljen«, og det er interessant allerede her kan læse, at dens styrke kunne beløbe sig til delinger helt op til en eskadron. Ganske vist blev der hermed ikke endnu talt om en opklaringseskadron, men alligevel kunne man mærke det bagved stående bestræbelser og behov for at forstærke opklaringsselementerne mest mulig.

Hvad angår den normale størrelse af patruljen må man også her med beklagelse konstatere, at den gennemgående var for svag, frem for alt under fjernopklaring, ser man bort fra de senere opklaringseskadroner. På den anden side blev vi husarer opdraget til, uden betænkeligheder at angribe fjendtlige patruljer og ride dem over ende.

Når vores opklaring alligevel kunne gennemføres med succes, var det på baggrund af en god uddannelse, der ikke kun officerer og underofficerer havde lært at se, vurderer og handle, men også hver eneste husar. Og det lå i dristighed, aggression og hensynsløs koldblodighed, uden hvilke i mange forviklede situationer, kavaleriet ikke kan udfylde dens formål.

I det nye feltreglement opstod ligeledes begrebet »selvstændigt kavaleri«, der forblev underlagt en troppefører, eller fast tildelt som »avantgarde kavaleri« henholdsvis »Arrière kavaleri«. De enkelte infanteri-formationer blev tildelt »melde-ryttere« fra »divisions kavaleriet« (ikke selvstændige). også »forpost kavaleri« blev gjort selvstændig. Sidstnævnte skulle træde i aktion, når infanteriet eller artilleriet var i hvil, men delvis trækkes ud, når de andre våbenarter kom i føling med fjenden. »Underofficers poster« havde feltvagter som opgave, og sikrede sig selvstændigt. Endeligt kunne man læse om »Vedetten«, bestående af to til tre ryttere, der skulle gennemføre næropklaring. Specielt blev der henvist til sikring af overgange over floder og vandløb gennem etablering af hindringer, samt til forsvar af landsbyer og huse gennem karabiner ild. Alt dette betød egentlig ikke anden, end en tilbagevenden til tidligere grundlæggende tankegang, og de opgaver, der netop dengang tilfaldt husarerne.

I februar 1888 udkom endnu et reglement »Vejledning for kavaleriets ødelæggelses- og genopbygnings arbejder i felten«. Denne omfattede ødelæggelser og genopbygning af jernbanelinjer, telegraflinjer og broer.

Uddannelsesprogrammet udvidede sig efterhånden også til telegrajtjeneste. En større svømmeundervisning fandt sted hvert år. Den omfattede svømning over floder med heste i fuld udrustning, samt overgang via pontonbroer henholdsvis flåder, bygget af »bro trænet«.

En husar modtog naturligvis en omfattende rideundervisning. Herunder rykkede til stadighed i første række hestens pleje og kravene til en skånsom rytter. Derimod blev der ingen vægt lagt på hensynsløs passage af terræn. Klatreøvelser, overvindelse af stejle skråninger var forbudt. Spring skete i næsten latterlige højder og bre-

der. Derimod blev den største del af tiden anvendt til dressur på bane eller rideplads sammen med den korrekte ekserceren i alle typer formationer.

Bortset fra mindre tjeneste til fods (gang, hilsen, vendinger, marchering, i bevægelse i eskadron, i formationer til fods osv), blev husaren uddannet i brugen af sabel i angreb og forsvar til hest og til fods. Der blev øvet behændighed til hest og til fods. Og der blev gennemført instruktionstimer over alle særlige emner og generel militærisk undervisning. Den teoretiske skydeuddannelse krævede megen tid og den praktiske skydning med karabiner bestod af sigteøvelser og skydestillinger i forbindelse med tjeneste til fods, og i skarpskydninger på skydebane. Kamp til fods blev lige så flittigt indøvet indenfor rammerne af daglig tjeneste og under felttjenesten. Under felttjeneste øvedes alle former for patruljeaktiviteter, mens enhver form for bevægelse i terræn havde stor prioritet sammen med skoling af øjne og øre til at kunne opdage den mindste og mest ubemærkede hændelse.

Det er indlysende at kravene til uddannelse af husarer siden tiden for krigen 1870/71 var steget betydeligt. Og så mandskabet måtte i alle tilfælde vide, hvordan man klarede sig og »holdt sig i sadlen«.

Under Kejser Wilhelm II, der under Leibgarde-husaren og Leibhusarens attila havde et varmt hjerte for ryttertropper, vandt kavaleriets ydeevne en stærkt øget betydning. der skete en række ændringer i formationerne. Kavaleri-divisionerne blev opløst i fredstid på nær Garde-kavaleri divisionen, men samledes dog hvert år til krigsmæssige øvelser. Med grad af en divisionskommandør blev der udnævnt inspektører for kavaleriet, og der blev nedsat en kavaleri kommission, der underlagt krigsministeriet skulle behandle alle sider af kavaleriet. Ved en kabinetsordre fra 21. september 1895 blev inspektørerne for kavaleriet direkte underlagt kejseren, en omstændighed af stor betydning for ryttervæsenet. Yderligere inspektører og en generalinspektør for kavaleriet blev udnævnt i 1898.

Den 3. april 1909 udkom et nyt »eksercer-reglement for Kavaleriet«, som omfattende tilpassede sig de daværende krav, og som bestod af fire dele:

Afsnit 1: Uddannelse til hest fra eskadron til kavaleri korps

Afsnit 2: Uddannelse til fods med særlig vægt på kamp til fods i eskadrons ramme.

Afsnit 3: Udelukkende kampen med reference til en særlig kamp-opklaring. Kamp til hest med separate forskrifter for forhold ved kavaleri, infanteri, artilleri, og for første gang, maskingeværer.

Ved manøvren angreb for fremtiden husaren med karabiner handlekraftigt andre tropper, eller indgik som forstærkning af eget infanteris ildkraft eventuelt ved forlængelse af fløjene. Nyt var bestemmelserne for anvendelse af ridende artilleri og maskingeværafdelinger, samt »kampanvendelsen af hær- og divisions kavaleri«.

Afsnit 4: Parade til fods og til hest, hvor der var særlige forskrifter for parade for H.M. kejseren. Desuden for afhentning og aflevering af standarter og over æresanliggender.

Indledningen til reglementet stod Frederik den Stores ord, der var kernen i hele ryttervæsenet:

»Ingen eskadron skal afvente til de bliver angrebet, men skal til enhver tid være først til at angribe fjenden.«

Indtil man endeligt besluttede sig til at sætte reglementet »Reglement for rideundervisningen ved Kavaleriet«, udgivet under Kejser Wilhelm I den 31. august 1882, ud af kraft, var der desværre gået 27 værdifulde år, hvori den generelle ride uddannelse, specielt hvad angår ridning i terræn, blev negligeret i forhold til fremmede kavaleris præstationer. Først de nye omfangsrige og detaljerede forskrifter fra 29. juli 1912, skabte forandring før udbruddet af Verdenskrigen. Dens fulde virkning blev først opnået efter krigen, og ikke kun for Rigshærens ridende enheder, men blev også grundlaget for de fleste private rideskoler.

Det var imidlertid kun et direktiv for ryttere, der havde gennemgået den grundlæggende ride undervisning, og for ridelærere. For rekrutter og nybegyndere virkede det omfangsrige materiale forvirrende. Alligevel udgjorde værket, som med taknemmelighed blev modtaget, i den kortest mulige form, det klassiske grundlag for tysk ridekunst.

Det nye eksercer-reglement og de nye direktiver for rideundervisning betød for kavaleriet et gevaldigt skridt fremad! Rideskolerne i Paderborn og Soltau, skydeskolen, de militære gymnastikanstalter, telegrafskolen bragte de yngre, militærinstituttet i Hannover, krigsakademiet og generalstabe bragte de ældre officerer videre. For vinterhalvåret var der forudset krigsspil på kort og foredrag til videreuddannelse af officerer. Ved siden af lod alle officerer udarbejde skriftlige arbejder.

Beklædning, udrustning, bevæbning

Med hensyn til uniformering skete der i første omgang ingen grundlæggende ændringer, bortset fra formen af de enkelte beklædningsgenstande.

Hovedbeklædning: Pelshuen for mandskab, underofficerer og officerer fik 1897 en sort-hvid-rød kokarde i udstanset blik. For officerer og Wachtmeister var den af sølv. Fra 1903 blev der ikke længere båret en hængende hårbusk, men en stående. Pelshuen for officerer var fra 1912 fremstillet i grå opossum, og blev bredere og højere end de gamle af odderskin kunne blive. Fra 1884 blev der under øvelser båret et hvidt overtræk over pelshuen, fra 1892 sivgrønt. Fra 1908 blev der for at kunne adskille parter under øvelse, af »fjenden« brugt en rød stribe på overtrækket.

Felthuen havde fra 1882 hvid kantbånd, og fik fra 1897 en tilsvarende kokarde som på pelshuen. Fra 1870 havde mandskabet tilladelse til udenfor tjeneste at anvende den afstivede hue uden skygge. 1873 fik underofficerer tilladelse under daglig tjeneste og udenfor tjeneste at anvende den stive med sort læderskygge, dog med mandskabs kokarde. Kun Wachtmeister og officerer måtte anvende officerskokarder.

Officers attila fik i 1899 rundformede lommer, mens kraven blev påsyet sort bind. Fra 1895 blev den nedslåede krave på interim-attilas ændret til en lodret stående.

Underofficerernes drejsjakke fik i 1895 hvide metalknapper og på kraven en hvid bort med sorte striber.

Officerer, der deltog i kapløb, fik i 90'erne tilladelse til at bære en lettere attila, fremstillet af silke og med hvide besnøringer af stof.

Ydermere blev der i 1895 indført en feltgrå »Litewka« [uniformsjakke] med krave og tilhørende sort halsduk, uden opslag, skjulte knapper og med blå kravespejl med gul kant.

Husar officerer måtte i 90'erne ligeledes være en hvidkantet sommerjakke med hvide metalknapper og ligeledes fra 1895 en blå Litewka-uniformsjakke med skjulte knapper. Den lyseblå Litewka blev først indført i 1899. Den havde som den blå ingen aftegninger ud over skulderplader. 1903 blev Litewka-uniformsjakken for officerer ens for alle troppeenheder. Den bestod af endnu lysere, hvidgrå stof med to rækker á seks metalknapper, krave, ærmeopslag, og nederst ved husarerne en kornblå kant. Kravespejl på begge sider var kornblomst blå med hvidt mønster. På siderne firkantede lommer uden klap. Den blev båret ved let tjeneste, under private ridt og hjemme.

Den i første omgang sorte jakke til mandskab og underofficerer fik 1883 store, dybde sidelommer. Fra 1899 blev den kun fremstillet i gråt stof.

Til officerer blev det allerede 1893 anbefalet, kun at bære en lysegrå frakke. Senere blev den forsynet med skulderklapper. I 1899 kom der for officerer dertil en kappe i samme gå stof som frakken, gule kraver og hvide kanter, dog uden skulderplader. Senere blev der givet tilladelse til også at fremstille kappen af gråt gummistof. Kapperne var imidlertid kun delvis anvendelige, eksempelvis under tjeneste til fods. Under hurtig ridning viste det sig, at kapperne blafrede i vinden og derfor var meget upraktisk. Også under kamp til fods var kappen uanvendelig. Den faldt senere af samme grund fuldstændig bort. Derimod blev det tilladt for officerer at anvende frakker af grå gummistof, om vinteren foret med pels og med pelskrave. Farve, snit og længde af jakkerne var uens.

For officerer blev der fra 1910 anvendt ridebukser. Den lange buks faldt 1896 endegyldigt væk.

Officersstøvlers skaft blev efterhånden stiv af selskabelige årsager, indtil den blev helt stiv og også i denne form blev anvendt i tjenesten. Denne ændring havde den ulempe, at den under ridning var meget uhensigtsmæssig, da de meget stive skafter forhindrede enhver føling mellem rytter og hest. Først langt tid efter krigen gik man igen tilbage til en anvendelig blød støvleskaft. Fra 1909 måtte officerer under enhver form for tjeneste, også til parader, anvende brune snørresko og brune ryttergamacher, hvortil der anvendtes løse, ikke permanente spore.

Mandskab og underofficerer fik allerede 1889 en mindre brun støvle til drejsuniformen.

Mandskabs handsker blev ligeledes fra 1889 strikket af grå uld. 1903 blev der til officerer indført en rødbrun handske, der anvendtes til alt tjeneste. Den hvide handske fortsatte i brug til parader, selskabeligheder og udenfor tjeneste.

Feltgrå

De første forsøg med en ny feltuniform gik tilbage til 1907. Den 1. februar 1910 blev en prøve på en feltgrå attila fremlagt for H.M. Kejseren, og dette førte til endegyldig fastlæggelse af bestemmelserne over denne og den feltgrå husaruniform efter hertil udsendte bestemmelser fra 18. marts 1910.

Grundstoffet var herefter feltgrå ligesom besnørningen. Skulderplader var kornblomstblå med hvid broderi og regimentsnummer 16 i guldmetal. Underofficerer og vagtmestre beholdt deres sølvfarvede tresser og yderligere

afmærkning. Bukserne var af samme feltgrå stof. Skærf og bandolier faldt bort. I stedet fik husaren et brunt læderbælte med patrontasker som ved infanteriet. Støvler var holdt i naturfarvet læder. Officerer bar i feltgrå stadig en attila, der i snit svarede til den blå, med samme feltgrå besnøringer og feltgrå rosetter. Skulderplader forblev de samme i sølv med navnetræk. Felthuen var af feltgrå grundfarve, med kornblomstblå besætning. Kantbånden ved øverste kant havde øverst en hvid, nederst en citrongul kantstribе. Officersshuen kunne bæres i stiv udgave. Felshue for mandskab og officerer var uforandret, men kunne forsynes med feltgrå betræk. Fangstsnoren faldt bort. Frakken forblev uændret, hvilket også var tilfældet for alt andet i forhold til den gamle uniform.

Bevæbning

Den 2. januar 1890 blev der på kabinettordre i det samlede kavaleri indført en 3,20 meter langs stållanse, der hidtil kun havde været anvendt ved Ulanerne (trælanser), da det havde vist sig, at lansebevæbnede ryttere under rytterfægtning var overlegne i forhold til dem, der kun var bevæbnede med korte våben.

Indtil anvendelsen af ridende tropper efter erfaringer fra Verdenskrigen, og i lyst af den umådelige stigning i skydevåben og skydeteknik, krævede nye forholdsregler, var lansen kongen i kavaleriets våben for det tilfælde, at der blev gennemført omhyggelig uddannelse i både angreb og forsvar. Lansen havde på midten et håndstykke af fast besnøring og en bevægeligt håndrem, der gjorde det muligt at hænge lansen i ro over højre arm. Der blev desuden placeret en fast lanceskov på højre stighbøjle. Under spidsen på lansen havde alle preussiske kavaleriregimenter en hvid-sort spidsvimpel – for underofficerer hvid med den preussiske ørn – der ved forestående brug blev sammenrullet om lansen. Vagtmestre og officerer havde ingen lanse.

Til husarens våbenuddannelse kom dermed fra 1890 også brugen af lanser, både til hest og til fods.

Samtidig indførtes også den lige kavalerisabel M. 89. Dette var beklageligt. Med dette våben, der hverken var sabel eller kårde, havde man i forsøget på at ændre et rent hugvåben, som den gamle buede ryttersabel, til et lettere hug- og stikvåben, skabt en uheldig kombination. For det første blev hugget på det nærmeste uvirksom, da tyngdepunktet for denne sabel lå ved eller tæt på fæstet, og ikke i midten af klingens, og for det andet overså man det psykiske, nemlig at stikket ikke var væsen og natur af det germanske menneske. Det slog desværre til. Den nye model blev heller ikke til hest spændt om livet, men hang på venstre side af sadlen i en her fastgjort skede. Selvom den modsat også havde en måske afgørende fordele (kamp til fods), var det en tungtvejende ulempe, at husaren, der under kamp styrtede af hesten, og hesten løb bort, var våbenløs for det tilfælde, at lansen gik tabt eller knækkede.

Også officerer og som officers tjenestegørende bar fortsat sabel (Løvehoved-sablen forblev buet og uændret) fastgjort til sadlen.

Også den nye Karabiner M 88 i en kaliber på 7,9 millimeter nåede nu til indførelse. Med et magasin på fem patroner, var den konstrueret som hurtiglader. Dens visier rækkende til 1.200 meter. Den blev ikke længere båret over højre overlår, men bag denne lodret ned i en »karabiner-skede« et læderhylster, fastgjort til sadlen. Med en rem kunne man under feltøvelser eller i beredskab bære den over venstre skulder, dvs. tværs over bryst og ryg, hvor den dog under hurtigt ridt slog hårdt. Med hensyn til træfsikkerhed stod den ikke tilbage for infanteriets våben. Det var et fremragende våben, lå godt i hånden, i hvert fald bedre end de senere indførte, forlængede karabiner.

Den feltmæssige udrustning af husaren bestod dermed af:

Armesadlen, der var indført 1890 i stedet for den ældre, og var lettere og både for hest og rytter mere bekvem og med det ikke længere hvide, men gråbrune saddeltæppe. På sadlen var fastgjort to saddeltasker i læder og et par sekundære tasker af stof, læderhylster til karabiner, læderskede til sabel, fodersæk af stof med en tredjedel af det daglige foder, forplejningstaske i stof med kogekar, to reserve hestesko med 16 søm, otte skruesåle og otte ispigge (om sommeren transporteret på pakvogn), et par snørresko, reserveammunition bestående af tre laderamme à 5 patroner, rengøringsartikler til hest og uniform, spisebestik, felthue, drejsjakke, undertøj, et par uldne handsker (om sommeren på pakvogn), sang- og soldaterbog, viskestok til karabiner, fodlapper eller et par strømper, drikkestrug af vandtæt stof, en »jernportion« på 250 gram felttvebakker i en lille taske, 200 gram kødkonserver, 225 gram grønsagskonserver, 25 gram salt i en lille pose, 25 gram kaffe i en kaffedåse. Den samlede vægt var omkring 52 kilo. Medregner man en husar med gennemsnitlig vægt på 65 kilo, måtte vore heste bære 117 kilo under alle former for gangart. For enkelte husarer kom desuden efter omstændighederne værktøj til ødelæggelse af jernbane, felthakke og kort spade (otte pr. eskadron), og beslagtaske (to pr. deling).

Underbringelse

Husarerne havde siden 1870 haft kaserne på slottet. Dermed bortfaldt endegyldigt de hidtidige borgerkvarterer til fortrydelse for mange. På slottet boede også konstant regimentets yngste officerer i officerskvarterer. Derudover havde officerer privat indkvartering, hvortil der oftest var knyttet stald til deres heste. Var en sådan ikke disponibel, kunne officersheste også stå i eskadrons stalden. I den såkaldte mellemetage på slottet, var der placeret underofficers kvarterer for gifte underofficerer, vagtmestrer og vicevagtmestre, der i modsætning til det meste mandskab måtte gifte sig. Øvrige underofficerer boede i et hjørne af mandskabsstuerne, afgrænset af en skranke, senere på egne stuer. Indretning af mandskabsstuer var tænkelig sparsom. De bestod af en række smalle feltenge af jern med en halmmadras. Underofficerer havde for størsteparten madrasser med hestehår. 1910 begyndte man indførelsen af en tredelt madras til underofficerer og mandskab, bestående af hvide grov vævede lagener, en blåhvid ternet sække-artig dyne indeholdende en eller to tæpper og en blåhvid ternet hovedpude. I hvert rum var der desuden et stort bord og det nødvendige antal skamler. Belysning skete gennem petroleumslamper og de store vinduer. Til rengøring af hver etage, henholdsvis eskadron område og tilhørende trapper, var der ansat en gammel rengøringsmand, mens rengøring af stuerne påhvilede de husarer, der var kommanderet til stuetjeneste. I hvert eskadrons afsnit var der for så et eskadrons kontor, der som oftest lå ved siden af Vagtmesterens stue, hvis denne var ugift. Også regimentskontoret med arbejdsværelse til kommandøren lå på slottet. I stueetagen var der undervisningslokaler til mandskab med længere tjenestetid og til underofficerer, samt en underofficersmesse. I kælderen lå køkken og kantine, der også havde adgang udefra. I slottets sydøstlige hjørne lå officersmessen, bestående af entre, garderobe med tilhørende toilet, forstue, frokoststue, billard- og spisestue, præsentationslokale, spisesal, stor veranda, arbejdsrum og et spise- og opholdsrum for enårige. Foran officersmessen stod i en lille gitteromkranset plads en bronzestatue af den første regimentskommandør, Oberst von Schmidt.

Nordøst, syd og sydvest for slottet lå eskadronernes stalde, med rideplads og ridebane liggende imellem. Gik man fra »Kanon-mindesmærket« langs slots alleen blev indgangen i den ydre slotsgård flankeret til venstre af vagtbygningen med skilderhus og geværstativ, til højre af arrestbygningen, der stod foran broen over slotsgraven. Husarerne måtte dele slottet med en bataljon fra infanteri regiment »von Manstein« Nr. 84. Husarerne havde den østlige fløj og infanteristerne den venstre. Infanteriets lille eksercerplads bag vagtbygningen og til højre, blev også anvendt af husarerne til øvelser til fods. Senere blev den såkaldte »stabsbygning« indrettet ved borggraven.

Personel og heste

Mandskab til 16. Husaren kom også efter krigen 1870/71 hovedsageligt fra Schleswig-Holstein og Nordtyskland. Det bestod også som tidligere for langt størstedelen af frivillige. Der var altid kun få fra fjernere egne, herunder også enkelte polakker, men de tilpassede sig hurtigt. Sydtyskere var meget sjældne, og det samme var gældende for Rhinlændere.

Officerskorpset var sammensat af en noget større kreds. Til den schleswig-holstenske adel kom borgerlige officerer fra alle dele af Nordtyskland, og som resultat af det gode omdømme, regimentet havde i hæren, trådte officersaspiranter [*Fahnenjunker*] fra alle dele af Tyskland ind hos os. Fra kadetkorpset blev fra tid til anden en fændrik tilkommanderet regimentet, hvilket også var tilfældet for officerer fra andre kavaleri-regimenter, men i dette tilfælde som oftest premierløjtnanter, der var forfremmet til ritmester. I et enkelt tilfælde forblev en officer, der var tilgået som officersaspirant ved regimentet, til han forfremmedes til ritmester, ja endda major. En hel række af officerer ved regimentet nåede til de højre og højeste kommandostillinger. Også reserveofficerer blev under krigen forfremmet til indflydelsesrige og betydelige poster.

Sammenhold og kammeratskab både blandt husarer og i underofficers- og officerskorpset var forbilledlig og tilsvarende ånden i hæren. Det bedste bevis herpå er, at officerer, underofficerer og husarer efter endt tjenestetid fandt sammen i foreningen af tidligere »Kejser-Franz-Joseph-Husarer«

Der gjaldt hos alle os husarer grundtanken: I tjeneste strengeste disciplin og udnyttelse af alle kræfter til den yderste præstation; udenfor tjeneste på den ene side en respektfuld, men også åben og frimodig håndhævelse tilpasset gradsforhold, på den anden en venlig og imødekommande tone. Husaren var opdraget til at have et fortroligt forhold til sine foresatte, som han burde og kunne have. De foresatte havde derimod den holdning, at

han skulle bekymre sig om sine folks ve og vel, uden derved at vise svaghed. Den tredje part af kammeratskabet var hesten. Det er helt selvfølgelig, at der i et fællesskab af mennesker med forskellige karakterer og anlæg, danner sig sympatier og antisympatier. Der var meget afholdte og mindre afholdte foresatte, på samme måde som der blandt husarerne var upåklagelige, gode og også mindre gode folk. Regler var imidlertid at den gensidige agtelse og respekt hos os var hele grundlaget i forholdet.

Hestene kom med få undtagelser alle fra Østpreussen. De blev opdrættet af tyske opdrættere og 75 % på landet. De blev som 3-årige opkøbt af hesteopkøbskommissioner til en gennemsnitspris af 921 mark så opdrætterne fik deres udgifter dækket. For en husarhest var der krav om et stangmål på mellem 1,46 og 1,49. Efter opkøb kom hestene endnu et år i et hestedepot, hvoraf hæren havde 18 med til stadighed omkring 9550 heste. Fra depoterne blev heste hvert år tidligt på sommeren fordelt på regimenterne og afhentet af et kommando under kommando af en officer. Ved regimentet blev hestene i begyndelsen provisorisk opstaldet, oftest i en af de om sommeren ringe udnyttede ridebaner, godt forplejet og let motioneret.

Det forekom af og til, at de var ramt af brystsyge, en mere eller mindre alvorlig forkølelssygdom. Virkede denne så stærk, at der var risiko for, at den øvrige hestebestand blev smittet, kom hesten i telte, der til dette formål var rejst på ridepladsen i dyrehaven. Heste til 16. Husaren behøvede ikke at være af samme farve, derfor var alle farver repræsenteret, ind i mellem også skimler. Kun trompeterkorpset havde udelukkende fukse. Det var forbudt at kæmpe husarhestene. Alle havde naturlige pandehår og manke og en lang spids hale. Herved adskilte den sig fra andre af hærens heste, der fik skåret halerne i ankelhøjde. Fordelingen af heste på de enkelte eskadroner fandt sted, straks efter tilbagevenden fra efterårsmanøvrerne. Regimentet modtog gennemsnitlig 60-70 heste om året. På samme måde ved alle fem eskadroner, blev de, som oftest på 3. Eskadrons rideplads, med 12 til 15 heste, fordelt på fem cirkler og herfra bevæget rundt. I rækkefølge efter tjenestealder udsøgte eskadroncheferne, ledsaget af regimentskommandøren, deres cirkel og byttede rundt på hestene. Herefter kom hestene til eskadronens stald for »unge heste«, hvor den i et år kom under træning af den bedst ridende underofficer og dygtige ryttere under opsyn af eskadronschefen personlig eller tjenesteældste eskadrons-officer. I andet år blev »unghesten« til »en gammel hest«, hvis fortsatte træning skete systematisk indtil den havde nået husarstandart og også havde vænnet sig til lanssen. Først efter to år blev hesten altså, som fuld 6-årig, inddelt i eskadronen. Det skete at heste på et tidligere tidspunkt indgik, oftest kun midlertidigt. Straks efter tildelingen fik de af eskadronschefen tildelt et navn, altid med samme forbogstav, således at det efterfølgende let kunne bestemmes alder og tildelingsår. Hver eskadron førte en »heste-stamrulle«, dvs. lister med navn, alder, kendetegn og afstamning for hver hest, foruden til og afgang, på samme måde som »mandskabs-stamrullen«, så der til enhver tid havde præcise angivelser over hver eneste husar og hver eneste hest, der havde gjort tjeneste ved regimentet. Hvert år blev alle heste brandmærket på bageste venstre overlår eller fik fornyet deres brandmærke. Den gennemsnitlige tjeneste alder for en husarhest var 10 år. Efter efterårsmanøvrerne blev de ældste eller uanvendelige heste udtaget, og på en fastsat dato, offentliggjort i aviser, offentligt bortauktioneret med præcise angivelse af alder og fejl. I de sidste år inden Verdenskrigen blev de udtagne heste overraget til »trænbataljonen«. Også sådanne heste, der i løbet af året af en eller anden grund havde vist sig uanvendelig, blev solgt. Dette kunne altså også ramme en gammel hest. I tilfælde af sådanne uforudsete bortfald, kunne regimentet selv indkøbe heste. Sådanne tilkøbte heste havde betegnelsen »tilløbere«. Afgang forårsaget af ulykker eller dødsfald som følge af sygdom beløb sig gennemsnitlig til mellem 1 og 3 % årlig. Med hensyn til deres sundhedstilstand, stod hestene hele tiden under opsyn af veterinær-officerer, hvis veterinær videnskabelige kendskab og erfaringer med heste stod på et højt niveau. Konstante tilsyn med hestene ved hjemkomst efter tjeneste og hyppige hesteinspektioner gav sikkerhed for, at intet forblev ubemærket.

Løjtnanter og premierløjtnanter havde krav på en såkaldt charge-hest, der efter fire år uden yderligere blev officeren ejendom. Den kunne derefter bortsælges eller beholdes. »udtjente« charge-hest blev gerne købt af kompagnichefer og adjudanter fra infanteriet, der dermed fik en hest, der endnu var anvendelig i mange år, og som var hårdfør og fortræffeligt tilredet. Ritmestre og højere grader havde ikke krav på en charge-hest, men en premierløjtnant forfremmet til ritmester kunne beholde den tildelte hest. Også tildelingen af charge-hest fandt sted årligt om efteråret, hvor den pågældende officer kunne udvælge sin hest blandt de bedste af regimentets »gamle heste«. Ombytninger var tilladt hvis det viste sig, at den udvalgte hest ikke var egnet til den valgte tjeneste eller en af de andre officersheste passede bedre til officeren. Hver officer måtte mindst have to heste. Til den anden, selvstændigt indkøbte, kunne der disponeres over 1500 mark. Heste, der yderligt ikke opfyldte kravene til husarheste (klippet manke eller afkortet hale) måtte ikke anvendes under officielle parader. Reserveofficerer fik, mens de gjorde tjeneste ved eskadronerne, tildelt en »tjenestehest«. Ud over charge-hest og egen hest, kunne enhver officer holde så mange heste, som han ønskede, blot fik han kun tildelt foderration til to heste. Også reserveofficerer kunne under hans indkaldelse medbringe en eller flere heste, forudsat, at det svarede til indkaldel-

sen. Han fik alligevel tildelt en tjenestehest. Da antallet af heste, en officer kunne holde, var frit, havde mange officerer væddeløbsheste ved siden af tjenestehestene. Løjtnanter og premierløjtnanter skulle i vinterhalvåret anvende deres charge-heste eller en af deres egne under officerernes ridetime under kommando og instruktion af Stabsmajoren. Senere ændredes dette til, at undervisningen blev tildelt den bedst ridende officer i officerskorpset. Kun regimentets adjutant var fritaget for officerernes ridetime. Som uddannelse i terrænridning skulle alle officerer efter efterårsmanøvren i månederne fra slutningen af september, oktober til begyndelsen af november deltage i ridejagter, der fandt sin afslutning med Hubertusjagten. Også underofficerer kunne efter tilladelse fra eskadronschefen, deltage i jagten. Senere blev deres deltagelse officielt befalet. Officerernes deltagelse i løb blev gerne set, og der blev vidtgående meddelt orlov til deltagelse. Med årene blev dette udvidet til også at omfatte turneringer og alle private rideforanstaltninger.

Til vores husarheste bestod den såkaldte »lille« foderration i garnison af 4750 gram havre, 1500 gram hør og 3500 gram halm pr. hest. Den »store« foderration udenfor garnison (øvelsespladser, manøvre, krig) bestod af 5250 gram havre, 2500 gram hør og 1750 gram halm pr. hest.

I 30 dage efter hjemkomst efter manøvre modtog samtlige heste et fodertilskud på 1000 gram hør daglig.

Afgivelser til nyformering af andre regiment

Som det i året 1866 havde været husarregimenterne i Rhinlandets lod, at bidrage til formeringen af vores regiment og dermed forlade deres gamle garnisonsbyer, blev den samme skæbne vores lod med en Kabinetsordre fra 4. september 1913 om udvidelse af kavaleriet og dermed opstilling af nye Jäger-regimenter til hest – Jäger-Regiment zu Pferde nr. 7 til 13. Den 1. oktober 1913 tog vores 5. eskadron afsked med os og blev transporteret til deres nye garnison i Trier, hvor de sammen med 3. Eskadron, Jäger zu Pferd Nr. 2, 3. Eskadron Ulaner nr. 13, 2. Eskadron Husaren Nr. 3 og 1. Eskadron Husaren Nr. 11 dannede Jäger-Regiment zu Pferde Nr. 7. Med eskadronen fulgte Leutnant Will (Hans) og Wrede, og Wachtmeister Stabenow.

Vores nu 5. Eskadron formeredes af de øvrige fire eskadroner ved regimentet og de fem eskadroner fra Hus.Regts. 15. Eskadronschef blev Rittmeister von Lattorff, deres Vagtmester blev Sergeant Reimers fra 2. Eskadron. Den afgivne Femte havde imidlertid i de få fredstidsmåneder og under krigen i deres grønne jakker og jægerhjelme, holdt traditionerne ved 16. Husaren lige så højt i hævd som dem i vores lyseblå attila og pelshue. De forblev en ægte husareskadron om end i andre klæder, og beviste dette i mængden en husar-præstation under den store krig. Den blev straks opklaringseskadron under 3. Kav.Div. og måtte ride forrest gennem Luxembourg. Luxembourg og dens storhertug vidste ikke rigtig, hvordan den skulle forholde sig, for landet var neutralt, og havde i første omgang beordret, at de luxembourgske grænsebomme skulle holdes lukkede. Men en grænsebom, herre gud, hvad betyder en sølle lille grænsebom? Og at en sådan grænsebom var intet særligt for en født husar, som også Unteroffizier Borrek fra det gamle slesvigske »femte«, som var del af patruljen. Borrek vidste imidlertid også, at Luxembourg var neutralt, og ville i det mindste også holde den formelle form. Han opfordrede derfor i al venskabelighed den luxembourgske grænsevagt til at åbne bommen. Dette kunne grænsevagten imidlertid ikke og måtte ikke. Grænsebommen skulle jo netop spærre vejen. Dertil var bommen etableret. Den var imidlertid ikke skabt til at spærre luften over bommen, og derfor behøvede vagten intet at foretage sig, som også Borrek fortalte ham. Han lod patruljen gøre omkring, red 100 meter tilbage, kommanderede galop march og »sprang« med patruljen hen over grænsebommen. Ingen af storhertugdømmets værdier var blevet beskadiget, da luften ikke tilhørte nogen storhertug. Grænsevagten havde gjort sin pligt, og det samme havde Borrek.

Opklaringseskadronen red gennem Luxembourg og dybere og dybere ind i Frankrig. De red tværs igennem franske tropper, med åben mund ikke vidste, om det var kosakker eller engelske ryttere. De lod eskadronen glat igennem, for at en tysk jægerskadron så enkelt red tværs igennem fjenderne i de røde bukser, havde ingen forventet. Det var ikke kun dristigt, det var dumdristigt og i sidste ende en bundløs frækhed, men det var husarernes måde. Endeligt forstod franskmændene, og eskadronen blev angrebet af en hel kavaleri-brigade da franskmændene var af den opfattelse, at intet mindre kunne gøre det mod en sådan uforklæmmethed. Men hverken Rittmeister von Haeseler eller eskadronen havde til hensigt at overgive sig og lade sig tage til fange. De gjorde altså det, hvad i et sådant tilfælde, hver tysk rytter også ville have gjort: de angreb. de angreb franske kyrassier, dragoner og husarer, alle på én gang. Nå, helt godt kunne det ikke gå, det var udelukket. Den største del af den tidligere 4. Eskadron Jäger zu Pferde 7, den nuværende 3. Felteskadron, gik med omkring 125 mand til grunde. De resterende 35 slog sig igennem og reddede den hårdt sårede Rittmeister von Haeseler, selvom han skreg, at de så lade ham tilbage, og hurtigst muligt give melding. De 35 mand under kommando af Unteroffizier Müller, den senere

Gendarmeri vagtmester i Kaltenkirchen i Holstein, nåede til sidst med deres eskadronschef tilbage til den fremrykkende Kav.Div. eftersat og jaget af en større styrke fransk kavaleri. De undgik med nød og næppe at blive beskudt af de øvrige jægereskadroner, hvilket Müller kun undgik ved at vinke med sin halsklud. De 35 mand blev på ordre fra divisionskommandøren, som Müller personligt måtte aflægge melding til, trukket tilbage og lå en tid lang i hvil, så de og deres heste kunne komme sig, da alle havde fået større eller mindre skader. Eskadronen bevarede imidlertid deres renommé som tidligere Husar-eskadron hvor end de kom i løbet af krigen, og forstærkede det gennem mange lignende præstationer. De var og forblev netop den gamle Femte fra Husaren-Regiment 16.

Vi vil derfor i tankerne bevare de faldne kammerater under nye standarter på samme måde, som dem, der under vores egen standarte ofrede blod og liv for fædrelandet.

Sport

En generel indført sportslig aktivitet for hele regimentet, som det i dag er tilfældet ved Værnemagten, eksisterede dengang ikke. Husarer bedrev ingen sport udover i deres tjeneste.

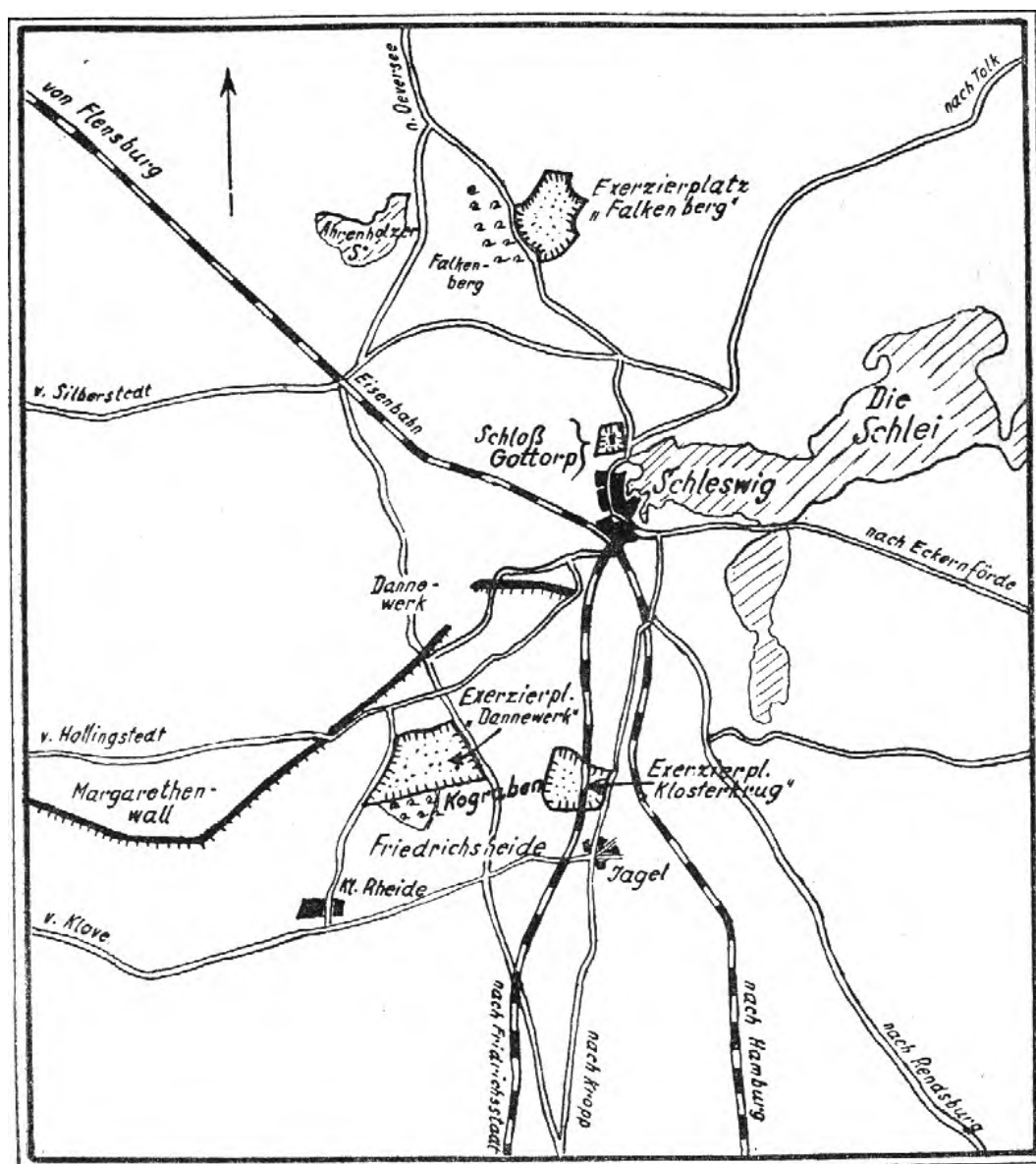
Der blev lagt betydelig større vægt på officerernes sportslige aktiviteter, dog kun i den private ridesport, der i første omgang begrænsede sig til deltagelse i løb. Den lyseblå silke attila fra 16. Husaren viste sig i løbet af årene på talrige tyske løbsbaner, og mange gode resultater blev hentet til Schleswig.

Dagligt liv og særlige begivenheder

Som der i 1. afsnit blev fortalt om dagligdagen før krigen 1870/71, skal der også her fortælles, hvordan dagligdagen gik i den lange periode af fred.

Kl. 0500 i vinterhalvåret kaldte trompeter til tjeneste i de lange korridorer på slottet. Hovedet igen mod hovedpuden, en sidste strækning og så ud af sengen, rede den, hente kaffe, gøre stuen ren og så alle til staldtjeneste og hestepasning. Staldvagten havde allerede muget ud og fodret. Hestene blev trukket ud i staldgangen, hvor man gik i gang med børster og strigler, der er anbragt i rækker på hylder i staldgangen. Særlig erfarne husarer har i deres pudsepose en ulden klud vædet med petroleum. Når den til sidst blev brugt på pelsen, var enhver stub forsvundet. Mellem kl. 7 og 8 var der normalt instruktionstime, senere blot kaldt undervisning, over alt, hvad der hang sammen med tjeneste og miltærvæsen. Rekrutter og gamle folk blev undervist særskilt. Det var ikke engang den ren fornøjelse, især ikke når klassevagten havde glemt at luft ud, eller hovedet stadig bar præg af festlighederne aftenen før. Under den efterfølgende ridning på ridepladsen eller en af de fire ridebaner, gik det altid langt bedre end under undervisningen. Under ridning renses alle hoveder. Rideundervisning, bortset fra officerer og underofficerer, blev gennemført i Afdeling A til D og i rekrutafdelingen. Den varede uden pause til kl. 11. Så blev hestene igen striglet og sadde og seletøj gjort ren. Ungheste og gamle heste blev enten samtidig eller tidligt på morgenen motioneret, på tidspunkter på dagen, hvor de ansvarlige underofficerer og ryttere havde fri. Mellem kl. 11 og 13 havde løjtnanter og premierløjtnanter ridetime for det meste under stabsmajoren. Mellem kl. 12 og 13 blev mandskabet forplejet efter at vagthavende officer, ofte også stabsmajoren eller endda regimentschefen selv havde prøvet maden, og havde iført bemærkninger om den i en dertil bestemt bog. Vagthavende officer kontrollerede desuden brød og samtlige fodermiddler til hestene ved proviantkammeret. Eskadronschefen var i middagstiden, før eller efter vagtmesterens parole, fast optaget på eskadrons kontoret med skriftlige arbejder, meldinger og tjenstlige samtaler med vagtmesteren. Vagter blev afløst kl. 12. I Schleswig var posterne fordelt på den måde, at husarer stillede posten foran den nordlige udgang af slotsalleen ved starten af Kaiser-Franz-Joseph-Allee ved smedens bygning, mens »Mansteiner« havde ansvar for vagtbygningen ved hovedporten (syd) på slotsalleen. Fra 1910 stod husarposter ikke længere med trukne sabler, men med karabiner.

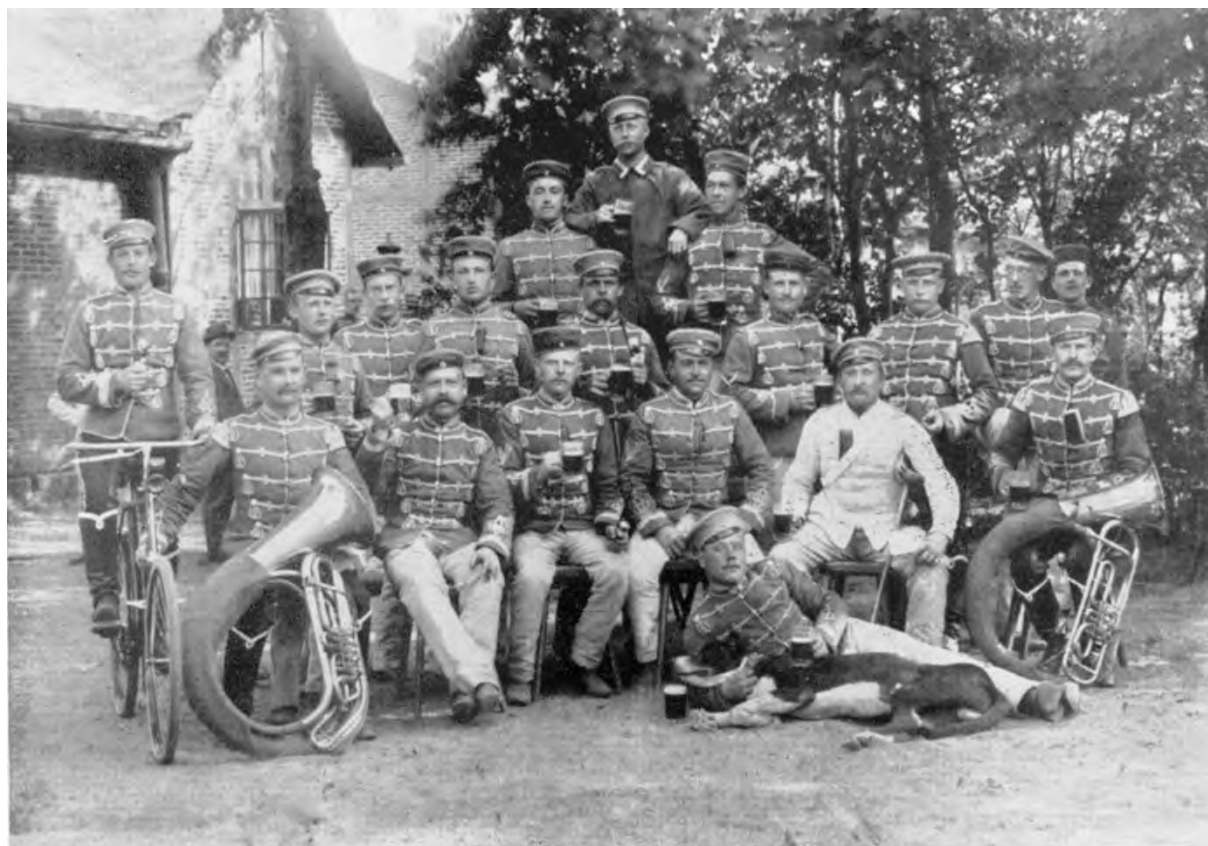
Kl. 1330 fortsatte tjenesten med tjeneste til fods (observation, hilsen, meldinger, sport, sigtøvelser - og våbenbetjening, våbenbrug med lanse og sabel, march) Denne tjeneste til fods fandt oftest sted på den lille infanteriplads foran slottets vest fløj, ofte også på ridepladsen eller mellem staldene, en sjælden gang i den brede stald gyde. Desuden blev der på bestemte dage skudt med skarp på skydebanen i borggraven, liggende, knælende og stående med anlæg eller fritstående. Skyderesultaterne var underlagt bestemte betingelser, der skulle opfyldes.

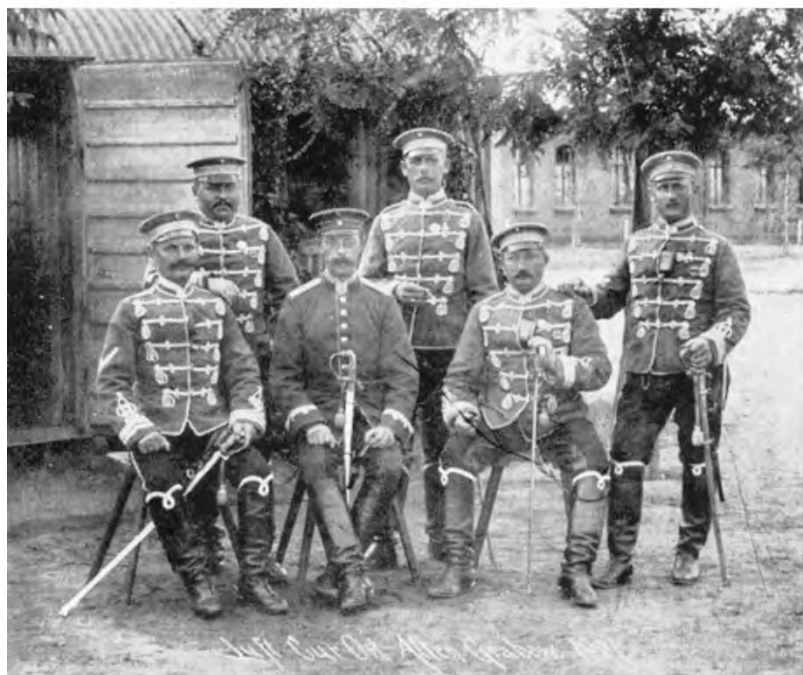
Torsdag var hviledag for hestene. En sjælden gang blev hviledagen flyttet til andre dage. Disse dage blev der også gennemført uddannelse til fods om formiddagen, med undtagelse af de dage, hvor der skete hestebesigtigelser. Af og til blev der ved helt dårligt vejr, eller ved sne og is, også gennemført uddannelse til fods om formiddagen først redet om eftermiddagen, alt efter hvordan eskadronerne i løbet af dagen kunne enes om at fordele ridebanerne.

Staldvagten sørgede for fodring af hestene om morgenen, kl. 12 og kl. 18. I de sene eftermiddagstimer og først på aftenen var der pudsetime på stuerne, herefter udgang. Kl. 21 var der tappenstreg for alle, der ikke havde særlig orlov.

Underofficerer havde på slottet deres egen indrettede messe.

Underofficerer, trompeter og Gefreiter i Lockstedter Lager

Troppeovelsesplads
Altengrabow 1901.

Regimentets faste
Wachtmeistere

Underoffizierer ved 3. Eskadron på Tropeøvelsesplads Altengrabow

Kantinevært og hustru i Locksteter lager

Officerer, for det omfang, de ikke var gift, spiste sammen kl. 19 i officersmessen i slottets nordfløj.

Som afslutning på vinterhalvåret eller efter nogle måneder med intensiv uddannelse, fulgte inspektioner af alle tjenestegrene og i rækkefølge inspektioner af ridning, sele- og remtøj. Gik en besigtigelse godt blev der sædvanligvis af den uddannende officer givet »frie øl«, der som oftest begyndte helt roligt, men efterhånden blev meget lystig.

For underofficerer og de gefreiter, der ønskede forfremmelse hertil – såkaldte »kapitulanten«, var der særlig undervisning, afholdt af en hertil bestemt officer og af skolelærere.

Fra midten eller slutningen af marts efter afsluttet inspektioner, en sjælden gang i begyndelsen af april, begyndte uddannelsen af eskadronerne i sommerhalvåret. Eskadrons øvelser fandt sted på den store eksercerplads »Klosterkrug«, senere »Dannewerk«. Det blev overladt eskadronschefen at nå eksercerpladsen på feltfacon. På skift hver dag havde de fem eskadroner trompeterkorpset i spidsen på hen- og tilbagevejen. I første omgang blev de på eksercerpladsen af alle eskadronens delinger redet i firkant. Så gik man over til delingsøvelser. Ikke alene blev hestene øvet i alle former for gangart, men også de afsiddede skytter øvet i kamp til fods. Gik delingsøvelserne godt, overtog eskadronschefen hele eskadronen til indøvelse af opbrud, afmarch, delingskolonne og to-er eller fire-kolonne. Der øvedes lang galop på linje eller i andre formationer, attacke blev indøvet, gået i dækning i lavninger og frembrud herfra, kamp for enkeltmand og i formation, spring over hindringer og kamp til fods i eskadronsramme. Eskadronsøvelserne var årets tungeste og pinlig præcise tjeneste, der byggede op til alle bevægelser i regiments og højere enheder. Mangen et uvejr haglede ned over eskadronerne og gjorde ingen forskel på delingsførere og officerer, eller på det ældre mandskab og rekrutterne. Og i pauserne gentog uvejret sig i form af vagtmesteren, der her personligt tog sig af den enkelte »synder« blandt husarerne på den mest indtrængende facon. De gamle husarer, der sammen med underofficererne allerede havde to øvelsesperioder bag sig, vidste, »hvordan tingene skulle drejes«, og brugte deres lanser til at støde pelshuen af en særlig uopmærksom person, hvilket som oftest bragte drømmeren til meget hurtigt at vende tilbage til virkeligheden. Blandt hestene var der mange meget selvstændige og også mange »hårde« bæster, der i galop kunne bringe selv gode ryttere i forlegenhed, eksempelvis under attacke. Det drejede sig i disse tilfælde at holde godt fast i bidet og ikke miste modet uanset hvor meget hesten virrede med hovedet. Det hele var ligegyldigt, blot man ikke mistede balancen!

I maj gennemførte eskadronerne øvelser med eskadrons skydninger, der samtidig var højere foresattes inspektion af eskadronschefen. Havde man »uheld« kom foruden brigade og divisionskommandøren også den kommanderende general (korpschefen) eller endda kavaleri-inspektøren. Forud for denne dag herskede der mere uro end ved alle andre inspektioner, og jo højere en tjenestegrad, det drejede sig om, jo højere var den stille bøn. Og tro jer, Husarer, det var ritmesteren og med ham i trofast forening, vagtmesteren, der sendte de fleste bønner mod himlen. I perioden med eskadrons uddannelse, hvor man sædvanligvis rykkede ud kl. 7 og først vendte tilbage omkring kl. 11 efter dagens sædvanlige uddannelsesmønster, blev der om eftermiddagen også øvet i discipliner til fods eller skarpskydning. Dertil blev ofte skydebanerne i Idstedter Hegn anvendt. Hestene blev om eftermiddagen eller straks efter indrykningen, motioneret. Anden form for ridning fandt ikke sted, og også officers ridetimerne faldt bort i sommerhalvåret. Det blev overladt til den enkelte officer også at få redet de øvrige heste når tiden hertil tillod.

Efter afsluttet eskadron uddannelse fulgte en periode med felttjeneste eller en straks efterfølgende uddannelse i regimentsramme med den afsluttende regiments inspektion. Regimentets uddannelse fandt enten sted på de store øvelsesplads eller i et øvelsesterræn, afhængig af fordelingen af disse. I sidstnævnte tilfælde fortsatte uddannelsen direkte med brigadeinspektionen, eller, hvis regimentet var udpeget til at deltage, direkte i øvelser i kavaleri-divisions ramme.

For 18. Kavallerie-Brigade med Hus. 15 og 16, blev øvelsesterrænet Lockstedt ved Itzehoe i Holstein anvendt, som fra Schleswig blev nået med march. Gentagende gange marcherede regimentet også til større øvelsesterrænet til øvelser i kavaleri-divisions ramme. Ofte kom også transport med jernbane på tale i disse tilfælde. Det meget store øvelsesområde Sennelager ved Paderborn, der var kendt for dens vanskelige terræn, kendte Husarerne til sidste millimeter, hvilket også var tilfældet med Munsterlager ved Soltau på Lüneburger Heide. Begge var rig på naturoplevelser. Hyppigt deltog regimentet også i løbet af året i øvelser med helt store kavalerienheder, flere divisioner eller kavalerikorps. Disse øvelser afsluttedes næsten altid med en besigtigelse fra H.M. Kejseren personligt, som under den sidste øvelses storanlagte attacke, stillede sig i spidsen for en af kavaleri-divisionerne. I 1908 skete det udsædvanlige, at vores regiment efter afslutningen på divisions øvelserne, yderligere helt alene forblev i Sennelager i seks lange uger. I Slesvig var der udbrudt en så kraftig brystsyge blandt de unge heste, at der efter melding fra veterinærofficererne var alvorlig risiko for, at alle heste ville blive smittet, dersom de vendte tilbage til garnisonen. Vi gennemførte derfor daglige øvelser til fods i det herlige terræn, og rykkede herfra i march direkte til manøvre mellem Buxtehude og Harburg. For det tilfælde, at feltuddannelsesperioden ikke lå

mellem eskadrons- og regimentsuddannelsen, eller mellem disse og brigadeuddannelsen, lå de før de øvelser, der hvert år begyndte omkring den 20. august og sluttede i de første dage af september. Manøvreområderne blev enten når gennem march eller med banetransport.

Perioden med uddannelse og de feltmæssige øvelser i større enheder, felttjenesten og manøvrerne var højdepunkter i kavaleriets liv. Ganske vist drejede det sig under øvelser i større sammenhæng, at ride, hvad remme og tøjler kunne holde. Ganske vist styrtede enkelte, nogen gange rækker af ryttere, men man kunne her rigtig »strække ud« og havde stor fornøjelse med det. Det var det gode rytterliv, når trompeterne, mens de klamrede sig til hestene, blæste signalet til galop eller til attack; når man i én stor støvsky kun så skyggerne af de andre ryttere, men kun kunne høre støjen fra hove og klirrende seletøj fra tusind fremad jagende heste. Det var skønne tider på de store øvelsesområder, og livet i barakken var ikke anderledes ned på stuen hjemme i garnisonen. Der var allerede tidligt om morgenen et billede, der fik til hjerterne på alle, når regimentet fra alle sider samlede sig på den store mark. Vi øvede med mange andre. Så kom vores brigaderegiment, de mørkeblå Wandsbeker 15. Husaren, og fra en anden side kom Braunschweiger 17. Husaren i deres sorte attilas og de lyseblå Lüneburger 16. Dragoner med deres gule opslag. Der rykkede fra den under IX Armeekorps hørende Mecklenburger Dragonerbrigade, Dragon-regiment 17 og 18, den ene med rød, den anden med sorte opslag på deres lyseblå uniformer. Trompeterkorpset fra begge disse regimenter spillede ofte den kendte melodi, kendt af Mecklenborgske enheder, hvis lystige omkvæd var kendt af alle:

Und da sahen wir von weitem
Unsern Großherzog reiten,
Er ritt auf seinem Grenadier
Beide Beine über's Kochgeschirr!

Felttjeneste periode, hvor den enkelte husar var helt alene og også skulle være det, var den roligste, selvom det oftest startede tidligt om morgenen og først sluttede et stykke efter middag. Med mange patruljeridt, observationer, med skyttekamp i terræn var det forberedelserne til de store øvelser. Selvom øvelserne var anstrengende, var det dog den bedste og sjoveste tid i tjenesteåret. Lange patruljeridt på udholdende og stærke heste, ordonnansridt. Omhyggelige patruljeførere havde ofte hverken ro nat eller dag, specielt under korpsmanøvre, der fulgte efter brigade- og divisions øvelser. Når der så endda drejede sig om en Kejser-manøvre – hvert andet år med to eller flere armekorps – kostede i forbindelse hermed armekorpsets kejerparade i start og afslutning af manøvreren, kostede det omfattende arbejde, men var også stor fornøjelse. Det skete ikke alt for ofte, at vi måtte bivakkerer, da af hensyn til hestene for det meste blev indkvarteret »under tag«. Egentlig var det ikke rigtig, men på den anden side forblev hestene mere friske, når de nok så kort havde haft ro i en stald. Selv havde man bedre kvarter, når det skete under tag i den allerede ofte kolde og regnfulde september, uanset om man sov på halv eller i en seng. Det er naturligt, at kvartererne under manøvrerne spillede en rolle. Da vore øvelsesområder oftest var Schleswig-Holstein eller Mecklenburg, var de gennemgående gode. Med få undtagelser gjorde indkvarteringsværterne både for heste, mandskab og heste, hvad de kunne, i hvert fald mere, end det forventedes af dem. Uanset hvor vi kom, havde vi under alle omstændigheder flere muntre, end ubehagelige oplevelser. Folket elskede hæren og vidste, at den eksisterede til deres beskyttelse. Derfor var soldater velkommen, hvor end han kom.

Med efterårsmanøvrerne og tilbagevenden til garnison, var tjenesteåret afsluttet. Dermed sluttede også den tre-årige værnepligt for »gamle« husarer. Hjemsendelsen af værnepligtige fandt sted 24 timer efter tilbagevenden til garnisonen. Al udrustning fra de hjemsendte blev afleveret på våbenkamrene, hvor de på depot liggende civile ejendele ligeledes udleveredes for de tilfælde, hvor de ikke var sendt hjem til bopælen, og nyt tøj var ankommet inden hjemsendelsesdagen. Alle havde den brogede »reservist-stok« forsynet med bånd. Så blev de samlet en sidste gang. Ritmesteren holdt en kort tale, gav hver mand et håndtryk, og så gik alle. En under sang, andre alvorlige, og ende andre stille og nedtrykt. Men også på dem, der sang, løb tårerne ned ad kinden. der hurtigt viskedes væk. Hvad var dog alt dette lige pludseligt? –

Fra indkaldelsesdagen havde svæklingene, de ofte blege og usundt udseende ynglinge, glædet sig til denne dag, hvor de blev hjemsendt, fri for eksercits, tvang og overvågning. Mange havde haft en kalender, hvoraf de hver dag rev et blad, og med mere eller mindre glæde så på fremtiden. Timen, hvor de ingen kunne være fri mænd. Ja, men var det så egentligt så dejligt? Var det, hvad man hele tiden havde glædet sig til? – Man gik en sidste gang gennem stalden. Man klappede en sidste gang det gode, gamle brave dyr på halsen, gned hen over dens bløde mule, snusede til dens lugt og trådte så ud af båsen mens man lod hånden glide hen over ryg og skank. Så endnu engang ad de stenede trapper og gennem gangen til stuen for at se seng og bord, og ned igen til porten, måske en kort tur i kantinen ved posten. En dør lukkede sig bag dem. Et tæppe faldt over scenen, som

2./ Hus. 16 i Lockstedter Lager omkring 1908

Bivuak ved Alt-Ladegaard, 18. 9. 1903

Underofficerer ved 3./Hus. 16

Kantinebestyrer Beggerow

3./Hus. 16 - udrykning til Dannevirke (1913)

2./Hus. 16 våbenkammer (1909)

3./Hus. 16 på øvelse

4./Hus. 16 i Sennelager

Kejserparade i Lurup (1911)

man aldrig mere skulle se og opleve, sænkede sig over en sorgløs, glæd, dejlig og lykkelig ungdomstid! Det var ganske vist ikke afsked for evigt. Man ville igen komme tilbage, måske i årevis. Som reservist skulle man gennemføre øvelserne og som civilist tilhørte man »foreningen af tidligere Kaiser-Franz-Joseph-Husaren«. Alt var skønt og godt. Dermed måtte man lade sig trøste. Alligevel var alt det gamle ikke mere, og ville aldrig komme igen.

Dem, der gik, blev imidlertid hurtigt glemt. De blev fulgt af nye rekrutter. Få dage var en ny, en ubekendt, inde i den gamle kreds. Tjenesten havde et evigt indstillet liv. Disciplin, lydighed og kammeratskab var uløseligt bundet sammen, og allerede på kort tid var de »nye« og alle der fulgte dem, trukket ind i kredsløbet af hele tiden på ny påbegyndte tjenesteår.

Hver 10. dag var der lønappel i gyden ved eskadronsstalden, oftest kl. 18 når der ikke var befalet et andet tidspunkt. Der blev udbetalt 2 mark og 70 pfennig, ikke meget, men let tjente penge når et par sveddråber ikke blev talt med. Og der var dertil en masse, der ikke kunne gøres op i penge, og som man havde gavn af resten af livet.

Enkelte husarer, der var afkommanderet som eskadrons- eller regimentsskrivere, til tjeneste ved våbenkammerne, kuske, officers oppassere, til køkken eller officersmesse, havde en særlig tjeneste og mødte generelt kun til skarpskydning for at opfylde direktiverne, og til appeller. De var naturligvis forud blevet uddannet ved eskadronerne.

Underofficerer kunne opnå tilladelse til at gifte sig. Som gifte havde de adgang til en lejlighed i den såkaldte mellemetage på slottet. Var der ikke ledige pladser, måtte de bo i byen.

På kirkens højtider, jul, påske og pinse, blev der vidtgående meddelt orlov. Kun det nødvendige personel til pasning og motionering af heste, blev tilbage sammen med et tilsvarende antal underofficerer og officerer. På disse højtider og hver søndag fandt der regelmæssigt gudstjenester sted mellem kl. 10 og 11 i den lille slotskirke. Kun H.M. Kejserens fødselsdag blev fejret i Schleswig domkirke, hvor fanebærere ved alteret var opstillet med begge Regiment »Mansteins« faner og vore bataljonsfaner og standarter. Dertil kom en løjtnant fra »Mansteinerne« og en af vore med trukket sabel. I mange år blev gudstjenesten forrettet af vores gamle husarer velkendte divisionspræst Büttel, en personlighed med stærke bånd til Schleswig. Han holdt i 43 sin stilling. I anledning af afsløringen af vores Husar-mindesmærke i Schleswig den 6. juli 1925, grev den tidligere præsident for officersforeningen, Grav zu Rantzau, lejligheden til at udbringe et leve for »Præsten fra Gottorp«, der altid havde været Regimentet trofast. »Et Schleswig uden Pastor Büttel«, sagde han, »og en Pastor Büttel uden Schleswig, ville have været utænkelig!«. Divisionspræsten takkede og erklærede, at han i sit forhold til vores regiment altid havde haft mottoet »Trofast og trofast! Pastor Büttel døde i 1927.

Officerernes tjeneste fandt ikke udelukkende sted i Schleswig. Der var til stadighed nogle, der var afkommanderet til de militære rideskoler i Paderborn og Soltau for de yngre løjtnanter, mens ældre løjtnanter og premierløjtnanter tilgik militærinstitutet, hvor der også gennemførtes kurser for stabsofficerer, og hvor endnu i dag det klassiske grundlag for hele den tyske ridekunst befinder sig. Andre tilgik militærskoler, skydeskoler, telegrafskolen som instruktører, som ridelærere ved de to krigsskoler, til krigsakademiet som brigade- eller divisionsadjutanter eller andre højere adjutant positioner. Andre igen var som militærattachéer tilknyttet ambassader i udlandet eller endda til den store generalstab. Modsat så vi under øvelserne om sommeren eller under felttjenesten officerer fra infanteri eller artilleri ride med delingerne - elever fra Krigsakademiet, der som del af deres uddannelse skulle lære rytteriet nærmere at kende.

Endeligt, hvad jeg næsten havde glemt! Sømmeundervisningen hver sommer i Ahrenbolzer See og pionerøvelserne, hvortil en pionerofficer fra bataljonen i Harburg var tilkommanderet, for at lære os alt om feltbefæstninger. Kunsten i at overvinde vandløb skete ved passende lejligheder i borggraven.

Regimentets Standart

Året efter dens grundlæggelse, tildelte Kong Wilhelm af Preussen de fire husar-regimenter, der var blevet opstillet efter den tysk-østrigske krig, deres standarter. For vores regiment blev standarten overdraget den 3. juli 1867, årsdagen for slaget ved Königgrätz. Til overdragelsen drog Regiments-kommandør, Oberst v. Schmidt og Wachtmeister Lorentz til Potsdam. Den 9. juli 1867 fulgte den festlige overdragelse af standarten til regimentet på øvelsespladsen ved Klosterkrug.

Vores regiments-standart bestod af en tung, sort silkedug med fire hvide tværstriber med kronede initialer F.W.K i guldstikning. I midten afbilledes den den flyvende, kronede preussiske ørn, der i venstre klo bær et sværd. Ordensbåndet derover bær ordene »Pro gloria et Patria« i blå. Over denne en kongekrone.

Fanestangen af sortpoleret træ havde indtil 1871 en forgyldt spids med de kronede initialer W.R. Dette var også oprindeligt tiltænkt de fire hjørner på standarten, men der skete ved fremstillingen en fejl. Kongen accepterede bortfaldet af navnetrækkene på dugen, mens i 1868 også blev også fanespidsen ændret. Da husarregimenterne under krigen 1870/71 specielt havde udmærket sig, tildelte Kejser Wilhelm I Jernkorset til alle standart-spidsen. Navnetrækket faldt dermed bort.

Krigen og tidens tand havde efterhånden været hård ved standarten. Kejser Wilhelm II befalede derfor, at denne skulle overdrages til Tøjhuset i Berlin og en ny standart overdrages. Denne skulle have samme form som de havde været på Frederik den Stores tid, som lanseflagene og i regimentets farver. Udkastet til regimentet havde en kornblomsblå damask dug med sølvbroderede, sort-hvid-sort diagonale striber. Stang og spids skulle forblive uforandret. Tildelingen skulle imidlertid kun ske i mest presserende tilfælde. Derfor forblev vores standart uændret som på det tidspunkt, den blev tildelt.

På 25-års dagen for Mars-le-Tour og Vionville 1870/71 tildelte Kejser Wilhelm II gennem en kabinetsordre tildelingen af et fanebånd med krigserindringsmønter 1870/71. Jernkorsets bånd med rød midterstribe). Til fanebånden blev der modtaget metalspænder med angivelse af de kampe, regimentet deltog i under krigen 1870/71. 16. Husarer havde med 15 spænder flere spænder end noget andet regiment.

Normalt opbevarede standarten med stang og bandoler sammenrullet i et læderhylster. Den blev medbragt af standart-eskadronen, 3. Eskadron. Udenfor tjeneste og når den ikke medbragtes, blev den opbevaret hos den såkaldte »standart-ældste«, der i Schleswig oftest var kommandøren for Infanteriregiment »von Manstein«, i hvis arbejdsværelse den stod sammen med bataljonernes faner. På øvelsespladser opbevarede den, sammen med alle sammentrukne regimenter, i vagtlokalet og under marcher og manøvre i regimentschefens eller chefen for 3. Eskadrons kvarter.

Afhentning og aflevering af standarten til hest skete med halv eskadron, ved større parader af en hel, og til fods altid af en hel eskadron. I den pågældende bygning blev standarten afhentet/afleveret af yngste officer, der gik foran og en underofficer bagved fanebæreren. Standarter og fane skulle på gaden altid hilses, uanset tjenestegrad. Som tidligere år blev standarter og faner også medtaget under Verdenskrigen. Efter en Kabinetsordre af 12. juli 1915 skulle de afleveres ved stedfortrædende generalkommando, for vores vedkommende IX. i Altona, til foreløbig ansvar for opbevaring. Mange af de ældre husarer anså på tidspunktet dette for en meget overforsigtig foranstaltning. Om end det ikke var passende at kritisere den øverste krigsherres beslutninger, er skuffelsen dog forståeligt, da standarten var hjerteblod for soldaten. Denne der kender krigshistorien ved, at sådanne forholdsregler ikke var enkeltstående. Frederik den Store havde taget samme forholdsregler for sine husar-regimenter. Det havde allerede under det første slesiske felttog vist sig, at standarterne kun var en hindring og kostede unødige tab, da husarernes primære opgave var opklaring og strejftog, og fordi hver eskadron dengang havde sin egen standart. Først Friedrich Wilhelm III besluttede efter det sejrige felttog gennem 1813 og 1815 igen at skænke husarerne standarter som belønning for deres fremragende indsats.

Efter nyordningen af Landwehr kavaleri efter Kabinetsordre af 29. april 1852, opstilledes Landwehr-Husarer. De overtog den standarte, der havde tilhørt Landwehr-rytterne. Efter opløsningen af det sidste Landwehr-husarregiment blev samtlige standarter efter Kabinetsordre af 11. april 1867 deponeret i Tøjhuset i Berlin. 1870 rykkede seks Reserve-husar-regimenter i felten. Til disse blev en del af Landwehr-standarterne udleveret og efter afslutningen på felttoget igen afleveret i Berlin. Vi opstillede i 1870 intet reserve-regiment. 1888 blev antallet af reserve-husar regimenter forhøjet til syv, hvorefter der ved 16. Husaren skulle opstilles Reserve-Husaren-Regiment Nr. 7. Kort før Verdenskrigen blev antallet forhøjet til ni. De første syv Reserve-Husaren regimenter modtog de gamle landeværns standarter med den bestemmelse, at de for eftertiden skulle opbevares ved de relative aktive regimenter. Vores Reserve-Husaren-Regiment Nr. 7 modtog standarten fra den tidligere Landwehr-Husaren-Regiment Nr. 11 fra 1842. Som de øvrige standarter blev også denne i 1915 deponeret ved stedfortrædende generalkommando IX A.K. Den står ligeledes i dag i kirkesalen på Slot Gottorp i Schleswig.

Eskorter, parader og større øvelser

Regimentet havde allerede kort efter dens etablering, muligheden for at deltage i en officiel parade. I anledning af hertugdømmerne Schleswig og Holsteins tilbagevenden til Preussen, blev den afholdt 23. januar 1867 på rådhuspladsen i Schleswig under stærk deltagelse af indbyggerne og med hele regimentet. For schleswigerne var det et nyt og herligt billede, som husarerne passerede under den efterfølgende militære parade.

Indvielsen af Schleswig domkirke

Efter 6 års byggetid var ombygningen af Schleswig domkirke forbi i 1894, og det nye tårn etableret. Den 25. oktober 1894 fandt den festlige indvielse sted under overværelse af Kejserinde Auguste Viktoria og hendes søster, Hertug og Hertuginde af Glücksburg og Hertug Ernst Günther. Regimentet stillede ved denne lejlighed en sammensat eskadron i paradeuniform som eskorte.

Åbningen af Kaiser-Wilhelm-Kanalen

I festlighederne i anledning af åbningen af Kaiser-Wilhelm kanalen i 1895 blev Husaren 15 og vores regiment trukket til. Under passagen af de mange udenlandske krigsskibe med deres herskere og diplomatiske stedfortrædere fra de forskellige nationer, måtte regimentet langs begge sider af kanalen ride eskorte i paradeuniform. Allerede en måned før blev officerer beordret til at rekonoscerer tilgængeligheden af kanalens breder. Vores regiment havde tildelt strækningen fra Breiholz-færgen til Holtenau, der igen var indtil i mindre strækninger med hver en patrulje.

Den daværende Sekundeleutnant og nuværende pens. Major v. Ahlefeld (Max) skulle dække strækningen fra Breiholz-færgen til færgen ved Audorf. Indvielsen af kanalen fulgte den 15. juni 1895. Ingen af de deltagende husarer vil nogen sinde glemme de herlige syn og det øjeblik, hvor krigsskibe fra mange nationer efter hinanden kom forbi, og mødt med deres respektive nationalhymner af det opstillede musikkorps. Ved denne lejlighed skete der ved musikkorpset, der var opstillet ved Rendsborg, en komisk situation. Det tyrkiske skib nærmede sig, men den gode kapelmester kendte ikke nationalsangen. Hvad nu? I det øjeblik dukkede en rytter op med en 17-årig pige fra Rendsburg, som hviskede den rådvilde kapelmester i øret: »Spil dog .. *Guter Mond, Du gehst so stille!*«

Det skete så, og krigsskibet med den tyrkiske halvmåne i masten gled stille forbi beæret over denne ære.

Eskorte for den russiske zar

Næsten 12 år senere blev regimentet igen beordret til kanalen. Denne gang passerede Zar Nikolaus II af Rusland gennem kanalen på en rejse til England. Også ved denne lejlighed var hele regimentet fordelt patruljevist langs hele kanalen, og red på begge sider af kanalen med det russiske krigsskib som eskorte i fuld paradeuniform.

Unsere Regiments-Kommandeure.

Oberst v. Schmidt,
1866–1871.

Oberst
Freiherr v. Heinke,
1871–1877.

Oberst Edler v. der Planitz,
1877–1884.

Oberst v. Stockhausen, 1884–1886.

Oberst v. Thuemen,
1886–1891.

Oberst v. Schmeling,
1891–1896.

Oberst v. Rundstedt
1896—1898

Oberst v. Mechow
1898—1903

Oberstlt. v. Boddien, 1903—1907

Oberst v. Manteuffel, 1907—1912

Oberstlt. Ludendorff, 1912—1914

Der letzte Regts.-Kommandeur

Oberstlt. v. Raszewski, 1914—1918

Mysunde

Den 3. juli 1899 fandt under overværelse af den øverste krigsherre en pionerøvelse sted ved Mysunde, hvori Husaren-Regiment 16 deltog. Følgende situation lå til grund for øvelsen: En sydarme var under fremrykning i linjen Kappeln – Friedrichstadt mod en nord herfor stående fjendtlig styrke. 18. I.D. skulle tiltvinge sig overgang ved Mysunde, hvor en del af denne division skulle sætte over Slien øst for Mysunde. Vi skal beskæftige os nærmere med denne afdeling. Den tilhørte garnisonerne i Flensburg, Schleswig og Rendsburg foruden en bataljon F.A. 9, to pionerbataljoner og endeligt korpstrænet. Samlested for styrken var nord for Gut Birkensee, hvor den øverste krigsherre – som kejseren også blev kaldt – ville modtage paraden.

Hele områdets befolkning glædede sig til dagen, naturligvis i første linje skolebørnene. Små piger i hvidt med blomster i hænderne var undervejs allerede fra morgenstunden. Alligevel blev det også en dag med den største skuffelse. Det var nemlig det værste vejr, man kunne tænke sig. Allerede fra morgenstunden strømmede regnen ned i en hård nordvest vind, og temperaturen nåede næppe over 4 grader. Rystende af kulde afventede alle på det allerhøjeste herskab. Kl. 8 ankom H.M. til hest til paradepladsen, fulgt af kejserinden i åben vogn. Efter at have modtaget paraden, som på grund af det gyselige vejr, ikke faldt alt for godt ud for den ridende trop-pedel, fortsatte kejseren til et opbygget udsigtstårn nord for Ornum, mens kejserinden kørte tilbage til Eckernförde.

Den nu startende øvelse blev afbrudt kl. 10, efter at halvdelen af enhederne havde den modsatte bred. Man havde ikke hjerte til længere at udsætte de deltagende tropper for det gyselige vejr. Sjælden er signalet »ryk ind« blevet modtaget med så stor en jubel, som på denne dag ved Mysunde. Den, der høstede den største fordel, var husværterne. Den største ærgrelse høstede indkvarterings underofficerer ved synet af de dyngvåde og møgbeskidte indkvarteringer.

Den mindere 3. juli 1899 kostede husarregimentet en underofficer, der døde, infanteriet en hårdt tilskadekommen og pionererne 8 syge indlagt på lazaret.

Svensker festlighederne i Bornhöved den 7. december 1913

I den lille holstenske flække Bornhöved var der 7. december 1813 kampe mellem danskere og svenskere, hvor sidstnævnte løb af med sejren. Nu 100 år senere, skulle der afsløres et svensker mindesmærke på slagmarken af det svenske husar-regiment »Kronprins«. Denne enhed bestod af omkring 60 officerer, underofficerer og mandskab med deres heste. Kommandoen havde regiments kommandøren, Oberst Freiherr von Cederström. De svenske husarer havde til hensigt, efter at være kommet i land i Lübeck, at anvende samme rute, som for 100 år siden under ledelse af oberst von Cederströms oldefar.

På allerøverste befaling skulle officerskorpset ved Hus. 15 ledsage de svenske ryttere fra Lübeck til Bornhöved, mens vore officerer skulle danne æresgarde fra Bornhöved til Kiel.

Den 6. december 1913 ankom regimentets officerskorps, ledsaget af enkelte underofficerer og hestepassere, til Bornhöved, lige netop tids nok ti at modtage de svenske gæster som de ankom. Den officielle modtagelse fandt sted samme aften i værtshuset »Zum Post«. Her var repræsentanter ankommet fra de Schleswig-Holstenske myndigheder, og militærattachéen fra den svenske ambassade i Berlin. Det bød sig sig et broget billede i værtshusets store sal, hvor de preussiske husarers lys- og mørkeblå uniformer blandede sig med de svenske kammeraters guldbesnærede attilas. Forståelsen skabte kun ringe vanskeligheder, da svenskerne mere eller mindre beherskede det tyske sprog. Først sent skiltes man for at opsøge de beskedne hvilesteder i den overfyldte landsby. Den følgende dag var helliget indvielsen af mindesmærket. Efterfølgende fulgte en omfattende og hyggelig fællesspisning.

Tidligt på morgenen den 8. december fortsatte svenskerne, ledsaget af os, marchen mod Kiel, hvor de festligt blev modtaget af marinen, fulgt af en invitation til middag samme aften i marinekasinoet. Efter nogle fornøjelige timer blev der drukket afskedsskål – naturligvis svenskerpunch – ved den svenske damper, der fra Kiel skulle afhente de svenske kammerater. Præcis kl. 1 om natten hævde damperen anker og satte kursen mod Malmø, »Kronpris-husarernes« garnison.

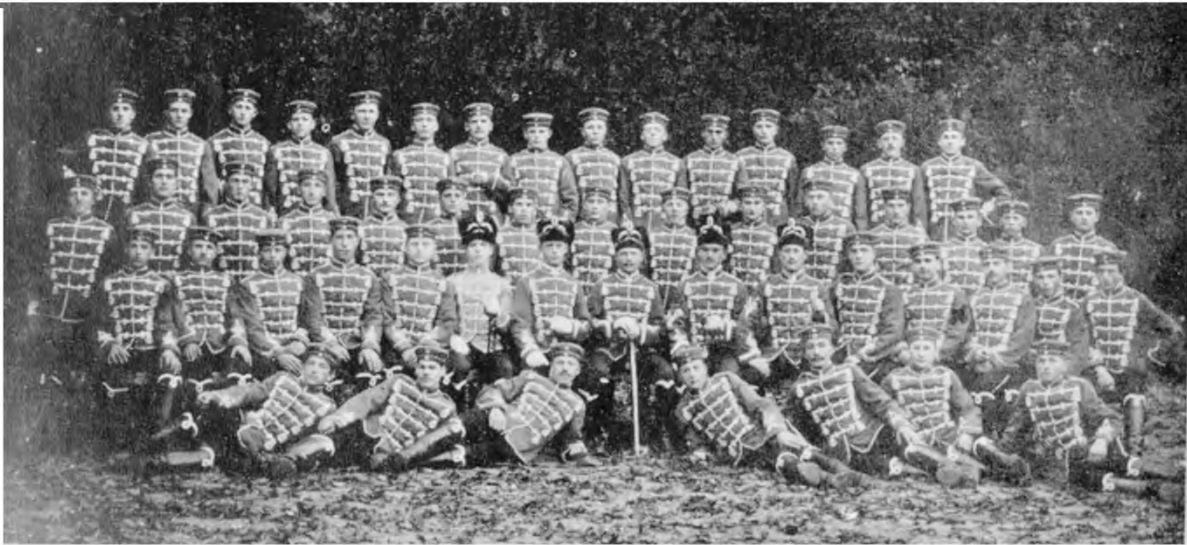
Baltiske spil i Malmø, 5. – 7. juli 1914

Mødt mellem de schleswig-holstenske og svenske husarer i forbindelse med afsløringen af mindesmærket i Bornhöved i december 1913 førte til en venskabelig trafik på tværs af Østersøen.

Efter at seks officerer fra det svenske regiment havde fulgt invitationen fra 16. Husaren til et bal i officersmessen i Schleswig, blev vores officerskorps i juli 1914 inviteret til deltagelse i de baltiske spil i Malmø i det

5. Eskadron, Husaren 16 - paradeopstilling

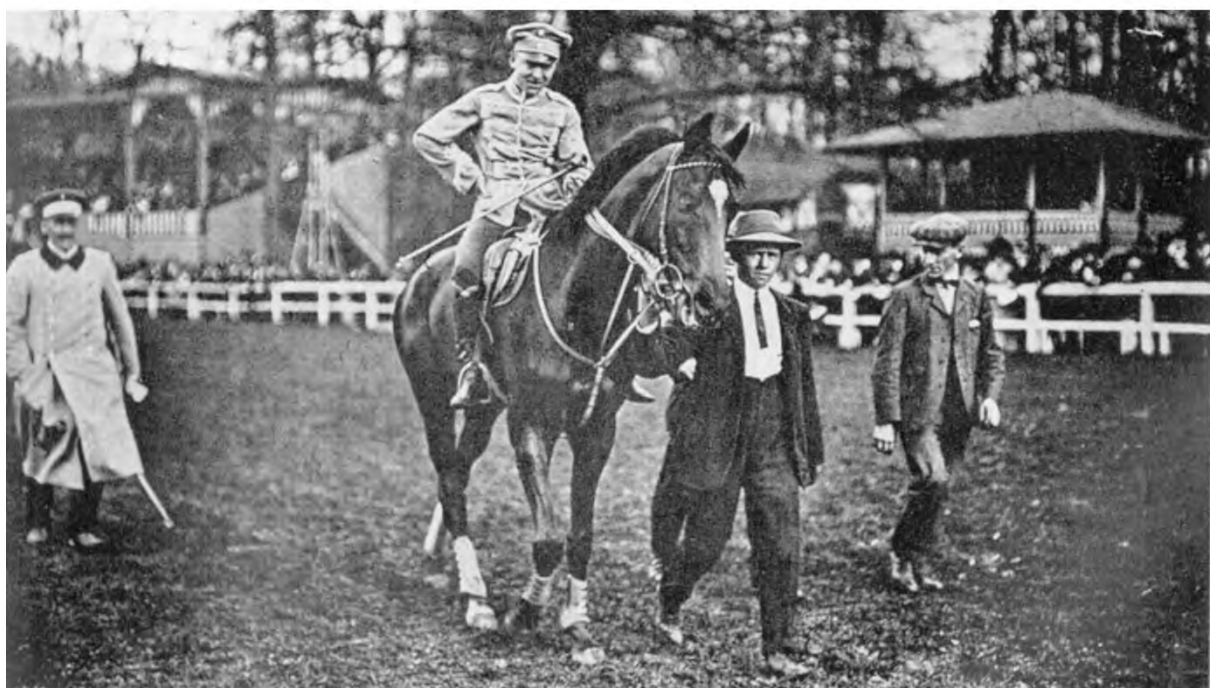

Rekruter ved nye 5. Eskadron (1913)

1. R e i h e oven v. l. n. r.: ?, Ehlers, ?, Rohwedder, Arp, Altenwerth, Heinide, Jordt, Böfchen, Mattfeldt?, Meyer, Timm, Hartmann, Möller, Hubert. — 2. R e i h e: ?, Bauer, Dethleffsen?, Busch, Behnde, Johannsen II, Kliche, ?, Kiene, ?, Jepsen, Sprechelsen, Poffel, Will, ?. — 3. R e i h e: Schüler, Steenbock, Mohr, Wiese, Holm, Einj. Hars, Utffz. Wenkelewski, Sergt. Johannsen, Sergt. Siebenmark, Sergt. Höhle, Poplonski, Fehrte, Müller, Sagge, Becker. — B o r d e r e R e i h e: Jann, Polumski, Schäfer, Johannsen I, Diedmann, Reichel, Juhl.

Husaraen 16 hilser på den svenske konge, Baltiske Lege, Malmo 5. til 7. juli 1914

Officer Jagt, Frankfurt a.M. (1909)

sydlige Sverige. En tilsvarende indbydelse gik til 15. Husaren og 3. Dragoner. De tre officerskorps, hver med 8 officerer, ankom den 4. juli til Malmø, hvor de blev mødt med ægte svensk gæstfrihed. De baltiske spil bød på et rigeligt og interessant program. Det blev opnået gode resultater i ridning, men også flyvningen, som endnu var i sin vorden, kom til sit rette. Som det fremgår af billederne herover, hilste den svenske konge på de slesvigske husarer. I forgrunden til venstre – i husaruniform – ses den svenske kronprins. I forgrunden, helt til højre, generalinspektøren for det danske kavaleri, General von Hegermann-Lindenchrone. Den 5. juli var de preussiske officerer gæster hos deres svenske kammerater i deres officersmesse. I middagen deltog H.K.H. kronprinsen og kronprinsessen af Sverige.

Den følgende dag var alle, gæster og værter, inviteret til festmiddag af byen Malmø i den store bysal. Med den 7. juli sluttede de dejlige dage i Sverige, og der blev taget en ikke let afsked med vore elskværdige værter. De venskabelige forbindelser mellem begge officerskorps fortsatte også under Verdenskrigen. Først ved det preussiske regiment og ligeledes »Kronprinsens husarer« - også dette gamle svenske regiment faldt som offer for tiden – gik forbindelsen mellem de to lande i stykker.

DEL 3

Regimentet i Verdenskrigen 1914 – 1918

Eskadronchefer ved Krigseskadronerne, Husaren-Regiment 16

Situationen ved krigsudbruddet

De tyske operationsplaner og opmarch

Den som har gjort Verdenskrigen med, oplevede mere end slag og træfninger; mere end sammenstødet mellem hele bevæbnede nationer, ødelæggelsesmidler af grusom stigende virkning, hadpsykose blandt befolkninger og nådesløs ødelæggelsesvilje – en forandring af verden! Hvad der var før 1914, og hvad der skete efter 1918, er så så fundamentalt forskelligt i form og virkning, som om et årtusinde lå imellem. Før krigen: ubekymret glæde over tilværelsen, selvom erhverv og tjeneste dengang krævede meget; efter krigen start: begejstret fremad storm; måneder og år tæt på døden og afsavn; hærdet til en ubegrænset offervillighed og en soldater trofasthed, der også overlevede sammenbruddet af den afkræftede hjemstavn – hine dage, hvor alt syntes at blegne, der med stolthed havde været efterladt i den tyske historie. Og endnu en ny tilpasning til livet med sammenbidt vilje, der trods hån og fornægtelse, kæmpede sig igennem og endeligt nåede sit mål: en under smerter og ofre til nye kræfter og ny ære samlet nation!

Den kilde, hvorfra denne ukuelige nation fandt sin nye livskraft, lå imidlertid i oplevelserne ved fronten og hed: et i liv og død smedet kammeratskab.

Vi gamle soldater måler den store krigen forløb i korte træk, og genoplever den endnu engang med de troppelede, der trofast som kun et rytterregiment i den gamle hær, stod fast på alle fronter – med den, der knytter sig til vores schleswig-holstenske hjemstavn, og som for os alle engang var livets skole: Husaren-Regiment Kaiser Franz Joseph von Österreich, König von Ungarn (Schleswig-Holsteinsches) Nr. 16.

Kampe, marcher, stillingsafsnit: de er alle mere end døde navne og datoer! I hukommelsens klare billeder er det rystende alvor og alligevel fuld af soldaterhumor, der gjorde alt det slemme udholdelig. Og billederne samler sig til bevidstheden om, at vores regiment var en lille del af den store soldaterfront, der nok overvældet, men forblev ubesejret, og som opstod af den stærkeste af alle fronter; det af et helt folk!

Vi, som oplevede Schleswig år efter år som rekrutter kom og reservister gik, som unge blev til gamle heste og skoledes til »B-hest«, som vi på vej til øvelser ved Dannevirke så de grønne hegn og under efterårets jagter så falmede. Vi som hørte smedehammeren klinge ved borggraven eller hørte karabinerne bragte ved Neuwerk og Idstedt – vi bekymrede os kun lidt om politik hjemme og ude. Var vores Tyskland ikke mægtig, og havde det ikke sine flittige millioner af mennesker. Stod ikke hær og flåde rustet mod enhver fare. Takket være partierne stod nationen som én mand bag dets forsvar, skulle timen komme. Produktion og udenlandshandlen blomstrede.

Talte ikke vore tusinder af struber med hele verden imod enhver krigsfare? At i 1913 56 % af alle råstoffer importeredes, syntes ikke særlig risikabelt. Gjorde det noget, at Frankrig nu indkaldte 82,9 % af dens mandlige befolkning til militær værnepligt, og Tyskland, som var langt stærkere, kun 53 %. Eller var det langt mere end en diplomatisk gestus, at Poincaré under et stabsbesøg i Rusland, overrakte Zaren et sølvsværd?

Ved tilbageblik vil det i dag være vanskeligt i tørre datoer og handlinger at bevise, at Tysklands position i virkeligheden år for år blev mere udsat, og herunder ikke at gå ind på det indre sammenhæng, at der herskede en liberalistisk tidsalder, og at denne kom til udtryk i en fjendtlig imperialistisk kabinetpolitik, der netop ville indkredse vores fædreland. Under alle omstændigheder var det skuddene i Sarajevo, der den 28. juni 1914 rev forhænget i stykker og blottede dette sammenhæng. Og hvad der efterfølgende på hastig måde afspillede sig, var scener i en handling, der for længst var blevet bestemt af de magter i Europa, der beherskede deres historie. Håndtaget var trukket op – nu begyndte automatisk en frygtelig apparat sit spil

Tyskland så sig på en nat stillet overfor en krig på to fronter, som dens generalstab i næsten 30 år havde regnet med. End ikke de værste faktorer var i denne regning blevet overset: at England med sikkerhed og Italien sandsynligvis, ville stille sig på den fjendtlige front.

Den tyske plan for felttoget havde siden den geniale Schlieffens dage været, hurtigt at slå modstanderen i vest og om muligt omringe fra højre, og først herefter med hele styrken at slå til i øst.

Styrkeforholdet var, at den stående tyske hær med sine 87 divisioner i øst stod overfor 112 russiske og serbiske, og i vest overfor 72 franske, engelske og belgiske divisioner. Kampen stod mellem 5,379 millioner fjendtlige soldater overfor 3,547 millioner tyske og østrigske.

Den 26. juli traf Rusland og Frankrig tydelige militære krigsforberedelser. Den 30. juli kl. 18 iværksatte Rusland en generalmobilisering, og kom dermed to dage i forvejen for den tyske, der var fastsat til den 1. august kl. 17. Frankrig havde den 30. juli forstærket sit grænseforsvar, hvilket først skete i Tyskland den 31. juli kl. 13 med udsendelsen af signalet »truende krigsfare«.

På tysk side marcherede 23 aktive og 11 reservekorps, 10 kavaleri-divisoner og 17½ Landwehr-brigader i 7 armeer mod grænsen i vest.

Den belgiske fæstning Liège [Lüttich], der lå i vejen for den højre fløj af hæren, skulle erobres i et overraskende angreb med hertil særligt udvalgte enheder. I rammerne af dette angreb blev også vores Husaren-Regiment 16 anvendt fra første dag af krigen.

Hus.Regt. 16 mobiliserede på 12 timer. Allerede om aftenen på anden mobiliseringsdag, altså den 2. august, blev dens eskadroner indladet på tog.

I disse dages begejstring kom nationens kærnesunde vrede til udbrud, rette mod den fjendtlige, omklamrende sammensværgelse. Den fik også os schleswigske husarer til hurtigt at komme os over afskedens alvorlige time, der skilte os fra hjemstavn og kære. Desto mere, da hver eneste i den korte tidsperiode før afmarch, til fulde var optaget, og end ikke gav vore brave vagtmestre ro i nattetimerne. »Vi ses igen foran fjenden!« var ordene fra regimentets kommandør, Oberstlt. Ludendorff, som regimentet en sidste gang var trådt an på slotspladsen. Hver eneste husar var besjælet med tanken om, på slagmarken at gøre det samme som deres fædre.

Begejstringen bar også gennem togtransporten, der den 3. august fandt sin afslutning i Aachen. Hele turen blev ledsaget af strålende øjne, vejende faner, blomster, vinken og tilråb. Og som vi ved Köln passerede Rhinbroen, klang den gamle sang gennem alle vogne: »*Es braust ein Ruf wie Donnerhall*«.

Officersrangliste og funktioner

2. august 1914

Regimentsstab

Regimentskommandør	Oberstleutnant Ludendorff
Major ved staben	Major v. Roszewski
Regimentsadjutant	Oblt. Will (Carl)
Ordonnansofficer	Lt. Poten (Werner)
Telegrafpatrulje	Lt. Will (Edgar)
Regimentslæge	Stabsarzt d.R. Dr. Haeseler
Regimentsveterinær	Stabsvet. Rosenbaum
Fører for store bagage	Feldw.Lt. Niemann
Stabstrompeter	Musikm. Rusch
Regimentsskriver	Vizewachtm. Naeve
Regimentsintendant	Zahlm. Steffen
Regiments våbensmed	Waffenm. Mentzen

1. Eskadron

Eskadronschef: Rittm. Stern
 Oblt. Wrede
 Oblt. de Osa
 Lt. Wickel
 Lt.d.R. Benecke
 Fähnrich Rarjes
 Ob. Vet. Müllauer
 Wachtm. Toerper

2. Eskadron

Eskadronschef: Rittm. Frhr. Ostmann v.d. Leye
 Oblt.d.R. Willink (Herm.)
 Lt. Behnke
 Lt. Beck
 Lt. Schulz
 Ass.Arzt Dr. Holm
 Wachtm. Fokuhl

3. Eskadron

Eskadronschef: Rittm. v. Lattorff.
 Oblt.d.R. Fuglsang
 Lt. Eggerss
 Lt. Stever
 Lt. Neumann
 Fähnrich Hildebrandt
 Wachtm. Reimers

4. Eskadron

Eskadronschef: Rittm. v. Ahlefeld (Harald)
 Oblt.d.R. Vasel
 Lt. Müller
 Lt. v. Bötticher
 Fähnrich Bahn
 Ass. Arzt Meyer
 Ob. Vet. Reven
 Wachtm. Griesse

Regimentets mobiliseringsstyrke:

36 officerer og embedsmænd, 697 underofficerer og mandskab, 757 heste, 19 køretøjer

Fremstød gennem Belgien og Nordfrankrig

Den 4. august kl. 0700 samledes regimentet under 4. Kav.Div, der foruden den 18., også bestod af 3. og 17. Kav.Brig. foruden Reit.Abteilung, F.A. 3, Jäger 9 og Garde-Maschinengewehr-Abteilung, på vejen Aachen – Waelserquartier. Kl. 0915 begyndte kavalerikolonnen deres fremstød over Gemmenich i retning af Meuse. Op-gaven for H.K.K. 2 under General d.Kav. v.d. Marwitz var med den sammensatte Kavallerie-Division Garnier (ankomne dele af 4. og 2. Kav.Div.) og 34 Inf.Brig. at sætte sig i besiddelse af overgangen over Meuse og kana-len ved Visé, iværksætte opklaring mod linjen Antwerpen – Bryssel – Charleroi og forhindre den belgiske felt-hær i at forstyrre operationen mod Liège.

Ved Gemmenich overskred vi grænsen til Belgien. Selvom i starten befolkningens opførsel lod os i tvivl om, hvorvidt vi befandt os i et fjendtligt land, blev vi snart belært om noget andet. Spæringer af vejen af enhver art bremsede fremrykningen. Meuse-broen ved Visé blev meldt omhyggeligt ødelagt. Fra Visé og den vestlige bred af Meuse blev forspidsen beskudt og måtte rense flodbredden under ildkamp. Da overgangsstedet lå under ved-varende beskydning fra fæstningsartilleri ved Liège, og vores divisions brotræn endnu ikke var nået frem, for-blev kavaleriet ved Mouland på den østlige side af floden. 1./Hus. 16 spærrede grænsen mod Holland.

På den anden side Meuse var kun opklaringsdele af 2. og 4. Kav.Div. trængt frem til vest for Liège. Af Hus.Regt. 16 var halvdelen af 2. Eskadron underlagt Lt. Behnckes melde-samlepunkt ved Othée. På grund af vore opklaringsenheders tilstedeværelse på den vestlige side af Meuse, opstod hos fjenden straks det rygte, at nogle tusind tyske ryttere allerede den 5. august var svømmet over Meuse og havde besat Tongeren. Dette havde til resultat, at tre belgiske divisioner, der var sendt frem til beskyttelse af Liège, blev trukket tilbage bag Gette-afsnittet.

Vore opklaringseskadroner og patruljer, der den gang, 5. august, allerede var kommet over Meuse og var trængt frem mod vest, blev for en stor dels vedkommende lokket i baghold og revet op. Allerede den første dag viste krigen sit grusomme ansigt. Den lumske kampmåde fra de belgiske frantireurs, der i den efterfølgende tid gav os meget arbejde, tvang naturligvis til hårde modforholdsregler fra den tyske hær. Den nedbrændte Berneau og de i udkanten liggende, henrettede snigskytter, var i lang tid det første syn af krigen for de forbimarcherende tyske kolonner.

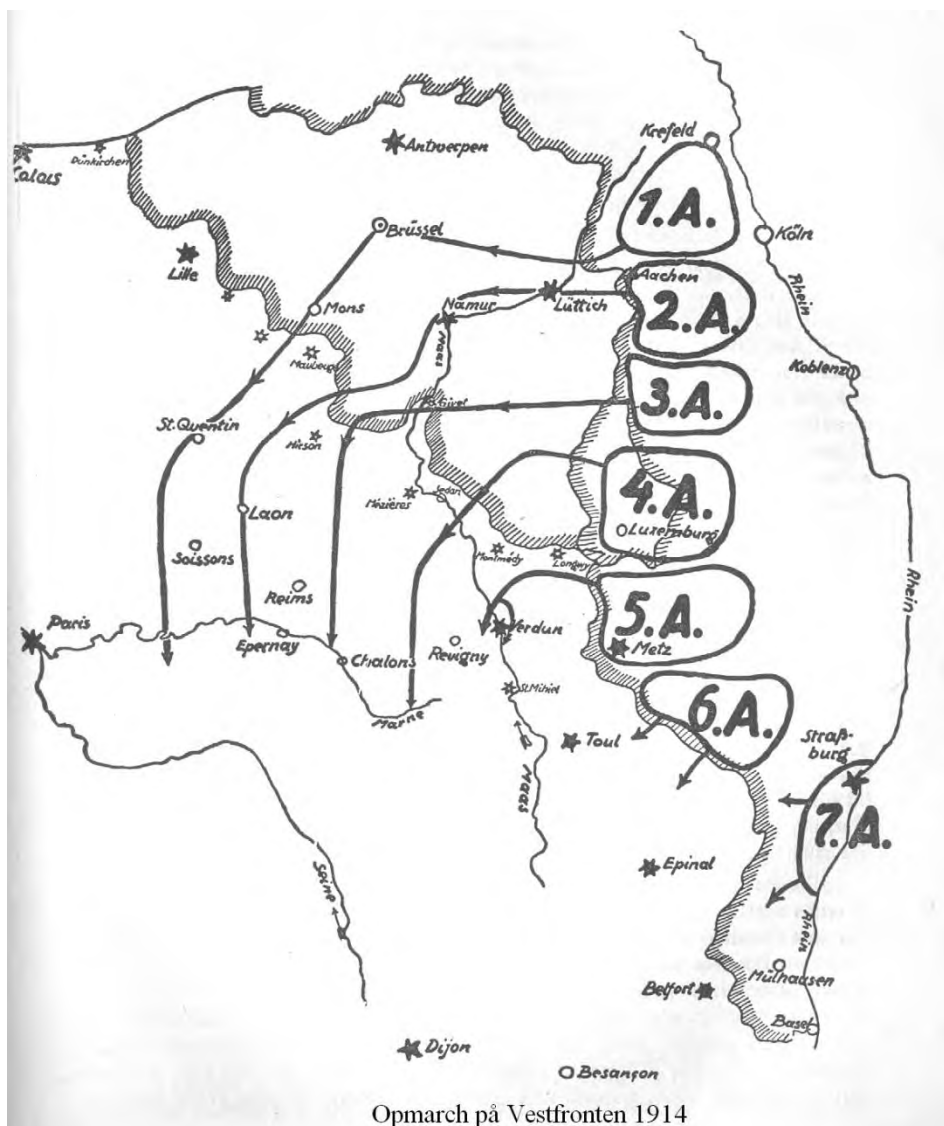
Kupangrebet på Liège syntes i starten at være slået fejl. Den angribende brigade, navnlig den, der angreb på østsiden af Meuse (34. meckelnburgische Brigade) led store tab, og de værste rygter spredte sig. Således skulle General v. Emnich, der første angrebet, være blevet myrdet i Liège.

I virkeligheden var det angreb, General Ludendorff personligt havde iværksat med 14. Inf.Brig. fra vest, lyk-kedes, og den belgiske kommandant lod allerede den 6. august halvdelen af sin besætning falde tilbage over Hannut for ikke at miste forbindelsen til den belgiske felthær. For vores kavaleri, der vel kunne havde lagt sig i vejen for dette, var megen værdifuld tid imidlertid gået tabt øst for Meuse. Først den 8. august kunne vores Ka-vallerie-Division ved Navagne komme over Meuse, og endeligt iværksætte den strategiske opklaring mod linjen Antwerpen – Bryssel – Charleroi.

Af Hus.Regt. 16 havde 1. Eskadron som A.E. opklaret i rummet mellem linjen Othée – Wavare og Meuse, navnlig i retning af Namur. Forstærket af et halvt kompagni fra 9. Jäger på cykler og en let radiostation, var den 9. august fra Fall-et-Wherr [Val Meer]i første omgang gået frem ad den store vej Liège – St. Trond [Sint Tru-iden] indtil Bergiles [Bergilers]. Vejen var bogstaveligt oversået med henkastede belgiske udrustningsgenstande som huer, tornystre og overfrakker. Det gav et vigtigt tegn på moralen blandt tropperne, der kort før var marche-ret ad denne vej mod St. Trond. Som vi i dag ved, var det den belgiske 3. Division og 15. Brigade. Af dens 40.000 mand nåede kun 10.000 frem til hærens hovedstyrke langs Gette.

Efter at eskadronen kom under beskydning ved Waremmes, placerede den sig ved Bergiles under de nødven-dige sikkerhedsforanstaltninger – patruljer til fods og til hest og poster. Telegrafforbindelsen med 4. Kav.Div. mislykkedes i første omgang ikke. Der var redet fjernopklaringer over linjen Hannut – Moxhe – Bierwart mod vest. Vi fandt imidlertid hurtigt ud af, at fjernopklaring i Belgien ikke kunne gennemføres på den indøvede må-de. Af tre fjernpatruljer fra 1. Eskadron blev to sprængt og deres førere taget til fange. Den tredje under Lt. Wickel lærte sig hurtigt den belgiske krigsførelses særheder, og ydede eskadronen værdifuld tjeneste under nær-patruljer. I nærheden af Moxhe dukkede Rittm. v. Hanstein, Hus.Regt. 15 op på vej med en melding om, at han var forstærkning til A.K. Stern, og at hans eskadron var undervejs. En fælles opklaring med begge eskadroner, der med deres jægerkompagnier nu udgjorde en betydelig styrke, blev aftalt.

På tidspunktet syntes for begge eskadronførere tidspunktet gunstig for i bil at opsøge de fjendtlige styrker foran Namur. Tre officerer og en Jäger, alle med skudklare karabiner, dannede med køreren besætning på bilen. Med god fart ble der kørt frem indtil frontlinjen foran Namur. Ingen fjender, ikke et skud. I nærheden af Ambre-

fin blev en sandet hulvej passeret. Pludseligt fik en cykel, henstillet op ad et træ, opmærksomheden til at stige. »Tilbage« lød kommandoen. For sent! Tvivlsomme personer var allerede dukket op langs kanten af hulvejen, og snart bragede kugler og hagl mod den kæmpende bil i sandet. Ilden blev øjeblikkeligt besvaret. Med et velsigtet skud fra sin Parabellum, nedlagde Lt. Lehmann fra Jäger 9 den første snigskytte, og under konstant skydning, lykkedes at komme ud af bagholdet i den af alt kraft bakkende bil. Men endnu var faren ikke overvundet. Mens to skytter holdt forfølgerne på respektfuld afstand, måtte to tunge jernbanesveller ved fælles kræfter rulles væk fra vejgaflen. Med flere huller i vindspejlet, men lykkeligvis uden andre skader, nåede bilen to timer senere frem til eskadronens lejrplads, hvor divisionen over telegrafen øjeblikkeligt blev underrettet om resultatet af den »flyvende opklaring«.

Tidligt den 11. august ankom Eskadron v. Hanstein og opklarede i retning Bierwart, mens Eskadron Stern overtog bagsikringen i retning af Hannut. Den 12. august gik begge eskadroner sammen frem mod Bierwart, hvor der var fastslået belgisk kavaleri og cykel-tropper. Her opnåedes den første træfningssejr for A.E. efter en to timers, omfattende ildkamp, rykkede husarer uden tab ind i Bierwart, hvor en gennemøgning gav værdifulde fingertegn på sammensætningen af den belgiske og franske styrke. Overfor en stærkere belgisk infanteristyrke, der faldt tilbage mod Namur, veg begge eskadroner i fuld ro ud mod Serassia, og gik under de sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger i bivuak ved Bonnesse.

Den 13. august – ulykkesdatoen – fik vores A.E. tab gennem fjendtlig overfald. Allerede tidligt havde et belgisk fly kredset over lejrpladsen, og i det øjeblik posterne fra de omkringliggende bakker, blev trukket tilbage for

Indtagelse af Liège

at slutte sig til eskadronerne, dukkede gennem den lette tåge fra vest, en tæt belgisk skyttelinje, der åbnede ild før skytter til forsvar kunne trækkes til. Der var ikke andet at gøre, end at gå i dækning og falde tilbage mod nord. Som husarer noget senere rykkede frem mod Ponnesse med karabiner, fandt de stedet tom – de sårede kunne på rekvirerede vogne bringes til Kloster Geer. Desværre havde overfaldet kostet os fem døde, og den kostbare telegrafstation havde måttet brændes af, så den ikke faldt på fjendens hænder. Lt. Wickel havde denne dag med sin patrulje en træfning med belgiske Guides og bevæbnede indbyggere. På trods af et blødende sår i låret, forblev han – husar i skind og ben – hele dagen i sadlen, og lod sig først om aftenen, efter at kampene var afsluttet, evakuerer sammen med de øvrige sårede.

Samme dag kunne husarerne bringe balance i regnskabet! Da en stærk belgisk enhed til cykels hen mod kl. 17 rykkede frem fra Branchon – Ambresin og vest for Bonesse foldede ud til angreb, gik Eskadronerne Hanstein og Stern til modangreb. Ved fast indgreb i en bue blev området rensat efter knap en times kamp. Belgierne måtte efterlade 11 døde og 29 tjenestecykler blev erobret – en velkomment erstatning for de mange døde heste.

Den 14. og 15. august gennemførte A.E. jernbane- og telegraf ødelæggelser ved Eghezée, gennemsøgte jernbanevogne og postforsendelser, havde flere mindre sammenstød med fjendtlige enheder, fik forbindelse til 4. og 9. Kav.Div, og kunne sammenfattende fastslå, at det tildelte rum nord for Meuse i de væsentlige var rensat for større fjendtlige styrker.

Den 16. august befalede H.K.K. 2 yderligere opklaring i den hidtidige linje i retning af Charleroi, og en fastholdelse af forbindelsen til 9. Kav.Div. I overensstemmelse med denne befaling fik begge eskadroner, efter at have suppleret deres ammunitionsbeholdning hos 9. Kav.Div., frem mod Thorembais – St.Trond. Ved Gembloux stødte endnu en A.K., Eskadron v. Landsberg fra Kürassier 4, til husarerne. De samlede eskadroner forblev for

natten ved Sart-le-Walhain. Vejene mod Namur og Charleroi blev overvåget. Vore patruljer blev livligt beskudt fra de Leez. I området Walhain – St.Paul blev franske kirasier og Husar patruljer konstateret. Alle tegn tydede i retning af, at det første sammenstod med den egentlige fjende, franskmændene, snart forestod. I hurtig rækkefølge blev dette bekræftet.

Den 17. august om eftermiddagen blev stærk fjendtlig kavaleri konstateret under fremrykning mod Charleroi med fremskudte eskadroner ved Combresse og Corroy. Den 18. blev denne styrke – en division – konstateret vest for Aishe-en-Resait, og nu udviklede sig det mest interessante under hele opklaringsperioden. Under springvis tilbagetrækning foran den stærkere modstander, placerede vores tre eskadroner sig til højre foran 9. Kav.Div., der på dette tidspunkt stod øst for Hottomont, og besatte banelinjen ved Noville-sur-Mehaigne. Vores ild tvang fjenden til at folde ud langs jernbanen, og et bedre mål kunne batterierne fra 4. og 9. Kav.Div. ikke havde fundet, som de åbnede ild med fuld virkning. Omkring kl. 14 rømmede franskmændene flugtartig området, efterladende sig en række liggende ryttere og heste.

Hovedopgaven for vores opklaring – fastlæggelsen af franske enheder i vores ansvarsområde nord og øst for Meuse, var dermed løst, og med bevidstheden om, at den havde gjort, hvad den skulle, kunne 1. Eskadron den 19. returnere til 4. Kav.Div. Hvad den lange uddannelse i fredstid hele tiden havde understreget, at opklaring ikke et øjeblik måtte indstilles, at den hele tiden skulle tilpasse sig ændrede forhold, var her for første gang i blodig alvor blevet bevist. Blandt patruljeførerne havde Lt. Wickel og Sergt. Schumacher haft de fleste muligheder for at udmærke sig. For alle var det imidlertid en tid, hvor vi helt alene, adskilt fra de større troppe enheder, som ægte, regelrette husarer, red midt i fjendeland - til stadighed i fare, til stadighed på tærne, altid kampparat - en ægte fornøjelse! Lansen i hånden, karabiner på ryggen og en god drik i karabinerskoen – sådan slog eskadronen sig igennem landet. Den 9. august rykkede eskadronen ud med en styrke på 170 underofficerer og mænd. Den 19. august var der kun 68 mand tilbage. Af fire officerer var tre såret og taget til fange, og kun ritmesteren var tilbage. To lette telegrafstationer og omkring 50 % af hestene var gået tabt. Der var blevet tilbagelagt 333 kilometer.

I mellemtiden af regimentet med 4. Kav.Div. rykket frem mod Tirlemont. Belgierne havde befæstet afsnittet langs Grand Gette mellem Tirlemont og Diest.

Havde vores føring været bekendt med den belgiske hærs ringe kampværdi, der efter faldet af Liège viste opløsningstendenser, havde H.K.K. 2 formentligt gennemført dens oprindelige beslutning om fra nord at angribe Gette-stillingen, og så havde det været spørgsmålet, om den belgiske hær ville være blevet presset tilbage mod Meuse og den franske 5. Armee. Det frontale angreb den 12. august ved Haelen havde kostet 4. Kav.Div. mange ofre, der primært måtte bæres af Dragoner-Brigaden.

Ved regimentet var heftig patruljeaktivitet. Et eksempel på sand kammeratskab, kombineret med den rigtige husar-beslutsomhed, giver følgende beretning af Sergt. Fabricius:

Den 12. august 1914 fik Lt. Schulz fra 2. Esk. Hus.Regt. 16 befaling til med Sergt. Fabricius og 10 husarer at rykke frem i retning af Landen for at fastslå den meldte belgiske fremmarch.

Efter en indgående instruktion af sine folk, red Lt. Schulz afsted. Spids på patruljen overtog Sergt. Fabricius med Gefreiter Michael og yderligere to husarer. Med den nødvendige forsigtighed og konstant på vagt, var vi allerede kommet et godt stykke, og havde passeret enkelte landsbyer, men havde ikke bemærket noget mistænkeligt. Så gik vejen, som vi fulgte, gennem en lille skov, og netop som vi var kommet igennem og igen var nået åbent terræn, opdagede Sergeant Fabricius på lang afstand en fjendtlig styrke Ulaner, der kom os i møde. Forspidsen forsvandt hurtigt tilbage i skjul i skoven, for herfra at følge fjendens bevægelse. Lt. Schulz blev øjeblikkeligt underrettet om den nærmende fjende. Han kom hurtigt frem, og som han havde fastslået, at fjendens styrke ikke var meget større end vores egen, var han straks besluttet på at angribe den, ikke mindst fordi terrænet også var velegnet hertil. Vi marcherede afsted under de tætstående løvtræer. I mellemtiden var fjenden kommet tæt nok på. Som et lyn brød vi derfor frem fra vores skjul direkte mod ulanerne. Uheldigvis havde vi fra den lille skov ikke set en hulvej eller grøft, der var skjult af volde, der gik på tværs af marken mellem os og fjenden. Først som vi kom susende, bemærkede vi den farlige hindring, men for sent til at undgå den. Enkelte af os kunne endnu hurtigt standse vore heste og klatre over grøften. Lt. Schulz og fem eller seks andre husarer, hvis heste ikke reagerede så hurtigt på den ændrede gangart, forsøgte at passere hindringen i spring. Det lykkedes for enkelte, hvorimod løjtnanten, der red forrest og ramte det måske farligste sted, styrtede og kom under hesten. De to husarer, der fulgte umiddelbart efter, styrtede også, og forsøgte forgæves at komme fri af deres heste. Der var ikke tid til at hjælpe dem, da fjenden nu var kommet betydeligt nærmere. Sergt. Fabricius overtog derfor kommandoen, efterlod et par mand, og angreb så koldblodigt med seks husarer de nærmende 16 Ulaner. I det første sammenstød blev en af modstanderne stukket ned fra hesten, mens de øvrige forsøgte at vige ud. Eftersættelsen blev indledt uden tøven, da vi pludseligt fra front kom under en morderisk geværlid. Der stod fjendtligt infanteri foran os, og modtog os fra gode dækninger. Uden dækning mod deres ild og for svag til at gennemføre et fortsat angreb, måtte vi nødtvunget hurtigt falde tilbage.

På uheldsstedet fandt vi vores løjtnant befriet af hesten, men liggende bevidstløs på jorden. De husarer, der var blevet ved ham, hejste ham op på Gefreiten Michaels hest. Denne lagde den bevidstløse foran sig på tværs af sadlen, og herefter forlod vi skyndsomst den uheldsvangre sted.

Efter et længere hårdt ridt nåede vi, uden yderligere uheld, tilbage til vores Eskadron. Dermed var vores løjtnant reddet.

Om skæbnen af en patrulje fra 3./Hus.Rgt. 16, der den 13. august om aftenen blev sendt på patrulje i retning af Tirlemont, beretter Hus. Fehrke:

Om aftenen den 13. august 1914 i bivuak ved Loos var eskadronen opmarcheret. Omkring kl. 21 kom vores Wachtm. Reimers ridende langs fronten, hvor han råbte »frivillige frem til patrulje!« Jeg husker det stadig, som det var sket i dag; jeg tror ikke, der var en eneste, der blev tilbage. Da vores vagtmester ikke kunne bruge hele eskadronen, udvalgte han nogle stykker, herunder også jeg, der som en af de yngste havde held til at komme med. Så vidt jeg husker, blev Vzvw. Vocke udpeget som patruljefører, hvorefter fulgte Uttfz. Keuchel, en-års Uttfz Hars, Gefr. Lückstädt, Husar Altenwerth, Ehlers, Mattfeldt og andre, hvis navne, jeg i dag ikke kan huske. Som smed fik vi Husar Benn med. Hvis jeg ikke husker forkert, talte patruljen 12 mand. Føreren blev i mellemtiden af ritmesteren orienteret om formål og mål med patruljen, og så gik det løs. I mellemtiden var det allerede blevet mørkt. Naturligvis gik det gennem terræn, da vi måtte undgå vejene på grund af faren fra fjenden og frantkireurs. Jeg var på dette tidspunkt ikke klar over, hvorhen vi skulle. Alligevel havde man naturligvis tillid til patruljens fører, og på den anden side havde nok hverken gjort fra eller til, om vi vidste det eller ej, og de belgiske landsbynavne kunne vi dårligt udtale. Jeg havde kun en følelse: det gik fremad! Som folk havde vi den etårs Uttfz. Hars, der nogenlunde kunne gøre sig forståelig overfor civilbefolkningen. Det må have været omkring kl. 2 om morgenen, da Vzvw. foreslog at tage en kort pause. Jeg husker endnu, at vi kom ud af en lille skov på en kornmark, hvor der allerede stod skokket korn. Efter forsigtig undersøgelse af, om luften var ren, blev der siddet af. Vi gik hurtigt i gang med at sætte korn i en halvkreds ved siden af hinanden, og hurtigt fik vi vores bivuak færdig. Vi var alle dødtrætte, da der i de første dage af krigen ikke havde været tid til søvn. Hestene blev trukket ind i halvkredsen, og under de to timers hvil, der nu fulgte, var to mand hele tiden sat en halv time på vagt på hver side af bivuakken, hvor de med gevær i hånd passede på, mens resten hvilede. Jeg må indrømme, at vi var så trætte, at vi i den halve time dårligt kunne holde øjnene åbne, men fjendens nærhed og det store ansvar – vor kammeraters liv stod jo på spil – virkede som mirakelmiddel, og jeg vil stadig i dag lægge hånden i ilden på, at ingen af posterne sov. Som det igen blev lyst, gik det videre. Der blev siddet op, og det gik fremad uden at anvende vejene. Efter et stykke tid mødte vi en officerspatrulje fra 15. Husaren, ligeledes på 12 mand, så vi tilsammen havde en styrke på 24 mand, og vi fortsatte sammen. Den første begivenhed fulgte omkring kl. 10. Som vi red gennem en roemark, så vi på afstand et tog, der kørte i vores retning. Vi tog derfor retning af jernbanen, der gik ikke så langt væk. I strakt galop tik det mod jernbanen. Det skulle være sket noget før, for det var os ikke længere muligt at standse toget, men kunne blot beskyde den bageste vogn. Som det senere viste sig, var det ikke til vores fordel. Det bør nævnes, at dette – persontog – var kommet fra retning af Tirlemont. Fra den sidste vogn – som toget næsten var forbi – blev et vindue åbnet, og en belgisk soldat truede os med begge næver. Vi kunne så observere, at toget standsede på den nærmeste station og at belgiere med deres markedskurve steg ud. At bedømme ud fra den modtagelse, vi fik i Tirlemont, blev der formentlig fra stationen sendt telegrafisk besked om vores tilstedeværelse. Vi red nu videre, og kom omkring to timer senere efter forsigtig opklaring frem til en landevej. Ved krydset lå et hus, og foran dette stod en ældre mand. Gennem vores folk, etårs Uttfz Hars, spurgte vi ham om der havde været set belgiske eller franske soldater, eller om sådanne havde været i nærheden, hvilket han benægtede. Som vi fortsatte langs vejen, kom Tirlemont snart efter indenfor synsvidde. I nærheden af byen havde vi en mærkelig følelse, der gav sig udtryk i en forstærket opmærksomhed. Man kan endda sige, at det også blev overført til vores heste. For at beskrive området må jeg fortælle, der foran byen, omkring 300 meter til venstre for os lå en bebygget gade langs banedæmningen, og at der 200 til 250 meter foran os lå en lang lagerbygning, der formentlig tilhørte jernbanen. I firkanten mellem vejen, hvorpå vi red, den foran liggende lagerbygning og gaden til venstre, var der en grønsagsmark, hvor fem eller seks kvinder arbejdede. Vi red i let galop hen mod dem for at få yderligere oplysninger. Som kvinderne opdagede os, løb de rundt mellem hinanden, men blev så stående, da de så, at vi ikke ville gøre dem noget, men blot have oplysninger. Også de hævdede ikke at have se nogen. Som vi endnu stod stille, faldt der skråt til højre for os et pistolskud. Det var signalet til ildåbning. Straks herefter faldt også flere geværskud fra forskellige sider. Kvinderne flygtede fra stedet og vi stormede mod den bebyggede gade, for her at søge dækning mellem husene. Men så snart vi drejede ind i gaden kom vi fra aksen i ilden. Fra begge sider af gaden blev vi fra husene mødt af en kugleregn. Det første jeg så var, hvordan min kammerat Josep Altenwerths hest tog et langt skridt fremad og styrtede, ramt af et skud. På trods af den helvedes larm kunne vi tydeligt høre kuglerne ramme husmure og reklameskilte. Knap 30 meter længere fremme, blev det min tur. Alt, hvad der nu fulgte, skete naturligvis på sekunder. Under alle omstændigheder var min hest ramt. Vi styrtede, jeg blev kastet ud af sadlen, men kom hurtigt på benene. Da jeg i første omgang troede, at min hest blot var styrtet, gik jeg med det samme hen til den, for igen at få den til at rejse sig. Da jeg imidlertid tog fat i tøjlerne, så jeg redeligheden: i en stærk

strøm stod blod ud af hestens næse og mund, og jeg så nu, at den var ramt af to skud ved skulderbladet. For mig var hesten fortabt. I samme øjeblik kom Altenwerth løbende. Da min sabel var fastgjort til sadlen, trak jeg den hurtigt ud. Med sablen i den venstre og lansen i den højre hånd, løb vi nu begge gennem gaden, hvorfra der blev skudt fra begge sider. Jeg må her indskyde, at vores patrulje i fuld galop var fortsat gennem gaden, der fortsatte til venstre, mens vi, formentlig til vores held, løb ligeud i retning af banedæmningen. Endnu inden vi nåede så langt, snublede jeg over min lanse, hvorefter Altenwerth råbte: »For guds skyld, kast dog lansen væk!« Så løb vi ind i et ledvogterhus, der lå til højre, og jeg må sige, at vi nu var rigtig på den. Det lille hus var omgivet af et halv højt stakit af træ, og hvorfra truede os allerede to eller tre bajonetter. Som vi løb forbi faldt da også skud mod os, men det forfejlede deres mål. Så gik det et lille stykke langs banen og så ned i noget højt græs. Nu gjorde vi front mod fjenden og observerede, for vi kunne ikke løbe længere. Tungen hang bogstaveligt ud af munden som på en jagthund. Desuden var det middagsstunden, hvor solen bagede ned over os. Vi blev nu ladt i fred, mens patruljer fortsat blev fulgt af enkelte skud. Vi frigjorde os nu fra fjenden i dækning, og nåede den anden side jernbanedæmningen. Herfra kunne vi fastslå, at kun fire eller fem herreløse heste løb omkring i det område, hvor patruljen var forsvundet. Vi måtte nu overveje, hvad vi nu skulle gøre. Vi var stadig udrustet med hver sin karabiner og nogle få skud, og jeg havde desuden min sabel, som jeg, da jeg ikke havde nogen skede, anbragte i karabinerremmen. Vi havde intet kort, så vi kunne finde rundt i området, og vi havde intet kendskab til det franske sprog. Det betød, at vi måtte fortsætte på lykke og fromme, og forsøge at finde retning efter solen, for vi måtte jo mod øst. Vi drog afsted med karabiner i hænderne, og i en bue udenom alle huse og bebyggelser. Vi fik gennem marker og enge mens vi hele tiden holdt forsigtig udsyn. Det må have været omkring kl. 15, da vi bemærkede en bonde, der gik med en trillebør på en mark. Da han endnu ikke havde opdaget os, gik vi ham i møde. Vi var vel 50 meter fra ham, da han så os. Han stivnede et øjeblik, men løb så derfra uden trillebør og redskaber, og var næsten med det samme forsvundet i en hulvej. Vi løb efter, og som vi nåede kanten af hulvejen, kunne vi se en større landsby ligge lige foran os. Da vi ikke kunne se noget mistænkeligt, gik vi – dels af nysgerrighed for at få nyt at vide, dels også fordi maven krævede sin ret – frem mod det første hus, hvor der stod to mænd; naturligvis var karabinerne hele tiden skudklare. Vi var imidlertid næppe nået frem, før omkring 50 nysgerrige strømmede til. Der forsamlede sig hele tiden flere mennesker, og hele situationen syntes at blive mere og mere kilden for os. Så blev vi pludseligt tiltalt på tysk af en herre, nemlig en belgisk læge, der havde studeret i Berlin. Vi underholdt os et godt stykke tid med ham. Blandt andet fortalte han, at der allerede var trukket meget belgisk militær forbi, og foreslog os – da vi så at sige befandt os bag den fjendtlige front – at lade os tage til fange. Vi ville så komme til Antwerpen, og her ville vi få det godt. Vi afslog naturligvis med det samme forslaget, da vi som 16. Husaren ikke sådan uden videre lod os tage til fange, så skulle der ske noget helt andet. I mellemtiden havde vi fået en cigaret, det samme skidt af sort belgisk tobak. Til sidst vi også noget at drikke og en mængde dejlig smørrebrød. Det var nu tiden, hvor vi skulle videre. Vi gik hele tiden gennem terrænet mod øst, indtil vi måske to timer senere så tre ryttere i det fjerne, hvorfor vi i første omgang gik i dækning. Det var fjendtlige rytter, der imidlertid ikke opdagede os og fortsatte. Vi havde besluttet os til ikke at skyde, da vi ikke vidste, hvad der lå bagved. Vi fortsatte vores vandring indtil vi om aftenen nåede et forladt, allerede halvt ødelagt ledvogterhus. Her ville vi blive for natten. Vi fandt endda her noget at spise, blandt andet en vidunderlig marmelade med hele frugter. Så gik vi ud på jernbanen for at kunne holde til øje og lade os varme af aftensolen. Efter måske en halv time så vi en gruppe ryttere, men ret langt fra os. Vi kunne kun lige ane, at de førte lanseflag, hvorfor det måtte være vore ryttere. Nu var det op til os, at gøre os bemærket. Vi stillede os op på banedæmningen, råbte og vinkede, men intet hjalp – de var for langt væk. Uden at tøve tog jeg min karabin og skød én gang op i luften. Herefter blev rytter opmærksomme på os. Vi kunne følge, at føreren af patruljen betragtede os gennem en kikkert som vi fortsatte med at vinke, og kom så nærmere. Det var en officerspatrulje fra 9. Ulaner, tilhørende 4. Kav.Div. Løjtnanten spurgte så: »Kammerater, hvad bestiller I dog her?«. Vi fortalte om vore oplevelser og spurgte ham om vejen til vores division. Han mente dog, at han ikke kunne efterlade os alene, og foreslog os, at komme med ham. Det gik til den næste landsby for at rekvirere heste til os. For at dække os, blev fire ulaner hos os, mens hovedstyrken hurtigt red ind i landsbyen. Som vi fulgte efter til fods, var landsbyens borgmester – Maire – hentet frem. Løjtnanten anmodede ham om at sørge for to heste til os. Først mente han ikke, at der var flere i landsbyen, men som han lidt skarpere blev anmodet endnu engang, gik han dog med os ind i en slotsartig bygning, hvor min kammerat, Josef Altenwerth, fik en lille plettet hest, som af ejerinden – en ung pige – til afsked endnu engang fik et kys. Jeg skulle også have en hest og fik en meget stor, tung belgier, der formentlig aldrig før var blevet redet. Vi reddede os også sadler, og snart var vi igen opsiddet. Når vi red ved siden af hinanden, var jeg mindst en halv meter højere end min ven Josef. Vi så ganske enkelt ud som Gø og Gokke: han på den lille plettede, jeg derimod på den store belgier, og oven i købet på civile sadler. På den måde red vi samme med Ulaner-patruljen, der hurtigt fik løst dens opgave, og vendte med den tilbage til divisionen, hvor vi først ankomst sent på natten. Indtil det igen blev lyst, blev vi ved Ulanerne, og søgte først næste morgen tilbage til vores regiment, som vi også hurtigt fandt. Da vi fik øje på vores vagtmester, meldte vi os forskriftsmæssig tilbage. Hvis jeg husker rigtig, modtog han os med ordene: »Hvor har I de andre?« Herefter aflagde vi beretning og måtte herunder fastslå, at vi var de første, da var kommet tilbage fra patruljen. Hen mod middag ankom Uffz. Keuchel, Husarerne Ehlers og Mattfeldt og andre, hvis

navne jeg ikke husker. Tilbage var Einj.Utffz. Hars (død) og Vzm. Bocke og smeden Benn, der begge hårdt såret faldt i fangenskab. Benn døde som følge af hans sår i 1937.

Den belgiske division blev så hårdt medtaget af vores angreb, frem for alt ilden fra jægere, Gardemaskingeværbataljonen og den ridende afdeling af F.A.R. 3, at den belgiske konge standsede alle angreb og kort efter – den 18. august – faldt tilbage mod Antwerpen. Desuden vente han sig mod den franske hærledelse med anmodning om støtte.

Den franske øverstkommanderende Joffre befalede herefter General Sorbet, der med sit kavaleri-korps befandt sig på den franske venstre fløj, til under alle omstændigheder at holde forbindelsen til den belgiske hær. På baggrund af denne befaling gik to franske kavaleri-divisioner mod øst, vest for Bois du Buis og nordvest for Namur, mod de jægere, han havde fået melding om. Her havde i mellemtiden 4. og 9. Kav.Div. samlet sig omkring Perwez. Det var disse mod øst fremrykkende kolonner, der i rette tid var blevet observeret af Opklaringseskadronerne Stern og v. Hanstein, og lagt under en ødelæggende ild fra jægere og artilleri.

Fremrykning på højre fløj af hæren

Tegnene på en påtænkt omgåelse af vores fløj blev nu tydeligere. Endnu den 18. august stod fire belgiske divisioner på begge sider af Tirlemont bag Gette. Under 1. Armees fremrykning kom det ved Tirlemont kun til en hård kamp for IX A.K. Den belgiske felthær kunne på grund af vores smalle fremrykning mellem den hollandske grænse og Lüttich ikke mere effektivt omslutes, og veg som allerede nævnt tilbage mod Antwerpen. Allerede den 20. august rykkede IV. korps under klingende spil ind i Bryssel. Den fjendtlige venstre fløj bestod herefter af franske, henholdsvis engelske styrker.

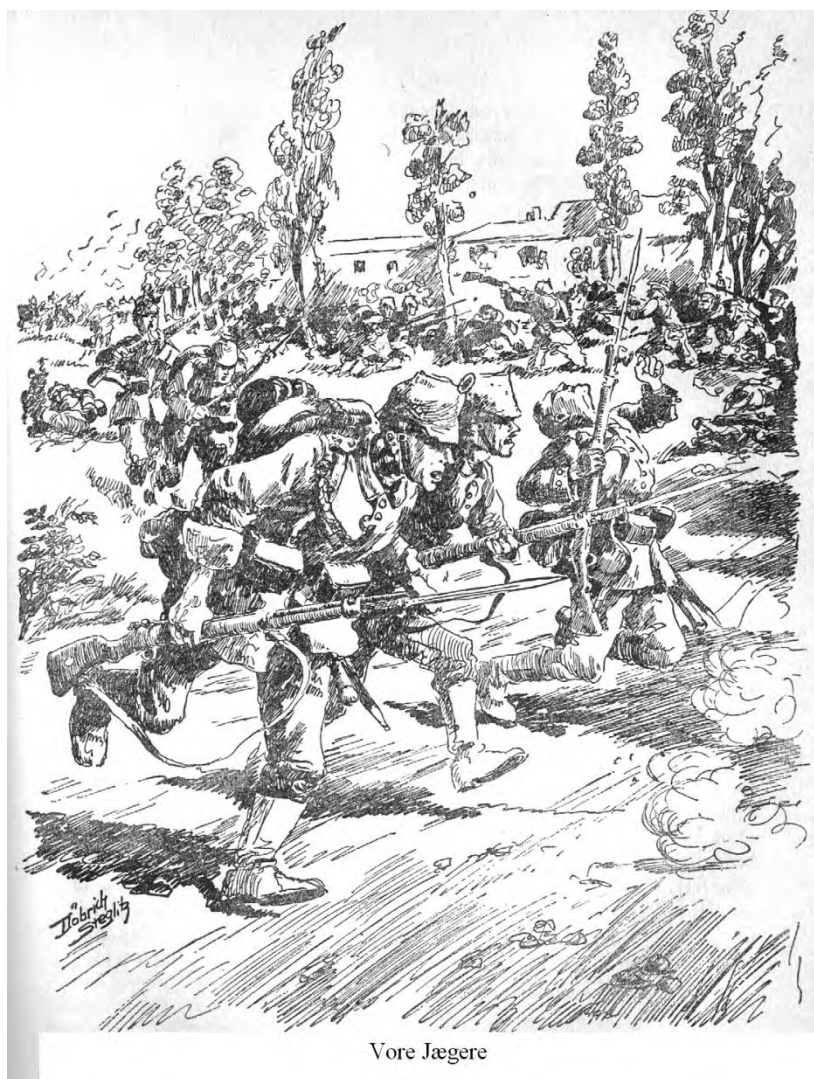
Endnu den 19. august forelå der ingen oplysninger om englændernes landgang og fremrykning. Højre fløj af vores hær – 1. og 2. Armee begge under Generaloberst v. Bülow – svingede over linjen Ninove – Nivelles mod sydvest i retning af den franske grænse. 2. Kav.Korps blev sendt frem mod vest i retning af Ostende. Den 19. august var vores Husar-brigade blevet indsat sydøst for Leez, hvor 2./Hus. 16 og 3./Hus 15 sammen med Gaarde-M.G. Abt. under Major v. Raszewski, havde trængt fjendtligt kavaleri tilbage. Den 23. august kunne 4. Kav.Div, uden at have en fjende foran sig, gå i bivak ved Escanaffles på Schelde. Fremrykningen mod vest havde været et stød i luften. Set i bakspejlet må det beklages, at vores hærkavaleri ikke, som det havde været Generaloberst v. Kluck hensigt, blev indsat skarpt mod sydvest.

I mellemtiden var nemlig samlingen af engelske divisioner ved le Catau og deres fremrykning på venstre fløj af den franske hær ved Maubeuge, blevet erkendt. Hvad der imidlertid ikke var blevet erkendt, var muligheden for at sende en stærk kavalerimasse frem på vores højre fløj i retning af Cambrai. Dette ville have ramt englænderne i flanke og ryg. Den 5. franske var nemlig bragt i største fare gennem vores 2. Armees angreb over Meuse under Generaloberst v. Bülow (Slaget om Namur) og det samtidige gennembrud af dens østlige fløj af 3. tyske Armee over Dinant. Og samtidig blev de engelske divisioner ved Mons angrebet og slået af 1. Armee under Kluck.

Mens nu den 24. august 2. Kav.Korps endeligt blev lagt tilbage under 1. Armee og straks sendt mod syd, var det for sent. Muligheden for at afskærer englænderne i ryggen, bestod ikke mere. Både den 5. franske arme (Langrefax) og det engelske ekspeditionskorps under French kunne slippe ud af den truende knibtang og trække sig tilbage mod syd. Til en indvirkning på 1. Armees kampe kom det for vores Kav.Korps desto mindre, da det ved Tournai blev opholdt af en alvorlig opgave. Her kom det til kamp med dele af den franske 88. Territorial-Division. Hus.Regt. 16, der dannede forspids, gik med tre eskadroner fra nord frem mod byen i kamp til fods, med tilslutning til 9. og 7. Jäger. Tournai blev indtaget. Desværre faldt under denne kamp Rittm. Freiherr Ostmann v.d.Leye og Lt. Stever. Om eftermiddagen gik 4. Kav.Div frem over Antoing – St.Maur – Willemeau. Under højt hurra blev den franske grænse i mørket overskredet sydvest for Rumes sydvest for Tournai.

Mens 1. og 2. Armee forfulgte den flygtende fjende mod syd, blev 2. Kav.Korps over Denain sendt frem mod ryggen på englænderne, i et nyt forsøg på at afskærer dens tilbagerykning. Under dette fremstød blev to franske territorial-kompagnier, der forsprængt gik tilbage vest for Haspres, angrebet af 4./Hus. 16, 1./Hus 16 og den ridende afdeling af F.A.R. 3 under Major v. Raszewski. Det kostede 4. Eskadron en tredjedel af dens skytter, men kunne modsat indbringe 1 officer og 56 mand som fanger.

Den 26. august fortsatte 2. Kav.Korps under løsning af dens opgave fra området ved St.Aubert videre mod syd, men stødte allerede i Warnelle-afsnittet på stærke engelske styrker af alle våben, der havde forskanset sig. Omkring Beauvois, Bethencourt og Quievry kom det til hårde kampe, der først hen ad aften fandt deres afgørelser. Alle tre Kav.Div. blev indsat i kamp til fods. Fra Hus.Regt. 16 gik skytter fra tre eskadroner under Rittm. v. Ahlefeld frem ad vejen mod Caudry. Først da VI. A.K. på fløjen gik til angreb, rømmede fjenden dens stillinger.

Vore Jægere

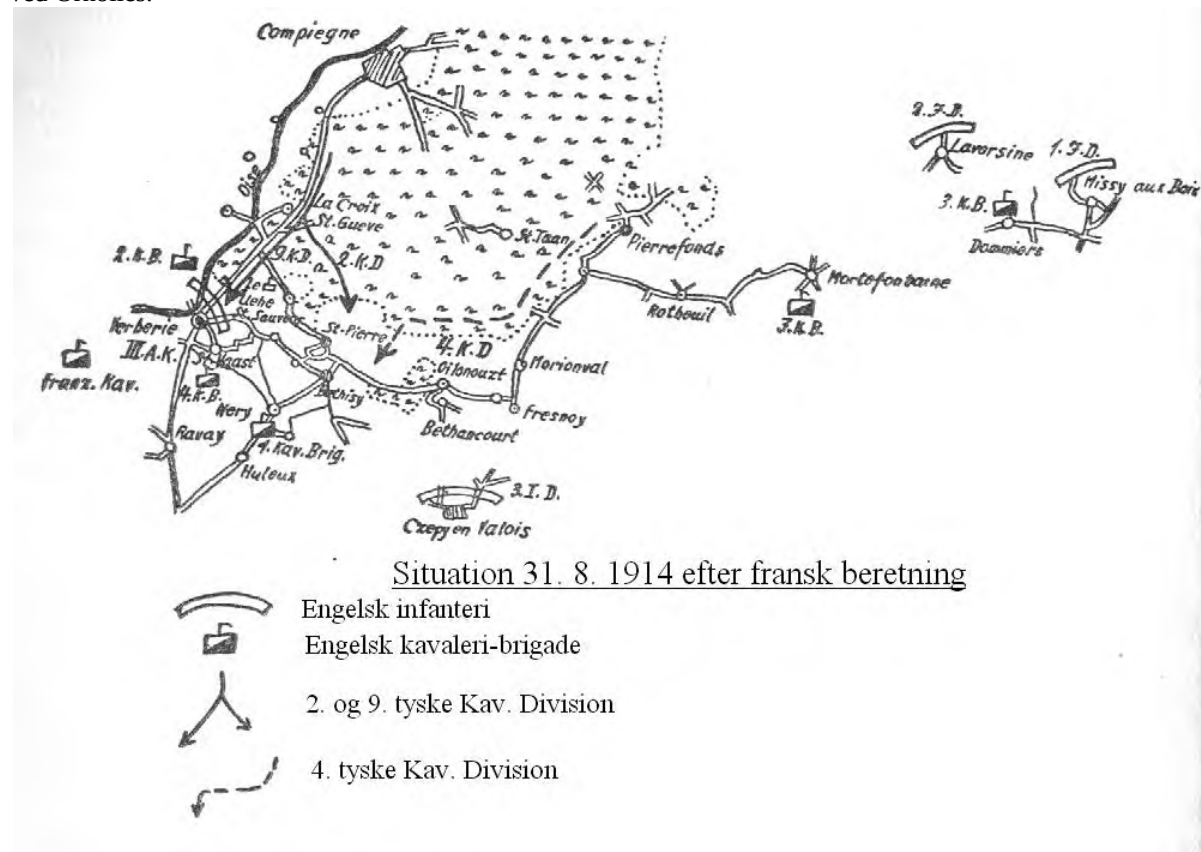
Med disse kampe havde vores kavaleri opfyldt dens opgave, at fastholde fjenden under tilbagetrækning mod sydvest. Et omsluttende angreb mod højre ville naturligvis have haft en afgørende indflydelse på slaget ved le Cateau. Derfor udslag englænderne endnu engang den truende ødelæggelse, og fortsatte, skjult af mørke og strømmende regn, tilbagetoget mod sydvest.

Den 28. august fortsatte 2. Kav.Korps i rækkefølge 2., 4., 9. Kav.Div. fremrykningen langs vejen Cambrai – Bapaume. Ved Lebuquière blev divisionerne angrebet af overlegne franske territorial-styrker og tvunget til at vige ud mod Bertincourt, senere Manancourt. I området Saisy-Saillisel – Rocquigny – Bertincourt blev desuden en ny fjende konstateret fra nord kommende stærke fransk infanterienheder. Om eftermiddagen kom der fra A.O.K. 1 befaling til at forhindre fjenden foran fronten i at undslippe nord for Somme-afsnittet ved Peronne. Uden at tage hensyn til den nye optrædende, væsentligt svagere fjende på højre flanke, hvor der i i området Moislains – Manancourt stadig blev kæmpet mod fransk kavaleri og territorialtropper, der formentlig var kommet fra Arras - befalede A.O.K. 1, at Kav.Korps 2 skulle rykke frem vest for Peronne over Somme, og her holde overgangene åbne for den efterfølgende arme.

Situationen på vores højre fløj var således: ganske vist var englænderne og den franske 5. Armee under grænsekampene blevet trængt tilbage, men ikke afgørende slået. Efter slagene ved Saarburg og Mörchingen koncentrerede A.O.K. 1. Armee sig om operationerne på hærens venstre fløj, og skænkede ikke den afgørende fløj den opmærksomhed, som den efter Schliffen-planen burde. Da der samtidig på den østlige krigsskueplads opstod en krise, måtte to armekorps netop fra denne fløj trækkes mod øst. Først efter nyheden om det sejrige

slag ved Tannenberg, og faren i øst i første omgang syntes overstået, kom vores afgørelsesfløj igen til sin ret-tighed.

De 27. august befalede Hærens overkommando i et generelt direktiv alle hære i vest til at fortsætte deres fremrykning over linjen La Fère – Laon – Reims – Charlons-sur-Marne. Herved blev det bestemt, at 1. Armee med 2. Kav.Korps underlagt, skulle rykke frem vest for Oise mod den nedre del af Seinen og herved overtage dækningen af hærens flanke. Vores Kav.Korps var i mellemtiden den 28. august stødt på uventet modstand fra fjendtlig infanteri og kavaleri, og derved som befale, forhindre i at sætte over Somme, og blev for natten i om-rådet Bouchavesnes – Allaines. Det var for største delen kommet bag vores eget infanteri. Først den 29. august kl. 0600 overskred 4. Kav.Div. Somme ved Cléry. Den fortsatte herfra over Estrés – Lihons, kom så imidlertid under fjendtlig artilleriild fra Rosières området og nåede ikke yderligere frem, men blev for natten ved Méhari-court. Banelinjen Amiens – Paris og Amiens – St. Quentin blev eftertrykkeligt ødelagt. Den 30. august lykkedes det 4. Kav.Div. uden kamp at nå frem til området øst for Roye. Hus.Regt. 16 gik sammen med I.R. 84 i bivak ved Ornolles.

Sejre i ryggen på fjenden

Vi stod umiddelbart overfor den dristigste operation, der lykkedes for det tyske rytteri under Verdenskrigen. Rammerne dannedes af den operative situation: øst for Amiens var 1. Armee under den ikke afsluttet fremryk-ning, stødt ind i nye fjendtlige kræfter, der fra vest og sydvest (14. franske Division fra Mulhouse området) fra trukket til for at bremse den højre tyske fløj. Disse kræfter blev slået af vores 1. Armee, og flygtede herefter mod syd og sydvest. Imidlertid stod samtidig 2. Armee sydøst for St. Quentin i hårde kampe med den 5. franske Ar-mee, der endnu engang var standset op for at kæmpe.

Af hensyn til det strategiske mål: fremstødet mod Seinen, afviste Generaloberst v. Kluck den 29. august at svinge mod venstre til assistance for nabohæren. Den 30. august anså han den forbigående trussel mod højre flanke som fjernet, da den nye fjende var trængt tilbage over Avre, og og frygtede nu mere, at hans hidtidige marchretning ville udvikle sig til et slag i luften. For han syntes der nu et langt mere lønnende mål for operatio-

På korteste afstand åbnede den ridende afdeling fra F.A.R. 3 og Garde-M.G.- Abt. 2 ild mod den fuldstændigt overraskede fjende. De øvrige dele af 4. Kav.Div. blev indsat med front mod vest, henholdsvis mod nord, som de netop befandt sig: 3. Kav.Brig. mod nord, 18. Kav.Brig. mod syd, mens 17. Kav.Brig. dækkede den ridende afdeling batterier. Kl. 0530 red 2., 3. og 4. Eskadron Hus.Regt. 16 i tre bølger frem mod de fjendtlige skytter og artilleri. Brigadekommandøren, Oberst v. Printz, begyndte personligt angrebet med ordene: »Attaque på en række – jeg angiver retningen!«

På grund af mørket og den korte tidsfaktor, havde det ikke været muligt på forhånd at opklare terrænet. En hulvej og en slugt, bevokset med tjørnebuske, kostede efter 1000 meters galop mange heste, især ved 4. Eskadron, der måtte sidde af og angribe videre med karabiner. Angrebet, hvor for øvrigt 2. Eskadron i sidste øjeblik af divisionskommandøren blev trukket ud til en særlig opgave, måtte afbrydes.

Et engelsk batteri var blevet nedkæmpet af vores ildoverfald, før det kunne sættes i stilling; dens artillerister og heste lå i rækkevis nedkæmpet på bivaukpladsen. Af respekt for fjenden må det dog nævnes, at de meget hurtigt overvandt forvirringen, og allerede fire minutter efter ildoverfaldet, åbnede ild. På meget kort tid var forsvaret organiseret. Forstærkninger rykkede frem fra Verberie og St. Sauveur. Tågen lettede, og fra minut til minut steg virkningen af det engelske artilleri. Vore batterier, der i tågen var rykket ind på skudafstand, kom i en vanskelig situation. Da Generallt. v. Garnier omkring kl. 9 afbrød kampen, måtte otte kanoner efterlades, da hestene ikke længere kunne bringes frem.

For 4. Kav.Div. var afbrydelsen af kampen på ingen måde afslutningen på den dristige operation. En patrulje, der var trængt ind blandt det fjendtlige infanteri, fandt sig hurtigt omringet til alle sider af fremrykkende engelske kolonner. En undvigelse mod nord var umulig, da alle overgange over Automne i området ved Béthisy var besat. Også mod øst, i retning af Crépy-en-Valois, blev der meldt om fjender. Derfor gik det mod division i sydlig retning. Ved Rosières blev der truffet alle sikkerhedsforanstaltninger til et længere hvil og hestene blev vandet. Hele 1./Hus. 16 var sat på forstærket feltvagt. En officer fra »Royal Horse Guard« blev af Uffz. Litz indbragt som fange. Han tog sin skæbne koldblodig og bød det velkommen, i øvrigt på flydende tysk, at krigen for ham var forbi – han var nemlig løbet tør for cigaretter! Desværre flygtede han senere, da han kun utilstrækkeligt blev bevogtet.

Rittm. Stern og v. Wilnowski, 2. Adjudant ved 4. Kav.Div, blev under en personlig opklaring omkring af en engelsk rytterpatrulje. Det lykkedes dem at bryde ud af, men Sergt. Vollbehr, der ledsagede dem, og hvis hest blev ramt, kom i fangenskab.

Stadig mere snæver blev 4. Kav.Div. indesluttet. Omkring kl. 18 syntes det ikke længere at være muligt at komme længere i skoven øst for Versigny.

18. Kav.Brig. trak deres heste så lydløst som muligt gennem skoven. Både man og hest fra efter en march på 110 kilometer dødsens trætte. Man sov hvor man gik og stod. Det var måske den eneste gang under Verdenskrigen at en enhed overnattede i den samme skov, hvor kamp to kilometer væk, den samme nat, fjendtlige enheder rykkede igennem (hele den 5. engelske division i retning Dammartin).

Dragoner-brigaden red samme nat endnu længere mod Paris. De stødte ved Ermenonville mod en engelsk ammunitions kolonne, som blev fordrevet, rykkede frem gennem besatte landsbyer og skove, og blev endeligt over 36 timer ved La Chapelle på vejen mellem Senlis og Paris.

Vores 2. og 9. Kav.Div. var den 31. august og 1. september ved Verberie låst fast af stærk engelsk modstand, og kunne ikke gribe ind i træfningen ved Néry.

Om fremrykningen gennem Nordfrankrig og dagen ved Néry, skrev et medlem af 3./ Hus. 16 følgende beretning, hvori også er anvendt bilag og dagbøger fra kammerater og andre kilder:

Vovestykket med overfaldet ved Néry er den største æresdag for 4. Kav.Div, hvori Hus.Regt. Nr. 16 har en stor andel.

Efter gadekampen ved Tournai den 24. august 1914 blev den franske grænse overskredet med begejstret stemning og sang. Nordfrankrig lå åben for os, og det drejede sig om at jage fjenden, ikke at give ham ro. Endnu engang standsede fjenden for at yde modstand, den 26. august om eftermiddagen ved Bethincourt, hvor han af os blev fastholdt så længe, at infanteri fra II. A.K. nåede frem. For første gang stod englændere over for os, som viste sig seje og som havde et udsædvanligt stærkt artilleri med sig. Vi rykkede frem mod fjenden til en afstand af 500 meter, og holdt ham her hen med skytteild indtil endeligt om aftenen vores infanteri nåede frem og kastede englænderne tilbage. Denne dag faldt foruden den tapre kommandør for 3. Riden-de Afdeling, Major Wagner, også den i hele regimentet afholdte Lt. Beck, der såredes dødeligt af et sprængstykke. Træfningen ved Bethincourt var den heftigste, vi endnu havde oplevet. Også her var fjenden blevet slået under store tab, og det var nu igen kavaleriets opgave, energisk at sætte efter fjenden og ikke igen lade ham komme til organiseret modstand. Dag og nat sad vi i sadlen og drev franske og engelske styrker foran os. Fremrykningen gik direkte mod syd, og man kunne allerede se vejskiltene mod Paris. Kav.Korps. v.d. Mar-

witz, bestående af 2., 4. og 9. Kav.Div. havde ordre til at angribe fjenden, hvor end han blev mødt, og ikke gennem en langvarig ildkamp, men skulle – som den skriftlige befaling lød: »ride ned med blanke våben«. Til dette formål skulle Kav.Korps v.d. Marwitz i tre kolonner overskride Oise og Aisne. Samlepunkt skulle den 1. september være området ved Rossières.

Den 30. august blev der kl. 0530 brudt op fra bivuakken ved Lihons. Vi marcherede mod syd, altså fra Roye mod Paris. Efter et hvil ved Amis kl. 1430, red vi til Ognolles i bivuak, hvortil vi ankom kl. 1930. Til vores store glæde stødte vi for første gang på vores 84'ere, hvis marketender forsynede os med tobaks- og drikkevarer, i det omfang vi ikke allerede selv havde gjort det. Det var en festlig aften, og det blev sent før vi lagde os i kornet for at sove. Desto mere ubehageligt var den tidlige alarm næste morgen, der allerede skete kl. 0245. Kl. 0330 marcherede vi mod syd over Candor til Lassigny, og holdt kl. 0830 hvil i Elincourt. Lassigny og Elincourt var forladt af dens beboere og alle bygninger var låst af. Det kostede derfor en masse besvær at skaffe den nødvendige vand til tørstende mennesker og heste. Så gik det videre og videre, hele tiden i trav og kampbagagen ikke kunne følge med. Snart var Oise overskredet ved Thourotte, og kl. 3 om eftermiddagen nåede vi efter en march på 70 km i en ubærlig hede til slottet Offemont, hvor der blev gjort to timers hvil. Forbindelsen til de andre Kav.Div. var gået tabt. Vi red videre mod syd og overskred om aftenen Aisne ved Rethondes. Det var efterhånden blevet sort nat. Vi havde næsten siddet 24 timer i sadlen, og havde alligevel ikke fået fjenden indenfor synsvidde. Husarerne var så trætte, at de i skridt ikke længere kunne sidde oprejst, men foroverbøjet sov på deres paktasker. Vi passerede den oplyste landsby Vieux Moulin. Fra beboerne, der var kommet på benene midt om natten, fik vi at vide, at alle landsbyer i omegnen var belagt med englændere. Fra en tilfangetagen pioner på motorcykel fik vi at vide, at Frépy-en-Valois var belagt med 5000 mand. Divisionen besluttede derfor at tage en anden vej, men også den næste landsby, Verthuisy-St. Pierre, omkring 1 km væk, var også belagt med englændere. For at nedkæmpe den fjendtlige besætning blev udpeget de to eskadroner skytter, der var i spidsen af divisionen. Så dukkede de klare forlygter fra biler i en proviantkolonne op og blev overrumplet af skytterne. I Bethisy-St. Pierre blev der vandet. Det var buldrende mørkt. Under passage blev Div.staben opmærksomme på en klart oplyst anden etage: »det er en stab! Skal man tage den, eller ignorere den og blot ride videre?«, løbet gennem hovedet på divisionskommandøren, Exzellenz von Garnier. Han beslutter sig til det sidste. Hvis vi giver os til kende ved at erobre den, er vi afsløret, gennem telefon eller telegraf. Så havde vi ikke kunnet følge befalingen. Altså videre! Marchen fortsætter ned ad en snoet vej. Vi når sletten syd for Bethisy. Brigaden marcherer i dobbelt kolonne. Det er så tåget, at intet er at se. Så kommer ordonnansofficeren stormende over marken: »Foran os fjendtlig lejr, der skal angribes!«

Den ridende afdeling og Garde-Maschinengewehr-Abteilung travede forbi os, slog over i galop og gik i stilling i nærheden, hvorfra det øjeblikkeligt blev åbnet ild. En ordonnansofficer fra Brigaden kom i strakt karriere frem til regimentskommandøren, Oberstlt. Ludendorff, hvor han overbragte befalingen til at tage på det fjendtlige infanteri. På spørgsmålet, om området var tilstrækkeligt opklaret, blev der svaret ja. Kommandøren befalede herefter 2., 3. og 4. Eskadron til angreb på række i trebølger med 4. Eskadron forrest. 1. Eskadron blev med standarden tilbage som reserve. På en gang var alt træthed glemt. Næppe var vi sat i galop før vores eskadron (3.) fik ordre til at dække venstre flanke, da der her pludseligt dukkede skytter op, der beskød os. Det var tilsyneladende cykeltropper. Vi sad af til kamp til fods, stormede frem gennem den våde roemark og gennem kornmarker og fordrev fjenden, der ganske rigtigt bestod af en større cyklenhed. Vi var næppe igen sat op, før der foran os på en bakke, som forhindrede os i at se de ned mod Nèry skrånede terræn, dukkede nye skytter op. Endnu engang måtte der sidde af til angreb. Som vi kom nærmere opdagede vi imidlertid, at det drejede sig om vores 18. Dragoner, der lå i hård ildkamp og havde store tab. Fremme på bakken måtte vi standse. En officer fra den ridende afdeling af F.A.R. 3 løb mod os og bad om støtte til 2. batteri, der lå i hård kamp. Der blev hurtigt sat af og hestene trukket i dækning bag bakken. For eskadronens skytter drejede det sig om at overvinde omkring 800 meter terræn under beskydning af maskingeværer for at nå vores artillerister. Vi lavede det ene spring efter det andet. Efterhånden begyndte solen at brænde. 10 minutter måtte vi ligge med hovedet ned i sandet, mens vi udnyttede det fjendtlige M.G.'s ildpauser til at komme fremad. Det gik videre i spring efter spring. Hele tiden åbnede maskingeværer ild og begyndte at lave huller i vore rækker. Ville de lægge ilden frem? nej, lykkeligvis gik ilden hen over os. Alle tøvede det øjeblik, så kom igen kommandoen »Fremad i spring, fremad, fremad!« Vi fortsatte i løb indtil vi nåede kanonerne. Vi havde allerede sårede, som artilleriets sanitetsfolk tog sig af. Artilleriet skød hele tiden mod de fjendtlige maskingeværer. Pludseligt dukkede der fjendtlig infanteri op foran os og skråt til venstre yderligere maskingeværer. Nu begyndte en morderisk ild mod os. En af vore kanoner ramte en halmstak foran os med en fuldttræffer, hvor infanteriet netop havde lagt sig til rette. Træfferen sad, og gruppen spredtes for alle vinde. Halmstakken brændte fuldstændig ned, som for os var en lille tilfredsstillelse. Pludselig lød råbet: »Hr. Kaptajn, vi har ikke mere ammunition!« En officer fra afdelingen, der hurtigt nåede en hest, red gennem ilden for at videregive meldingen til divisionen, og for at sørge for at ammunitionsvogne blev bragt frem. Hans hest styrtede! Han slap igennem. Et øjeblik senere kom vognen i fuld galop hen over bakken. Forløberne blev ramt af en fuldttræffer og faldt sammen 100 meter før artilleriets stilling. Så råbte afdelingens fører, Hptm. Winkler: »Frivillige frem til afhentning af ammunition!« Alle stormede mod vognen, hev ammunition ned og styrtede tilbage mod kanonerne. Det kostede endnu engang en række sårede. Nu kunne der igen skydes. Så kom der ordre fra division om at lægge artilleriet tilbage, koste hvad det ville. Selvom kaptajnen protesterede, at hverken en

mand eller en hest ville slippe helskindet igennem, lod division øjeblikkeligt de første protser kører frem, men på et øjeblik lå alle i en hob og væltede sig i deres eget blod. Bag os på venstre flanke, dukkede der på en bakke fjendtligt kavaleri op. Kanonen yderst til venstre blev drejet rundt og afgav flere godt sigtede skud mod disse, men ved at dreje, blev resultatet af den fjendtlige M.G.-ild endnu mere forfærdende. Kavaleriet forsvandt, og kanonen blev igen drejet rundt. Endnu engang lod råbene: »Ingen ammunition!« Forstærkningen fra divisionen nåede ikke igennem på grund af den rasende ild. På den modsatte side blev yderligere artilleri bragt i stilling, der overøste os med frygtelige kardæsker. Det var en grusomt billede, sårede lå overalt i sandet. En artillerist, der var ramt i hovedet af et sprængstykke, vil have en karabin for at skyde sig selv, hvilket naturligvis ikke skete. Han sprang op og løb i retning af englænderne, kun et par skridt – så et skrig, og han var ikke længere blandt de levende. Vi lå nu under maskingeværild fra begge flanker, fra front geværild og bagved os skød fjendtligt artilleri. Det var ikke muligt at få hjælp eller ammunition, og vi måtte gå i dækning bag kanonernes skjolde. Granater sprang omkring os, minutter blev til timer, hvad kunne vi gøre? Lade kanonerne i stikken og løbe væk? Eller blive og kæmpe til sidste mand? I begge tilfælde ville tabene være lige store. Så traf kaptajnen sin beslutning. Han råbte: »Efterlad pjecer!« Tårerne løb ham ned ad kinderne. Vi husarer skulle faldt tilbage som de første. En rasende M.G. og artilleriild lå over hele området. De 1000 meter, vi måtte falde tilbage, syntes endeløse. Fuldstændig udpumplet lykkedes det os at finde en smule dækning her og der, og efter et kort pusterum nåede vi hestene, der var trukket frem, meget tæt på bakken i den fjendtlige ild. Her var der stor forvirring. Løse heste løb omkring og der var løsrevne, fremmede heste sammen med eskadronens. Man greb den første og bedste hest og svang sig i sadlen. Vagtmesteren råbte efter de savnede skytter. 8 mand manglede! Stadig ventede vi på bakken, hele tiden under fjendtlig beskydning, i håbet af de manglende kammerater alligevel ville dukke op. Så endelig susede de resterende protser fra den ridende afdeling og fra M.G.-bataljonen forbi os i strakt galop. Nogle enkelte af vore kammerater havde fundet plads på disse. Vagtmesteren forsøgte at få klarhed over, om alle dermed var kommet tilbage. 4 mand savnedes stadig. To nåede senere tilbage, mens de to sidste, vore kammerater Husar Weiss og August Glückstadt, var faldet på ærens mark. Enkelte husarer var sårede. Ritmesteren – der var ikke andre officerer tilbage ved eskadronen – var i galop redet frem for at finde ud af, hvor de dele af regimentet var blevet af, der ikke havde vist sig. Under kommando af vagtmesteren og stadig forfulgt af den fjendtlige ild, gik de nu i galop videre end på sletten. Som os, havde også denne hårde dag vore trofaste heste måtte yde overordentlig meget. Efter omkring 1000 meters galop sluttede vi os til andre ryttergrupper, som red øst for os. Hvor var Regimentet? Hvor var hele Kav.Div. blevet af? Alle grupper forsøgte at slippe ud af den kedel, hvor vi nu befandt os. Først hen på eftermiddagen fandt regimentet sammen i en nærliggende landsby. Af de få brønde forsøgte hele regimentet at vande deres heste. De arme dyr havde ikke fået vand siden den foregående dag.

Mens 3. Eskadron var involveret i hård kamp til fods og 2. Esk. blev holdt tilbage, red 4. Esk. opsat attacke mod Néry. Pludseligt dukkede der foran dem en mørk masse op. Man troede først, det var ridende fjendtlig kavaleri, men opdagede hurtigt, at man foran sig havde en høj tjørnehæk. Eskadronen var i fuld fart, og kunne ikke pludseligt standse. Flere husarer og Oblt.d.R. Vassel havde mistet kontrollen over deres heste. De jog tværs gennem hækken og styrtede i en dyb slugt. I den tætte tåge hævdede sig landsbyen Néry sig bag hækken, hvorfra eskadronen blev beskudt med artilleri. Der blev hurtigt sat af til kamp til fods for at fortsætte angrebet mod landsbyen. Imidlertid blev hestene i den grad overøset med artilleri, at hestene var i fare. Da der af de øvrige regiment og de øvrige eskadroner intet var at se, lod regimentskommandøren igen sidde op. Eskadronen samlede sig bag nogle halmstakke, men flere ryttere savnedes. Kommandøren så sig fortvivlet om efter de andre eskadroner. De var ikke at få øje på! Han meldte den ankommende divisionskommandør med stor ophidselse, at han havde mistet 2. Eskadron under angrebet. Exzellenz v. Garnier kunne imidlertid trøste ham med, at han selv havde tilbageholdt begge de to manglende eskadroner til anden anden opgave og havde indsat dem.

Hvor end kavaleri-enhederne vendte sig, blev de modtaget af geværild. Man delte sig op i mindre kolonner, for individuelt at lede efter et hul, hvorigennem man kunne trænge frem. Overalt vrimlede det med englændere. Til venstre for indgangen til en bebyggelse stod englændere: Horsguards! Brigaden, der i mellemtiden havde fundet sammen, standsede bag et skovstykke. Vores Garde-M.G.-Abteilung fik ordre til at imødegå ethvert engelsk attacke, da vi dårligt længere kunne ride i trav. I denne situation afventede vi skumringen. Da fuldmånen allerede stod højt, rykkede vi – 15. og 16. Husaren, M.G.-afdelingen og det ridende batteris protser – til den med klipper oversåede højskov ved Baron. Rundt om blev M.G. og skytter sat i stilling. Enhver støj blev undgået. Man talte samme med en hvisken. En tilfangetagen løjtnant fra Horsegard sad sammen med os i lejren. Hele natten kunne vi i nærheden høre bevægelser af tropper og køretøjer på vejene. Vi havde ingen anelse om, hvor resten af divisionen var blevet af. Og hvor var de to andre kavaleri-divisioner? Som solen stod højt på himmelen, hørte vi et fly i luften over os med retning syd-nord. I dækning! Rigtig, det var en fransk. Han dårlig forsvundet før en livlig hurtigild fløj om ørene på os. Gud ske lov, det var tyske tropper! Oblt Wrede og de en-års Liss og Grebner optog forbindelsen, og ti minutter senere vidste vi, at spidsen på IV. Res.Korps var tæt ved os. Vi og andre dele af divisionen kom frem fra vore skjulesteder og samlede os i og omkring Droiselles. Vi fik her at vide, at vi i virkeligheden havde passeret tre landsbyer, der var belagt med englændere. To standarder var allerede blevet begravet, da man ikke mente, at de kunne reddes. Vi havde været 32 kilometer inde bag den engelske linje. Befalingen til en anden division begyndte med ordene:

»Med den foranstående 4. Kav.Div. kan der ikke længere regnes«. Det var imidlertid lykkedes 4. Kav.Div. at nå dens mål, takket være dens førers energi, der trak os alle med i fremrykningen.

4. Kav.Div. havde i dag gryet overfaldet den engelske 1. Kav.Brig. i dens bivouak, der skulle dække hullet mellem underbringelsesområdet for den engelske 4. Inf.Div. ved Verberie og for II. Corps mellem Crépy-en-Valois og Villers-Cotterets. Den havde tilføjet brigaden store tab, der i en lang periode gjorde den ukampdygtig og havde jaget en skræk i den tilbagerykkende kolonne, som den efter egne beretning ikke overvandt i flere dage. Det tyske kavaleri ydede næppe under krigen en mere dristig præstation, og fik befæstet dens renommé af dristighed og præstationsevne, som ved denne handling ved Néry.

Mod vores hårdt medtagne svage Kav.div. havde været indsat ikke mindre end 29. og 32. engelske Inf.Brig., og de ved Verberie samlede 4. engelske Inf.Div. med 10. Inf.Brig med artilleri og 19. Inf.Brig med 4. engelske Kav.Brig. Ganske vist havde vi måttet efterlade 8 kanoner og 4 maskingeværer, der i øvrigt næste dag uforstyrret igen kunne hentes, men vi havde ødelagt 26 engelske kanoner. de havde mistet 250 heste og omkring 600 mand som døde og sårede.

Den 2. september var IV. Armeekorps fra 1. Armee nået frem på linje med 4. Kav.Div. Vores Kav.Div. fik den 3. september en hviledag ved Droiselles for at kunne reorganisere dens enheder og hvile dens heste. Den blev samtidig underlagt IV. Reservekorps til sikring i retning af Paris.

Generallt. v. Garniers fremstød i ryggen på fjenden ved Néry blev længe, på grund af de efterfølgende store operationer – Marne-slaget og slaget langs Ourcq – fik i lang tid ingen større opmærksomhed. I dag ved vi fra engelske og franske kilder, hvilken stor moralsk indflydelse denne episode medførte. I virkeligheden havde vores Kav.Div. været begunstiget af et usædvanligt held, da de ikke kun kunne overfalde en fjendtlig bivouak fra nærmeste hold, men også efter dette overfald, trægt fra alle sider, i fulde 24 timer kunne opholde sig midt i disse kolonner og at det i sidste ende ikke kom til at betale med mere end to batterier. Vi kunne imidlertid ikke ane, hvilken succes Garniers angreb i virkeligheden havde haft. Ved en af de kanoner, vores ridende afdeling ved Ermenonville havde efterladt og gjort uanvendeligt, blev der løsnet et skud. I Danmartin, hovedkvarter for den engelske hær, blev det efterfølgende meldt til den øverstkommanderende, French, at tyskeren allerede stod med en stærk kavaleri styrke ved Ermenonville, 10 km derfra. Dem samlede engelske hær fik herefter ordre til, samme nat, at frigøre sig fra føling med tyskerne.

Samme melding var imidlertid også trængt igennem til Paris, som det fremgår af de netop udgivne studier af Oberst von Troschke. Og da nu den engelske hær igen var faldet tilbage, frugtede Generalguvernøren for Paris, General Gallièni, at tyskerne fulgte tæt bagefter med deres kavaleri. Den nyformerede Arme Manoury ville derved blive afskåret nord for Paris. I dette øjeblik af tilsyneladende truende fare, besluttede den franske regering sig til – om aftenen den 2. september – at flytte deres sæde til Bordeaux.

I mellemtiden havde imidlertid Kluch for længst indstillet sin march mod syd, og Paris var snart udenfor fare.

Marne slaget

Nu begyndte indenfor en meget kort tidsramme de begivenheder, der afgjorde felttoget i vest, ja i sidste ende afgjorde hele krigen. Vores regiment stod på dette tidspunkt som del af 4. Kav.Div. på brændpunktet af disse operative begivenheder, nemlig på den yderste højre fløj af hæren. Dagene mellem 4. og 9. september 1914 fortjener derfor særlig opmærksomhed, når vi kikker tilbage herpå.

Generaloberst v. Klucks beslutning om at gå forbi Paris for at holde sig inde på livet af modstanderen, der blev trængt tilbage af hans venstre naboarme, og for at angribe dennes venstre flanke, havde i første omgang til resultat, at 1. Arme rykkede frem over Marne og næsten til Seinen. Tilbage overfor Paris blev i begyndelsen kun en svag skærm nord for Meaux - IV. Res.Korps og 4. Kav.Div. – der skulle dække nord og nordøst fronten af Paris. Denne opgave blev overdraget til to opklaringseskadroner. Rittmeister v. Ahlefeld var fører for den ene, og beretter følgende:

Opklarings-eskadron v. Ahlefeld – 4. – 10. september 1914

Den 4. september om formiddag kaldt til divisionens hovedkvarter, hvor jeg modtog følgende opgave:
»Deres eskadron marcherer så snart som muligt til Senlis. Opklaring mod Paris i følgende områder: højre begrænsning Oise, venstre begrænsning Senlis – Ermenonville – jernbane – Dammartin – Paris. Tilgang: 2 offi-

cerspatruljer fra Husaren 15 på hver 15 ryttere, en let telegrafstation, 1 kompagni Reserve 27 (IV. R.K.). Disse tilgår Dem i Senlis».

Min anmodning om at måtte medtage tunge maskingeværer, blev afslået. Om situationen kunne jeg ikke få oplysninger. 4. september. Kl. 16 nåede eskadronen over Baron-Vaest til byen Senlis, og krydsede undervejs gennem IV R.K., der fra Senlis var trukket frem på højre fløj af Arme Kluck. Eskadronen kom i kvarter på 7. H.K. (Reg. Esterhazy) kaserne, hvor også de underlagte kompagnier var placeret. Kl. 1730 afgik patruljen: 1. under Lt. Jobst (Hus.15) over Viarmes langs Oise mod Beaumont med 10 ryttere. 2. under Sergt. Pape over Luzarches mod Ecoeuven med 10 ryttere, 3. under Fähnrich Bahn over Pontarmé mod Lozvees med 10 ryttere, 4. under Sergt. Lenz over Ermenonville – Dammartin mod Mitry med 12 ryttere. Samtlige patruljer havde til opgave: observationer af de veje, der fra nord og nordøst gik mod Paris. Patrulje Lenz skulle desuden især observere banelinjen Paris – Dammartin. Et meldepunkt blev fra den 5. september kl. 10 oprettet ved broen, 1500 meter øst for Luzarches under Sergt. Wentorp med 8 ryttere. Kl. 10 blev der etableret forbindelse med A.E. Horn i Creil.

5. september: A.E. fik med kompagniet i kvarter i Balagny lige nord for Senlis. Om aftenen var der over telegraf blevet meldt til 4. Kav.Div.: »Syd for Theve-åen livlig fjendtlig patruljeaktivitet. Patrulje styrker op til 30 ryttere. Langs l'Isieux-åen og ved Plailly infanteriposteringer. Fra landsbyerne langs Oise bliver kvæg drevet til Pris«.

Divisionen meldte om dens forlægning til Silly-le-Long.

6. september: Indtil aften meldt til 4. Kav.Div.: »Fjendtlig kavaleri patruljer i området nord for Theve-åen. 2 Inf.Komp med noget artilleri eftermiddag rykket ind i la Chapelle-en-Cerval. Ved Viarmes ligeledes konstateret samling af infanteri-enheder. Englændere intet steds observeret«.

7. september: Melding til A.O.K. 1 eftermiddag: »Siden tidlig morgen troppetransporter på banestrækning Paris – Dammartin. En stærk skærm af fjendtlige opklaringsenheder (infanteri og kavaleri) i den generelle linje l'Isieux-å – Plailly blokerer mine patruljers vej mod syd. Ved Plailly artilleri«.

Det skal også nævnes, at Fähnrich Bahn i disse dage erobrede tre fra Paris kommende biler; to personbiler og en taxi med civilpersoner og en lettere såret Poilus. Bilerne havde som efterretningsmidler tjent os godt.

8. september: Om natten kunne der høres kanontorden fra syd. Den 8. om morgenen forstærkedes denne, nu mere fra østlig retning. Patrulje Bötticher fastslog under fremstød mod Versigny, at baneovergangen ved Nanteuil var besat af fjenden. Det samme var landsbyerne Vez, Othis og Eve. Mine patruljer syd for Senlis var trængt frem til bygrænsen. Chantilly derimod var på mine hænder. Melding afgivet til A.O.K. 1 desangående.

9. september: En post i den sydlige udkant af Senlis under Uthffz. Lehmitz angribes tidligt på morgenen fra flere sider. Trods tapper modstand fordrives posten fuldstændig. Med enkelte af hans folk, kom Lehmitz i fangenskab. Et fouragier-kommando fra eskadronen blev om natten overfaldet af franske kirasier, der havde skjult sig i huset. Dens dygtige fører, Uthffz Otto, skød med sin pistol den kæmpestore kirasier, der holdt hans hest ved tøjlerne, og havde held til at bringe forsyningsvognen og hans folk i sikkerhed ud af byen, selvom også civile deltog i skyderiet. Patruljemeldinger oplyste ved middagstid, at vores egen armefløj var faldet tilbage, og at fjendtlige kolonner allerede var nået nord for Baron, altså bag mig. Kl. 15 brød eskadronen op og nåede den 10., efter at de ved Compiègne havde haft en kort træfning med fjendtlige cyklister, frem til Vic-sur-Aisne og dermed fik tilslutning til divisionen. I det overordentlig brede patruljeområde – bredden var næsten 45 km – måtte alle patruljer dagligt bane sig vej, dels med karabiner, dels med lanser. At de alligevel ikke nåede de fastsatte mål, lå det i den meget stærke skræk af blandede våbenarter, som franskmændene havde placeret foran deres hovedstad. Det var beklageligt, at radiostationen ved divisionen allerede fra den 6. ikke længere svarede. Vigtige meldinger over den 6. franske armes fremmarch på vores højre fløj, kom derfor alt for sent frem.

I meldingerne fra Opklarings-eskadron v. Ahlefeld fremgik, hvad der i disse dage blev forberedt bag en tæt sikkerhedsskærm og i de uoverskuelige skovområder. Den øverste hærledelse havde, advaret om franske troppeforskydninger fra øst mod vest, allerede følt sig tvunget til *at opgive dens oprindelige operative planer* at trænge den franske nær tilbage mod den schweiziske grænse, og – alt for sent – bestemt, at 1. og 2. Armee skulle forblive foran østfronten af Paris. Kort efter blev der af en af 4. Armee erobret dagsbefaling fra Joffre erfaret, at denne gennem angreb hele sin hær den 6. september, ville forsøge igen at gribe initiativet. Som Generaloberst v. Kluck samtidig fik kendskab til stærke franske kræfters fremmarch nord for Paris frem mod hans svage flankesikring langs Ourcq, erkendte han alvoren i truslen mod den højre flanke, og besluttede sig til øjeblikkeligt at trække sine armekorps tilbage og opmarcherer til beskyttelse af den truede Ourcq-front. Indtil dette kunne ske, måtte IV. Reserve-Korps, og med denne 4. Kav.Div. gennemleve nogle højst farlige øjeblikke.

Marne slaget

I det øjeblik, den 5. september, hvor fjendtlige enheder i Dammartin og syd herfor blev meldt under fremrykning, traf Generallt. v. Garnier, der med sin 4. Kav.Div. stod ved Brégy, øjeblikkeligt beslutning om med et sonderende angreb at fastslå styrken af denne modstander på vej mod hærens flanke. Kommandøren for IV. Res.Korps, General der Artillerie v. Gronau, var kommet til den samme slutning, og ville med hele sit korps foretage det fremstød. Ved denne beslutning om at angribe på grund af en truet flanke fra en styrke, man endnu ikke kendt størrelsen af – det var seks armekorps under Arme Manoury – havde vores føring på den truede fløj fra første øjeblik dikteret modstanderen hele handlingsforløbet.

Det var slaget ved Marne, der begyndte med disse angreb. For den tyske historie er den forbundet med dyb tragedie. I samme øjeblik som den højre tyske fløj indsats, på grund af usammenlignelig angrebsvilje hos tropperne, og villighed til at tage ansvar hos førerne, efter hårde kampe skulle krones med succes, blev den stjålet af en skæbnesvanger beslutning i den tyske hærs øverste ledelse. For hele felttoget blev der herigennem vendt et blad.

4. Kav.Div. fortjeneste i disse dage af krigen bestod deri, at den forhindrede den fjendtlige opklaring og derigennem en taktisk trussel på egen nordlige fløj gennem en tæt opklarings- og postskræm.

5. september – træfning ved St. Supplets.

4. Kav.Div. rykkede på højre fløj af IV. Res.Korps fra Droiselles over Nanteuil-le-Haudouin – Oignes - Oisery mod Dammartin for flankerende at gribe ind i kampen. Ved mørkefald gik divisionen i bivak ved Brégy.

6. september – træfning ved Brégy

Næste morgen åbnede Batterie Schönberg fra 4. Kav.Div. stik nord for Brégy ild mod fremrykkende franske infanterikolonner. Et truende fremstød mod 1. Armees flanke var dermed afvist. På grund af en stadig større omgælse måtte IV. Res.Korps alligevel trække sin front tilbage. 4. Kav.Div. indtog en optagestilling ved Fosse-Martin og gik – efter at den endnu engang havde opnået god artillerivirkning – tilbage mod skovene øst for Villers-St. Genes. På grund af fjendtlige kræfter, der fra nord var under fremrykning, veg divisionen senere tilbage mod Thury-en-Valois.

7. september:

Ved Cuvergnon kastede skytter fra 1. og 3. Eskadron Hus.16, støttet af Batterie Schönberg, dele af det franske kavalerikorps Sorbet, tilbage, som den gennem skoven syd for Crépy-en-Valois rykkede frem mod ryggen på hæren. Det fjendtlige kavalerikorps havde allerede i fire dage rumsteret rundt i ryggen på os, men havde foruden på en tysk kolonne på etape-linjen i skoven ved Villers Cotterets, ingen skade anrettet.

8. september:

I Ourcq-afsnittet nær kampene et højdepunkt. 4. Kav.Div. dækkede igen højre fløj i området ved Antilly. Til venstre for os kæmpede den tapre IV. Res.Korps med sine sidste kræfter om Trocy. Ved egne kræfter overvandt den krisen inden III. og IX. A.K. efter ilmarch fra Marne, kunne kastes ind i slaget.

Denne dag faldt Oblt. Behn fra Hus.Regt. 16 som Ordonnans-officer ved 18. Res.Div.

9. september:

4. Kav.Div. stillede sig parate i skoven ved Willers-les-Potées og trak sig, efter ankomsten af IX. A.K., over Yvors på højre fløj af denne til området ved Vaumoise. Fra retning Crépy-en-Valois blev der meldt om stærk fjendtlig artilleri og kavaleri. Under vores artilleriild faldt de tilbage mod Rozières. 4. Kav.Div. eftersatte dem indtil området syd for Crépy-en-Valois, da der tilgik befaling om at indstille forfølgelsen.

Den skæbnesvange beslutning i den øverste hærledelse var indtruffet. Dermed var afgørelsen i slaget på den tyske højrefløj så godt som allerede afgjort. Indgrebet fra III. og IX. A.K. havde haft virkning. Fra nord var to friske enheder – 43. Res.Inf.Brig. og 10. Landw.Brig. – over Verberie – Rully på vej ind i ryggen på fjenden i området ved Nanteuil. Snart strømmede regimenterne fra IV. og VII. franske armekorps tilbage i linjen Dammartin – Brégy. Det kunne kun dreje sig om nogle få timer før den fjendtlige nordlige fløj var brudt.

Den øverste hærledelse var imidlertid i disse dage blændet af den formodede fare fra det hul, der gennem flytningen af III. og IX. Armeekorps var opstået mellem mellem 1. og 2. tyske Armee. I virkeligheden bestod denne risiko ikke i et sådant omfang. Måske skulle der stadig her overvindes en krise. General v. Richthofen havde den 8. september med tre kavaleri-divisoner ikke kunnet holde stand i Petit-Morin afsnittet, og var langsomt faldet tilbage til Dollau afsnittet. Men allerede den 9. september holdt General v.d. Marwitz med 2. og 9.

Kav.Div og Brigade Kraewel i området ved Cocherel, effektivt de fremrykkende engelske kolonner tilbage fra at krydse Marne. For yderligere at lukke det nævnte hul havde General v. Linsingen desuden bøjet sydfløjen af sine forsvarende enheder i Ourcq-afsnittet tilbage til Fussy-Coulombs. Som omfanget af de gode resultater af slagene på vores højre fløj fik indvirkning, måtte altså al risiko fra hullet mellem 1. og 2. Armee at svinde, og englænderne ville her være marcheret ind i deres egen død.

I det store hovedkvarter i Luxembourg stirrede man sig i stedet blind på risikoen ved det nævnte hul, og var desuden influeret af en anden angivelig fare, som skulle true ryggen på den tyske hær i Belgien. Under pres fra disse farer havde den øverste hærledelse den 8. september sendt Oberstleutnant Hentsch, som deres fuldbemægtigede til indgående at undersøge situationen langs hærens front, og på baggrund heraf træffe beslutninger. den 9. september ankom han fra 2. Armee frem til 1. Armee. Det indtryk, han havde fået ved Generaloberst v. Bülow, at et engelsk gennembrud ved Chateau-Thierry ubetinget truede, forstærkede sig undervejs, da hans tur sinkedes af tilbagetrækkende kolonner af træn og baggage. Forsikringerne fra Generalstabschefen ved 1. Armee, Generallt. v. Kuhl, var ham utilstrækkelige. Efter et virkeligt dramatisk sammenstød, traf han på vegne af og med fuldmagt fra den øverste hærledelse, den beslutning, at 1. Armee skulle trække sig tilbage til linjen Soissons – Fismes.

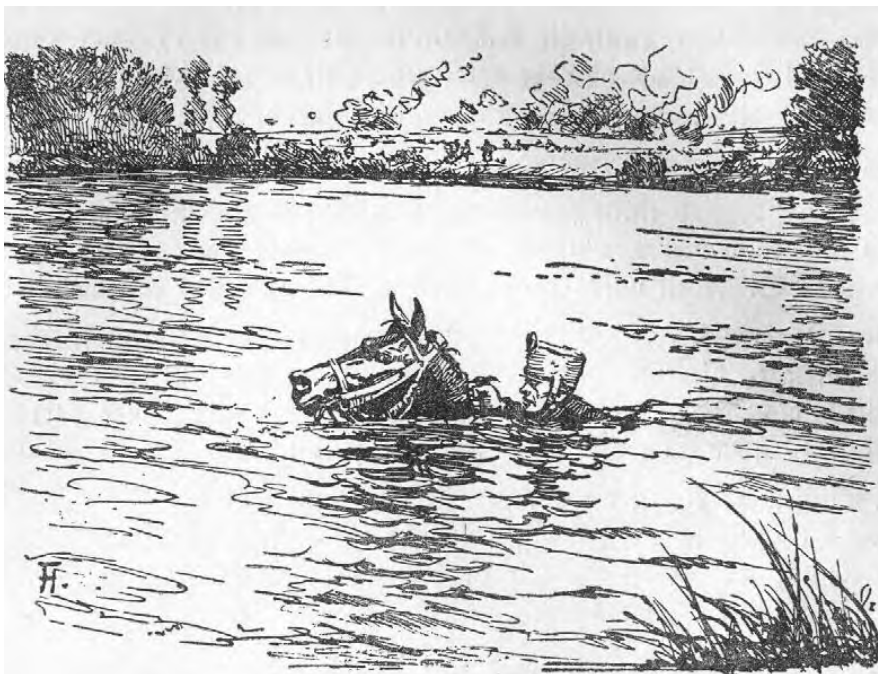
Derfor blev den højre tyske fløj, midt i de hårdt tilkæmpede resultater, frigjort fra fjenden og trukket tilbage over Aisne. Soldaterne forstod ikke denne ordre, som stjal alle frugter af deres ofre, og kun meget modstridende fulgte de den.

Denne beslutning med verdenshistoriske konsekvenser, som vi i Hus.Regt. 16 var vidner til fra aller nærmeste hold, betød i virkeligheden en afslutning af bevægelseskrigen i vest, hvormed alene en gunstig afslutning kunne opnås for de tyske våben.

Endnu mens den stod på højderne syd for Crépy-en-Valcis, modtog 4. Kav.Div. befaling til at sikre overgangen over Aisne mellem Attichy og Soissons for de efterfølgende hære. Om natten til 10. september rykkede den over Villers-Cotterets mod Vic-sur-Aisne. I de tætte skove var vejene delvist spærret af overfaldne og ødelagte tyske ammunition- og proviantkolonner, der her var blevet angrebet af fjendtlig kavaleri.

Sergt. Arnold Clausen fra Hus.Regt. 16 beretter herom:

Undervejs havde vi et rædsomt syn. Af fjendtlig kavaleri var flere ammunitionsvogne blevet overfaldet og brændt af. Først mødte jeg en postbil, hvor postassistenten lå død i vognen efter flere stiksår. Han blev hentet ud af flere personer og stedt til hvile. Nogle kammerater samlede nogle markblomster, som de smykkede graven med. Det var den sidste ære, det kunne vise ham. Så kom vi frem til ammunitionsvognene, som var totalt brændt ud. Seks forkullede liv lå omkring. Ved et af de forkullede lig sad en lille hund, der ikke var til at bringe væk. Fyret var vel vandt til tysk selskab. Efter en mindre march nåede vi byen Vic-sur-Aisne. Overgangen blev straks besat.

Kampe på højre fløj af 1. Armee

Den 11. september 1. Armee, uden at blive forstyrret af fjenden, nået den omtrentlige linje Guise – Lamotte til sydøst for Soissons og herunder fået forbindelse med 2. Armee. Broerne over Aisne blev sprængt. 4. Kav.Div. skulle sikre højre flanke af 1. Armee ved Rethonds.

I disse dage blev der af Hus.Regt. 16 gennemført værdifulde patruljer. Således red Lt. v. Bötticher med 20 husarer fra 4. Eskadron gennem skoven ved Compiègne for at fastslå, hvor langt fjendtlige styrker var fulgt efter. Selvom skoven på tre sider var omgået af fjenden, anså løjtnanten endnu ikke opgaven for fuldført. Først efter en præcist fastslåelse af fjenden, gik patruljen tilbage, nåede under træfninger udkanten af skoven, men fandt sig her omringet til alle sider. Imidlertid havde hverken fører eller husarer til hensigt at overgive sig! Med blanke våben og bragende hurra, kastede patruljen sig over fjenden og brød igennem den store overmagt. Efter på den måde at have undgået fangenskab, fandt de broerne nord for skoven allerede sprængte. Uden at lade sig afskrække, svømmede de tapre over floden sammen med deres 14 erobrede heste, og bragte vigtige meldinger tilbage til divisionen.

12. september rykkede 4. Kav.Div. til området ved Nampcel mens IV. A.K. uden problemer afviste den franske forspids under forsøget på at rykke frem via Vic.

Lt. Neumann og 10 mand fra 3. Eskadron forsvarede Aisne-overgangen ved Carlepont i 24 timer mod en langt større styrke.

Lt. Schulz holdt fast under en timelang kamp mod en fjendtlig dragon-eskadron i Compiègne-skoven. Først efter at al ammunition var forbrugt og alle meldinger var bragt i sikkerhed, måtte han overgive sig til overmagten.

Sergt. Fabricius fra 2. Eskadron havde allerede den 10. september taget en engelsk flyverbesætning til fange, som de kom kørende i en bil. Den 12. september muliggjorde han som bropost ved Aisne, at den af fjenden hårdt trængte patrulje Vzwm. Overbeck slap tilbage over floden.

13. september gennemførte 4. Kav.Div. i aftentimerne et fremstød mod Attichy på fløjen af 10. og 27. Landw.Brig. Med Hus.Regt. 16 som spids nåede den kanten af byen, hvor den kom under heftig geværlid, og under store vanskeligheder måtte gøre omkring.

14. september sikrede 4. Kav.Div. området ved Cuts. Sammen med Jäger-Batl. 7, sikrede skytter fra Hus.Regt. 16 under Major von Raszewski landsbyen Cuts.

Den 15. september anmodede den øverste hærledelse indtrængende om en afklaring af situationen på højre flanke af 1. Armee. 4. Kav.Div. holdt Oise-overgangen ved Bretigny og Quirzy åben for den nordfra kommende IX. Reserve-Korps.

Opklaring på højre fløj

Med sin sammensatte eskadron, bestående af hver en deling fra Hus. 16, Drag. 17, Kür 2 og Ul. 9 skulle Rittm. Stern opklare rummet Caisnes – Carlepont og fastslå den nordlige fløj af den fjende, der forsøgte at omgå flanken til venstre. Opklarings-Eskadronen sluttede sig i første omgang til Brigade Lepel (10. Landw.Brig.), der lå i kamp på højderne vest for Caisnes, havde herefter en træfning ved la Pommeraye med fremrykkende fjendtlige skytter, og trak sig så, for ikke at blive omringet, foran stærke fremrykkende kolonner over Cuts – Bretigny tilbage nærmere deres Kav.Div. Ved iværksættelsen af en tilbagetrækning fra Bretigny mod Quierzy, fandt eskadronen sig pludseligt omgivet af flere Spahi-eskadroner, der i tætte rækker brød frem fra skoven under vilde krigshyl. Der udviklede sig et håndgemæng, under hvilken vore ryttere ganske vist blev presset tilbage, men lokkede herunder Spahis enhederne tæt ind for vores Kav.Div. maskingeværer ved Quierzy, der gjorde rent arbejde blandt marokkanerne. På vores side var der kun få tab. Blandt de efternølere, der efterhånden dukkede op, var Reservist Schöne, der meldte sig tilbage, halvt bevidstløs af blodtab efter et dybt sabelsår i håndledet, men på en erobret berber-skimmel. Den tapre mand var blevet omringet under sammenstødet, havde med sin lanse stukket ikke mindre end tre arabere fra sadlen, men havde alligevel i tumulten haft tid nok til at bytte sin sårede hest ud med en af de nedlagte modstanderes hest.

Kamp ved Besmé, 16. september

Den 16. september var brigaden under fremmarch mod Besmé da der indløb melding om, at Bourignon var besat af fjendtligt infanteri. Regimentet fik ordre til angreb, og skytterne gik frem til kamp til fods under Major

v. Raszewski. Samtidig med udfoldelsen til angrebet, gennemførte fjenden et modangreb, og i tætte rækker stormede Turkos frem mod regimentet. Med vedholdende kamp og hurtigt på hinanden følgende storm forsøgte fjenden et gennembrud mod øst. Med store tab til fjenden blev forsøgene afvist, og så gav Major v. Raszeswki sin ordre til angreb. Som de første stormede 1. Eskadron under Rittm. Stern fra højre fløj frem mod et fjendtligt besat lille skovstykke. Han brød hårdt såret sammen, men hans husarer hævnede ham. I hobetald faldt Turkos. Fra træerne, hvor de havde sat sig fast, blev de skudt ned som gråspurve, og samtidig begyndte også de øvrige eskadroner at vinde terræn. En sejr kunne ikke længere fornægtes den berømmelige 16. Husaren. Under kampen reddede Husar Wallhorn livet for Wachtm. Segner, da han med kolben slog en Turkos til jorden, der allerede havde taget sigte mod vagtmesteren. Trods den heftige fjendtlige ild, var Utfz. Kositzki den hårdt sårede Rittm. Stern ud af kampen og til en forbindeplads.

I sin dagbog skrev Sergt. Clausen om den 16. december:

»Vækket kl. 4. Ingen kaffe og brød. Vi skal ride mod landsbyen Besmé, hvor der var meldt Turkos. Ankommet hertil sad vi af til kamp til fods, så brød de sorte karle frem. Vi skød flere ned fra træerne end på jorden. Smidige var de som katte. Som vi kom tættere på blev de grebet af rejsefeber, og gav os naturligvis fremragende mål. Det var den rene bjørneskydning. Karlene lå som mejet ned. Vi fik forstærkninger far en landeweher-brigade, og så gik den sammen fremad.

Slaget ved Noyon: 16. – 23. september

Det var under slaget ved Noyon. Divisionens opgave var sikring af broerne over Oise mod fjendtlig angreb. Den 17. september fik Generallt. v. Garnier alle endnu disponible reserver fra IX. A.K. og 10. Landw.Brig. underlagt med den opgave, i samvirke med den fra Belgien ankommende IX. Res.Korps, at fordrive fjenden fra det sejt forsvarede fremspringende vinkel ved Cuts. 4. Kav.Div. angreb langs vejen Brétigny – Cuts. Omkring kl. 19 var Cuts og la Pommeray indtaget efter hårde kampe. Det lykkedes derimod ikke at kaste fjenden, der i mellem-tiden havde forskanset sig, tilbage over Aisne.

I operativ henseende var situationen i disse dage nogenlunde således: I den øverste hærledelse var der sket en ændring. Generallt. v. Falkenhayn havde den 14. september overtaget ledelsen af operationerne fra den sygemeldte Generaloberst v. Moltke, og ville søge afgørelsesslaget i linjen Noyon – Reims – Verdun. Efter den afsluttede tilbagetrækning af fronten skulle afgørelsen endnu engang søges i åbent terræn, og denne gang på den nordlige fløj. Hvad man havde kunnet opnå ved Marne, var imidlertid ikke længere opnåeligt. Tropperne var af tilbagemarch og tab stærkt udmattet, den ubegrænsede angrebsvilje fra starten af krigen, var ikke længere til stede og også en mangel på ammunition gjorde sig gældende. Tiden mellem Marne-slaget og slutningen af september 1914 er kendetegnet af kampene mellem den tyske og franske front, og forsøget på at komme sig over modgangen. Et eksempel herpå er også kamphandlingerne ved Noyon.

Til afgørelsen på nordfløjen skulle nu den nyformerede tyske 6. Armee indsættes. H.K.K.2 fik til opgave at dække denne opmarch, der foruden 4. Kav.Div. fik underlagt 2., 7. og 9. Kav.Div. I rammerne af denne opgave fik 4. Kav.Div. den 19. september den særopgave at beskytte etape- og jernbanelinjen le Cateau – St. Quentin mod fjendtligt kavaleri operationer fra området ved Peronne. Frem til den 23. september forskød den over st. Quentin – Bellanglise mod Cambrai.

»Kapløbet mod havet« var begyndt.

Den 24. september var 4. Kav.div. på den yderste højre fløj af 6. Armee ankommet til Douai området. Fra højderne ved Roucourt blev forstæder og den sydlige del af Douai langt under beskydning. Divisionen indtog forstaden, men kunne på grund af det begyndende mørke ikke gennemføre angrebet på den stærkt forsvarede by Douai, og gik i Cambrai til ro. Med den forstærkede 3. Eskadron opklarede Rittm. v. Lattorff området Cambrai – Arras – Bapaume.

Sergt. Clausen beretter herom:

Vi var udpeget som opklarings-eskadron og skulle opklarer i retning af Arras. Det skulle fastlægges, hvem der befandt sig her og i hvilke styrkemål. Jeg skulle med en patrulje ride i retning af Inchy. Senere havde jeg en stående patrulje i et vejkrøds. Om aftenen blev jeg igen afløst. Eskadronen gik nu i kvarter i et enligt stående hus. På grund af fjendens nærhed, var der befalet højeste alarmberedskab. Hele gården blev barrikaderet og flere poster udsat. Om natten kl. 2 – vi lå alle i dybeste søvn – lød pludseligt råbet: »Zuaverne kommer!« Vi greb alle til karabinerne og for ud af laden. Hvad så vi så? En skimmel og en hvid kalv. På tidspunktet havde nemlig stået en jæger på post, der endnu ikke havde været indsat mod fjenden.

Vores regiment ydede værdifuld opklaring. Oblt. v. Böttichers patrulje slog fast, hvor langt fjenden allerede var trængt frem mod Arras. Han beretter herom:

... Vi red videre gennem det tavse landskab indtil det efterhånden kom liv i landsbyerne. Bønderne var ved at spænde deres heste for til arbejdet, og syntes overhovedet ikke at tænke på krigen. Nogle få kilometer efter en landsby gik vejen over en bakke. I forventningen om, at jeg herfra havde en god observation af området foran, lod jeg min patrulje standse for foden og travede med en husar, til at holde hesten, videre op ad bakken. Her sad jeg op og tog min kikkert i hånden. Skråt til venstre for mig stod nogle halmstakke, hvorimellem jeg opdagede en fransk infanteripost. Ved at kikke nærmere efter så jeg på halmstakken og lige foran mig på vejen yderligere poster, der bevægede sig frit omkring, og som afsløredes af solens glimt i deres bajonetter. Der var ikke længere mulighed for at sprænge jernbanelinjen, da den franske front allerede var trængt længere frem. Jeg besluttede mig derfor til at supplere en melding om den fjendtlige postkæde ved at søge videre mod højre for at finde venstre fløj af fjenden. På grund af fjendens sorgløse opførsel kunne jeg let og udenfor skudvidde ride langs fronten og følge denne flere kilometer. Da jeg så ikke længere kunne se fjendtlige poster, red jeg frem bag en halmstak for på et kort præcist at fastlægge fjendens linje og for at angive den korteste rute tilbage til eskadronen for melderlytteren. Mens vi holdt her, kom en fransk eskadron frem i retning af os fra en dybt liggende landsby. På omkring 300 meters afstand lod jeg fire karabiner åbne ilt, hvorefter eskadronen galoperede tilbage til landsbyen. Som jeg tilfældigt kikkede mig tilbage, opdagede jeg ved banelinjen en kavaleri-patrulje, hvis lanser tydeligt synlige vendte ned mod jorden, og som observerede mod mig. En sådan opførsel anså jeg ikke var muligt blandt tyske patruljer, og da jeg mod solen kun kunne se omridset af deres uniformer, anså jeg den for fjendtlig. Med hensigten til at angribe, travede jeg mod dem, men opdagede snart, at det var en af vore opklarings-eskadroners nærpatruljer.

Den unge rytterofficer havde allerede skaffet sig til et navn ved Divisionen på grund af mange, vovede patruljer på hans skønne fuldblods »*Schildjungen*«. En anden kammerat, Lt. Neumann, som ligeledes allerede havde udmærket sig under dygtige patruljer, gennemførte samme dag, den 25. september, en patrulje i retning af Cambrai. Under en alt for sorgløs fremrykning ved Vaulx-Vraucourt faldt han i baghold og faldt.

I mellemtiden havde franskmændene forlænget hans front til Arras. Det stort planlagte omgående angreb med den tyske 6. Armee ændrede sig til blot et frontalt angreb på General Brugères territorial-tropper i deres stærkt forskansede stilling. Det kostede blot betydelige tab og løb fast.

26. september. 4. Kav.Div. kom ved Beugany i kamp med den franske 81. Territorial-Division og pressede sig igennem til Bapaume. Hus.Regt. 16 var under fremrykningen spids på divisionen. Under denne kamp reddede Reservist Paulsen fra 1. Eskadron den sårede Husar Knapp, idet han midt i kugleregnen hentede den sårede op på hesten og bragte ham tilbage.

27. september. Hele tiden blev der med stærke kavaleristyrker forsøgt en omgåelse af den franske nordfløj. 4. Kav.Div. blev forstærket med 12 eskadroner og et pionerregiment. Et større fremstød mod Courcelles mislykkedes alligevel.

28. september. 4. Kav.Div. fik til opgave eftertrykkeligt at ødelægge jernbanelinjen mellem Arras og Albert. Da de natlige ødelæggelsespatruljer ikke nå den stærkt bevogtede jernbanelinje, blev hele divisionen indsat i angreb mod Courcelles. Husarer, dragoner og jægere indtog landsbyen.

29. september. 4. Kav.Div. gravede sig ned i et bredt afsnit af højderne ved Vraucourt for at give det udseende for fjenden, at det drejer sig om en længere front. Kl. 14 blev et generelt angreb mod linjen Croisilles – St. Leger befalet med Garde-, 4. og 9. Kav.Div. På grund af truslen om en omringelse fra venstre måtte divisionerne imidlertid trækkes tilbage. Fra Hus.Regt. 16 blev skytter fra 3. og 4. Eskadron sammen med nogle jægerkompagnier indsat mod St. Leger.

30. september. General v.d. Marwitz overtog kommandoen over det samlede hær-kavaleri med undtagelse af 2. Kav.Div.

Som forstærkning af den i mellemtiden stærkt reducerede 4. Kav.Div. tilgår Kavaleri-brigaderne Schrott og Koch. Med sidstnævnte, der bestod af Drag.Regt. 14 og Jäger-Regt. z. Pferde 3 kom der herfra til at bestå et sandt våbenbroderskab.

I denne tid gennemførtes et dristigt patruljeridt med otte husarer under Lt. Ebbinghaus mod Veuchy øst for Arras. Allerede ved afgang gjorde Exz. Garnier opmærksom på de store vanskeligheder ved opgaven, og af samme grund gik Lt. Ebbinghaus og Sergt. Fabricius forsigtigt frem. Patruljen nåede, efter at den havde fordrevet en fjendtlig officerspatrulje, banelinjen Douai – Arras. Der blev fastslået troppetransporter og posteringer og meldt tilbage. På vejen tilbage kom patruljen i kamp, først med en mindre fjendtlig enhed, men så med to Spahieskadroner, og for vore få ryttere blev situationen pludseligt meget alvorlig. Lynhurtig kastede de sig over fjenden og brød gennem den første angribende fjendtlige linje. Herved faldt husarerne Rieger og Jürgensen i i fangenskab. Resten slog sig videre igennem. Forfulgt og omsværmet af de skrigende og skydende spahis, red vore

husarer som djævlen. Jagten gik tværs igennem en landsby. Da udgangen også var blevet omringet, kom den kun med nød og næppe igennem. Endnu drejede det sig om at klare 4 kilometer i galop. Forfølgernes kampskrig kom nærmere og nærmere. Hestene var fuldstændig udpumpede. Så, da nøden var størst, slog granater ned mellem de jagende spahis. Patruljen havde slået sig igennem til divisionen og havde reddet sig.

Omkring forplejnings situationen på dette tidspunkt er en notits fra 2. Eskadron bemærkelsesværdig:

I september blev der til regimentet næsten dagligt slagtet en ko og hver eskadron tildelt en kvart, skiftevis for- og bag stykke. Midt i september blev denne sædvane brudt og levnedsmidler udleveret individuelt til hver enkelt. Det var et smålig, tidsrøvende arbejde eftersom hver enkelt oftest kun fik en skive brød og et stykke flæsk. Fra nu af blev forplejningen fordelt på delingerne, der herefter står for fordelingen.

Det var ikke det tyske hær kavaleri muligt, at tiltvinge sig vej til fri operationer på den nordlige fløj, da de hele tiden blev involveret i eget infanteris kampe. Og alligevel blev omgåelse af fjenden flanke af den øverste hærledelse hele tiden indædt forsøgt med hele tiden nye troppeenheder. 6. Armees nye omslutningsforsøg udviklede sig til slaget ved Arras.

Slaget ved Arras, 2. – 14. oktober

Vores hærkavaleri skulle rykke langt mod nord og omslutte den fjendtlige nordfløj i retning af Doullens. Igen stødte de på overlegne og overalt stærkt forskansede fjender. Desuden var kampområdet nu blevet det overordentlig vanskelige industriområde og kulminedistrikt ved Lens.

Den 2. oktober rykkede 4. Kav.Div. mod nord over Noreuil – Ecoust – Croisilles – Chèrisy – Estrées – Douai. Den 3. oktober fik den befaling til at rykke frem mod Vermelles over Courrières – Aunnay til højre for Garde-Kav.Div. Courrières blev erobret efter heftig kamp. Yderligere fremrykning var ikke mulig.

En vigtig melding nåede denne dag til Patrulje Sergt. (dengang endnu Utffz.) Clausen fra 3. Eskadron Hus. 16. I sin dagbog skrev han:

... Jeg fik med 8 husarer til opgave at overtage patruljen foran spidsen. Det skulle fastslås, om byen Henin-Liétard var fri for fjender. Sidde op, ride frem. Hvad ligger foran os? Turen gik over Douai, så ad landevejen mod Liétard. I udkanten af Douai lå en hel fransk bagage med udrustningsgenstande. Kuskene lå døde ved siden af deres vogne. Vi ville gerne have forsynet os lidt, men opgaven måtte udføres. Ved et hus langs vejen stod to og ved en halvstak en tredje officerspatrulje. Jeg blev af disse advaret mod at ride videre, da byen skulle være besat. Denne melding var også allerede gået videre til division. Jeg red alligevel videre. Herefter lod jeg en husar hente en kone ind, så denne ikke før mig kunne nå byen. – I byens udkant var intet at se. Så gik jeg med pistol i hånden gennem byen. I de stille, menneske tomme gader lød hovslagene fra otte heste særlig højt. Kun en enkelt person stillede sig op med truende næve. Før der kunne ske en ulykke, blev han hurtigt af en kone trukket ind i et hus. Som jeg var trekvart gennem byen fik meldingen tilbage med to ryttere: »Liétard fri for fjender!« De fik dog instruktion om, at melde det til de øvrige patruljer og til at ride i hurtigste tempo. Som den modsatte side af byen blev nået, gik den anden melding tilbage: »Franskmænd befinder sig 2 km længere fremme ved jernbanedæmning i kamp med vores infanteri«. Vi modtog kun nogle vildskud, og min opgave var løst. Dermed havde vi haft fornøjelsen af at være de første tyske soldater, der havde betrædt byen Liétard. Nu skulle maveproblemet løses.

Divisionskommandøren var helt paf over min melding, da han blot en halv time tidligere af en officerspatrulje havde gået melding om, at byen var besat. Han bad om mit navn og glædede sig om meldingen. Infanteriet var også allerede rykket i stilling og artilleriet bragt i stilling. Et par dage senere blev jeg forfremmet til Sergeant og indstillet til et Jernkors, som den 10. november blev tildelt mig.

Og om en indsat sprængpatrulje fra 2. Hus. 16 beretter Gefreite Johannsen:

Om aftenen den 3. oktober 1914 gik 4. Kav.Div. i bivak ved Lens. Den næste aften blev jeg udpeget til en patrulje, der var sammensat af 1 underofficer og 8 mand under Vzwm. Segner. Vores opgave var at sprænge banelinjen la Bassée – Sille, og fastslå, om der her var samlet fjendtlige tropper. Vores rute førte os i første omgang til Pont-à-Vendin. Denne by havde vores artilleri hele dagen kraftigt beskudt. Den var rømmet af franskmændene. Vi kom uhindret gennem byen og over den ubevogtede bro over Canal de Deule, hvorfra vi red videre mod Wingles. Spidsen af vores patrulje nærmede sig udkanten af landsbyen og opdagede her posten i en fjendtlig feltvagt, der øjeblikkeligt blev angrebet. I mellemtiden var også de øvrige rytter nået frem. Vzwm. Segner fik hurtigt overblik over situationen og kommanderede: »Omkring, galop, afgang!« Inden vi nåede at reagerer, bragede alligevel den første salve fra bag en havemur, hvor feltvagten var placeret. Den næste fulgte straks efter, men lykkeligvis gjorde de ingen skader hos os. Da der i det kommende mørke ikke var mere at stille op, red vi tilbage til Pont-à-Vendin, hvor vi tilbragte natten. Byen var nu besat af vores infanteri. Næste morgen forsøgte vi at omgå Wingles for på den måde at komme videre. Vejen var imidlertid overalt spærret, og fronten besat som en gennemgående linje. Ingen steder lykkedes det os at slippe igennem. Vi måtte derfor vende om og red mod landsbyen Bauvin, overskred endnu engang kanalen og forsøgte at ny banelinjen. Foran os var fransk kavaleri og kanalbroen bag os var i mellemtiden blevet besat af franktireurs. Da der altså ikke var nogen vej tilbage, forsøgte vi derfor at støde direkte frem til banen. Det lykkedes også at komme igennem. Hestene blev øjeblikkeligt trukket i skjul bag et ledvogterhus, og så begyndte arbejdet. Bandedæmningen blev sprængt to steder, så anvendelsen af linjen var forhindret i nogle dage. Men hvor skulle vi hen? Vejen tilbage var spærret af fjenden. Vi måtte altså forsøge at slippe igennem til siden, og det lykkedes for os. 9. Kav.Div. havde angrebet fra Carvin og havde dermed for os åbnet vejen tilbage til eskadronen. På den måde kom vi lykkeligt tilbage til Regimentet.

Der begyndte nu for os en kampform, som dengang var os ubekendt, nemlig i skyttegravene. Det drejede sig nu om med alle disponible midler at befæste en stilling mod ethvert fjendtligt angreb, lige så snart den var indtaget af os. Betegnende er det, at lanser også her blev bragt med i stillingen!

4. oktober. Under det fortsatte angreb blev højderne ved Epinoy indtaget, senere bebyggelsen Pont-à-Vendin og Meurchin.

5. oktober. Efter at et fransk angreb på Wingles var afslået, fik 4. og 9. Kav.Div. ordre til at rykke mod Loos.

6. oktober. 4 Kav.Div. kom nordvest for Lens under kraftigt fjendtligt angreb, men kunne fastholde dens stillinger.

Omkring middagstid fik Heeres-kavallerie til opgave at sikre den højre flanke af hæren mod fjendtlige angreb fra retning af la Bassée og Béthunes. 4. Kav.Div. tildeles fastholdelsen af højderne nord for Loison og Lens, og med alle midler at forstærke stillingen.

8. oktober. Endnu engang indsættes kavaleriet i en omgåelse af fjendens flanke – denne gang i Lillers området. 4. Kav.Div. trækkes ud af dens stillinger, flyttet til Carvin, hvorfra den ved Don sætter over Deule kanalen i retning Herlies.

9. oktober. Kavaleriet rykker frem over linjen Ypern – la Bassée for at sikre yderligere terræn til forstærkning af vores nordlige fløj i retning Hazebrouck og la Bassée.

10. oktober. 4. Kav.Div. kommer i kamp med fjendtlige posterings langs landevejen la Bassée – Estaires. Kavaleri-skytter trænger langsomt frem mod Neuf-Châtel.

For første gang siden Néry støder 4. Kav.Div. endnu engang på engelske styrker, der holder Festubert besat.

I det for enhver kavaleri forskydning mest ugunstige terræn med grøfter, hække, fabrikker, frit liggende gårde, tråd- og levende hegn, lykkedes det ikke at trænge igennem til fjendens bagland. Hus.Regt. 16 indsættes ved Illiers til bevogtningen af divisionens hestefold.

Den 12. oktober angribes der langs hele linjen. 4. Kav.Div. rykkede frem mod Richebourg med Husarbrigaden i første linje. Regimentet forlængede venstre fløj af den til højre og venstre for vejen Neuf-Châtel – Richebourg indsatte Jäger-Bataillon 7. I første omgang rykkede skytter fra 1. og 3. Eskadron frem under deres chefer, v. Lattorff og Will, og det lykkedes den dækket af tæt tåge at nå ind på nærmeste hold af fjenden. Efter en kort ildkamp, trængte de ind i den fjendtlige stilling. Modstanderen blev trængt tilbage til kanalen, og senere efter flankerende indsættelse af 4. Eskadron under Rittmeister v. Ahlefeld, tilbage over Lalave-kanalen. Under kampen måtte der tages forbindelse med skytterne fra 7. Kav.Div., hvilket på grund af fjendens nærhed og den tætte tåge, var yderst vanskelig. Det lykkedes endeligt vores forbindelsespatriulje at sikre kontakten. Under dette faldt dens fører, den unge og håbefulde Fahnenjunker Lange.

Under Hus.Regt.16 ridt fra sit kvarter i Illiers til værtshuset »Zur Bombe« ramte Sergt. Fabricius i tæt tåge med sin patriulje næsten ind i en opklarende engelsk rytterafdeling. Det efterfølgende angreb fra rytterne brød sammen under ilden fra vore maskingeværer.

Englænderne forsøgte at tilbageerobre Richebourg, men fuldstændigt slået tilbage. Herom skriver Sergt. Clausen:

Hen under aften måtte vi holde os i beredskab. Ganske rigtigt kom kl. 20 kommandoen: »Antrædning! Englænderne kommer!« Vi rykkede frem mod dem. Det var en ejendommelig fornemmelse. Det var buldrende mørkt og projektilerne susede forbi ørene på os og oppe i luften eksploderede shrapnels. Dertil kom, at det styrt regnede og jorden fuldstændig var opblødt. Som bajonetter havde vi medbragt vore lanser. Englænderne lod sig narre af vores hurtigild og faldt tilbage. Ved dag gry var alt igen roligt.

For anden gang siden slaget langs Marne var det mislykkedes at slippe ud af den stivnede front og starte en ny bevægelseskrig. Med det forgæves forsøg på at omgå fjendens flanke ved hjælp af hærens kavaleri, sluttede operationen ved Arras. Alligevel opgav General v. Falkenhayn ikke håbet om at gennemtvinge en afgørelse på den højre tyske fløj. Antwerpens fald (10. oktober) og den i mellemtiden afsluttede opstilling af seks unge reservekorps af krigsfrivillige, satte ham i stand til at opstille en ny arme under A.O.K. 4. Denne arme blev indsat i området Ostende – Ménin. I mellemtiden var den fjendtlige nordfløj imidlertid nået Yser øst for Dunkirk. Her stod den nyopstillede »Armegruppe Belgien« bestående af belgiske, engelske og franske styrker i en stærk udbygget stilling. Skulle det lykkes os at lave en omringelse, måtte denne forskansede fjendtlige front først genembrydes. Det var den vanskelige opgave, der blev stillet de unge, knapt uddannede enheder i Yser-afsnittet.

Hærens kavaleri fik nu til opgave, at forlænge højre fløj af 6. Armee og lukke hullet mellem denne og den fremrykkende 4. Armee. Den 19. oktober blev 4. Kav.Div. trukket ud af dens stillinger øst for Richebourg og over Lille trukket nord på i retning af Quesnoy.

Kavaleriet skulle i første omgang angribe den fjende, der var rapporteret ved Ypres, og med alle disponible kræfter rykke frem i ryggen på den fjende, der stod foran XIX A.K. 4. Kav.Div. angreb ved Deulemont, Garde-Kav.Div. ved Warenton. Skytter rykkede over linjen Deulemont – Pont Rouge frem mod engelsk kavaleri. Lyskanalen blev overskredet, og fjenden blev slået tilbage over banelinjen vest for Deulemont.

Om denne dag beretter Sergt. Clausen:

Kl. 6 afmarch. Vi red frem til den næste landsby, og tilbagelagde herfra 6 kilometer til fods – vidunderligt for en kavalerist! – Under granatild måtte vi springe fra dækning til dækning. Det varede heller ikke længe, før der kom mere alvorlige sager, der slog ned umiddelbart i nærheden. Vi lå alle på maven, og svovlluften

Indsat som samlet regiment i Polen og Rusland

Den generelle situation i øst, oktober – december 1914

Flytningen af 4. Kavallerie-Division til østfronten hang sammen med tungtvejende beslutninger, som i disse dage blev truffet af den øverste hærledelse. I de første dage af november 1914 var det den nøgne kendsgerning, at krigen på Vestfronten *foreløbig* ikke kunne bringe den ønskede afgørelse. De operationer, der i Flandern skulde bringe det store vendepunkt, havde i første omgang ikke bragt resultater på grund af forstærkningen af den fjendtlige front og de store kunstige oversvømmelser. Hele Vestfronten truede med at stivne i en stillingskrig uden afgørelse. Modgangen ved Marne havde nu udvidet sig til en krise for den samlede krigsførelse, og denne krise truede med at blive endnu større, da der også på *Østfronten* var indtruffet en ændring.

Her var det i slutningen af august lykkedes Hindenburg, gennem slagene ved Tannenberg og senere ved de mauriske søer, at befri Østpreussen for russerne.

Det var nu Hindenburgs hensigt, med en offensiv langs Narew i sydlig retning, at komme til hjælp for den hårdt pressede østrig-ungarske front, der efter slaget ved Lemberg, var gået tilbage til linjen Karpaterne – San. Inden en afgørelse kunne fremtvinges, veg den russiske Njemen-Armee under Rennenkamp imidlertid om natten til 10. september tilbage mod nordøst, og med den ganske vist svækkede, men ikke slåede modstander i ryggen, kunne operationen ved Naraew ikke gennemføres. Ydermere pressede den østrigske hærledelse på for en *direkte* støtte af deres front. Den tyske hærledelse besluttede sig derfor til at opstille en ny arme i Østslesien til angreb over en bred front mod Karpaterne og San. Den blev som 9. Armee underlagt Hindenburgs overkommando, og marcherede nord mod den øvre del af Weichsel. I en angrebsoperation af stor dristighed og mobilitet, lykkedes det Hindenburg at trænge mod nord og trække store russiske styrker væk fra østrigerne, hvorefter imidlertid de langt overlegne russiske styrker efterhånden trængte 9. Armee over i forsvar.

De angrebsopgaver, der nu ubetinget krævedes af den østrigske hær, viste denne sig ikke mere voksen. Dens kræfter var opbrugte, og dens angreb mislykkedes. På grund af den truende omgåelse af dens nordlige fløj, måtte 9. Armees operationer indstilles. Den tilbagetrækning, der begyndte den 27. oktober, vil i krigshistorien til alle tider forblive berømt på grund af den grundighed, hvormed ødelæggelser af banelinjer og vejnet blev gennemført. Russernes store angreb i Polen fik derved i stå.

For den tyske 8. Armee i Østpreussen var det frem til slutningen af oktober lykkedes at holde russerne væk fra tysk jord, og fastholdt betydeligt overlegne fjendtlige styrker langs dens østlige grænse. Det stadigt stærkere pres fra den 10. russiske Armee tvang den til fra angreb at få i forsvar.

Mod slutningen af oktober 1914 stod til højre for Weichsel 26 russiske og til venstre 42 russiske divisioner omkring i linjen Nowaradomsk – Wjelun, parat til angreb på 24 tyske divisioner. Et succesfuldt forsvar af østrigerne i Karpaterne måtte være i tvivl. Ungarn syntes umiddelbart truet på samme måde som øvre Schlesien med

dens for krigsindustrien så vigtige kul forekomster. Ved den øverste hærledelse voksede hele tiden bekymringerne om den vaklende politiske holdning i Rumænien, og ligeledes i Bulgarien. Efter overensstemmende efterretninger skulle der indenfor kort tid ske et bredt, voldsomt angreb med »den russiske kamptrommel« dybt ind i Tyskland.

Overfor denne alvorlige krigssituation på den østlige krigsskueplads besluttede sig *Hindenburg* og *Ludendorff* til at bringe det russiske fremstød til standsning gennem et angreb mod hans højre flanke. På den anden side var den planlagte store offensiv i ryggen på den russiske hær fra Østpreussen ikke mulig, da den øverste hærledelse ønskede at gennemtvinge en afgørelse på krigen ved Ypres, og derfor ikke kunne beslutte sig til at frigøre tilstrækkelige kræfter til østfronten. Først den 12. november 1914 godkendte General von Falkenhayn under en konference med armecheferne i Mezières, afgang af 4 armekorps og to kavaleri-divisioner - i første omgang foreløbigt - til øst. Udpeget blev 2. og 4. Kavallerie-Division.

Efter den 1. november som »Oberbefehlshaber Ost« at have fået fuldstændig kontrol over den ham underlagte 9. Armee - havde *Hindenburg* på dette tidspunkt allerede besluttet sig til selvstændig handling. Han havde kastet en angrebsstyrke mod nord til området ved osen - Thorn. mens dele (Garde-Res.Korps og Landw.Korps) dækkede venstre flanke af østrigerne og øvre Schlesien i området Tschenstochau, blev til offensiven ved Thorn samlet tre armekorps og dele af 8. Armee under A.O.K. 9 (General v. Mackensen). Den russiske fremrykning var i mellemtiden blevet langsommere. Offensiven begyndte den 10. november. Resultaterne af den første fase var et dybt indbrud i den fjendtlige flanke mellem de russiske 2. og 1. Armee. Tyngden i offensiven skulle være en omringelse af den russiske 2. Armee ved Lodz. Dette lykkedes ikke, da modstanderen trak friske enheder til fra syd, og desuden kunne fører yderligere forstærkninger frem over Weichsel i ryggen på angriberne. Herunder kom Gruppe Schessler på østfløjen af den tyske omringelses bevægelse i største fare for selv at blive omsluttet fra to sider. Kun det dristige og dygtige gennembrud af General Litzmann og hans 3. Garde-Division ved Wrzeszyna bragte redning i den farlige krise. Hvad flankeangrebet med vores 9. Armee mod en langt overlegen fjenden - ved Lodz kæmpede 123 tyske mod 204 russiske bataljoner, ved Lowicz som venstre flankesikring kun 34 tyske mod 160 russiske bataljoner - allerede mod slutningen af november havde opnået var at bevise handlingens succes og bringe det frede russiske angreb til standsning.

Alligevel var også det tyske angreb gået i stå; til et ødelæggelsesslag manglede kræfterne. Som mod slutningen af november og i begyndelsen af december nåede forstærkninger lidt efter lidt frem fra vest, var det gunstige tidspunkt til at overraske fjenden, forpasset. Derfor blev afgørelsen fortsat søgt ved Lodz. Ganske vist kunne Generaloberst v. Mackensen med den ny betydeligt forstærkede 9. Armee frontalt trænge de russiske 1., 2. og 5. Armeer tilbage og besætte Lodz den 6. december. Også de russiske 4. og 9. Armeer blev presset tilbage af Armeegruppe Woysch syd for 9. tyske Armee, men alligevel kunne en forsvarsssejr af stor betydning imidlertid ikke opnå en afgørelse i Polen. Mod slutningen af året var også begge sider af fronten syd for Weichsel gået i stå langs Pilica og Rawka.

Russerne havde heller ikke kunnet erobre Østpreussen. Her havde 8. Armee i løbet af oktober været i stand til at holde den talmæssigt overlegne, men allerede to gang slåede russiske 10. Armee væk fra østgrænsen gennem en række angreb. I november måtte den, stærkt svækket af afgivelsen af 9. Armee, midlertidigt trække sig tilbage til til Lötzen - Angerapp stillingen. Den østpreussiske sydgrænse blev forsvaret på russisk jord af landsturm- og erstatningstropper i fæstningerne Thorn og Graubenz.

Fra denne operative ramme udviklede de kampe sig, der ville involverer 4. Kav.Div. og vores Husaren-Regiment 16.

Efter tre dages rejse over Bryssel - Aachen - Köln - Paderborn - Magdeburg - Berlin - Posen - Thorn nåede regimentet den 17. november til Allenstein, hvor den blev losset og kom i landsbykvarterer i Klaukendorf og Gr. Kleeberg. 4. Kav.Div. var oprindeligt tiltænkt 9. Armee ved Weichsel, men blev under transporten omdirigeret til Østpreussen.

Den 19. november stod den i marchkolonne på landevejen Reidenburg - Mlava med spidsen ved Powieren. Opgaven for H.K.K. 1, hvortil 4. Kav.Div. var underlagt, var fremrykning mod de russiske jernbaner nordøst for Warszawa, støttet af »Fort Graubenz« (den tidligere grænsebevogtning Graubenz).

Med Brigade Koch som forspids fik marchen over Napierken - Kulany mod Wiecsnia. Syd for Napierken blev den polske grænse overskredet. Herfra var vejene bundløse. Landsbyerne bestod af jammerlige lerhytter med ødelagte og overklæbede vinduer. Der lå dyb sne. 18. Kav.Brig. havde til opgave at sikre højre flanke på 4. Kav.Div. mod fjenden øst for Orzyk-afsnittet. Regimentet tilbragte natten i Kamionken og omegn.

Fremrykningen mod Orzyk-afsnittet blev fortsat. Den 20. november marcherede divisionen over Kobiolki - Kitky mod Borowe.

De russiske tropper, dele af 1. Turkstaniske Korps, faldt tilbage fra Grudusk mod Cjechnaow. Divisionen skulle eftersætte den og om muligt bringe til kamp. En afdeling bestående af to eskadroner og en MG-deling blev sendt mod Cjechanow for her at ødelægge jernbanen.

Divisionen samlede sig ved Grudusk og fortsatte over Dolmeize mod Kalisz. Skytter fra 2., 3 og 4. Eskadron, Hus.Regt. 16 besatte den østlige udkant af Kalisz. Russerne ydede kraftig modstand i sænkningen nord for Cjechanow. Han blev kastet tilbage og efterfulgt mod Niestun. Vore skytter blev allerede kl. 16 trukket tilbage, uden at det kom til en større træfning. Regimentet fik til ro i omegnen af Storyjawo – Male.

Netop som vores tapre divisions-kommandør, Exz. v. Garnier netop havde givet en instruks til føreren for den ridende afdeling af F.A.R. 3, slog en russisk granat ned midt i rytter gruppen og sårede ham hårdt. Føring af divisionen blev midlertidigt overtaget af Oberst v. Printz.

Det blev hårde dage for mænd og heste. Det islag, der satte ind, var desto værre, da vi ikke havde kunnet medtage vinterbeslag. Den 22. november blev vi endnu engang indsat i kamp til fods. Divisionen indtog en lang skyttelinje på bakkerne mellem Schulmiersy til øst for Lipa. På venstre fløj var skytter fra 3. og 4. Eskadron frem til østkanten af Lositschinek. Det kom imidlertid også denne dag kun til en skududveksling og ikke egentlig kamp.

Den næste dag var hvile dag, der ubetinget var nødvendigt til at bringe saddeltøj, urustning og frem for alt hestene i orden igen. Allerede næste dag blev der stillet alvorlige opgaver. Den 24. november havde Korps Zastrow (Graubenz) nået linjen Cjechanow – Prasznycz. 4. Kav.Div. besatte bakkerne syd for Kolaki – Kwasi med front mod vejen mellem Wola og Chechanow. Omkring middagstid blev den afløst af Landsturm-Division Wernitz. Den 25. november skulle den under sikring mod Prasznycz (17. Kav.Brig.) rykke frem mod fjendens flanke og ryg, og rykkede derfor over Czlasz mod Klenwo. 17. Kav.Brig. erobrede Opinogora. Der dukkede nu på højre flanke af divisionen nye fjender op, skønnet til 4 bataljoner med artilleri og talrige kosak-eskadroner. 3. og 4. Eskadron, Hus.Regt. 16 blev som forstærkning kastet frem til Szlasz til støtte for Jægerbataljonen i spids. Under de efterfølgende kampe led vore skytter store tab. Kampen blev afbrudt som de blev mørkt.

Et medlem af 3. Eskadron skrev om disse dage:

Regimentet var sammen med divisionen under march fra Wolja over Szlasz mod Klenowo. På meldinger om, at fjendtligt infanteri truede på divisionens venstre flanke øst for Szlasz, blev 3. og 4. Eskadron indsat som venstre sidesikring og til forstærkning af de skytter fra Jäger-Regiment z.F. 3, der allerede var indsat. Allerede under marchen mod Slasz havde vel alle husarerne en noget usikker følelse. Angiveligt havde vi omgået fjendtlige styrker og befandt os dermed mellem fjendtlige kæder. Omkring 600 meter parallel til vores marchvej lå en lang højderyg, hvor enkelte ensomt beliggende gårde dukkede op. Sandsynligvis var det Szlasz. I stor omkreds var der ingen form for dækning. Vi havde netop passeret en gård til højre for vejen. Mens man tvivlende tænkte på, om der nu var sørget tilstrækkeligt for sikkerhed, opdagede nogle af rytterne på højderyggen til venstre tætte rækker af fremrykkende russiske skytter, der i løb forsøgte at nå kretsen, og fremme her, stående begyndte at skyde på vores marchkolonne. Afsidning til kamp til fods skete hurtigere end normalt. På sekunder var skytterne fra begge eskadroner foldet ud og under fremrykning mod bakkerne. Et stykke længere fremme opdagede vi skytter fra Jäger-Regt. 3, der fortrængt af russerne fra bakken, var på vej tilbage mod gården, fortsat forfulgt af de russiske skytter. Den pludselige opduken af vore skytter var en stor lettelse for de tapre, hårdtrængte jægere. Mangen en russer blev denne dag dræbt af vores godt skydende husarer. De stående, mest for højt skydende russere, dannede for de rutinerede krigere et overordentligt godt mål. Russerne lod sig i første omgang mere tiltrække af den lange kolonne af efterladte, håndholdte heste, som de livligt beskød. Herved lykkedes det jægerne at frigøre sig fra fjenden, godt hjulpet af vore tapre husarer. De nåede hurtigt vores skyttelinje, der igen kom under russisk gevær- og snart også maskingeværild, efter at hestene fra begge eskadroner i galop var bragt tilbage i dækning af en gård. Efter omkring en time lykkedes det vore husarer sammen med jægerne, trods den vedvarende fjendtlige beskydning, at frigøre sig fra fjenden og nå tilbage til hestene, endnu mens russerne var på vej ned ad bakken. Det var kun 300-400 meter fra gården, og stadig tættere sang geværkuglerne omkring ørene. Det lykkedes at bringe de fleste af vore sårede, og ligeledes af jægerne, med tilbage. Kun enkelte måtte desværre efterlades, blandt andet det hårdsårede Vzwm. Willink fra 4. Eskadron. Ved hestene var der flere eksempler på det trofaste kammeratskab, som det drejede sig om at bringe de sårede gennem den fortsatte kugleregn. Mange en husar gik hellere til fods og overlod sin hest til de meget udmattede og ofte sårede kammerater fra jægerne eller fra egen eskadron. Jeg husker tydeligt hvordan Vzwm. Spielhagen fra 3. Eskadron satte en flere gange såret og blødende, kraftig Vizewachtmeister fra jægerne op på sin hest, og i trav førte den gennem kugleregnen, mens han støttede den sårede, indtil efter 100 meter, også hans hest blev så hårdt ramt, at jeg måtte give den nådesskuddet. Den sårede Vzwm af jægerne blev herefter sat på en anden hest.

Det første overraskende ildoverfald skabte forvirring blandt dem, der holdt hestene, men en skarp kommando fik hurtigt koldblodigheden til at vende tilbage blandt husarerne. En kort kommando og et vink i retning af den enlig liggende gård var tilstrækkeligt til at gøre alle opmærksom på, at der her var eneste mulig-

hed for at finde dækning for den morderiske beskydning, og samtidig ikke komme alt for langt væk fra kammeraterne. Leutnant Bötticher var allerede ankommet til gården med en del af 4. Eskadrons heste selvom der også her syntes at være udbrudt et helvede. Gården gav kun delvis dækning for de mange heste, og alligevel drejede det sig om at holde ud indtil skytterne fra jægerne og fra os, der også faldt tilbage mod gården, kunne nå frem. Da imidlertid alle udmattede og sårede kammerater var kommet til hest, gik den vilde jagt til en dalsenkning omkring 600 meter længere tilbage, hvor Oberleutnant Behnke allerede var ankommet, for her at samle eskadronerne. Her kunne antallet af dræbte og sårede fastlægges. Jægerne havde lidt hårdt, og heller hos os var der undgået tab. Blandt tabene hos dem, der var blevet tilbage ved hestene, var også Gereiter d.R. Stübner fra 4. Eskadron, en husar vi kan takke for flere stemningsfulde krigsberetninger, men frem for alt vores regimentssang »Ein Regiment an Seigern reich und Ehren ...«, som han i september 1914 forfattede under fremrykningen mod Bapaume. Musikmeister Rusch satte melodi til under kampene ved St. Léger, og den 29. oktober 1914 blev den under en hvilepause for første gang med begejstring sunget af husarerne.

Vores eskadron faldt tilbage i retning af Wjesbowski. 4. Eskadron overtog dækningen af artilleriet i Wolja. Kl. 19 fik 18. Kav.Brig ordre til at besætte afsnittet frem til Zibory. Endnu samme nat indtog 4. Kav.Div. en optagestilling på linjen Wolja – Laguny. Kl. 0600 stod den nordvest for Czernice – Borowe. Fjenden angreb kun svagt. Om eftermiddagen fik divisionen befaling til at rense byen Prasznysz for fjendtlige kosakker og artilleri. I fuldstændig mørke nåede den byens udkant. Ordren til angreb blev imidlertid trukket tilbage, og i stedet blev der gået i bykvarter i Korby og omegn. Situationen havde ændret sig derhen, at føreren for Korps »Graudenz«, general v. Zastrow på grund af manglende uddannelse ikke mente sine tropper i stand til følge hans befalinger, og derfor havde trukket dem tilbage i en stilling syd for Mlawa.

Også vores 4. Kav.Div. fik nye opgaver. Den 27. november tilgik befaling om, at den var overflyttet til 9. Armee, mens 3. Kav.Brig. med det ridende batteri skulle forblive ved 8. Armee, og dermed forlod 4. Kav.Div.

4. Kav.Div. marcherede den 28. november til Soldau og blev her indledet Den 29. november ankom den til Thorn, hvor den gik i kvarter syd for byen.

I mellemtiden havde 9. Armee kun med nød og næppe overvundet den ovenfor beskrevne krise foran Lodz. Den øverstkommanderende for Østfronten behøvede, uden udsigt til rettidige forstærkninger fra vest, hver eneste disponible enhed under egen kommando langs Weichsel.

Under disse kampe ved Lodz var 4. Kav.Div. bag fronten over Lowiczek – Chodocz – Kutno trukket frem til området ved Bombin. Det betød for vores regiment en anstrengende march. Kulde og islag skiftede med sne. Vejene var næsten ufremkommelige. Den 13. december samledes divisionen vest for Zlachow – Borowy på vejen Redlow – Czerniew. Den blev underlagt III. Korps og fik til opgave, for det tilfælde de skulle lykkes infanteriet at bryde igennem nord for Lowicz, at støde frem mod sydøst i retning af Combin mod de fjendtlige forbindelser bagud. Det lykkedes ikke vores infanteri at bryde igennem, og vores 4. Kav.Div. stod næste dag under kampene ved Lowicz til dækning af armeens nordlige fløj langs Weichsel. Den 17. december skulle divisionen fra omegnen af Maski støde frem mod Sochaczew og marcherede til Gizyea.

Major Wuille di Bille fra Jäger-Regiment z.Pf. 3 overtog kommandoen over Regimentet. Da infanteriet endnu ikke havde nået Bzura, kom 4. Kav.Div. i kvarter i Klow. Den 18. december fortsatte marchen mod syd, og floden Bzura overskredet ved Kombina. Videre fremrykning mod Skierniowice. Regimentet var venstre side-dækning for divisionen. Marchpræstationen udgjorde 60 kilometer.

De næste to følgende dage stod 4. Kav.Div. i området ved Skoerwicze som reserve for XXV. A.K., der i mellemtiden var trængt frem til Rawka. Så blev hele divisionen trukket ind på den nordlige fløj af 9. Armee. Marchen foregik brigadevis gennem de ødelagte Lowicz – Sierniki til området ved Ubeez – Laby. Divisionens opgave var nu at afløse dele af III. R.K. i skyttegravene foran Cochaczew i linjen Kugnocin – Altanka – Gamlow langs Vzura. Den 23. december bivokerede Regimentet i silende regn ved Ruszki.

Juleaften tilbragte regimentets skytter i stillingen tæt på fjenden. Det var en ubehagelig jul i en mangelfuld stilling, med mangelfuld forplejning og frem for alt dårlige kvarterer for vore heste, der led mindre under kraftig kulde end under det skiftede vejrlig. Indtil kampene under de gensidige småangreb, herskede der generelt ro. En afveksling var for officerer og mandskab de snigpatruljer, der i dækning af mørke ofte trængte over Bzura til tæt foran de fjendtlige stillinger. Særlig besværlig for vores husarer var de kilometerlange marcher, der i forbindelse med afløsning, mest under fjendtlig artilleri, måtte gennemføres i det uvejsomme terræn.

Sergt. Clausen beretter om juleaften:

Sochaczew: vi ligger i jordhuller. Juleaften omkring kl. 2130 russisk angreb. Samtlige instrumenter til at slå mennesker ihjel var i anvendelse. Vore østrigere skød et par gange herover med deres 30-cm-mørsere. En af de tingester slog ned lige bag broen, så røg alt. Så var der i timevis kamp ro. Efter 22 timers stridighed blev der musestille og Fred på Jord.

Oblt. v. Bötticher skrev i sin dagbog:

Juleaften begav jeg mig til Rittmeister v. Ahlefeldts dækning, der som afsnitsfører havde kommandoen over alle regimentets skytter, og hvor min eskadron lå på venstre fløj. Jeg havde fra en kær tante fået en lille julepakke, hvori jeg også fandt en æske tændstikker og en grangren. I mangel af et juletræ stillede jeg nogle voks-tændstikker på en blikkasse og tændte grangrenen, så der dermed bredte sig en herlig duft af jul i vores dystre hul. Hidtil havde der været dødstille langs fronten, men pludselig bragede en rasende kanon- og geværild mod vores stillinger. Vores julefest var dermed afsluttet. I hurtig gang kom jeg gennem skyttegravene til mine skytter, der allerede var kommet ud af deres dækninger og stod ved brystværnet. Man måtte forvente, at der efter dette heftige ildoverfald, ville komme et angreb. Vi besvarede endnu ikke ilden, da vores snigpatrulje stadig var derude, og da der i det begsorte mørke intet var at se. Kun et af vore maskingeværer, der ved dagslys var rettet mod et span over Bzura, afgav en skudsalve, og det østrigske mörser batteri lagde flere tunge granater over Sochaczew. det russiske artilleri overøste vore grave ved granater og shrapnells så man i det uophørlige bragen ikke kunne forstå et ord af, hvad man sagde. Ildoverfaldet, der kun kostede os nogle så lettere sårede, varede en halv time, og så blev alt igen helt roligt. Hvad russerne dermed ville opnå, var mig ikke helt klart. Næste aften blev vi afløst af dem, der var blevet tilbage ved hestene, og efter to dage måtte vi igen overtage stillingen.

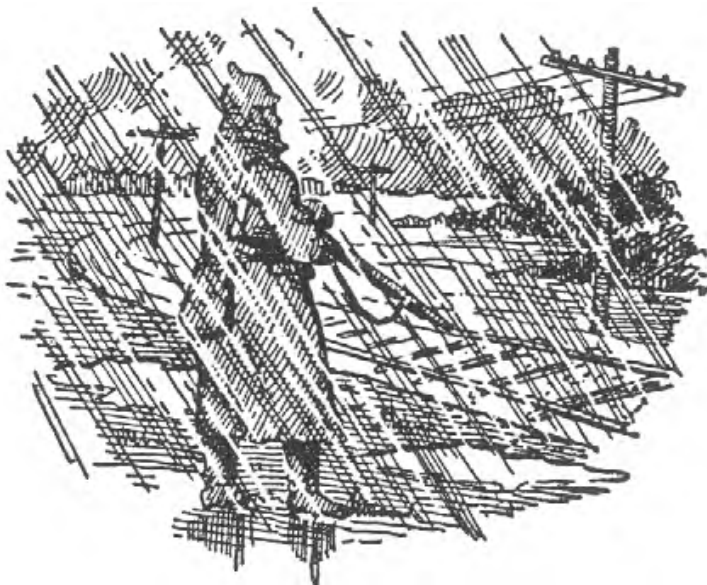
Indtil den 16. januar 1915 fastholdt regimentets skytter dette stillingsafsnit foran Sochaczew. Afløsning fandt sted hver 48. time, senere under den hårde kulde, hver 24. time.

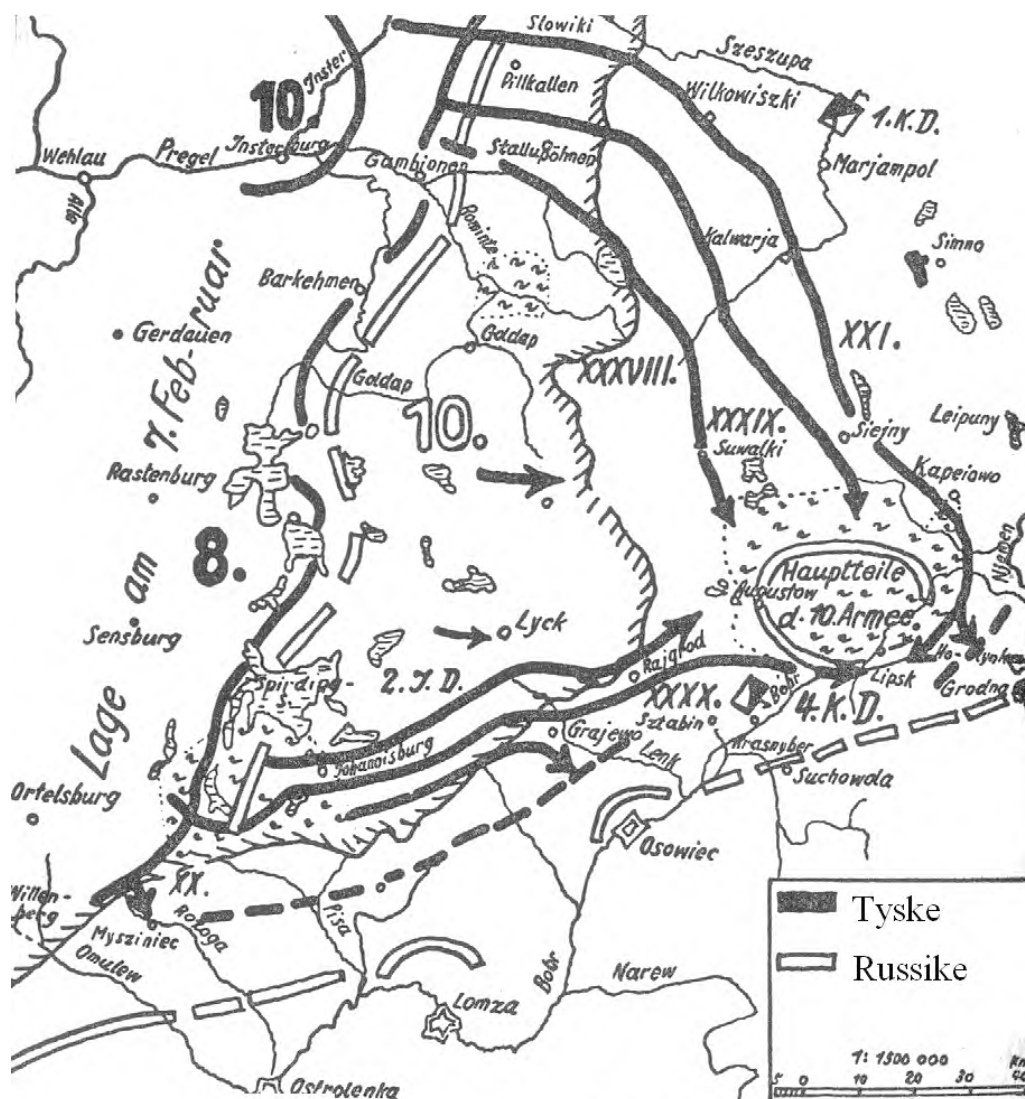
Den 5. januar overtog Major v. Raszeski kommandoen over regimentet.

Den 18. januar blev divisionen efter næsten tre ugers stillingskrig afløst af dele af III. A.K. og trukket længere tilbage til området ved Gostynin. Her havde det hvil indtil den 4. februar, der udnyttedes til den nødvendige vedligeholdelse af våben og udrustning og til plejning af hestene. Divisionens opgave i denne tid var, sammen med 25. Landw.Brig., sikringen af Weichsel ved Plock.

I tiden mellem den 19. januar og 5. februar havde 9. Armee gennemført et afledningsangreb ved Bolimow – Borzymow, for at forhindre russiske troppeskydninger til Narew.

4. Kav.Div. fik nu nye opgaver, og transporteret til et andet kampområde. Den marcherede over Gostynin – Wlockawek – Nieszawa mod Thorn, hvor den blev indladet til Ortelsburg. Det gik nu mod vinterslaget i Masuren.

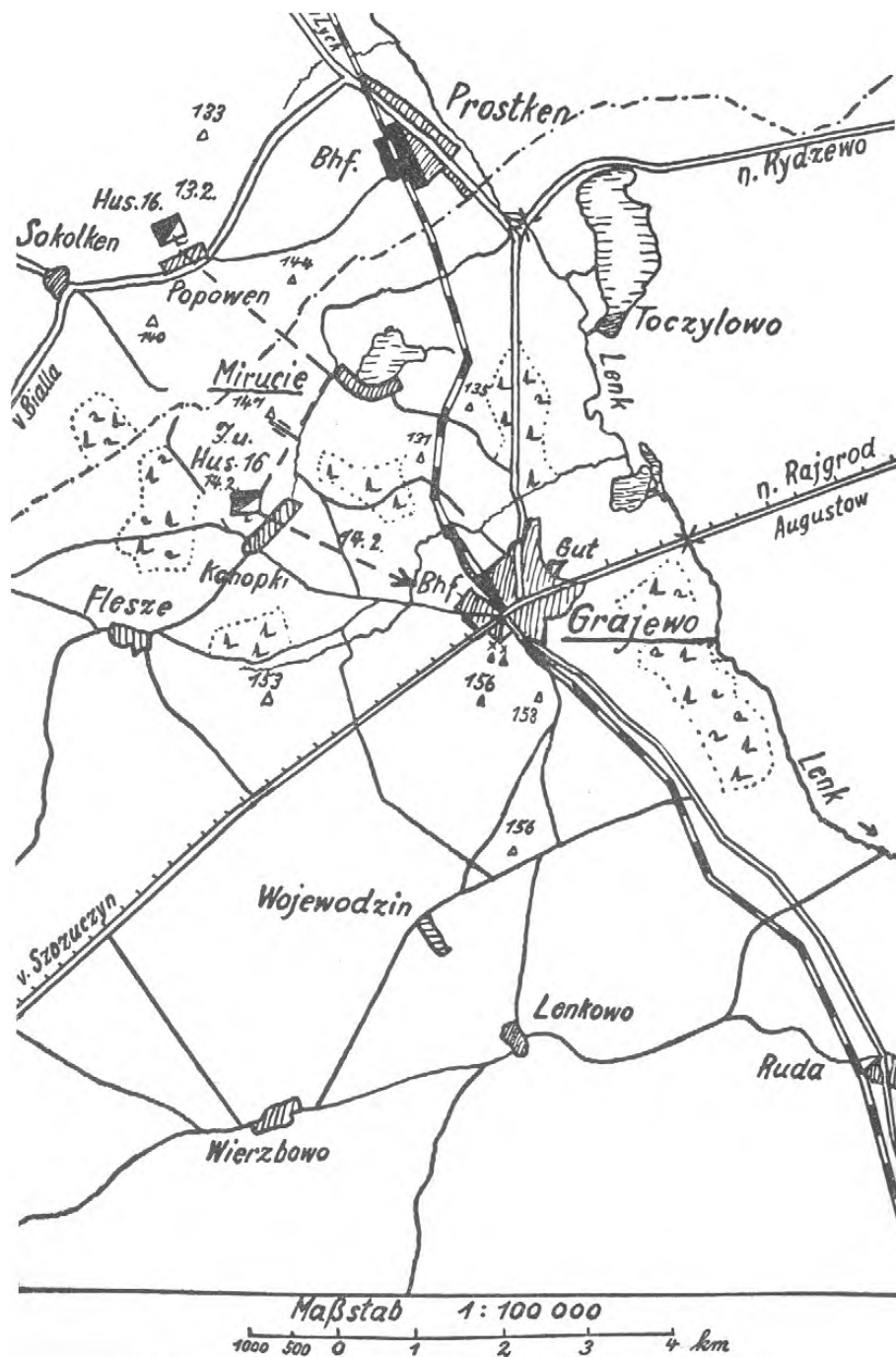

Vinterslag i Masuren - 7. til 20. februar 1915

Vinterslaget i Masuren

Den østrigske offensiv i Karpaterne i januar 1915 var endt med et voldsomt tilbageslag. For at udligne dette, planlagde Hindenburg at befri Østpreussen og omringe den 10. russiske Armee på begge sider. Planerne for det store vinterslag var udarbejdet i hans eget hovedkvarter, på eget ansvar og uden medvirken fra den øverste hærledelse. Ifølge denne skulle i januar den nyopstillede 10. armee under Generaloberst v. Eichhorn omgå den venstre fløj af den fjendtlige nordlige del i retning Tilsit – Wylkowyszki, mens 8. Armee under General der Infanterie skulle binde fjenden med et frontalt angreb og samtidig med højre fløj angribe Arys – Johannisburg og den sydlige fløj. Begge hære bestod af helt unge erstatninger, der kun havde modtaget nogle få ugers uddannelse. For første gang disponerede hver infanteri-division over tre infanteri regimenter og 12 artilleribatterier med hver 4 kanoner.

Vinterslaget i Masuren vil for altid blive en strålende indsats af tyske våben under Verdenskrigen. Udarbejdet af en genial feltherre, og indtil iværksættelsen omhyggeligt skjult og hemmeligholdt for alle stabe, tropper og for hjemstavnen. Alligevel krævede den under forløbet hårdeste beslutsomhed hos fører og ikke mindst indsats og overvindelse af mandskabet. Ved begyndelsen af offensiven var der isende snestorme, der næppe lod mand og

Træfning ved Grajewo - 13. og 14. februar 1915

hest arbejde sig frem langs vejene, for slet ikke at tale gennem terræn. Så forvandlede et pludseligt tøvejr alle veje til et morads, hvori kanoner og køretøjer sad fast.

4. Kav.Div. blev underlagt 8. Armee. Af denne hær arbejde sig angrebsgruppen under General Lissmann sig gennem Johannsburger Heide mod det russisk besatte Pissek-afsnit. Nord herfor bandt 11. Landw.Division, sammen med den sydlige fløj af 10. Armee, den overfor Lötzen Feltstilling stående III. sibiriske A.K. Den nordlige fløj af 10. Armee iværksatte med tre armekorps det omgående angreb gennem skovene nord for Pilkallen i den generelle retning af Stallupönen – Wladislaws.

På samme tid (10. februar) som denne store bevægelse til højre - under uhyre naturbetingede vanskeligheder - havde nået en linje ca. Stallupönen - Wyrballen - Olita nordvest for Wylkowyszki, altså forbindelseslinjen Gumbinnen - Kowno, stod den sydlige tyske fløj under General Litzmann foran Seen-afsnittet syd for Lyck. Russerne var foran vores nordlige fløj i fuld tilbagetrækning mod Lyck. Skulle en omringelse stadig lykkedes, så måtte Gruppe Litzmann sætte alle kræfter ind i et fremstød i retning af Augustowo.

På den sydlige fløj blev der meldt en ny fjende. 4. Kav.Div. blev udløst i Grajewo og indsat mod denne fjende. Fra samlerummet ved Bialla og Johannsburg gik det langs grænsen mod øst. Vores eskadroner marcherede over Hinter-Pogobien. På grund af meldinger om talrige kosak-patruljer overalt, var det nødvendigt med en stærk sikring. Vejene var fuldstændig snedækkede og kraftige snestorme trængte gennem marv og ben. Så tilgik meldinger om at Karheim var besat af kosakker. Fra nabo afdeling Konatzki gik et kompagni frem i angreb. Regimentet fik tildelt to kanoner; desværre faldt fjenden tilbage uden kamp. Artilleri og infanteri returnerede til egne enheder. Om natten fortsatte snestormen med uformindsket styrke. Ved Ezyborren - Schwiddern blev der etableret alarmkvarterer. Man overnattede stående, søgte ly bag en halvt nedbrændt mur eller krøb sammen i huller og fure, bare for så godt som muligt at komme ud af den isnende vind. Der var overhovedet ingen muligheder for at fodre. At lade hesten, deres dejlige kammerat, stå hjælpeløst sulten og frysende, var det der gjorde husarerne mest ondt. Hele tiden var der uro på grund af de mange kosak-patruljer, der i dette terræn følte sig mest hjemme. Vi måtte hele tiden passe på vores skind. I krigs dagbogen hedder det:

Patruljen i spid blev ført af Lt.d.R. Wolff. Flere gange angrebet af Kosakker, lykkedes det den hele tiden at drive disse tilbage, så regimentets march ikke blev forsinket.

4. Kav.Div. blev nu underlagt Gruppe Litzmann, der som venstre fløj af 8. Armee lå standset foran Seen-afsnittet syd og vest for Luck. Vores division fik befaling til at sætte over Seenange og ved Rajgrad at støde frem mod fjendens tilbagetogs akser.

Oblt. von Bötticher fastholdt forbindelsen til 79. R.D. Patrulje Ebbinghaus kom under fremrykning mod Ezarnowek under kraftig beskyddning, der kostede flere heste.

Den 13. februar var det 4. Kav.Div. opgave at nå den fjendtlige tilbagetogs akse i retning Rajgrad. Som divisionen nåede Popowen, blev fremrykningen indstillet, da der tilgik meldinger om, at skovkanten lige sydøst for Profken var stærkt besat af fjenden. Skytter fra vores brigade foldede ud til højre for vejen i sydøstlig retning. Hus. 16 og Eskadron Schätzler fra Hus.Regt. 15 angreb sidst på eftermiddagen landsbyen Mirucie, der var besat af omkring 200 fjendtlige infanterister. I en handlekraftig fremrykning lykkedes det at tvinge fjenden tilbage mod Grajewo. Omkring 40 russere blev taget til fange. Natten blev tilbragt i det fri, da de få huse i og omkring Mirucie ikke kom i betragtning som kvarterer. Ved dag gry fortsatte regimentets fremrykning fra Konopki. Vores artilleri gik i stilling lige sydvest for Mirucie. Hele området lå under kraftig artilleribeskyddning, som desværre kostede os enkelte heste. Vi befandt os nu på russisk område og mærkede det på grund af de bundløse veje, de faldefærdige gårde, men også på, at der overalt stod genstande, som var røvet i Tyskland og slæbt med tilbage. Frem for alt fandt vi tysk havre i store mængder, der på tidspunktet var en guds gave til os. Sidst på eftermiddagen gik skytter fra regimentet under kommando af Rittm. v. Ahlefeldt frem i storm på Grajewo. Til venstre stod infanteri fra Afdeling Konatzki, der skulle angribe fra flanken, men som blev standset. Jäger 7 og Husaren 16 gik derfor alene frem. Gennem et uvejsomt, sumpet område - i mellemtiden var der igen sat ind med tøj - fortsatte angreb frem mod banegården i Grajewo. Sidst på aftenen var denne erobret. Over 200 fanger var blandt byttet. Fuldstændigt udmattede nåede skytterne omkring kl. 3 tilbage til hestene, mens Jäger 7 holdt Grajewo besat. Efter udsagn fra fanger, skulle der i Grajewo have været 3000 russere. Det var en hædersdag for regimentet, men den blev ikke belønnet med et hvil. Regimentet samlede sig ved dag gry i den østlige del af Mirucie og marcherede med 4. Kav.Div. i retning af Rajgrad. Her blev divisionen sat i beredskab. Om aftenen kl. 20 kom befalingen til at overgå i ro i området Lazarze - Kosily.

Den 16. februar fik divisionen til opgave at sætte over Augustow-kanalen ved Borki-slusen, og rykkede frem mod Barglow. Lige nord for denne landsby svingede divisionen skarpt til højre med den hensigt, at spærre Seen-ge øst for Augustow, der hvor banen og jernbanen fra Grobne når hinanden. Omringelsen ville dermed være til ende bragt. Divisionen kom ikke igennem. Kraftig artilleriild fra flanken tvang den til at vige ud mod syd, hvor den efter march gennem de sumpede områder nåede området ved Brzozowka. Der var ingen mulighed for at spare hverken mænd og dyr. Endnu engang gik marchen gennem dyb sump. Divisionen overskred Augustow-kanalen i området Biale - Brzeni og fortsatte videre mod Eisow, hvor der ved mørkets frembrud blev overgået til alarmkvarterer.

4. Kav.Div. havde i disse dage ved Grajewo med succes opfanget det truende fjendtlige fremstød fra Oso-wiec, der hårdt ville have ramt ryggen på vores XXX R.K. Derimod lykkedes ikke den anden opgave, langs Seenenge øst for Augustow at lægge sig i vejen for det fjendtlige tilbagetog.

Den seje modstander – III. sibiriske A.K. var trods handlekraftig eftersættelse, kommet over kanalen og over Bobr, og havde bag dette afsnit besat en tidligere anlagt og stærkt befæstet stilling.

Et nyt direktiv om aftenen den 17. februar fra den øverstkommanderende Øst, lagde hele den videre føring af slaget i hænderne på chefen for 10. Armee, Generaloberst von Eichhorn. Fra den hidtidige 8. Armee fik han underlagt XXXX R.K. og 4. Kav.Div. Armeen skulle bringe en afslutning på kampene i Augustower skoven, erobre det sejt forsvarede Bobr-afsnittet, og derefter angribe fæstningen Osowiec fra øst.

Meget tidligt på morgenen den 18. februar startede divisionen fra Cisow fremrykningen mod Bobr. Tre kilometer nord for Kamin blev et skovstykke passeret og gjort holdt i dens sydlige udkant. Brigadens skytter gik frem til fods. Under kommando af Rittm.d.R. Fuglsang overtog skytter fra 4. Eskadron sikringen af venstre flanke nord for Kamin. Russerne foldede ud til angreb. De fjendtlige skytter var let genkendelige som de gik over flodens is. En kraftig fjendtlig artilleriild startede, men at indgå i en længere ildkamp er ikke husarernes art.

Kort besluttet befalede Major von Raszewski en storm, som gennemførtes med succes. 300 fanger og flere hundrede geværer blev vores bytte. Den begyndende mørke satte en stopper for kampene. Et forsøg på, i løbet af natten, at trænge frem til landsbyen Sztabin, mislykkedes, da man overalt stødte på stærke fjendtlige kræfter. Overgangene over Bobr forblev på fjendens hænder.

Vores regiment blev i de følgende dage trukket ud i østlig retning og blev den 20. februar underbragt i Jastrzembna. Skytter fra 2. og 4. Eskadron stod til disposition som støtte for III./Inf.Regt. 262. Tidligt næste morgen begyndte en kraftig fjendtlig artilleriild mod sydsiden af landsbyen og mod jernbanelinjen. Kl. 9 angreb russerne i tæt sluttede formationer. Infanterikompagniet i den sydlige kant af byen blev løbet over ende. Skytter fra vores 2. Eskadron blev øjeblikkeligt indsat, og det lykkedes at bringe angrebet til standsning. Med det begyndende mørke gik begge vore eskadroner på ordre fra den bataljons-kommandøren, hvorunder de var indsat, tilbage til baneovergangen 1 km nord for godset Jastrzembna. De eftersættende russere blev taget under ild på lang afstand. Om aftenen blev regimentet afløst af dele af Brigade Kauffmann, og rykkede til Dlugie. I sin dagbog skriver Sergt. Clausen om den 21. februar:

I dag led vi et mindre nederlag. På grund af overmagten måtte vi vige. Vores infanteri kunne ikke længere holde stand og løb mellem hinanden bagud. Vi var derfor alene foran infanteriet. Det russiske artilleri skød ikke så dårligt, men havde trukket tungt artilleri frem. Bagved var der kun en enkelt overgang til rådighed, og alt, hvad der passerede denne, blev ramt. I enkelte grupper af infanteri var det overhovedet ikke muligt at skabe orden – Her faldt Gefr. Holm *), som jeg den 2. september 1914, hvor vi begge blev indesluttet ved Né-ry, havde haft forbindelse. Dagen var for os ret ulden, og vi måtte – da den eneste overgang lå under kraftig fjendtlig artilleri – gå tilbage gruppevis.

Et eksempel på sand kammeratskab fremgår af følgende skildring fra Gefr. Götte, 1./Hus. 16:

Hele regimentet var underbragt på godset Ziesow. Vi ligger allerede et par dage her. Her ankom Sergt. Vollrath med erstatningspersonel fra Schleswig. Hen mod morgen skyder russerne med artilleri, og for vore heste blev opholdet ubehageligt. Ved middagstid havde Gefr. Holm *) ved staldmuren lagt et bål tilrette under en harve. På harven havde han sat en pande, hvor han stegte frikadeller. Vi havde spist nogle stykker, da pludseligt en granat slog ned ved bålet og sendte harve med pande og frikadeller spredt over området. Vi forsvandt hurtigt i nærmeste dækning. Jeg gemte mig i fårestalden, hvor næsten hele eskadronen var forsamlet. Udefra blev der råbt: »4 melderittere fra 1. og 3. gør klar og melder sig ved rittmesteren!«. Som jeg hørte mit navn nævnt, sadlede jeg min hest. Som jeg gjorde dette, slog en granat ned i taget og oversåede mig med stumper af tagstenene. Jeg var kun glad for at slippe ud af denne musefælde. Vi fire ordonnanser samlede os udenfor ved porten. Thomas Hansen og Hein Senf skulle ride til vores batteri og melde: »Batteriet skal falde tilbage«. Som de to nåede frem, havde russerne allerede stormet kanonerne. Vi to, Gefr. Holm og jeg, skulle ride til landsbyen og her melde os hos Majoren. I mellemtiden kom russerne allerede ud af skoven. Vi red afsted som fanden, og nåede frem til landsbyen. Jeg holdt hestene, mens Gefr. Holm søgte efter Major von Raszewski. Jeg stod med hestene bag det sidste hus i landsbyen. Huset var fuld af hårdt sårede fra vores infanteri. Hvem, der endnu kunne bevæge sig, forsvandt bag banedæmningen. Min position blev nu ubehagelig. Fra alle sider peb kuglerne, og Holms hest blev meget urolig. »Bötel« stod for det meste på bagbenene. Så kom Holm med feltweben fra M.G.-kompagniet. Han fortalte os, at russerne havde stukket alle hans folk ned. Jeg spurgte Holm: »Har du fundet majoren?« Han sagde: »Nej«. Så måtte han formentlig opholde sig oppe bag jernbanedæmningen. Holm ville endnu engang lede efter majoren. Han kom dog hurtigt tilbage, for russerne var tæt på. Som Holm netop ville runde et hushjørne, hørte jeg jeg et dumpt brag, og min kammerat lå på hænder og knæ i pløret. Blød stod den arme knægt fra mund og næse. Han var blevet ramt i lungen, troede jeg. »Kammerat, lad mig ikke ligge«, sagde han. Jeg svarede ham: »Om vi så begge skal gå til, forlader jeg dig ikke«. Jeg fik ham hevet op i sadlen og sagde til ham: »Hold dig nu bare fast, for nu begynder dansen,

*) Thasten Holm, født 9. marts 1893 i Kolsnap ved Haderslev.

så vi kan komme ud af dette helvede«. Jeg sad op, tog begge heste i tøjlerne og satte i gang. Der var godt en kilometer til godset. Vi var dårligt nået ud i åbent terræn, før vi blev overøset med kugler. Efter knapt 500 meter hørte jeg det bragte omkring mig. Hvem drejede det sig om? Holm stønnede og bad mig ride i skridt. Jeg slog over i skridt. Russerne beskød os med shrapnel og sendte en rasende geværild efter os. Holm blev ramt endnu engang, igen i ryggen. Jeg kan mærke, at det går mod slutningen, men jeg kan ikke hjælpe ham. Han beder mig sørge for, at vagtmesteren sendte hans breve og værdisager til hans mor sammen med hans sidste hilsen. Med min højre hånd tog jeg ham under hans venstre arm. Vi var endnu 300 meter fra godset, da majoren og officererne vinkede os nærmere. Jeg sagde til Holm: »du, majoren står allerede ved godset«. »Så er alting jo godt«, svarede han. Pludseligt gik et lag shrapnels ned foran os. Holms hest sprang til siden, så han gled ud af sadlen. Jeg har ham endnu under armen, men kan ikke holde ham fast, og må lade ham falde. Han falder præcist med ansigtet ned i en vandpyt. Jeg springer hurtigt ned fra hesten og lader dyrene løbe, som fortsætter mod godset. Jeg samlede min Holm op og bar ham væk i armene. Som vi gik blev Holm ramt af endnu et skud i foden. Jeg mærkede et ryg gennem hans krop, og Holm var død. I mellemtiden var kammerater kommet fra godset og overtog den døde. Jeg aflagde melding til majoren. Han trykkede mig i hånden og jeg trak begge heste over til de øvrige heste, der i mellemtiden fra godset var bragt ind i skoven. Jeg overdrog Holms hest til 3. Eskadron og fortalte Wachtmeister Petersen, hvad der var sket. Wachtmeister Petersen sendte derefter Holms sager til hans mor i Haderslev. Således døde endnu en taper kriger på ærens mark. Jeg vil aldrig glemme dig, du gode kammerat.

Sign. Herm. Götte, 1./Hus. 16

Også de følgende dage bragte megen uro, kampe og tab. Kl. 7 rykkede regimentet til Kamin med opgaven at sikre Bobr-afsnittet mellem Krasnoborki og Wolna. Skytterne blev fordelt mest muligt i dækning og udsendt patruljer langs floden og udstillet observationsposter. Efter en forstærket artilleribeskydning angreb russerne flere gange, men kunne ikke trænge over Bobr. Den 23. og 24. februar stod regimentet i beredskab nord for Kamin. Natten blev tilbragt ved lejrbål i skoven. Den 24. om eftermiddagen blev vore skytter endnu engang indsat til forstærkning af infanteriets angreb på Sztabin. Så blev regimentet trukket ud og tilbragte natten i alarmkvarter i Hutta. Med disse kampe langs Bobr-afsnittet døde vinterslaget i Masuren ud.

Beskyttelsen af den lange flanke langs Østpreussens sydgrænse krævede særlige foranstaltninger, da vore forbindelser bagud var tuet af en russisk angreb fra syd. På befaling fra den øverstkommanderende Øst blev 4. Kav.Div. de næste dage trukket frem til Narew-frontensammen med begge divisioner fra XXXVIII. R.K.

Den uafbrudte march gik over Polki – Kamianka-Stara – Grajewo til området ved Kolno. Den 28. februar blev der gået i kvarter i Czyborren.

Forsvarskampe i Narew-Bobr afsnittet

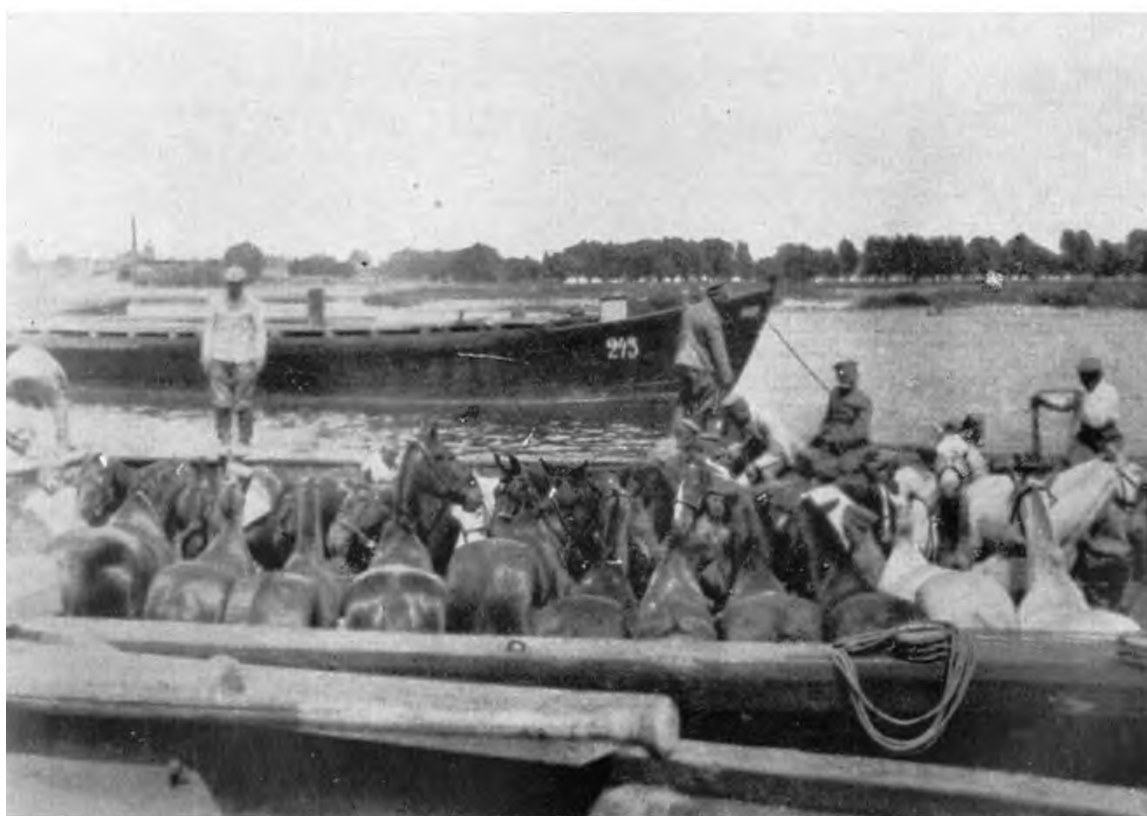
Meldinger afslørede at russerne sendte stærke styrker frem i retning af Prasznyez. 4. Kav.Div. skulle i afsnittet mellem Pissa og Ezwanka-floden sikre højre fløj af 8. Armee.

Vores regiment marcherede 1. marts over Kolno og den følgende dag over Cielszka til omegnen af Wenecja. Da en fremrykning gennem moserne i sydlig retning viste sig umulig, blev der indrettet et skjult beredskabsområde i skoven. Russerne havde gravet sig ned i skovkanten syd for Cielofzka. Om natten blev der indrettet alarmkvarterer ved Pupkowizna. Major Raszewski overtog kommandoen over brigaden, mens Rittmeister Will overtog regimentet. Regimentet nåede næste dag afsnittet Surowe – Krukowo. Fjenden stod på den anden side Plondornika mundingen. Natten blev tilbragt i fuld alarmberedskab, mens føling med fjenden blev opnået gennem nærpatruljer. Den 6. marts begyndte igen stillingskrigen. Regimentets skytter gravede sig ned langs vejen Krukowo – Zaremwy. Stillingen blev de følgende dage udbygget. Så kom et stillingsskifte nærmere fjenden i retning Dombrowa. Med sin patrulje fastslog Lt. Ebbinghaus, at russerne havde forskanset sig kraftigt i de overfor liggende landsbyer. Disse dage af skyttegravskrigen var særlig anstrengende på grund af de mange marcher frem og tilbage, og flytningen af skytterne omkring i det sumpede og mosede område. Til egentlige kamphandlinger kom det ikke.

Dette ændrede sig grundlæggende den 10. marts. Under kommando af Rittmeister Will rykkede regimentets skytter frem mod Wola, og angreb herfra til venstre for infanteriet, landsbyen Guzowatka, som var et stort flamme-hav. I totalt mørke blev der stormet. Den brændende landsby med dens sammenfaldende huse og lader, hvorfra ildsøjler steg mod himmelen, var et grusomt syn. I gaderne kom det til forbitrede nærkampe. Døde og sårede blev begravet under de sammenstyrtende mure. Da landsbyen var sikret, gik det uden pause videre mod Kopaczyska. Først tidligt på morgenen gik skytterne tilbage til deres heste. Operationen var blevet gennemført med stor beslutsomhed, og havde på bedste måde bevist vore husarers angrebsvilje.

March under vinterslaget i Masuren

Transport til Memel

Russisk skyttegrav
foran Mitau

Blokhus i Afsnit A "Laputka"

Pigtråd langs Düna

De næste dage bragte igen udmattende meldetjeneste, talrige patruljer og ophold i skyttegravene til støtte for landsturm-kompagnierne. Over den 13. marts beretter Sergeant Clausen:

Kaliska. Før fanden fik sko på, red jeg endnu engang gennem skoven med mine husarer. Med god samvittighed kunne jeg sende melding tilbage, at en del af de fjendtlige tropper, der var blevet udlosset i Ostrolenka, for en dels vedkommende er ankommet hertil. Endnu engang kom jeg uskadt tilbage. En time senere ankom hos mig en infanteripatrulje, der bad om en orientering om situationen. Patruljen forsvandt herefter gennem skoven ad samme vej, som jeg var redet. De kom imidlertid tilbage uden deres Fahnenjunker, der var faldet. Jeg tog herefter otte mand fra infanterivagten og mine husarer, og hentede den faldne med tilbage. Med mine to husarer havde jeg altid stor held, da vi hele tiden slap helskindet fra det. Efterhånden var det blevet noget uldent. Næste melding tilbage lød: »det fjendtlige korps står over for os. Der er tungt artilleri her og maskingeværer der«. Kampen var i gang, og også vi kom spredt ild fra maskingeværer. Min opgave var løst, og jeg ville ikke unødigt ofre folk og heste, så i galop tilbage! Infanteriet stod alle mand i skyttegravene. Som jeg senere fastslog, stemte min melding præcist. Om aftenen omkring kl. 17 nåede jeg tilbage til eskadronen.

Den 14. marts blev der ikke ondt os en smule hvil, der kunne udnyttes til plejning af hestene og frem for alt vedligeholdelse af skydevåben. Vi skulle snart for brug for begge! Tidligt den 15. marts blev der sået alarm! Russerne var brudt igennem en del af vores infanteristillinger ved Ciomek og Majki, og det drejede sig nu med de få disponible reserve at sætte ind med modangreb for at genoprette stillingen. Vores regiment var hurtigt på plads. Med sædvanlig taktik lod vi fjenden løbe ind i en blindgyde; da de var tilstrækkeligt langt ind, lukkede vi dem af. Russerne sad igen i fælden! Regimentet tog over 100 fanger uden selv at have særlige tab. Til en egentlig ildkamp, kom det ikke. Det ændrede sig fra en fiasko i begyndelsen, til fuld succes til sidst. Særlig andel i at det lykkedes, havde Patrulje Friedburg fra 2. Eskadron, der dristigt red tværs gennem russerne – efter at disse allerede havde gennembrudt 1. stilling – for at alarmerer og hente nærliggende infanteri.

I 2. Eskadrons krigsdagbog står:

Russisk gennembrud ved Ciomek og Majki, 15. 3. 1915.

Den 15. marts kl. 0700 blev eskadronen alarmeret til Blendowo. Den gik med regimentet i stilling i skoven til højre for Blendowo. I Ciomek havde russerne overrumplet II./44 (fører Major Fritsch). Ved Majki lå 4. Grenaderer. En landsturm-post mellem disse og II./44 er en landsturm-post er løbet over ende. De i såvel i Ciomek som i Majki liggende poster, mistog russerne for afløsningen af posterne.

Russerne er gået over moserne, som nu igen må være passabel, og ind i ryggen på 44'erne. Posten Friedburg havde indkvarteret sig i nærheden af batls.kommandøren og markeret deres område. Helt tidligt, kl. 5 – mens det endnu var fuldstændigt mørkt – blev den vækket af et ildoverfald »hurra« råb. Disse råb var tydeligvis anderledes end det tyske. Det kunne altså kun være russere. Friedburg lod alle gøre klar. Selv løb han til infanteri-kommandøren for at indhente forholdsordre. En sådan kunne han imidlertid ikke opnå. Major Fritsch var allerede – halvt påklædt – stormet gennem russerne frem til skyttegravene. Som Friedburg kom tilbage, var der allerede russere på gårdspladsen, der mødte han med råbene: »Husari, Husari!« Nu drejede det sig om at handle. Friedburg lod hestene trække eller tide bagud, alt efter hvor klargjorte folkene var. Hans egen hest, opskræmt af den kraftige geværild, var løbet væk. Husarerne galoperede over den kort bag Ciomek liggende bro i retning af Majki.

Kort efter broen vende Gefreite Thode sig, trods den almindelige ophidselse som naturligvis havde grebet alle, pludseligt om og red i skridt tilbage til Wachtmeister Friedburg, som til fods kom bagefter. »Ønsker Hr. Vagtmester ikke at ride min hest, jeg kan god gå til fods?«, spurgte han. Friedberg afviste naturligvis dette behjertede tilbud, og kort efter mødte han da også sin hestepasser med sin egen hest. De øvrige var i mellemtiden redet videre. Husar Behrens havde som den første alarmeret 4. Grenadier i Majki. Friedburg, som igen havde fået samlet de fleste af sine folk, fik nu til opgave at melde til artilleriet i Ramiona, at fjenden stod i ryggen på dem. Efter dette skulle han alarmere enhederne i Dynak. Han mødte kun 1. Eskd/Hus. 15, da infanteriet var allerede marcheret væk. Som Friedburg kom tilbage for at få nyheder om hans egne husarer, var Ciomek igen på 44'ernes hænder. Major Fritsch havde hurtigt fået samlet sine folk og med stor bravur og opplantede bajonetter gået til angreb på russerne, og havde kastet dem tilbage. Disse var i den grad blevet overrasket over den uventede modstand, at de uden større modstand lod sig tage til fange. Hele episoden kom til at koste russerne et halv dusin fanger.

Desværre havde overfaldet kostet Post Friedburg enkelte tab. Husar Jeschke var faldet, Braak savnede, Tinken havde et skud i brystet, Lahusen VI et skudsår i underarmen og Süß et bajonetstik i ryggen. Süß blev taget til fange og herunder fuldstændig udplyndret. Han lod som var han død, og blev senere befriet af 4. Grenadier.

Denne episode viser tydelig sammenspillet mellem mandskab og førere, selv i de små enheder. Kan der gives et bedre bevis på dette, end det Gefr. Thode udviste på et tidspunkt af højeste fare?

I Sergt. Clausens dagbog beretter også om dette russiske gennembrud ved Blendowo, og om en efterfølgende fangetransport, som han førte:

15. marts, Blendowo

Eskadronens skytter ligger i skyttegrave. Vores deling dækker 3. Inf.Brig. Jeg havde en stående patrulje. Der var igen et stort virvar. Russerne var brudt igennem og vores infanteri havde igen lukket fronten. Nu løb russerne for en dels vedkommende uden føring rundt imellem os – Om eftermiddagen havde jeg med 5 Husarer en fangetransport på 1 officer og 310 russere til Tyskland. Vi havde en march på 80 til 90 kilometer foran os. Om aftenen indkvarterede jeg med hele selskabet i Krakowo. Det var ikke lige netop et let stykke arbejde. Fra to huse blev alle civile fjernet, hvilket også gik godvilligt. Så blev der med afløsning udstillet poster ...

Dernæst sørgede jeg for, at mine fanger blev forplejet, da jeg stadig havde yderligere march til fods foran mig. Kl. 8 om morgenen gik det videre. Undervejs måtte jeg efterlade et par sårede, der ikke kunne videre. På selve transporten behøvede vi ikke at have megen opmærksomhed. Officeren og hans hjælper sørgede selv for at holde sammen på gruppen. Han kunne ikke takke os nok for, at jeg behandlede hans soldater så human. En russiske et-årig fortalte mig, at de i Ostrolenka var blev udlosset med hele korpset, havde marcheret hele natten, men desværre var gået forkert. De var i første omgang nået tilbage til samme sted. Så var de blevet indsat på et lille afsnit, var brudt igennem og var blevet taget til fange. Hen under aften nåede vi landsbyen Luka på tysk jord. Her kunne jeg aflevere fangerne fuldtallig. Officeren udtalte igen på soldaternes vegne en tak, og alle soldaterne ville give mig hånden.

Med vinterslaget i Mausuren var Østpreussen endegyldigt blevet befriet for russerne. Ruinerne af den fjendtlige arme var kastet tilbage bag Njemen og Bobr, og til fæstningerne Lomza, Osowiec, Grodno og Kowno. Fortroppen af den tyske 10. Armee sonderede mod denne fæstningslinje. Hæren stod langs en lang strækning af fronten fra Bobr over Augustow – Sejny til Mariampol.

4. Kav.Div. skulle nu gå ind til venstre for 10. Armee og sikre mod øst frem til Njemen.

I de følgende dage var regimentet konstant i alarmberedskab. den 20. marts blev marchen mod Ortelsburg begyndt, og den 21. marts blev regimentet her indladet. I løbet af eftermiddagen den 22. marts og om natten til den 23. marts blev den igen udladet i Wylkowyski.

Kampe mellem Mariampol og Simmo

Efter nogen march frem og tilbage i de næste dage, blev Mariampol nået den 25. marts, hvor kvarter blev indrettet på gården »zu Gulbieniszkt«. For første gang i lang tid var der igen en fast, massiv, muret lade med et virkeligt tab, hvor mand og hest kunne overnatte i tørvej.

I de næste dage samledes brigaden ved Buchta. Så gik det videre mod sydøst i retning af Marty. En tæt føling med fjenden var igen etableret.

Divisionens opgave lød: sikring af venstre flanke af XXI. A.K. og kampstøtte til den på venstre fløj indsatte 31. I.D.

Der var i starten kraftige snestorme. 4. Eskadron fik til opgave at rykke frem til spærring passet mellem Jez.Simno og Jez.Zuwinty, og samtidig dække venstre flanke af divisionen. Vejene var bundløse. Efter tøvej var indtruffet skete fremrykningen kun langsomt på de mudrede veje. Af samme grund kunne den befalede fremrykning kun nå Gudelizki. Totalt udmattet tilbragte regimentet natten i omegnen af Ramnowo. På trods af de voldsomme anstrengelser var regimentet den 27. marts allerede kl. 5 i fremrykning sammen med divisionen, der nåede omegnen af Atesniki. To gange forsøgte 4. Kav.Div. af fjerne fjenden, i snævringen mellem søerne ved Simno på højre flanke af XXI og XXXIX. A.K. Afsnittet ved Atesniki lå under heftig fjendtlig artilleriild. Vore skytter besatte skovkanten syd for Atesniki. De var dårligt nået på plads for russerne angreb med stærke styrker, men stillingen holdt. Russerne måtte efter gentagende angrebsforsøg, endegyldigt trække sig tilbage. Infanteri afløste os, og vore skytter kunne komme i de stærkt savnede alarmkvarterer tæt bag stillingen. Naturligvis kunne der så tæt på fjenden ikke blive tale om egentlig ro. Skytterne måtte næste dag igen lægges frem, for indtil mørkefald at forblive i føling med fjenden. Regnen faldt uden ophør. Veje og marker blev hele tiden mere bundløse. Forplejning gennem kolonner var under sådanne forhold ikke mulig. Man tog den smule, man kunne opdrive på gårdene. Imidlertid startede allerede næste dag igen stærk frost, og natten mellem 29. og 30. marts blev tilbragt udendørs i en heftig snestorm.

Mens vores infanteri fandt terræn mod syd, forstærkede russerne sig hele tiden overfor den svagere 4. Kav.Div. Skowogole og Barcie på vestsiden af den store sø blev besat af dem, og langsomt, men stadig blev kavaleriskyttens tynde linje presset tilbage. Tætte russiske skyttelinjen kom over søen. Den 30. marts kl. 7 fik eskadronerne befaling til at stille alle disponible skytter. Der blev ved hver deling kun tre mand tilbage til passe hestene. I to dage havde disse arme dyr ikke fået anden foder end hø og halm. Havre var helt uden for mulighe-

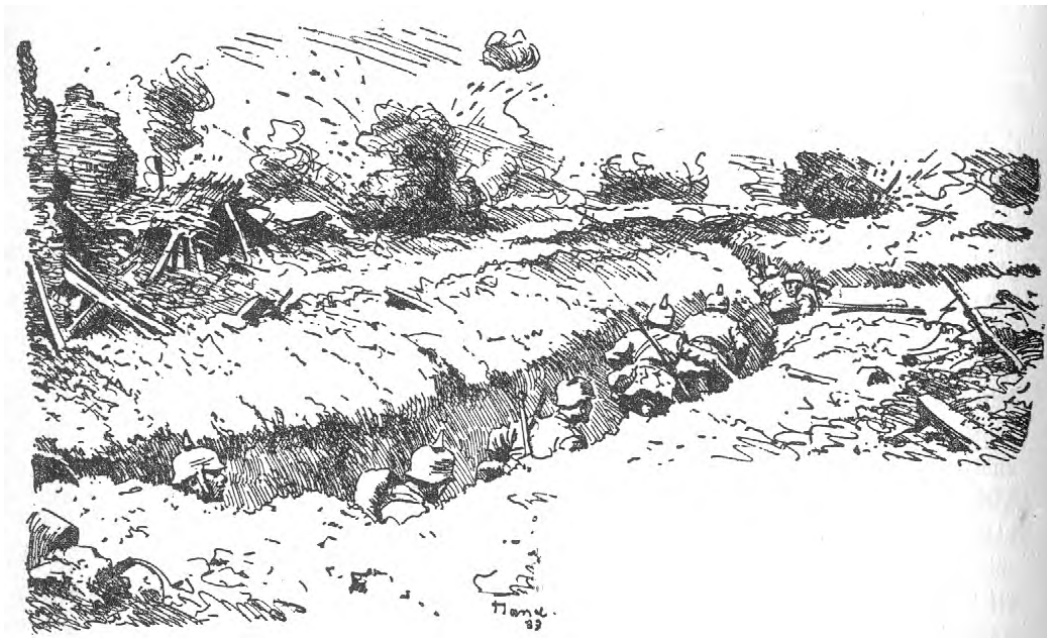
derne. På den måde gik dagen. Det blev nat. Omkring midnat trak infanteriet sig ud. Brigaden stod alene foran fjenden. Befalingen lød: Stillingen skal holdes indtil kl. 0500, dvs. indtil det første morgengry. Dette skete. Så blev skytterne efterhånden trukket ud. Det lykkedes at frigøre sig fra fjenden uden tab og nå tilbage til hestene. I Atesniki blev der siddet op. Hus. 16 dannede bagtrop for divisionen; marchen gik over Krasna – Ludwino til Czarna – Krynica og Wazniski. 4. Kav.Div. gik ved Skordupiany i beredskabsstilling. Russerne fulgte tøvende efter frem til Kirsna-floden.

Stillingskamp ved Kalwarja

1. til 24. april 1915

Den 1. april begyndte det at tø kraftigt. Den store snesmeltning, som russerne kaldte »raszuliz«, var begyndt. Vejene blev bundløse. Leret klæbede sig sejt til hovene. Anstrengelserne for mænd og dyr blev uhyre. Var vejret om dagen solrig og tør, dannede der sig straks på overfladen en hård skorpe af ler, der gjorde skansning eller udbygning af stillinger uendelig vanskelig. Det var et gudsforladt område uden nogen form for naturmæssig skønhed. I de forgangne måneder havde vi, frem for alt under vinterslaget, kunnet ride igennem de uendeligt store skove i Østpreussen og ved Augustowo – på dage i det skønneste vintervejr – og senere ved Düna havde vi haft den herlige udsigt over den brede dal. Her var der intet andet end beskidte landsteder fulde af utøj, her og der igen en lade med fast tag og dertil ler, ikke andet end ler! Gudskelov havde vi ikke tid til at funderer nærmere over det, for den ene kampdag fulgte den næste. Russerne var langsomt fulgt efter langs vejene fra Kalwarja og Ludwinow, men måtte så standse foran vores optagestilling ved Gulbieniszki. Stillingen var den 2. april blevet yderligere udbygget og besat med observationsposter. De øvrige dele af eskadronerne forblev i alarmberedskab i deres kvarterer. Det var hærledelsens hensigt, at trække fjenden til. De gjorde os imidlertid ikke den tjeneste. De blev stående syd for Sudon-vandløbet.

Den 5. april kl. 7 samledes brigaden ved godset Karolinka og red af dårlige veje mod Pobkirklewo. Her blev skytterne trukket frem og hestene sendt tilbage til Guldienzski. Kl. 1630 iværksatte regimentets skytter sammen med infanteri et stormangreb mod »zu Posudonie«, som trods heftig modstand, endeligt ved mørkefald omkring kl. 19 var erobret. Da infanteriet ikke var fulgt efter i samme tempo, blev yderligere angreb indstillet, skyttegrave etableret og gruppevist besat af de enkelte eskadroner. Tidligt næste dag blev stillingen fuldt besat, uden at modstanderen gjorde mine til at angribe. Dagen forløb rolig. Om eftermiddagen fulgte afløsning med skytter fra vores søsterregiment, Hus. 15. Imidlertid måtte vore tapre skytter igen indtage deres stillinger i løbet af natten, da Hus. 15 blev trukket tilbage til venstre. Hele den følgende dag var vi i umiddelbar føling med fjenden, uden at det kom til egentlige angreb fra nogen af siderne. Dette skete for fjendens vedkommende først næste dag kl. 3 i totalt mørke, men nåede kun 300 meter foran vore stillinger før de fuldstændig blev kastet tilbage.

Den 9. april blev brigaden afløst af Drag.Regt. 17 ved mørkefald. 100 skytter fra regimentet blev befalet til Karolinka til bevogtning af 4. Kav.Div. stab. De næste dage bragte endeligt igen hvile. Heller ikke bevogtningen af divisionsstaben blev sat i værk. Tiden blev anvendt til igen at sætte mænd og heste i stand igen. Tæt på fjenden blev der gennemført inspektioner af heste og saddeltøj. Først nu så man, hvor meget dyrene var medtaget af strabadserne og den mangelfulde pleje og fodring. Også luseplagen gjorde sig igen mærkbar.

Hvileperioden fra 15. til 17. april var vidunderlig. Så hed det: tilbage i skyttegravene »frem mod fjenden« - De gamle stillinger blev igen besat. Alle 48 timer skete afløsning. En ritmester førte til stadighed regimentets skytter, Major von Raszewski skytter fra brigaden. Sådan gik næsten en uge. Den 25. april kl. 3 blev vi afløst af infanteri, og kl. 9 gik det i fredsmarch til Wylkowyski, hvor der vest for byen blev indkvarteret. der fulgte igen seks dages dejlig ro. Alt blev sendt til den nærliggende aflusningsanstalt. Der blev flittigt ekserceret, både til hest og til fods. Derudover hed det indøve skansning, da – hvor end smerteligt det var for os husarer – man efterhånden havde gjort sig fortroligt med tanken om, at da den friske, mobile rytterkrig var begravet, og dette måtte føre til stillingskrig i skyttegravene. I sådan skansning havde husaren hidtil kun ringe øvelse og erfaring, og nu måtte den ledige tid anvendes til også at lære dette.

Snart skulle regimentet igen træde an til mobil krig!

Siden midten af april havde den øverste hærledelse forberedt gennembruds-organisationen ved Gorlice på Karpater-fronten, der jo ved dens gennemførelse satte hele den tyske østfront i bevægelse, og som blev af afgørende betydning for sommerfelttoget i 1915. Den 16. april modtog den øverstkommanderende i øst, Hindenburg, en kort meddelelse om planerne fra den øverste hærledelse med tilføjelsen om, at hans medvirken til »den længst mulig vildledning af fjenden om vore hensigter og binding af de foran fronten nord for Pilica stående russiske tropper, var forudsætningen for den succesfulde gennemførelse af operationen«.

Generalfeldmarschall v. Hindenburg bestræbte sig på baggrund af dette direktiv at vildlede og fastholde fjenden i det omfang, det var ham muligt mod de ham næsten dobbelt så store russiske styrker foran ham.

Den 30. april begyndte et omfattende skyderi på XXXX. Res.Korps front (General Litzmann). Det var til dette reservekorps, Hus.Regt. 16 var bestemt. Den blev trukket frem i retning af Mariampol. På dette tidspunkt gennemførte Sergt. Clausen en vovet opklaringsoperation. Han skriver herom i sin dagbog:

29. april: Kl. 0300 var jeg på gårdspladsen parat til afgang. Foruden mig var der seks husarer. Så gik det løs. Vi skulle tilgå en opklaringseskadron, der befandt sig 40 km væk. Russerne skulle vildledes af de mange blandede uniformer og tro, at det drejede sig om en hel kavaleri-division. Vi holdt et hvil i en by, og red så videre. Vi måtte på et punkt vige udenom russisk infanteriild, men nåede så endeligt frem til opklaringseskadronen i Erylabuda. Med mine folk blev jeg underbragt hos en præst.

30. april: Vi red en patrulje fremme, for at vise os for russerne. Efter at have tilbagelagt flere km, holdt vi et hvil og udsatte sikringer. Hele dagen blev vi her. Efter hvad civile fortalte, havde der et par timer tidligere været en kosak-patrulje her. Vi tog os imidlertid ikke meget af dette. Med den nødvendige forsigtighed rekvirerede vi æg på gårdene, og vendte med pelshuen fuld til randen, tilbage til patruljen.

1. maj: Hen mod aften går det igen frem. Vi skal blive derude hele natten, og straks fra tidlig morgen opklarer mod fjenden. Hidtil har der kun været meldinger om kavaleri ... Som vi havde indkvarteret os, kom omkring kl. 22 en mand til vores gård, hvor han fortalte os, at der var russere i landsbyen foran os. Vi skaffedes os en anden indkvartering i en lille gård, udstillede poster og gik til ro. Omkring midnat kom posten løbende og meldte: »Russerne arbejder med lyskastere!« Vi kom hurtigt ud. Hvad var det? Månen stod fuld i horisonten! Posten var en smule beklemmt ved hele opstandelsen.

2. maj: Efter kort søvn gik det videre kl. 3. for med magt at gå igennem og fastslå, hvad der egentlig var i gang derovre. Vi kunne jo ikke komme hjem uden melding. Vi red omkring 5 km og gjorde så holdt ved en gård. Skytter blev sat ud og gården besat mod fjendesiden. Jeg tog nu to frivillige – Gefr. Becker og Dwinger – for at gennemfører en personlig opklaring. Gården skulle naturligvis holdes fast besat. At fjenden var i vores umiddelbare nærhed, vidste vi, men hvor? Jeg havde med mine husarer aftalt at gå over i galop kort før hver gård, der her ligger spredt. Jeg red selv tværs igennem, mens de to andre gik højre og venstre om, så vi igen kunne samles bag gården. På den måde havde vi allerede undersøgt flere gårde. Hvor var fjenden? Jeg havde på fornemmelsen, at luften ikke var helt ren. Der var et eller andet galt. Jeg gjorde derfor holdt bag en gård, for herfra at observere. Jeg steg af hesten og gennemsøgte gården – heller intet! Jeg undersøgte det omkringliggende terræn – intet at se. Efter et stykke tid kunne jeg gennem min kikkert se, at to kvinder kom ud fra en gård 1 km længere fremme. Vi udspurgte dem grundigt. De forsikrede os, at der ikke lå russere på gårdene foran os. Der var intet at gøre. Vi måtte videre. I roligt trav gik det frem mod den overfor liggende gård. Fremme i haven var intet at se. Det var indskærpet husarerne at holde øje med skoven foran os. I mellemtiden gik jeg ind i huset. Pludseligt hørte jeg noget knage og – som vokset op af jorden – stod der til højre, kun skilt for os af et havehegn, ti til femten russere med gevær i anslag. Havde bare en af dem været åndsnærværende nok til at gribe tøjret på min hest, havde jeg været hjælpeløst fortabt. I samme øjeblik jeg vendte

mit hoved mod russerne, gjorde den russiske underofficer en bevægelse med hånden, og den første salve bragede. Nu var det med at komme væk!

Du milde, hvor kuglerne fløj om ørene på os! Jeg havde næppe lavet et spring gennem haven før jeg først mistede min dejlige nye hue, som jeg kun lige netop havde fået, og som russerne nu kunne hjemføjer som krigsbytte, og så brød min dejlige hest, »Operette« sammen. Så lå jeg nu på jorden, dårligt 50 meter fra russerne. Jeg kom dog hurtigt på benene, løb gennem haven og ud på marken. De to øvrige husarer var allerede forsvundet. Russerne fulgte efter mig, og skyderiet begyndte på ny. Kuglerne ramte foran mig, bag mig og til siderne for mig, men ikke en traf. Jeg følte mig som et jaget vildt. Jeg løb og løb, og sveden løb mig ned ad panden. Endeligt så jeg en gård ligge foran mig. Jeg kastede mig ned for lige at få lidt luft. Så fortsatte løbet. Fjenden fulgte på begge sider skydende efter. Gennemvåd af sved nåede jeg gården. Men hvad var det? Der var ikke en husar at se! Jeg råbte, som gjaldt det livet »Husaren-Regiment 16!« Og pludseligt meldte en sig bag gården. Det var ganske rigtig folk fra min patrulje. Nu ville jeg hævne mig på russerne. Jeg satte op på en af husarenes heste fremme ved halsen. Jeg gav ordre til, ikke at sætte i galop, når vi kom ud af dækning – endnu havde jeg min pistol i hånden! Næppe var vi kommet fri af gården, før det igen bragede fra forfølgerne. En af husarenes hest blev ramt i benet, men da vi kun red i kort trav, kunne den imidlertid lykkeligvis følge med. Ved den næstfølgende gård gjorde vi holdt og siddet af. Melding om fjenden blev via opklaringseskadronen sendt til divisionen. I mellemtiden blev der af husaren rekvireret en ny hest til mig, en unghest, der kun lige kunne bære mig. Forstærket og udhvilet red vi tilbage. På vej mod Gryladbuda kom hele opklaringseskadronens stab os i møde. Alle gratulerede og glædede sig over, at jeg ikke var taget til fange, og at vi havde kunnet sende den vigtige melding tilbage.

Generalleutnant von Lauenstein havde af Oberbefehlshaber Ost fået til opgave, mest muligt ødelæggende at angribe de russiske kræfter nord for nedre Njemen og grundigt at ødelægge jernbanelinjen Kowno – Libau. Hans armegruppe bestod af flere infanteri- og kavaleri-divisioner.

Forsøget på at omringe fjenden, der ved Kjelny ydede hårdnakket modstand, mislykkedes. Operationen sluttede som en ren frontal eftersættelse. den 8. maj blev Libau besat. Armeegruppe Lauenstein skulle herefter sikre området vest for Dubissa, og stod den 10. maj over en bred front klar til forsvar, som russerne på ny rykkede frem mod Dubissa og gik til angreb ved Schaulen. I området ved Murawjewo var 6. Kav.Div. faldet tilbage bag Windau. Øst for Libau stod 3. Kav.Brig, mens 18. og 38. Kav.Brig. var trukket frem til støtte ved Telsze.

Vores regiment var om natten 7./8. maj rykket til Wilkowyski, og blev her indladet. Turen gik over Tilsit til Memel. På godset Krottingen nord for Memel kom den igen i kvarter. Russiske friskytter, dels vilde bander og kosakker, var overraskende trængt frem mod Memel og Tilsit, men hurtigt igen fordrevet.

Starten på operationer i Litauen

Den 9. maj gik det fra Russisch-Krottingen mod nord i retning af Salanty. Den følgende dag gik det i krigsmarch med Husaren 16 som forspids, i generel østlig retning over Plungiany mod Telsze. Det var igen dage, der mindede om krigens første måneder og fremrykningen gennem Frankrig. Ingen skyttegrave, flot, ustandselig fremrykning gennem hele tiden vekslende terræn. Vejene var nogenlunde fremkommelige, dertil et rimeligt vejr og temmelig regelmæssig forplejning af mænd og heste. Patruljer, selv fjernpatruljer, kunne endnu engang ind sættes. Således den 10. maj stærke patruljer under Leutnant v. Bötticher, Leutnant Ebbinghaus og Leutnant Bahn. Videre gik det. Hele tiden mod øst. Overalt blev der fundet rigeligt med havre. det var herlige dage. Det russiske forår, varm og solrigt, gjorde dog liv og krigsføring en smule mere behagelig. Man tænkte dårlig mere på de foregående måneders strabadser med sne og is, mudder og skidt.

Anseelige afstande blev tilbagelagt. den 11. om aftenen var Kurszany nået. Overalt blev der i nærheden meldt om fjender. Derfor var regimentet den 12. maj igen i alarmberedskab. Skytter blev trukket ud og skansede langs vejen til Kurszany banegård. Sikringspatruljer blev sendt frem. Om aftenen blev posteringer i de gravede stillinger, mens resten af skytterne kom i kvarter i den nordlige del af Kurszany. Allerede i løbet af natten tilgik der disse ordre til at vende tilbage til hestene. regimentet skulle stå klar kl. 0400. Der kom imidlertid kontraordre, og alle vendte tilbage til deres oprindelige kvarterer. Kl. 0930 kom der på ny ordre til afmarch. Om eftermiddagen blev der indtaget en ny optagestilling på begge sider af vejen Kurszany – Girzdele. Skytterne forblev i stilling om natten. Langs banelinjen var der observeret stærke fjendtlige kavaleri og infanteristyrker. Til opklaring blev Leutnant Köhn med seks ryttere sendt frem mod jernbanelinjen. I nærheden af målet blev han truffet af en dødelig kugle. Han faldt af hesten, og hans tapre folk kunne kun bringe ham tilbage som død. Vi stedte ham til den sidste hvile på banegården i Kurszany. Via Godset Czekscie nåede eskadronerne den østlige kant af skoven vest

for Bw.Aukjucie. Kl. 14 modtog 2. og 3. Eskadron ordre til med tre kanoner at ride til Jawniele, og herfra støtte angrebet nord for Radwili og Gods Werbuny. Ved Jawniele fulgte et uventet sammenstød med en fjendtlig panserbil som dog hurtigt trak sig tilbage. Der blev taget forbindelse med 2./Jäger-Regt.z.Pf. nr. 6, der holdt Gods Werbuny besat. Eskadronerne besatte herefter skoven sydvest for Jawniele. Det blev stadigt mere mørkt, uden at der kom nye befalinger fra divisionen. Da de endeligt lykkedes at oprette forbindelse med denne, blev det konstateret af divisionen allerede var trukket væk uden at befalingen havde nået Kav.Brig. Dele af denne var allerede omringet, men på grund af mørket lykkedes det lykkeligtvis alle delene at slippe helskindet ud. Tidligt den 15. maj blev Kurszany endnu engang nået, hvorfra eskadronerne enkeltvis fortsatte i kvarter.

Om natten til 16. maj blev der skiftet kvarter, og flyttet til Wiczajcie. Ved middagstid udbrød der brand ved 4. Eskadron, forårsaget af en gnist fra feltkøkkenet, hvorunder desværre 16 heste og et stort antal udrustningsgenstande faldt som offer. – De næste dage bragte megen march frem og tilbage. den 18. var der en mindre træfning, som af skytter fra 1. og 4. Eskadron med held blev gennemført. Forværket Sielany blev besat. Imidlertid angreb russerne meget tidligt den 19. maj denne stilling. Det lykkedes ham endda delvist at udflanke den. Kampen fortsatte hele formiddagen. Omkring middagstid blev gården rømmet for at undgå unødvendige tab. Skytterne faldt tilbage til deres heste. Fjenden fulgte ikke efter. Regimentet tilbragte natten i alarmkvarterer. Tidligt den 20. maj blev en optagestilling etableret på begge sider af vejen ved Godset Dyrwiany. Skytterne gravede sig ned. eskadronen forblev i beredskab bag denne stilling. Den følgende dag forløb rolig.

Den 22. maj kl. 0800 rykkede regimentet samlet frem til angreb på skovområdet øst for godset Dyrwiany. Skovkanten var kun svagt besat af fjenden, der dårligt ydede modstand. Efter at skoven var passeret, blev godset Lapkasie angrebet af os, som af fjenden var stærkt besat og tappert blev forsvaret. Fast besluttet lod Major von Raszewski opplante bajonetter og blæste til storm. For alle, der deltog i denne træfning, vil det blive et ufor-glemmeligt øjeblik. Det var første gang, at det samlede regiment gik frem i storm på opplantet bajonetter. Rus-serne kunne ikke modstå husarernes angreb. Godset blev delvist rensat i hårdnakkede kampe. Over 50 fanger løb gennem vore hænder. Fjenden faldt tilbage til en forberedt stilling, men også denne blev taget i storm. Først en kraftig fjendtlig artilleri gjorde yderligere fremrykning umulig. Herefter fulgte afløsning med infanteri.

Husar Fehrke, 3./Hus. 16, beskriver egen oplevelse som deltager i en patrulje under Sergt. Rieck, der over skoven ved Dyrwiany blev sendt mod Kurszany:

Den 22. maj, 1. pinsedag 1915, skulle eskadronen stille en patrulje i retning af Kurszany. Hvis jeg husker rigtigt, var denne på ni mand. Fører var Sergeant Rieck. Desuden deltog Gefreiter Komm som smed, Pop-lonski og andre, hvis navne jeg ikke længere husker, herunder også en krigsfrivillig og jeg. Eskadronen lå bag en bakke. Når man kikkede hen over den, så man et større skovstykke. Solen skinnede over os, der var klar himmel, og som vi red afsted, sagde jeg til mine ledsagere: »Så, nu vil vi gøre en Pinsetur!« og sang: »Til Pinse, åh så skønt, når naturen er så grøn!« Men det skulle blive anderledes. Jeg vil også nævne, at jeg få dage før havde fået en hest fra en krigsfrivillig, der var dårlig tilredet. Vi red nu ned ad bakken langs en vej, der førte ind i skoven. Naturligvis blev der redet forskriftsmæssig med hver anden mand på begge sider af vejen, spids rytter foran, så igen to med patruljefører i midten og jeg og de andre i en bestemt afstand bagved. Efter at vi havde redet et stykkevej, uden at bemærke noget, blev vi mødt af en fodpatrulje fra vores søsterregiment, Husaren 15, der fortalte, at de indtil et bestemt punkt, ikke havde set russere. Vi red nu sorgløs videre, og kom så til en stor lysning. Til venstre for vejen lå et større moseområde, til højre lå tre eller fire beboelseshu-se med tilhørende lader. Da patruljen, der jo var strakt langt, nu fuldstændigt var nået ind i denne lysning, kom vi under infanteriild fra alle sider, men især fra husene til højre. I samme øjeblik kom også allerede en hest uden rytter galoperende tilbage fra spidsen. Da vi også blev beskudt bagfra til højre, løb min hest løbsk, og direkte mod russerne til højre, der skød fra husene. Hesten reagerede overhovedet ikke på, hvor meget jeg end hev i tøjlerne. Jeg måtte handle lynhurtig, for jeg ville ikke umiddelbart ikke i russisk fangenskab. Jeg be-sluttede mig derfor til at lade mig falde af hesten, men i samme øjeblik, hvor jeg allerede hang lidt til højre og havde sluppet tøjlerne, blev hesten ramt, gjorde et langt spring fremad og styrtede. Jeg blev med højre fod hængende i stigbøjlen, slog hovedet mod jorden og blev slæbt med et stykke. Karabineren, som jeg havde på ryggen, havde skubbet sig over hovedet og havde revet min pelshuen af. Så lå jeg der, omkring 20 meter fra russerne. Da min højre fod lå under hesten, gav jeg den med venstre et kraftigt spark med sporen. Derved sprang den igen op, og jeg var igen fri. Hurtigt greb jeg min karabiner og løb tilbage mod vejen, livligt be-skudt af russerne. Flere gange måtte jeg kaste mig ned for at få pusten. Mens jeg lå ned kunne jeg tydeligt se, hvordan kuglerne slog ned i sandet til højre og venstre for mig. Egentligt måtte russerne jo have ramt, da de kun var 70-80 meter væk, men det gik godt, og jeg slap over vejen ud i moseområdet. Her blev det noget van-skeligere at komme frem. Alligevel lykkedes det, og jeg nåede nåede et buskads foran skovkanten. Her måtte jeg først komme lidt til mig selv. Jeg tog front mod fjenden for at få et overblik over situationen. Af pa-truljen var der ikke længere noget at se, og nu døde også skydningen ud. Jeg kunne også se, at der i den mod-satte skovkant var gravet egentlige skyttegrave, og at disse var besat af russerne. Nu hed det at komme tilbage til Eskadronen. Jeg tog felthuen, som jeg var i brødpøsen, på hovedet, og bemærkede, som jeg gik videre, at

jeg havde et mærke på mine bukser. Da jeg så ordentlig efter, opdagede jeg at et skud var gået gennem min bajonet, så den var blevet skubbet bagud. Skuddet var gået gennem den ene side af skeden, gennem klingens, og videre igennem den modsatte. den havde altså reddet mit liv. Var jeg blevet ramt i hoften, var jeg med sikkerhed ikke sluppet væk. Jeg krydsede skoven og holdt hele tiden forsigtig udkik, og nåede efter 1½ - 2 timer tilbage til eskadronen, hvor jeg aflagde melding. Af min vagtmester blev jeg modtaget med ordene: »Nå, der er du, vi troede ellers at du var faldet!« Fra bakken var jeg blevet set gennem kikkert. Da jeg meldte mig hos min Rittmeister von Lattorff og viste ham min bajonet, sagde han: »Den gemmer du som minde«. Det lykkedes mig også at få den med, for den 15. juni blev jeg ved Kurszany såret, og i dag hænger den hos mig på væggen og smykker mit værelse. Hvad de var blevet af de andre fra patruljen, husker jeg i dag ikke præcist. Blot mener jeg, at Gefr. Komm kom i fangenskab og den lange Poplonski blev ramt i armen, forbundet af russerne og for natten anbragt i en lade, hvorfra han næste dag ved daggry flygtede, og slap tilbage til eskadronen.

De næste dage bragte mindre frem og tilbage marcher. Der blev gravet stillinger, udsendt patruljer for at fastholde føling med fjenden, uden at det kom til alvorligere kampe. Hvor uoverskuelig dette skovrige område var, viser en episode, hvor Uffz Fischer fra 2. Eskadron, som han skulle bringe fanger tilbage, undervejs yderligere tog 12 fuldt bevæbnede russere til fange.

En væsentlig forstærkning af regimentets kampkraft kom den 26. maj. De længe ansøgte og hårdt savnede to maskingeværer, ankom og hvis føring blev overtaget af Lt. Bötticher. Der blev nu udbygget en ny stilling omkring 1. km syd for Kiemersie, der eskadrons vis blev besat i 48 timers afløsning. Patruljer blev udsendt for at opklarer i området og opretholde føling med fjenden.

Sådan sluttede måneden. Den havde igen bragt regimentet den friske rytterkrig, hvorfor vi var taknemmelige. Selvom tabet af mange heste og af folk måtte beklages, havde marcherne og den friske bevægelseskrig bragt glæden ved krigshåndværket tilbage til alle. Alle havde bragt beviser på, at Regimentets ånd stadig var den gamle, og at vi alle med frisk vovemod så frem til den næste opgave, der skulle løses.

I de sidste dage af måneden juni lå regimentet endnu i den stilling, den havde overtaget 26. maj, omkring 1 km syd for Kiemersie, uden at det var kommet til alvorlige kampe. Den 5. juni blev der modtaget befaling til generel angreb, hvori 38. Kav.Brig. fik til opgave at dække venstre fløj af 1. Res.Korps. Man var kun glad for at forlade skyttegravene.

Som angivet i den generelle plan, rykkede regimentets skytter i første omgang fra mod Skocz. Denne var stærkt befæstet af fjenden. En heftig ild slog os i møde. Infanteriet til højre og venstre gravede sig ned. Vi fik samme ordre, og skytterne gik i stilling i skovkanten omkring 2 km syd for Skocz for efter mørkefald at gå tilbage til de gamle stillinger, men efterladende sig stærke posteringer i den nye stilling. Hestene, der var samlet på godset Dyrwiany, forblev her natten over. Ved daggry blev den nye stilling igen besat, venstre fløj af 1. Res.Div. ud for landsbyen Wocbucie.

Situationen var som følger: 5. Kav.Brig., som tilhørte 2. Res.Div., rykkede kl. 0720 over Rekscie frem til banelinjen og herfra videre langs Wenta-åen mod sydøst. 38. Kav.Brig. startede fremrykning langs vejen Rekscie – Kurszany. Den fulgte 45. Kav.Brig i samme retning over Rumucie. Den fjendtlige hovedstilling lå fra Kurszany langs Wenta til godset Ryngowiany og herfra i nordlig retning til godset Kalwizski-Kubeli. Det var divisionens hensigt at gennembryde Wenta-stillingen mellem Kurszany gods – Gorny-Sielany. I første omgang drejede det sig om at fastslå, om linjen Skoyze – Lauktucie stadig var besat. Veg fjenden tilbage skulle alle kræfter øjeblikkeligt sættes ind her.

Fjenden, der holdt linjen, veg imidlertid ikke tilbage. Et egentligt angreb blev ikke gennemført, da de disponible styrker ikke rækkede hertil. Kampaktiviteten begrænsede sig derfor udelukkende til patruljefægtninger. Den næste dag blev anvendt til en yderligere udbygning af stillingerne, primært ved anlæggelse af pigtrådshindringer. For at undersøge forholdene hos fjenden, blev officerspatruljer sendt frem til fods. Lt.d.R. Eredner forsøgte med 10 mand at trænge frem mod Skocz, men kom herfra under kraftig beskydning. Lt.d.R. Gieseke gik mod 15 skytter frem mod Langstucie, men også denne patrulje havde samme skæbne. Alligevel var resultatet en konstatering af, at de overfor liggende skyttegrave var stærkt besat. Dagen gik som de foregående. Om morgenen den 8. juni kom melding fra 1. Res.Div., at fjenden ved Kurszany havde rømmet dens stillinger, og havde sprængt landsbyen og broen over Wenta i luften. Fodpatruljer blev øjeblikkeligt sendt frem af regimentet for at fastlægge situationen foran eget afsnit, om også fjenden her havde trukket sig tilbage. Ganske rigtigt blev Skocz og Lauktucie meldt fri for fjender. Længere mod øst fastslog patruljer samstemmende, at fjenden var under tilbagetog over Wenta. Det drejede sig nu om at blive i føling med fjenden! 6. Kav.Div. fik befaling til at rykke frem over Rekscie – Czypille i retning af Gruzdzier. 38. Kav.Brig. som vores regiment tilhørte, samlede sig ved Pozyzinele vest for »zu Graudusze« og marcherede frem ad vejen Rekscie – Kurszany, og efter at have krydset jernbanelinjen, i retning af Vw. Porvngowo. Regimentet skulle støtte det generelle angreb ved »zu Kubeli« og

»Zu Pok«. 1. og 4. Eskadron dannede forspids, 2. og 3. Eskadron hovedstyrke sammen med Jäger z.Pf. 2. Under fremrykningen kom forspidsen under kraftig beskydning i skoven øst for Poryngowo. Godset Szekfcie var besat af fjenden. Vores artilleri gik i stilling. 2. Eskadron rykkede frem for at dække det. Overalt blev der fra regimentets fremsendte patruljer meldt om kraftig beskydning fra det omkringliggende terræn. Altså måtte karabinerne igen føre ordet: »Sid af til kamp til fods!« Det gik frem langs begge sider af vejen. Fjenden faldt langsomt tilbage, så blev vi afløst af eget infanteri. Skytterne blev trukket tilbage, men stærke sikringsposter forblev fremme. Natten blev i godt vejr tilbragt i det fri. Den 9. juni samlede brigaden sig allerede kl. 5 i den sydlige del af Kubeli. 4. Eskadron blev indsat til forbindelse til venstre fløj af 1 Res.Div. Fremsendte patruljer kom igen under kraftig beskydning i hele området. Brigaden selv kom i dens samlerum under artilleri- og infanteriild. 2. Eskadron fik ordre til at rense indgangen til skoven ved »zu Kubeli«. Efter meldinger fra patruljer stod fjenden til højre for denne gård. Også mod denne blev der indsat en deling fra 2. Eskadron. Kl. 8 ankom som forstærkning et infanterikompani fra Regiment 18. Der udviklede sig nu en voldsom ildkamp. Efter næsten fire timers livlig skyderi blev der endeligt kl. 1145 iværksat et generelt angreb, hvori regimentets skytter deltog. Først om aftenen omkring kl. 21 i det begyndende mørke kom de igen tilbage til deres heste, mens infanteriet forblev fremme ved fjenden. Det forbavsende var, at fjenden ikke foretog sig det ringeste imod vores forholdsvis svage kræfter. Også næste dag, 10. juni, fortsatte livlige kampe. Allerede kl. 5 samlede brigaden sig ved Kubeli, og kl. 6 startede fremrykningen mod skovene vest for Birze.

I skoven blev der siddet af og skytter fra regimentet gik fra skoven til angreb på Birze. Kun 2. Eskadron forblev foreløbig til disposition for brigaden, men blev i løbet af formiddagen på anmodning fra regimentet, også trukket frem. Sidst på eftermiddagen blev der endeligt iværksat angreb, der nåede indtil 800 meter foran den fjendtlige stilling. På dette tidspunkt blev kampen på ordre fra brigaden afbrudt, og skytterne returnerede til deres heste. Vore husarer var ikke særlig enige med dette, men der var indgået meldinger om, at Jäger 5 under fremrykning mod Mozeyki på venstre fløj var blevet omgået af fjenden. Sidst på natten gik regimentet i alarmkvarter i nærheden af gården »zu Kubeli«. Man var glade for, efter fire dages kampe, selvom det også var sent, at kunne få nogle få timers hvil. Dette var desto mere nødvendigt, da der næste dag igen skulle komme uafbrudte kampe. Men allerede efter nogle få timer søvn og ro hed det igen »sid op«. Regimentet samlede sig i en stor lysning i skoven vest for Birze. Det var en vidunderlig morgen dybt inde i skoven. Kun fuglenes koncert var blevet erstattet af knitren fra infanteri- og maskingeværer og de høje bragt fra eksploderende granater. Det var imidlertid rigtig krigsmusik. Regimentets skytter besatte skovkanten mod Birze og gravede sig ned. 2. Eskadron forblev til disposition for brigaden.

Allerede efter få timer angreb fjenden omkring kl. 10 med overlegne styrker fra retning af Mozeyki. Vi lod ham komme ind på 400 meters afstand, så holdt vore karabiner ham i skak. Da enheden til venstre for os langsomt rømmede dens stillinger, besluttede regimentskommandøren ligeledes langsomt at gå tilbage. Dette viste sig yderst vanskelig for 4. Eskadron på yderste venstre fløj. Til støtte måtte 2. Eskadron indsættes, der indtog en optagestilling kort før skoven. De to maskingeværer gjorde herunder et godt stykke arbejde, yderst dygtigt indsat af Oblt. Bötticher. De var en væsentlig årsag til, at frigørelsen kunne ske uden alt for store tab. Det var lykkedes Oblt. Bötticher at bringe geværene så langt frem til højre, at de flankerede de fjendtlige stillinger. Kl. 14 blev en ny stilling indrettet vest for skovstykket ved »zu Kubeli«. Regimentets heste måtte bivuakere i skoven. Det blev en urolig nat. Allerede kl. 2 den 12. juni angreb fjenden med stærke kræfter, men efter en times ildkamp lykkedes det at drive angrebet tilbage. Som det blev daggry var hele stillingen fast på regimentets hænder. Formiddag og middagstid gik roligt, uden at fjenden gentog angrebet. Den generelle situation betød for os yderligere tilbagelægning af stillingen, hvor 4. Eskadron endnu engang indtog en optagestilling. Regimentet gik derefter tilbage til skovkanten nordvest for Vw. Eygany, hvor den på ny gravede sig ned. Til venstre lå Jäger-Regiment z.Pf. 2 og til højre 28. Kav.Brig. Den følgende dag (14. juni) forblev regimentet i den nye stilling. Med begge de to maskingeværer blev 4. Eskadron indsat på højre fløj. Flere gange forsøgte vore officerspatruljer at gennembryde den fjendtlige postkæde, for at kunne fastslå, om fjendens hovedstyrke var trukket væk, eller endnu befandt sig bag den store skov ved Virze. Stillingen var imidlertid af fjenden, navnlig af fjendtlige kavaleriposter, i den grad afspærret, at det ikke lykkedes at komme igennem. Vores patruljeaktiviteter fastslog, at fjenden trak stærkere styrker frem foran regimentets front. Alle forberedte sig derfor på et fjendtligt angreb. Men af en eller anden grund forholdt russerne sig rolig. Dagen blev anvendt til yderligere at udbygge stillingen og frem for alt at lægge pigtråd foran fronten. Dette arbejde blev imidlertid ofte forstyrret af fjendtlig artilleriild, og ind i mellem kostede os tab. Den 18. juni omkring kl. 22 blev regimentet afløst af dele fra 32. Kav.Brig. efter at fjenden dagen igennem havde lagt stillingerne under livlig artilleriild, der lykkeligvis på grund af stillingens udbygning, generelt forblev uden virkning. Endnu samme nat samledes regimentet vest for Kurszany med afgivelse af 2. Eskadron til Detachment Schilling (Major v. Schilling fra Hus.Regt. 7). Denne styrke havde til opgave at opsøge og ned-

kæmpe en russisk kavaleri-styrke, de fra nord var kommet ind i ryggen på os. Efter løsning af denne opgave, skulle Detachment Schilling sikre sikre de bageste linjer mod et nyt fjendtligt forsøg. Fra regimentet blev Lt.d.R. Credner afgivet som forbindelsespatrolje til Detachment Schilling. Næste dag (19. juni) kl. 0200 rykkede regimentet sammen med 38. Kav.Brig. over Dyrwiany-Pobolwiany mod Ejgirdzie.

Efterstående beretning fra Krigsfrivillig Haubrock, 1./Hus. 16 beskriver indgående kampene ved Kubeli-Birze:

Efter at være kommet over marker og gennem mindre skove, kom vi den 8. juni 1915 mellem Kalwizski godset og landsbyen Kubeli til vejen, og fulgte denne til Weiler Morele. Hver svingede vi mod øst og fulgte skovkanten indtil skovvejen Kubeli – Virze. Ved at følge denne mod syd kom vi til en stor lysning, der havde tilstrækkelig plads til alle regimentets heste.

Her sad vi af til kamp til fods. Skytterne foldede ud og gik frem på linje gennem skoven indtil kanten ved landsbyen Virze. Den skulle være besat af russerne. For at finde ud af dette, blev enkelte folk sendt mod Virze og den vest herfor liggende landsby Mozejki, men de kom hurtigt tilbage uden at være nået de nævnte steder. Fra Mozejki var de blevet beskudt. I Virze blev alt roligt, men i landsbyen Szypile to km længere væk tegnede et brændende hus på tilstedeværelsen af fjenden.

Mens skytterne afsøgte skoven og herefter i skovkanten afventede spejdernes tilbagekomst, blev hestene bragt tilbage til en gård bag skovløberhuset Kubeli. På marchen hertil, afsøgte skytter skoven mellem vejen fra skovløberhuset og Birze og vejen Kurfzany – Gruzdzie. Under denne kom Husar Tode væk fra sine kammerater og blev dræbt af russerne, der endnu gemte sig i skoven. Infanteriet fandt ham senere med knust hoved lige ved skovvejen mellem Kubeli og Virze. Her blev han også begravet.

Om natten kom regimentet i kvarter på de omkring liggende gårde og på godset Zastarce.

Den næste dag brød vi tidligt op og red til lysningen, hvor hestene dagen før havde stået. Endnu engang blev der siddet af til kamp til fods. Et stykke gik skytterne i grupper, som foldede de ud frem til skovkanten. Her blev der gået i dækning. 1. Eskadron lå på venstre, vestlige fløj, mens de øvrige sluttede sig til mod højre, og 4. Eskadron holdt på højre, østlige fløj forbindelsen med 17. Dragoner, der rykkede frem langs vejen Kurszany – Gruzdzie. Vores skytter havde til opgave at rykke frem mod den ny endnu stærkere besatte Birze og den ligeledes besatte mølle vest herfor på en bakke. Om muligt skulle fjenden, der – som bevist dagen før af skydning med shrapnels – disponerede over artilleri, fortrænges fra hans stillinger, Ydermere skulle 1. Eskadron under angrebet holde forbindelsen med Jäger z.Pf. 2 fra vores division, som fra Kubeli over Morele var trængt frem.

Fremrykningen til skovkanten, der bestod af ungskov, gran, birk og el, skete uden modsand. Ganske vist hørte vi livlig skyderi, og enkelte kugler fløj også forbi os og over os. Nogle få øjeblikke standsede vi op i dækning af skovkanten for at observere, men intet af fjenden var at se, da terrænet langsomt steg mod landsbyen og igen faldt lige for de første huse, så kun tagene var synlige. Før vi altså selv kunne gribe ind i kampen, måtte vi først op ad bakken. Der blev derfor givet ordre til springvis fremrykningen.

1. Eskadron startede og måtte herunder holde sig temmelig til venstre for at kunne holde forbindelsen til de allerede længere fremme i kamp liggende Jäger 2. Den nåede også uden tab frem til bakken, men opnåede ikke en fuldstændig forbindelse. Af denne grund blev begge fløje strakt en smule, så vi nåede 150 meter nærmere hinanden. For at opnå bedre råbeafstand fik jeg og min nabo anvist plads i dette hul.

I mellemtiden var vores artilleri begyndt at beskyde møllen. Imidlertid havde russerne sat ild til denne før der kunne opnås træffere, og havde trukket sig tilbage til landsbyen og de bag møllen liggende skyttegrave. Fra landsbyen lå vi under beskydning, men vi lå godt dækket af fuger i marken, og begyndte desuden med det samme at grave os ned. Langt hellere havde vi gengældt beskydningen, da vi tydeligt kunne se russerne, som de fra vinduer og hurtigt etablerede skydeskår, ja selv fra tagene skød på os og de ringere dækkede jægere. Disse havde da også på kort tid enkelte tab i døde og sårede. Vi måtte lyde ordre, gemme vores ammunition til senere og overlade bekæmpelsen af fjenden til vores artilleri, dog hele tiden kampivrige efter at høre kommandoen til fremrykning.

Endeligt, omkring middagstid, kom ordren: »Klar til storm!«. Jægerne blev underrettet, men netop som ordren blev videregivet til dem, kom derfra den modsatte melding: »Jäger fra venstre fløj langsomt tilbage!« Naturligvis gav det almindelig forundring på vores side, og uvilkarligt spørgsmålet om, hvorfra denne ordre kom. Hvorfor, kunne vi ikke fastslå. Senere hed det, at en ikke af os synlig fjenden havde været under angreb. Da imidlertid vores linje var for svag til virkningsfuldt at modstå angrebet, var ordren til tilbagetrækning givet.

Også vi husarer måtte nu i løb falde tilbage, begyndende fra venstre fløj. Ved skovkanten blev to grupper tilbage, mens resten rykkede tilbage til hestene, for her at gøre sig klar til afmarch. Da de to resterende grupper nåede tilbage til lysningen, stod regimentet klar til afgang. En gruppe fik imidlertid ordre til endnu engang at rykke 150-200 meter frem mod fjenden for at overvåge den vej, russerne måtte komme, og først efter regimentets afgang, at følge denne. Efter omkring et kvarter, hvor der intet mistænkeligt dukkede op, gik også denne gruppe tilbage under dækning af en underofficer, jeg selv og Husar Mohr, der var blevet tilbage ved

indgangen til lysningen. Først efter at vore kammerater var kommet på hestene, fulgte vi efter. I hurtig trav gik det tilbage efter regimentet, der eskadronsvise havde taget opstilling ved gårdene omkring skovløberhuset.

Hurtigt blev hestene vandet, og så kom nu ordre. Fem mand fra 1. Eskadron – Sergeant Schumacher, Fahnenjunker Mohr, Husarer Christensen, Ebeling og Haubrock – blev sendt på patrulje, mens de øvrige skulle grave en ny stilling et stykke tilbage. Det var patruljens opgave at trænge frem til lysningen, hvor hestene tidligere havde været anbragt, og fastlægge, om russerne var fulgt efter eller ej.

Kort efter middag tog vi afsted. Fra starten tog Christensen og jeg forspidsen. Der blev redet med forsigtighed den vej, hvorfra vi var kommet. Videre og videre rykkede vi frem, og af fjenden var der vidt og bredt intet spor. Endeligt nåede vi lysningen, og dermed var første del af vores opgave løst. Den krigsfrivillige Husar Ebeling red afsted med meldingen. Christensen og jeg red i mellemtiden videre omtrent frem til Højde 105, hvor vejen går gennem en smal, men lang lysning. Som vi vidste fra morgenen, lod vejen sig let overvåge herfra. Vi var dårligt nået frem og skjult under tætte grantræer begyndt observationen før vi bemærkede, at russere på den anden side lysningen bevægede sig fra den østlige til den vestlige side. Desværre var vore heste meget urolige og ville ikke blive stående. Da vi ikke ville afsløres, måtte vi begge trække os tilbage. Trods alt havde vi i den korte tid talt mindst 20 russere, der fulgte hinanden med to-tre skridt. Der blev afgivet melding til sergenten, som videresendte den til regimentet.

Jeg red tilbage med meldingen, men fandt ved den gård, hvor vi havde forladt regimentet, kun kraftigt brændende ruiner og husarer, der nogle hundrede meter derfra var under gravning af en stilling. Jeg aflagde melding til majoren, viste præcist stedet på et kort, hvor vi havde set russerne, og fik ordre til, at patruljen skulle opretholde føling med fjenden, præcist fastlægge hans hensigter og om nødvendigt også rykke frem til fods for at nå resultat.

Ved indgangen til skoven fandt jeg igen min patrulje, der var gået tilbage hertil, og i mellemtiden havde overdraget den videre observation af fjenden til en Dragoner-patrulje på otte mand.

Efter et kort hvil for hestene, tog vi igen afsted. Denne gang red Ebling og jeg i spids. Da vi vidste, at vi havde dragoner foran os, kom vi hurtigere frem. Da vi nåede frem til dem, fik vi at vide, at alt igen var blevet rolig og at der ikke var noget at se til fjenden. Alligevel red vi naturligvis langsomt med mest mulig opmærksomhed og forsigtighed. På den allerede nævnte store lysning blev Sergeant Schumacher, Fahnenjunker Mohr og Husar Christensen. Ebeling og jeg derimod red igen de 200 meter frem til observationspunktet. På det sted, hvor vi tidligere havde set russerne, afsøgte vi omhyggeligt den modsatte side af lysningen. Intet! Selv omhyggeligt gennem kikkerten var der intet spor af fjenden. Jeg besluttede mig derfor til at ride ud af skjulet og vise mig for russerne, for på den måde at få dem til på en eller anden måde at afsløre sig. Heller ikke dette gav resultat, alt herskede fuldstændig ro derovre. I dækning af enkelt stående store grantræer red jeg frem mod den modsatte side, indtil træerne omkring halvvejs holdt op. Stadig var der fuldstændig stille. Ebling fulgte efter i fem skridts afstand. Så stoppede vi begge op og rådslog, hvad vi nu skulle gøre. Ebling skulle ride tilbage og melde til sergenten, mens jeg fortsatte frem, for ifølge ordren skulle vi jo opretholde føling med fjenden. Altså, videre fremad! Ebling skulle melde til resten og bringe dem med tilbage. Endnu engang afsøg-

te jeg gennem kikkerten den modsatte side. Intet at se. Jeg var nu overbevist om, at de russere vi havde set, havde været en større patrulje, som nu var væk. For – besluttede jeg – havde der været fjender på det formodede sted, ville de formentlig ikke have ladet et så godt mål gå forbi, som vi begge til hest, kun 75 meter væk, havde tilbudt dem. Men alligevel havde vi ladet os føre bag lyset af en snu fjende, som de næste sekunder skulle bevise. Da jeg sammen med Ebeling næsten havde nået kanten af lysning, knapt 30 meter derfra, sprang pludseligt på 10-12 skridt foran os vel 20-25 russere, der åbnede en rasende ild. Jeg vendte hesten for de opdukkende skytter og jagede i vild karriere tilbage, nu også fra skråt til højre under beskydning. Alligevel – selvom vi næsten havde stået foran geværmundingene – lykkedes flugten ud af krydsilden fordi russerne skød alt for højt. Resten af patruljen, der netop fulgte forspidsen, var langt mere udsat end denne. Vi red i galop, hele tiden forfulgt af svirrende kugler, frem til dragonerne, fortalte om det skete, og forlod med dem den risikable plads, hvor russerne begyndte at belægge vejen foran os med shrapnells.

Hele dagen havde det været meget varmt, og hestene havde i skoven lidt meget under myggestik. De var af samme grund meget urolige. Gjort fuldstændig vild af det pludselige og vedvarende skyderi, var de næsten ikke til at holde. Da det var en klar mulighed, at russerne ville forfølge os, besluttede Sergeant Schumacher at forlade skoven og observerer fra nogen afstand. I alt hast indrettede vi et udkik på taget af gården ved siden af skovløberhuset, hvorfra hele området kunne overskues. I mindst to timer forblev vi her. Der var intet at bemærke af fjenden, ud over at han fra tid til anden skød med shrapnells. Af samme grund undlod Sergeant Schumacher også igen at trænge ind i skoven. Da det var begyndt at blive mørkt, brød vi op tilbage til regimentet, hvor vi aflagde melding til majoren, meldte os tilbage ved eskadronen og fik her ordre til, efter at have spist, at holde os parate til at overtage nattevagten ved regimentsstaben. Hvad der i øvrigt var disponibel af mandskab, arbejdede ivrigt på den nye stilling, der i løbet af natten blev forsynet med trådhegn og forhug af grene. I hele denne periode og ligeledes næste formiddag, blev der hele tiden udsendt pendulpatruljer mellem vores stilling til dragonerne til højre og jægerne til venstre, og desuden rytterpatruljer frem til 2. Kav.Div. kyrassiere, der sluttede sig til vores 4. Eskadron mod vest. Natten og formiddagen forløb rolig, hvorimod russerne med held angreb 2. Kav.Div således at forbindelsen mellem os og dem blev afbrudt.

I løbet af formiddagen havde vi bygget en rummelig dækning. Kort efter middag var vi i gang med at grave en løbegrav mellem dækningen og stillingen, og endnu en stor dækning, da vi pludseligt kom under kraftig geværsild bagfra til venstre. Som vokset op ad jorden dukkede russere op foran os ud af skoven, og stormede under høje skrig frem mod vore stillinger. Til al ulykke svigtede i dette kritiske øjeblik vore maskingeværer efter nogle få skud, var det nytteløst at forsøge med en håndfuld folk at standse en fem gange så stor russisk styrke, ikke mindst fordi denne kom fra venstre og truede os i ryggen. Her havde jægerne allerede rømmet landsbyen Kubeli, og til højre begyndte også dragonerne at vige for den fremstormende fjende. Derfor måtte også vi husarer opgive vores meget ugunstige stilling. Frem for alt drejede det sig om at bringe heste, maskingeværer og den rigelige beredskabsammunition i sikkerhed. Mens en deling optog kampen med de fremstormende russere, samlede de øvrige alt, hvad de kunne få fat på, og ildede så hurtigt som muligt tilbage til samlepladsen. Her blev der omhyggeligt holdt mandtal, og det syntes os et mirakel, at ingen var blevet såret med undtagelse af den krigsfrivillige Hamann. Da alle eskadronens mandskab var samlet, sad vi op og red i sædvanlig marchorden samlet tilbage til banegården Kurszany.

Vi kom i kvarter i teglværket tæt på banegården. Der blev igen trukket skytter ud, der indrettede en ny stilling 800 meter foran banelinjen.

Ved Cjgirdzie samledes brigaden efterhånden til indsættelse mod fjendtlig kavaleri, der i et stort område truede vore forbindelseslinjer bagud, og generelt rykkede frem mod Telsze. Under fremrykningen mod denne modstander blev Nierymdajcie nået kl. 20, og omkring kl. 22 indrettet alarmkvarterer i omegnen af Wirmiany. den gevaldige marchpræstation i den stærke varme nåede ikke mindre end 60 km. Det var tvingende nødvendigt med en pause for mænd og heste. Regimentet forblev derfor næste dag i kvarter. Kun 1. Eskadron blev som opklaringseskadron sendt mod Telsze. Stedet blev fundet fri for fjender og foreløbig besat af eskadronen. Regimentet opklarede i retning af Medziolanki uden at møde større fjendtlige styrker. Den følgende nat vendte 2. Eskadron tilbage til regimentet. Den 21. juni begrænsede eskadronernes indsats til stærk sikring af vejene mod nord og øst. Ved middagstid blev 4. Eskadron med begge maskingeværer beordret til Tremestady, hvor den under stærk sikring mod Mitkajcie blev indkvarteret. Af samtlige indgåede meldinger fremgik, at den fjendtlige styrke, der havde været indsat mod vores forbindelseslinjer – 5 kavaleri-regimenter, 6 kanoner og 6 maskingeværer – igen var trukket tilbage.

Fra disse kampe langs vore forbindelseslinjer kan en episode fremhæves, der fremgår af 2. Eskadrons krigs-dagbog, og som viser den råhed, hvormed russerne ofte fik frem mod værgeløse modstandere.

I krigsdagbogen hedder det:

Ved Lukniki, det vil sige mellem Birschirjany og Lukniki, ved Højde 145 syd for Loschke, er en kolonne blevet overfaldet og udslettet af russisk kavaleri. Efter udsagn fra en (formentlig den eneste) overlevende infanterist havde fjenden først to gange forgæves angrebet. Så havde de imidlertid bragt maskingeværer frem, og efterfølgende løbet kolonnen, der var lastet med ammunition, over ende. De fleste heste var slået ihjel.

Næsten alle af mandskabet var faldne, men havde for de fleste næppe et skudskår, hvorimod alle var grufuld tilredt af sabelhug og stik fra lanser. Omkring 100 meter syd for Lotsche lå omkring 30 dræbte mandskab. Heller mange af disse udviste skudsår. De fleste havde sabelhug eller stik. En havde fået revet skægget af, en anden havde gået øjet stukket ud. De var delvist afklædte og udplyndrede. I et mosehul lå 5 døde. Det var ikke muligt at finde ud af, om disse med vold var kastet herud og druknet, eller om de af angst var faldet i og ikke igen kunne komme fri. Ved de 30 fandt patrulje Larsen om aftenen den 18. juni to levende, de blev af os bragt til Lukniki. Den ene døde her, den anden var ikke livsfarlig såret, (han kan senere afhøres). Folkene ved Lotsche var åbenbart slæbt væk fra kolonnen og så slået ihjel. Leutnant Quast undersøgte om morgenen den 19. juni gerningsstedet, optog foto og udfærdigede en melding om hans observationer. På denne beror ovenstående beskrivelse. Stedet på vejen var, da eskadronen den 19. juni tidligt passerede, allerede ryddet af infanteri. Kun de få rester af brændte kolonnevogne lå endnu langs vejen ved siden af enkelte nedslåede heste.

Gerningen er udført af en blandet enhed af kosakker og dragoner. At dragoner deltog beviser fundet på gerningsstedet af et postkort til Dragoner Alizi Drumorecki fra 6. Regiment (stemplet 17. april). At kosakker deltog har den overlevende sårede angivet. Desuden er dette indrømmet af Kosak Ivan Koroschau, der den 22. juni blev taget til fange af Gefreiter Gertje ved Niwierany. Efter dennes udsagn har der på stedet været: 5 regimenter kavaleri, 6 kanoner, 6 maskingeværer. En eskadron skimler skulle også have deltaget. Overfaldet skete omkring kl. 1030.

Intet steds har tyske soldater gjort noget sådant, værgeløse, der havde overgivet sig, nedsablet på så bestialske en måde. Ganske vist er der i krig også på tysk side sket voldshandlinger, enkeltstående måske også grusomheder, præcist som alle andre krigsførende. Men dog aldrig mod børn og mod værgeløse fjender. Man berømmer ofte russerne for deres godmodighed, men under krigen viste det sig hele tiden, at denne godmodighed dog alligevel kun var overfladisk, og at der under denne overflade derimod lå en ofte næsten dyrisk grusomhed og følelseløshed, der kun alt for let kom til udtryk. Den beskrevne episode er et tydeligt bevis for denne påstand.

Til supplerung af den generelle fremstilling af kampene fra slutningen af juni til begyndelsen af juli 1915, følger to beretninger, der tydeliggør enkeltheder i disse kampe. Et medlem af 3. Eskadron skriver:

Kurschany, Kubeli, Bierze, det er bynavne, som hos enhver husar, som deltog i kampene omkring disse steder, ligger dybt præget i hukommelsen. I hårde og desværre også tabsrige træfninger har regimentet kæmpet tappert, og løst dens opgaver overfor en talmæssigt overlegen fjende til førernes tilfredshed. I skovene ved Birze, i den store lysning, hvor hestene blev samlet, syntes selv vores standarte at være i stor fare som skytternes tilbagetrækning blev beordret, og denne ordre ikke nåede frem til 3. Eskadron. Hver eneste mand, der overhovedet kunne undværes, var blevet trukket ud som skytte. Kun nogle få hestepassere, Standarte-fører Hansen og Wachtmeister Reimers bevogtede vores regiments-standarte, og sørgede i sidste øjeblik for dens beskyttelse. Ad små skovveje, beskudt fra alle sider, måtte heste og standart føres tilbage.

Den grusomme nedslagtning i begyndelsen af juni af Proviantkolonne 106 i Lukniki, langt bag fronten, havde vist os, at vore forbindelseslinjer bagud var truet af fjendtlige rytterafdelinger. Underlagt 38. Kav.Brigr. modtog regimentet sammen med denne ordre til, at sikre forbindelseslinjerne, og forsøge at udslette de fjendtlige enheder – mest kosakker – der var trængt igennem. Den 19. juni 1915 rykkede regimentet kl. 2 ud fra området vest for Kurschany, og marcherede over det os så velkendte gods Dyrwiany, Pobolwiany til Ejgirdze. 1. Eskadron var som opklaringseskadron blevet sendt til Telsze. De fandt den fri for fjender, besatte den, og opdagede herunder i en snapsefabrik store lagre, der naturligvis var højst velkommen for tørstige husarer. 16'en er dog trofaste kammerater, og der blev alligevel en anseelig beholdning tilbage, som de andre eskadroner kunne fordele.

Regimentet opklarede i retning Medziolanki, uden dog at støde på større fjender. Man talte om 5 regimenter med 6 kanoner og 6 maskingeværer bag vores front.

3. Eskadron gik i alarmkvarterer i Nierymbajcie. En patrulje 20. juni under Vzwm. Viereck var i den nærliggende skov stødt på en større kosak-patrulje. Viereck blev herunder såret, men kunne på trods heraf med resten af patruljen undslippe fjenden i rette tid. Som erstatning blev den 21. juni sendt en anden patrulje afsted under Vzwm.d.R. Groh. Situationen var kritisk og med den nødvendige alvor fik fører og deltagere i patruljen af eskadronsfører, Rittmeister v. Lattorff og af vagtmesteren indskærpet forholdsreglerne før de begav sig på vej. Patruljen blev dannet af erfarne, tapre ryttere og en ung krigsfrivillig, som brændte efter at komme i føling med fjenden, herunder Fahnenjunker Heinrich, Utffz. Siegmeier, Utffz.d.R. Schümann, Gefr. Beu, Husaren Becker, Metzen, Reinke og Todt og yderligere tre husarer, hvis navne jeg har glemt. Patruljen var på 14 mand. De fik til opgave at opklare og sikre i retning af Neworay – Boljany.

Vzwm. Groth brød op kl. 1930. Kort før mørkefald blev Nemorany nået. Patruljen svingede nu til højre i retning Boljany og nåede i den tilstødende skov på en ensomt ved vejen liggende gård. Denne blev udvalgt som kvarter for natten. Kort efter kl. 3 næste morgen blev der igen brudt op. Patruljen måtte ride gennem skoven, der hele tiden blev tættere. På begge sider af skovvejen var der en 50-100 meter bred åbning, men herefter syntes skoven at være uigennemtrængelig. Efter at der var redet en time, slog den hidtil snorlige vej et sving. Rytteren i spids havde netop nået dette sted, hvor de kunne overskue vejens videre forløb, da de

standsede brat og en øjeblikkeligt kom ridende tilbage. Han meldte føreren, at de havde set to ryttere, men at disse var forsvundet ind i skoven, da de så sig opdaget. Det drejede sig derfor om, at være dobbelt opmærksom. Forspidsen blev nu overtaget af Gefreiter Beu og Reservist Lange. Der blev redet videre under stor forsigtighed, men uden at se noget til fjenden, nåede man imidlertid frem i nærheden af Boljany, som lå $1\frac{1}{2}$ - 2 km længere fremme. Omkring 800 meter fra landsbyen red foruden de to rytter i spids, også Uffz. Siegmeier og Kriegsfreiwilliger Reinke til højre for vejen frem mod landsbyen for at få en eventuel fjende i landsbyen til at gøre sig synlig. De fire ryttere udgjorde et godt mål, og det påtænkte formål blev kun alt for hurtigt opnået. De fire ryttere var dårligt slået over i trav før de fra landsbyen kom under kraftig beskydning. Samtidig kom der ad vejen fra landsbyen omkring 50-60 kosakker i strakt karriere. Kosakkerne havde tilsyneladende ikke opdaget den efterfølgende patrulje. Seigmeier og hans husarer red i galop tilbage for at advarer deres kammerater, og for sammen at kaste sig over fjenden. Under spring over en dyb grøft, styrtede Gefr. Beu med sin hest. Inden han igen kunne komme på benene, blev han ramt i maven af en af de efterfølgende heste og fik kvæstet sit knæ. Ved et uundgåeligt sammenstød styrtede også Vzwm. Stroh, hvis hest løb efter de øvrige. Veus hest var i mellemtiden kommet på benene igen. Netop som Beu med accept fra Vzwm. ville svinge sig tilbage i sadlen for at indfange den bortløbne hest, kom kosakker pludseligt rundt om hjørnet på en gård. Mens Beu lod sin hest stå, kastede sin karabiner over det omkransende hegn og selv sprang efter, blev Vzwm. Groh stående på vejen. Efter et kort håndgemæng blev han overmandet og ført væk mellem flere kosakker.

Beu kunne intet gøre for at befri sin fører uden samtidig at bringe denne i fare. Han gemte sig derfor i en stor busk i nærheden. Fra skoven kunne man høre larmen fra de forfølgende kosakker.

Efter et kort sammenstød mod den store overmagt, var alle gjort omkring og forsøgt at redde sig gennem flugt. Tilsyneladende var kosakkernes heste hurtigere, og efter flere spring kom de nærmere. Alligevel lykkedes det en del af patruljen, der blev forfulgt helt til Neworany, at slippe væk. Efter omkring trekvarter så Gefr. Beu fra sit gennemsted, kosakkerne vende tilbage. 300 meter væk lå Kriegersfreiwilliger Matzen ved siden af sin døde hest. Under sammenstødet var han blevet ramt af et sabelhug. Beu troede, at kammerat Matzen var død. Men lad Matzen, der i dag bor i Schleswig, men som gennem mange år måtte leve med følgerne af hans alvorlige sår, selv fortælle:

»Vi så pludseligt kosakker foran os og på begge sider. Vi havde vovet os for langt frem, og fandt meget hurtigt ud af, hvad der ventede os. En del af patruljen blev fuldstændigt overasket, og måtte efter kort modstand overgive sig. Også vi andre kom i håndgemæng med fjenden. En langhåret, kæmpestor kosak, havde udset sig mig, og slog med sin sabel igennem både støvler og bukser. Fjendens overmagt var for stor – henimod 80 kosakker var gået løs på os. Vi kom pludseligt under ild forfra, fra flanken og i ryggen! Der var vild forvirring. Jeg kunne tydeligvis høre en fjendtlig officers kommandoer. Måske var jeg alligevel sluppet igennem det hele, men så styrtede min hest død sammen under mig.

Jeg selv havde fået et geværskud gennem højre knæ og lå bevidstløs under min hest. De returnerende kosakker trak mig fri, skar mine støvler og bukser op, så jeg i måneder måtte rende rundt med et halvt bukseben.

Man lagde mig op på en Panje-vogn, der måtte følge de i galop ridende kosakker. Først, da man nåede en større afdeling kosakker, blev der gjort holdt. Jeg opdagede fem af mine kammerater, som var faldet i fangenskab. De kom straks hen til vognen og gav mig en nødforbinding på. Så måtte de stige til hest, hvis tøjler blev holdt i hånden af kosakker. Man kunne mærke, at de følte sig usikre og så hurtigt som muligt forsvinde fra området«

Gefreiter Beu vovede først at forlade sit gennemsted, som kosakkerne var forsvundet. Først lagde han sig i kanten af en kornmark, hvorfra han observerede videre. Han så et antal landsby beboere samle sig ved Matzens døde hest. De talte ophidset sammen, kom og gik. Hvad skulle Beu stille op? Først besluttede han sig til at afvente mørket, før han fortsatte. Men det var stadig tidligt på morgenen, og dagen var endnu lang! Hvis det kunne lykkes at nå den beskyttende skov, kunne han måske slippe væk. Ikke langt fra sig, opdagede Beu en afvandingsgrøft. Han krøb langs den, og nåede på den måde i dækning i skoven. Efter at være gået et stykke i den tætte skov, gik han tilbage til den før nævnte vej, og fortsatte trods sine skader videre ad denne. Allerede om formiddagen nåede han godset Nerimbaize, hvor 3. Eskadron lå i kvarter. Han havde ikke set noget til fjenden. Ved eskadronen var Fahnenjunker Heinrich, Uffz. Siegmeier og Husarerne Busch, Becker og Wiechmann allerede nået frem. Anspændt, glade for at være sluppet godt fra balladen, berettede de om episoden. Busch holdt stadig en af hans støvler i hånden, som han ved styrtet med hesten, havde mistet. Også han havde i starten holdt sig skjult, og var så i dækning af skoven nået tilbage til Eskadronen, stadig med støvlen i hånden, da han ikke ville efterlade den til fjenden. Efter de tilbagekomnes beretninger, havde kosakkerne under den lange jagt dygtigt anvendt deres sabler, som husarerne på deres langsommere heste kun dårligt kunne værgе sig imod. Med lanserne, som enkelte havde mistet allerede ved det første sammenstød, kunne der ikke stilles meget op. Gefr. Beus opdukken blev hilst særlig glædeligt velkommen, da man allerede havde opgivet ham. Man havde også set, at patruljens fører, Vzwm Stroh, Uffz.d.R. Schümann og Reservist Lange var blevet taget til fange. Matzen anså man for faldet. Om Husarer Reinke og Todt kunne ingen give oplysninger. Først senere fik man at vide, at også de var faldet i fangenskab. Mareridt var hurtigt glemt. Alle ønskede kun at forfølge fjenden og hævne kammeraterne.

Men det blev ikke 3. Eskadron, der skulle stille erstatningspatruljen. De havde i to dage måttet gøre dårlige erfaringer, og mand og heste behøvede kraftigt et hvil. En stor del af eskadronen red nu på indkøbte heste der – som vi havde set – ikke kunne klare kravene under sådanne omstændigheder. I stedet blev på baggrund fra meldingerne fra Fahnenjunker Heinrich, af regimentet trukket en patrulje frem fra 2. Eskadron, der under ledelse af Vzwm. Friedburg inden iværksættelsen, kom til 3. Eskadron for at få informationer. Vzwm. Friedburg fik tildelt Husa Anstip, der talte litauisk og for patruljen gjorde et godt stykke arbejde. På vejen mellem Godset Njurki, hvor 3. Eskadron lå, og Kipkalne mødte patruljen endnu tre husarer fra Patrulje Groth, der ligeledes var undsluppet kosakkerne. Friedburg kunne med sine husarer uden problemer nå frem til Neworany. Man undersøgte byen og navnlig møllen, hvorfra der var blevet skudt efter Fahnenjunkeren under dennes flugt. Man fandt imidlertid intet. Midt i landsbyen stødte vore husarer på en patrulje saksiske Karabiniere, der var kommet fra retning af Siady. Heller ikke de havde set noget til fjenden. Kosakkerne var tilsyneladende gået i skjul i de omkringliggende skove. Efter tilbagesendte meldinger blev Brigaden øjeblikkeligt indsat.

Under den videre patrulje opdagede Gefr. Gertje i et buskads i nærheden af en lade, som man havde valgt som underbringelse for natten, en kosak, som blev taget til fange. Denne var – som tolken, Husar Anstrip, forklarede – kommet væk fra sin enhed. Han havde drukket, og sov, da hans regiment rykkede ud. Kosakken tilhørte efter hans udsagn, til den enhed, der ved Lukniki havde overfaldet Kolonne 106 og udslettet den. Han angav styrken til 5 kavalieri-regimenter med 6 kanoner og 6 maskingeværer. Alene 3 Kosak-regiment havde deltaget. Friedburgs patrulje forblev i dens anviste område, men kunne den 23. juni, efter at være blevet af-

løst af en anden patrulje fra 2. Eskadron under Vzwm. Ulrich, vende tilbage til egen enhed ved godset Juzesowo.

Den anden beretning stammer fra Gefr. Haubrock 1./Hus. 16, som skriver:

Efter kampen ved Kurszany i de første dage af juni 1915 var Hus.Regt. 16 pludseligt blevet sendt til Telsze og Lukniki, for her at søge efter de kosakker, der på dette tidspunkt var dukket op i ryggen på vores front, og ved Lukniki havde overfaldet og udslettet en kolonne. Den 20. juni forskød vi til Tilsze, og fastslog ved udsendelsen af flere, vidt spredte patruljer i forskellige retninger, at kosakkerne allerede igen havde forladt området. Regimentet blev herefter trukket tilbage til divisionen for på ny at blive indsat ved Wieksznie.

2., 3. og 4. Eskadron startede som de første forskydningen mod det nye bestemmelsessted, mens vores 1. Eskadron foreløbig blev i Telsze til forstærkning af den her svage infanteribesætning. Pludseligt fik imidlertid også 1. Eskadron den 27. juni ordre til at følge efter regimentet.

Om eftermiddagen kl. 17 brød vi op og nåede omkring kl. 22 ad vejen Telsze – Wieksznie til en større gård. Her skulle natten tilbringes. Som vi imidlertid havde sadlet af og var begyndt at fodre, tilgik ny befaling. Det blev ikke til noget med nattero. På under en halv time var vi igen undervejs i retning af Wieksznie, men nu ikke ad gode, brede veje, men ad biveje, hvor man på steder dårligt kunne ride ved siden af hinanden. Kl. 8 gjorde vi holdt på vejen. Vi måtte være i nærheden af regimentet, som havde fået vores ankomst at vide. Mens vi ventede på yderligere direktiver, lod man allerede skytter træde ud og formerer grupper. Alligevel kom vi til at vente længe.

Solen stod allerede højt på himmelen og brændte ned over os, da vi endelig kunne komme videre. Straks til venstre for vejen drejede vi ind i et buskads. Som dette sluttede blev der foldet ud og dannet skyttelinje til forlængelse af den, de øvrige eskadroner havde etableret længere fremme. Den hurtige og meget besværlige fremrykning gik over dyrkede marker, pløjemark, enge og græsmarker og over de i dette område ejendommelige stolpehegn, indtil en bred skovstrib, som vores skytter allerede var trængt ind i. Uden vanskeligheder kunne vi søge dækning i skoven og skabe forbindelse med den øvrige skyttelinje. Alligevel kan vi vel ikke være ankommet helt uden at russerne havde bemærket det, for dårligt havde kastet os ned bag træstammer og –stumper, før der blev åbnet en voldsom ild mod os. Den varede dog ikke ret længe, og mærkværdigt døde den efter kort tid fuldstændig ud. For at finde ud af årsagen, blev nogle få mand sendt frem til den godt 150 meter længere fremme liggende skovkant. Nogle minutter lå vi stille mens vi ventede på, at de skulle komme tilbage, og vi fik ordre til igen at rykke frem. Pludseligt kom Kriegersfreiwilliger Husar Legner, som var sendt frem, åndeløs tilbage, mens han råbte: »Prösch og Torsten er faldet!« Vzwm Prah, som var vores delingsfører, udpegede hurtigt fire mand, der rykkede frem med Legner som vejviser.

I mellemtiden var den fjendtlige beskydning igen blevet livlig, og kuglerne fløj betænkeligt tæt hen over os, lykkeligvis dog uden at sår nogen af os. I skovkanten gik vi nogle få øjeblikke i dækning og kikkede intensivt. Foran os lå en mark, der langsomt faldt ned mod landsbyen, 180 meter væk. 40-50 meter fra skovkanten stod en mægtig eg, der i den underste del ved jorden havde en hulning, hvori en mand bekvemt kunne sidde. Tre skridt til venstre for dette træ lå begge de faldne. For at nå frem til dem, måtte vi krydse den dækningsløse mark, hvor vi var hjælpeløs overfor den fjendtlige beskydning. Vi kunne heller ikke kravle derhen, da det ville være for langsomt. Vi rullede kravlede så hurtigt vi kunne ned ad skråningen, indtil vi bag i dækning bag egetræet. Vi nåede lige netop i tide at smide os ned, for øjeblikket efter slog flere kugler, bestemt for os, ind i egetræet. Foreløbig behøvede vi imidlertid ikke at bekymre os for skud, og kunne derfor roligt kikke os om efter de faldne.

Ved første blik var vi overbeviste om, at de ikke mere var i live. Kriegersfreiwilliger Husar Ehlig fra 4. Eskadron, der lå bag egetræet og fortsatte observationen, bekræftede også, at Prösch øjeblikkeligt var død, mens Torsten ganske vist havde levet i et par minutter, men kort efter havde mistet bevidstheden på grund af hans sår. Begge var blevet skudt på nært hold, hvilket bevistes af brandmærkerne på deres uniformer. Som Legner fortalte, havde Prösch fra skovkanten skudt efter en russer, og, som denne blev ramt, var løbet frem til egetræet for at tage russeren til fange. Tre skridt fra dette blev han ramt af det dødelige skud og brød øjeblikkeligt sammen. Torsten ilede sin kammerat til hjælp, men havde ikke helt nået ham, før den lumske modstander skød ham ned ved siden af hans kammerat. Den fjendtlige skytte havde imidlertid ikke opdaget Legner.

Trods vores hastværk, var vi alligevel kommet for sent. Vi kunne ikke længere hjælpe vores kammerater. Kun den sidste ære kunne vi nok vise dem, og give dem en ærlig soldaterbegravelse. På stedet var det umuligt, da vi lå midt mellem fronterne og kampen endnu ikke var slut. Vi måtte altså bringe de døde tilbage og nødtvunget – så ondt det end gjorde os – kravlede slæbe dem tværs over marken frem til skovkanten. I første omgang fik vi på denne måde Torsten med tilbage, og måtte så igen tilbage til egetræet for på samme måde at hente Prösch. Først et par skridt inde i skoven kunne vi rejse os op. Ved hjælp af telbaner og karabiner fik vi hurtigt fremstillet en bære, og på denne bragte vi de døde tilbage i skoven. Under en flot, fritstående eg, gravede vi en grav og lagde begge de kære kammerater herved. Få hundrede meter fra os hævnedes vore venner de faldne, og jagede endeligt russerne ud af deres hårdnakket forsvarede stillinger.

Den 22. juni forblev regimentet i dens kvarterer. Kun 4. Eskadron fik ordre til som opklaringseskadron at støde frem mod Piewiany for at fastslå, om denne landsby virkelig – som det var blevet meldt – var besat af en større kavaleristyrke.

Kl. 0500 startede eskadronen marchen over Mitkajcie i nordlig retning. I Mitkajcie blev hestene efterladt. Støttet af en patrulje fra et jæger-regiment, gik skytterne kl. 6 over Piewupis-åen, og frem mod Piewaiany under dygtig udnyttelse af terrænet. Den fuldstændigt overraskede fjende, der kun bestod af to eskadroner, forlod flugt-artig landsbyen. Eskadronen forblev her. Hestene blev hentet frem. Imidlertid angreb fjenden allerede kl. 13 efter at de var kommet sig over det første chok, fra nord med overlegne styrker. Da kort efter fjenden også rykkede frem fra vest og øst, måtte eskadronen rømme landsbyen og gik tilbage til Mitkajcie. Modstanderen fulgte efter, men blev ved Piewupis-åen bragt til standsning af vore skytter. Sidst på aftenen ankom 3. Eskadron og begge maskingeværer til støtte, og gik i stilling i nordkanten af Mitkajcie. Det havde været en dag med hårde kampe for opklaringseskadronen, men den energisk gennemførte storm på landsbyen havde bevist, at vores rytter ånd stadig eksisterede. Kun som resultat af angreb fra tre sider havde eskadronen til sidst måtte falde tilbage bag åen. Denne stilling blev fastholdt. Den følgende dag bragte intet nyt. Stillingen langs åen blev udbygget interimistisk.

Som forberedelse til den planlagte offensiv i midten af juli – slaget om Schaulen – skulle Kav.Korps Schmettow nå og spærre Windau mellem Rekszie og Piewupis-mundingen. For at løse denne opgave skulle 2. og 6. Kav.Div. rykke frem mellem Zyzma og Wirwita, mens 8. Kav.Div. med tildelte tre infanteri-bataljoner og 18. Kav.Brig. skulle rykke frem mellem Wirwita og Szerkzynia. 8. Kav.Div. gik 24. juli vest for Wirwita frem mod linjen Wekschnie – Tyrkschle. Højre fløj bestående af Gruppe Oberst v. Bodelschwingh (18. og 38. Kav.Brig.) nåede ved middagstid frem til området nord og vest for Swirkonce, efter vedvarende kampe i skovene med fjendtlig kavaleri. Herunder blev et beredent angreb fra russisk kavaleri mod skytter og hestehold i 18. Kav.Brig. (Hus.Regt. 15 og Jäg.Regt.z.Pf. 6) afvist.

Den 24. juni blev alle dele af regimentet involveret i livlige kampe. 8. Kav.Div. angreb fjenden i tre grupper og kastede ham tilbage til Wenta. Vores regiment angreb kl. 8 med to eskadroner og maskingeværerne ved Piewiany, kastede fjenden tilbage, og fortsatte fremrykningen til Medziolanki. Som forstærkning var der underlagt to infanteridelinger og en kanon. Medziolanki blev meldt fri for fjender af en fremsendt patrulje. Efter at denne var nået, blev der iværksat angreb langs begge sider af vejen mod Zubiki.

Da imidlertid regimentet var helt alene og måtte klare sig selv, og hverken til højre eller venstre havde tilslutning til egne enheder, måtte angrebet indstilles, ikke mindst fordi modstanderen viste sig langt overlegen og der opstod risiko for at blive omsluttet. Dagen var rig på mindre sejre. Der blev tilføjet fjenden følelige tab. Som det begyndte at blive mørkt tilgik ordre til at fastholde den nåede linje, og herfra opklarer i retning af Czekie – Wieksznie – Powencie. Den følgende dag (26. juni) gik det efter den generelle plan for angrebet, videre langs begge sider af landevejen mod Zubiki.

Piewupis-afsnittet blev nået, og angrebet blev her indstillet, mens den nåede linje interimistisk blev befæstet. Skytterne gik tilbage til hestene, mens der i stillingen forblev posteringer. Den følgende dag kom det igen til angreb sammen med to kompagnier af Inf.Regts. 18. Russiske maskingeværer, der havde kostet os store problemer, blev bragt til tavshed af vore egne, af Lt. Bötticher dygtigt indsatte maskingeværer. Det var en meget stor lettelse for vore skytter, der netop på dette sted havde lidt kraftigt under den russiske beskyddning. Som belønning for hans fremragende tapperhed blev geværføreren på stedet forfremmet til underofficer. Stillingen blev fastholdt hele dagen og ligeledes den næste dag, 27. juni. Patruljer blev sendt frem og nåede frem til Wenta overfor Wieksznie.

Den følgende dag ankom 100 mand og 104 heste til erstatning for tab og afgivelser, som regimentet havde haft under de sidste kampe. Den generelle situation tillod ingen yderligere fremrykning. Langt mere måtte den nåede stilling fastholdes. Afløsningen i forreste linje skete på følgende måde: Den 29. juni 1. og 2. Eskadron, den 30. juni 3. og 4. Eskadron, 1. juli 4. og 1. Eskadron og så fremdeles. Stillingen blev altid overtaget kl. 19. Som skytter skulle 1. Eskadron stille 30 mand, 2, 3 og 4. Eskadron hver 45 mand.

De følgende dage bragte intet nyt. Stillingen blev yderligere udbygget, frem for alt med pigtrådshindringer og spæringer i terrænet. Kampaktiviteten begrænsede sig i første linje til fremsendelsen af snigpatruljer, der trængte frem til Wenta. Broerne over Wenta var, som det blev fastslået, ved Wieksznie blevet ødelagt af fjenden, der ligeledes havde nedbrændt den del af byen, der lå ned til floden. Fjenden selv forholdt sig fuldstændig defensivt. På denne side af floden var der ikke længere fjendtlige styrker. Først den 7. juli blev Regimentet afløst i stillingen af dele af 45. Kav.Brig. (Jägerz.Pf. 13), og kunne efter de anstrengende marcher og kampe den foregående måned tilbringe dens første hviledag den 8. juli i dens kvarterer.

Den 9. juli blev vi igen underlagt 18. Kav.Brig. og i fredsmarch gik det kl. 17 over Piewiany – Siady til området ved Poszylany og Wajczajcie, hvor der blev indkvarteret. Så gik det videre over Illoki – Pleppen godset

hele tiden mod nord. Den 12. blev jernbanen mellem Libau og Kowno krydset ved Schteimann, og yderligere nordpå blev over Prekul godset, Nodangen nået, hvor heste og soldater fik en hviledag. Den 14. juli gik det fra Seppen videre i brigadeformation til Rubbaren, hvor 18. Kav.Brig. i første omgang blev lagt i reserve for 8. Kav.Div.

Den 14. juli iværksatte Njemen-armeen under General v. Below, offensiven mod den russiske 5. Armee vest for Schaulen, hvori også 8. Kav.Div. deltog.

Allerede om aftenen tilgik der befaling om at sætte over Windau og svinge mod nord for at angribe fjenden langs Lenen. Under dækning af et batteri fra R.A.F.A.K. 3, der var gået i stilling ved Jagenlok, krydsede regimentet Windau 3 km syd for Lenen uden at støde på fjenden, der allerede var faldet tilbage. På grund af tørken var vandstanden i Windau så ringe, at man kunne sætte over uden brug af bromateriel. Fremsendte officerspatruljer under Lt. Ebbinghaus, Hildebrandt og Grebner fastslog, at fjenden var faldet tilbage mod Frauenburg. For natten gik regimentet i alarmkvarter på godset Pikuln. Allerede de tyske stednavne, der her dukkede op, afslørede at det ofte var tysk-russere, eller bedre sagt tysk-balter, der ejende de mange gods. Dette blev desto mere budt velkommen af vores folk, da dermed også tysk ordenssans og tysk renlighed gjorde sig bemærket. Den næste dag gik det i uafbrudt march over Neuhof, Mühlen-Mulbenek til Pakul på vejen Schründen-Frauenburg. Her blev det beordret, at man fra nord skulle angribe den fjendtligt besatte Frauenburg. Marchen gik derfor i en stor bue over Luttringen – Gaiken. Overalt var der spor efter den forhastede fjendtlige tilbagetrækning. Brødkornet var for største delen – ofte endnu ikke modent – slået eller trampet ned. Her og der stødte vi på enkelte russiske poster. Til større kamp kom det dog ingen steder. Enkelte steder opnåede patruljer føling med russerne. Lt.d.R. Lahusen fastslog med sin patrulje, at området frem til Bronzen var fri for fjender.

Efter en anstrengende march blev der endeligt fundet kvarterer i området Gaiken – Tabbe – Muisezeem. Kl. 6 den 16. juli samledes brigaden i Kappeln (ikke ved Slien) – Videre gik det mod nordøst i retning Santen, for det meste gennem tætte skove fra de herligste løvskove til granskove, hele tiden i hælene på fjenden. Ved Aiskaln blev der drejet mod sydøst.

Under kommando af Rittm. v. Ahlefeld fik 2. og 4. Eskadron, forstærket af maskingeværer, at opfange en russisk bagagekolonne på vejen Remten – Taltan. Kl. 9 kom styrken i kamp ved Grossen. Efter en times heftig ildkamp faldt fjenden tilbage, efterladende sig et stort antal geværer og krigsbytte. Efter udsagn fra fanger, havde de russiske styrker her været over 500 mand infanteri og to eskadroner. den fjendtlige bagage havde allerede kl. 9 passeret Taltan i retning af Struteln, og var dermed desværre undsluppet. Afdeling Ahlefeld sikrede dagen efter ved Zalten mod Weesah afsnittet. Da sikringen kl. 19 blev overtaget af 40. Kav.Brig. overgik eskadronerne til hvil i Planen. Kl. 16 samme dag var en patrulje under Lt. Quast på 18 mand blevet sendt mod Mitau over Slot Neuenburg. Georgenhof og Oberf. Frauenburg blev meldt fri for fjender, hvorimod Remten var besat. Lt. Quast gav denne melding videre gennem en tilfældig mødt Karabiner-eskadron. 1. og 3. Eskadron fik til opgave at afskære fjendens tilbagetog efter at den var blevet slået af 6. Kav.Div. Alligevel var fjenden ikke til at opspore.

Lt. Quast, 2./Hus.16 beretter følgende om den gennemførte patrulje:

18. Kav.Brig. var under fremrykning i Kurland, da jeg den 16. juli kl. 0400 fik følgende opgave: Fra Gaiken over Remten, Slot Neuenburg at opklare mod Mitau-afsnittet, og derigennem sikre højre flanke på 18. Kav.Brig. fremrykning.

Min patrulje bestod af 18 ryttere. Da brigaden ville rykke ud kl. 0600, red vi temmelig skarpt. Samtidig ville jeg bedst muligt udnytte de kølige morgentimer, da det igen syntes at blive meget varmt.

Efter omkring 2-3 timers ridning så jeg Remten ligge foran mig, uden at kunne observere noget mistænkeligt. Heller ikke min spids, der allerede næsten havde passeret gennem Remten, havde bemærket noget usædvanligt. Netop som jeg skulle beordre en lade undersøgt, som lå ved vejen, kom en russisk dragoner ud, formentlig på vej på post. Da russeren kunne tysk, erfarede jeg, at der i lade til højre for vejen lå 15 russiske dragoner, og at et tilsvarende antal lå i kirken på en lille bakke til venstre for vejen. Længere tilbage i udkanten af landsbyen var der desuden kavaleri og infanteri.

Jeg skulle lige til at lade sidde af for at overraske de sovende dragoner i lade, ubemærket af deres kammerater længere væk, da min forspids kom jagende tilbage. De var i udkanten af landsbyen stødt på fjendtligt infanteri. I samme øjeblik kom min patrulje under kraftig beskydning fra begge sider. De russiske dragoner, der formodentlig var blevet vækket af indbyggere, skød imidlertid på grund af den pludselige alarm, alt for højt, så jeg og min patrulje uden tab kunne slippe ud af landsbyen. Jeg fik samlet mine folk i et skovstykke omkring 500 meter længere tilbage og lod sidde af. Fra kanten af skoven kunne jeg se, hvordan den russiske bagage under stor larm og råben trak sig tilbage mod nordøst.

Med enkelte husarer forsøgte jeg nu, dækket af det høje korn, at snige mig nærmere Remten, mens de øvrige blev med hestene i skoven. Russerne må imidlertid have haft en post i kirketårnet, for jeg var ikke kommet ret langt, før to maskingeværer i stilling ved kirken, begyndte en kraftig beskydning af mig. Endnu en gang skød russerne for højt, og skudsalverne gik hen over vore hoveder. Samtidig så jeg, at en dragon patrulje

fra venstre forsøgte at omgå mig. Det gik derfor hurtigt tilbage til hestene. Jeg trak mig yderligere 300 meter tilbage til gården Gilei, der lå på en lille bakke, og hvor jeg nogenlunde var sikret mod overraskelser.

Min melding var i mellemtiden sent tilbage. Jeg havde bedt om hurtigst mulig forstærkning. I mellemtiden forsøgte russerne at omgå mig til begge sider. Da området var meget uoverskueligt, ville jeg gå yderligere tilbage. Pludseligt fik jeg imidlertid melding om, at der i ryggen kom en større kavaleri-patrulje. Først troede jeg, at det alligevel var lykkedes russerne at omringe os, men så kunne jeg i kikkerten konstatere, at det af lansefanerne drejede sig om saksisk kavaleri.

Jeg red hurtigt frem og meldte Oberst Frhr. v. Friesen, der var fører for 40. Kav.Brig., hvad der var sket. Min melderytter var undervejs til 18. Kav.Brig. stødt på den saksiske brigade, der marcherede til højre for os, og denne var straks gået frem i trav.

Da to kanoner hurtigt kunne komme i stilling, kunne der hurtigt lægges en virksom ild over maskingeværerne ved kirken, hvis placering jeg præcist kunne angive. Herefter gik brigaden frem til fods og erobrede hurtigt Remten. Byttet blev 3 maskingeværer, 7 kanoner og 200 fanger.

Om aftenen red jeg tilbage til mit regiment, der var ankommet til Aiskullen. Jeg fik her at vide, at 2. og 4. Eskadron med to maskingeværer på min melding havde fanget den russiske bagage om eftermiddagen og beskudt denne med godt resultat.

Den 17. juli samledes regimentet kl. 7 ved Eigen og marcherede mod sydøst over Slot Neuendorf mod Doblen i forfølgelsen af russernes tilbagetrækning mod Metau. Ved Gross-Verfen blev der gjort holdt, da bakkerne nord for Doblen var besat af fjenden. 2. Eskadron gik med artilleri i stilling på bakkerne øst for Gross-Verfen. Allerede om aftenen blev regimentets angreb fortsat til efter Swinten, som blev rømmet af fjenden. 1. og 3. Eskadron var om morgenen fra samlingsrummet unde Rittm. v. Lattorf sendt over Santen – Plettashe – Fruteh – Schönfeld mod Peterthal for herfra at sikre venstre flanke af 8. Kav.Div. Kl. 21 nåede eskadronerne igen tilbage til regimentet ved Gross-Verfen. På meldinger om, at fjendtlige forstærkninger var ankommet med tog til banegården i Friedrihchshof sydøst for Doblen, gik 8. Kav.Div. i forsvar på bakkerne ved Doblen. Fjenden dukkede imidlertid ikke op. I mellemtiden meldte Lt. Dumrath, der havde kommandoen over en fjernpatrulje mod Mitau, at fjenden forholdt sig defensivt, og ikke gjorde miner til at gå frem i angreb. Da den generelle situation i første omgang ikke gjorde yderligere fremrykning mulig mod Mitau, begrænsede man sig til at dække vejene mod Mitau med posteringer og stående patruljer. 2. Eskadron blev med begge maskingeværer sendt frem til rensning af de omkring liggende skove for forsprængte russiske soldater. Regimentet overtog den næste formiddag 33. Kav.Brig. stillinger i Auz-afsnittet langs den generelle linje Auzenburg – Tschuchksche. Kun 4. Eskadron forblev i reserve. Auz-stillingen blev fastholdt den følgende dag. Om natten blev reserver indsat på steder. Der blev etableret en gennemgående forsvarslinje. Fjenden forblev dog inaktiv. Kun spredt kom det til træfninger med mindre patruljer. Da området var velhavende og næsten helt havde undgået ødelæggelser, var kvarterne temmelig gode. Specielt var de de store mængder af grovfoder til hestene et gode.

Fra armeen kom der ordre til at sikre Mitau med 41 Inf.Div., 8 Kav.Div. og Afdeling Libau. Som følge heraf overtog 8. Kav.Div. den 20. juli at trænge det russiske kavaleri yderligere tilbage mod øst, og nå det nye spærrefsnit mod Mitau mellem Aa og Wirzau. 41. Inf.Div. skulle sikre afsnittet mellem Wirzau og Terwet. Herfra og til vejen Mitau – Liwen – Verfen spærrede Abt. Libau med dens underlagt 18. Kav.Brig. For at bruge Stegemanns ord, var der den 21. juli »så tydelige tegn på en dobbelt omslutning af det russiske centrum, at russerne hurtigt begyndte tilbagetrækningen«. Armeens overkommando vurderede den 23. juli situationen som følger: »Den 5. russiske Armee var fuldstændig slået og sprængt, og havde lidt store tab. Njemen-Armeens bytte siden 14. juli omfattede 24.000 fanger, 23 stykker artilleri, 40 maskingeværer, 75 ammunitionsvogne og talrigt krigsbytte«. Mellem 27. og 30. juli overtog Regimentskommandøren, Major v. Raszewski, kommandoen over et detachement bestående af tre kompagnier og et artilleribatteri til rensning af området ved Masa-Welle, omkring 10 km nordvest for Mitau.

I tilbageblik kan det siges, at måneden juli havde været en af de mest afvekslende kampepoker for Regimentet. De enkelte eskadroner havde næsten konstant været undervejs. Der havde været stillet store krav til heste og rytter. Ofte var det ikke let, efter trykkende hede og fuldstændig udmattelse, efter blot nogle få times hvil, at gå den nye dag i møde med samme friskhed. Men denne rytterkrig, med dens strejfen gennem et landskabeligt skønt område, hele tiden i hælene på den vigende fjende, lod dårligt træthed opstå, eller fik den hurtigt til at blive glemt. Dejligt var det også, at vi havde at gøre med en befolkning, der for størstedelen var af tysk afstamning – tysk-baltere. Området var rigt og frugtbart. Til vore brave heste, der måtte bære hovedbyrden under disse lange marcher, var der altid rigeligt foder. Befolkningen optrådte for det meste venligt overfor os. De overlod os gerne det, russerne havde ladet dem beholde. Det var velgørende at opfange deres ofte tyske sprog. Dertil kom, at tabene blandt folk og heste var ringe. Derfor så slutningen af måneden et frisk og muntert regiment, næsten som da det rykkede ud fra garnisonen et år tidligere. Klar til nye opgaver var vi parate til at løse dem i den gamle ånd.

Også august måned bragte mange selvstændige opgaver. Den samlede krigssituation, frem for alt fordelingen af den relativt lille tyske styrke på et stort område, krævede en organisering af de enkelte grupper og detachementer. Det betød som i den foregående måned: beslutsomhed og glæde ved at tage ansvar hos alle førere, og koldblodighed og gåpåmod hos den enkelte.

Der kunne ikke altid ventes på ordre. Ofte var udsendte direktiver blevet overhalet af udviklingen. Men det var jo netop det rigtige for husarerne! – Det ville have været en skam, i det så herligt og interessant terræn blot at ligge gemt bag pigråd og i skyttegrave.

Tidligt den 1. august indløb melding om, at fjenden i løbet af natten havde rømmet dens stillinger foran Mitau. Den 3. august blev 18. Kav.Div. skilt ud fra 8. Kav.Div. og overført til 6. Res.Div. Fra regimentet blev 3. Eskadron afgivet med 2. Eskadron fra Hus.Regt. 15 og en deling fra r.A.F.A.R. 3 for at blive sammensat i Detachment Lattorff. (Fører Rittm. v. Lattorff). Den fik til opgave at sikre Aa-afsnittet fra Planen til Wolgrund (inklusive). Detachmentet marcherede kl. 1230 over Bw. Auzenburg, og overskred herfra kl. 15 banelinjen Mitau – Tukum. Det gik videre over Rothen – O.F. Brandenburg til Zeple og gik ved mørkefald i alarmkvarter ved Orten-Zeple. Stærke sikring blev sendt frem mod Grausche og Maslau. Der taget forbindelse til Detachment friedrichsen, der skulle sikre naboafsnittet, og som allerede befandt sig i Plane. Den følgende dag samledes deta-

chementet i Verden (1 km vest for Å). Det blev befalet at rykke over Aa. Da imidlertid samtlige broer var ødelagte, måtte der i første omgang afstås fra en overgang. Der blev indrettet alarmkvarterer i linjen Meihof – Zeple. Kl. 23 blev 4. Eskadron sendt til Wolgrund for sammen med 4. Esk. Hus. 15 at sikre afsnittet Maslau – Grausche. Eskadronen bivakerede for natten i skoven ved Grausche, da denne viste sig umulig at passere i natten. Kl. 8 næste morgen, 3. august, samledes Detachment Lattorf ved Zeple og marcherede Griven – O.F. Brandenburg – Rothen til Bachhof, hvor der blev indlagt et 1½ times hvil. Herfra gik det frem til banegården Lieven-Versen, hvor der blev tildelt kvarterer. 4. Eskadron var ved dag gry brudt op fra bivakken over Wise og nåede om eftermiddagen frem til Maslau, og den standsede og sikrede frem til Wolgrund. Dette afsnit blev i løbet af eftermiddagen udvidet til Laugal.

Stillingskampe i Aa-afsnittet sydøst for Mitau – 4. til 27. august 1915

Allerede næste dag blev den igen trukket ud af disse stillinger og trukket frem til Grieven, hvortil den ankom kl. 19. Her samledes 18. Kav.Brigr. og rykkede krigsmæssigt frem over Mitau mod sydøst til Frank-Sessau (omkring 10 km sydøst for Mitau). Regimentet kom i kvarter i området Kilhof – Baumhof. I løbet af 5. august blev de enkelte eskadroners kvarterer rykket nærmere Aa. 1. Eskadron i Superintendentenhof, 4. i Jagmann, 3. og stab i Slimpe. Krigsfrw. Gravenhorst skriver herom i sin dagbog:

Vores kvarter lå kun få hundrede meter bag den forreste linje, Å floden. den 15. august havde vi her vores første træfning. Vi gik frem over vores brohoved-stilling og tog 10 fanger, herunder en Exzellenz og endnu en officer. En gård og andet brændte i lys lue, sat i brand af os, for at vanskeliggøre russernes befæstelse. Vore heste var trukket 4 km tilbage, da russerne ofte beskød vores gårde. Det var Superintendentenhof.

Skytter fra regimentet (50 mand fra hver eskadron) blev trukket ud og besatte en stilling langs Å, med højre fløj omkring 1 km vest for Superintendentenhof – venstre fløj – omtrent til gården »von Zukaisch«. Ved Lamen var der et brohoved på den østlige side af Å, og besat af et infanterikompani. Regimentets stilling blev med det samme udbygget med alle midler. Det gode vejr og jordbundsforhold lettede betydeligt dette arbejde. Ved den østlige bred blev stærke officerspatruljer sendt dybt ind i Mitauer Kronforst, som dagligt blev imødegået af fjendens små, dristige operationer.

Om en sådan med succes gennemført operation fortæller Vzwm.d.R. Matthias Hansen, 2./Hus. 16:

Den anden side Aa-floden var gennemgående stærkt skovbevokset. Kun vores stilling på den anden side, var der et område på flere kilometers bredde og omkring en mil dyb, på nær et mindre buskads, temmelig fri for skov. De russiske stillinger i skoven på den anden side Å, gik parallelt med vores, temmelig tæt på floden. Kun den ovenfor nævnte lysning havde russerne bemærkelsesværdig nok ladet ubesat, hvorved der var opstået et hul i deres front. I denne åbning blev der dagligt sendt patruljer ind, der havde til opgave at ride over lysningen og optage føling med fjenden. 1. og 2. Eskadron havde disse patruljer, der som regel bestod af 10 mand med forskelle. En aften afløste 2. Eskadron en patrulje fra 1., og red til landsbyen Anusch for enden af lysningen, uden at bemærke noget til fjenden. Patruljeføreren så sig derfor om efter en gård, hvor patruljen kunne blive natten over, og red derfor et stykke tilbage for at nå en gård, der lå bag et sumpområde, og derfor syntes særlig egnet til overnatning. Netop som patruljen red rundt om et lille stykke skov, og kun var nogle få hundrede meter fra gården, der endnu på udvejen havde været ubesat, fandt de den nu besat af russisk infanteri. Det var for sent at sidde af til ildkamp til fods, da patruljen kun var omkring 200 meter fra fjenden. Kort besluttet blev der angrebet til hest. Russerne, der fra denne side overhovedet ikke havde forventet fjenden, var fuldstændig overrasket og ydede kun ringe modstand. To russiske infanterister blev taget til fange, en blev dræbt og enkelte flygtede til en nærliggende, ligeledes besat gård. Som de to fanger fortalte, havde patruljen befundet sig midt i et russiske forpost kompagni, der var trængt frem fra nordvest, og allerede havde afskåret patruljen i ryggen.

Fra en anden af disse patruljer stammer denne dramatiske beretning fra Gefr. Götte, 1./Hus. 16:

Å var en dejlig flod og Superintendentenhof et dejligt kvarter. 1. og 2. deling af eskadronen lå i en stor lade. Om formiddagen rørte vi hestene og havde staldtjeneste, om eftermiddagen sad vi og fiskede ved Å, badede eller drev lusejagt. På skift måtte vi på feltvagt. 400 meter til venstre for vores kvarter førte en stenbro over Aa. Brohovedet på anden side blev holdt af Inf.Regt. 18. Vores feltvagt lå yderligere 2 km fremme. Det russiske kavaleri var her meget aktiv. Kort tid forinden var vores skomager blevet ramt i maven af et skud. Det kribled allerede efter at give disse karle en omgang og hævne vores kammerat.

Endeligt! En middag kom Lt. Liss til mig og sagde: »Nå, du kosakken-æder, i eftermiddag går det på fjernpatrulje. Du overtager spidsen!« Himmel, det var en vidunderlig nyhed for mig. På et kort viste Lt. Liss mig vejen, jeg skulle følge. Vejen var virkelig ikke så tosset. Omkring kl. 16 gik det løs. Lt. Liss var fører for det hele, Sergt. Lassen og 20 mand. Horstmann og jeg havde spidsen. Derefter fulgte efter 50-100 meter 3 og

4 par forbindelsesryttere, så Lt. Liss med patruljen og bagest yderligere 3 par forbindelsesryttere. Jeg red med karabineren i armen og kunne på den måde øjeblikkeligt skyde fra hesten, da min »Hans« kendte rumlen. Som vi passerede broen blev vi, som sædvanligt, hilst af infanteriet. Efter et ridt på omkring 3 km kom vi igen til en bro, og kort herefter tog vi afsked med patrulje Overbek, der fortsatte lige ud, mens vi svingede til højre og efter et kort ridt nærmede os skoven. Fra venstre hørte vi livlig geværild. Patrulje Overbek var stødt på russerne og måtte vende om. Vi formodede, at det kun drejede sig om et patruljesammenstød, og red videre. Snart kom vi ud i åbent terræn, og kunne foran os se en jernbanedæmning med ledvogterhus og en skov. Det drejede sig nu om at fastslå: var banelinjen og skov besat eller ej. Til venstre knaldede det stadigt. Det var til at fortvivle over, kun at ride i skridt, så, komme, som det komme måtte, slog Horstmann og jeg over i galop, hen over banedæmningen og frem til skoven, hvor vi afventede patruljen. Lt. Litz formanede os, som spids hele tiden at være forsigtig, da området var muggen. Spidsen fortsatte. I skoven var det allerede en smule mørkt, med også dejlig rolig, og Horstmann og jeg satte ild til vore piber. Efter en time var skoven til højre slut, og efter 2 km så vi 200 meter til højre for vejen en enlig liggende gård i åbent terræn.

»Hvad mener du, skulle vi indtage denne villa for natten? Vi må vel hellere spørge løjtnanten!« Efterhånden kom patruljen frem. »Nå, hvad sker der« spurgte løjtnanten. »Hvordan ser det ud med huset der som natlogi? Det ligger dejligt alene, og man let forsvarer det!«, spurgte jeg. Alting godt. Karl Lassen og to mand su-sede derhen og vinkede os frem. I laden gæde en køter. Det var interessant. Når man hører et sådan bæst, skal man være på vagt. Jeg ind i laden og gav den en på skallen. Der var ikke andet. Ud med skidtet og ind med hestene. »Ikke afsadle, kun løsne remme. Efter fodring anlægges igen bidsel«, befalede Karl Lassen. Så blev der udstillet poster, hele tiden fire mand. Horstmann og jeg var fritaget. Natten forløb rolig. Vi sov på kornloftet, hvor vi under rugen fandt en stor kedel med fedt. Det blev fordelt mellem os. Som den sidste afløsning af vagterne gik ud, stod Horstmann og jeg op og kogte en kande kaffe. Som det begyndte at blive dag blev hestene fodret og vandet. Også vi drak kaffe og så gik turen videre. Omkring kl. 12 passerede vi en anden gård og 300 meter længere fremme, en større. Her gjorde vi en foderpause. I kornlageret fandt Hans Vagt en røget skinke hængende. Den blev på et øjeblik fordelt i 3 pun-ds stykker og stuvet væk i sidetaskerne. Vores kvartervært serverede os ribsmonade.

Efter en kort pause, red vi videre, og nu kom vi til en meget tæt skov. Til venstre var det en ren urskov, til højre en smule mere overskuelig. Vejen var snorlige. Vi red mest i skridt, ind mellem længere strækninger i trav. Vejen var forbandet lang. Igen havde vi redet et godt stykke i trav, og red i skridt, da to russiske ryttere krydsede vores vej 50 meter længere fremme uden at bemærke os. På et sekund var Horstmann sendt tilbage med meldingen, at løjtnanten gerne måtte komme frem til fods, da fjendtlige styrker var på vej: »Men hurtig, hurtig, afsted med dig!« Horstmann stormede afsted. Jeg stillede min »Hans« til venstre i skoven og snakkede med ham: »Hans, nu være helt rolig!« Jeg løb frem til vejrydset og gik i dækning til højre på vores vej. I mellemtiden kom også Lt. Liss med folkene frem til mig. Samtidig nærmede sig en russisk dragon eskadron. »Han må igennem dette hul!«. Det var en svir for os. Hej, det var jo intet problem, sådan på fem skridt knælende at lade fjenden komme nærmere. »Hvert skud en træffer, bar på med vanten, mine herskaber! 3 skud 10 pfennig!« Foran lå heste og ryttere i en stor bunke og vred sig på jorden. Enkelte var jaget forbi og skød nu på vore heste. Karl Lassen og Utffz. Herman Olm løb hurtigt med to mand tilbage og sprang ind på livet af dem. Pludseligt bragede det til højre for os. Russisk infanteri kom på linje frem mod os og skød os sønder og sammen.

»Nu må vi hurtigt tilbage«, sagde Lt. Liss, »ellers falder de os i ryggen. Bliv i skoven, benyt ikke vejen!« Altså afgang! Jeg afgav endnu et par skud mod de stormende russere og frigjorde mig så fra fjenden. Bag mig blev der skudt, ved hestene blev der skudt og foran mig. Jeg sprang fra busk til busk og udnyttede enhver dækning. I to spring var jeg over vejen med kuglerne susende om ørene på mig. En såret dragoner skød efter mig. Jeg sneg mig forsigtig frem, og så der, lige foran mig med ryggen til, var en fjendtlig dragoner ved at plyndre mine paktasker. Nå vent! Jeg ramte ham i knolden med min karabiner kolbe, og han sank langsomt om med min 3-pounds skinke i den ene hånd. Jeg tog den tilbage og ned i tasken igen. Nå, Hans, kom så; men hvorhen? Den vej, vi var kommet af, var nu optaget af fjendtligt infanteri. De skød stadig efter min patrulje. Overalt blev der skudt. Russerne havde mistet hovedet. Men så fik fjendtligt infanteri udfoldet frem gennem skoven. Hvad skal der blive af os, kære Hans! Aha, der stod en stor enebærbusk, derinde kunne jeg gemme både mig selv og hest. Udenfor viskede jeg hurtigt sporene væk. Selv gemte jeg mig 10 meter derfra i en stor busk. På den måde havde vi gjort os begge usynlig. Min Hans stod rolig, det vidste jeg. Fra mit gemmested kunne jeg nu følge russerne. Da de fandt den dragoner, jeg havde slået ned ved min hest, blev der et voldsomt kævleri. Jeg stod 15 skridt derfra.

Også han forsvandt i massegraven.

Efterhånden blev der roligt omkring mig. Imens fortsatte strømmen af fjendtlige tropper, infanteri og artilleri forbi mig. Endeligt syntes den sidste russer at være forsvundet. Forsigtigt kom jeg ud af mit skjul og afsøgte området gennem min kikkert, gik så tilbage til stedet for vores sammenstød og så her, at de faldne dragoner var blevet begravet. De døde heste havde man frtaget saddeltøj og lagt ind til siden af vejen. Så råbte jeg efter min Hans, som også straks kom. Glæden var stor. I skønneste galop bar min Hans mig tilbage til patruljen. Her var der masser af spørgsmål og håndtryk. Jeg meldte til Lt. Liss, at den fjendtlige styrke var marcheret forbi, og med det samme red Kriegsfrw. Lutteroth og Gowerts afsted med en melding tilbage til eskadronen.

Vi fodrede vore heste. Så gik ved næste hus skyderiet forfra igen. Freiwilliger Lutteroth kom jagende tilbage og råbte: »En anden hest til Gowerts, hans hest er skudt væk af russerne!« Altså i gang! Halvdelen fra denne side, den anden halvdel fra den anden. Som vi nærmede os den fjendtlige gård, forsvandt kosakker derfra i strakt karriere. Vi kunne kun sende nogle enkelte skud efter dem før de feje hunde var forsvundet ind i skoven. Nu gik vi frem ad vejen til hvor Gowerts hest lå. Begge ryttere var redet side om side. Som kosakkerne skød, havde begge gjort omkring, og den ene skubbede den anden ned i grøften. Vi kunne slå fast, at Gowerts hest ikke var blevet såret. Med stort besvær kunne vi igen få dyret op på vejen.

I mellemtiden var en anden melderytter afgået. Vores patrulje gjorde sig færdig og fortsatte. Af og til blev vi igen beskudt på stor afstand, og kom omkring kl. 19 kom vi til skoven lige før åen, hvor vi havde taget afsked med Patrulje Overbek. Som Horstmann og jeg kom til huset ved broen, kom fra højre to kosakker ridende frem til 200 meter fra stedet. Jeg skød straks to skud fra sadlen mod karlene, og i et nu var begge nedkæmpet – Afsted igen! Fra huset, hvor vi stod, til broen var der 75 meter. Som vi kom frem fra huset og i skridt ville nå broen, kom vi fra højre under kraftig infanteriild. Vi vidste i første omgang ikke, hvad det hele drejede sig om, men som det begyndte at fløjte os om ørene, forstod vi det pludseligt meningen, og som en tornado gik det over broen og straks væk fra vejen ind i skoven. Patruljen måtte nu holde skarpt til venstre, sætte over åen, og red i en bue frem til teglværket. Horstmann og jeg forblev til hest i skovkanten. Vi kunne se, at russerne på hver side af åen og til venstre for vejen havde gravet sig ned. Efter denne skræk rullede vi os først en cigaret og observerede mod russerne. Pludseligt hørte vi på vores side lyden af galoperende hove, der hurtigt kom nærmere. Vi antog naturligvis, at det var vores patrulje, men så jagede allerede 6 til 8 kosakker forbi os. Øjeblikkeligt rev jeg min bøsse til kinden og nedlagde hesten på den sidste rytter. Kosakken ville hurtigt væk, men mit næste skud sad ham i ryggen. Horstmann løb hurtigt ud til ham, men for sent. begge – både hest og rytter – var gået til den store arme. Horstmann kom tilbage med sadel og seletøj som bytte og sagde: »Hermann, du har fortjent dit skydemærke. Det var godt skudt!«.

Nu begyndte russerne at skyde på os. Vi red i dækning mod teglværket. Kort efter ankom også vores patrulje, og vi kunne nu fortælle om vores eventyr. »Det klarede i godt, knægte«, sagde Lt. Lists. Vi holdt nu krigsråd. Det var i mellemtiden blevet mørkt, og på broen stod en russisk dobbeltpost. Pludseligt sagde løjtnanten: »egentligt burde vi sprænge broen«. Godt, så gør vi det. Vi havde sprænglegemer og også tændsnor, og til at gøre det fast måtte visesnore ofres. Altså, 3 mand frem til sprængning. Det blev Peter Hansen, Horstmann og min ringhed. Det var mørkt, vi sneg os ned til åen og nærmede os forsigtigt broen. Alle tre måtte i vand til skuldrene og medbragte både sprængladninger og tændsnor. Hver patron havde 1½ meter tændsnor. »Alt færdig?«. »Ja!«. »Godt. Gå i dækning ved pilekrattet ved åen, jeg tænder og kommer efter«, sagde jeg. Inde i pelshuen tændte jeg et fyrtøj og tændte den ene tændsnor efter den anden. Så var det med at komme væk. Som jeg gik tilbage, tænkte jeg, nu vil dobbeltposten træde an ved himmelporten. Jeg var netop nået tilbage til pilekrattet, da pludseligt pludseligt et lysglimt med et voldsomt drøn lyste natten op. Bro og dobbeltpost var forsvundet. Ved russerne var der nogle minutter fuldstændig stille, så skød de rasende over terrænet. Vi kom tilbage våde som katte og meldte: »Ordre udført!«. Så gjorde vi os færdige. Sergt. Lassen og 8 mand forblev på stedet, indtil de to timer senere blev afløst af infanteri. Vi andre red tilbage og nåede omkring kl. 2 tilbage i kvarter.

Efter at russerne i løbet af den efterfølgende tid havde trukket forstærkninger til, og gjort det vanskeligere for vore patruljer at få adgang til skoven, gik officerspatruljer til fods frem fra vores stillinger, for næsten hver nat at angribe fjendtlige forposter forskellige steder, og kom hver gang tilbage med fanger og anden krigsbytte. Det var altså dermed ikke nogen almindelig skyttegravskrig, men mere faste stillinger i et terræn, der i stort omfang gjorde krigeriske operationer mulige, primært patruljer til hest og til fods. Gennem denne vedvarende offensiv i det små, og den fortsatte foruroligelse gennem vore patruljer, blev der i første omgang opnået, at fjenden ikke vovede at forstyrre arbejdet på vore stillinger. Langt mere blev han fuldstændigt tvunget i defensiven.

Hvilken frisk ånd, der herskede blandt vore husarer, viser følgende skildring fra Gefr. Götte, 1./Hus. 16:

Vi lå i kvarter ved en lille å, jeg ved ikke mere, om det var Wiebau eller Windau. Vores delingsfører, Vzwm. Prah kom ind i bulen og sagde muntert: »Drenge, vi skal i dag ved middagstid på feltvagt med heste foran vores infanteri. Lt. Wickel er fører«. Omkring kl. 13 red vi afsted med Lt. Wickel. Vi var vel omkring 15 mand. Ankommet ved infanteriet, blev vi orienteret om krigssituationen, red så videre endnu omkring 100 til 150 meter. Her lå en gård, hvor vi efterlod hestene. Gennem kikkert kunne vi hurtigt observere russerne på den anden, overfor liggende gård. »Drenge, hvad mener i til, hvis vi i aften henter karlene ned fra taget«. - »Klart, de må ned; dem snapper vi os, den rede bliver fjernet«, sagde Hein Horstmann, af profession nitter hos Blohm & Voss, af os kaldt »Knotenpforz« [knortekæp]. Han var fra top til tå kun 150 cm høj, lige så tyk som høj, men alligevel en vovehals.

Indtil det blev mørkt blev der spillet mausel, så fodret og så satte vi os med 10 mand og Lt. Wickel i bevægelse. Det var aftalt: »skyd kun i nødstilfælde«. I skoven var vi usynlige. Langsomt, uden at lave støj, nåede vi grøften, der førte til den aktuelle gård. Forsigtigt fulgte vi grøften og nåede frem til huset. Lt. Wickel åbnede døren og kikkede ind med en lommelygte. I hjørnet af stuen stod omkring 30 russiske geværer. Vi tog

bøsserne og bar dem ud i det fri, væk fra huset. I stuen gik det støjende for sig. Vi delte os. En halvdel gik videre ind i en stue, den anden halvdel i en anden. To mand blev udenfor. Jeg må stadig grine, når jeg tænker på de forskrækkede ansigter, som vi trådte ind i stuen. Hej, hvor hænderne fløj i vejret! En officer og omkring 30 mand var fanget. Ud i de fri med dem. Lt. Wickel og 3 mand blev tilbage. Vi andre skulle aflevere fangerne til vores infanteri, og så komme tilbage. Denne gang gik vi ikke gennem skoven, men tværs over marken, hvor vi jo lettere kunne holde fangerne sammen. Vi afleverede ved infanteriet, og drog afsted igen. På tilbagetog tog vi dog noget brugbart med fra saddeltaskerne.

Som vi igen nåede Lt. Wickel, havde de fire mænd igen taget fanger – endnu engang 30 russere! Mens vi som nævnt var på vej med de første fanger, ankom russere til afløsning af posten, og som de var nået frem til huset, sprang Lt. Wickel og de tre mand frem fra graven og råbte: »Hænderne op!«, og de forbløffede russere lod sig roligt afvæbne. Vi kunne nu drage afsted med den anden gruppe fanger. »Du gode Gud«, sagde vore infanterister, »kan i blive ved?« Vi lod os ikke opholde af snak, men vente hurtigt tilbage til vores Lt. Wickel. Denne gang kunne vi blive. Langsomt blev det dag. Vi blev ved gården til det gryede, gik så ind i skoven. Her lagde vi os i mosset og røg i alt ro en smøg. Til sidst sagde »knortekæppen«: »Hr. løjtnant, burde vi ikke kikke en smule nærmere på russerne?«. Som sagt, så gjort. Altså forsigtigt frem mod jernbanedæmningen. Her fremme, kikkede vi frem over dæmningen, skjult i det høje græs. Hos russerne herskede den største ro. Der var spredte bål, men de fleste syntes optaget af at fjerne lus fra deres skjorter. De syntes ikke at savne deres 60 kammerater, der var taget til fange. Vi morede os kostelig over den russiske damptrølle. Pludseligt kom 8 russere over dæmningen, omkring 15 meter fra os, og fortsatte skråt ind i skoven i retning af gården. De ville formentlig kikke til deres feltvagt. Vi gjorde stille tegn og fulgte efter. Vi indhentede dem og råbte »hænderne op!«. De kastede øjeblikkeligt deres geværer og stod med hænderne oppe. Geværene smadrede vi på grantræerne, og så gik det afsted i retning af hestene. Folkene ved hestene ventede allerede på os, da de havde måtte frigøre stalden til afløsningen, da vi havde være på vagt 24 timer, og 2. Deling skulle afløse. Vi kunne nu også være tilfredse med vores resultater.

Der ankom nu til os også lyskastere, der imidlertid endnu et stykke tid ikke blev brugt. Fra artilleriet fik regimentet tildelt 2. batteri fra r.A.F.A.R. 3. En vigtig specialopgave for tropperne i dette område var indbringning af høsten. De øde marker bag stillingen omkring underbringelserne måtte slås og skokkes. Desværre havde russerne i sidste øjeblik ødelagt eller afbrændt mange maskiner og redskaber, specielt slåmaskiner. Ved at sætte alle kræfter ind blev arbejdet af officerer og mandskab afsluttet med godt resultat. De næste uger blev regimentet i stillingen langs Aa. Også 2. Eskadron returnerede til regimentet efter opløsningen af Detachment Lattorff. den 13. august inspicerede Divisionskommandøren for 6. Kav.Div. stillingen, og udtalte ved denne lejlighed sin anerkendelse til regimentet for dens dygtige patruljer og for at have kastet fjenden tilbage. Om end disse uger var meget afvekslende, frem for alt på grund af muligheden for at ride eller gå patruljer, og derfor gjorde denne form for stillingskrig mindre ubehagelig, blev det med glæde modtaget, da regimentet den 27. august igen samledes til fornyet fremrykning. Kl. 17 blev Å overskredet ved Smilten. Videre gik det mod sydøst langs Å til Skiben. Her gik regimentet i kvarter som det blev mørkt.

Med disse dage forlod regimentet den 18. Kav.Brig., som den gennem lange måneder med ære havde tilhørt under alle kampe og fremrykninger, og kom under direkte kommando af 6. Kav.Div. Den 28. var den generelle situation foran os efter divisions-befalingen, følgende:

Banegård Neugut-Charlottenhof stærkt besat af fjendtligt infanteri. I skoven nord for Lanbershof talrige kavaleri-patruljer. Gross-Eckhof stærkt besat af fjenden (infanteri og kavaleri), og her to tunge og tre lette pjecer. Afdeling von Götzen (4 kompagnier, et cykelkompagni, en eskadron, et batteri) med hovedstyrke syd Samen, stab i Kalzeweg, skal 28. august kl. 10 angribe Gross-Eckau. Hus. 16 med 2. ridende afdeling F.A.R. 3 samler sig kl. 0700 ved Gods Zoden og marcherer mod Pentel. 3. Eskadron rider forud over Pentel indtil kirken 1 km nord for Neuohof og opklarer i retning Kleinau – Wap – Januek. Sikring af venstre flanke ved besættelse af overgange over Eckau. 1. Eskadron sender en postering frem til Neu-Sorgen.

Regimentet marcherede kl. 7 over Rudsen frem mod Pentel. I Pentel og Kreilen blev på kort tid underbragt. Sidst på eftermiddagen blev fremrykningen fortsat. Eckau blev passeret via et vadested ved kirken 1 km nord for Neuohof. Med mørkefald blev området Tropen – Kleinau nået og her gået i alarmkvarter. Opklaringspatruljer blev sendt frem til jernbanen. Af disse meldte Patrulje Wrede, at der ikke længere var større fjendtlige formationer syd for banen. Derimod vrimlede området med talrige stærke kavaleri patruljer, hvormed der opstod talrige livlige ildkampe. Generelt viste fjenden ringe lyst til at kæmpe, så opgaver overalt kunne gennemføres. Den følgende dag deltog 1. og 2. Eskadron, støttet af en kanon fra r.A.F.A.R. 3, i 12. Inf.Brig. angreb på Gross-Eckau. 2. Eskadron kom herunder i en meget vanskelig situation, da den blev angrebet af fjendtligt infanteri og kavaleri. Efter tre timers hård ildkamp lykkedes det Lt. Quast at slå fjenden tilbage. 1. Eskadron under Rittm. Will sikrede den af fjenden stærkt befæstede Skigen. De øvrige dele af regimentet gik over Dundur frem mod jernbanelinjen mod Plengen. Skovkanten nord for jernbanen og skoven ved Klaschken og Dundur var stærkt besat af fjenden.

Om aftenen fik regimentet ordre til at gå tilbage til Tropen, hvor skytter etablerede en stilling. Alle blev ved gevæerne i højeste beredskab. Hestene var underbragt i de omkringliggende gårde. Kriegsfrw. Gravenhorst fortæller om denne dag:

Den 28. august fortsatte fremrykningen. Netop passeret Å sendte russerne nogle få hilsener mod eskadronen. To dage senere red jeg min første patrulje. Eskadronen lå i bivuak i en bevoksning ved Eckau. Herfra gik det løs. Flere gange stødte vi på kosakker, der imidlertid altid tog flugten. Gross Eckau brændte. Det var ikke længere muligt at bruge broen, så altså gennem floden! På den anden side stødte vi med det samme på en russisk infanteri linje. Om natten i stilling ved Tropen. Foran os en sump. Som post så man her alle mulige skikkelser bevæge sig, men der var intet. Vores Ritmester snappede alligevel med sine drenge tilsammen 33 russere.

En anden beretning stammer fra Lt.d.R. v. Staa:

Den 27. august rykkede Hus.Regt. 16, som da havde ligget nogle uger i en fast stilling øst for Mitau på venstre side af Å, frem fra denne og nåede efter 1½ dagsmarch frem i området nord for Vausk. Regimentet opererede selvstændigt, frigjort fra kavaleri-division og brigade. Den var forstærket af to kanoner fra den ridende afdeling af F.A.R. 3 og af to maskingeværer, der kort tid forinden var blevet den underlagt.

Om natten mellem 28. og 29. august lå regimentet i bivuak i området nord for Bausk, omkring 12 km sydvest for Plangen langs banelinjen Mitau – Kreuzburg (Jakobstadt), og sendt om morgenen den 29. august fra alle eskadroner en officerspatrulje frem. Fra 4. eskadron 20 ryttere og cyklist under Lt.d.R. Credner, der havde til opgave at rykke frem mod Plangen, om muligt overskride jernbanen, optage føling med fjenden, samt fastslå fjendens placering, samlinger og styrke. Vejen Plangen – Duggau skulle nås inden kl. 10. På dette tidspunkt skulle patruljen fra 2. Eskadron var trængt frem til Duggau. Meldinger skulle sendes til regimentets stab. Om fjenden var der ingen præcise oplysninger. Det formodedes, at der langs og syd for banelinjen befandt sig større russiske styrker, og at det her drejede sig om de sydligste stående stridskræfter, primært kavaleri, af den hårdt trængte russiske Nordarme.

Patruljen rykkede ud omkring kl. 6 og red ad den befalede vej frem over Kain og Kasi. Terrænet var kuperet og stedvis kraftig skovbevokset, og fremrykningen måtte derfor i begyndelsen ske under stor forsigtighed. Ved hver eneste landsby, hver eneste gård, red to mand fra spidsen frem i trav. Ved enkelte mistænkeligt udseende landsbyer, hvor man i modsætning til de andre, vidt og bredt ikke så indbyggere, sad vi af og gik med halvdelen af folkene frem med hestene trukket bagved. På den måde nåede vi kanten af skoven syd for Duggau og Plangen, uden at være stødt på fjenden. Først her så vi fra en bakke nogle enkelte ryttere, der holdt i skovkanten på den anden side jernbanen, og som vi genkendte som russiske dragoner. Under udnyttelse af en lavning red vi videre, og nåede hen mod kl. 10 en gård vest for Plangen hvor vi sad af, udstillede dobbeltposter, lod hestene vande og ville holde en times hvil.

Under denne skulle jeg med to mand ride til Dugau for at få forbindelse med 2. Eskadrons patrulje. Vi red langs skovkanten, skjult af buske, og travede så ind i Duggau, helt frem til den sidste gård, uden at se et eneste menneske. Så snart vi imidlertid vendte om for at ville ride patruljen i møde – selve landsbyen bød kun på ringe dækning – kom vi under beskydning fra omkring 20 geværer, øjensynligt fra banedæmningen. Hastigt på vej tilbage mødte vi i skovkanten den ventede 2. Eskadron patrulje. Jeg gav melding til dens fører, der øjeblikkeligt lod sidde af til kamp til fods. Efter at have forklaret situationen i Duggau og placeringen af min patrulje, vendte vi tilbage til denne, da der på dette tidspunkt også kunne høres geværlid fra denne. Det drejede sig imidlertid kun om en mindre patrulje på den anden side jernbanen, som af os var blevet beskudt.

Kort efter rykkede vi igen frem, overskred jernbanen i nærheden af vejen Duggau – Smedde uden at blive mødt af beskydning. Vi fandt også sidstnævnte ubesat, sad af for foreløbig at blive her. Mod øst, nord og vest sikrede vi os gennem tre dobbeltposter. Desuden holdt en mand udkik fra det høje tag på laden. Dette havde vist sig den mest succesfulde form for observation. Denne udkik kunne meget ofte gøre opmærksom på fjendtlige patruljer, større troppeenheder, afsløret af støvskyer, og endeligt på tætte infanterikolonner, der marcherede på en vej nord for Duggau. På denne sidste observation forlod vi Smedde, efterlod hestene i skovkanten øst for Smedde, ilede frem til banedæmningen, og beskød herfra kolonnen samt pludseligt opdukkende fjendtligt kavaleri i størrelsesorden en eskadron.

Mere virksom end vores ild, afgivet på 1000-1200 meters afstand, var dog den fra vore to kanoner, der sammen med regimentet var rykket frem i nærheden af Plangen, og herfra arbejdede i snæver samarbejde med os. Vores vigtigste observationer havde Lt. Credner med præcise angivelser af mål, øjeblikkeligt sendt tilbage, og disse meldinger var af regimentet øjeblikkeligt videregivet til fører for artilleriet, som derefter – som vi kunne observere – med stor virkning lagde fjenden under ild.

Hen under aften viste sig igen kavaleripatruljer. Vi observerede også en skyttelinje vest for Pluzze, der gik frem mod vores nabopatrulje, samt enkelte russiske dragoner, der syd for os red langs jernbanelinjen. Vi fordrev den med vores ild. Kort efter, omkring kl. 19, fik vi ordre til at falde tilbage til Plangen, hvortil vi ankom med fuld styrke, ude at have mistet en eneste mand. Regimentet lå i bivuak ved Plangen. Den havde herfra i løbet af eftermiddagen sendt flere patruljer frem, der også syd og vest for Plangen fastslog fjendtligt ka-

valeri. På baggrund af disse meldinger iværksatte regimentet efter at det var blevet fuldstændigt mørkt, tilbagerykning over Dunbur til Tropen under stærk forspids, bagtrop og sidesikringer. Tropen sikredes med en stærk, næsten til Dunbar fremskudt skyttelinje forstærket med maskingeværer. Ved jernbaneovergang Plan-gen blev kun en stående patrulje, der også under den følgende uges kampe sikrede denne.

Den næste dag, 31. august, fik regimentet til opgave at sikre linjen Gross-Eckau – Neu-Sorgen. Regimentet fik hertil underlagt en bataljon fra Inf.Regt. 20 og 5. batteri, F.A.R. 6. Desuden fik regimentet et kompagni Armierungs-soldater [entreprenør-soldater], der skulle udbygge en gennemgående linje. De næste dage bragte, foruden en del ridning frem og tilbage, kun ringe kampaktivitet. Den første dag af september blev anvendt til udbygning af stillingen med assistance fra infanteri og armierungssoldater.

Vore husarer kunne igen udmærke sig gennem talrige dristige patruljeoperationer mod fjenden. Men heller ikke russerne var uvirksomme. Begunstiget af skovene blev talrige stærke patrulje og posteringer sendt over jernbanen mod vores stillinger. Dette medførte, at skoven foran vores front blev skueplads til talrige træfninger. Løjtnanterne Wrede, Quast, Wickel og Credner kan med stolthed se tilbage på deres succesfulde indsats i denne forbindelse. Mange gange lykkedes det dem at slå sig igennem de fjendtlige posteringer, trænge frem til jernba-nen og her lægge sig på lur.

Nævnes kan en rigtig husarindsats fra denne tid, som blev udført af en patrulje fra 1. Eskadron. En af delta-gerne beretter følgende:

Den 10. september afløste Lt. Wickel en stående fremskudte postering fra en anden eskadron. Den afløste officer underrettede Lt. Wickel at russerne sidste nat havde besat gården »Klaschken« få kilometer i fjendt-lig retning, efterfølgende tilsyneladende havde udbyttet stedet for at ville anvende den som udfaldspost. På denne melding gik løjtnanten, så snart hestene var blevet underbragt, frem med Sergt. Lassen, 9 husarer og 3 infanterister mod krattet. Under omhyggelig udnyttelse af terrænet og forsigtig snigen frem, nåede patruljen sidst på eftermiddagen skovkanten få hundrede meter fra gården. Russerne havde allerede gravet en stærk grav. De så enkelte poster – den venstre sidelade brændte lystigt, Terrænet var mod fjenden en let stigende stubmark. Efter en kort instruktion af folkene, kom tegnet, og en hurtigild fra alle disponible karabiner slog ned blandt de overrumplede fjender. En salve – og så endnu en, og så storm! På fløjen Sergt. Lassen med sine folk, i midten løjtnanten med resten af skytterne. Enkelte tyske shrapnel fløj støjende hen over vore hoveder – nogle få sekunder stor angst – fjendtlige kugler ramte rundt om os og sendte støvskyer op. Men så var vi fremme ved graven, hvor vi sprang ned midt blandt russerne, hvoraf enkelte faldt. Resten flygtede eller over-gav sig. Det var vores gård og vores sejr!

Patruljen indbragt 30 fanger, et tilsvarende antal var døde og sårede, mens resten undslap. Det havde været en stor succes, desto større, da den var vundet mod en overlegen fjenden og ikke havde kostet tab. Derimod bragte det begge førere Jernkorset af I. klasse, mens alle andre deltagere, hvoriblandt også var den senere Lt. Woer-mann, modtog Jernkorset, II. klasse. Et levende billede af vore patruljers mange oplevelser på denne tid, er hen-tet fra 2. Eskadrons krigsdagbog for den 29. august:

August 1915. 1530 befaling til afmarch med en kanon fra r.A.F.A.R. 3, som afhentes af Vzwm. Ulrich og 10 ryttere. 10 ryttere forblev som rygsikring tilbage på stedet. De øvrige dele af eskadronen gik med 1. Eska-dron frem mod Gross-Eckau på den sydlige side af Eckau, for herfra at støtte 12. Inf.Brig. angreb på Gross-Eckau.

Vzwm. Kay blev med 6 ryttere som patrulje sendt frem mod Zesmek-Flossen. De meldes begge fri for fjender. den af Lt. Liss meldte skyttegrav på bakken vest for Gross-Eckau var forladt af fjenden. Patruljen vendt om aftenen tilbage til eskadronen.

Lt. Heinzmann med 7 ryttere fra 2. Eskadron som stående patrulje sendt til Kraukle. Ved ankomst hertil bemærkede patruljen 6 fjendtlige rytter, der forsvandt ind i den overfor liggende skov. Om eftermiddagen blev 15 til 16 ryttere observeret, der snart efter igen trak sig tilbage. Til venstre blev der taget forbindelse til Inf.Regt. 35. Til højre forsøgte Gefreiter Vitz og Hansen forgæves at få kontakt til Feltvagt Ulrich. Feltvagten var allerede væk. Gefr. Buss indbringer på sin hest en såret russisk dragon (dragonen havde et skudsår i låret og kunne ikke gå). Kl. 1415 blev patruljen trukket tilbage. 10 ryttere (Vzwm. Lahusen III) sikre i Trappen.

Lt. Quast med 5 ryttere og Unteroffizier Lahusen V går frem mod Grimma. De finder landsbyen fri for fjender og fortsætter frem til banelinjen. Lahusen og Jochimsen besætter overgangen. Gertje og Jensen sendes frem til venstre, Thielmann til højre. 10 russiske dragoner på vej mod jernbaneovergangen fordrives af Lahu-se. Det samme gør kort efter 8 til fods kommende dragoner, hvoraf enkelte tilsyneladende blev ramt. Efter at den lille patrulje omkring 1½ time havde ligget i fægtning, ankom Vzwm. Ulrich med 25 ryttere, der afløser Lt. Quast som skal forblive som feltvagt ved Grimma. Lt. Quast lod sidde af og fordelte skytterne langs bane-linjen, og kan også straks tage fremrykkende dragoner under beskydning og drive disse tilbage. (Fører for de tre grupper: Uffz Rathmann, Johannsen, Jürgensen). Lt. Quast red tilbage efter ordre, da en tredje fjendtlig patrulje dukkede op, der på 150 meters afstand med succes lægges under ild. Efter et stykke tid kom en 4. pa-

trulje på 4 mand, der bliver sluppet ind på 20 meters afstand. Den 5., 6. og 7. fjendtlige patrulje beskydes og fordrives ligeledes med succes. Den store succes vises af de talrige, rytterløse heste, der løber rundt i området, herunder en officershest med fuldstændig saddeltøj.

Skytterne langs banedæmningen meldte nu, at omkring 30 russiske infanterister fra venstre syntes at forsøge at omgå stillingen. Vzwm. Ulrich ville i møde gå disse, men desværre var alt ammunition ved at være forbrugt under den timelange kamp. Desuden var hestene ved at komme i fare. Patruljen faldt derfor tilbage og fik, dårligt siddet op, ordre til at returnere til Eskadronen. De måtte efterlade to mand, husarerne Geisau og Lunau, der blev sendt afsted for at søge kontakt til 1. Eskadrons feltvagt ved baneovergangen, og give melding her. Om deres oplevelser, beretter Geisau: »Vi vidste, at banelinjen fra Grimma til Skiyen ikke helt var sikker. Alligevel var banedæmningen eneste mulighed. Vi var kravle langs den omkring 3 km, da der omkring 200 meter foran os i retning Skiyen lød kraftig geværild. Vi overvejede, hvad det kunne være, da pludseligt – næppe få meter fra os – russiske dragoner til fods sprang over dæmningen, ligeledes med hensigten at omgå den længere til højre kæmpende modstander. Et er at springe op og skyde. Der kom imidlertid stadig flere russere over dæmningen, så vi måtte trække os tilbage. Fjenden, omkring 20-30 mand, vaklede efter og forbi os, der lå skjult bag en stor trærod, skydende i alle retninger og vildt råbende »hurra«. Det lykkedes os i det fuldstændige mørke og ved hjælp af et kompas at nå tilbage mod vest i retning af Flossen (hvor vi ankom kl. 2240). Herfra tog vi en indbygger med, der skulle vise os vejen til Skiyen. Hertil nåede vi kl. 2350, men fandt intet spor af 1. Eskadron. I troen på, at vi var gået forkert, slap vi panjen fri og fortsatte til banedæmningen. Heller ikke her var der spor efter husarer. Da måske eskadronen var blevet lagt rem, fortsatte vi over banen for at lede efter 1. Husarer blandt husene til højre. Igen forgæves. Vi fulgte banen længere mod øst indtil næste overgang (omkring 2 km). Heller ikke her spor efter hverken russere eller vore egne. Som vi kravlede frem over dæmningen opdagede vi omkring 300-400 meter længere fremme de russiske stillinger. Vi kravlede frem til omkring 3 meter derfra og fandt til vores overraskelse i begge de to første huller sovende russiske soldater. For ikke selv at komme i fare, kravlede vi langsomt tilbage og nåede med uforrettet sag kl. 4 om morgenen til Grimma, hvor højst forbavsende, der hverken var ven eller fjende. Også her gik vi over jernbanen. Omkring 800 meter til højre for vejen lå to døde russiske heste med saddeltøj. Desuden fandt vi en frisk gravet grav. Derudover ingen spor efter ven eller fjende. Da vi ikke vidste, hvor eskadronen var blevet af, besluttede vi os til at gå tilbage til Gross-Eckau, for at spørge os til råds hos infanteriet her. Da vi ikke ville gå, rekvirerede vi en vogn og kørte afsted. Kort efter stødte vi på Vzwm. Alblers feltvagt og fik at vide, at eskadronen lå i sine gamle kvarterer. Hertil nåede vi endeligt kl. 1030«.

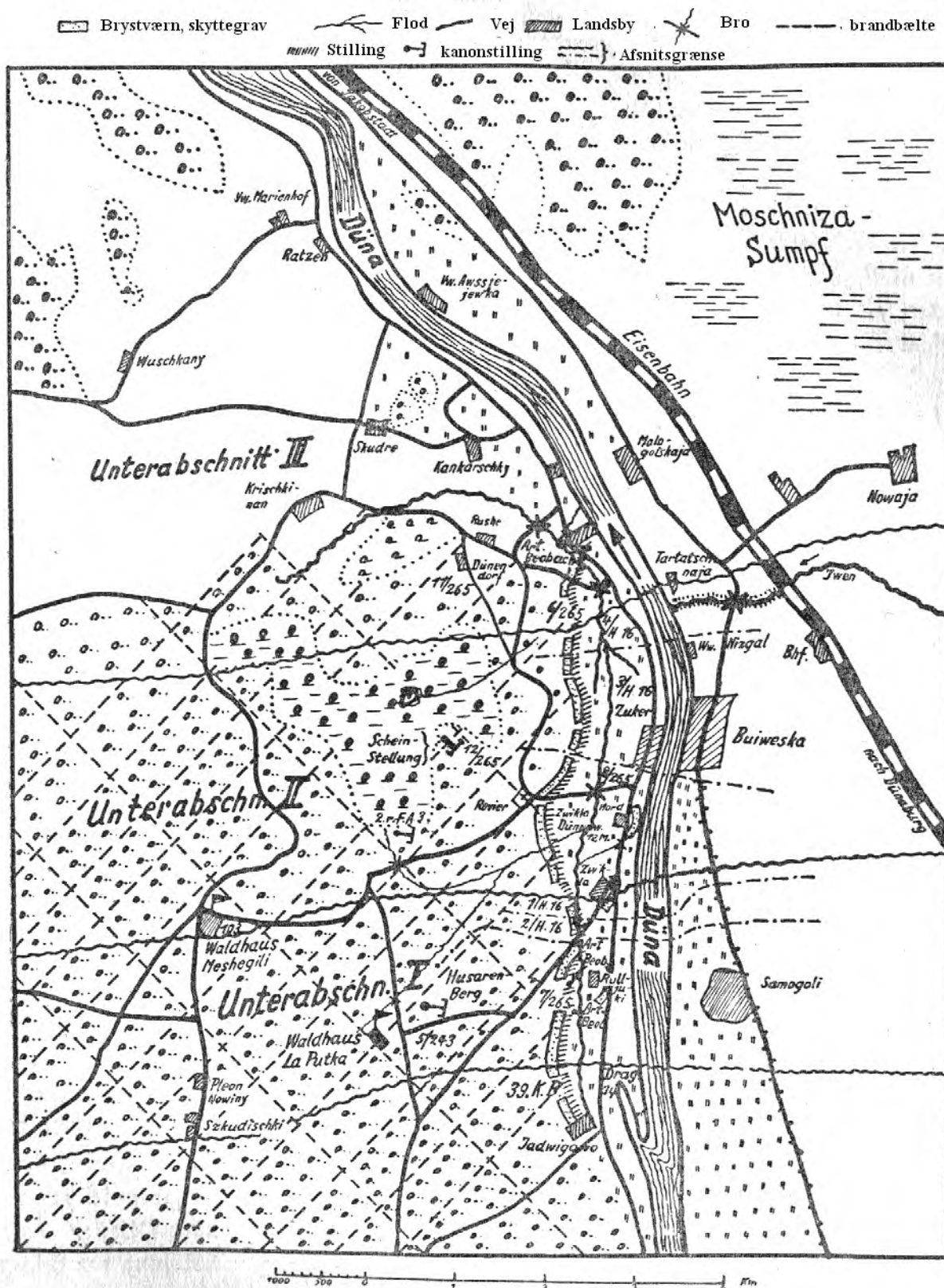
Af disse enkelte skildringer se man med rette, hvilke udfordringer til mod og beslutsomhed, der under patruljerne blev stillet til hver enkelt mand.

Konstant generet af vore patruljer mistede fjenden enhver lyst til et egentligt fremstød, så han efterhånden blev trængt mere og mere i defensiven. Efter få dage beherskede vore patruljer hele forterrænet. Formålet med denne indsats var på strålende måde opnået. Enhederne kunne uden at blive forstyrret af fjenden i alt ro udbygge deres stillinger. Divisionskommandøren, der den 5. september personligt dukkede op i Tropen, udtalte sin varme anerkendelse til patruljerne og deres førere. Allerede næste dag blev vi afløst af infanteri fra Regt. 20. Kun vore sikringspatruljer forblev i forterrænet, mens regimentet som reserve blev trukket tilbage i kvarterer bag fronten. Her blev de næste dage tilbragt. Eskadronerne benyttede tiden til istandsættelsen af udrustning og en grundig pleje af hestene. Den 12. september blev der skiftet kvarter i området ved skovfogedhuset Tauerkalln. Imidlertid blev regimentet allerede dagen efter trukket frem bag højre fløj af Gruppe Mitau og sat i beredskab ved banegården i Daudfemas, uden at det i disse dage kom til en indsættelse af regimentet. Derimod kunne næste dag 2. Eskadron rykke frem i nordlig retning for at rense området for kosak-patruljer, der langs vejen Friedrichsstadt – Jacobstadt havde gennemført forskellige overfald. Den 15. september forløb rolig, men næste dag bragte igen forskydninger. Regimentet samledes kl. 8 ved banegården Daudfemas. 1. og 4. eskadron marcherede mod Düna langs Laufe. 2. og 3. Eskadron forskød vest for Laufe mod Warpen. Det var regimentets opgave at sikre Düna afsnittet fra Lause-mundingen til venstre fløj af 45. Kav.Brig. Fra den modsatte fred kom sikringsenhederne under kraftig beskydning, men allerede samme dag blev regimentet afløst af dele af 45. Kav.Brig., der udvidede til venstre. Regimentet blev trukket ud og kom i reserve. De næste dage var igen hviledage.

Først den 21. september samledes regimente kl. 16 i Cigaret. Hver eskadron afgav 25 skytter, der under kommando af Oblt. v. Ahlefeld blev sendt til Luze. Herfra gik det til fods over Wabul til Walenburg, hvor skytter fik tildelt en stilling sydvest Friedrichsstadt. Resten af måneden bragte intet nyt. Der blev skiftet kvarterer. de ikke mod fjenden indsatte dele af eskadronerne blev hovedsageligt beskæftiget med vedligeholdelse af udrustning og pasning af heste. Den 25. blev de dele af regimentet, der lå vest for Friedrichsstadt afløst af infanteri og overtog i stedet en stilling stik sydøst for Friedrichsstadt.

Heller ikke oktober måned eller starten af november bragte større afveksling i den hidtidige indsats. Vi gjorde os efterhånden fortrolig med tanken om, at der skulle føres en længere stillingskrig her langs Düna. Selvom

Stillingskamp langs Düna (13. 11. 1915 - 16.11. 1916)

også fremrykningen, som vi havde gennemført i månederne juli og august, bestemt var at foretrække, var vi dog ret glade over, at vi i det tildelte, afvekslende terræn kunne gennemføre en mere eller mindre løs stillingskrig, desto mere da området og i sær fjendens opførsel gjorde det muligt at gennemføre hele tiden mere dristige, langtrækkende patruljer til hest og til fods. Hertil kom et ofte vidunderligt efterårsvejr, der meget mindede om vores schleswig-holstenske hjemstavn, og som ofte fik vore tanker til at gå tilbage til vores kære fredstidsgarnison.

I de første uger a oktober forblev regimentet i dens gamle stillinger. Bortset fra enkelte tab gennem fjendtlig artilleriild og enkelte ubetydelige forpost træfninger, skete der intet særligt. Den 12. blev der indtaget nye stillinger langs Düna, med højre fløj ved Lausen-mundingen. Denne stilling var på den måde af fordel, at vejen mellem stilling og hestestalde var betydeligt kortere. Desværre vandt vi stillinger i en total utilstrækkelig tilstand, men med assistance fra Armierungs-soldater blev de inden månedens slutning fast udbygget. Fjenden, der for det meste nøjedes med artilleribeskydning af vore stillinger viste ingen tilbøjelighed til større operationer. Enkelte forsøg på at sætte over Düna sluttede for deres vedkommende i betydelige tab. Kun en enkelt gang, den 20. oktober, lykkedes det ham at komme i land på denne side floden i et angreb med stor overmagt mod venstre fløjpost under 1. Eskadron. Efter mindre end en time var han jaget tilbage og næste fuldstændig revet op.

Om dette beretter Kriegsfrw. Gravenhorst:

den 20. oktober havde vi en træfning. Dagen før var i skumringen omkring 50 russere gået over, og havde gemt sig bag os i underskoven. Kl. 6, hvor det var koldt og halvmørkt, ventede vi på afløsning af feltvagten. Pludselig kom der bagfra stormende personer skrigende »Urräh«. Salver bragede, håndgranater fløj os i møde – en mand død (Merk, Hamburg), en mand hårdt såret i fangenskab, 3 lettere sårede. Vi for hastigt væk gennem Galgen-skoven mod skolehuset. Her var der forstærkninger, der kunne jage russerne væk igen.

Samtidig blev der bag fronten med stor energi høstet de sidste markafgrøder, navnlig kartofler, som der blev samlet et stort forråd af. Vanskeligere var indbringningen af roer i den tunge jord, men vejrguderne var os venlig stemte, så også dette lykkedes. Besværligt var kun den store afstand til udleveringsstederne for proviant og ammunition. Da der var op til 80 km frem og tilbage, måtte der opstilles omlæsningspunkter med heste og vogne, hvilket brugte en stor del af arbejdskraften til høstarbejdet. I officerskorpset blev der ofte redet jagter under ledelse af Rittm. v. Lattorff. Terrænet var næsten ideelt til dette. Dertil kom et vidunderligt efterårsvejr! Havde der ikke været for krigen, og havde det ikke været så fjerntliggende godsforladt et område i et fremmed land, ville vel mange have ønsket sig hvert efterår, at have et så pragtfuldt et jagtterræn.

Den russiske hær var efter afslutningen af den store sommeroffensiv hårdt medtaget, og dens øverstbefalende, Storfyrste Nikolaus Nikolajewitsch fjernet fra posten. Men ingen af dens armeer var blevet udslettet. Takket være en dygtigt gennemført tilbagetrækning, var det lykkedes – ofte i allersidste øjeblik – at undgå vores forsøg på omringelse. Den tyske og østrigske hær i øst måtte nu, med færrest mulige styrker, forsvare den temmelig lige linje, der var resultatet af offensiven, fra Østersøen til den rumænske grænse. Bevægelseskrigen i Øst stivnede nu også i skyttegrave og dækningsanlæg, bag pigrådshindringer og naturlige vandhindringer i en stillingskrig. Kavaleriets fremstormen var slut.

Månedens november var ikke stort anderledes en oktober. Den 6. blev vi afløst af infanteri. Vore skytter gik tilbage til deres heste, men regimentet forblev i deres indkvarteringer. 18. Kav.Brig. samledes igen som taktisk enhed. Fredsmæssigt forskød eskadronerne over Buschhoff til område ved Klein-Salven, hvorfra den 8. november over Nerst – Rittenhof – Oknisfta – Kaltenbrunnen marcherede til Mugdan, som nåedes den 11. Denne dag kom 18. Kav.Brig. igen under kommando af 4. Kav.Div., hvis stab lå i Assern, mens staben ved 18. Kav.Brig. var placeret på godset Kaltenbrunnen. Ved overgang til denne enhed begyndt vinterstillingen langs Düna, hvor regimentet skulle forblive i flere måneder.

Indsættelse og inddeling af 18. Kav.Div.: ansvarsområde gik fra højre grænsen til 9. Kav.Brig. 500 meter nord for Jadwigowo, og med venstre fløj ved Ritin eksklusiv, med forbindelse til højre fløj af 17. Kav.Brig. Stillingen var opdelt i tre underafsnit: Underafsnit I = 1. og 2./Hus. 16; Underafsnit II = 3. og 4./Hus. 16, Radfahrer-Kompanie Jäg.Batl. 7, Garde-Maschinengewehr-Abteilung 2; Underafsnit III = Husaren 15.

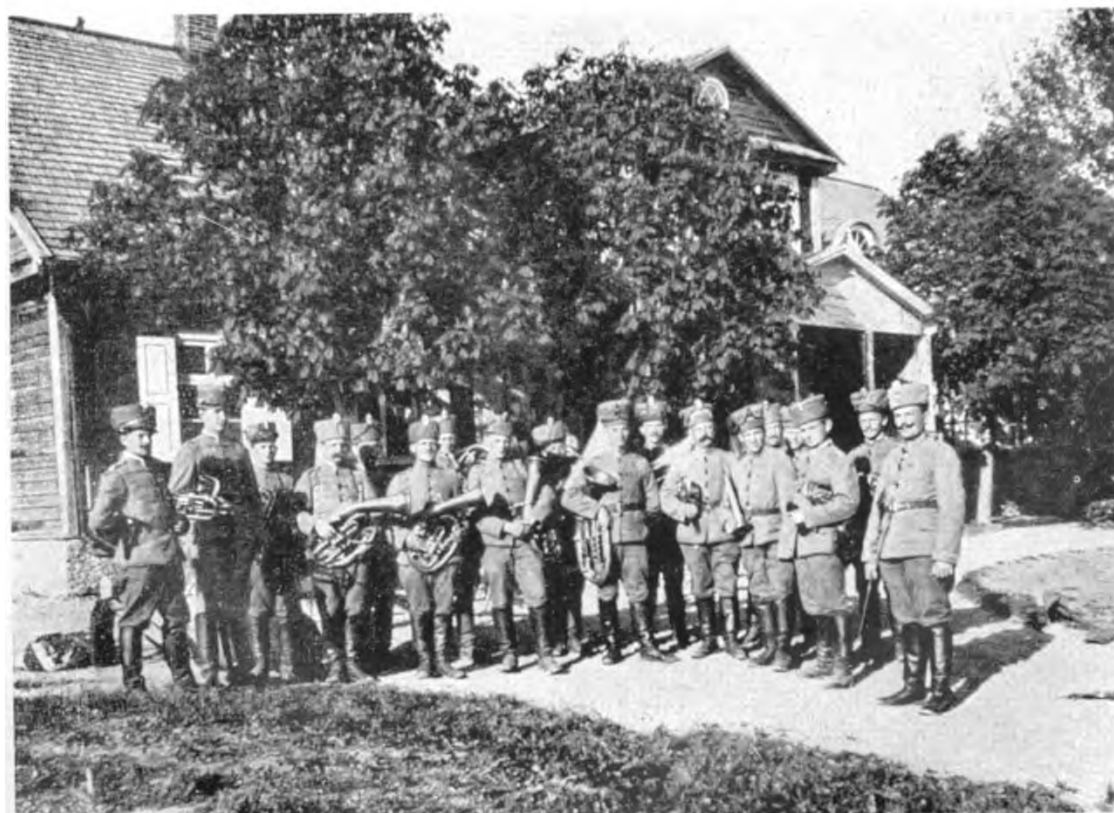
Fører for I. i Skovhus Laputka, for II. i skovhus Meshegeli, III. i Krischkinan.

Fører for skytterne i Underafsnit III var i første omgang Major v. Raszewski, senere 18. Kav.Brig. Af artilleri var i starten 2./R.F.A.K. 3 disponibel. Regimentets stillinger lå hele vejen inde i skoven. Foran stillingen var der en bred engstrækning ned til Düna på op til 2 km bredde, der i vådt vejr forvandlede sig til en sump, der også for infanteri var impassabel. Fremme ved Düna lå byerne Rulljuki-Zwika og Zucker, der ikke var ødelagte. Skovområdet, hvori stillingerne lå, var i vådt vejr sumptet.

„Laputka“ oder Muerhahnshütte Dez. — Jan. 1916.

Stellungsbau an der Düna.

Ständchen am 9. Juli 1916 in Laputka.

Parademarsch anlässlich des 50-jährigen Regimentsjubiläums in der Dünaufstellung.

Bild Mitte:
Unterstandwechsel-Umzug.

Bild unten links:
Bei Kulljuki.
Schenk, Schramm, Credner,
Piß, v. Koch (Gerh.), Heinrich.

Bild unten rechts:
Bei Kulljuki.
Webner, Schramm, Oldenburg.

Stillingen var efter ordre blevet udbygget til længerevarende kamp. Dette bestod for største delen af tømmerarbejder. De hertil disponible værktøjer viste sig fuldstændig utilstrækkelige. Tropperne måtte først rekvirere passende håndværktøj ved Pionerparken i Beuki. Da dette i starten kun kunne gøres i begrænset omfang, gik arbejdet kun langsomt frem. Det blev tilstræbt at lave en gennemgående forsvarslinje, bestående af stærke 1 til 1,2 meter brede brystværn, fremstillet af kraftige træstammer og jord. I dette brystværn blev der indbygget blokhuse og stærke dækninger til maskingeværer. I de dele af stillingen, hvor jordbunden tillod arbejde, blev der anlagt stærke skyttegrave. Som særlige ankerpunkter i stilling, blev der bygget to støttepunkter, »Hoffmannschanze« og »Husarenberg«. I selve stillingen blev der anlagt talrige veje gennem skoven og befæstet med rundholter. Foran stillingen blev der anlagt en 20-30 meter bred pigtrådshindring. Ligeledes blev der langs Düna bygget stærke stillinger til feltvagter og poster, forsynet med pigtrådshindringer. Ved sidstnævnte var der indrettet alarmeringsanordninger. Besætningen i stilling lå i blokhuse tæt på ildlinjen.

Fører for underafsnit var såvel indbyrdes forbundet, som med skovfogedhuset Aispurischki. Internt i underafsnittet var han forbundet med de enkelte feltvagter, der selv havde forbindelse til eskadronen. Til forbindelserne blev der dels anvendt kavaleri-tråd, dels kabel. Eskadronernes kvarterer og hestestalde var indbyrdes forbundne, og ligeledes med stabene.

Hver eskadron stillede 70 skytter under en officer, som desuden havde en yngre officer. Underafsnit I blev ledet af en ritmester fra Husaren 16, der til støtte havde en yngre officer som ordonnansofficer. Officerer blev mindst fire uger i stilling. Afløsning af mandskabet blev organiseret indenfor eskadronerne.

Den 20. december kom 18. Kav.Brigade under taktisk kommando af 108. Division, mens de øvrige forblev underlagt 4. Kav.Div. Dette medførte en ændring i afsnitsinddelingen. 18. Kav.Brig. afsnit blev delt i to underafsnit. U-afsnit I bestod af det tidligere U-afsnit I og II, mens det tidligere III. blev til U-afsnit II. Major v. Raszewski havde kommandoen over U-afsnit I, hvorfra Radfahrer-Kompanie, Jäger-Bataillon 7 var trukket væk sammen med Garde-M.G.-Abteilung. I stedet ankom II. Bataillon, Inf.Regt. 265 med fire maskingeværer.

Arbejdet på stillingen gjorde trods alle vanskeligheder, gode fremskridt. Stillingen blev hele tiden stærkere. Især de to støttepunkter blev kraftigt udbygget.

Af artilleri fik afsnittet yderligere 2. Batterie, Feldartillerie 243, foruden en kompagni fra Armierungs-Bataillon 17 (dette dog kun delvist).

Indenfor regimentet blev der – i det omfang forholdene tillod – gjort ivrig tjeneste. Dagligt fandt officersridetimer sted. Indenfor eskadronerne blev især skydeuddannelsen af den enkelte ivrigt gennemført. Også uddannelsen på håndgranater blev gennemført. Ugentligt blev der gennemført foredrag for officerer, hvor alle tjenestefrie officerer deltog.

Meget arbejde og omsorg blev lagt i hesteplejen til bekæmpelse af skab, der – om end i begrænset omfang – var dukket op ved regimentet.

Også forplejningen må med ganske få undtagelse, betegnes som udmærket. Modtagelse fandt dagligt sted i Scherwonka.

Året 1916

Månederne efter indtagelsen af Düna-stillingen blev udfyldt med udbygning af stillingen med talrige støttepunkter med et stærkt forsvar. Ved siden af var der »indre« tjeneste med vedligeholdelsen af det gamle mandsskabs krigsdygtighed og den fortsatte uddannelse af erstatningsmandskabet fra Tyskland til kampdygtige feltsoldater. Den fremmeste opgave var hele tiden: »Opretholdelsen af regimentets kampkraft«. Det var næsten som i fredstid i garnisonen, hvis ikke maskingeværernes »tak-tak«, den gensidige artilleribeskydning og de konstante patruljer havde bragt os tilbage til virkeligheden. Også julefesten kunne denne gang fejres mere »fredsmæssigt« med juletræer og lys.

Hvad ville året 1916 bringe? Fred og lykkelig hjemvenden? Eller fortsat kamp og krig? Hvad end måtte komme – det ville finde os trofaste og tapre som hidtil!

Regimentets kampkraft blev ikke uvæsentligt forstærket gennem underlæggelsen af to infanteri kompagnier (7. og 8./Inf.Regt. 262). Et tredje kompagni lå ved vejen Zucker – Meshegeli i reserve. Dette underafsnit (I.) blev opdelt i yderligere to underafsnit. Fører for et af disse nye afsnit (Underafsnit ”a”) var en af regimentets ritmestre, der afløstes efter 6 ugers tjeneste. Denne havde som adjutant en officer af regimentet. Styrken bestod af 1. og 2./Hus. 16 og 7./Inf.Regt. 295. Fører for Underafsnit II var bataljonsfører for II./Inf.Regt. 265. Denne disponerede over 3. og 4./Hus. 16 og 8./Inf.Regt. 265. En af regimentets to maskingeværdelinger var underlagt henholdsvis Underafsnit ”a” og Underafsnit ”b”. Desuden var yderligere fire maskingeværer fra Inf.Regt. 265 tildelt afsnit ”b”. Hver eskadron havde to officer og 70 mand i stillingen. Regimentskommandøren førte Underafsnit I fra skovløberhuset Aispurischki. Afsnittet havde tildelt to batterier, det ene ridende fra F.A.R. 3 og et batteri fra Fussart. 243.

Udbygning af stillingen fortsatte i februar måned. Foruden konstruktionen af skudsikre dækninger blev nye brystværn og maskingeværstillinger bygget. Pigtrådshindringen blev forstærket ved anlæggelsen af en ny linje med ca. 2 meters højde. Arbejdet blev hyppigt forstyrret af fjendens ofte ret kraftige artilleribeskydning, så nætter måtte anvendes til udbygning af stillingen. Den stærke kulde og frosne jord var også medvirkende til nedgang i tempoet.

Som sikring var der af regimentet fremskudt følgende feltvagter langs Düna:

Feltvagt 1 i Rulljuki-syd, med 7./Inf.Regt. 265; Feltvagt 2 i Rulljuki-Nord med Husar-regimentet; Feltvagt 3 i Zwickla med 8./Inf.Regt. 265 og Husaren-Regiment; Feltvagt 4 i Zgl.Zucker med 8./Inf.Regt. 265.

Mandskabet blev afløst hver 24. time. Ydermere blev talrige poster om natten trukket frem til Düna, der med patruljer holdt forbindelsen internt, så der om natten var en gennemgående postkæde til sikring af hovedmodstandslinjen.

Da der på grund af det sumpede terræn ikke kunne graves poststillinger, blev der stillet store krav til husarernes opmærksomhed og forsigtighed. Düna var tilfrosset og havde på steder en så dybe sider, at det ikke var muligt at observere den overalt. Disse blev ofte af fjenden udnyttet til mindre operationer, så posterne hyppigt fandt stederne besat af russere, når de i mørket skulle indtage deres pladser. Imidlertid viste officerer og mandskab ved disse lejligheder, at stillingskrigen ikke havde ændret ved den offensive indstilling. Russerne blev hver gang efter en kort kamp på håndgranater, kastet tilbage over den tilfrosne Düna. Disse mislykkede forsøg fik fjenden til mod slutningen af måneden at indstille disse. Om natten mellem 14. og 15. februar udmærkede Husar Garde fra 3. Eskadron sig på særlig måde. Han stod denne nat på post ved Düna, og sneg sig, bevæbnet med håndgranater og pistol, sig over flodens snedækkede is frem mod en russisk dobbeltpost. Han blev først på kort afstand opdaget af posten og beskudt herfra. I samme øjeblik havde Garde kastet en håndgranat, der ramte en af modstanderne, mens den anden dødeligt blev ramt af pistolskud. Mens Garde forsøgte at skære skulderklapperne af de faldne og erobre hans gevær, blev han beskudt fra den russiske stilling og såret i benet. Alligevel lykkedes det ham under opbygning af alt energi, at kravle tilbage og dermed undgå tilfangetagelse. Garde ble tre dage efter denne indsats på lazarettet udmærket med Jernkorsets II. klasse.

I eskadronernes indkvarteringer blev der gennemført daglig tjeneste. To lader blev ombygget til indendørs ridebaner. Dagligt blev der gennemført officerstimer for alle de af eskadronernes officerer, fændrikker og officersaspiranter, der var i kvarter. Desuden blev der ved hver eskadron sammensat flere ryttergrupper. Foruden ride-tjeneste var der undervisning af officerer, underofficerer og mandskab. Officererne gennemførte øvelsesridninger i terræn. Ved Wossel blev der af regimentet indrettet en skydebane, og der arbejdedes stadigt flittigt på stillingen. Bygningen af et brystværn var så vidt færdig, at stillingen var gennemgående, med nogle få korte undtagelser, og med talrige flankeringsanlæg. Der var desuden i alle underafsnit bygget skudsikre observationsposter og yderligere skudsikre dækningsanlæg. Vest for Rulljuki blev der bygget en hochstand, hvorfra der var et godt overblik over de fjendtlige stillinger på bakkerne på højre side af Düna. Det var en af regimentets officerer

(Lt.d.R. Herz) der blev betroet opgaven med observation af fjendens stillinger. Med udnyttelse af artilleriets store mastkikkerter (transportabel teleskop periskop, indbygget i en to-hjulet affutage) og hochstanden lukkedes det ham at danne et så godt overblik over de fjendtlige stillinger, at der på baggrund af hans meldinger og luftfoto, kunne laves et præcist kort over disse med angivelse af styrke.

Den 6. marts gennemførte fjenden endnu engang i mørket et overfald på en af 4. Eskadrons poster. Husar Polz og Vogt II gav herunder endnu et bevis på handlekraft og koldblodighed. De blev omringet af stærke fjendtlige styrker, at de måtte give op efter at have brugt deres håndgranater. Som de begge af hver fem russere blev bragt tilbage som fanger, forsøgte Polz at rive sig løs, selvom han var lettere såret i benet. Han bragte fangevogterne ud af balance, så de, der bevogtede Husar Voss, måtte løbe til for at hjælpe. Som Vogt så to af hans vogtere forsvinde, rev han geværet fra en russer og slog ham ned med kolben, så han dødeligt ramt sank sammen. Også de resterende russere satte han ud af spillet med geværkolben, og undslap fangenskab. Han blev to dage senere belønnet med Jernkorsets II. klasse.

Den 31. marts løb Düna over sine bredder på grund af smeltevand. Feltvagter og poster langs floden kom i største livsfare. Ved at indsætte alle kræfter lykkedes det om natten til 1. april trods den rivende strøm og meget dravis, at bringe alle poster og feltvagter i sikkerhed med undtagelse af en Musketer, der druknede i oversvømmelsen. Vandet steg på få timer omkring midnat, at den oversvømmede hele det 800 meter brede engområde frem til pigtrådshindringen.

Regimentet havde store vanskeligheder med at bekæmpe en epidemi, der i flere måneder havde ramt hestene ved to eskadroner med skab. På grund af afgivelsen af det store antal skytter, var der kun et meget lille antal mandskab tilbage til at passe hestene. Takket være stor omsorg fra officererne for en regelmæssig behandling og mandskabets gode pasning, lykkedes det at helbrede et stort antal heste.

I de første dage af april måned steg Düna uophørligt. Feltvagter og poster i Rulljuki-Syd og –Nord, i Zwickla og Zucker måtte helt opgives. Allerede den 2. april måtte dele af stillingen rømmes. Pigtrådshindringerne forsvandt fuldstændigt i vand. Også et antal dækningsanlæg måtte rømmes, da de fyldtes med vand. En underbringelse af skytterne i stillingen blev derved umulig. Deres antal blev ved hver eskadron sat ned til 55 mand. Regimentes brovogn og divisionens (108 Inf.Div.) brotræn blev kaldt til. Ved hjælp af en ponton blev en feltvagt med et maskingevær fra Husar-regimentet under kommando af en officer, sat over til Kulljuki-Nord, der efter 24 timer blev afløst. Kriegsfrw. Gravenhorst skriver i sin dagbog om oversvømmelserne langs Düna:

2. april. en herlig søndag morgen! Solen skinner så varmt, at det synes som foråret endeligt var på vej. Så lever vi igen en smule op. Vi strejfer i fritiden rundt i skovene, skøder måske et dyr og fryder os over den vågnende natur. Om aftenen bliver der synet hjemstavnsange. Russerne er tavse. Selv om vi viser os i fuld figur, skyder de kun en sjælden gang. – Ved Düna-posten har et fly netop kastet en bombe, det må jeg se.

Grimme dage, var det! Den så skønt begyndte søndag skulle slutte slemt. Det var måske omkring kl. 14. Jeg stod på post i skovkanten, da jeg pludseligt hørte en hvislen og brusen. Inden jeg vidste, hvad der var i vejen, skød en over 2 meter høj bølge hen over engen foran os, og forvandlede på sekunder det hele til én stor sø. Flere kilometer længere oppe var en dæmning brudt sammen under smeltevandet, og nu strømmede hele dæmnings søen ud i Düna, der ikke kunne rumme vandmasserne og gik over sine bredder.

Kl. 16 brød Düna op og isbjerge tørnede samme til store hindringer. Hustage, bjælker, spanske ryttere, kaner og alt muligt andet var revet med af strømmen. Det hele så ikke så slemt ud i starten, og vi drømte ikke om, at mange kammerater skulle finde druknedøden. Vi kunne ikke komme i forbindelse med de forreste feltvagter, der var anlagt på de højeste punkter. Telefonledninger var ødelagte, der var ingen både disponible. På den anden side troede vi ikke, at der ville opstå nogen fare for os.

Frem til kl. 18 steg vandet næsten ikke, men som for at indhente det forsømte, steg der pludseligt kraftigt efter kl. 18. En lille pram, ført af 4 mand, bragte forplejning til feltvagt Zwickla. Midt på engen blev prammen ramt af drivende is og kæntrede. Tre kunne nå at redde sig på en trækrone, der stadig ragede op over vandet; den fjerde blev aldrig fundet igen. Men hvordan kunne vi redde de arme karle? Brotrænet blev alarmeret, men inden denne kunne arbejde sig de 30 km frem gennem mudderet, kunne der let gå en kostbar dag. Vandet steg i mellemtiden mere og mere. Talrige projektører afsøgte søen, hundreder af lyskugler oplyste den meget mørke nat. Skrækkeligt lød råbene om hjælp gennem bragene fra de shrapnels, russerne sendte over. Vi fældede træer for at bygge en flåde, men vandet steg højere og højere og gjorde arbejdet umuligt. Samtlige vores eskadrons dækninger var fulde af vand. Mandskabet trak sig tilbage, kun vi blev fremme, da vi lå på det højeste punkt, og følte os temmelig sikker. Kl. 22 trak hele infanteriet sig tilbage. Kl. 23 ville vi også forsvinde, men foran, bagved, overalt var der allerede vand. Vi besluttede derfor i første omgang at blive, og vendte tilbage til vores højtliggende dækning. Stadig lød ind i mellem de klagende råb fra dem, der truedes af druknedøden, men vi var magtesløse. Hellere måtte russerne have angrebet, så havde vi haft mulighed for at svære igen, men dæmme op for vand?

Kort efter midnat løb også vores dækning fuld af vand, og vi besluttede os derfor til at søge tilbage. Kammerat Hamann var fører, og så gik det gennem den mørke skov langs et højdedrag. Alligevel måtte vi

flere gange gennem dybt vand. Vi kom under tag i hestestalden ved afsnitskommandøren. Næste dag fik vi igen frem og kom omkring kl. 9 tilbage til vores dækning. Ellers var der ikke et menneske i stillingen. Vandet var faldet en smule, og efter at vi havde pumpet dækningen tom, kunne vi bruge den nødtørftig. Af de tre i trætoppen var der ikke længere noget at se. Vi hørte senere, at en løjtnant fra 7. Kompanie, Regiment 265 omkring kl. 1 havde reddet de halvt stivfrosne folk ud af livsfare. Først omkring kl. 12 nåede brotrænet endeligt frem. Vi satte både i vandet inde i skoven og padlede frem mellem træer og pigtrådshindringer frem for at se, hvad vagterne langs Düna havde det. De var alle i gang med at pumpe og holdt med besvær vandet stangen. I Feltvagt Zeickla var 8 mand druknet. 15. Husaren havde ved dag gry måttet rømme feltvagten, og havde herunder haft store tab – vandet faldt kun langsomt. Vejret var meget dejligt, og den 7. april gik jeg i kvarter. Hestene synker ofte i mudder til bugen; de har det ikke let, de arme dyr.

Højvandet i Düna steg frem til den 11. og faldt så fra den 12. april. Pigtrådshindringerne havde taget stor skade af drivisen, og var for en dels vedkommende helt ødelagt. Vandet havde også gjort store skader på dækningsanlæg og brystværn. Mange steder var det nødvendigt med konstruktionen af helt nye hindringer og brystværn. Dette arbejde blev øjeblikkeligt påbegyndt. Desuden blev nye dækningsanlæg bygget, der kunne modstå 15-cm granater.

Om natten fra 18. til 19. april blev 108. Inf.Div.s enheder trukket ud af stillingen. Regimentet stillede igen 70 skytter fra hver eskadron, og besatte med disse stillingen. Sydgrænse: skovkant ½ km syd for Rulljuki-Syd. Nordgrænse: lille klit 50 meter nord for vejen Weshegeli – Zucker. Brigaden, der hidtil taktisk havde været underlagt 108 Inf.Div., gik nu taktisk tilbage under kommando af 4. Kav.Div. Brigadens afsnit fik betegnelsen »Midterafsnit«, mens regimentet fik »Underafsnit I«. Afsnittet var under kommando af en ritmester fra regimentet uden i første omgang at få tildelt en adjutant, og med kommandostation i Laputka i midten af afsnittet. Han var underlagt kommandøren for »Midterafsnittet« (kommandøren for 18. Kav.Brig.). Af tropper disponerede han over regimentets skytter og 4 maskingeværer, samt 2 maskingeværer fra Res.Drag.Regt. 1. Besættelsen af feltvagten i Rulljuki-Syd og Nord og i Zwickla blev overtaget af 3./Res.Inf.Regt. 265. Et af regimentets kompagnier lå 2 km vest for Zucker langs vejen Zucker – Meshegeli som reserve. I Underafsnit I stod to batterier fra den ridende afdeling F.A.R. 3. 18. Kav.Brig. stab overtog den 22. april regimentets stabskvarter ved F. Aispurischki, hvorfra den førte afsnittet. Regimentet flyttede til Br. Olkfna.

Det fjendtlige artilleri viste sig i maj ret aktiv, men forårsagede kun ringe skade på stillingen. Overfor Underafsnit I havde vi hidtil fastslået to fjendtlige batterier og formentlig to tunge pjecer, der tit skiftede stilling. Mens fjenden i vintermånederne, hvor Düna var tilfrosset, havde holdt sine stillinger stærkt besat med infanteri og kavaleri, blev der efter tøbrud kun meldt om kavaleri. Bag fronten blev der indrettet kommandanturer. Under 18. Kav.Brig. (Kommandantur 8) blev der oprettet 8 bykommandanturer, hvoraf fem tilfaldt regimentet.

I hver bykommandanturene placerede regimentskommandøren 2 til 3 rytterafdelinger fra hver eskadron. tilstanden ved de skab plagede heste bedrede sig kun langsomt, hvilket på grund af den hårde kur og de dårlige fodrationer ikke kunne være anderledes. Derimod forekom der nu sjældent nye tilfælde af sygdommen.

Allerede i begyndelsen af maj var opbygningen af stillingen så langt fremskredet, at der snart igen ville være et gennemgående brystværn. I begyndelsen af måneden blev der meldt om troppeforskydninger hos fjenden. Regimentskommandøren inspicerede officers ride runderne og maskingeværdelingerne. På skydebanerne blev der bygget skydeskår og skydenicher, bag hvilke skiver blev anbragt. Herpå blev der skudt på 75 og 150 meters afstand for at gøre officerer, underofficerer og mandskab til sikre skytter i de inddækkede skyttegrave, som russerne ofte anlagde. De skab-plagede heste bedrede sig fortsat, hvorimod der ved 2. Eskadron udbrød tilfælde af snive.

Det var i mellemtiden blevet midten af maj. Regimentet lå stadig i den gamle stilling. Ved Laputka befandt sig en ritmester fra regimentet med en ordonnansofficer. Han førte regimentsafsnittet og var direkte underlagt 18. Kav.Brig. Han havde kommandoen over 4 eskadroner og maskingeværdeling (4 geværer) fra regimentet, og en deling 11./R.I.R. 259. Sydlige begrænsning: skovkanten 1-2 km syd for Rulljuki-Syd, nordlige begrænsning: lille klit 500 meter nord for vejen Meshegeli – Zucker. Hver eskadron med 70 skytter holdt gennemsnitlig et afsnit på 700 meter. Der blev derfor stillet store krav til skytterne, ikke mindst fordi næsten halvdelen af styrken måtte forrette posttjeneste og samtidig skulle arbejde på den fortsatte udbygning af stillingen. Der blev primært arbejdet på en yderligere udbygning af brystværnet. Til mandskabet, der blev i stillingen i seks uger, blev der etableret bademuligheder.

I kvartererne var mandskabet, foruden tjeneste, beskæftiget med den videre militæriske uddannelse, med vejbyggeri og indretning af indhegninger til hestene. Major b.St. Gumbrecht gennemførte undervisning for de løjtnanter, fændrikker og fahnenjunker, som ikke var i stilling, efterfulgt af praktiske øvelser i terræn. Derudover afholdt hver Eskadron hver måned 1 eller 2 øvelsesridt for underofficerer og stampersonel under ledelse af

eskadronsfører eller ældste officer. Ved slutningen af måneden foretog regimentskommandøren, Major v. Raszewski, inspektion af officerens øvelsesridt.

I juni måned var patruljeaktiviteten omfattende. I de lyse nætter kom det ofte til kraftige træfninger. Udbygningen af stillingen gjorde gode fremskridt. Der blev nu påbegyndt en forstærkning af de pigtrådshindringer, der var placeret foran linjen. Også bombesikre dækninger blev påbegyndt. Langs Düna blev der gravet en gennemgående skyttegrav, der blev forbundet med 2. poststilling. Mod slutningen af måneden blev der begyndt med hø høsten på Düna-engene. Forplejningen var tilstrækkelig, hvorimod foderet var meget knap.

Vejret var vekslende med sne, regn og hagl – forsinket schleswig-holstens aprilvejr. Vejene var langt fra tilfredsstillende, især kørevejene, der på grund af det dårlige vejr var i en ret dårlig tilstand. Denne tilstand forbedrede sig langsomt mod slutningen af måneden. På grund af det fugtige vejr, var hestenes folde næsten ubrugelige, men alligevel blev den leverede foder med godt resultat suppleret med skåret græs. Den om vinteren meget udbredte skab, fik fortsat tilbage på grund af det gode grundfoder. På grund af pasning af heste, vedligeholdelse af våben og arbejde på stalde og veje var der stor efterspørgsel på mandskab. I landbrugsarbejdet blev i første omgang anvendt civilbefolkning. Med divisionens accept blev regimentet den 12. juni udrustet med felttelefoner, som divisionens telegrafbataljon skulle leverer, anlægge ledningsnet og sørge for betjeningen mellem stillinger og kvarterer indenfor regimentet.

For at tilskynde underofficerer og mandskab til bedre skydning, blev der udsat præmier for bedst skydende (1. til 4. Eskadron hver fire præmier, maskingeværdeling og regimentsstab hver tre præmier).

For yderligere at forstærke den militære forvaltning af landet, blev der for indbyggerne indført en hovedskat på 6 mark pr. person. Vejene var stadig meget dårlige, men alligevel blev kørevejene stadig bedre under de bedre vejrforhold. Maskingeværdelingen forstærkedes med endnu et maskingevær. Som ved de øvrige af divisionens regimenter blev der på ordre fra armeen ved regimentet oprettet et kontor hvor regimentets personel kunne søge oplysninger om rettigheder [Rechtsauskunftsstelle]. For at øge antallet af uddannet maskingevær personel, skulle hver eskadron regelmæssig af deres skytter afgive en mand til maskingeværdelingen. Af samme grund blev der regelmæssigt sendt officerer på maskingeværkursus i Kowno.

Med begyndelsen af juli øgedes kampaktiviteten betydeligt. Det fjendtlige artilleri beskød regelmæssigt stillingen, og lagde flere nætter en særlig kraftig ild over Hoffmanns-skansen på vejen Weshegeli – Zucker. Samtidig forsøgte fjenden gentagende gange i både at komme over floden. På grund af posternes vagtsomhed og omtanke og på trods af den svage besætning, lykkedes imidlertid at forhindre fjenden i hans hensigter. Artilleriet kostede ingen tab og heller ikke beskadigelserne af stillingerne var større. Af de russiske granater var næsten halvdelen blindgængere. I stillingen blev arbejdet på bombesikre dækninger fortsat, brystværnet blev forbedret og traverserne fuldført. – Bag fronten skred hø høsten frem, så folkene mod slutningen af måneden havde bragt det meste af høet i hus. I kvartererne var aktiviteterne de samme, som måneden før. Forplejningen var god, og de var ligeledes tilstrækkelige fodermidler til rådighed. Også de sundhedsmæssige forhold var gode. Ud over enkelte mave og tarmsygdomme, var der intet usædvanlig. Hver uge var én dag arbejdsfri. Disse dage anvendtes til uddannelse på håndgranater, skydning, våbeninspektion og deslige.

4. Eskadron blev i midten af måneden trukket ud af stillingen, og forblev som mobil reserve i deres kvarterer. I stillingen blev den afløst af en deling fra 11./R.I.R. 259. Eskadronen derimod, påbegyndte anlæggelsen af en 2. stilling. Denne gik fra Szodischki over Meshegeli til vejgaflen 1 km nordøst for Meshegeli. Linjen skulle have støttepunkter: »Gzodischki«, »Kirkeplads-Syd«, »Kirkeplads-Nord«, »Afbrændte gård«, »Pionerhus«, »Gåsehus«, »Meshegeli«, »Lysning«, »Wegenase«. Der blev påbegyndt arbejde på støttepunkt Meshegeli.

I begyndelsen af august var fordelingen af indkvarteringer følgende: Regimentsstab i Ww.Olksna, 1. og 2. Eskadron i Kol.Kaltenbrunnen, 3. Eskadron i Mugdan, 4. Eskadron i Reschnew, M.G.-eskadron i Aispurischki-Syd. – Som resultat af udvidelsen af regimentets maskingevær-deling til –eskadron, modtog regimentet 6 maskingeværer, der alle gik til forstærkning af stillingen. Kampaktiviteten var på tidspunkter ret omfattende. Det fjendtlige artilleri skød kun sjældent, men på den anden side gentog russerne forsøget på patruljer over Düna, som dog alle slog fejl. Takket være posternes opmærksomhed lykkedes det at forhindre en russisk spion i at sætte over floden og tage denne til fange. I stillingen blev hindringerne yderligere forstærket, og skyttegraven langs Düna blev gjort færdig. På steder langs brystværnet, der i dårligt vejr blev meget sumpet, blev der bag denne udlagt løbegange. Høet blev med tilfredsstillende fuldstændigt bragt ind fra Düna-engene. I kvartererne blev mandskabet navnlig anvendt til forstærkning af civilbefolkningen under høsten af afgrøder. Der udover forløb tjeneste efter samme retningslinjer som de foregående måneder. Opfyldningen af M.G.-eskadronen til organisatorisk størrelse skete ved afgivelse af heste og folk fra de øvrige eskadroner og regimentsstab. Den organisatoriske størrelse af de øvrige eskadroner blev samtidig fastlagt. Til fører for M.G.-eskadronen blev

Rittm.d.R. Fuglsang udset. Regimentets stab forlagde kvarter til Weshegeli. Regimentets kommandør overtog igen ansvaret for Underafsnit I.

Forplejningen var gennemgående tilstrækkelig, og også sundhedstilstanden kunne betegnes som god. Der var kun få tilfælde af dysenteri. Vejret var ustadigt. Kørevejene kunne endnu passeres, med led meget under de ofte fugtige vejr. Delingen fra 11./R.I.R. 259 blev trukket ud af stillingen og afløst af 2./Kavallerie-Schützen-Regt. 89, hvorfra 70 skytter var indsat og underlagt regimentet. Resten af eskadronen lå 2 km vest for Zucker som reserve for Midterafsnittet.

Den 26. august 1916 blev Rumæniens og Italiens krigserklæringer mod Tyskland offentliggjort. De tyske, bulgarske og tyrkiske troppers hurtige og afgørende sejre ved Dobrudsha i september måned betød starten på Rumæniens fuldstændige nedkæmpelse.

Kampaktiviteten i september måned var meget livlig. Det kom om natten ofte til patrulje- og artillerikampe, hvor fjenden især viste øget indsats. Han forsøgte i løbet af måneden ikke at sætte over Düna i regimentets ansvarsområde. I stillingen blev der nu bygget kampanlæg i beton. I kvartererne var høstarbejdet næsten fuldstændigt afsluttet.

Den 11. september angreb russerne med indledningsvise resultater mod 39. Kav.Brig. ved Claudon på højre fløj af regimentets afsnit. Resultatet blev en ændring af inddelingen af 4. Kav.Div. afsnit. Omkring 600 meter af regimentets højre fløj blev overdraget til 39. Kav.Brig. Derimod blev venstre fløj af regimentets afsnit forlænget indtil indtil 600 meter nord for vejen Meshegeli – Zucker. 2./Kavallerie-Schützen-Regt. 89 besatte herefter stillingen nord for vejen, mens 2./Hus.Regt. 16 rykkede ind i 2./Kavallerie-Schützen-Regt. 89's forladte stilling.

Forplejningen bedredes i løbet af måneden og blev mod månedens slutning god. Også hestenes havrerationer øgedes. Dysenteritilfældene øgedes ikke. Generelt var sundhedstilstanden god. Vejrforholdene var på grund af det våde vejr gennemgående dårlig.

Den 28. september og den 1. oktober var der for alle regimentets officerer kursus i håndgranater i pionerparken i Beuki. Desuden blev også underofficerer kommanderet hertil, der efterfølgende ved eskadronerne skulle forestå uddannelsen af underofficerer og mandskab i håndgranater. I første omgang skete uddannelsen med øvelsesgranater, senere, også i kvartererne, med skarpe våben. Hver eskadron uddannede en særlig håndgranatgruppe, hver bestående af to underofficerer og 10 mand.

Oktober måned forløb som september. I stillingen blev hindringer, brystværk og traverser forstærket, skyttegraven yderligere forbedret. Konstruktionen af nye dækningsanlæg var påbegyndt. I 2. stilling, hvor 4. eskadron som tidligere nævnt, var indsat, blev der bygget maskingeværstillinger og brystværn, og en pigtrådshindring blev påbegyndt. Ved regimentet blev der oprettet maskingeværkurser for alle officerer og mandskab, der hidtil ikke var blevet uddannet på dette våben. Denne uddannelse fandt sted i stillingen under ledelse af M.G.-Eskadronens kommandør, Rittmeister Fuglsang. Alle uddannedes i våbnets funktion, anvendelse af samme, i afstandsbedømmelse, skoleskydninger, kampskydninger og i den taktiske anvendelse af maskingeværer. – mod slutningen af måneden blev der på ordre fra Generalkommando 51 påbegyndt anlæggelsen af en forpost stilling i linjen Rulljucki – Zwickla-Nord, hvortil 2. Eskadron, Kavallerie-Schützen-Regiment 89 blev underlagt. En kraftig afgivelse af rideheste var nødvendig til landbrugsarbejde i Tyskland. I alt blev der af regimentet afgivet 290 heste med undtagelse af 4. Eskadron, der som divisionsreserve beholdt alle heste. Foruden trækheste disponerede hver eskadron herefter kun over 15 rideheste. Der blev brugt megen tid på vedligeholdelsen af vejene. Der blev opstillet vejarbejderhold bestående af civilbefolkningen. Opsynet med dette vedligeholdelsesarbejde blev gennemført af en officer fra regimentet. Etableringen af den fremskudte forpostkæde kunne på grund af fjendens nærhed kun ske om natten, da der desværre var opstået tab under arbejdet i dagslys. Kamphandlingerne begrænsede sig for det meste til gensidig artilleriild. Kun en gang blev kraftig jernbane trafik på strækningen Libau – Dünaburg konstateret, hvorefter vores artilleri lagde de forskellige jernbanestationer under beskydning.

Forplejningen kunne i månedens forløb betegnes som generel god. Sundhedstilstanden var tilfredsstillende, selvom vejrliget med regn, sne og frost gjorde sig bemærket, og samtidig gjorde vejrforholdene mærkbart dårligere. Tros alle forholdsregler opfyldte de ikke engang de krav, vi i Tyskland stillede til små biveje.

Den 30. oktober 1916 begyndte festen for regimentets 50-års jubilæum. Alle officerer og mandskab, i det omfang det var muligt, deltog i denne. En større beretning over denne fest blev den 11. november 1916 for vores hjemme garnison bragt i »Schleswiger Nachrichten«. Her er en gengivelse:

Den 30. oktober 1916 fejrede det Schleswigske Husaren-Regiment »Kaiser Franz Joseph von Österreich, König von Ungarn (Schleswig-Holsteinisches) Nr. 16 i felten deres 50-års regimentsjubilæum.

Uger i forvejen var indbydelser nået pårørende til regimentet og de ved regimentet liggende troppede, og i uger var alle forberedelser blevet truffet for at fejre denne æresdag for regimentet med værdighed. Programmet lød:

Bild oben links:
Rulljuki, Frühjahr 1916.
Schramm, Boetticher, Müllauer.

Bild oben rechts, Mitte und unten:
Stellung bei Rulljuki.

Posten 4. Husaren 16 bei Zwickla-Nord a. d. Düna.

Verkehr mit Pontons.

Rulljuki.

Thomas Hansen, Jacobsen.

Überschwemmung der Düna 1916.

Kl. 12: Paradeopstilling

Kl. 12½: Feltgudstjeneste bag regimentes opstilling

kl. 15: Festmiddag for officerskorps, spising for underofficerer og mandskab.

Allerede kl. 11 indtog eskadronerne paradeopstilling. Kort efter blev de første gæster modtaget, og kl. 12 meldte major v. Raszewski regimentet af til den kommanderende general. Hans Excellence skred herefter regimentets front af, fulgt af kommandørens hurra for kejseren. Med nogle få, fyndige ord blev det betonet, hvordan regimentet for 50 år siden var blevet oprettet efter krigen 1866, hvordan det efter nogle få fredsåar havde gået sin ilddåb i Krigen 1870/71, og den gang strålende havde vist sin værdi i hårde kampe. Sønner, sønnesønner og efterkommere af hine tapre mænd, fortsatte Major v. Raszewski, som i 1870 tilkæmpede sig regimentets uudødelige renommé, tjener i dag ved regimentet, og har i denne krigs to år bevist deres værdighed for regimentet, for deres schleswig-holstenske hjemstavn, deres schleswig-holstenske fædre og vi vil også i fremtiden love H.Majestæt Kejseren vores trofasthed, i det vi for vores høje foresatte vil udbringe: Hans Majestæt, vores allernådigste kejser: Hurra! Hurra! Hurra!

Hans Excellence holdt herefter en tale for regimentet, som han afsluttede med et hurra for disse. Herefter trådte officerer og mandskab frem til modtagelse af dekorationer. Personligt overdrog H.Excellence hver enkelt den for ham tildelte udmærkelse og rettede et par ord til vedkommende. Rittmeister Wrede modtog Jernkorsets I. klasse; 39 Jernkors II. klasse og en hel række Hanseaten-Kreuz blev tildelt regimentet.

Nu førte regimentets kommandør paraden forbi H. Excellence. Det var et sjældent skønt syn, hvordan regimentet nogle få hundrede meter bag dens kampstillinger marcherede stolt forbi. Selv de yngste blandt tilskuerne ville øjeblikkeligt genkende, at den lange krigstid ikke havde ændret schleswig-holstenerne; delingerne ville ikke have gjort det bedre på den hjemlige eksercerplads. På pladsens langside stod en hochstand – der i fredstid havde tjent jægerne. I dag var den smykket med grangrene. Denne blev nu indtaget af divisionens feltpræst, Professor Glawe, og eskadronerne marcherede op i åben firkant. En koral åbnede feltgudstjenesten og Professor Glawe forstod at tale til hjertet. Hans rolige, kraftige stemme nåede igennem til sidste mand. Han erindrede om det store, vores tyske hær på alle fronter siden krigens begyndelse, havde ydet på alle fronter. Han huskede tilbage på kampene i Belgien og Frankrig, mindede på regimentets stolteste dage, og huskede især dem – under bølgende rytterkamp, ensomme patruljer eller hård stillingskrig – havde besejlet deres trofasthed til regimentet med døden. Heller ikke de vanskelige tilstande derhjemme glemte han, og hans alvorlige, varme ord på den skovomkransede skovlysning i den disede våde luft fik vel mange til næsten at glemme, at han stod tæt på fjenden, og ikke på hjemlig jord. Til slut manede Hr. Pastor til at trofast at holde ud til det sidste, som fast og stærke klipper om vores hjemstavn, som igen var omgivet af oprørt hav.

Om eftermiddagen, mens underofficerer og mandskab fejrede i deres kvarterer, en festspise sted for officerskorpset i festhallen. Foruden et stort antal tidligere og aktive officerer fra regimentet, deltog repræsentanter fra alle nærliggende troppeenheder. Kl. 15 modtog det forsamlede officerskorps Hans Excellence i festhallens hall. Selve festhallen, i virkeligheden 4. Eskadrons overdækkede ridebane, var under ledelse af Rittmeister v. Ahlefeldt strålende blevet udsmykket. Væggene var tæt dækket af grangrene og flere ovne var indbygget. Elektrisk lys, kort sagt alt, der fik en til at føle sig godt tilpas langs det hestesko formede bord. Kort efter suppen udbragte H. Excellence Kejserens skål. Kort efter rejste Major v. Raszewski sig og oplæste følgende lykønskings telegram fra H.M. Kejser af Østrig og Ungarn:

Telegram Nr. 585 fra Wien (Burg), 30. oktober 1916 middag. Kejser af Østrig til kommandøren for det allerhøjeste navn det fører, Kongelige Preussiske Husaren-Regiment (Schleswig-Holsteinisches) Nr. 16

Kongelige preussiske 4. Kavallerie-Division

For 50. gang fejres i dag den dag, det kongelige preussiske Husaren-Regiment 16. blev oprettet, og det kam med berettiget stolthed og største tilfredshed se tilbage på sine fremragende præstationer gennem den forgangne tidsperiode og på de uforgængelige laurbær, som den dermed har knyttet til dens standarte.

Næsten ni årtier forbinder mig som chef til denne fortræffelige troppeenhed, og det er derfor et hjerteanliggende for mig med højagtelse at tænke på, at regimentet fejrer denne betydningsfulde fest for 50 året for dens bestående, overfor fjenden i hårde, blodige stridigheder.

Mine inderligste lykønskninger sender jeg hermed det med mit navn førende kampprøvede 16. Husaren, og sender alle officerer og mandskab min varmeste hilsen. Måtte de også i fremtiden gå fra succes til succes, og derved som hidtil, målbevidst bidrage til at bane vejen til sejren for vore våben.

Franz Joseph

I tilslutning hertil mindede Hr. Major om den lange tid, regimentet havde haft æren af at tilhøre sin høje chef, og hvordan den til stadighed havde haft hans allerhøjeste gunst. Talrige dekorationer beviste dette også i denne krig. Skålen for H.M. Kejseren af Østrig blev af musikkorpset ledsaget af »Gott erhalte Franz den Kaiser«.

Efter at Hr. Divisionskommandøren på vegne af Kavaleri-divisionen havde lykønsket regimentet og havde overrakt Hr. Major en pragtfuld vase af sølv, talte Rittmeister v. Löffl på vegne af brigaden og Rittmeister Fuglsang overbragte det aktive officerskorps på vegne af reserveofficerskorpsen en kostbar bronzestatue forestillende »Sejren. Af adjudanten blev endeligt oplæst de meget talrigt indgåede lykønskningstelegrammer, herunder fra den stedfortrædende chef for Admiralitetsstaben, Overpræsidenten for provinsen Schleswig-Holstein, Regeringspræsidenten, Reserve-Husaren-Regiment Nr. 7, Byen Schleswig magistrat og fra mange herre af officerskorpsen fra alle dele af fronten. Særlig skal også nævnes begge de prægtige adresser, som regimentet modtog fra Foreningen af tidligere 16. Husaren (Schleswig og Hamburg-Altona) som udtryk for deres gamle tilhørsforhold. Dermed var den officielle del af dagen tilendebragt, og en festlig sammenkomst forende nu gæster og gæstgivere frem til den lyse morgen ...

Hvor helt anderledes havde vi i tidligere tid tænkt at fejre denne dag. I årevis havde vi oprettet en særlig fond og samlet midler. Nu blev festen afholdt langt fra hjemmet og tæt på fjenden. Hvor gerne havde vi ikke have fejret denne bemærkelsesværdige dag i Schleswig, alene det, at mange tusinder af tidligere medlemmer af regimentet kunne have haft mulighed for at deltage. Imidlertid vil denne fest tæt på fjenden, for alle, der deltog, ikke være mindre indtryksfuld. Ikke alene kunne regimentet med stolthed set tilbage på hele perioden siden oprettelsen, men specielt for dens indsats i krigen. Det var en dag med tilsagn om regimentets fortsatte liv og – hvis det så måtte være – dens død.

Opløsning af regimentet i divisions-kavaleri

November måned betød en opløsning af regimentet og dets fordeling i enkelte eskadroner til forskellige infanteri-divisioner.

Ydermere måtte regimentet denne måned tage afsked med dens regimentschef, Hans apostoliske Majestæt, Kaiser Franz Joseph af Østrig, Konge af Ungarn. Under bisættelse højtideligheden i Wien mod slutningen af måneden deltog et detachment fra regimentet, bestående af Major Raszewski, Rittmeister Wrede, Oberleutnant d.R. Wrede og Leutnant Eggers.

Primært blev der arbejdet på en fortsat udbygning af stillingen og den anden stilling. Derudover fortsatte infanteriuddannelsen, især i brugen af håndgranater. Den 5. overtog regimentskommandøren, Major von Raszewski kommandoen over sydvest afsnittet (39. Kav.Brig.). Han afløstes af Rittmeister v. Lattorff. den 15. november fulgte den allerede nævnte opløsning af regimentet efter at den i over 12 måneder havde besat dens nuværende stillinger. I en udmærket stand blev den nu overdraget til afløsningen, bestående af II./Inf.Regt. 332. Kun regimentets MG-eskadron forblev foreløbigt i stillingen. Som divisions-kavaleri overgik: I. Eskadron til 77. Res.Div., 2. Eskadron til 78. Res.Div., 3. Eskadron til 79 Res.Div og 4. Eskadron til 80 Res.Div.

Regimentets stab forblev ved 4. Kav.Div. Maskingevær-eskadronen blev direkte underlagt 18. Kav.Brig. Endnu en nat tilbragte vore poster med infanteriet foran fjenden, så blev de trukket tilbage. Pionerudrustning og nærkampammunition i stillingerne blev overdraget. Herefter begyndte eskadronerne deres march, dels ad veje, dels med jernbane, til deres nye divisioner.

Hermed slutter krigshistorien for det samlede regiment.

Det i 1870/71 på Frankrigs slagmarker renomme som resolut, i angreb uovervindeligt rytterregiment, var på ny med flammebogstaver indgraveret i vores hær historie. Hvor end Husar-regiment »Kaiser Franz Joseph« havde mødt fjenden, havde den holdt sin ære ren og højt. Mange tapre husarer havde beseglet sin soldater trofasthed med døden og hvilede nu i fremmed jord under det grønne græs – Nu overtog den enkelte eskadron den tunge og alvorlige pligt at holde regimentets æresskjold rent og uplettet. Fortrøstningsfuld kunne kommandøren lade dem træde af til nye troppeformationer.

*Disciplin! Kammeratskab!
Rytterånd!*

Sådan lød de ledestjerner, der lyste for dem den nye vej.

Officers rangliste og funktioner

Slutningen af november 1916

Regimentsstab

Regimentskommandør: Major v. Raszewski
 Regimentsadjutant: Rittm. Posten (Werner)
 Forplejningsofficer: Oblt.d.R. Wolff
 Regimentslæge: Stabsarzt dr. Hessel
 Regimentsveterinær: Ob.Vet. Wüllauer
 Fører for store baggage: Fedlw.Lt. Heinsen
 Regimentsskriver: Vizewachtm. Naeve
 Regimentsintendant: Zahlm. Steffen
 Regiments våbenmester: Waffenn. Spauke

1. Eskadron

Eskadronschef: Rittm. Bill (Carl)
 fra 1.12.16: Rittm. Bill (Edgar)
 Lt.d.R. Liss
 Lt.d.R. Lahusen (Dietr.)
 Lt.d.R. Schramm
 Lt. Konitzki
 Veterinær Holle
 Unt.Zahlm. Kirchhoff
 Fahnenj. Furmans
 Feld-Unt.Arzt Schenk
 Wachtm. Mardwardt.

2. Eskadron

Eskadronschef: Rittm. Wrede
 Oblt.d.R. Wrede
 Lt.d.R. Lahusen (Carl)
 Lt. Koch
 Lt. v. Rumohr
 Lt.d.R. Waitz
 Offz.Stellv. Köster
 Feldhilfsarzt d.R. Welter
 Wachtm. Wüller

3. Eskadron

Eskadronschef: Rittm. v. Lattorff
 Major Reschke
 Lt.v. Raszewski (Theodor)
 Lt.d.R. Hertz
 Lt.d.R. Lahusen
 Lt.d.R. Erpenbeck
 Lt. Krosik
 Feldhilfsarzt Reese
 Veterinär Krgsfrw. Voss
 Wachm. Petesen

4. Eskadron

Eskadronschef: Rittm. v. Ahlefeld (Harald)
 Oblt.d.R. Willink (Henry)
 Lt.d.R. Credner
 Lt. v. Koch
 Lt.d.R. Goverts
 Lt. v. Raszewski (Lambert)
 Ass.Arzt d.R. Kleinschmidt
 Feldhilfsveterinär Forster
 Wachtm. Nissen

Kampe ved Regimentsstab og de enkelte eskadroner

Regimentsstab

Regimentets stab forblev i første omgang ved 4. Kav.Div. Den 12. december forlod den Weshegeli og erstattede staben ved 18. Kav.Brig., der var forsat til 1. Kav.Div., med kvarter i Forsthaus Aispurischki. Major v. Raszewski overtog det midterste afsnit som kommandør. Aktiviteterne på begge sider fik de næste måneder mere og mere karakter af en alvorlig stillingskrig. Dette gjorde sig også særlig bemærket i udbredelsen af de tekniske kampmidler. Lænkeballoner blev sendt op både her og der, en fremgangsmåde vi hos fjenden tidligere kun sjældent havde observeret. Fly forsøgte gensidigt gennem fotografering at fastlægge modstanderens stillinger, hvori russerne dog ikke havde stort held. Vores Flak-delinger tvang for det meste fjendens fly til hurtigt at vende om. En gang imellem fulgte bombenedkastninger, der imidlertid så godt som ingen skader bibragte. Også minekastere blev indsat hos fjenden, men så snart stillingen blev opdaget, blev den af vores artilleri ødelagt ved målskydning (fuldtræffer). Med uregelmæssige mellemrum levede artilleriet op hos ven og fjende.

De næste måneder af det nye år 1917 fik forholdsvis roligt. Efterhånden gjorde en vis træthed sig gældende hos fjenden. I august – september forsøgte russerne tilnærmelse ved gennem tilråb til vore folk at opnå kontakt, og samtidig var der en mærkbar nedgang i hans kampaktivitet. Efter ti måneder i stillingen blev denne overdraget til I. Bataillon fra Infanterie-Regiment 44 (Major Stetter).

Staben ved 16. Husaren forlod den 8. oktober Aispurischki og nåede samme dags aften frem til Nowo-Alexandrowst. Her overtog den afsnit »Friesland« langs den store vej Rowo-Alexandrowst – Dünaburg med underafsnittene »Ems« og »Jade«. Førstnævnte blev samme dag overtaget af Kav.-Schützen-Regiment 89 (Major Mass), mens »Jade« blev besat med Res.-Ulanen-Schützen-Regiment 9 (Major v. Königsegg). Stab Husaren 16 blev underbragt i dækningsanlæg ved landsbyen Egyten. Kav.-Schützen-Brigade blev den underlagt. Den nye stilling adskilte sig fra den tidligere gennem en langt livligere kampaktivitet på begge sider. Specielt var russerne her betydeligt stærkere med hensyn til artilleri. Derfor var der i gravene kontinuerligt nødvendigt med reparationsarbejder. Desuden var tabene til artilleriilden desværre større end i det gamle afsnit. Efterhånden udviklede sig denne gensidige aktivitet sig til en regelmæssig artilleriduel, så afsnittet på sådanne dage modtog flere tusind granater.

Allerede den 21. oktober flyttede staben over til præstegården i Lautensee, derfor kunne stab Kav.-Schützen-Division 89 overtage dækningsanlægget ved Egypten. Påfaldende var det at russerne i november måned, efter den livlige artilleribeskydning, igen genoptog forsøgene på tilnærmelse. Der blev nu udnævnt Propaganda-officerer, der ledede forhandlingerne med russerne og som skulle formidle aviser og tidsskrifter til russerne. Propaganda-officer i stabens afsnit var Graf Perponcher (Reserve-Ulanen-Schützen-Regiment 9) og Oblt. Wolf (Husaren 16).

Russerne blev stadig mere fortrolige og kom allerede i dagslys helt frem til vores pigtråd. den 14. november dukkede de første medlemmer af soldaterråd op i vores stilling, for at forhandle med os. Trafikken brede sig til hele afsnittet udenfor gravene. Russerne kom helt frem til pigtråden og forklarede, at Regeringen i Petersborg tilbød våbenstilstand. Også de russiske officerer dukkede op hos os, den 7. december endda en regimentskommandør med sit samlede officerskorps. Den 8. december skete der en ny ændring. Kav.Schützen-Regiment 89 og Ulanen-Schützen-Regiment 9 fik marchbefaling og blev afløst af Landwehr 77 og Landwehr 74. Stab Husaren 16 forblev i kvarter og blev underlagt 5. Ersatz-Division.

Regimentskommandøren overtog Landwehr-Infanterie-Regiment 74, men allerede den følgende dag indtraf også marchordre for staben, denne gang til Riga og 77. Res.-Infanterie-Division. den 12. blev staben indladet og ankom den 14. til Riga, hvor den kom i kvarter i Mühlenstrasse 37. Her blev juleaften fejret under næsten fredsmæssige forhold sammen med 1. Eskadron, Husaren 16.

Januar måned 1918 bragte intet nyt. Angiveligt var en større operation under forberedelse i den generelle retning af Petersborg. Den 15. februar forlod staben Riga og forskød over Bellenhof, Stralenhof til Gutz. Her blev den »flyvende« afdeling v. Raszewski formeret, bestående af 1. Eskadron, Husaren 16, artilleri, infanteri, pionerer, et storm-kompagni og en maskingevær-delning. Den var underlagt 77. Res.Div., der havde til opgave at beskytte Livland (i dag delt mellem Letland og Estland)

På grund af gode vejforhold (som følge af frostvejr) blev der med en marchpræstation på gennemsnit 30 km, på en uge nået frem til Dorpat. Om eftermiddagen den 26. februar indtog »Fliegende Abteilung v. Raszewski« under klingende spil og til stor jubel for indbyggerne, den gamle universitetsby – sædet for tysk-russisk intelligens.

Større modstand mødte fremrykningen ikke fra fjendtlig side. Den 20. februar lykkedes det en patrulje fra 1. Eskadron, 16. Husaren i menighedshuset i Rosenbeck at fange en kommitte fra den Røde Garde under et møde, hvorved en protokol og omkring 20.000 rubler blev beslaglagt.

Efter fire hviledage gik det 5. marts videre langs vejen mod Petersborg til Gr. Kongota. de følgende dage var udelukkende marchdage, hvor der gennemsnitligt blev tilbagelagt 20 km. Vejforholdene, der i starten havde været gode på grund af hård frost, forværredes med det tiltagende tøvejr. Den 16. marts blev Lapfe nået, hvor afdelingen lå i hvil indtil den 21., for denne dag fra banegården i Ligat at påbegynde tilbagerejsen til Tyskland. Den 23. marts blev grænsen ved Eydtkuhnen nået, og efter aflusning kunne den videre transport fortsætte samme eftermiddag. Efter at stab og 1. Eskadron mellem den 25. og 30. marts havde haft et grundigt hvil på øvelsespladsen Alten-Grabow, og frem for alt igen havde kunnet vedligeholde udrustningen, fulgte for dem begge den 31. marts transport mod vest.

Hvor helt anderledes forholdene var i vest i forhold til den hidtil tilvænnede i øst, skulle tropperne allerede erfare under losningen den 2. april i nærheden af Laon, som den kl. 22 skete i fuldstændig mørke som følge af luftalarm. På den anden side forefandt enhederne trods den vedvarende regn på dette tidspunkt, forholdsvis gode veje, der måske nok var bløde, men aldrig bundløse. Den 7. april fulgte underlæggelse under Marchgruppe Hau-en, der igen tilhørte 18. Armee. Marchen gik over Courbes til Mesnil-St.Nicaise. Den 10. april stødte staben ved Nesle på regimentes 4. Eskadron, de var underlagt 80 Res.Div. Et glædeligt gensyn for alle parter.

Den 13. april deltog staben under en demonstration af en storm-bataljon ved Templeuse-la-Fosse, der desuden overværedes af det samlede officerskorps ved 77. Res.Div., den kommanderende general for XIV. Armee-korps og den øverstkommanderende for 2. Armee (Exz. v.d. Marwitz). Staben skulle holde sig parate som reservestab for tilfældet af udfald af en infanteri-regimentsstab under de forestående kampe. Til dette formål måtte den i første omgang gøres fortrolig med infanteriets moderne kampmåde, og deltog i infanteriets øvelser og den 19. april gennemførte divisionsøvelse. Den 21. april gik divisionen i stilling. Stab Hus. 16 blev placeret i Har-bonnieres. Den fik til opgave at organisere det politimæssige opsyn af divisionens område. Gennemførelse af denne opgave krævede ret stort arbejde, der især under udendørs arbejde var desto mere ubehagelig, da området var stærkt hjemstøgt af fjendtlige flyvereskadriller.

Den 4. maj forlod staben 77. Res.Div. og overgik til Heeresgruppe »Herzog Albrecht« i Elsass-Lothringen. Den 10. overtog Oberstleutnant v. Raszewski kommandoen over afsnit »Plaine«, direkte underlagt Generalkommando 59. Som generalstabsofficer fik staben tildelt Hauptmann von Auer. Regimentsstabens indsats i denne selvstændige stilling var om så mere interessant, da kamphandlingerne her blev ført med hele den nyeste krigsteknik. Hovedvægten lå naturmæssigt ved artilleriet.

vejr- og forplejningsforhold var generelt tilfredsstillende. Derimod så det dårligt ud for hestene, hvis ration i maj kun bestod af 1 kg havre, og endda i juni faldt til det halve. Havde det ikke været for de gode græsningsmuligheder, der dog udgjorde en hvis erstatning, ville det have set endnu værre ud for hestene. Alligevel var som resultat deres anvendelsesmuligheder stærkt begrænsede. Mod slutningen af juni måned indtraf på en gang en influenza-epidemi, der overordentlig svækkede troppernes kampkraft. Lykkeligvis var tilfældene gennemgående af lettere karakter, så epidemien snart igen døde ud uden større tab blandt mandskabet.

Til alvorlige kamphandlinger kom det hverken hos os eller hos modstanderen. Desværre faldt sundhedstilstanden blandt tropperne i juli måned endnu engang. Gennem en streng isolering undgik man dog en yderligere om sig gribende sygdom. frem for alt den massesygdom, der ofte kan indtræde i løbet af få timer.

Heller ikke måneden august bragte nyt. Den 27. forlod Staben krigsorganisationen i afsnit »Plaine« og forlagt til Cirey. Her blev den sat til disposition for Generalkommando 59. Den 23. september blev staben, Husaren 16 tildelt 21. Landwehr-Division som byggestab, og ledede sammen med staben ved Pionier-Bataillon 306 udbygningen af en tværstilling. Gennem hele måneden (oktober) blev der fortsat arbejdet på stillingen (»Gelbe Riegel-Stellung, Petit-Montriegel-Stellung). Den 16. november begyndte divisionens tilbagemarch, der gik over Haarberg – Reutenburg til Renchen og Mösbach. 2. december fulgte indladningen af staben i Einshiem. Over Heidelberg, Frankfurt, Göttingen, Hildesheim, Hannover, Hamburg gik turen til Schleswig, som blev nået den 6. december. Efter aflevering af heste og udrustning fulgte den 8. december den endegyldige hjemsendelse af mandskabet og opløsning af staben.

1. Eskadron

Officersbemanding i november 1916

Rittm. og eskadronschef Will (Carl). 28. november forsat til 9. Armee.

Lt.d.R. Liss. 20. december 1916 forsat til M.G.-Eskadron, Hus. 16

Lt. Lahusen (D.)

Lt. Schramm

Lt. Lutteroth

Offz.stellv. Köster. 23 november 1916 forsat til 2./Hus. 16)

Veterinär Holle. Den 23. november 1916 fra Res.Kav.Abt.77

Unt.Zahlm. Kirchhoff. 23. november 1916 fra Res.Kav.Abt. 77

Lt. Konitzki. 23. november 1916 fra Res,Lab.Abt. 77

Rittm. Will (Edgar). 1. december 1916 som eskadronsfører.

Efter Regimentets opdeling fulgte afmarch og transport af eskadronen i retning af Dünaburg og 77. Res.Div. Eskadronen disponerede kun over 60 ride og 30 trækheste. I Romanze og Schukischki ved Nowo-Alexandrowisk var der mellem 20. og 29. november indkvartering. I denne tid blev et arbejdskommando sendt omkring 5 km til Gods Mukule til indretning af stalde. Mukule lå ved Oville-søen, langt fra 77. Res.Div. stillingsafsnit. Landskabet mindede om det Holstenske Schweiz. Mukule var eskadronens underbringelse frem til sensommeren 1917. Fra Res.Kav.Abt. 77 blev der overtaget 21 mand og 40 heste. Tiden mellem december 1916 og til slutningen af august blev udnyttet til uddannelse i ridning og skydning. Afvekslende blev grupper afkommanderet til R.I.R. 257 til uddannelse som stødgrupper. Der gennemførtes konstante politi- og patruljetjeneste. I juni 1916 blev halvdelen af eskadronen under ledelse af Rittm. Will, sammen med halvdelen af I./Drag. 16, indsat som gendarmeri i området under Etapeinspektion, Kreds Galdupischki. Under forsvarskampene foran Dünaburg mellem den 21. og 26. juli 1917 var stødgrupper, tilkommanderet infanteriet, meget aktive. Den 17. august blev der af divisionskommandør, Generalmajor Adams, på markedspladsen i Nowo-Alexandrowsk uddelt et antal Jernkors II til husarer, der havde udvist tapperhed under kampene ved Dünaburg.

Den 8. august 1917 overtog Wachtm. Reimers funktionen som vagtmester efter den syge Wachtm. Marquardt, de siden august 1914 havde tilhørt eskadronen og som havde tætte bånd hermed. Eskadronen modtog nu endeligt ny beklædning og udrustning, netop tids nok til at være klar til de opgaver, der lå forude. Sundhedstilstand og uddannelsesstandard var på det højeste, som der den 29. august kom ordre til opbrud fra de dejlige kvarterer. Befalingen blev modtaget med glæde, og klar til handling så alle fremtiden i møde. Den 30. august gik det fra Mukule til Jelowka, hvorfra det med jernbane gik over Radziwilischki og Mitau til Sebeng, hvor der blev udlosset. En del af eskadronen blev underbragt i skovlejr Salit, mens resten bivouakerede. Vi lå nu i 8. Armees opmarchområde.

Den 4. september 1917 samledes 77. Res.Div. til fremrykning over Borkwitz til Lindenberg. Eskadronen overtog spidsen af fortroppen. Patrulje under Lt. Lahusen (D.) og Lt. Schramm tog forbindelse til Kav.Div. Nord og til 1. Res.Div. Divisionen marcherede over Gross-Kangern og gik til ro langs vejen Riga – Sunzel. Eskadronen havde kvarter i Rubat og trådte den 6. september under kommando af Detachment v.d. Planitz, der langs linjen Sabraburga, Sumzel, Dupte skulle sikre, mens hovedlinjen blev udbygget, og samle kvæg, levnedsmidler, læder, metal osv. Eskadronen stillede opklaring og indsamlingskommandoer.

Den 22. september 1917 blev eskadronen underlagt 203 Inf.Div. og taktisk tilkommanderet Leib-Hus.Brig. (Kav.Div.Nord). En deling under Lt. Schramm opklarede i linjen Rubin – Ipdn, gik ofte frem til fods og havde held til at gøre værdifulde observationer.

Rittm. Will (E.) blev den 25. september 1917 syg af dysenteri og transporteret til San.Komp. 573. Han døde den 19. oktober 1917 og dybt savnet af alle kammerater. Lt.d.R. Lahusen overtog føringen af eskadronen, som kom under kommando af II./409. Endnu engang udmærkede Lt. Schramm og hans husarer sig. Trods ofte kraftigt beskudt, havde patruljen hele tiden held til at undvige den foruroligede fjende, og bragt vigtige meldinger med tilbage til infanteriet. Fra 1. oktober blev eskadronen underlagt I./407. Patruljeaktiviteten fortsatte som hidtil.

1./Hus. 16 fremrykning fra Riga til Narwa

Gruppe Naumann (I./407 og 1./Hus. 16) kom den 21. oktober under kommando af 205 Inf.Div. Eskadronen kom 23. september i første omgang i kvarter i Russerlejren syd for Lindenberg, senere i kvarter i Waldenrode og Sille.

Den 6. november 1917 fulgte en tilbagevenden til 77. Res.Div. og afmarch mod Riga, hvor der blev indrettet kvarter i Riga-Vest i en stor fabrik. den 9. november inspicerede Generalmajor Adams.

I den nu følgende periode med hvil skete der en udbygning af kvarterer, vedligeholdelse af beklædning og udrustning. Der blev startet bygning af en ridebane, og mange rideøvelser foretaget.

Den 9. december 1917 over tog Rittm.d.R. Graf zu Eulenburg fra 2. Garde-Ulanen kommandoen over eskadronen. Lt. Lütteroth blev den 13. februar 1918 forsat til regimentets 2. Eskadron.

Også under den nye fører beviste eskadronen, at den stadig besad den gamle gejst. Om dens indsats under Graf zu Eulenburg, lader vi ham hellere selv berette:

Med 1. Eskadron Husaren-Regiment 16 fra Riga over Dorpat til Narwa

af B.W. Graf zu Eulenburg-Gallingen

I begyndelsen af december 1917 overtog jeg føringen af 1. Eskadron, Hus.Regt. 16. Min ærede kommandør af 2. Garde-Ulanen-Regiment, Oberst Frhr. v. Maltzahn, som selv var gammel 16er Husar, og på dette tidspunkt førte en Inf.Brig. i øst til hvilken også Regimentsstab v. Raszewski tilhørte, havde nævnt den frigjorte eskadrons-fører stilling efter Rittm. Wills tragiske død. Eskadronen lå i en forstad til Riga på den sydlige bred af Düna i en stor fabrik, hvis maskiner af russerne var transporteret væk. Officerskvarteret var den såkaldte Schwarzenhof, der egentlig var mere egnet til sommerophold, men et dejligt lille sted. Ved eskadronen stod officererne Lt.d.R. Lahusen, Schramm og Lutteroth, som jeg særlig godt kom til at kende, både som mennesker og som soldater. Senere kom også Lt. v. Raszewski, regimentskommandørens søn, til. Kort forinden var Offz.Stellvtr. Reimers blevet udnævnt til fastansat vagtmester, en fremragende dygtig og tapper soldat, hvis handlekraft man kunne aflæse af ansigtet. Det var en glæde at arbejde sammen med denne fortræffelige mand. Underofficerskorpset var udmærket. Mandskabet var udsøgt, ensartede og ubrugt menneskemateriale. Mindre glædeligt var tilstanden hvad angår heste. På grund af hyppige tab var den blevet suppleret af erobrede heste, panjer og tilkøbte heste, så de udgjorde et ret blandet syn. Vi inddelte hestematerialet i to klasser: a) heste og b) krikker. Den sidste kategori forsvandt senere efter erobringen af til dels meget gode heste under fremrykningen i Livland.

Da der på østfronten allerede var indtrådt våbenhvile, der hurtigt blev fulgt af en våbenstilsand, blev der flittigt uddannet, undervist og bane redet. Man regnede dengang allerede med en snarlig fremrykning. Vi havde indrettet en fabriksdal til ridebane. Da en stor del af soldaterne var krigssoldater, var der vedrørende ridning meget at indhente. Der blev dannet grupper på de tilredne heste, mens vi ikke forgreb os på »krikkerne«. Af og til blev vi alarmeret af guvernøren på grund af angivelig uro blandt Rigas lettiske befolkning. Om det var fordi man var sortseende, eller det var fordi vi var skræk indjagende: vi så intet steds noget til de angivelige urostiftere. Vi fik langt mere indtryk af, at vores væbnede spadserer ridt gennem Rigas gader kun var til fornøjelse for vores mange baltiske bekendte, i hvis huse vi ofte og gerne kom. Julefesten blev på den hellige aften afholdt fælles i eskadronskvarteret. Senere fandt en dansefest sted i et større foreningslokale. Husarerne viste med Rigas unge kvinder deres kunst i gamle og nye danse. På H.M. Kejserens fødselsdag fandt der parade sted. De kaldtes »våbenpantomimer« Da der til paraden var valgt en plads ved den russiske kirke, der på grund af tøjrejret stod fuldstændig under vand, måtte den øverstkommanderende bogstaveligt med sin stab *vade* fronten af.

Den 15. februar forlod vi Riga for at klargøre til fremrykning i omegnen af Hinzenberg. Fremrykningen begyndte den 18. februar. Jeg var udpeget som forspids for vores 77 Res.Div. Lt. Lahusen var afkommanderet til regimentsstaben og Lt. Lutteroth til brigadestaben. Da infanteriet marcherede, gik fremrykningen indledningsvis meget langsomt. Forspidsen havde enkelte harmløse sammenstød efter at den ødelagte zone mellem fronterne var passeret, og tog nogle fanger. Først efter at eskadronen var blevet forstærket til et flyvende detachement, som jeg fik underlagt, fik jeg bevægelsesfrihed.

Nu begyndte for os en operation der – sammenlignet med storkamp handlinger – måske bedre kan sammenlignes med en gang røvere og soldater, men som for dem, der deltog, for altid vil regnes for en af krigens bedste erindringer. Hos den overvejende del af de russiske tropper var der på grund af revolutionen opstået en sådan opløsning, at kampviljen var lammet. Fyldt med en uimodståelig trang efter ro og overlevelse, strømmede ruinerne af den store russiske hær i opløsning tilbage foran os – i retning hjemmet. De store masser af russiske soldater ville ikke længere kæmpe. De lod de politiske og krigeriske begivenheder gå hen over sig med den slag-nes viljeløse afstumpethed, uden tanke for at ville sætte livet ind for det, der engang havde været. Kun en lille del – de overbeviste bolsjevister, der sammen med bander af civile, den såkaldte Røde Garde, trådte fulde af had os

Lahusen (Didi)

Bild oben rechts:

Vor Gruppe 9 bei der Rittmeister-Schneise.
Liegend: Pajunk, Breuer. Kniend: Stölting.
Stehend: Andersen, Reher, Bendig, Börel,
Jürgensen, Beselin, Jacobsen, Köster,
Christiansen.

2. Zug, 1. Husaren 16 vor Gruppe 8.
Philippfen, Hansen (Thom.), Rönn-
feldt, Horstmann, Lutteroth, Thiesen.
Dahinter: Scheel († 1920), Knodel,
Zimmer.
Hinten: Tönder, Bzwm. Ebeling.

Bild links: An der Düna 1916.
Sitzend: Bzwm. Beggerow, Sanitäter?,
Bzwm. Prahl
Hinten: Callsen, Frenz, Bzwm.
Gläser (†), Sergt. Lassen, Bendig,
Wulff, Erichsen.

Gefr. Callsen mit Jyprian vor Gutshaus Sita.

Gefr. Rathjen mit Vermuth
(bis 1932 Tromp.-Pferd beim R.Regt. 14).

Magen mit dem Div.-Bullen.

Sergt. Bertram, Bzwm. Will, — ? —,
dahinter: Steinmeyer, Jürgensen.

MG.-Kommando beim R.J.Regt. 255 (1. Husaren 16).
liegend: Tittel (+); kniend: Lund, Christiansen, Frenz;
stehend: ?, Christensen, Utffz. Altmann vom R.J.Regt. 255.

kæmpende i møde. De estiske tropper var overvejende ikke bolsjevistisk indstillede. De hadede russerne, men bekæmpede dem endnu ikke, men forholdt sig neutrale overfor både dem og os. Den borgerlige civilbefolkning dannede den såkaldte Hvide Garde for at kunne beskytte sig mod den Røde Gardes terror. Da de alle bar samme uniform – også civilbefolkningen bar i stor udstrækning militære frakker – vidste man i første omgang ikke, hvilken farve, man stod overfor. Det blev ofte først konstateret ved et sammenstød. Den tysk-baltiske overklasse tildelt os fremragende kvarterer. De estiske hvid-gardister ydede os også nu og da gode tjenester som spejdere. En rigtig vurdering af de skildrede tilstand i den russiske hær, de forhåndenværende modsætninger og frem for alt den følelse af underlegenhed i forhold til os, som var blevet i psykose hos dem, var forudsætningen for succes.

Den 20. februar kl. 23 fik jeg i Smitten ved Rosenbeck befaling til, med 1. Eskadron Hus.Reg. 16, en deling fra Radfahr-komp. 77 under Lt. Müller og en let M.G.-deling fra Kürassier-Regt. 5, 1. Kav.Div. under Lt. v. Regenborn, som opklaringsafdeling at støde frem mod Wolmar – Walk – Dorpat. Jeg brød op fra Smitten den 21. kl. 0500, samlede undervejs mine enheder og rykkede frem mod Wolmar. En officerspatrulje under Lt. Schramm var en time tidligere rykket ud. I Papendorf fik vi melding om, at Wolmar allerede aftenen før var blevet sikret af et stormkompagni under føring af den usædvanlig energisk Hptm. v. Winterfeldt von Wenden. Opgaven at sikre Wolmar var dermed faldet bort, men det lykkedes min forspids at besætte jernbanestækningen mod Haynasch, hvorunder den erobrede et jernbanetog og tog 300 fanger. Under fremrykningen var der ligeledes taget fanger. Eskadronen kom i kvarter i Wolmarshof. Stuehuset, som de tilbagegående russere havde stukket i brand, brændte endnu. Stalde og forvalterbygning var til alt held stadig intakte. Kommandøren for en serbisk skyttedivision, Baron Rosen, var, forladt af sine tropper, alene forblevet tilbage. Efter at han med mig havde spist til aften sammen med forvalter familien, blev han sendt tilbage til divisionens stabskvarter. En patrulje under Sergt. Lassen fandt samme aften i Ksenhof 60 efterladte russiske kanoner.

Den 22. februar kl. 0200 gik det videre i retning Walk. Undervejs blev der taget et antal fanger. Med to baltiske vejvisere sendte jeg cykel-delingen ad skovveje over Baron Wolff og møllen øst for Wolff for at spærre banelinjen til Dorpak og Marienburg før eskadronen, der rykkede frem ad hovedvejen, nåede byen. Banelinjen skulle være besat kl. 12, hvorefter eskadronens indrykning kunne begynde og forbindelse opnås af fly. En officerspatrulje under Lt. v. Raszewski, blev sendt forud med opgaven at lade sig optage af eskadronen kort før Walk, for ikke at få russerne til for tidligt at rømme byen. Som eskadronen nærmede sig byen kunne man hører kraftig skydning og kraftige eksplosioner i byen, så jeg troede, at cykel-deling Müller var stødt på kraftig modstand og var trængt. Jeg satte derfor i trav og sendte igen patrulje Raszewski frem for at skaffe mig klarhed over situationen. Banelinjen mod Rujen blev herunder besat af en underofficerspatrulje, som tog et tog, som netop ankom, til fange. Jeg fik melding fra patruljefører Lt. v. Raszewski, da han var blevet mødt af ild fra Walk, og derfor ikke kunne komme videre, og red derfor med resten af eskadronen ind i byen. Vi kom herunder under geværild fra to sider, uden dog at få tab. I et vejsving fangede vi to beredne officerer, hvis heste øjeblikkeligt blev overtaget af eskadronen.

I gaderne løb talrige russiske soldater rundt, der dels løb væk, da de så os, dels hilste venligt på os, dels forholdt sig fuldstændig ligegyldige. Også østrig-ungarske krigsfanger var imellem, enkelte i russiske uniformer. For at undgå krydsilden gik jeg med eskadronen frem mellem to store stenhuse, lod sidde af og udsurgte enkelte baltisk-tyske, som var ilet til, om årsagen til de eksplosioner, man stadig kunne hører i retning af banegården. Man fortalte mig, at russerne var i gang med at ødelægge alle anlæg i byen. Der var altså brug for øjeblikkelig handling. Jeg sendt Lt. Schramm frem med 8 skytter for at besætte markedspladsen, lod Lt. v. Raszewski med nogle få dækningsfolk tilbage ved hestene, sad op med resten af eskadronen og den lette maskingeværgruppe Regenborn og gik i trav med pistol i hånden og husarerne med karabiner parate, tværs gennem byen mod banegården. Fra vinduerne faldt der skud, men så foretrak folkene at lukke vinduerne, som de blev truet med pistolen. Ved banegården var en masse mennesker, herunder omkring 200 soldater, i fuld gang med at forberede sprængning af banegårdsbygningerne. Jeg red frem for at forhindre dette, drev menneskemassen fra hinanden med hestene og afvæbnede soldaterne. Lt. v. Negenborn blev beordret til at sikre banegården, og nogle forstående østrigske krigsfanger blev bevæbnet med russiske geværer og indsat som en skræk omkring banegårdspladsen.

Efterfølgende besatte jeg elektricitetsværket, bryggeriet, der var fuld af våben og ammunition, og andre bygninger, der var udset til at blive sprængt. Et stort ammunitionsdepot, omkring 2 km væk, kunne ikke længere reddes. En patrulje frem mod stedet om for sent. Depotet røg i luften med to enorme eksplosioner. Mindre eksplosioner i de brændende huse fortsatte til langt ind i natten. På banegården erobrede vi 15 kanoner. I gaderne drej omkring 2000 russiske soldater omkring, som havde nedlagt våbnene og ikke længere tænkte på at yde modstand. De gav indtryk af fuldstændig viljeløshed. Jeg havde ikke mandskab til at tage dem til fange. Efter at have spærret adgangene til byen, overlod jeg det derfor til de efterfølgende enheder at indgange og indespærre

soldaterne. Sikring af stedet blev overtaget af Abteilung von Bülow, der ankom kort efter mig og min cykel-delning, der på de dårlige skovveje var blevet stærkt forsinkede.

Patrulje Schramm, der efter vores indrykning i byen, var blevet sendt frem til markedspladsen, havde en noget speciel oplevelse. En mand med en kæde om halsen overrakte som byens overhoved, med nogle højtidelige ord Lt. Schramm nøglen til byen. Han blev imidlertid afbrudt af en anden, der hævdede at være den rigtige borgmester, og at den anden med magt havde tilrevet sig embedet. Da jeg senere ankom til pladsen var kompetence stridighederne blevet løst af Lt. Schramm på den måde, at ingen af de herrer længere bar borgmesterkæden om halsen. Jeg fandt nogle ældre herrer forsamlet i byforvaltningens rådskammer, som gav mig oplysninger om forskellige forhold. Der var blandt disse en værdig gammel pastor, hvis død i hænderne på bolsjevikkerne kun var blevet forhindret af vores ankomst.

Senere dukke en Hr. v. Strepck-Pollenhof op, som havde gemt sig i et ledvogterhus. Han var forklædt, havde et langt fuldskæg og så noget sølle ud. Han hjalp os under den senere fremrykning med at bevogte fanger. Vi havde udrustet ham til dette med forskellige våben. Da Lt. Schramm fortalte ham, at han så ud som en røverhøvding, og egentligt kun manglede en kniv i munden, svarede han slagfærdigt: »Meget gerne, men det går ikke. Jeg har ikke flere tænder i mundens«.

Mens jeg forhandlede med byens ældste, skete der pludseligt en voldsom eksplosion, der hostede de fleste af ruderne. Der opstod panik blandt beboerne, der havde den fordel, at gaderne rømmedes. Dette have jeg ikke hidtil haft held til, da alle – navnlig de unge piger – ville se deres »befriere« og byde dem velkomne. Endnu en eksplosion fulgte. Det var det tidligere nævnte ammunitionsdepot, der var røget i luften, mens befolkningen troede at det drejede sig om fjendtligt artilleris beskydning af byen. Der viste sig mærkelige billeder. En gammel kone gik støttet til en yngre, med hue og jakke, på strømpesokker gennem gaden i den bitre kulde. Skoene holdt hun af uforklarlige årsager i hånden. En del af de fangne russere, der var underbragt i en kirke, flygtede i panik, da vinduerne sprang. Pludseligt, lige efter den første eksplosion, blev fløjddørene til vores værelse sprængt af en menneskehob, der trængte frem mod vores bord. Jeg troede i første omgang, at det drejede sig om et overfald, og trak min revolver. I samme sekund var værelset tomt. Kort efter kom endnu nogle ophidsede ind i værelset med beskeden om, at huset var undermineret og snart ville ryge i luften. Man kan kun erklære menneskenes opførsel når man betænker, hvilken rædsel der var gået igennem alle, hvilken dødsangst, der var blevet fremkaldt af vores indrykning. Vi overnattede hos en venlig kone til en jernbanefunktionær, der som tysksindet var blevet slæbt væk af bolsjevikkerne.

Næste morgen ville jeg fortsætte fremrykningen mod Dorpak. Jeg rekvirerede hertil slæder, da eskadronens heste på grund af ilmarchen var stærkt medtaget. Det viste sig imidlertid, at det nødvendige antal slæder først kunne være fremme den følgende eftermiddag kl. 1430, og at min cykeldeling stadig var nødvendig til sikring af byen. Fremrykningen begyndte derfor først den 23. februar kl. 1530 og med slæder med kuske fra Riga og Mitauen, der med stor passion deltog i hele togtet. Afdeling von Bülow fulgte, og med stor afstand Afdeling v. Winterfeldt. En slædepatrulje under Lt. Schramm blev sendt frem med et større forspring. På vejen stødte vi på russiske vogn kolonner. Den første mødte vi kl. 23 i Ringen, den anden kort efter ved et vejkryds. De bedste heste blev beslaglagt til eskadronen. Kort efter så jeg på et lys glimte op ved godset Kirrumpäh, der lå omkring 1½ km væk fra vejen, formodentlig endnu en kolonne. Jeg lod derfor to slæder med 4 husarer dreje fra, og kørte sammen med disse og Hr. v. Brümmer, ejeren af godsen Rutzki ved Wenden i retning af godset. Foran os galoperede enkelte russiske soldater, der tilsyneladende ville alarmerer besætningen. Vi kørte derfor i galop bagefter og ind på godsets gårdsplads. I mellemtiden fortsatte eskadronen.

På Kirrumpäh var samtlige bygninger og stalde belagt med russiske soldater, der af mig med trukken revolver blev tvunget til at blive i staldene. På gårdspladsen stod et større antal vogne og heste. Foran dørene til hovedbygningen stillede jeg en husar ved hver, mens jeg sendte en med slæden i galop tilbage for at hente forstærkning, da vi kun var fem mand. Da der var gået et kvarter uden at forstærkning ankom, og russerne begyndte at blive urolige, sendte jeg Hr. v. Brümmer tilbage med den anden slæde for under alle omstændigheder at bringe forstærkning frem. Russerne syntes efterhånden at have fundet ud af, hvor få vi var, selvom jeg kom med ordre til en fingeret styrke og markerede en omringelse. En del flygtede gennem en ubevogtet bagdør. En bevæbnet soldat sprang ud af hovedbygningen, svang sig op på en af de omkringstående heste og galoperede afsted. Jeg skød efter ham, ramte han tilsyneladende med det første skud, det andet strejfede hesten og det sidste gik ved siden af. Manden undslap ind i mørket. Skuddene var nok til at få russerne til igen at gå tilbage i husene. Fem minutter senere nåede en deling jægere frem som forstærkninger. Russerne blev herefter afvæbnet og efterladt som fanger under bevogtning. Det var omkring 700 sibiriske skytter med et større antal valgte officerer og en præst. Der var også en krigskasse på stedet, hvis indhold hurtigt blev fordelt mellem dem.

I mellemtiden var Lt. Schramm ved Elva stødt på en russisk vognkolonne, hvis mandskab sov i husene uden sikring. Han gik fra hus til hus, vækkede de sovende, afvæbnede dem og lod dem træde an på geled på gaden. Da jeg ankom til Elva med eskadronen, meldte Lt. Schramm over hundrede fangne russere af, der på geledder stod opmarcheret på gaden. Omkring 200 meter længere fremme opstod et mindre sammenstød med den beredne dækning fra endnu en vognkolonne, der netop ville til at afmarcherer fra en nærliggende gård. Jeg sendte en deling frem til forstærkning af Patrulje Schramm. Det lykkedes ham herefter at fordrive den russiske eskorte og erobre kolonnen. Fra en krigsfangelejr ved vejen blev østrigere befriet og anvendt til bemanning af de erobrede vogne og til at bringe de fangne russere tilbage til Walk.

Østrigernes opførsel var meget forskellig, formentlig i overensstemmelse med deres oprindelse. En del af reelt glade, andre ligegyldige, mens andre igen tilsyneladende sympatiserede med bolsjevikkerne. En tysk fange, der i begyndelsen af fremrykningen kom os i møde, opførte sig ret morsomt. Han hilste os med et »hurra« og spurgte så, hvordan han hurtigst kunne komme hjem. Så blev han eftertænksom og fortalte mig fortroligt, at han havde en kone i nærheden, og gerne ville have hende med. Jeg ønskede ikke at så i vejen for hans kærlighed, men syntes alligevel at det var min pligt at gøre ham det klart, at det ikke var en så lige sag at få visse myndigheder til at lade ham passere grænsen med sin kone i armene.

Som fremrykningen skulle i gang igen, kom baltiske studenter fra Dorpats frivillige beskyttelseskorpsets ridende og meldte, at Dorpat på tidspunktet var på korpsets hænder, men at man med længsel ventede på de tyske tropper da situationen hvert øjeblik kunne blive kritisk på grund af de tilbagerykkende russere. Studenterne satte sig herefter i spisen for vores slædekolonne, og turen fik videre mod Dorpat. Ved baneovergangen ved Rügge kom vi pludseligt under beskydning fra hække langs banen. Hr. v. Brümmer og jeg åbnede øjeblikkeligt ild med vore revolvere fra den forreste slæde. En del af de fjendtlige skytter løb herefter straks væk, mens andre faldt på knæ med hænderne i vejret. Enkelte blev taget til fange, resten flygtede til en gård. Jeg lod denne omringe af Lt. Schramm og en deling, hvorefter russerne blev opfordret til at overgive sig, da de ellers ville blive skudt ned. de fulgte uden videre opfordringen. De var omkring 100 mand med en del køretøjer. Ved dag gry den 24. februar nåede vi Reningshof gods, hvor vi igen så russere stå rundt omkring. Vi trængte ind og to 40 mand lettiske skytter til fange. Bag ved så man lange bagagekolonner ad vejen mod Dorpat.

Da Hptm. v. Bülow netop ankom i sin motorvogn, bad jeg ham om at låne den, så vi kunne indhente kolonnen. Dette indvilgede han i, og sammen med Lt. Müller og Lt. Logemann fra Res.Radfahr-Komp. 77 overhaled vi kolonnen med trukne revolvere og under råbene om, at de skulle overgive sig. Efter os fulgte mine husarer og jægere i slæder. Russerne, selv kuskene, hævdede som befalet hænderne. Da de forreste vogne opdagede, at de blev forfulgt, udbryd der total panik blandt dem. De sprang på hestene og forsøgte i galop at slippe væk, hvorunder de fra vognene tabte havresække, kister og anden udrustning. Da bilen var hurtigere end dem, lykkedes flugten ikke. For at gøre forvirringen endnu større, lod jeg sirenen køre. På en gård ved vejen befandt der sig et større antal russisk infanteri og enkelte ryttere. Vi tog derfor i første omgang disse til fange. Foran flygtede en kolonne på 1 km længde. Bilen svigtede forbigående tjenesten med brudte fjedre. Det lykkedes dog de eftersættende husarer og jægere i galop, med den krigsfrivillige v.d. Osten-Sacken fra Kurland i spidsen, også at indfange denne sidste del af kolonnen. Eskorten, der uden at sikre sig bagud, var redet i forvejen, involverede sig i en kort ildkamp. De blev fordrevet med maskingeværild, jagede tilbage gennem Dorpat og forsvandt.

Den 24. februar kl. 9 stod vi foran Dorpat. De beredne studenter blev sendt i forvejen for at melde vores ankomst. Vi fik samling på slæderne, der var blevet noget spredt under sammenstødene, fik gjort morgentoilette ved at vaske os med sne, og afventede afdelingerne Bülow og Winterfeldt, der var fulgt efter i stor afstand. Så gik det til fods ind i Dorpat i rækkefølgende Afdeling Eulenburg, Afdeling Bülow, Afdeling Winterfeldt. Forrest red studenterne. Befolkningens jubel var ubeskrivelig. Man gav os blomster og fulgte os under høje røb og vinken med lommetørklæder hele vejen til markedspladsen. Det var en oplevelse ud over det forventede og opløftende. De æresbevisninger, vi blev tildelt, var rettet mod den uforlignelige, endnu ikke rystede tyske hær, som af den befriede befolkning blev mødt med ubegrænset tillid. På markedspladsen dannede vi karre. Så blev der ud-råbt et leve for Hans Majestæt, hvori folkemassen og også de tidligere russiske officerer, der stod på den ene side af karreen, istemte. Efter en kort tale fra Dorpats førstepræst Wittrock, sang den tusindtallige mængde salmen: »Nu takke alle Gud«. På rådhuset fandt en kort modtagelse sted med byens nobiliteter.

Efter overtagelse af de nødvendige sikringsposter til støtte for byens studenterbevæbning, blev der rykket i kvarter, hvor de også blev rigeligt beværtet af den begejstrede befolkning. Førerne for afdelingerne blev af den fungerende landsråd, Baron Staël, inviteret til frokost og her officielt budt velkommen. Om eftermiddagen kom der meldinger om rød-gardisters plyndringer ved Ratshof og Kawershof. Til Ratshof sendte Hptm. v. Winterfeldt en deling infanterister, der genskabte orden. Kawershof gods tilhørte Baronesse v. Nolke, født v. Wulff, hvis søn jeg i 1902 i Heidelberg havde studeret sammen med. Hertil kørte jeg selv i en erobret bil sammen med Baron

Wulff og tre husar underofficerer. Jeg kunne fastslå, at russerne allerede igen var forsvundet, de havde tæt på godset holdt et kort hvil, og var så igen fortsat. Efter en kort eftersættelse mødte vi dem, og tog 12 fanger.

Under indrykningen i byen havde det ikke været mangler på muntre episoder. Således styrtede en begejstret, temmelig korpulent Dorpater borger, med et fuldskæg på størrelse med en fodpose, sig over Lt. v. Negenborn og ville af overvældende taknemmelighed, givet ham et kys. Dette tilbud afviste von Negenborn dog høfligt, men bestemt, mens en jægerofficer på markedspladsen fik et lignende tilbud, som han med glæde modtog, da det denne gang drejede sig om en køn ung pige. Under fremrykningen bar v. Negenborn en slag syvmile-støvler af filt. Han vækkede med disse stor furore i Dorpaters saloner. Resten af eskadronen med hestene ankom først til byen dagen efter. Deres indtog skete på ny under stor jubel fra indbyggerne og formede sig som et triumftog. Piger havde svunget sig op på hestene, så der var opstået en noget broget enhed, i hvis spids, mere strålende end normalt, red Offz. Stellvtr. Reimers. Om aftenen den 24. fandt noget nær en festmiddag sted. Natten forløb fuldstændig rolig. Opgaven, divisionen havde stillet os, var løst med indtagelsen af Dorpat, men situationen krævede nye beslutninger.

Med det iltempo, vi havde haft på, var vi dage foran divisionen. Det var derfor for øjeblikket ikke muligt, hurtigt at komme i forbindelse med den, eller herfra få nye ordre. Det lå lige for, situationen taget i betragtning, at der ikke kunne være tale om at forblive uvirksom i Dorpat. Min første tanke var at afskære de flygtende russere ved Peipus. Da der var blevet erobret et antal biler, ville jeg med disse jage frem over den isbelagte Embach. Ved en nærmere undersøgelse viste det sig imidlertid, at både køretøjer og drivmidler var meget mangelfulde. Jeg lod derfor denne plan falde og besluttede i stedet ved hjælp af et tog, erobret på jernbanestationen, at benytte jernbanelinjen mod nord og besætte knudepunktet i Taps, omkring 120 km nord for Dorpat i Estland, for derigennem at afskære russernes sidste jernbaneforbindelse mod øst. Besættelsen af Taps syntes mig også af særlig vigtighed for den fortsatte fremrykning. Efter de oplysninger, der var tilgået i Dorpat, havde det nordlige korps endnu ikke nået Taps. Om Reval allerede var faldet, vidste vi ikke. Russerne syntes altså stadig var være i besiddelse af banelinjen Taps – Narva.

Jeg orienterede Hauptmann v. Winterfeldt, der som kommandant i Dorpat, blev tilbage, om min beslutning. Med afgang af de folk, der skulle bringe hestene fra Walk til Dorpat, disponerede jeg kun over 37 skytter fra eskadronen og en cykel-delning, hvorfor jeg bad ham om forstærkning, hvilket jeg beredvilligt fik i form af en deling fra Stormkompagni Winterfeldt, så min styrke kom op på omkring 120 mand med 7 maskingeværer. Disse fik forelagt min plan, men gjorde opmærksom på, at det var fuldstændigt frivilligt at deltage. Dem, der ikke ønskede at komme med, kunne blive tilbage. Hvem der ville med, skulle melde sig. Alle meldte sig til. Således kørte jeg med mine 120 mand den 25. februar kl. 1300 med ekstratog i retning af Taps. Foran lokomotivet var det koblet en åben vogn med et maskingevær, fra hvilken en post undersøgte skinnerne foran toget, da vi måtte regne med sprængninger.

I Laisholm, omkring 40 km nord for Dorpat, bad nogle hvid gardister os om hjælp. Den røde garde var efter meldinger på vej med matroser og kavaleri. Jeg besatte indgangene til stedet og satte maskingeværer i stillinger, hvorfra de kunne beskyde et ret stort område. Kort tid efter nærmede sig en russisk slædekolonne og enkelte ryttere, formentlig det rapporterede kavaleri. Leutnant Schramm og v. Regeborn havde tidligere besat jernbaneovergangen med et maskingevær. Som spidsen nåede jernbaneovergangen, og den ikke reagerede på opfordring til at overgive sig, kom de under flankerende beskydning fra vore maskingeværer. Efter kort modstand blev russerne afvæbnet og taget til fange. En radiostation og en krigskasse blev vores bytte. Det fjendtlige kavaleri var efter maskingeværliden i hast flygtet mod nord. Jeg efterlod 20 mand og to maskingeværer i Laisholm, da hvid gardisterne så mindeligt bad herom. Der ankom dog senere kun en divisionsstab, der også blev taget til fange.

Turen blev fortsat i klart månelys med den resterende afdeling med 100 mand og 5 maskingeværer. På hver station blev der givet ordre til, at intet telegram måtte sendes igennem ud over dem, jeg gav ordre til. Der ud over fik folk foregøglet, at der stod tyske tropper overalt fra Peipus til Narva, og at de stod inde for med deres liv, at mine ordrer blev efterfulgt. Der opstod ingen overtrædelser af mine ordrer. Turen fik uden forstyrrelser videre til kort før Station Ass, omkring 80 km nord for Dorpat. Her havde rød-gardister i nærheden af godset af samme navn, fjernet skruerne fra en af skinnerne over en mindre bro. Da lokomotivet langsomt kørte ud på broen, brød skinnen væk, og fik lokomotivet til at afspore. Da vi foreløbig sad fast, besluttede jeg at lade en fjernpatrulje sprænge jernbanelinjen Taps – Narva, og at afvente dens tilbagekomst. Derved ville i det mindste den sidste jernbaneforbindelse mod øst blive ødelagt. I tilfælde af, at fjenden skulle trænge på, ville jeg gennem skovene slå mig tilbage mod Laisholm – Dorpat. I første omgang sendte jeg en cykelpatrulje frem langs banelinjen, der dog hurtigt kom igen, da de ikke kunne komme frem for sne. Jeg lod derefter Leutnant Schramm med en husarpatrulje og den estlandske hr. von Mühlen som vejviser, på ski gå frem gennem skovene mod banelinjen Taps – Narva for at gennemføre sprængningen øst for Taps.

De rød-gardister, der havde forårsaget afsporingen, sov i et nærliggende ledvogterhus, som vi fik det at vide af en jernbanearbejder. De blev anholdt og tilstod. Det var tre civile i endnu ungdommelig alder. Mellemtiden blev det forsøgt at bringe lokomotivet tilbage på sporet ved hjælp af en skruedonkraft, dog i første omgang med ringe hjælp. En ung mand fra Rigen, ved navn Mitschke, som frivilligt havde sluttet sig til os, og som bar russisk uniform, begav sig til stationen i Ass for at hente jernbanearbejdere til hjælp. Disse kom i løbet af en halv time med det nødvendige værktøj. Efter otte timers arbejde, lykkedes det at hæve lokomotivet og få fastgjort skinnen. Kl. 9 var toget atter klar til afgang. En halv time tidligere var sprængpatrulje Schramm kommet tilbage, ude af stand til at løse opgaven. De var ikke kommet igennem, da der allerede ved Ass godset lå russisk kavaleri, ikke langt derfra lå en korpsstab i kvarter, og næsten alle lokaliteter var besat af rød-gardister.

Da mit jernbanetog igen kunne bevæge sig, kunne jeg også gennemføre min plan. Som vi kørte ind på Station Ass, blev den netop krydset af en lang russisk slædekolonne. Vi skred ind og tog dem til fange efter en kort kamp. Et angreb fra den beredne eskorte brød sammen under vore maskingeværer. En tidligere russisk officer, der havde sluttet sig til os i Dorpat, organiserede på stationen en besætning af russiske hvid-gardister i forventningen om, at yderligere kolonner på grund af kampen ville svinge mod nord. Ganske rigtigt blev yderligere kolonner ikke fanget ved Ass. Min egen styrke ønskede jeg ikke yderligere at svække gennem afgivelser. Jeg besluttede nu at køre direkte til Taps uden yderligere stop, da jeg på grund af afsporingen havde mistet megen tid, og russerne derfor havde haft mulighed for at sende meget materiel til Narva. Jeg ville om muligt gerne overraske fjenden under middagsspisningen. I Tamsal kom også samtidig en fjendtlig kolonne igennem. Jeg nåede at forhindre, at mine folk, der dårligt var til at holde tilbage, gik til angreb. Jeg nåede kun lige netop at give fat i den angrebslystne Sergeant Weden. Ganske vist gjorde russerne sig klar til kamp, men forholdt sig roligt som vi langsomt passerede uden at vise os i vinduerne. De antog os øjensynligt for russere, ikke mindst fordi Hr. Mitschke i lokomotivet bar russisk uniform.

Den 26. februar kl. 12 middag nåede vi Taps. Jeg orienterede mig i første omgang om situationen hos en tililende tysk-balter, og fik at vide, at der endnu i Taps lå et intakt russisk infanteri-regiment. Yderligere tropper forventedes til videre transport med jernbane. På banegården stod fem lokomotiver med dampen oppe, yderligere tre uden damp og et stort antal togvogne. Dette materiale galt det om under alle omstændigheder at fast holde. Med en hurtigt rekvireret slæde sendte jeg en sprængningspatrulje frem under Leutnant Schramm med husarer og nogle sprængningsuddannede folk fra Sturm-Kompanie Winterfeldt, med ordre til at sprænge jernbanelinjen på en sådan måde, at den i løbet af nogle timer igen kunne retableres. Fra stråtaget på et nærliggende hus kunne hele området overskues. Som bestilt stod en lang stige op ad huset. Jeg sendte den baltiske herre som parlamentariker til den russiske regimentskommandør med besked om, at jeg ønskede at tale med ham foran byen. Tyske tropper stod foran Narva, modstand havde derfor intet formål. Jeg ville, hvis han imødekom mine ønsker, undgå unødvendig blodudgydelse. Som planlagt blev sprængningen i mellemtiden gennemført øst for Taps, hvor der af mangel på anden sprængammuniton, blev anvendt sammenbundne håndgranater. Patruljen vendte uforstyrret tilbage til jernbanetoget, på trods af at en større, bevæbnet russisk styrke, der med forbavselse kikkede på.

En halv time senere ankom den russiske regimentskommandør med hele sin stab. De hævdede, at de ikke var bolsjeviser, men social-revolutionærer. Kommandøren var rede til med det samme at nedlægge våbnene. Jeg bevilgede ham og hans tropper fri afmarch, da jeg til bevogtningen af så mange fanger slet ikke havde det tilstrækkelige mandskab, hvilket de ikke havde bemærket. Som en husarpatrulje ville afhente våbnene, var allerede samtlige russiske soldater med undtagelse af officerer, løbet væk, efterladende sig våben og udrustning. Vi så dem senere under vores fortsatte rejse langs banedæmningen med en tvebak-sæk på ryggen og filtstøvler à la Regenborn, under march mod Narwa. Jeg kørte nu ind i Taps, besatte banegården, telegrafstationen og byens udfaldsveje, og samlede øjeblikkeligt togene til afmarch i retning Dorpat. Også her var befolkningen taknemmelig og glade over vores ankomst, og befrielsen fra det røde skræke regime. I banegårdsbygningen blev vi udmærket beværtet, endda med kaviar. Et borgerværn blev øjeblikkeligt oprettet for at hjælpe os med vagttjenesten.

På stationen indløb meget interessante telegrafiske beretninger fra Petersborg om situationen her. Ydermere modtog vi telegrammer fra omegnen, der fra de forskellige steder råbte om hjælp fra os. Vi stolede imidlertid ikke på disse råb om hjælp, men antog dem mere for en finte fra den Røde Garde for at lokke os i en fælde, eller til at forlade Taps. Som det viste sig den følgende dag, forholdt det sig også sådan. Som disse telegrammer hele tiden blev gentaget, telegraferede Hr. v. zur Mühlen en meget grov russisk ed tilbage, hvorefter telegrammerne holdt op.

Spejdere havde meldt om rød-gardister i Ampeln og Tamsal. Jeg sendte derfor en deling af stormkompagniet til Ampeln, hvor den blev involveret i en kort træfning med russisk kavaleri. 40 kosakker til hest blev herunder indbragt som fanger. Til Tamsal, som vi ved middagstid havde passeret uden at standse, sendte jeg med tog Leutnant v. Regenborn med den lette maskingeværgruppe fra 3. Kürassiere for at rense dette sted for rød-

gardister og gennem rigeligt skyderi foregøgle en langt større styrke. Styrken skulle herefter igen slutte sig til mit detachement. Leutnant v. Regenborg havde en kort træfning med rød-gardister, der var udrustet med to maskingeværer. De flygtede, efterladende sig en død. Maskingeværgruppen returnerede herefter til Taps. Indbyggere og den røde garde anså herefter Tamsal for besat. Da russerne mente sig omringet måtte det forventes, at der vest for banelinjen Dorpat – Taps dels var efterladt et stort antal vogn- og slædekolonner, dels af flere af disse var drejet mod nord, for her at falde i hænderne på vore fremrykkende enheder. Efter indløbne meldinger, var ingen yderligere kolonner passeret jernbanelinjen. På alle stationer havde jeg opfordret til at fratage russerne alle heste for senere at anvende disse i landbruget. Da esterne havde mistet mange heste på grund af rekvireringer, var de meget begejstret for mine anvisninger og lovede at handle herefter. Natten i Taps forløb rolig. Jeg besluttede mig derfor, den 27. februar at fortsætte til Wesenberg, hvor den hvide garden indtrængende anmodede om hjælp. Sprængstedet havde jeg med det samme ladet de stedlige jernbanearbejdere reparere. Fra divisionen havde jeg i Laisholm modtaget et telegram, hvori mine forholdsregler blev godkendt, da afbrydelsen af jernbanen Taps – Narva var af største betydning. Der var ingen ordre til fremrykning til Wesenberg eller længere, men gjorde det imidlertid på grund af situationen.

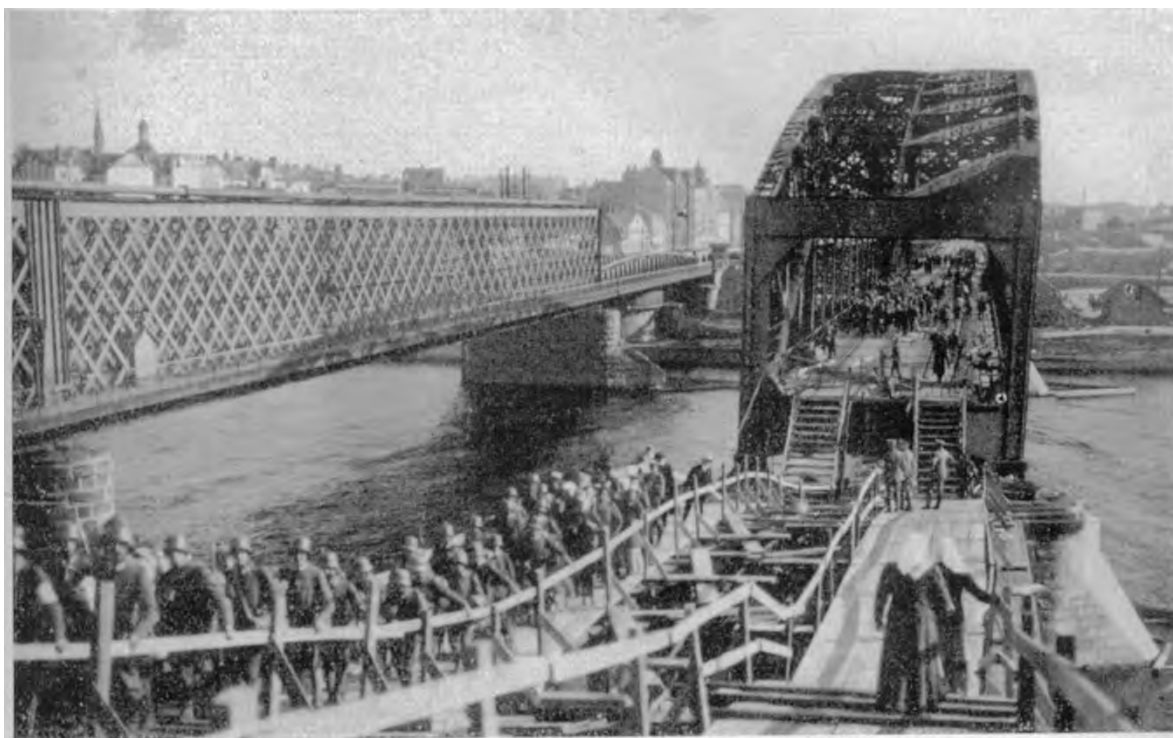
En undvegen tysk krigsfange – en ubåds-mat - der trods den hårde kulde ikke bar frakke, men kun var iført blå uniform, men derimod havde svunget en dame pelskrave af hermelin om halsen og i hånden havde en flot spadserestok med sølvbeslag, gav mig præcise informationer fra Wesenberg, Jewe og Narva. Det hastede da den røde garde var i gang med en organisering af større omfang. Man forventede et snarligt angreb på Wesenberg, der på tidspunktet stadig var i hænderne på hvid-gardister. Den tyske krigsfange berettede blandt andet, at der i Petersborg var et større antal tyske krigsfanger under en løjtnant v. Bülow, der kun ventede på vores ankomst for at slå sig løs. Også den ikke bolsjevistiske befolkningen længdes med utålmodighed på dagen. Vi ville med begejstring blive modtaget. Rigtigheden af disse oplysninger kan være overdrevne, men alligevel havde jeg på tidspunktet indtryk af, at en forholdsvis ringe troppestyrke under energisk kommando ville have været tilstrækkeligt til at indtage Petersborg og bringe en afslutning på det røde styre. Jeg sendte desangående en melding til min divisionskommandør. Den daværende tyske politik afviste imidlertid sådanne planer, og foretrak under hensyntagen til den planlagte offensiv i vest, af hensyn til en usikker fred, at anerkende bolsjevikkerne som forhandlingspart. Med denne beslutning var det bolsjevistiske herskab befæstet, til skade for Tyskland.

Tidligt den 27. februar ankom major v. Puttkammer med III./332 til Taps og videre gav mig en ordre fra min regimentskommandør v. Raszweski om at vende tilbage til Dorpat. Denne ordre fulgte jeg ikke, da jeg i den øjeblikkelige situation ikke mente at kunne tage ansvar for en tilbagetrækning, men sendte i stedet en udførlig melding efter at jeg havde orienteret major v. Puttkammer om forholdene i Taps, og kørte så videre mod Wesenberg. Major v. Puttkammer skulle hurtigst muligt følge efter. Min beslutning blev efterfølgende godkendt af både division og regiment.

I Wesenberg modtog man os med stor glæde. Kommandøren fra et estisk infanteri-regiment, der i modsætning til den sædvanlige neutrale estiske holdning, allerede med succes havde kæmpet mod bolsjevikkerne, havde råbt om hjælp fra os, da han følte sig for svag, og mente det passende, at han afhentede os på banegården i en bil. Chaufføren ønskede at gøre sit bedste og kørte i rasende fart, men svigtede allerede i det første sving, så vi landede i et træhegn. Vognen var dermed ødelagt. Vi besteg herefter en slæde med en lille broget, som de her til lands opdrættes som gode brugsheste.

Først sikrede jeg det talrige rullende materiel i Wesenberg, og lod en tank med 30.000 pund stenkulsnafta bevogte, da der bestod risiko for at stedlige bolsjevikker ville stikke den i brand. Jeg gav hvid-gardisterne anvisninger for den nødvendige sikring af byen, og befalede den meget forstående stationsforstander til øjeblikkeligt at samle alt rullende materiel – også det til stikbanerne mod Kunda og Asserien - og sende det bagud. Efter forplejning af mandskabet besluttede jeg at fortsætte for om muligt at besætte Jewe, da hovedakserne for de tilbagetrækkende russiske kolonner, samledes her. Foran lokomotivet placerede jeg en godsvogn, forsynet med skydeskår og to maskingeværer. Endnu et lokomotiv skubbede toget, for i tilfældet af en afsporing, at kunne trække toget væk.

Klokken var 15 før vi var parate til at tage af sted. I dette øjeblik ankom en tysk cykel-bataljon med artilleri pr. bane fra Reval, med opgaven at besætte Wesenberg. Enheden tilhørte nord-korpset, i hvis operationsområde vi befandt os. For at fastslå, om Reval allerede var sikret, havde jeg fra Taps telegraferet hertil: »Hvem er kommandant i Reval? Rittm. Grav Eulenburg«. Det overraskende svar lød »Kommandant i Reval ir Rotschild«. Jeg troede på tidspunkt at være blevet narret, da der på dette tidspunkt ikke var jøder med kommando. I virkeligheden skulle imidlertid en estlænder med dette eller et lignende navn, der ikke må forveksles med den også bekendte »fem frankfurtere«, ved indrykningen af de tyske tropper, være blevet udnævnt til estisk kommandant i byen. Det gik ikke mit telegram ret meget bedre. Esterne havde ganske vist sendt det videre, men nordkorpset

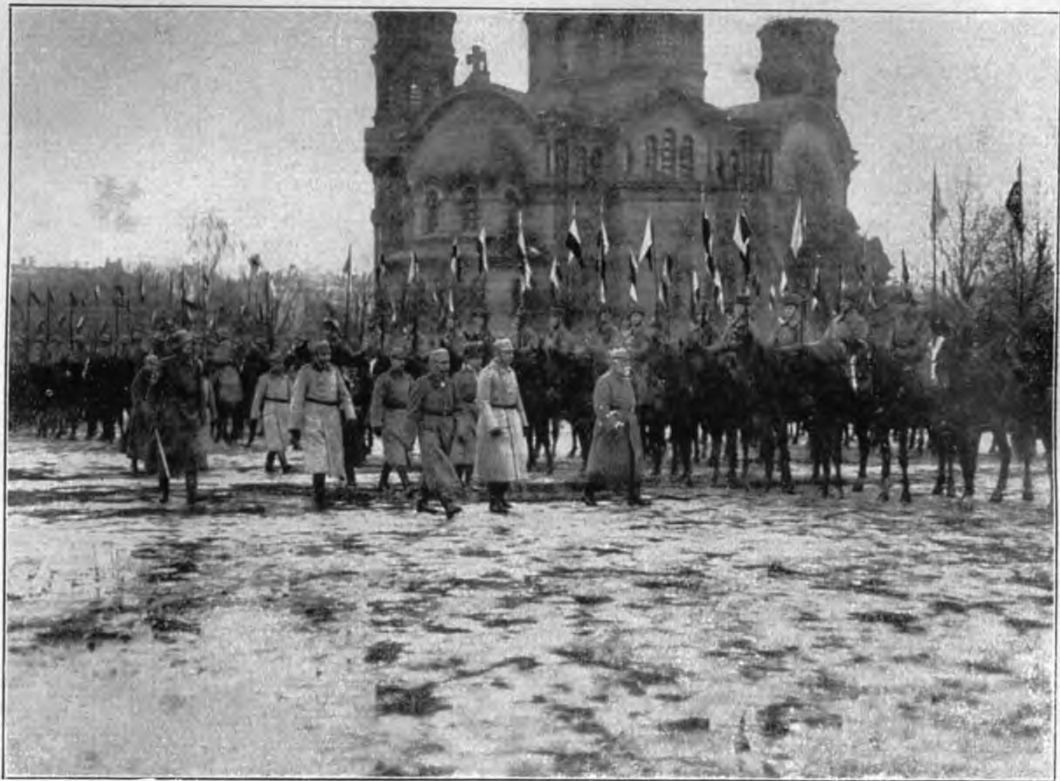
Gesprengte Dünabrücke in Riga (1917).

Graf zu Eulenburg, Führer 1. Husaren 16.

Vormarsch in Livland 1918.
Baron Brümmer, Oberstlt. v. Raszewski, Oblt. Ebbinghaus

Parade in Riga am 27. 1. 1918.
Ob.Befehlshaber Graf Kirchbach, Gen.Lt. v. Alten, General Adams, Prinz Joachim.

Am D  na-Ufer im Schneehemd.

Offiz. 1. Husaren 16 in Mukule 1916/17.
Lt. Woermann, Veterin. Holle, Lt. Schramm,
Rittmstr. Will (Edgar).

anså det for umuligt, at vi allerede kunne være fremme i Taps, og svarede mig ikke. Efter at jeg havde orienteret føreren for cykelbataljonen om situationen, lovede denne mig at følge efter så hurtigt som muligt. Desværre gjorde han det alligevel ikke, men blev siddende i Wesenberg og lod os alene kæmpe længere fremme.

Vi kørte afsted omkring kl. 16. Vi telegraferede fra hver station, ikke som hidtil kun til division, men samtidig også til enhederne i Wesenberg og Major v. Puttkammer i Taps. Telegrafpersonalet fik samtidig samme instruktion, som hidtil. I Sonda blev vi underrettet om, at der forventedes et tog fra Narva, der medbragte militær herfra og to vogne med flygtninge, en vogn med ammunition til den røde garde og et stort antal trævogne, der skulle hente alt, der stod klar i Sonda. Mens vi ventede på toget, afvæbnede vi soldaterne, samlede 19 erobrede vogne og et tog, og sendte dem under bevogtning tilbage til Wesenberg. Selv kørte vi med det samme videre som det køreplans anmeldte trætog. Vi følte os som grækerne i den trojanske hest. I Isenhof blev der tanket vand og træ, hvilket dog megen tid. Her fik vi at vide, at Sompäh og Jewe var besat af rød-gardister med maskingeværer. I Kochtel blev denne melding bekræftet. Man syntes at have advaret rød-gardisterne i Sompäh, da vi i Kochtel fandt et telegram, om det var rigtigt, at fjenden stod i Isenhof og hvorfor trætoget ikke ankom. Vi svarede: Her intet bekendt. Trætog må snart ankomme«, og kørte videre.

Jeg beordrede, at toget som altid, skulle standsede et stykke fra banegårde, hvor alle skytter skulle springe af og omringe stationen for at erobre denne ved et kup. Ved et uheldigt sammenfald kørte togføreren alligevel, i stedet for at standse, langt ind på stationen, så vi kom til at holde direkte ud for et blokhus, hvorfra vi øjeblikkeligt kom under en rasende maskingeværild. Det var den 28. februar omkring kl. 0300 med overskyet himmel og svagt månelys. Overrumpningsforsøget var denne gang mislykkedes og angrebet kom på grund af den dybe sne ikke fremad. Fire mand fra stormkompagniet faldt straks ved starten på kampen. Vi tog i to timer blokhuset under ild, men det lykkedes i mørket ikke at bringe de fjendtlige maskingeværer til tavshed. To krigsfrivillige, husar Zittel og en ung balter v. Hirschheydt, der kun i nogle få måneder havde tilhørt regimentet, faldt under et forsøg på at omgå blokhuset, mens andre blev såret. Den omringede fjendtlige besætning havde i mellemtiden ringet efter hjælp i Jewe, inden vi kunne ødelægge forbindelsen. Der kom derfor senere et jernbanetog herfra.

Da man under en omslutning risikerer at løbe ind i egen ild, besluttede jeg til at angribe fra syd, hvor terrænet var mest gunstigt. Jeg lod toget køre et stykke tilbage, hvilket lykkedes trods voldsom beskydning. Føreren på det forreste lokomotiv forsøgte at flygte fra ilden, men blev af Hr. v. zur Mühlen og jeg holdt fast, og med trukket revolver tvunget til at køre maskinen. Det lykkedes os i første omgang at komme i dækning for den fjendtlige beskydning bag et snehegn. Lokomotivets kedel var truffet enkelte steder, men det lykkedes os at lukke hullerne. I dette øjeblik meddelte lokomotivføreren, at han ikke længere havde hverken træ eller vand, og at han måtte returnere til Isenhof, da lokomotivet ellers ville blive stående. Meddelelsen var korrekt. Vi sad derfor op på toget, kørte til Isenhof, fik vand og træ ombord, og kørte så tilbage med Lt. Schramm og tre maskingeværer på den det forreste lokomotiv.

En skyttedeling var blevet tilbage syd for stationen i Sompäh. Denne havde ikke vente på, at vi kom tilbage, men havde allerede som det blev lyst, på eget initiativ under Sergt. Petersen og den fra 2. Garde-Drager tilkommanderede Sergt. Baumann, dristigt stormet blokhuset, erobret det fjendtlige maskingevær og enten nedkæmpet besætningen i en nærkamp, eller taget denne til fange. De 12 fanger, civile med typiske forbryder ansigter, tilhørte den røde garde i Petersborg. De var kommet direkte fra Petersborg, og havde som identitetspapirer blot en seddel i lommen med et nummer. De havde ydet indædt modstand lige til det sidste. Som vi ville fortsætte, kom et fjendtligt jernbanetog kørende fra Jewe og beskød vores forreste lokomotiv med shrapnels fra en kanon, placeret på en åben vogn. Vi havde desværre ikke sådanne kampmidler, og måtte køre tilbage i dækning bag det første sving, sprængte skinnerne foran os og lod med det samme reserveskiner lægge parat i Isenhof. Fjenden gik på dette også tilbage og sprængte ligeledes banen øst for Sompäh.

Jeg efterlod en sikring fremme sammen med et lokomotiv, og kørte så tilbage til Isenhof, hvor mandskabet blev forplejet. Da jeg ikke havde nået Jewe, lod jeg kolonnevejen nord for Isenhof besætte, hvor vi fangede endnu to russiske kolonner. Jeg sendt så iltelegrammer til Wesenburg og Taps, og bad om hurtige forstærkninger for endnu den 28. februar at kunne erobre Jewe. Gennem spejdere blev der herfra meldt om en besætning på nogle hundreder rød-gardister med flere maskingeværer. Først hen under aften ankom to kompagnier fra cykelbataljonen fra Wesenburg frem til Isenhof, hvor de afløste mine folk for natten. Som jeg ville gå til ro på godset Isenhof, for næste dag at fortsætte fremrykningen, modtog jeg fra division befaling til med det samme at returnere til Dorpat. Vi kørte derfor tilbage, efter at jeg havde orienteret begge fører for cykelkompagnierne om situationen.

I Wesenberg modtog jeg en ny ordre om at slutte mig til et nyt detachment, formeret på baggrund af mine telegrammer, under kommando af en Oberst Jahn, og igen rykke frem mod Narwa. Jeg afventede Oberst Jahn i Taps, hvor der var god underbringelse og forplejningsmuligheder, som mine folk hårdt havde brug for. Den 1.

marts kl. 8 satte sig Detachment Jahn i bevægelse mod Jewe. Enheden bestod af Bataljon Puttkammer og min afdeling, men uden delingen fra Stormkompagniet, der forlod enheden og tilhørte Nordkorpsets cykelbataljon. I Wesenberg udstedte Oberst Jahn direktivet for fremrykningen. Jewe blev besat den 1. marts. Den 2. marts gik fremrykningen videre til fods fra stationen, hvor fjenden havde sprængt jernbanen. Det ødelagte vandtårn blev af os igen etableret. Ved stationen fandt vi de forfærdeligt tilredte lig af 10 af bolsjevikkerne dræbte baltere og ester. Det drejede sig om Hr. v. Schubert, Baron Stackelberg, Hr. v. Blaese, en gymnasieelev, en estisk oberst, den estiske stationsforstander og fire estiske landsbyældste. Ved middagstid fik jeg i Jewe befaling til med eskadronen og jægerne at returnere til 77 Res.Div i Dorpat med henblik på transport til Frankrig. I mellemtiden havde Detachment Jahn nået Göttküll. Tung om hjertet efterfulgte jeg ordren om at returnere uden at have set Narwa, der som en moden frugt snart ville falde til vores fremstød. Selvom folkene efter de store marchpræstationer og store anstrengelser havde meget brug for et hvil, ville også de gerne have fortsat til Narva.

Grunden til at jeg med min afdeling, under hele fremrykningen, med alle midler forsøgte at fremskynde operationen var den, at jeg under alle omstændigheder havde opnået et gennembrud, og at det nu kom an på at bruge øjeblikkets overraskelsesmoment til ikke at lade hverken russere eller rød-gardister i deres vordende organisation, komme til besindelse. Det drejede sig desuden om, så hurtigt som muligt at bemægtige sig så mange af de kørende kolonner, som muligt, og forhindre at bolsjevikkerne i at lægge landet øde, ødelagde forråd og terroriserede og myrdede befolkningen. Med en langsommere fremrykning ville noget sådan uden tvivl være sket, og skete da også, hvor vi ikke tilstrækkeligt hurtigt kunne gribe ind. De russiske tropper gav overalt indtryk af total desorganisation. De valgte førere var ikke i stand til at sætte deres autoritet igennem, og havde selv kun ringe initiativ. Den røde garde var ved at organisere sig som den Røde Arme. De var for en dels vedkommende tapre, som ved Compäh, men havde heller ingen føring. De befriede landsbyer stod stadig under indtryk af terroren fra den røde garde, der overvejende gjorde sig anstrengelser for at ødelægge enhver orden og kulturværdi. De tyske tropper blev overalt af den overvejende del af befolkningen modtaget med jubel som befriere af et uudholdeligt tryk.

Ankommet til Dorpat meldte vi os tilbage hos divisions- og regimentskommandør. Med glæde fik vi at vide, at eskadronen to gange var blevet nævnt i hærberetningen. 30 husarer modtog Jernkorsets II. klasse, fem modtog I. klasse. Disse var; undertegnede, den utrættelige patruljefører Lt.d.R. Schramm, delingsfører Vzwm. Schuhmacher, Sergt. Lassen og Sergt. Weber, samt Sergt. Petersen, der havde stormet blokhuset i Sompäh. Med 20 til dels førsteklases erobrede heste, der på stedet erstattede de upopulære »krikker«, rykkede vi ud af Dorpat for at blive sendt til Vestfronten, hvor vi ville få stillet andre opgaver.

Under de store kampe ved Amiens oprettede eskadronen en kæde af melderyttere, hvoraf mange i dag ligger under det grønne græs. Kort efter måtte jeg, udnævnt til bataljonsfører, først i divisionen, senere i 1. Garde-Regiment z.F., tage afsked med eskadronen. Adskillelsen var dog kun fysisk, for den fælles gennemlevede tid dannede et bånd, der for altid vil binde 1. Eskadron sammen. Eskadronens ånd forblev uændret helt frem over krigens afslutning. Den vendte tilbage til garnison med bevidstheden om at den havde gjort sin pligt, og med viljen til at opretholde og videreføre ånden indtil den næste fremrykning begynder.

Indtil den 16. marts 1918 forblev 77 Res.Div. i øst. Den deltog i kampene foran Jakobstadt og i kampene til befrielse af Livland og Estland. Den 16. marts 1918 blev den transporteret til Altengrabow ved Magdeburg. Eskadronen kom i kvarter i Rosian. Den 31. marts fulgte videretransporten til Vestfronten, hvor den 20. april kom til indsættelse af divisionen i afsnittet mellem vejen Amiens – Peronne og Amiens – Roye ved Hangard.

Om opholdet i Altengrabow, transporten til Vestfronten og kampene i Hangard-skoven foreligger følgende beretning:

Efter 1. Eskadrons dristige fremstød under kommando af Grafen Culenburg fra Riga over Wolmar, Walk, Dorpat til Narva i slutningen af februar 1918, blev den anvendt som politienhed i de erobrede områder. Kort efter kom imidlertid ordren om forskydning til Vestfronten. I første omgang skulle 77. Res.Div. til øvelsesområdet Altengrabow, for her at blive gjort fortrolig med skyttegravskrigen i vest. Eskadronen blev underbragt i landsbyen Rosian. Mens de øvrige dele af divisionen var ivrigt optaget med nærkampe i øvelsesområdet, var vi overladt til os selv. I Rosian herskede der derfor i nogle få dage et muntret, fugtigt liv blandt os gamle landsknægte. Det blev ikke til noget med øvelser i håndgranater, hvorimod en stor del af eskadronen i »kuglestød« opnåede rekordresultater.

Påskesøndag blev eskadronen så endeligt indladet for turen til Vestfronten. Enkelte gamle krigere, herunder også Thomas Hansen, var stadig optaget af sport, ledsaget af den lille trompeter Stolze, der ledsagede ham med høje lyde fra sin violin. Som beordret var eskadronen allerede samlet til afmarch i tæt nærhed af »sportshallen« (foran et værtshus). Eskadronschef og også vagtmesteren lynede, men gav så øjeblikkeligt et har håndfaste husa-

rer til at sætte den, på grund af sin store udholdenhed, meget svækkede sports sejrherre« og »musikmester« Stolze op på deres heste. Havde de trofaste husarer udmærket sig i kamp med bolsjevikkerne udmærket sig, kunne man også give dem mulighed for at opføre sig på anden vis. Dette var takket være de »streng« foresatte. Det var forbi med »kuglestødning«, men da man kort efter satte over i trav, måtte delinkventerne hurtigt begynde ufrivillige øvelser i det fri. Først på hestevognen fandt de deres velfortjente »hvil«. Med en herlig fart gik der over Hildesheim, Hagen, Köln, Aachen og Herbesthal ved Liège ind i Belgien, som vi hurtigt havde passeret igennem. Den 2. april 1918 omkring kl. 22 blev vi udlosset i Athies ved Laon under torden fra luftværnskanoner og drøn af nedkastede bomber. Det var noget af en modtagelse! Tidligt på morgenen, solen var endnu ikke stået op, kom vi i kvarter på gårde ikke langt fra Laon. Byen lå konstant under beskydning fra tung fransk og engelsk artilleri. Ikke langt fra os stod også »Lange Heinrich«, der ofte og gerne jagede en skræk i Paris. Divisionens march langs Serre gik over Montigny og Montbreucourt, Noaillon og Catillon. La Fère var nu kun en stor ruinhob. I råkold regn gik det af os fra 1914 kendte Chauny og Guiscard, hvor det fjendtlige artilleri opdagede os. Vi marcherede videre gennem Nesle til Brie-sur-Somme. På vejen derhen så man på begge sider af vejen mange døde heste, enorme stabler af ammunition, udrustningsgenstande, sønderskudte biler, kanoner, cykler, nedstyrte flyvemaskiner. Der lå grav ved grav, granatkrater ved granatkrater. Den ene ødelagte landsby fulgte den næste, ikke et træ, ikke en busk var hel. Af engang blomstrende landsbyer var der dårligt sten tilbage. Et skrækkens billede. Det var slagmarken langs Somme. Vi red hen over den, så den og vil aldrig glemme den igen.

Efter at have overskredet Somme blev der bivueret ved Mons-en-Chaussee. Vi sov under åben himmel og forsøgte at lave os et tag af de mange bølgeblikplader, der lå rundt omkring. – Divisionen skulle indsættes foran Amiens. Hestene fik for en dels vedkommende gasmasker, som de roligt bar. Der blev rykket længere frem over Villers Carbonnel, Estrées, Fauconcourt, Harbonnier til Guillaucourt. Eskadronen lå 5 km bag forreste linje. Allerede ved indmarch i Guillaucourt faldt 3 mand og 30 heste fra infanteriet på grund af fjendtlige bomber. Om aftenen gav det naturligvis hestebøf.

Landsbyen blev kontinuerligt beskudt af fjendtligt artilleri. Fly fløj frem og tilbage i meget lav højde, altid i eskadriller. Allerede næste morgen skulle divisionen i stilling forud for et angreb! Målet var Amiens. For 77. Res.Div., der ikke kendte meget til kampe på Vestfronten, var det ikke en let opgave. Skyttegrave som langs Düna eksisterede ikke. Stillingen var kun krater ved krater med en smule pigtråd foran. I Guillaucourt var der kun gå huse tilbage, der endnu havde et tag. Man var glade, hvis man fandt en mur, hvor man kunne stille hesten i nogenlunde sikkerhed for det haglvejr af sprængstykker fra artilleriet, der hele tiden susede rundt. Gennem englændernes konstante beskydning blev et hus både her og der skudt sønder og sammen. Mangen en tapper infanterist blev levende begravet under ruinerne. I udkanten af landsbyen førte en jernbanelinje over vejen. Overgangen lå dagligt i timevis under kraftig beskydning fra tungt artilleri. Et ammunitionsdepot var placeret i nærheden af banegården. Uendeligt mængder af granater af alle kalibre var her stablet op. Kort bag udkanten af landsbyen stod der på banelinjen en tung jernbanekanon. Det var begge ubehagelige naboer, der tiltrak fjendens beskydning af os. I nærheden af jernbanen lå en endnu næsten hel kirke, der var indrettet til forbindeplads, og som var fuld af sårede. Af eskadronen var alle undværlige officerer, underofficerer og husarer sendt frem dels som ordonnanser, dels som transportgrupper til mad og ammunition.

Det var kontinuerlig storkamp. På gaderne kunne man se reparerende, erobrede kampvogne bevæge sig, mens de ventede på at blive indsat. På tidspunkter døde den fjendtlige beskydning ud, men så startede den igen med ny voldsomhed mod landsbyerne. Når de hylende granater igen kunne høres, trak alle sig tilbage, der ikke var involveret i kampene. Mure og kælder blev opsøgt. Fjendtlige fly kastede ikke kun bomber mod de stærkt belagte landsbyer, fløj også langt ned og beskød med stor dristighed alt, hvad der bevægede sig. Alle, der ikke var i dækning, blev ramt. Således faldt den 22. april ved middagstid en lang række heste fra en netop ankommet kolonne til pludseligt opdukkende fly.

Den 23. april besøgte flyverne os igen lige efter mørkefald. Man kunne høre deres buldrende motorer. Bomber faldt, huse styrtede sammen, her og der hørtes skrigene fra de begravede, så kammerater ile til for at hjælpe, hvor det var muligt. Så – hvad var det? En høj stikflamme steg mod himlen fulgt af enorme røgskyer. Så kom et frygteligt brag og det regnede med sprængstykker og hele granater ned over landsbyen. En bombe havde ramt ammunitionsdepotet, og nu røg det i luften med den ene eksplosion efter den anden. Det voldsomme lufttryk havde fået muren bag alteret i kirken til at styrte sammen. På den forhøjede del af alteret havde lægerne indrettet operationsborde. Der herskede her stor travlhed. Alle ville forbindes. Hårdt sårede skulle have lindring. Man vidste i eskadronen, at også Uffz. Callsen og få husarer var blevet såret i forreste linje og bragt tilbage. Sammen med den senere under Kapp-kuppet i Schleswig faldne, tapre Sergt. Scheel, gik jeg til kirken for at afleverer en flaske snaps fra eskadronschefen til de sårede kammerater. Vi havde også taget smørrebrød og andet med til forstærkning af kammeraterne. Som vi kom ind i kirken kunne vi se uroen. Lægerne, der i røgen og støvet dårligt

kunne løse deres svære opgave, var næsten magtesløse. Så skreg en eller anden på én gang: »Gas! Gas!«. Nu blev der et endnu større virvar, da der tilsyneladende ikke var gasmasker for hånden.

Ophidset snakkede nogle om det store depot af gasgranater bag kirken. Man havde taget røg- og støvskyerme, der kom ind gennem den ødelagte mur, for at være krigsgas. Lykkeligvis viste det sig, at det ikke var rigtigt. Lidt efter lidt faldt der igen ro over stedet, og de sårede fra midterskibet kunne bringes ind i de mere beskyttende sideskibe. Efter at den herfor ansvarlige læge havde forsikret os om, at vores sårede kammerater hurtigt ville blive transporteret væk, forlod vi kirken for at vende tilbage til hestene.

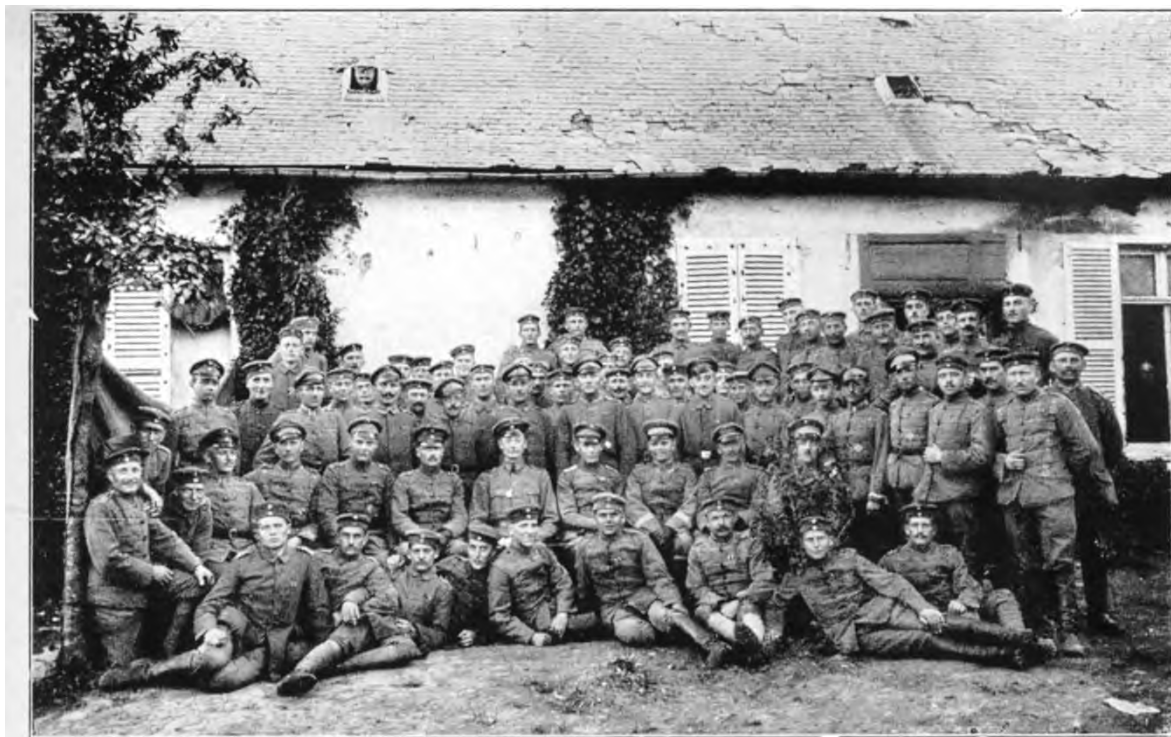
På trods af den kraftige beskydning, der stadig lå over byen, lykkedes det os at nå målet. Tab blandt hestene havde man ikke kunnet undgå, men heldigvis var skaderne for det meste af mindre art. Kun »Nachtigall« var hårdt medtaget. Et sprængstykke havde ødelagt dens venstre hofte. Ingen husar var blevet ramt.

Den fjendtlige trommeild langs fronten havde været grusom. Divisionen havde overordentlig store tab. Også ved eskadronen var de smertelige, da husarerne August Voss, Rudolf Krabbenhöft, August Petersen og Gefr. Hans Steen var faldet.

Den 1. maj 1918 blev 77. Res.Div. trukket ud. Det gik tilbage gennem Harbonnier, hvor vores Regimentskommandør, Oberstlt. v. Raszewski, som flere gange havde besøgt eskadronen under kampene, venligt hilste på os og udtalte sin ros for eskadronens tapperhed. Vi nåede Framerville, hvor vi kom i kvarter på en stor gård. Alle kunne igen ånde lettet op. –

Den 6. maj blev der på grund af en reduktion i organisation, af eskadronen afgivet 28 heste og en lang række underofficerer og husarer til artilleri- og infanterienheder. For ledelsen var det tungt at skulle træffe afgørelse om, hvem der skulle afgives. Mange trofaste kæmper, underofficerer og mandskab, blev til deres store skuffelse revet ud af det gode kammeratskab, de var kommet til at holde af.

77. Res.Div. blev endnu engang indsat langs Somme. Stillingskampen kom til at vare indtil den 4. juli 1918. Eskadronen lå i Lejr Nr. 9 på vejen mellem Propart og Froissy. Der blev tilkommanderet patruljer og ordonnansrytter til infanteriet, der hele tiden blev indsat i forreste linje. Besættelse af divisionens observationspost blev for det meste varetaget af Offz.Stellvtr. Gripp, da alle øvrige officerer var tilkommanderet infanteriet. Wm. Reimers afløste ham i dette. Rittm. Graf zu Eulenburg overtog den 16. juni 1918 kommandoen over III./I.R. 332.

1. Husaren 16 in Framerville Ende April 1918.

1. Husaren 16 nach Rückkehr aus dem Felde im Dezember 1918 auf Schloss Gottorp.

Zur Einnahme von Walk durch 1. Husaren 16 (Februar 1918).

Wiedersehen der Uffze. 1. Husaren 16 in Schleswig 1919 vor dem Schmid-Denkmal.
 Sitzend v.l.n.r.: Harder, Gripp, de la Porte, Aue, Bertram, Schumacher, Laffen, Bader.
 2. Reihe stehend: Scheel, Bendig, Schütte, Hansen (Thom.), Olm, Braasch, — ? —, Vollbehr, Rienau.
 Hinten stehend: Neumann, Johannsen.

Den 1. juli 1918 blev der rettet et luftangreb på Lejr 9. Som ved et mirakel skete det uden tab til 1. Eskadron; kun et par heste kom til skade.

77. Res.Div. blev den 2. juli afløst af 137 Inf.Div. Ulanen 16 overtog eskadronens funktioner. Graf zu Eulenburg returnerede til eskadronen.

Ad landeveje blev der forskudt over Cappy, Feuilleres til Allaines, Estrées, Chartemières til Breu. Her blev der indladet. Divisionen skulle indsættes mellem Meuse og Moselle. Eskadronen blev udlosset i Chambley og den 10. juli blev den indkvarteret i Waville, senere i Fleur Moulin ved Waville. Stillingskampene i dette afsnit sluttede med det store slag ved Thiaucourt, hvori eskadronen særligt var engageret, og modtog stor ros fra deres divisionskommandør.

Rittm. Graf v. Eulenburg blev den 15. juli forsat til 1./1. Garde-Regt.z.F. Oberleutnant d.R. Wolff overtog kommandoen over eskadronen. Han blev imidlertid snart efter forsat som fører for III./419. Eskadronen blev herefter overtaget af Lt.d.R. Lahusen (D.).

Den 12. september 1918 blev der beordret højeste kampberedskab, et tegn på, at det længe forberedte amerikanske angreb var begyndt. Med en sørgelig rest af husarer forblev de fleste heste under føring af Wachtmeister ved Fleur Moulin, som imidlertid kort efter blev ramt af en fuldtreffers. Til alt held blev ingen ramt, kun enkelte heste blev såret.

Begivenhederne i dagene omkring Thiaucourt blev fastholdt i den dagbog, den daværende knapt 18 år gamle krigsfrivillige Gravenhorst, førte. Heri skrev han blandt andet:

12. september 1918. Tidligt kl. 1 begyndte en kraftig trommeild i mod hele Mihiel-buen. Snart efter kom ordenen til at sadle op. Sammen med endnu to mand skulle jeg til R.I.R. 257 som ordonnansrytter. Kl. 0330 gik det løs. Først til Rembercourt. Det gik lige! Så videre til Jaulny, hvor de allerede gik hårdt til, og der allerede lå flere døde. Fra brigaden fik vi ordre til at over Thiaucourt at ride til Euvezin. Vi startede da også afsted. Vores gamle Thiaucourt var dårligt til at genkende. Der var dårlig stadig sten på sten, og kældrene var fulde af civile. Vi stillede vores dampende heste i en dyb, stejl slugt. En mand blev tilbage ved de stadig meget opskræmte heste, mens vi to andre fortsatte til fods, da der ikke kunne være tale om at ride videre. Vi var kun med besvær nået så langt. – En forbandet heksekedel! Til højre og venstre bragede det. Over Ruoff-lejren, over den flotte kirkegård og regimentets kommandostation kunne jeg se den perfekt virkende amerikanske ildvalse arbejde sig fremad. Lejren var allerede besat af fjenden, som var brudt igennem længere til venstre ved regimenterne 419 og 332. Vi havde til ingen nytte forsøgt at nå frem.

Efter en smule tøven – vi havde jo ikke opfyldt vores opgave – gik det kravlende tilbage. Så fik det igen i trav og galop gennem ilden tilbage til Jaulny og brigaden. Det var ikke muligt at komme igennem landsbyen, ilden var morderisk. Jeg red derfor forbi Jaulny ad bakkerne til venstre for Rupt de Mad. Så drejede sig om at slippe igennem Rembercourt! Den ene tunge granat efter den anden landede her. Vejen var i hele sin bredde revet op, huse lå i ruiner, men vi måtte alligevel »igennem«! I strakt galop tik det som lynild gennem landsbyen. Og så hurtigt tilbage til eskadronen. Så kom også brigadestaben kørende i biler, og Graf Fink zu Finckenstein forbød os, igen at ride frem, da der her ikke var mere at redde. Jeg havde dårligt taget sadlen af min hest, før jeg blev kaldt tilbage til greven. Han bad mig alligevel igen at ride til Jaulny, for her i kommandostationen at hente nogle vigtige, efterladte sager. Jeg kunne ikke sige nej, altså fat i en frisk hest og med noget blandede følelser gik det så fremad igen. Kammerat Köpke fulgte med.

Rembercourt lå stadig under den mest voldsomme beskydning. Igennem i galop! I dalen langs Rupt de Mad stod to store halmstakke. Hurtig hertil, hvor vi bandt vore heste til et hegn mellem de to stakke. Her stod de i nogenlunde sikkerhed. Så videre til fods. I spring går det fra hul til hul, over floden til den store vej på den anden side. Så kunne vi imidlertid ikke komme videre, hvis ikke vi ville slås ihjel med det samme. Altså op ad den stejle skråning, gennem pigtrådshegn og træstammer og gennem markerne. Jager- og infanterifly skød efter os, lige så snart de fik øje på os. Efter manganen en frem og tilbageløb, nåede vi alligevel omkring kl. 13 frem til kommandostationen. Den lå vel 200 meter til venstre for Jaulny i en klippehule. De glemte effekter kunne vi ikke finde, kun kort, som jeg stak til mig. Rundt om lå der officersoppakninger og levnedsmidler. Jeg forsynede mig rigeligt med cigarer, for brigaden ville næppe igen vende tilbage hertil.

Vi måtte nu forsøge at nå tilbage til brigadens stabskvarter i Jaulny. Det kunne jo være, at de savnede effekter var taget med hertil. Artilleribeskydningen var stadig så vanvittig, at vi blev i klippehulen et stykke tid. Så pludseligt blev det roligt! Næppe et skud faldt mere. Vi ville nu hurtigt ned i byen og steg ned ad slugten. Så pludseligt – bang, bang, bang-bang-bang! – Tæt foran os kom den amerikanske skyttelinje med maskingeværer. Der var ingen tid at spille. I huj og hast gik det tværs igennem, mens karlene bag os bragede løs. I vinmarkerne var vi til en vis grad dækket, men disse lå under artilleri. Med mange huller i jakke og bukser, men heldigvis uden selv at være ramt, nåede vi tilbage til hestene. Infanteriflyene var grimme! Som rovfugle slog de ned over en. I Rembercourt var alt dødt. Ikke en levende sjæl. Kun døde soldater, civile og dyr. Hos generalen aflagde jeg melding og afleverede kortene. Han takkede mig og lovede mig et Jernkors I. klasse.

På samme gik det andre patruljer. Divisionens observationspost i tårnet ved Vieville under Offz. Stellvtrs. Gripp måtte rømmes på grund af de angribende amerikanere. Alligevel kom meldinger herom i rette tid til divisionen, der kunne træffe de nødvendige forholdsregler. Inden de kunne nå tilbage til deres heste, fik Gripp, Sergt. Webner, Husar Möller og Kriegsfreiwilliger Gravenhorst til opgave at trænge frem til Rembercourt og Jaulny og her fastslå den amerikanske linje.

Gravenhorst skriver herom:

Først gik det igen til Rembercourt. Højderne langs Rupt de Mad var imidlertid allerede besat og vores 257'ere ydede endnu svag modstand. Af 149'erne og 332'erne var intet at se. De amerikanske og britiske fly faldt som vilde over vores arme infanteri, der stadig holdt stand. Artilleri havde vi ikke mere, kun to lette kanoner. de øvrige stod fremme ved Thiaucourt, hvor amerikanerne allerede var nået frem. Det gik nu gennem de amerikanske linjer forbi Rembercourt og langs la Fontaine-skoven til Tauboncourt Ferme. Her stødte vi på

amerikanske soldater. Vores opgave var løst, og kunne begynde turen tilbage. Vi havde hverken se tysk infanteri eller andre tyske soldater på en strækning på 8 km bredde og 7 km dybde. Havde det amerikanske infanteri presset hårdt på, ville de med kun få tab være marcheret helt frem til grænsen. Efter to timer lykkedes det os at vende tilbage til divisionskommandøren. General Adams var meget tilfreds med i de mindste at få meldingerne, for hans infanteri havde endnu ikke ladet høre fra sig.

77 Res.Div. blev under kampene ved Thiaucourt fuldstændig revet fra hinanden. Af 16. Husaren faldt Oblt. Wolff som bataljonsfører og fire husarer i fangenskab. Vzwm. Rosenthal og Husar Kuck blev såret af sprængstykker.

Den 12. september samledes eskadronen i løbet af eftermiddagen og marcherede i det tiltagende mørke over Waville, gennem vinbjergene ved Gorze og Anzig til Ars-sur-Moselle, hvortil den nåede ved daggry. Alle var dødtætte, både mænd og heste. Med en hånd på tøjlerne, lænet op ad en mur, forsøgte alle så godt som muligt at få lidt søvn. Ved daggry blev der indkvarteret i Ars, og nu kunne alle først rigtigt få det velfortjente hvil. Nye indsatte enheder holdt amerikanerne i skak. Allerede den 14. september blev alarmen afblæst. 30 mand af eskadronen red med de sørgelige rester af division under Oberstleutnant Haun til Pont-a-Mousson, for her at komme de betrængte enheder til hjælp.

Den 17. september blev 77 Res.Div. trukket helt ud og trukket tilbage til området ved Hagendingen [Hagondange]. Her blev den opløst og slået sammen med 10. Inf.Div.

1./Hus. 16 overgik til 214 Inf.Div. (Generalmajor Maerker) og fik den 28. september ordre til at marcherer i retning af Mons. Efter en herlig, næsten fredsmæssig march gennem etapeområder, blev 214 Inf.Div. område nået den 12. oktober 1918. Over Mons – Valenciennes blev der fortsat til Helesmes, hvor der blev slået kvarter. Den hidtidige divisions-kavaleri, 3./Schw. Reiter-Regt. 1 blev den 14. oktober afløst af 1./Hus. 16. Da Lt.v. Scheel blev forsat, blev kommandoen over eskadronen overtaget af Lt. v. Raszewski.

214 Inf.Div. befandt sig under tilbagetræknings kampe. Patruljer fra eskadronen holdt føling med fjenden. Herunder udmærkede sig Lt.d.R. Lahusen (D.), Lt.d.R. Schramm, Vzwm. Schuhmacher og Sergt. Petesen. Patrulje Petersen red frem til 50 meter foran englænderne, og kunne trods kraftig beskydning, vende tilbage uden tab. Enkelte heste, som styrtede, blev ingen indfanget.

I den forreste linje gik de hårdt for sig. Generalmajor Maerker befandt sig kontinuerligt i forreste linje. Hele tiden ankom nye enheder for at udfylde de opståede huller i linjen. En dag kom flere store lastbiler med resterne af en infanteribataljon, hvis fører var den tidligere eskadronschef, Rittmeister Will (Carl). Lyn hurtigt blev alle i landsbyen tilstedeværende husarer trommet sammen, alle ville igen møde deres Carl Will. Også den tapre bataljons-kommandør blev næsten overvældet af glæde. Mon han igen ville gense sin eskadron? Hans bataljon skulle indsættes. Infanteristerne bekræftede over for husarerne, at de ikke kunne have fået en bedre fører end netop deres ritmester. Også de ville gå gennem ild og vand for ham. Hurtigt blev hans hest »Oberon«, der stadig befandt sig ved eskadronen, sadlet op, og fulgt af eskadronen, red den elskede ritmester gennem landsbyen frem mod forreste linje. Opmuntrede, men alligevel med triste tanker, vendte eskadronen tilbage. Der rasede hårde kampe – ville ritmesteren komme godt igennem? – I de næste dage stillede eskadronen flere opklaringstroppe ved Slottet Seebourg. Sammen eller på skift rykkede Lt. Lahusen, Schramm, Sergt. Webner, Utfz. v.d. Osten-Sacken frem og hentede vigtige oplysninger.

den 10. november nåede os ved grænsen ved Doiceau de lykkelige nyheder om revolution i Tyskland. Mange en husar lød tårerne ned over de vejrbidte kinder. De var uforståeligt, at man på den måde havde forrådt os! Divisionskommandøren lod den følgende dag eskadronen samle foran divisionens stabskvarter. Han henviste til den alvorlige situation, betonedede tapperhed, præstationer og den forbilledlige disciplin hos husarerne, der overalt i vanskelige situationer havde gjort deres pligt.

Tilbagetoget fik over Liège, Eupen-Malmedy til Köln. Her blev eskadronen en sidste gang alarmeret. Der blev i Köln frygtet optøjer, der dog ikke kom til udbrud.

Efter få dage marcherede eskadronen over Rhien gennem Rhinlandet til Westfalen. 214 Inf.Div. skulle opløses ved Paderborn. Den 8. december 1918 blev eskadronen af divisionskommandøren, von Salzkotten, aftrådt til garnison. Efter en march på dagligt 45 km, blev Schleswig nået den 20. december.

2. Eskadron

Eskadronen blev den 19. november 1916 på ordre fra Armee-Oberkommando Scholz overført som division-kavaleri til 78. Res.Div. under General v. Stolzmann, der lå i Illuxt afsnittet. Den lå vinteren i 1916-1917 i O.U. denefeld i omegnen af Bewern, hvor den kunne fortsætte uddannelsen i ridning og kamp til fods, og var ligeledes anvendt som melderyttere under divisionens operationer mod fjendtlige stillingsafsnit. Den 16. april 1917 blev den med divisionen transporteret til Elsass i området ved Mulhouse, hvor den overtog bevogtningen af grænsen til Schweiz i rummet Wolschweiler – Glashütte – Viedertal. Efter 20 dage blev den igen trukket ud af denne bevogtning og mellem den 13. og 15. maj fulgte transport med tog fra Bartenheim til Marle. Herfra rykkede eskadronen til Voyenne.

78 Res.Div. blev indsat til afløsning af 211 Inf.Div. i »Siegfried-stillingen« foran linjen Lizy – Anizy Pinon – Baudesson og kom i stilling nordvest for Chemin des Dames.

Eskadronens officerer var for det meste afkommanderet til infanteriet og Offizierstellvertreter Ulrich og Segner var indsat i observationstjeneste i kamplinjen. Vizewachtmeister Fabricius og andre underofficerer udførte ofte særtjeneste. Den næste måned bragt ud over kommandotjeneste ved fronten ingen kamphandlinger. Den 9. august blev eskadronen med tog transporteret fra Laon til Nouillon og kom i kvarter i Duzey. Den næste måned bragte flere skift af kvarter. Eskadronens indsats begrænsede sig almindeligvis til afgivelser af kommandoer til fronten (Division-observationsposter og ordonnansryttere) og til gendarmeri-opgaver bag fronten.

Under stillingskampene og forsvarskampene ved Verdun mellem 12. august og 11. oktober 1917 blev 78. Res.Div. anvendt som indgrebs-division og som reserve for den øverste hærledelse i afsnittet Vaux. Husarerne fra 2./Hus. 16 fik her ofte lejlighed til at bevise deres pålidelighed og mod.

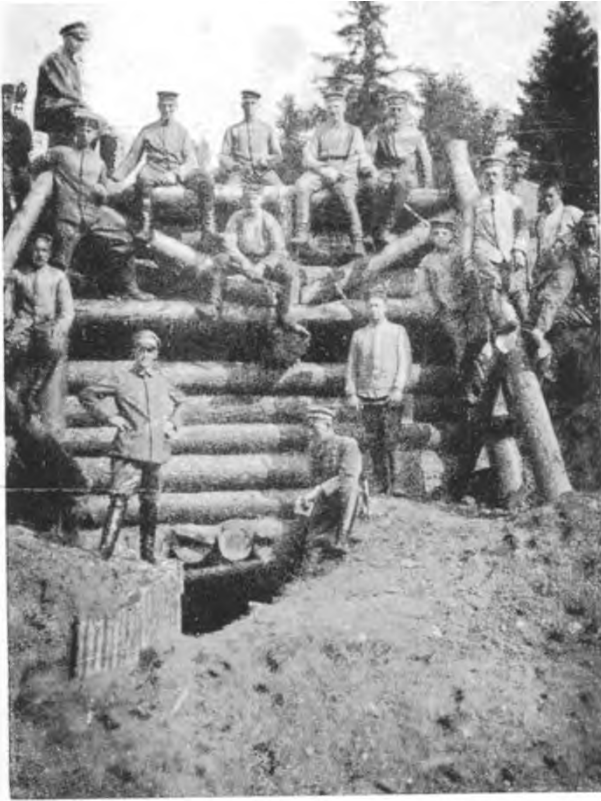
Den 30. november 1917 kom 78 Res.Div. under kommando af Armee-Abteilung A. Den 15. december blev den flyttet til Chambley området på venstre side af Meuse.

Mellem den 17. december 1917 og 14. maj 1918 deltog 78 Res.Div. og dermed 2./Hus. 16 i kampene mellem Meuse og Mosel i Thiaucourt området. I april og maj 1918 lå eskadronen i »la Chaussee«.

Den 1. maj 1918 blev Rittmeister Werde forsat som bataljonskommandør til 4. Armee, mens Rittmeister d.R. Kellinghusen (J.) den 14. juni overtog kommandoen. Mod slutningen af maj blev eskadronen med jernbane flyttet fra Mars-le-Tour til området syd for Laon. Divisionen lå i reserve for den øverste hærledelse i Heeresgruppe Kronprinz område bag 7. Armee. Under stillings- og forsvarskampene ved Ourcq ydede eskadronen god præstation med dens opklaringspatruljer og fik velfortjent ros af dens foresatte.

Den 22. juni 1918 blev Sergt. Fischer hårdt, Lt. Heinrich, Sergt. v. See og Gefr. Boysen lettere såret i forreste kamplinje ved La Croix. Sergt. Fischer døde af sine sår allerede næste dag og blev begravet på kirkegården Satilly.

I juli var der forhøjet kampberedskab. Den 18. juli overtog Rittmeister d.R. Kellinghusen (J.) kommandoen over I./Inf.Reg. 260. Da han kort efter blev lettere såret, returnerede han igen til eskadronen, indtil han den 20. juli blev afkommanderet til føring af III./Inf.Regt. 260.

2. Husaren 16 beim Stellungsbau an der Düna 1916.

Gendarmerie-Patrouille 2. Husaren 16.
Johannsen, Jensen, v. See.

Unteroffiziere 2. Husaren 16.
V. l. n. r.: Sergt. Holm, Utffz. Brekenfeldt,
Sergt. v. See, Utffz. v. Raszewski, Sergt. Petersen.

Ortsunterkunft Denensfeld 2. Husaren 16.
Links Rittmstr. Wrede.

2. Husaren 16 abmarschbereit (6. 4. 17), ganz rechts Rittmstr. Brede.

Von Patrouille zurück, 2. Husaren 16, in der Mitte sitzend: Vzwm. Fabricius.

Den 8. august overgik eskadronen til 18. Res.Div, marcherede til la Bassée og afløste den 21. august 3. Res.Hus. 6 ved Chapelle. Uffz Neurath blev den 23. august hårdt såret. Mod slutningen af august kom eskadronen i kvarter i Chemy og blev den 7. september transporteret fra Seclin-Bouchain til området ved Cambrai.

Gefr. Hinrichs blev såret som ordonnansrytter ved R.I.R. 31. Under en patrulje i forreste linje under Vzwm. Fabricius den 11. oktober 1918 faldt den til staben ved 18. Res.Div. tilkommanderede Gefr. Holsten. Gefr. Sohrt blev den 26. oktober såret ved R.I.R. 83. I oktober 1918 opstod en lang række tilfælde af influenza.

Den 10. november 1918 blev eskadronen underrettet om våbenstilstanden i Fontaine-le-Evêque. den 24. november overskred den den tyske rigsgrænse og kom i kvarter i Montjoie. Den 1. december blev rhinbroen ved Köln overskredet, og herfra gik det ad landevejene gennem Rhinlandet, gennem Westfalen og Hannover i retning af garnisonen i Schleswig, der blev nået juleaften 1918.

2./Hus. 16 krigsdagbog er efter opdelingen af regimentet ført meget kortfattet. Der mangler enhver skildring af enkeltheder. Desværre foreligger der ingen personlige beretninger. Derfor er det her umuligt i detaljer at beskrive eskadronens indsats og så værdigt, som det eksempelvis er sket med 1. Eskadron. Ved at læse dagbogen får man imidlertid det indtryk, at også 2. Eskadron til enhver tid stod sin mand, hvor det hed »storkamp«. Fra beskrivelser af indsatsen af 78 Res.Div. og 18. Res.Div. fremstår, at eskadronen var indsat i alle brændpunkter, og ydede en indsats der fuldt ud kan sidestilles med de øvrige eskadroner.

3. Eskadron

den 21. november 1916 kl. 17 ankom eskadronen til Soly-Ost efter at den var rykket ud fra Düna-stillingen. Den kom i kvarter i Gaisi og Rudeli. Samtidig overgik den under kommando af den nye enhed, 79 Res.Div. Tjensten begrænsede sig her til opstilling af patruljer og af indre tjeneste.

Den 4. december blev eskadronen beordret til banegården og her indladet. Denne dag afgik divisionen fra III. Res.Korps, som den hidtil havde været underlagt. Transporten gik over Wilna, Grodno, Bialystok, Warszawa, Kalisch til Lissa, som blev nået den 7. december. Herfra gik det videre over Cottbus, Leipzig, Sangershausen, Paderborn, Aachen, Liège, Bryssel til Ascq, hvor eskadronen den 8. december blev udlosset. Til indsættelse i forreste linje kom det ikke. Månedens blev i hovedsagen anvendt til indre tjeneste. Julefesten kunne afholdes i ro. den 29. december blev eskadronen inspiceret af H.Exz. General der Infanterie von Bacmeister. I hovedsagen blev der i den næste tid primært forrettet jernbanebevogtning og ordonnans ridninger.

Den 26. januar 1917 blev divisionen afløst i dens hidtidige stillinger og overgik til VI. Res.Korps. Den næsten måned bragte kun ringe kampaktivitet og blev hovedsageligt bragt til opstilling af mange forskellige kommandoer. Mandskabet blev uddannet i gasmasker og brugen af håndgranater.

Vzwm. Clausen fastholdt i sin dagbog nogle oplevelser i denne periode:

27. februar 1917. Afmarch til Lauwin-Planque. Forbliver her til den 8. april.

Under mit ophold i Lauwin-Plawue havde jeg kvarter ved en skolemester. Vi havde her næsten dagligt luftkampe, da *Staffel Richthofen* lå i nærheden. Også i vores landsby lå en eskadrille. Dette medførte naturligvis også, at vi også hver nat havde besøg af engelske fly, og at der blev kastet bomber over os. Ved nattetid et interessant skuespil. Flyene var ret dristige og fløj kun lige hen over hustagene. En dag, hvor jeg skulle ride til Hennin-Liétard, hørte jeg over mig maskingeværild. Det varede heller ikke længe, før et engelsk fly gik ned. I Galop red jeg hen, men kunne imidlertid ikke forhindre, at flyverne satte deres fly i brand. For mig var det en mærkelig følelse at rede frem til flyverne. De havde to maskingeværer, jeg var ubevæbnet. Nå, besætningen glædede sig vel over at komme i fangenskab, for flyverne havde veltilfredse ansigter og gav mig hånden til velkomst og et »Good by!«. den tyske flyver, det var *Richthofen*, kredsede over mig indtil de andre soldater nåede frem. Senere kom *Richthofen* selv og fortalte, at det var hans sejr nr. 40.

Den 16. februar overtog Rittm. v. Lattorff kommandoen over III./R.I.R. 262.

Under et skansekommando hos pionererne faldt den 1. april 1917 Gefr. Bösel. Han blev begravet på kirkegården i Acheville. Gefr. Höschel blev samme dag lettere såret.

Den 1. april bragt noget af en afveksling, specielt på grund af fjendens (englændernes) øgede kampaktivitet. Særlige krav til koldblodighed og tapperhed hos mandskabet krævedes under indsættelsen af divisionens opklaringsgrupper, hvis opgave det var, under kampe at følge fjendens bevægelser, og hurtigt melde enhver fremrykning direkte til divisionen. Disse patruljer kostede også mange ofre. Således faldt den 9. april ved en opklaringspatrulje, der fulgte et modangreb ved infanteriet, Unteroffizier Jürgensen og Scholten. Gefr. Rott og Hus. Keitel, der i særlig grad havde udmærket sig under dette modangreb, modtog Jernkorset II. Klasse.

Af de udsendte patruljer bragte Lt. v. Raszekski (Th.) sammen med Sergt. Höhle og seks husarer, vigtige meldinger, som blev sendt fra korpsets observationspunkt.

Opklaringspatruljerne udførte fremragende arbejde under slaget ved Arras og de hårde kampe på Vimy højderne i dagene 9. til 12. april. Trods den voldsomme artilleriild, der ødelagde alle telefonforbindelser, viderebragte de vigtige meldinger til de højre stabe. Gefr. Möller, der herunder i sær udmærkede sig, modtog Jernkorsets II. klasse. Opklaringsgruppernes arbejde begrænsede sig i hovedsagen til rummet omkring Bailleul. Eskadronen selv stillede ikke længere et beredskab, da underofficerer og mandskab måtte fordeles på talrige enkeltkommandoer. Den 12. april blev 79. Res.Div. trukket ud bag 4. Armee. Den 15. april kom eskadronen i kvarter i Bavichove. De enkelte kommandoer kom efterhånden tilbage til eskadronen. Foruden den fortsatte opstilling af kommandoer, anvendtes resten af måneden til uddannelse og indre tjeneste. 1. maj kom 79 Res.Div. under kommando af 6. Armee-Gruppe Aubers. For eskadronen betød det endnu et kvarterskifte. 2. Maj var den i Haubourbin, få dage senere i Noyelles. Den 10. maj faldt Kriegsfreiwilliger Gefr. Boysen til en granatfuldtræffer. Han begravdes på militærkirkegården i Fournes. Månederne maj og juni forløb temmelig ens. Det kom ikke til indsættelse af eskadronen, da mandskab og underofficerer til stadighed var afkommanderet til enkeltkommandoer.

Lige så roligt forløb måneden juli, da 79 Res.Div. som reserve for hærgruppen blev trukket ud af fronten. 31. Juli begyndte transport til Thourout. Eskadronen fandt anvendelse i Flandern ved Staden, Langemark og Roulers. I slutningen af august blev disse områder forladt og divisionen indsat i St. Quentin området. Den 19. september overtog Oberleutnant von Bötticher kommandoen over eskadronen. De næste måneder bragte heller ingen nævneværdige episoder. Sådan gik året 1917.

Abtransport gefangener Amerikaner, 2. Husaren 16.

3. Husaren 16 in Tourcoing 1914.
Klett, Lange, Görler,
Bzw. Rohde, Tromp. Goede.

Rest der Patrouille Groh auf Bolann, 3. Husaren 16.
Buch, Wichmann, Neu (+).

Verleihung der österr. Tapferkeitsmedaillen Juli 1916, 3. Husaren 16.

Stab Husaren 16 in Meshegeli an der Düna 1915/16.

Husar Petersen VI,
1. Husaren 16, † 25. 4. 1918,
Hangardwald.

Gefr. Naeve,
† 9. 6. 1915, Dyrwiani.

Wachtmstr.-Quartier 4. Husaren 16.
Firjahn, v. Staa, Strohmeyer, Kettler, Clausen.

Også de første måneder af året 1918 forløb roligt for eskadronen. I februar 1918 blev Vzwm. Clausen og 5 husarer afkommanderet til R.I.R. 263 som ordonnans-ryttere. Altid helt fremme ved infanteriet, og ofte endda foran disse, overlevede Clausen og hans husarer de heftigste kampe. To af hans brødre var faldet ved infanteriet, mens han selv blev forskånet.

Med starten på forårsoffensiven i Frankrig i slutningen af marts, blev kravene til de enkelte kommandoer, specielt opklaring og observationskommandoer, forstærket. Kvarterer blev ofte flyttet, tit i lejre i skov.

Fahnenjunker v. Zychlinski blev den 10. august 1918 som ordonnansrytter ved infanteriet, såret ved Fresnoy.

Den 17. august blev Gefr. Ehlers såret af to geværskud. Gefr. Ratjen blev den 15. september 1918 ved Levergies hårdt såret af sprængstykker, mens han stod på divisionens observationspunkt. Gefr. Rohawedder blev den følgende dag såret af geværskud ved Mericourt.

Under den generelle tilbagetrækning, som startede i november, måtte eskadronen hovedsageligt indsættes til bevogtning af proviantdepoter. I begyndelsen af december blev den tyske grænse krydset. Den 16. december blev eskadronen indladet i Erntebrück, og nåede den 21. december 1918 tilbage til Schleswig.

4. Eskadron

Eskadronen blev den 15. november 1916 underlagt 80. Res.Div. Med tog forskød den over Rasiwilischki – Koschebary – Wilna til Lyntupy og nåede herfra divisionen ved Marocz-søen. Her overtog de dækningen af søen fra Kavallerie-Abteilung 80, som herefter blev opløst. Den 23. december blev eskadronen, stadig underlagt 80. Res.Div. igen indladet og nåede over Königsberg – Stettin – Hamburg – Køln – Aachen Mezières – Charleville til omegnen af Douai. Juleaften blev tilbragt i Eydtkunen.

Divisionen forblev her til den 18. januar 1917 til disposition for den øverste hærledelse. Eskadronen var i første omgang indkvarteret i Vred, hvor den blev uddannet i ordonnans-tjeneste, i kamp til fods og håndgranatkamp. Der måtte ydes en særlig indsats til hestene, hvoraf op til 50 % led af skab. Mellem den 18. januar og 7. juli 1917 var divisionen indsat som stillingsdivision underlagt Heeresgruppe Kronprinz Rupprecht, først under A.O.K. 6 i området ved Dourges, senere under A.O.K. 4 i omegnen af Hooglede i Flandern, mens den til sidst en kort overgang var hærresterve ved Sedan. Eskadronen var i dette tidsrum placeret i Seclin, Templux, Dourges, Rambeaucourt, Celles, Qoudenarde, Hooglede, Roches og St. Menges. Den udførte ordonnans- og gendarmeri tjeneste. Patruljer af udvalgt personel var som opklaring indsat i forreste linje og opnåede gode resultater.

Den 20. juli 1917 blev 80. Res.Div. underlagt Heeresgruppe Deutscher Kronprinz, hvor den blev anvendt som indgrebsdivision i Verdun området i forbindelse med 1. bayrischer Armeekorps, XXVI. Res.Korps, V. Res.Korps og XVI. Armeekorps. 4. Eskadron blev underbragt i Vilers-de-Rond og fra 15. august i Jametz. I denne periode havde eskadronen den ære, endnu engang at være underlagt dens gamle divisions-kommandør

Exz. v. Garnier. Nu som fører for V. Res.Korps gav han udtryk for, at det var ham en stor glæde igen at hilse på hans 16. Husaren fra den store tid i 1914. den 20. august blev en sergeant og 3 husarer såret, men hvis navne ikke fremstår af krigsdbogen. Den 4. september flyttede eskadronen til Othe og fra 10. september indkvarteret i Croix-aux-Bois.

Den 17. september skiftedes der endnu engang kvarter, denne gang til Sugny, hvor eskadronen forblev indtil begyndelsen af oktober. Særlige begivenheder i denne periode fremgår ikke af krigsdbogen. Den 4. oktober overgik 80 Res.Div. til Gruppe »Aronnen« (3. Armee, Heeresgruppe Kronprinz). Den næste tid gik generelt med opstilling af kommandoer, gendarmeritjenste og høstarbejde bag fronten. Oktober tilbragte eskadronen i kvarterer i St. Georges, hvor den forblev gennem november og december.

Heller ikke 1918 bragte ændringer. 80. Res.Div. forblev i det hidtidige afsnit »Teifland«. Eskadronen stillede divisionens observation. Derud over blev den anvendt som ordonnansryttere, vejpoliti- og gendarmeritjeneste. den 24. januar returnerede samtlige kommandoer tilbage til eskadronen. den 25. blev divisionen trukket ud til uddannelse bag Gruppe »Py«. Under uddannelsesperioden blev der til alle stabe ned til bataljonsniveau opstillet ordonnans-kommandoer. Eskadronen blev yderligere uddannet i skydning, patrulje- og meldetjeneste. Den 21. februar blev divisionen indsat i de østligste divisions afsnit under Gruppe »Argonnen«. den 23. kom eskadronen tilbage til de tidligere kvarterer i St. Georges. Imidlertid blev divisionen allerede den 16. marts igen trukket ud, denne gang til videreuddannelse bag gruppe Perthes. I slutningen af marts flyttede divisionen fra det hidtidige indkvarteringsområde over til 18. Armee. I den næste periode skete der hyppige skift af kvarterer. Eskadronen blev primært anvendt som vejpoliti. Resten af eskadronen blev under Leutnant v. Koch trukket frem til divisions kommandostation. Også i april måned bragte mange frem- og tilbagemarcher. Den 4. april blev der forskudt, og den 6. april kostede eskadronen fire sårede. Den 21. april afløste 80. Res.Div. den bayriske 14. Inf.Div. og kom under kommando af Gruppe »Prosnes« (Heeresgruppe Kronprinz). Den 1. maj blev den hidtidige eskadronsfører, Rittm. v. Ahlefeld, efter ordre fra 80. Res.Div. forsat som fører for II./Res.Inf.Reg. 264. Lt. Credner overtog midlertidigt kommandoen over eskadronen.

Håbet om, at den gamle chef for eskadronen, der allerede mellem 4. og 18. december det foregående år havde været afkommanderet som bataljonskommandør ved R.I.R. 264, ville returnerer herfra, blev desværre ikke opfyldt. Han forblev til krigens slutning fører for en infanteri-bataljon. Det var et smerteligt tab for eskadronen! Rittm. v. Ahlefeld havde allerede været fører for eskadronen i garnisonen i fredstid. Han var på en sjælden måde vokset sammen med eskadronen. Han var ikke kun foresat og fører, han var også for hver enkelt en rådgiver og vej i alle spørgsmål udenfor tjenesten. Dette hul kunne ingen igen udfylde. Alle - Officerer, underofficerer og mandskab – kom smerteligt til at savne deres agtede og elskede eskadronschef fra det øjeblik, han forlod dem.

Den 21. maj blev en husar såret, og den 9. juni faldt Gefr.d.R. Jepsen.

De næste måneder juni og juli bragte endnu engang ingen særlige episoder. Eskadronens kvarterer var i denne periode Perthes og mod slutningen af juni »Nassauer« lejren, hvor eskadron forblev indtil slutningen af juli.

I juli måtte eskadronen stille talrige opklaringspatruljer, der kontinuerligt skulle holde divisionen underrettet om frontens forløb under kampene. Denne fortsatte tjeneste stillede store krav til dem, der var indsat heri. Indsatsområdet lå næsten hele tiden under kraftig fjendtlig artilleriild. Telefonforbindelser var for den overvejende dels vedkommende ødelagte, så meldinger hovedsageligt måtte bringes tilbage til fods eller, hvor der var dækningsmuligheder, på hesteryg. En beskrivelse af denne tjeneste fremgår af en beretning fra Leutnant d.R. Goverts:

Opgave: Spejdergruppen fik den 14. juli til opgave om morgenen på angrebsdagen (15. juli), kort efter at infanteriet havde sikret Cornillet-bakken, at sætte sig fast herpå og observere.

Den skal ad hurtigste vej til division melde om forløbet af infanterikampen, fjenden og eget artilleris indsats, tilstande og beskydning af adgangsveje. Spejdergruppen skal med telefon forbinde sig med [arme-] Gruppens meldepunkt, og udrustes til dette formål med et kavaleri-telefonapparat og 2.500 meter hærkabel. Spejdergruppen bliver af hensyn til mobilitet, indsat til hest. Forplejning til to dage, nødrationer og rationer til tre dage udleveres.

Opklaringsresultater: 6 meldinger, der alle med en enkelt undtagelse, nåede division. (En telefontilslutning var ikke mulig på grund af den kraftige beskydning af de bageste områder).

Forløb: Den 15. juli kl. 0450 havde vores infanteri angrebet. Kl. 9 ankom spejdergruppen til Nanroy. Adgangsveje lå under kraftig artilleriild. Heste efterladt med tre mand lige nord for Nauroy. Lt.d.R. Goverts med Sergeant Rudolph og husar Festersen frem som observationspost. Posten oprettede først forbindelse med Gruppe-observationspunkt for Gruppe Gontard på Gruppens meldepunkt. Så fortsatte den til Cornillet-bakken til observation. Der oprettes ligeledes forbindelse til et infanteri-regiments kommandostation. Kl. 11 kunne første melding sendes afsted. Omkring middagstid blev den fjendtlige artilleri voldsommere. Alt andet fremgår af meldingerne. Om aftenen red spejdergruppen tilbage og gik i bivouak i et skovstykke 1½ km nord for Nanroy. Hestene måtte sendes tilbage til Epoye for at blive vandet.

16. juli: Kl. 0500 gik spejdergruppen frem. Hestene placeres på nordskrånningen af Cornillet-bakken i en gammel tysk stilling. Lt.d.R. Goverts gik med observationsposten igen frem på bakken. Herfra observeredes ildforberedelsen og det tyske angreb kl. 11. Kl. 12 posten fordrevet af heftig fjendtlig artilleriild, og opholdt sig indtil kl. 14 sammen med hestene. Om eftermiddagen igen to timers observationer. Da situationen ikke havde ændret sig, besluttede føreren sig til at returnerer til division for at få nye ordre. Kl. 17 red gruppen bort fra Cornillet og nåede kl. 19 til eskadronen ved Pont Faverger. Kl. 1930 aflagde føreren melding ved division.
Sign. Goverts, Leutnant d.Res.

Melding 1 via meldepunkt ved 3. Garde-Division. Afsender: Spejdergruppe Goverts, 4. Eskadron Husaren
16. Sendt fra: Kommandostation Landwehr-Infanteri-Regiment. 15. juni, kl. 1100:
Til 80. Reserve-Division la Posa-bakken.

Kl. 1030: Landwehr-Infanterie-Regimentets bataljoner ligger stik øst for romer-vej stillingen. Kraftig fjendtlig maskingeværild fra anden romervej-stilling. Cornillet-bakken fri for beskydning. Det bagved liggende terræn – hovedsageligt højderne nord for Nanroy – ligger under ild. Tab ikke store.

Telefonforbindelse til spejdergruppen foreløbig ikke mulig. Jeg observerer fra Cornillet-bakken.

Sign. Goverts, Leutnant d.Res.

Melding 2. Via ordonnansrytter til 80. Res.Infanterie-Brigade, herfra telefonisk. Afsender: Spejdergruppe Goverts. Sendt fra Nanroy, 15. juli kl. 1330.

Til 80. Reserve-Division la Posa-bakken.

Kl. 1200: Vores infanterilinj forløber: Grøn Punkt 85, 804, 807. Angrebet gået i stå i flere timer. Håndgranatkampe i gravene. Vores bageste område kontinuerligt spredt beskudt af fjendtligt artilleri. Fjenden forsøger modangreb uden artilleriforberedelse. Vores tab stigende. Store officerstab.

Spejdergruppen fortsætter observation far Cornillet-bakken. Telefonforbindelse ikke muligt, da samtlige linjer bagud er ødelagte.

Sign. Goverts, Leutnant d. Res.

Melding 3. Via ordonnansrytter til 80. Res.Infanterie-Brigade, herfra telefonisk. Afsender: Spejdergruppe Goverts. Sendt fra Nanroy, 15. juli kl. 1700.

Til 80. Reserve-Division la Posa-bakken.

Kl. 1600: Ingen væsentlige ændringer i infanteriets linje. Håndgranatkampe i gravene. Veje ligger under stærk artilleriild. Kolonner marcherer gennem terræn. Bakker og bageste område ligger under rolig forstyrrelsesild med gas- og brisantammunition. På vore adgangsveje omfattende trafik da en del af batterierne falder tilbage.

Sign. Goverts, Leutnant d.Res.

Melding 4. Afsender: Spejdergruppe Goversts. Med ordonnans til Gruppe Contard meldepunkt, herfra mundtlig over Gruppe. Sendt fra Cornillet-bakke 16. juli kl. 0730 (observation)

Til 80. Reserve-Division la Posa-bakken.

Kl. 0700: Fjenden var i nat rolig. I gravene ild med geværgranater. Området syd for bakken og over vore grave ligger en rolig artilleriild. Kl. 0200 livlig artilleriild. Vi nedkæmpede flere franske stillinger. Siden kl. 0400 fuldstændig ro.

Sign. Goverts, Leutnant d.Res.

Melding 5. Over meldepunkt 80. Res.Division Mont Aign. Afsender: Spejdergruppe Goversts. Sendt fra Cornillet-bakke 16. juli kl. 1330

Til 80. Reserve-Division la Posa-bakken.

Kl. 0900: Vores artilleri skyder livligt på de fjendtlige stillinger langs romervejen og batteristillinger. I gravene maskingeværild. Fjendtligt artilleri beskyder området på og bag bakken.

Kl. 1230. Kl. 1020 begyndte vores artilleriforberedelse. Kl. 1045 genoptog det fjendtlige artilleri deres beskydning af vore grave og sydskråningen af Cornillet-bakken. Kl. 11 angreb vores infanteri. Kraftig maskingeværild. Hovedstillingen nord for romervejen erobret. Observationsposten på Cornillet-bakken under kraftig artilleribeskydning. Kraftig tysk aktivitet i luften over de fjendtlige grave. Adgangsveje vest for Cornillet-bakken under fjendtlig spærreild.

Sign. Goverts, Leutnant d.Res.

Melding 6. Med ordonnansrytter til Posa-bakken. Afsender: Spejdergruppe Goversts. Sendt fra Nanroy, 16. juli kl. 1700.

Til 80. Reserve-Division la Posa-bakken.

Kl. 1630: Vores angreb er afvist. Dele af infanteri-regimentet havde nået romervejen, men gik så tilbage til deres udgangsstillinger. Kraftig fjendtlig modstand med maskingeværer og geværgranater. To fjendtlige ledsagebatterier lægger en virksom spærreild over vore linjer. Egen artilleriild kun ringe beskadiget de fjendtlige grave, pigtrådshindringer slet ikke. Derud over lå den godt. Om eftermiddagen øgedes fjendtlig artilleriaktivitet mod bageste områder nord og syd Nanroy og øgedes til stor heftighed. Fjenden holder specielt adgangsvej under stadig ild.

Sign. Goverts, Leutnant d.Res.

Beretningen lyder enkel og ligetil. Men alle, der deltog i de frygtelige forsvars- og angrebsskampe i forår og sommer 1918 på Vestfronten, forstår at læse mellem linjerne. De vil genkende de utrolige krav, der dengang blev stillet til alle tropper, for alene fysisk, men frem for alt også psykisk at udholde den stadige voldsomme fjendtlige artilleriild over hele området.

Den 26. juli fik eskadronen dens nye chef, Major von Westrem. Der blev disse dage igen opstillet talrige spejdergrupper, der næsten hele tiden måtte arbejde under den voldsomme fjendtlige artilleriild. den 23. august blev divisionen af løst af den bayriske 50. Infanterie-Division og overgik til 7. Armee, for dog allerede den 30. august igen at returnerer til 9. Armee. I slutningen af august 1918 var divisionen indsat ved Urcel. Eskadronen fik her til opgave at besætte hærens fjernobservationstårn ved Laffaux. Da eskadronen led meget under den fjendtlige artilleriild, blev den lagt i bivak i skoven nordvest for Chailvet. Den 28. august blev Gefr. Schröder alvorligt såret af artilleri, den 10. september Gefr. Jäschke. Gfr. Hügelmann blev 13. september såret ved Fort Malmaison af artilleri.

I midten af september blev flere officerspatrujer indsat i opretholdelse af forbindelsen mellem divisionens forskellige elementer, hvilket igen stillede store krav til personel og heste. Den 30. september forlod Major von Westrem igen eskadronen for som bataljonskommandør at overgå til Heeresgruppe Kiev. Som afløser indtrådte Leutnant d.R. Graue som kommandør, som næste måned, den 18. oktober overgik til Oberleutnant Bahn. Eskadronens indsats i denne periode bestod hovedsageligt at gendarmeritjeneste, bevogtning af depoter og som vejpolit, samt ind i mellem oprettelsen af spejdergrupper.

Med starten af tilbagetrækningen bag Meuse-linjen, sluttede eskadronen sig den 4. november til 80. Res.Div., hvor den indsattes til patruljering og som ordonnansryttere. Under den fortsatte tilbagetrækningen anvendtes eskadronen primært til bevogtning af proviantdepoter.

Kort før våbenstilstanden faldt Gefr. Röschmann ved et overfald på III./Inf.Reg. 34 i fangenskab.

Mod slutningen af november blev under tilbagetrækningen, den tyske grænse overskredet. Mellem den 15. december og 5. januar 1919 lå eskadronen i Lauterbach. Den 6. januar 1919 kl. 0830 marcherede den fra Lauterbach over Alsfield og blev her kl. 12 indladet for transport til Schleswig. Den 9. januar ankom den ved dagry til dens hjemgarnison og kom i kvarter på slot Gottorp.

Maskingevær-eskadron

November og december 1916 tilbragte eskadronen fortsat i den gamle stilling langs Düna under kommando af staben/Husaren 16. I denne periode var der ingen særlige hændelser.

Da russerne på enkelte steder langs Düna den 16. december begyndte at klargøre af flåder og fjernelsen af egne pigtrådshindringer, forberedtes der tilsyneladende en overgang, hvorfor blev maskingeværerne sat i beredskab. De kom imidlertid ikke til indsats, da vores artilleri ødelagde flåderne. Forplejnings- og sundssituationen var god. Vejret var i begyndelsen regnfuldt, men blev så mere stadigt. Der var for det meste klar frost.

Januar måned 1917 forløb som de foregående, ligeså februar. Den 1. februar blev eskadronen en del af krigsorganisationen ved Kav.Schützen-Regiment 88 og kom herefter til at føre betegnelsen:

Maschinengewehr-Schützen-Eskadron Kavallerie-Schützen-Regiment 88

Ændringer i føring skete hermed ikke. I midten af måneden blev maskingeværerne lidt efter lidt bragt ud af stillingerne, hvor de blev afløst af den tilsvarende eskadron fra Kav.Schützen-Regiment 89). Som reserve for den selvstændige, forstærkede 17. Kav.Brigade forblev den i kvarterer, hvor yderligere uddannelse på maskingevær fortsatte. Ind i mellem blev eskadronen alarmeret, men det kom ikke til indsættelse. På denne måde gik også de følgende måneder. Bag fronten blev der gennemført skole-skydninger på maskingevær. I det omfang personel ikke var anvendt til uddannelse og troppetjeneste, deltog de i høsten af hø og grøntsager, der med det vekslende vejr med regn og solskin, gav et rimeligt godt udbytte.

Den 31. juli blev eskadronen forstærket med yderligere tre nye geværer. 14 dage senere ankom en transport med forstærkninger fra Potsdam på 27 mand, så alle maskingeværer nu kunne bemannes fuldstændig. 6. september forlod den hidtidige fører for MG-eskadronen, Rittm. d.R. Fuglsang enheden for at tilgå Ersatz-Eskadron, Husaren 16 i Schleswig. Afgangen af denne dygtige og generelt afholdte foresatte blev dybt beklaget, ikke mindst fordi Rittm. Fulgsang i løbet af nogle måneder havde uddannet enheden til en taktisk dygtig eskadron. Lt.d.R. Liss fik overdraget føringen af eskadronen.

Den 10. november blev eskadronen yderligere forstærket med tre nye geværer, så den nu disponerede over 15 våben, hvorved den besad en ret betydelig kampkraft. I løbet af november blev forholdet til russerne hele tiden mere »venlig«. Kampaktiviteten på begge sider indskrænkede sig mere og mere, så der til sidst herskede en tilstand af faktisk våbenstilstand. Aktiviteterne begrænsede sig i hovedsagen til vedligeholdelse af våben og dækninger. Desuden blev der med største eftertryk gennemført uddannelse af maskingeværskytter fra de øvrige eskadroner. I december 1917 blev der indført virkelig våbenstilstand, så der ikke længere kunne tales om kamp-handlinger.

Derfor begyndte det nye år ret fredeligt. den 13. januar 1918 blev eskadronen afløst i stilling af et maskingeværkompagni fra Landwehr-Bataillon Insterburg og kom i nye kvarterer i Swidrischki. Med tilfredsstillende forplejning, god sundhedstilstand og under vekslende vejr blev der denne måned af eskadronen gennemført skoleskydninger bag fronten.

Måneden februar bragte endeligt en smule afveksling. Den 18. begyndte fremrykning på den anden side Düna, der blev overskredet ved Bombanischki og Gurna. Ingen steder blev der mødt modstand fra russisk side. På banegården i Lisen a fandt man en helt række jernbanevogne med ammunition og mange heste. Gudskelov udviste krigen igen noget af de tidligere tider. Det gik fremad! Selvom der dårligt kan tales om fjendtligheder,

var det dog fornøjeligt at sende patruljer frem, endda fjernpatruljer. Med en gennemsnitlig dagsmarch på 29 km gik det over Kisch, Wajwodi og Schtykany blev Kriwiny nået den 25. februar. Her hvilede eskadronen i to dage, for det gik videre til Bodi. Her forblev regimentet mellem den 1. og 17. marts. Der blev udsendt straffeekspeditioner til bekæmpelse af de omstrejfende bander. Forplejningen var noget mangelfuld, da kolonnerne ikke kunne følge med den hurtige fremrykning. Stort set var man henvist til områdets forråd, som gennemgående var tilstrækkelige. den 18. og 19 marts blev eskadronen indladet i to tog til Dünaburg. I april måned havde regimentet til opgave at sikre banelinjen Rjeshiza – Weljony. Eskadronen kvarterer var i Kutinowa.

Her skuttede eskadronens krigsdagbog.

Kampkalender for Husaren-Regiment 16

Stab og 1. – 4. Eskadron

1.8.14	14.8.14	Fremrykningskampe i Belgien
25.8.14	5.9.14	Fremrykningskampe i Frankrig
5.9.14	11.9.14	Slaget ved Ourcq
12.9.14	14.9.14	Kampe langs Aisne
15.9.14	23.9.14	Slaget ved Noyon
24.9.14	1.10.14	Slaget ved Somme
2.10.14	14.10.14	Slaget ved Arras
15.10.14	29.10.14	Slaget ved Lille
30.10.14	4.11.14	Slaget ved Ypres
21.11.14	24.11.14	Kampe ved Giehanow og Lipa
13.12.14	18.12.14	Slaget ved Lowicz og Ganiki
19.12.14	17.1.15	Slaget langs Ravka og Bzura
19.1.15	5.2.15	Sikring af Weichsel ved Plock
12.2.15	22.2.15	Vinterslag i Masuren
23.2.15	25.2.15	Slaget ved Bobr
3.3.15	20.3.15	Stillingskampe langs Lomza
26.3.15	30.3.15	Kampe ved Krasna
31.3.15	7.5.15	Stillingskampe mellem Augustowo, Marsampol og Pilwiczki
9.5.15	13.5.15	Kampe langs øvre Windau
4.6.15	14.6.15	Kampe foran Schausen
24.6.15	28.6.15	Kampe langs Telc sø
16.7.15	2.8.15	Kampe ved Mitau
3.8.15	5.11.15	Stillingskampe langs Å, Eckau og Düna
11.11.15	8.11.16	Stillingskampe langs Düna

1. Eskadron

9.11.16	30.8.17	Stillingskampe langs Düna
18.7.17	25.7.18	Forsvarskampe langs Düna
1.8.17	5.9.17	Slaget om Riga
	3.9.17	Indrykning i Riga
6.9.17	4.11.17	Stillingskampe nord for Düna
5.11.17	5.12.17	Arme-reserve i Riga
6.12.17	17.12.17	Kl. 12 våbenhvile
	18.01.18	Kl. 12 Våbenstilstand
18.2.18	4.3.18	Kampe til befrielse af Livland og Estland
	22.2.18	Besættelse af Walk
	24.2.18	Besættelse af Dorpak
	25.2.18	Kampe ved Lalsholm, Ass og Wesenberg
28.2.18	1.3.18	Kampe og besættelse af Jeve
	5.3.18	Besættelse af Livland og Estland som tysk politistyrke
10.4.18	3.7.18	Kampe langs Ancare, Somme og Avre
24.4.18	26.4.18	Slaget om Villers, Bretonneux, lang Luze og Avre
12.7.18	11.9.18	Stillingskampe ved Flirey, Limey og Regnieville
12.9.18	14.9.18	Udvigende kampe i Michel-buen
15.9.18	20.9.18	Stillingskampe i Woëvre-højrerne og vest for Moselle
21.9.18	30.9.18	I hvil bag fronten
14.10.18	11.11.18	Kampe foran og i Herman-stillingen
12.11.18	20.12.18	Rømning af besatte områder og tilbagemarch til garnison

2. Eskadron

nov. 16	6.4.17	Stillingskampe foran Düna
20.4.17	10.5.17	stillingskampe i øvre Elsass
21.5.17	8.8.17	Dobbeltslag Aisne – Champagne
	1.6.17	Storm på forreste franske stilling vest for Allemann
	20.6.17	Storm på franske stilling øst for Vauxaillen
8.8.17	14.10.17	Stillingskampe foran Verdun
12.8.17	9.10.17	Forsvarskampe ved Verdun
17.10.17	18.12.17	Stillingskampe i Lothringen
14.1.18	12.5.18	Stillingskampe mellem Meuse og Moselle
		Stillingskampe ved Richécourt, Seicheprey og Flirey
	20.4.18	Storm ved Geicheyrey og i Remieres-skoven
30.5.18	13.6.18	Slaget ved Soissons og Reims
30.5.18	1.6.18	Forfølgelseskampe mellem Oise og Aisne og over Vesle til Marne
3.6.18	13.6.18	Angrebskampe vest og sydvest Soissons (underafsnit)
14.6.18	4.7.18	Stillingskampe mellem Oise, Aisne og Marne
5.7.18	17.7.18	Stillingskampe mellem Aisne og Marne
18.7.18	25.7.18	Forsvarskampe mellem Soissons og Reims
26.7.18	3.8.18	Mobil forsvarskamp mellem Marne og Vesle
	4.8.18	Stillingskamp langs Vesle
21.8.18	2.9.18	Kampe foran fronten Ypres – la Bassée
3.9.18	8.10.18	Kampe foran Siegfried-stillingen
9.10.18	4.11.18	Kampe foran og i Herman-stillingen
5.11.18	11.11.18	Tilbagetrækningskampe foran Antwerpen-Meuse stillingen

3. Eskadron

21.11.16	4.12.16	Stillingskampe mellem Krewo, Sworgon og Nacocz-sø
9.12.16	27.2.17	Stillingskampe i Fransk-Flandern
28.2.17	1.4.17	Stillingskampe i Artois
2.4.17	13.4.17	Forårsslag ved Arras
16.4.17	30.4.17	stillingskampe i Fransk-Flandern
17.7.17	29.7.17	Grænsebevogtning langs belgisk-hollandske grænse
30.7.17	20.8.17	Slaget i Flandern
21.8.17	29.11.17	Kampe i Siegfried-stillingen
30.11.17	7.12.17	Angrebsslag ved Cambrai
8.12.17	31.1.18	Kampe i Siegfried-stillingen
1.2.18	24.2.18	Kampe i Siegfried-Stillingen og forberedelsestid til kommende offensiv
25.2.18	20.3.18	Forberedelser til kommende offensiv
21.3.18	22.3.18	Gennembrud mellem Gunzeaucourt og Vermand
23.3.18	26.3.18	Forfølgningskampe i Somme-området
2.3.18	6.4.18	Kampe langs Ancre
6.4.18	19.4.18	Kampe langs Ancre
20.4.18	24.5.18	Hvil bag 4. Armee
25.5.18	20.6.18	Stillingskrig i Flandern
21.6.18	23.7.18	Hvil bag 4. Armee
25.7.18	3.8.18	Mobil forsvarskamp mellem Marne og Vesle
8.8.28	20.8.18	Forsvarsslag mellem Somme og Oise
20.8.18	10.11.18	Tilbagetogskampe i Frankrig
fra	11.11.18	Rømning af besatte områder og tilbagemarch til garnison

4. Eskadron

5.12.16	25.12.16	Stillingskampe mellem Krewo, Smorgon, Narocz-sø og Twere
26.12.16	1.4.17	stillingskampe i Fransk-Flandern og Artois

2.4.17	16.5.17	Forårsslag ved Arras
17.5.17	26.5.17	Grænsebevogtning af belgisk-hollandske grænse
27.5.17	24.6.17	Slaget i Flandern
25.6.17	7.7.17	Stillingskamp i Artois
8.7.17	21.7.12	Til disposition for øverste hærledelse
22.7.17	13.8.17	Stillingskampe ved Verdun
14.8.17	9.9.17	Forsvarskampe ved Verdun
10.9.17	4.10.17	Stillingskampe i Champagne
5.10.17	25.1.18	Stillingskampe i Argonnerne
26.1.18	26.2.18	Stillingskamp i Champagne
27.2.18	18.3.18	Stillingskamp i Argonnerne
19.3.18	27.3.18	Stillingskamp i Champagne
27.3.18	31.3.18	Forfølgelseskamp til Montdidier-Noyon
1.4.18	6.4.18	Store slag om Frankrig
7.4.18	9.4.18	Kampe langs Avre
10.4.18	15.4.18	March fra 18. til 1. Armee
16.4.18	14.7.18	Stillingskamp ved Reims
15.7.18	17.7.18	Angrebsslag ved Marne og i Champagne
18.7.18	24.5.18	Stillingskampe ved Reims
25.8.18	18.9.18	Forsvarsslag mellem Oise og Aisne
19.9.18	27.9.18	March til 1. Armee
28.9.18	11.11.18	Tilbagerykningskampe fra Reims til Meuse
12.11.18	8.1.19	Rømning af besatte område og march til garnison.

Ersatz-Eskadron

Efter mobiliseringsplanerne i 1914 blev 3. Eskadron til erstatnings-eskadron, mens 5. Eskadron blev 3. Eskadron (felt). Sidstnævnte overtog standarten. Ersatz-Eskadronen afgav de fleste af dens underofficerer og husarer til de øvrige eskadroner, og modtog i stedet uddannelsespersonel og mandskab fra de mange specialkommandoer, der var på stedet. En del af de underofficerer, der ikke rykkede ud med regimentet, overgik til den nyopstillede Reserse-Husaren-Regiment 7.

De fleste af de ved mobiliseringen tilkaldte reservister nåede først frem efter regimentets afgang. De blev straks iklædt og under kommando af Major b. Stabe v. Raszewski sendt efter regimentet, hvor de allerede ankom den 6. august.

Kommandoen over Ersatz-Eskadron overtog Major a.D. Ritter Dojmi di Delupis, mens stillingen som vagtmester blev overtaget af Wachtmeister Petersen fra 3. Eskadron.

Straks efter mobiliseringen fulgte en sådan tilgang af krigsfrivillige, at eskadronen på få dage var oppe på fuld organisatorisk styrke. Man vidste næste ikke, hvordan man skulle kunne indskrive og underbringe dem alle. Med tilladelse fra foresat myndighed – Inspektion der Ersatz-Eskadrons – måtte man optage indtil 200 frivillige. Imidlertid var dette tal allerede efter to dage overskredet. Specielt efter ankomsten af tog fra Hamburg og Kiel var eskadronens lokaler fyldt til bristepunktet. Alle ønskede at blive husar og hurtigst muligt komme til fronten. Enkelte frivillige medbragte endda fuldt udrustede heste; andre tilbød selv at skaffe en hest. Deres eneste ønske var at blive optaget. Ved siden af halve drenge stod modne mænd, 40 år eller ældre. Ingen lod sig afvise.

Allerede den første dag ankom også en transport med 200 heste, der alle var første classes dyr.

Alle stalde måtte tømmes til fordel for opstillingen af Res.Hus.Regt. 7. Ersatz-eskadronen heste måtte underbringes på ridebanen eller i byen. Også den store springplads stod fuld af heste. Dette virvar gjorde det muligt for de erfarne folk fra Res.Hus.Regt. 7 at udvalge sig bedste dyr end dem, de havde fået tildelt. Imidlertid mistede også mange igen deres tiltuske heste gennem Wachtmeister Petersen mellemkomst. Som Res.Hus.Regt. 7 den 19. august rykkede ud, komme samlingen og opstillingen af Ersatz-Eskadronen sættes i gang. Nu kom der orden i sagerne. Foruden vagtmesteren sørgede især Feldwebelleutnants Schütt og Wächter for dette. Begge var tidligere vagtmestre, og kunne derfor overtage meget af arbejdsbelastningen fra Petersen. Det var også dem der gennemførte uddannelsen af de frivillige. Allerede i september kunne den første transport af 100 husarer og 100 heste afgå til regimentet.

Med slutningen af 1914 fulgte opstillingen af tre nye reserve-korps, hvorfor også opstillingen af nye kavaleriformationer var nødvendigt. Ersatz-Eskadronen i Schleswig opstillede Res.Kav.Abteilung 80, bestemt for 80. Res.Div.

Nye vanskeligheder opstod, da der en dag i september 1914 ankom en transport med 200 værnepligtige fra den af russerne besatte del af Østpreussen. Igen måtte stalde rømmes for at kunne underbringe alle. efter få ugers uddannelse i ridning og tjeneste til fods blev disse mænd transporteret tilbage til Østpreussen.

I de første dage af oktober 1914 ankom de første sårede og syge fra regimentet, der lige så snart de igen var »Kriegs verwendbar« blev sendt tilbage til regimentet med næste transport. Næsten hver måned gik en transport til regiment. Også andre formationer fik tildelt personel. Imidlertid ankom hele tiden nye frivillige så eskadronen næsten konstant bestod af omkring 100 underofficerer og 400 mand. Antallet af heste antog omkring 4-500.

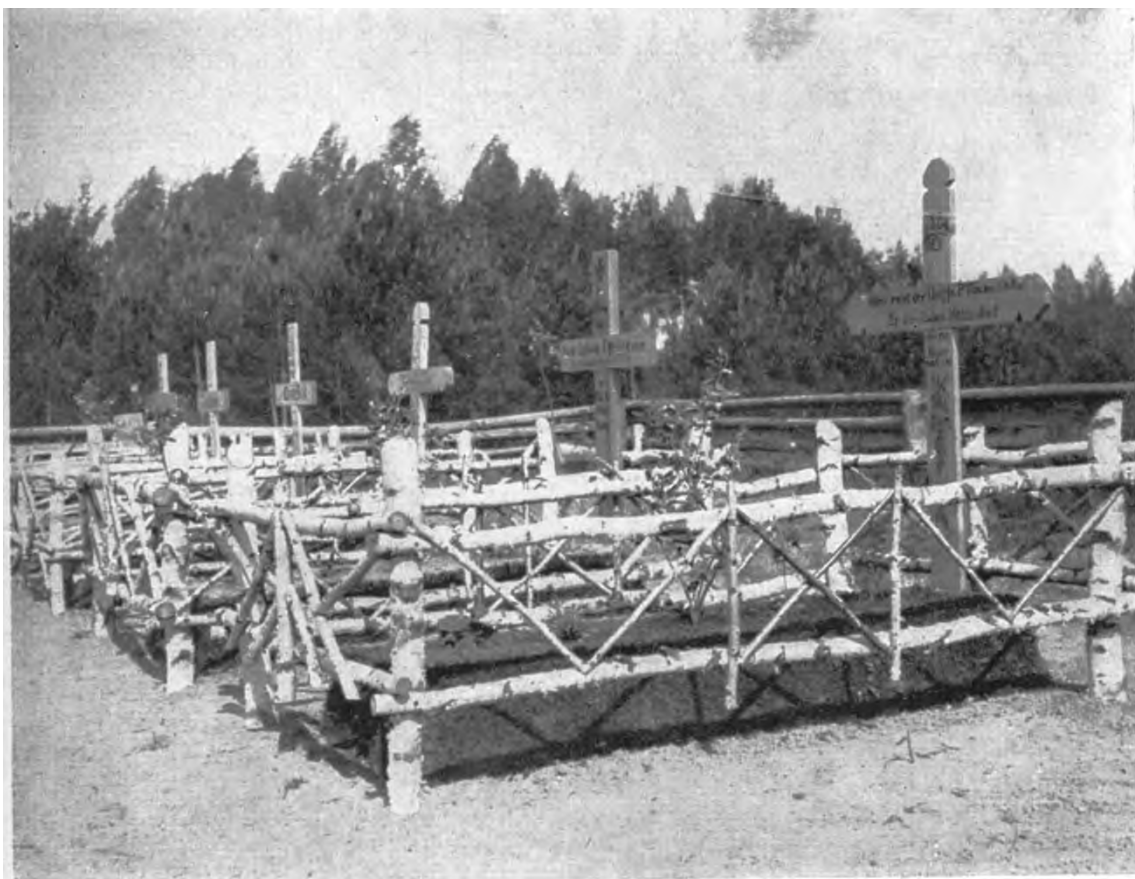
Major v. Dojmi blev i foråret 1915 forsat i felten. I hans sted overtog Rittm. d. Landwehr v. Philippsborn kommandoen over eskadronen. Som officer gjorde ligeledes Rittmeister d.R. Lankhorst tjenesten ved eskadronen. De yngre officer udskiftedes ofte.

I juli 1915 returnerede Wachtm. Reimers fra felten. En kraftig infektion i et knæ havde gjort ham ude af stand til at ride. Han overtog tjensten som vagtmester ved Ersatz-Eskadronen, mens Wachtm. Petersen endeligt fik sit ønske om at komme i felten med regimentet endeligt blev opfyldt. Han kom til 3. Eskadron som vagtmester og kom på den måde tilbage til de fleste af husarerne ved hans aktive eskadron.

Tjenesten blev de følgende år generelt den samme. Kontinuerligt afgik transporter til regimentet og nye personel blev modtaget. Fra regimentet kom et stort antal, særligt ældre, underofficerer tilbage, som blev indsat i uddannelsen af nyt personel, og herunder anvendte erfaringerne fra krigen.

Mens Feldwebelleutnant Schütt i 1916 med mere end 100 underofficerer og mænd rykkede i felten for at opstille en ammunitionskolonne, hvorimod Feldwebelleutnant Wächter forblev som instruktør ved eskadronen.

I 1916 nåede eskadronen med hensyn til personelstyrke, sit højdepunkt. Blandt de mere end 100 underofficerer var der 40 vagtmestre og vice-vagtmestre. Mandskabet omfattede næsten 500 mand. Under en midlertidig indkaldelse af omkring 120 trækheste (alle tunge belgier) overskred antallet af heste 600. Ersatz-Eskadronen

Friedhof von Mugdan, 3. Husaren 16.

Unterstand 3. Husaren 16 bei Zucker, 1916.

Bau der Brustwehr in Zucker, 4. Husaren 16.
Strohmeier, Voß, Gofsch, Krug, ???.

Bau der Reitbahn in Beresowka, 4. Husaren 16.

Weihnachten an der Düna 1915, 4. Husaren 16.

Unterstand 4. Husaren 16, „Hotel zum Alten Knochen“.
Stockfleth, Groth, Calb I.

havde belagt hele regimentets område med mandskab, ofte i 3-etages senge. En stor del af personellet fik lov til at bo i byen.

Tjenesten var intens. Hele tiden skulle antallet af krigsduelige mænd være tilstrækkeligt til at imødekomme regimentets rekvireringer af erstatningspersonel. De til supplerende indkøbte heste lod tilbage at ønske. I 1916 blev der midlertidigt opstillet en mobil eskadron, der om nødvendigt kunne rykke op til Tysklands nord grænse mod Danmark. Som særlig episode må en brand i 4. Eskadrons stald fremhæves.

Efter lang tids anstrengelser var man netop med tilbagevirkende kraft kommet igennem med et krav om højere foderrationer og hø til de tunge belgiske heste, og alle høløfter var fyldt op, da der en sen eftermiddag i vinteren 1916 udbrød brand i en af disse høløfter, der hurtigt fuldstændigt ødelagde alt inklusiv staldbygningen. Slukningsarbejdet forhindredes af den kraftige frost. Det lykkedes dog husarerne at redde en del af den oplagte havre. Der var på tidspunktet mistanke om ildspåsættelse. Fuldstændig klarhed over årsagen til branden kunne imidlertid ikke fastslås.

I sommeren 1917 blev posten som vagtmester ved 1. Eskadron i felten ledig, og Wachtmeister Reimers trådte til, der hermed returnerede til regimentet efter to års tjeneste i garnisonen. Vzwm. Hillmann overtog funktionen ved Ersatz-Eskadronen, indtil han i begyndelsen af 1918 blev afløst af en vagtmester af strampersonellet, der kom fra Erstatningseskadronen i Parchim. Denne vagtmester, hvis navn ikke kan fastslås, forblev i funktionen til udbruddet af revolutionen i november 1918.

I stedet for Rittmeister d. Landwehr v. Philippsborn overtog i 1918 Rittmeister v. Lattorff kommandoen over Ersatz-Eskadronen og beholdt denne funktion til november 1918.

Den 8. december 1917 blev Gottorp slot besøgt af en stor brand, der i omfang var lagt værre end slotsbranden i det foregående århundrede. Hele den vestlige fløj af hovedfronten (mod syd) og slottets vest fløj inklusiv tårn blev fuldstændig ødelagt. Branden var opstået i et af infanteriets beklædningsdepoter. Slottet var blevet en ruin, der i den vanskelige tid under det tredje og sidste krigsår gjorde et dystert indtryk på alle. Eskadronens indkvarteringer var for det meste forblevet intakte, selvom mange havde fået kraftige vandskader.

Der eksisterer en komplet fortegnelse over eskadronens officerer, underofficerer og personel, der i begyndelsen af 1916 blev udfærdiget af Wachtm. Reimers, og som er i dennes besiddelse. Den giver oplysninger om alt personels alder, tjenestealder i hæren eller ved eskadronen, hidtidige anvendelse i den aktive del af regimentet, anvendelse på tidspunktet, særlige kommandoer og over særlige uddannelser.

Personel af regimentet ved andre troppeenheder

At nævne alle tidligere 16'er husarer, der under Verdenskrigen ikke gjorde tjeneste ved regimentet, men ved andre kavaleri, infanteri, artilleri regimenter, ved specialenheder og ved kolonner i felten, er ikke muligt. Det drejer sig om ikke så få. Et større ældre husarer blev straks ved krigens start indkaldt til tjeneste ved proviant- og ammunitionskolonner. Regimentets krigsrulle taler sit tydelige sprog over skæbnen for mange en trofast husar, der tidligere havde deltaget i mange patruljer og kampe, eller som som ordonnansryttere alene i fjendeland, havde gjort sin pligt med overbringelse af vigtige meldinger, specielt under fremrykningen mod Paris. På grund af reduceringen af regimentets organisation, var det flere gange tvunget til at afgive en lang række underofficerer og husarer. At tage afsked med vellidte og tapre kammerater er aldrig let. For en stor dels vedkommende var det afsked for altid, men hvorhen de afgivne husarer end kom, om det var artilleri eller infanteri, blev de ofte trukket frem, når der skulle ydes noget særligt. Derfor faldt et stort antal af de bedste fra vores regiment ved andre enheder, eller blev hårdt sårede. Her kan kun gengives et talmæssigt resultat af en gennemgang af stamrullen, der dog ikke på nogen måde gør krav på at være fuldstændig.

Forsat fra regimentet under krigen

1	til infanteriet	130	underofficerer og mandskab
2	til fodartilleriet	20	”
3	til feltartilleriet	140	
4	Til telegraftropper og lign.	30	
5	Til sanitetskompagnier som kuske o.lign	10	
6	Til flyver-erstatnings-enheder	10	
7	Til Jäger-batailloner	5	
8	Til Kavallerie-Schützen-Regimenter	20	
9	Til Infanteristabe som ordonnansryttere	40	

Det skal også her særligt fremhæves, at mange officerer fra vores regiment deltog i måneder, ja årevis i i ledende stillinger ved infanteriet, i kampe på Vestfrontens brændpunkter og andre svære steder, og en del af dem netop disse funktioner enten såredes eller faldt. Et antal af vore yngre officerer satte deres liv ind for fædrelandet som flyvere ved jagereskadrillerne. Officerskorpset måtte, som underofficerer og husarer, bringe mange offer i blod og liv.

Tab ved regimentet

Slår man op i historien om et infanteri-regiment, og kommer man til de sider, der lister de faldne, holdt man uvilkårligt op med at bladere, og stivner i ærefrygt over de ufattelig mange ofre, der må være bragt. Ærestavlen for vores regiment indeholder i modsætning til de styrkemæssigt langt større troppeformationer, begribeligt ikke så mange navne. Alligevel er det et testamente over vore helte, der som deres kammerater i infanteriet eller en anden våbenart, ofrede deres liv for fædrelandet. Vil vi også mindes dem, der ganske vist ikke er opført på listen, men alligevel bragte store ofre i blod og sundhed. Det er beklageligt, at vi endnu i dag ikke har bestemte efterretninger om enkelte savnede, som eksempelvis kammerat Willi Komm og Barre fra 3. Eskadron. De blev formentligt hårdt såret taget til fange, og har i fjendeland endt deres liv. Derfor hører de ikke mindre til æreslisten over fanger. Vi vil imidlertid her også fastslå de øvrige ofre, der blev ydet. De udarbejdede lister er desværre ikke helt fuldstændige.

Ved regimentet faldt 23 officerer og 84 underofficerer og husarer. Såret blev 2 officerer og 197 underofficerer og husarer. 7 officerer og 33 underofficerer og husarer faldt i fangenskab, savnet er 2 officerer og 29 underofficerer og husarer. I felten blev 21 officerer og 630 underofficerer og husarer syge.

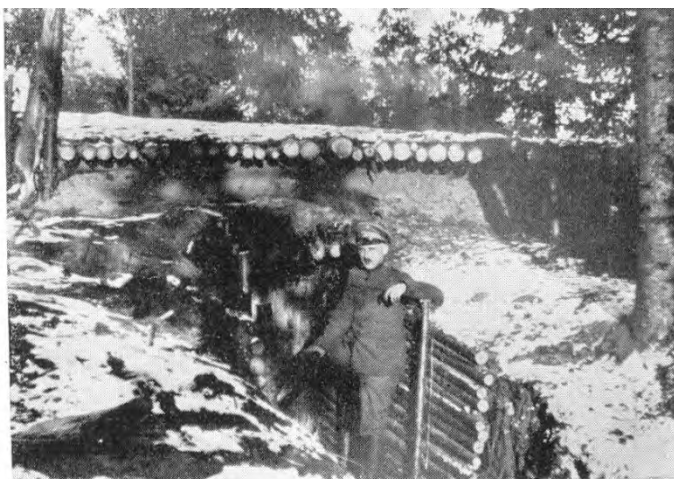
Hvis vi ikke her også ville nævne tabet af heste, var vi ikke husarer. Det ville være forræderi mod vores trofaste krigskammerater, der stille og rolig bar os gennem strabadser og farer. Regimentet mistede under felttoget 526 heste. Talrige heste måtte afgives til andre troppeenheder. En større del blev i 1917 og 1918 overdraget til artilleri som trækdyr.

Med den tilgang af officerer, underofficerer og husarer, som regimentet havde i felten, var det som med de tab, regimentet havde lidt. Det er ikke muligt at angive præcise tal. De gennemgåede akter angiver, at regimentet fra Ersatz-Eskadronen i Schleswig modtog: i 1914 – 9 officerer, 333 underofficerer og husarer, 303 heste. I 1915 – 21 officerer, 777 underofficerer og husarer, 691 heste. I 1917 20 underofficerer og husarer, 40 heste.

For årene 1916 og 1918 finder der ingen tal. Der var imidlertid i disse år ingen nævneværdig tilgang. Syge vendte fra lazarettet igen tilbage til fronten. I 1918 blev der, som tidligere nævnt, ikke modtaget personelstatninger, men derimod afgivet et større antal til andre enheder.

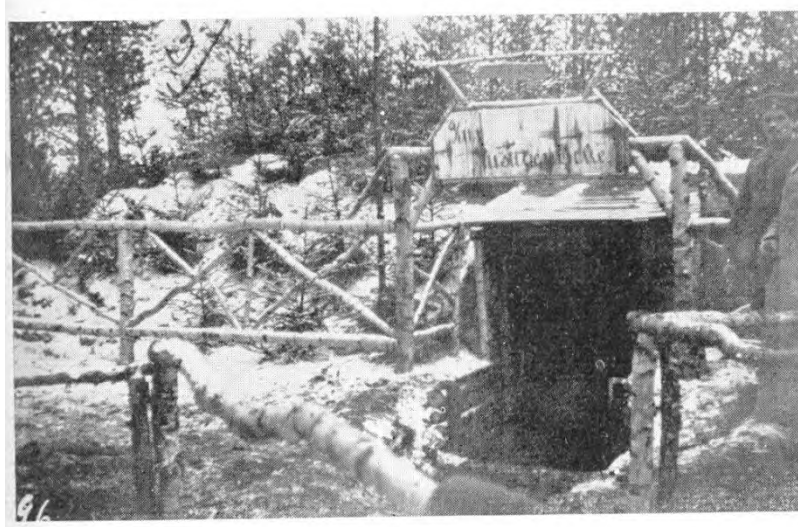
Laufgraben an der Düna
4. Husaren 16

Unterstand 4. Husaren 16 mit B.W. Clausen

Reschner an der Düna, Hauptquartier 4. Husaren 16

„Zur lustigen Husarencke“,
4. Husaren 16

4. Husaren 16 in Stellung

Entlaufungsanstalt 1. u. 4. Husaren 16

Bei der Roggenernte

Beobachtungsstand der 4. Husaren 16 am Narocz-See

Beretninger fra tilfangetagne Husarer

Mine flugtforsøg og oplevelser under den uindskrænkede u-bådskrig 1916

Af Fritz de Osa

Foråret 1916, officers-fangelejren Fougères i Normandiet. En normal lejr, hvorfor jeg let kan forberede min flugt. Jeg havde allerede anskaffet mig et godt sæt civilt tøj, og hvad mere vigtigt, jeg havde mere end 2.000 franc i små franske pengesedler. Da jeg som halv spanioler havde et meget sydlandsk udseende, og da jeg talte franske med pariser accent, syntes en heldig flugt meget sandsynlig. Min plan var udarbejdet i mindste detalje. Jeg ville ubemærket forlade lejren ved middagstid og med toget køre til Paris. Jeg var godt kendt i Paris, og her ville jeg anskaffe mig bagage og et falsk pas. Herefter ville det være uden problemer med toget over Schweiz at nå Tyskland.

Vores lejr var placeret på slottet i Fougères, en middelalderlig fæstning med en række tårne, forbundet med en mur. En af disse tårne – Tour Melusine – hvor jeg var underbragt, stod på en høj fløj. Bag muren til det næste tårn løb parallel en anden, mindre mur, så der mellem de to tårne var dannet en slag borggrav. En post, der stod omkring 20 meter foran den mindste af murene, skulle bevogte dette afsnit.

Min plan var enkel: Først måtte jeg forcere den mindste mur for at nå borggraven. Herfra kunne jeg med mit reb, fremstillet af militært sengetøj, komme over den omkring 20 meter høje mur ned på gaden. Til min flugt havde jeg valgt en meget varm dag. I de få huse overfor mure var der ganske vist militær i privat indkvartering, men i middagsheden var alt som uddød.

Straks efter middagsmaden lagde jeg et uldent tæppe ud til tørring i nærheden af den mindste mur. Under denne lå en kort, hjemmelavet stige, Jeg havde en militær frakke over mit civile tøj. Under en ret højroret biografrestilling, som mine kammerater havde iværksat, blev postens opmærksomhed distraheret, og jeg landede ret let i borggraven med min stige.

Gennem et smalt skydeskår i Tour Melusine, der vendte mod borggraven, og som posten ikke kunne se, firede mine kammerater tovet med i borggraven med en kraftig snor. For enden af snoren var der bundet et bred stykke træ. Jeg tog frakken af og placerede træstykket på tværs af et åbent skydeskår, der dermed holdt mit tæppe-reb fast. På et aftalt signal, gentaget to gange, skulle mine kammerater efter fire sekunder trække tovet og træstykket tilbage ved hjælp af snoren. Jeg udnyttede det øjeblik, hvor gaden var helt øde, og sprang med mit tov over muren. Mere end fire sekunder brugte jeg ikke til at komme over. De sidste fem meter faldt jeg ned, da tovet var for kort. Jeg rejste mig og gik ned ad gaden. Med en følelse af lykke, som man kan forstå, tændte jeg mig en cigaret. Jeg var ubemærket kommet væk, og først ved inspektion af soverummene kl. 22 ville min forsvinden blive opdaget.

Men jeg havde imidlertid forregnet mig med hensyn til heldet. Et blik tilbage på borgmuren afslørede, at tovet ikke var trukket tilbage, og dermed ville afsløre mig. Jeg blev da også fanget allerede i byen, da en soldat fem minutter efter min flugt havde opdaget tovet og slået alarm.

Det var ikke lykkedes mine kammerater at trække rebet tilbage, da snoren var knækket. Alt havde på bedste måde været forberedt, kun en lille detalje havde vi ikke ofret tilstrækkelig opmærksomhed. For dette første flugtforsøg fik jeg to måneders fæstningsarrest, en straf jeg måtte afsone i tugthuset i Rennes. Senere blev jeg idømt yderligere syv måneder på grund af mit andet flugtforsøg og andre overtrædelser. Hermed var jeg kommet på den sorte liste over de såkaldte »Fortes Têtes«. Hvad det betød, kom jeg til at mærke i begyndelsen af den uindskrænkede ubådskrig.

Fra den 1. april 1917 erklærede Tyskland den uindskrænkede ubådskrig. I præcist fastsatte zoner ville ethvert skib uden varsel blive torpederet af tyske ubåde. Den franske regering reagerede derved, at der på deres hospitalsskibe i Middelhavet, der fra dette tidspunkt ville sejle mørklagte, og også anvendes til troppetransporter til Saloniki, skulle placeres tyske officerer som gidsler.

Jeg befandt mig på dette tidspunkt i »repressalie« lejreren Carcassonne i Sydfrankrig, hvorfra jeg og syv kammerater i de sidste dage af marts blev flyttet til Toulon. I Toulon, udgangspunktet for vores rejse, var vi samlet omkring 60 tyske officerer. Det franske krigsministerium havde udvalgt disse med omhu. Dels var det officerer af kendte adelsfamilier, dels var det officerer, der havde gjort sig upopulære gennem flugtforsøg.

Den 2. april kom jeg med mine kammerater fra Carcassonne ombord i »Navarre«. Kaptajn og besætning kom fra handelsmarinen. Betegnende for den nervøse stemning om bord, og derfor de tåbelig forhåbninger, franskmændene knyttede til tilstedeværelsen af de tyske gidsler om bord, var purserens udbrud kort før afsejling:

»Grâce à vous, nous arriverons peut-être à Saloniki« (Hvis vi skal ankomme helskindet til Saloniki, kan vi takke Jer for det)

Med mørkefald dampede vi af i retning af Biserta på den nordafrikanske kyst. Generelt sejlede tre til seks hospitalsskibe samlet, og blev eskorteret af et antal torpedoskibe. Turen blev i løbet af tiden til en regelmæssig rutesejlads mellem Biserta (Afrika) og Saloniki. Alle køjer var lukkede med en jernplade. Kun i hækken var der et positionslys, der kun kunne ses i en ganske bestemt vinkel. For os var det hermetisk lukkede skib ikke ligefrem behagelig, da luften herved blev dårlig og knugende. Mange skibe var rigtig gamle skøjter, der ikke engang havde vandtætte skodder. Derimod var en del af torpedobådene helt moderne, og blev senere skøret som handelsskibe ved kunstige overbygninger.

Om vi havde lastet ammunition om bord, vidste jeg ikke, for hvad der skete om natten, kunne vi naturligvis ikke kontrollere. Jeg vil blot nævne, at jeg på disse »hospitalsskibe« under hele perioden (næsten seks måneder) ikke så en eneste syg om bord. De folk, vi bragte til Saloniki var sunde, godt udseende soldater.

Om morgenen efter at vi var løbet ud fra Toulon, måtte vi en time komme på dæk. Middelhavet lå foran os, blå og med havblik. Man kunne tro, at man befandt sig i den dybeste fred, hvad vi ikke kort efter af omkring flydende skibsplanker, kæntrede redningsbåde og døde muldyr noget voldsomt blev mindet om, at der her i løbet af natten var blevet torpederet en damper. Nu efter så lang tid, forekommer vores glæde over synet af disse efterladenskaber rå og følelsesløs. Vi havde formentlig ytret vores glæde lidt for tydeligt, og kaptajnen lod os hurtigt igen bringe under dæk.

Efter at vi var anløbet havnen i Biserta, gik vores tur videre mod Saloniki. Her kom vi med det samme ombord i hospitalsskibet »Vingh Long«. Det var en urgammel skude, men alligevel for os en stor forbedring, da kaptajn og besætning tilhørte krigsmarinen. Vi havde upåklagelig underbringelse og forplejning og måtte være på dæk i fem timer. Det var en ridderlig modstander, vi her havde at gøre med.

Efter vores anden ankomst til Biserta måtte vi sende den første post til Tyskland. Jeg benyttede lejligheden til på et postkort, mellem linjerne og med usynlig blæk, hvorom modtageren var underrettet, at skrive en beretning om vores tur. Efter ti dage var kortet allerede i Berlin, men min pårørende, som jeg havde sendt kortet, havde som neutral fået betænkeligheder, og først efter to måneder sendt kortet videre til Krigsministeriet. Her beklagede man, så senet at have fået beretningen, som to måneder tidligere ville have været af stor betydning.

En dag, hvor vores flotille var i nærheden af den afrikanske kyst, blev der fra en torpedobåd afgivet flere skud. Der blev stor ophidselse på alle skibe, da man mente at have observeret en tysk ubåd. Skibene ændrede øjeblikkelig kurs for at komme det formodede tyske angreb i forløbet. Ubåden var formentlig et synsbedrag hos overnervøse franskmænd. Måske havde en springende delfin været årsagen. Dette forhindrede dog ikke at helten fra handelsmarinen afholdt en stor sejrsmåske ombord på et af skibene. Til lyden af Marseillaisen påberåbte de sig en sejr over den formodede tyske ubåd. Hele skibet, fra kaptajn til yngste skibsknægt var fuldt overbevist herom.

En anden gang, de var en time efter indsejling i havnen i Saloniki, så vi fra dækket, hvordan engelske og franske minestrygere sejlede rundt i bugten. Enkelte eksplosioner fulgte. Anden styrmanden fortalte os, at tyske ubåde i løbet af natten havde udlagt miner. Han lagde ikke skjul på sin beundring for denne tapre handling.

Under et tysk luftangreb på havnen i Saloniki faldt en bombe 50 meter fra os i vandet. På dækket hørte vi oprørte stemmer over, at et værgeløs »hospitalsskib« var blevet bombet. Man overså formentlig, at der ved siden af os lå en lille engelsk krydser for anker, for hvem bomben formentlig var bestemt.

Hovedoplevelsen under vores rejse var branden i Saloniki, som vi oplevede nogle få dage senere. Vi var kort efter solnedgang på dæk, og kunne herfra se, at der udbrød brand forskellige steder i byen. Om natten blev vi vækket i vores søvn af en voldsom eksplosion. Samtidig blev vores »Vingh Long« kastet op af vandet med en voldsom kraft. Et eller andet sted måtte der være sket en voldsom eksplosion. Som vi kikkede ud af køjerne kunne vi se, at hele Saloniki lignede et stort flammehav. Kun den højeste del af byen, hvor det franske hovedkvarter var beliggende, havde undgået ødelæggelsen, men blev dog kort efter bombet af tyske fly.

Den næste morgen var de fleste brande slukket, kun fra tid til anden fløj et ammunitionsdepot i luften. Saloniki, en by med 300.000 indbyggere, var i løbet af natten forvandlet til en ruinhob. På vores forespørgsel til den voldsomme eksplosion i løbet af natten, fortalte kaptajnen, at den engelske krydser, der et par dage tidligere havde ligget ved siden af os, var sprunget i luften. Hans kære allieredes skæbne afstedkom en sådan latter, at han ikke kunne fortsætte sin tale og gik væk. Senere fik vi at vide, at den engelske krydset med en besætning på omkring 500 mand, var sejlet tæt på den brændende by. Hvorfor den eksploderede, kunne ingen forklare.

Efter at den tyske og franske regering var nået til enighed om gensidige gengældelsesforanstaltninger, sejlede vi i midten af september tilbage til Frankrig med et handelsskib. På trods af de mange fare, havde turene på Middelhavet været en kærkommen afveksling i det monotone liv i fangelejrene. Desværre var det ikke gået andre

kammerater så godt som vi, der stod under kommando af en officer af krigsmarinen. Andre havde været under officerer af handelsmarinen, der ikke lod muligheden gå fra sig til at chikanerer »les Boches«. Blandt de anvendte metoder var underbringelse tæt på maskinerne, mangelfuld ventilation, forkortede ophold på dæk osv. Med dette kunne ophold i den tropiske hede i Middelhavet være et helvede. Vi andre derimod, blev af officererne fra krigsmarinen ikke behandlet som gidsler, men som kammerater. Måske det bedste eksempel på den ridderlige ånd hos den franske krigsmarine er følgende udtalelse fra en kaptajn ved en tale til tyske gidsler i begyndelsen af den uindskrænkede ubådskrig: »Mine herrer, jeg beundre de tyske ubåds kaptajner. Der er helte!«

I fransk krigsfangenskab

Brev fra Husar Julius Curts, 4./Hus. 16 til sin eskadronschef

Om aftenen den 8. september 1914 fik Ufffz. Lehmitz, 4./Hus. 16 med to mand fra 16' Husaren (herunder jeg), en fra 11. Husaren, en Kürassier og fire infanterister på cykel til opgave at besætte den sydlige udgang af Senlis, nord for Pris, og den følgende morgen opklarer i retning Pontarmé og Paris. Vi indtog vores post. Natten forløb rolig. Den følgende morgen k. 0730, Ufffz. Lehmitz havde netop give ordre til opsidning, da vi blev beskudt fra byen.

Tilsyneladende var fjenden, begunstiget af den omkringliggende skov, i løbet af natten rykket ind i byen. Vi besvarede ilden fra bag en mur. Et gennembrud tilbage til Eskadronen var desværre ikke mulig, da fjendens overmagt var for stor. Vi måtte til sidst trække os tilbage til en nærliggende skov, da de nu også nærmede sig fjendtligt kavaleri. Herunder mistede vi en af cyklisterne, der på sin cykel kørte midt ud på gaden og her blev ramt.

Fra skoven forsøgte vi forgæves at slippe over »Ronette«, men floden var alt for tæt besat. Ved Chantilly lykkedes det os at komme over en bro, men på den anden side blev vi modtaget af en rasende ild. Ufffz. Lehmitz, en kürassier og en cyklist blev liggende, og svarede ikke på tilråb. Som jeg senere fik at vide, var Ufffz. Lehmitz såret og faldt i fangenskab. Jeg overtog føringen af patruljen og førte den tilbage til Senlis, da området her var tættere bevokset med skov, og en gennemtrængning måske var mulig. Det var imidlertid forgæves. Vi sad i en heksekedel, ingen slap igennem for at underrette eskadronen. Vi blev jaget frem og tilbage, og til sidst omringet og taget til fange af franske husarer. Også mange civile deltog med bestialsk fornøjelse i heksejagten. Vores håb om at slå os igennem, var ikke blevet opfyldt. Jeg havde under kampen fået et mindre sablehug på venstre hånd.

Man førte os i første omgang til et fængsel. Efter et stykke tid blev jeg samlet med et antal infanterister, der ligeledes var taget til fange i nærheden af Senlis, og stillet op – hele tiden tre og tre. Så blev læsset ombord i de berygtede tohjulede kærre og under bevogtning af to eskadroner franske husarer blev vi – en fanebærer fra Inf.Regt. 94 og 20 mand – transporteret til en større gendarmeri-station i udkanten af Paris. Næste dag gik transporten videre på lastbiler til Paris. Her blev vi i et par timer sendt videre til fods til fornøjelse for publikum, som underholdt os med smæde råb og andre knap så dejlige sager. Så blev vi bragt til Issouden ved Loire, hvor vi blev indespærret i en tom kaserne. Vores lejer bestod kun af en smule halm og forplejningen var meget mangelfuld.

I januar 1918 blev vi, kammerat Lüttschwager og jeg, sammen med mange andre kammerater, slæbt til Afrika. Efter en grufuld sejlur, hvor flere hundrede tyske soldater var stuvet sammen i lasten på »Martinique«, ankom vi til Casablanca. Desværre blev Lüttschwager og jeg her skilt fra hinanden, og jeg har ikke siden hørt til ham. Lidelserne, som vi måtte udholde i Afrika, var forfærdelige. Værre kan det ikke være i helvede. Jeg gjorde et flugtforsøg og prøvede at nå Spansk-Marokko, hvorfra jeg med skib ville returnere til Tyskland og mit regiment.

Forsøget mislykkedes desværre. Efter at jeg var spadseret omkring 200 km gennem den afrikanske steppe, blev jeg igen indfanget af Spahis, der anvendte blodhunde. Efter en kvalfuld transport tilbage, skulle jeg – i et lille telt, gennemfører 30 dages arrest. Teltet var så lille, at man i den ene ende stak hovedet ud, og i den anden fødderne. For at forhindre hyæner og sjakaler i at bide i nogen af disse, stod der på begge sider en fransk post. Skønt var det ikke at ligge her, om dagen i 50 graders varme og om natten i bidende kulde. Til næring fik jeg kun en smule brød og vand. Man kunne i midlertid ikke få den lille ned med nakken, og jeg gjorde dem heller den tjeneste at dø.

Efter 17 måneder i Afrika blev jeg som malaria-syg, sendt tilbage til Frankrig. Også her forsøgte jeg igen at flygte, hvilket igen mislykkedes. Endeligt i august 1917 blev jeg fremstillet for en kommission bestående af franske og schweiziske længer, hvor jeg blev udvalgt til internering i Schweiz. I slutningen af december kørte jeg

fra elendighederne i fransk krigsfangenskab til Schweiz. Her blev jeg meget fint modtaget, og jeg er nu kommet mig helt god, så jeg håber snart at kunne komme tilbage til Tyskland. Muligvis kan jeg endnu gøre noget nyttigt for fædrelandet. Hotel Valbella, Lanzerheide søen ved Schur (Schweiz).

Originalteksten havde følgende efterskrift: »Husar Curts har min tilladelse til at udfærdige en beretning og sende den afsted. Han har altid kun gjort et stramt, militærisk og frisk indtryk på mig. Sign. Borschel, Lt.d.R., Ældste officer Lenzerheide.«

Officers rangliste og stillingsbesættelse

November 1919

Regimentsstab

Regimentskommandør: Oberstlt. v. Raszewski
 Regimentsadjudnat: Oblt Grebner
 Oblt. Eggerts
 Lt.d.R. Liss
 Stabstrompeter Warmas
 Regimentsskriver: Wizewachtm. Raeve
 Regimentssmed: Steffen

1. Eskadron

Eskadronsfører: Lt.d.R. Lahusen (Dietr.)
 Lt.d.R. Schramm
 Veterinär Sternberg
 Wachtm. Reimers

2. Eskadron

Eskadronsfører: Rittm. d.R. Kellinghusen (Jürg.)
 Lt.v. Rumohr
 Lt. Koch
 Lt.d.R. Lutteroth
 Wachtm. Müller

3. Eskadron

Eskadronsfører: Oblt. v. Bötticher
 Lt. v. Raszewski (Theodor)
 Feldhilsveterinär Colm
 Wachtm. Petersen

4. Eskadron

Eskadronsfører: Oblt Bahn
 Lt.d.R. Graue
 Lt.d.R. Goverts
 Ob.Arzt, Ldw. I, Kleinschmidt
 Feldhilsveterinär d.R. Foerster
 Wachtm. Nissen

16er Husaren bei der Fuhrpark-
kolonne 52 IX. A. R.
Ratjen, Magnus, Peters, Harms,
Rofchmann, Leubke, Michelsen.

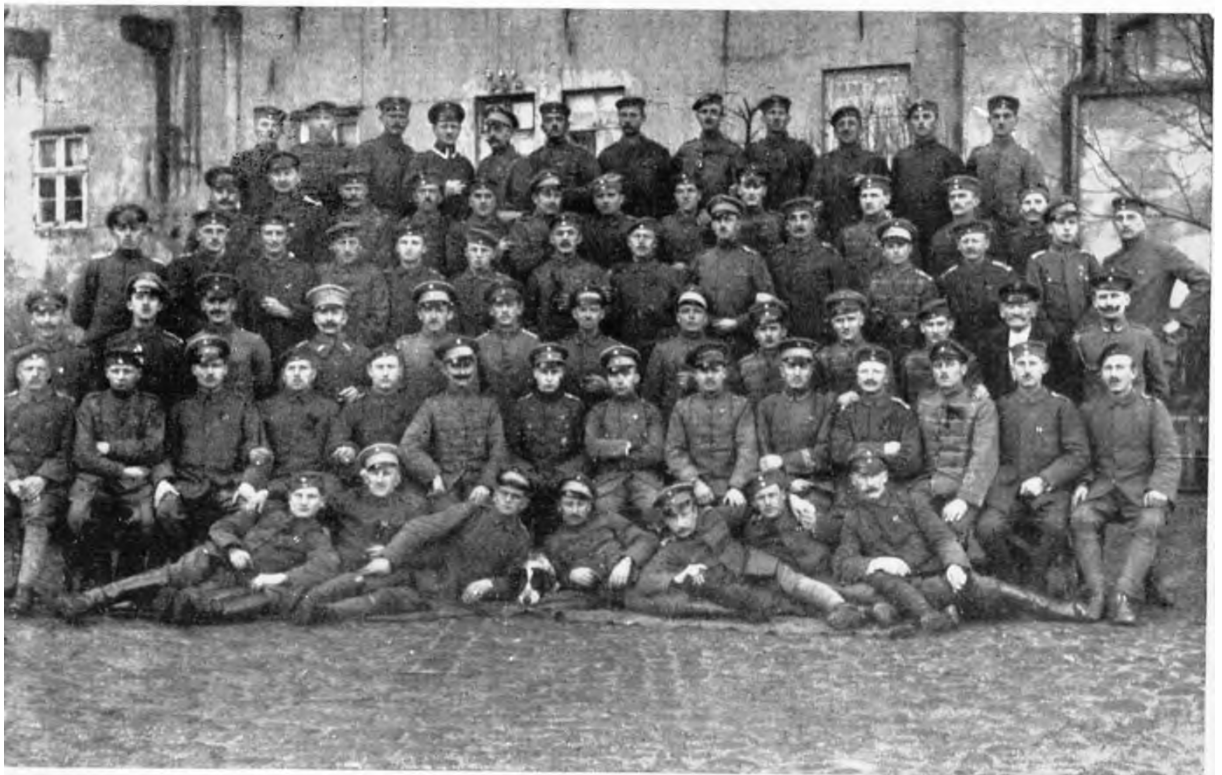
Kriegsfreiwilli-
gengruppe 1914

Ersatzeskadron beim Pferdeputzen.

3. Husaren 16 nach der Heimkehr 1918.

4. Husaren 16 nach der Heimkehr 1918.

Opløsning af Regimentet

Der var gået nogle få uger siden den grufulde 9. novemberdag, hvor det tyske rige mistede sin kejser og regimentet sin øverste krigsherre, som en tidlig morgen løbeilden gik gennem Schleswig:

Husarerne kommer!

Og de kom, ikke det samlede regiment, og ikke oversået med ordener og ære, og ikke med klingende spil, som vi så ofte havde forestillet os det i drømmene ved lejrålet i felten. Det var 1. Eskadron, reduceret i antal, med slidte uniformer og ansigter, men stadig ranke og stålvilje under stålhjelmene. Man kunne se på dem alle, officerer som husarer, hvor glade de var endeligt igen at være derhjemme, og alligevel blandede der sig en dyb sorg i glæderne – trods alle sejre havde man mistet det gamle stolte kejserrige! På alle ansigter så man det, af hvert andet ord hørte man det: Ikke vores skyld, anklag ikke os! Vi, vi ryttere, har gjort hvad der var menneskeligt muligt under hundreder af kampe i Belgien, Frankrig, Polen og Rusland. Helt til Peipus-søen blev vores regimentsstandard bragt frem af modige ryttere, og selvom vi var for få til i historiens store skala at vende rigets skæbne, bringer vi nu det uplettet tilbage, som har vores højeste værdi: Regimentets standarte og regimentets ære!

Og den gamle garnison forstod at byde deres sønner og plejesønner velkommen og at ære dem. Helt ud til Busdorf var vejene sorte af mennesker. Selv var kommandøren Oberstlt. v. Raszewski, der selv kort for inden var ankommet, sammen med garnisonens øvrige officerer, redet eskadronen i møde. Det var ham et hjerteanlæggende herude, langt fra byen, at hilse, at byde sine tapre husarer velkommen, at takke dem for deres indsats gennem den tid, hvor eskadronen havde været alene, og hvor den havde høstet regimentet nye laurbær. Hvad betød i den almindelige glæde, en lille episode, hvor en repræsentant fra Soldaterrådet i Schleswig kom kørende i en bil for at tale til eskadronen. Uden at betænke sig et øjeblik gav højre fløj-underofficer kommandoen: »I toer kolonne svingning til venstre!« Udsendingen blev noget lang i ansigtet. Så rykkede eskadronen under stormende jubel ind i Schleswig. Guirlander, blomster og strålende pigeøjne gjorde hjerterne bløde på de flotte ryttere. Hvor meget afsavn og hvor meget kummer blev ikke opvejet af denne glæde.

Langsomt, kun meget langsomt kom processionen frem og kort før slots alleen, fik den helt i stå. Adolf Flenker holdt sig ikke tilbage for her først med hele eskadronen at drikke en skål til ære for regimentet. Og så gik det videre! Eskadronen marcherede op foran slottet, og blev her officielt modtaget af byens borgmester, af kommandøren og – af soldaterrådet. Det vil sige, sidstnævnte kom ikke ret langt, for behændigt begyndte han med ordene: »Vi har afregnet med kejser og det gamle regime«, men den dygtige taler kendte vore husarer dårligt. »Ikke vi!« råbte Thomas Hansen fra 1. Eskadron og gav sin hest sporerne – hele eskadronen red frem, og havde ikke Oberstlt. v. Raszewski rejst sig højt i sadlen og taget taleren under sin personlige beskyttelse -, du gode gud, jeg ville ikke gerne havde være i talerens sted, foran vore lanser og de schleswig-holstenske bøndernæver! –

En hyggelig sammenkomst, skåle og danse afsluttede dagen.

Efterhånden ankom alle eskadroner til Schleswig. Glæden ved gensynet og den uklare situationen i landet fik os måske en tid til at glemme de store rystelser, og de tunge og vedvarende virkning af revolution og fredsslutningen. Med den hårde kendsgerning, at regimentet skulle opløses, forstummede den sidste tvivl. Ingen ord kan beskrive de følelser og den bevægelse, der gik gennem vore hjerter.

Sønderjyder ved Husaren-Regiment 16

	NAVN	FØDT		GRAD	ESK	NÆVNT	NOTER
Andersen	Christian	29-08-1881	Tønder	Vz.Wachtm	3	29-12-1915	Laz. Rubinen
Andersen	Hans	16-11-1888	Gråsten	Gefr.	4		
Andersen	Johan	12-09-1889	Søgaard	Reservist	2	29-03-1917	laz, Insterburg
Andersen	Peter	12-05-1893	Haderslev	Husar	stab		Senere Unteroffizier
Andersen	Thomas	08-07-1890	Harrislee	Gefreiter	2	24-07-1917	F.Erz.Abt. 8. Kav-Div
Andresen	Andreas	13-03-1889	Königsacker	Reservist	1	23-03-1918	Laz.Wilh.Park, Magdeburg
Andresen	Asm.	11-04-1898	Haurup	Unteroffizier	MG		
Andresen	Christ.	29-08-1881	Tønder	Vizewachtmeister	3	29-12-1915	Laz. Rubinen
Asmussen	Peter	17-06-1891	Tastrup	Res - Gefr.	1	08-07-1915	Laz. Pewjany
Auteka	Peter	15-07-1893	Løgumkloster	Husar	1	24-02-1915	let Såret Bobr.- i Verlustliste - Anteka
Axen	Peter	21-05-1891	Tønning	Gefreiter	2		
Balle	Otto	12-05-1887	Flensborg	Kriegsfrw.	1		
Bertelsen	Hans	12-05-1891	Gaardeby	Sergeant	4	01-09-1914	såret Nery
Bilschoff	Heinrich	29-03-0895	Käppelholz	Husar	4		
<u>Bjerring</u>	Emil		Åbenrå		5	12-11-1914	savnet - ikke med i Reg-liste
Bladt	Peter	12-12-1889	Lysabild	Unteroffizier	1	02-11-1915	Laz. Bausk
Bohnsen	Sörn	09-09-1887	Sommersted	Uffz	1	17.10.1916	til M.G. Eskd som sergeant
Bonde	Karl	12-04-1896	Vojens	Gefr.	4	18-04-1917	såret af håndgranat
Borck	Erich Christensen	10-05-1897	Hajstrup	Husar	2	31-01-1916	Ruljnki an der Düna - Fanger Ruljuki - Verlustliste = faldet
Borg	Jakob	06-08-1895	Flensborg	Husar	2	21-10-1915	Laz. Kentische
Boysen	Walter	19-01-1897	Flensborg	Gefreiter	3	19-05-1917	Faldet Aubers
<u>Brandt</u>	Friedrich	09-04-1891	Perlebüll	Husar	1	20-08-1914	Såret Belgien - savnet
Bredenfeld	Ernst	19-03-1897	Eintoft	Unteroffizier	2		
Brodersen	Peter	02-04-1888	Tornschaufeld	Gefreiter	4		
Brogmus	Math.	25-03-1889	Ringsberg	Gefreiter	1	29-11-1914	såret B.Mlawa
Brügge	August	22.08-1890	Kjær	Gefr.	1		
Bugslag	Christian	02-10-1895	Åbenrå	Husar	1		
Börnsen	Wilhelm	12-08-1888	Padborg	Sergeant	2		
Carstensen	Hans	13-10-1894	Flensborg	Gefreiter	3		
Carstensen	Hans	20-09-1890	Heisel	Kriegsfrw.	1	22.06.1915	Såret
Carstensen	Lorenz	25-05-1892	Wallsbüll	Unteroffizier	4		
Carstensen	Peter	26-08-1898	Flensborg	Husar	3		
Christensen	Asm.	05-02-1892	Åbenrå	Kriegsfrw.	1	20-09-1915	MG-Abt. 2 Lötzen
Christensen	Asm.	13-05-1892	Ultong	Offz.Stellv.	2	13-03-1917	R.Jäg.Bn. 19
Christensen	Heinrich	19-11-1893	Sønderborg	Sergent	1		
Christensen	Otto	30-07-1895	Broager	Gefreiter	2		
Christensen	Peter	16-04-1890	Broager	Uffz.	3		
Christiansen	Asmus	13-05-1892	Altang	Off.stellvertreter	2	13-03-1917	R.Jäger-Batl. 19
Christiansen	Chr.	14-06-1896	Sønderborg	Husar	4		
Christiansen	Lav.	23-02-1889	Ovenum	Reservist	1		
Christiansen	Ludw.	21-03-1897	Flensborg	Husar	1		
Christiansen	Wilhelm	10-02-1892	Flensborg	Unteroffizier	MG	03-11-1915	Såret; 17-10-1916 MG-eskd som VzWm.
Christiansen II		14-06-1896	Sønderborg	Husar	1	05-10-1915	Laz. Frubinen
Clausen	Jürgen	05-07-1892	Flensborg	Gefreiter	3	13-08-1915	Såret Mitau
<u>Clausen</u>	Lawr.	12-01-1890	Lügumkloster	Vz.Wachtm	4	03-02-1915	
<u>Clausen</u>	Ludwig		Sønderborg			04-01-1916	
Clausen	Wilhelm	06-12-1895	Flensborg	Kriegsfrw.	4		
Claussen	Markus	04-06-1893	Landwittfeld	Gefreiter	2		
Desler	Jürgen	25-02-1890	Kl. Wolstrup	Gefreiter	2		

Dethlefsen	Dietrich	15-12-1894	Flensborg	Unteroffizier	2	01-05-1916	Nachr.Abt. 4 K.D.
Dethlfsen	Max	20-02-1896	Flensborg	Unteroffizier	3		
Detlefsen	Heinrich	16-02-1892	Flensborg	Unteroffizier	4		
Eckholdt	Peter	27-11-1893	Haderslev	Husar	4	02-10-1917	Kr.G.R. Ingny
Ehlers	Wilhelm	27-09-1894	Bobek	Gefreiter	3	17-08-1918	såret Billencourt
<u>Elberg</u>	Lorenz	18-02-1893	Barsmark	Gefreiter	1	13-08-1914	Faldt - Boneffe; Verl. 05-11-1914
Erichsen	Ernst	16-08-1890	Gr. Colt	Gefreiter	1		
Erichsen	Jacob	23-02-1893	Arnis	Utffz.	3	30-09-1916	Feldrekr. Depot Kowno
Ewaldsen	Martin	25-06-1897	Neukirchen	Husar	2		
Fabricsius	Max	20-03-1890	Flensborg	Vizewachtmeister	2	01-05-1919	M.G.-Abt. Rw.R.R. 9
Festersen	Andreas	19-10-1894	Wollerup	Husar	4		
Festersen	Gustav	24-12-1892	Stenderupmark	Sergeant	4	13-09-1917	R.F. Laz 113
Fiebig	Andreas	08-04-1889	Rapstedt	Vizewachtmeister	2	24-12-1919	R.F.A. 62
Franzen	Ernst	10-04-1889	Hoptrup	Vizewachtmeister	1		
Friedrichsen	Peter	29-07-1896	Wanderup	Husar	4	21-02-1916	såret
Fuglsang	Conrad	10-04-1883	Haderslev	Vz.Wachtm	MG	10-08-1914	Belgisk krigfange - 22-03-1915 Str.Sch såret; 6.11.1915 > 3./Hus 16>13-01-1917 Erz.Kav. MG-abt. I
Fuglsang	Conrad	10-04-1893	Haderslev	Vizewachtmeister	3	22-03-1915	Såret - 15-10-1916: MG-eskd
Gall	Johannes	06-03-1893	Jarplundfeld	Gefreiter	3		
Gasenzer	Friedrich Carl	20-09-1891	Sæd	Reservist	4	03-09-1915	Rogatschew - såret - død i fangenskab; VL 11-09-1916; VB: 21-08-1915 russisk fangenskab
Gertzinger	Ingwert	20-02-1891	Tönningstedt	Gefreiter	4		
Glückstadt	Theodor	27-10-1893	Gr. Colt	Husar	3	01-09-1914	faldet Nery
Grafenzer	Friedrich	20-09-1891	Seht	Reservist	4	01-09-1915	faldet Flengen
Gramm	Johannes	22-02-1894	Brundelund	Kriegsfrw.	4	07-04-1915	Laz. Wilkowiszki
Gregersen	Herman	21-01-1888	Flensborg	Unteroffizier	1		
Greve	Asm.	04-03-1893	Gråsten	Gefr.	1		
Grigellelt	Karl	12-11-1894	Flensborg	Gefreiter	2	16-09-1914	såret Besmé
Grünfeld	August	18-08-1891	Grünmark	Husar	3		Både Grünmark/Åbenrå og Hirschholm/Sønderborg
Hahne	Peter		Christiansminde	Leutnant	2		
Hamann	Friedrich	04-12-1891	Sehestedt	Gefreiter	4		
Hansen	Hans	01-08-1886	Baufeæd	Vizewachtmeister	3	28-03-1918	såret
Hansen	Hans	12-04-1894	Neukirchen	Gefreiter	2		
Hansen	Max	06-02-1894	Sønderborg	Gefr.	3	01-09-1914	såret Nery - 03-12-1917 - RFA 63
Hansen	Nikolaus	30-01-1890	Süderløgum	Gefreiter	4	07-03-1915	Laz.
Hansen	Thomas	15-06-1887	Kollund	Sergent	1		
Hansen	Mathias	10-06-1892	Haderslev	Vz.Wachtm	2	30-09-1916	Feldrekr. Depot Kowno
Hansen	Arthur	15-02-1894	Grummark	Gefreiter	1		
Hansen I	Peter	06-03.1991	Rollum	Sergeant	1	08.04.1914	såret Bonesse, G.G.
Hansen II	Hans	16-09-1882	Schottsüllfeld	landsturm	4	25-11-1917	F.A. übungsplatz Sebourg
Hansen II	Niels	16-12-1889	Börrig	Husar	4	25-12-1914	begr. Gut Russki
Hansen III	Arnold	02-03-1896	Hörup	Gefr.	4		
Hansen IV	Christ.	31-03-1891	Adelbylund	Unteroffizier	1	16-09-1914	såret Noyon
Hartung	Andreas	23-07-1888	Esbjerg	Gefreiter	2		
<u>Hede</u>	Lauritz	17-12.1891	Grammby	Husar	1	05-11-1914	13-08-1914 krigsfange - Aurillac. Verl. Rettelse 05-06-1916
Heinrich	Christian	25-06-1889	Sønderborg	Sergeant	1	22.10.1917	Fl. E. Abt. 14, Halle
Heinsen	Ed.	24-07-1875	Nord-Niebøl	Gefreiter	1	02-08-1914	Radfahr Abt. 4 Kav.Div. 1915 Stab Hus.16
Heinsen	Nis	11-08-1891	Röllum	Gefr.	1	02-08-1914	Nachr. Abt. 4. Kav.Div.

Holm	Martin	01-05-1888	Halstedt	Reservist	1		
Holm	Thasten	09-03-1893	Kolsnap	Gefreiter	3	21-02-1915	Lastemna; VL 17-05-1915 - Jastgrazembna
<u>Holm</u>			Haderslev			17-03-1915	faldet
Holmer	Emil	03-11-1894	Stoltebüll	Gefreiter	1	16-10-1916	såret Dünaburg
Hoppe	Wilhelm	13-02-1893	Flensborg	Gefreiter	3	10-12-1917	Art. Übungsplatz Sebourg
Hymüller	Fritz	17-02-1893	Ulderup	Husar	2+3	udn. Gefreiter	
Högel	Heinrich	16-05-1891	Flensborg	Husar	3		
Iversen	Hans	06-09-1894	Sebbelau	Kriegsfrw.	MG		
Iversen	Jens	21-09-1891	Bovrup	Husar	2	20-09-1918	Laz. St. Agnes, Württemberg
Iversen	Peter	26-12-1889	Sebbelau	Uttfz.	1+3	07-02-1916	3./Has. 16 - VL 18-03-1919 - let såret
<u>Jacobsen</u>	Jes	12-07-1890	Haderslev	Gefreiter	2	16-10-1915	såret G-G14-08-1915
Jacobsen	Laur.	30-03-1891	Satrup	Uttfz.	3	16-10-1916	Laz. Poniewiez
<u>Jacobsen II</u>	Christ.	20-10-1892	Dünthfeld	Gefr.	5	19-07-1915	Juni 1916 - Såret G.G. - 17.06-1917 - RIR 34
Jenen	Johannes	06-08-1892	Busskoppel	Gefreiter	3		
Jensen	Anton	09-01-1896	Mulsmark	Kriegsfrw.	1		
Jensen	Peter	18-10-1893	Hörup	Husar	3	07-09-1915	Laz. Bausk
Jensen	Wilhelm	30-01-1892	Meglby	Gefreiter	2	13-06-1917	Laz. Kassel
Jepsen	Johannes	02-07-1890	Kl. Wiehe	Reservist	4	26-05-1914	faldet st. Quentin
Jessen	Andreas	24-11-1898	Hagenberg	Kriegsfrw.	1	17-09-1915	Laz. Bausk
Jessen	Christ.	17-03-1895	Gotteskoog	Gefreiter	MG		
Jessen	Gustav	12-05-1893	Rabel	Reservist	4	24-11-1914	såret
Jessen	Iwer	14-02-1894	Norderhostrup	Husar	stab	01-09-1914	Engelsk krigsfange
Jessen	Jens	17-11-1892	Klipleve	Unteroffizier	2		
Jessen	Theodor	09-07-1890	Kl. Wolstrup	Vizewachtmeister	3		
Joachim	Karl	30-01-1885	Sønderborg	Gefreiter	4		
<u>Johannsen</u>	Hans	22-02-1895	Twedterfeld	Gefreiter	4	05-11-1914	
Johannsen	Peter	13-10-1886	Niehus	Vizewachtmeister	3		
Johannsen	Peter	20-09-1879	Lindholm	Unteroffizier	MG		
Jordt	Gerhard	28-01-1888	Flensborg	Sergeant	1	09-05-1918	RIR 257
Jordt	Johannes	07-09-1891	Husbyholz	Gefreiter	3		
Juhl	Emil	30-11-1894	Skrydstrup	Krigsfrw.	4	10-10-1915	Laz. Mitau; Schloss Nerft, Kurland
Juhl	Gustav	07-05-1893	Abel	Gefreiter	MG	04-08-1915	Laz. Mitlau
Juhl	Hermann	08-08-1895	Abel	Gefreiter	3		
Jürgensen	Anders	11-02-1892	Jordkirch	Sergeant	4	06-04-1918	såret A.G.
Jürgensen	Christ.	07-11-1888	Frøerlundholz	Unteroffizier	3		
Jürgensen	Hans	07-02-1890	Frøerlundholz	Unteroffizier	3	09-04-1917	faldt Vimy
Jürgensen	Nikolaus	07-05-1890	Stienberg-kirche	Sergeant	2	17-06-1917	Fernspr. Abt. 478
Jürgensen	Nikolaus	18-02-1892	Harrislee	Husar	2	10-12-1915	Stab 4. K.D:
Jürgensen	Nikolaus	18-07-1892	Harrislee	Husar	stab		
Jürgensen	Nikolaus Johann	27-02-1891	Bondebück,	Husar	2	ikke oplyst	Schleswig, bisher f. Gefgtsch., verw. u. i. Gefgtsch. Arras 28.09.14, nachher Paris-Graille, jetzt Res.Laz. 3. Hamburg".
Jörgensen	And.	11-02-1892	Jordkirch	Sergeant	4	26-04-1918	såret
Jörgensen	Lorenz	15-09-1894	Frøerlundholz	Husar	2	16-12-1917	Fussart.R. 145
Karberg	Axel	26-10-1887	Augustenborg	Husar	MG	17-10-1916	MG-eskd.
Ketelsen	Ketel	13-11-1893	Tønder	Husar	3	22-12-1915	Såret - laz. Rubinen
Knabe	Jürgen	30-09-1887	Schwentrup	Gefreiter	3		
Knarkof	-	16-09-1892	Sønderborg	Gefreiter	4	05-12-1917	Feld-Rekr.Depot Deaumont
Knutzen	Gottlieb	14-12-1890	Schnattenbull	Gefr.	1	16-09-1914	faldet Besme
Knutzen	Peter	23-05-1894	Kragstedt	Husar	MG	29-03-1915	MG-zug - her kaldt Simon
Koch	Jürgen	09-08-1888	Hekebüll	Unteroffizier	3	07-04-1917	Schweinwerfer-zug 101
Kühl	Johannes	13-11-1897	Fockbeck	Husar	2	24-11-1917	FAR 501

Kärcher	Johannes	04-12-1893	Gr.Coltholz	Husar	4	13-02-1915	såret
Lass	Max	09-06-1894	Westre	Husar	4	01-09-1914	Engelsk krigsfange - Nery; først meldt savnet
Lassen	Karl	12-02-1891	Alt- Keikendorf	Vz.Wachtm	1	24-04-1918	Hangardwald - let såret
Lauer	Otto	08-02-1892	Flensborg	Husar	4	10-09-1915	Laz. Ruhenthal
Lenz	Ludwig Peter K.	16-11-1894	Sønderborg	Husar		16-03-1915	Død på reservelazaret i Sønderborg død af en sygdom pådraget i Rusland
Lenz	Wilhelm	23-02-1887	Wanderup	Vizewachtmei- ster	4		
Lorenzen	Hans	16-11-1892	Flensborg	Gefreiter	4		
Lorenzen	Heinrich	18-10-1897	Studebüll	Husar	1	13-08-1914	Såret - krigsfange
Lorenzen	Klaus	03-04-1890	Arsleben	Gefreiter	4		
Lorenzen	Peter	04-12-1893	Hardesby	Gefreiter	4	22-12-1915	Laz. Rubinen
Lorenzen	Peter	15-07-1887	Frürupfeld	Vizewachtmei- ster	3		
Lorenzen	Peter	27-02-1888	Juhlschau	Gefreiter	4	01-04-1916	STAB 18 R-D
Lorenzen	Richard	11-03-1893	Rinkenæs	Kriegsfrw.	3		
Luding	Peter	01-06-1888	Tønder	Gefreiter	2		
Lund	Nikolaus	07-02-1890	Nibøl	Husar	1	12-08-1914	savnet Belgien
Lund	Nikolaus	30-04-1890	Wenningbund	Utffz.	1	24-11-1914	Såret G.G. - 30-08-1915 Laz. Bausk
Magnussen	Johannes	23-12-1893	Philippstal	Kriegsfrw.	3	05-11-1917	3. G.R.F.A.
Markussen	Hans	07-02-1890	Niebüll	Husar	1	12-08-1914	Såret - Belgien
Martens	Otto	08-10-1895	Oschebüllfeld	Husar	3	24-09-1916	Kav.Sch.R. 87; 07-12-1916 - 3./Hus 16
Marxen	Peter	23-07-1898	Flensborg	Husar	4		
Mathiesen	Hans	02-04-1895	Kiding	Gefreiter	4		
Matthiesen	Ferdinand	22-06-1892	Flensborg	Gefreiter	2	25-07-1918	såret
Matthiesen	Mathias	06-01-1891	Holm	Husar	1	12-08-1914	Fr. krigsfange - såret
Matzen	Hans	04-04-1886	Unewatt	Gefreiter	1		
Mau	Gustav	19-11-1890	Wilstoft	Unteroffizier	4	05-12-1917	FAR D ep. Beaumont
Michelsen	Max	25-02-1894	Nybøl	Husar	2	16-09-1914	hårdt såret Vesme
Müller	Johannes	26-04-1891	Schwakendorf	Gefreiter	stab	03-08-1916	MG 3
Möller	Andreas	04-12-1896	Flensborg	Husar	2	13-11-1915	Laz. Tilsit
Möller	Jürgen	07-10-1895	Katrinelund	Gefreiter	3		
Möller	Laur.	25-09-1893	Løjt kirkeby	Gefreiter	3		
Nielsen	Waldemar	15-08-1893	Atzbüll	Gefreiter	3	22-04-1915	Laz. Wilkowysti
Nikolaisen	Peter	18-08-1891	Jels-Toldkær	Husar	stab	21-04-1915	Laz. Gumbinnen
Nissen	Asm	22-08-1891	Styrtom	Gefreiter	2		
Nissen	Hans	17-07-1896	Heelby	Kriegsfrw.	1		
Nissen	Hans	27-01-1895	Schwensbyhof	Unteroffizier	2	24-11-1917	FA 62
Nissen	Jens	15-07-1892	Kolstrup	Unteroffizier	2	30-09-1916	Rekr. Depl Kowno
Nissen	Johannes	08-11-1883	Stangheck	Off.stellvertreter	4		
Nissen	Johannes	16-01-1887	Görupholz	Gefreiter	1		
Nymand	Jürgen	20-05-1898	Sønderborg	Husar	3		
Oldenburg	Henry	28-06-1881	Vibderoy	Vizewachtmei- ster	1		
Petersem	Chr.	03-01-1894	Radrup	Husar	4	28-02-1916	Laz. Ponewicz
<u>Petersen</u>	Andreas		Grünbeck			05-11-1914	
Petersen	Chr.	26-01-1893	Handewittfeld	Gefreiter	4		
Petersen	Chr.	29-06-1887	Maasholm	Unteroffizier	4		
Petersen	Hans	09-03-1887	Linnau	Husar	3		
Petersen	Jakob	07-02-1897	Flensborg	Husar	4		
Petersen	Jens	26-09-1894	Hardersby	Husar	4		
Petersen	Jens	30-11-1896	Jadelund	Husar	3	31-03-1915	Såret Bray
Petersen	Jens Peter Nissen	30-11-1894	Arrild	Husar		17-08-1914	Gembloux
Petersen	Johann	09-03-1892		Kriegsfrw.	MG	03-08-1915	Laz. Eibau
Petersen	Jürgen	07-12-1891	Nordborg	Kriegsfrw.	4		
Petersen	Jürgen	28-05-1893	Neuenkirchen	Husar	1	12-08-1914	såret

Petersen	Klaus	17-11-1891	Oxlund	Gefreiter	2		
Petersen	Lorenz	16-08-1891	Leck	Gefreiter	3		
Petersen	Nikolaus	18-01-1891	Kliplew	Sergeant	1	28-02-1918	såret
Petersen	Peter	08-10-1890	Brünbeck	Sergeant	1	28-02-1918	Såret
Petersen	Peter	08-11-1887	Braderup	Sergeant	MG		
Petersen	Peter	30-11-1894	Jardelund	Husar	4		
Petersen	Robert	09-10-1895	Sommersted	Dragoner	4		
Petersen I	Bernd.	25-06-1894	Tinglew	Uffz	1		
<u>Petersen I</u>	Christian		Randrup			16-03-1916	
Petersen III	Peter	14-02-1895	Krellsbüllfeld	Sergeant	1	09-05-1918	stab 77 RD
Petersen IV	Jens	30-11-1894	Arrild	Husar	1	17-08-1914	Faldet Belgien
Philippsen	Peter	26-09-1897	Sønderborg	Husar	MG	17-10-1916	MG-eskd.
Pioch	Max	26-05-1895	Jonnelsby	Kriegsfrw.	4	06-04-1915	såret Karolenka
Popp	Friedrich	07-02-1880	Frombüll	Landw.	1	26-04-1916	Laz. Rubinen
Poulsen	Max	04-11-1887	Flensborg	Sergeant	1	01-12-1917	Feldartl.R.59
Prahl	Otto	30-11-1889	Tønder	Vizewachtmeister	2		
Pumpe	Hermann	18-09-1888	Flensborg	Unteroffizier	4	30-09-1916	Feld.Rekr.Dep. Kowno
Quorp	Ris	27-10-1891	Grippenfeld	Reservist	1	13-08-1914	såret Bonness
Rahtmann	Johannes	13-06-1892	Frøslev	Sergeant	2	01-05-1919	MG-Asbt. Rw. R. 9
Ralfs	Arthur	27-12-1876	Kellinghusen	Landsturmmann	1		Husar
Rasmussen	Julius	10-08-1889	Munkbrarup	Unteroffizier	3	28-10-1915	Laz. Kertsche
Rathenburg	Christian	24-06-1895	Dahler	Husar	1		
Reis	Gustav	10-03-1893	Flensborg	Unteroffizier	3	12-09-1915	Laz. Bausk
Rinau	Otto	25-05-1887	Flensborg	Vizewachtmeister	1		
Rohwedder	Nikolaus	27-01-1894	Borch	Gefreiter	3	07-09-1918	såret
Rolf	Jakob	21-11-1893	Sommersted	Gefreiter	1	03-11-1914	Laz. Lille
Rurup	Chr.	16-11-1891	Uphusum	Gefreiter	4	14-12-1915	Laz. Rubinen
Schlott	OTTO	07-02-1890	Bistoftholz	Gefreiter	4		
Schlüler	Ernst	16-08-1894	Christiansfeld	Gefreiter	3		
Schmidt	Ad.	03-04-1894	Stolling	Gefreiter	2		
Schmidt	Hans Jepsen	24-09-1895	Vollerup	Husar	1	19-09-1915	Mitau - Rusland; død af sår - 18-08-1915?
Schmidt III	Willy	05-03-1893	Laygardholz	Gefr.	2	09-06-1915	såret Rubeli - 9.6.1915 San.K. 1 R.D.
Schwartz	Heinrich	06-01-1896	Blaus	Husar	MG		
Schäger	Bernhard	24-08-1893	Heisager	Gefr.	MG		
Seyfert	Max	23-08-1894	Sønderborg	Husar	1	26-09-1918	Stab 77 R.D.
Smidt	Otto	30-05-1897	Højer	Kriegsfrw.	1	19-05-1915	Såret GG
Steinmeyer	Wilhelm	30-05-1889	Schottsbüttfeld	Unteroffizier	1	06-10-1916	IR 428
Struck	Nikolaus	03-01-1891	Dybbøl	Sergeant	2		
Thiele	Christ.	24-10-1891	Lindhom	Gefreiter	3		
Thomsen	Erich	18-03-1888	Kl. Colt	Sergeant	4	20-05-1917	Såret
Thomsen	Jacob	06-08-1885	Frøslev	Vizewachtmeister	3		
Thomsen	Johann	18-03-1889	Levshöh	Sergeant	4		
Thomsen	Johannes	05-04-1891	Gammellund	Unteroffizier	2	01-09-1914	Engelsk krigsfange
Thomsen	Matthias	21-06-1891	Klintum	Gefreiter	1		
Tönder	Peter	04-04-1892	Medelby	Husar	1		
Tönnis	Georg	07-06-1893	Flensborg	Kriegsfrw.	4		
Törper	Paul	27-07-1883	Sønderborg	Wachtmeister	1	10-08-1914	savnet
Vollbehr	Asmus	30-01-1889	Flensborg	Sergeant	1	01-09-1914	Fransk krigsfange
<u>Vollhaase</u>	Karl	31-05-1895	Sønderborg	Husar	1	05-11-1914	savnet
Witt	Peter	15-05-1896	Borby	Husar	1	09-10-1916	såret Dünaburg
Wolf	Wilhelm	28-08-1896	Sønderborg	Unteroffizier	1		
<u>Wolf</u>	Wilhelm		Sønderborg	Husar	1	05-11-1914	savnet
Wolff	Johannes Hansen	23-03-1890	Broager	Husar	2	14-01-1915	Mlodzieszyn; VK 17-06-1915 - død af sår

Wolff	Jürgen	24-03-1884	Broager	Vizewachtmeister	2		
Zickert	Gerhard	03-02.1889	Sønderborg	Sergent	1		
Zörn	George	14-01-1893	Schwensby	Gefreiter	3	12-12-1917	Art. Übungsplatz Sebourg
Zaarbi	Peter	09-06-1893	Kleinwolstrup	Sergent	3		

